HELSINGIN KAUPUNGIN

VIRASTOT JA LAITOKSET

5

1969

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
Jjulkaisema

HELSINKI 1972

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkulause	III
1. Palkkalautakunnan toimisto	1
2. Kiinteistövirasto	4
3. Asuntotuotantokomitea	20
4. Asunnonjakotoimikunta	25
5. Kaupunkisuunnitteluvirasto	27
6. Metrotoimisto	38
7. Koulutustoimikunta	44
8. Järjestelytoimisto	48
9. Matkailutoimisto	54
10. Hankintatoimisto	57
11. Kaupunginarkisto	60
12. Tilastotoimisto	64
13. Kunnanasiamiehet	68
14. Huoltokassa	70
15. Leski- ja orpoeläkekassa	72
16. Rakennustarkastusvirasto	73
17. Ulosottovirasto	82
18. Palolaitos	87
19. Väestönsuojelutoimisto	98
20. Huoltotoimi	102
21. Lastensuojelutoimi	129
22. Oikeusaputoimisto	164
23. Oppisopimustoimisto	167
24. Kotitalouslautakunnan toimisto	169
25. Kaupunginkirjasto	171
26. Kaupunginmuseo	185
27. Kaupunginorkesteri	188
28. Nuorisotoimisto	190
29. Raittiuslautakunnan toimisto	196
30. Urheilu- ja ulkoiluvirasto	200
31. Rakennusvirasto	209
32. Satamalaitos	244
33. Liikennelaitos	259
34. Puutavara- ja polttoainetoimisto	287
35. Teurastamolaitos	291
36. Elintarvikekeskus	296
37. Keskuspesula	299
38. Tietojenkäsittelykeskus	302
39. Vesilaitos	305
40. Kaasulaitos	313
41. Sähkölaitos	329
Hakemisto	340

ALKUSANAT

Tämä teos on toimitettu samaan tapaan kuin aikaisemminkin. Virastojen ja laitosten laatimia toimintakertomuksia on tilastotoimistossa toimitustyön yhteydessä osittain lyhennetty, täydennetty ja yhdenmukaistettu. Tässä julkaisussa on ensi kertaa mukana oppisopimustoimiston selostus toiminnastaan, joka tätä ennen julkaistiin ammattioppilaslautakunnan kertomuksen yhteydessä.

Toimitustyötä on johtanut aktuaari Marjatta Jännes.

Helsingissä huhtikuussa 1972

Karl-Erik Forsberg

Paasipaino, Helsinki 1972

1. Palkkalautakunnan toimisto

Palkkalautakunnan alaisena toimi palkkalautakunnan toimisto toim.pääll. Erkki Salmion johdolla. Toimiston käsittelemät asiat jakaantuivat suhteellisen itsenäisesti toimiville virkasuhdeasioita, työsuhdeasioita, eläke- ja ikälisäasioita, tutkimus- ja tilastoasioita, luontoissuoritusasioita ja kansliatehtäviä, sairausvakuutusasioita sekä leski- ja orpoeläkekassa-asioita hoitaville toimintayksiköille.

Toimiston diaariin merkittyjen asioiden luku v. 1969 oli 2 925, joista kaupunginhallituksen lausuntopyyntöjä oli 231. Todellisuudessa asiain lukumäärä oli huomattavasti suurempi, sillä joukko kertomusvuonna käsitellyistä asioista oli merkitty diaariin jo edellisenä vuonna tai sitäkin ennen. Ikälisä- ja sairausvakuutusasioita ei merkitty diaariin. Toimiston lähettämien, diaariin vietyjen kirjeiden lukumäärä oli 529. Lautakunnan pöytäkirjain pykälälukumäärä oli 2 301 ja toimistopäällikön päätösluettelon pykäläluku 468. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli kuitenkin huomattavasti suurempi, koska samaan pykälään saattoi sisältyä useitten henkilöitten ikälisä- ym. asiat. Käsiteltyjen hautausavustusten määrä oli 335 kpl vastaten 365 899 mk.

Toimisto työskenteli kertomusvuonna samoissa huoneistotiloissa kuin edellisenäkin vuonna.

Viranhaltijat ja toimihenkilöt. Palkkalautakunnan toimiston 24. pl:n tp. sihteerin virasta erosi valtiot.maist. Jorma Siitonen 1.9. lukien ja virkaan valittiin 1.11. lukien valtiot. maist. Kyösti Kauppinen. Työsopimussuhteinen toimistoharjoittelija-lähetti Mervi Lintunen erosi palkkalautakunnan toimiston palveluksesta 1.11. lukien ja hänen tilalleen valittiin Virpi Kallio.

Toimistossa oli vakinaisia virkoja 19, tilapäisiä virkoja 4 ja toimia 7.

Virka- ja työsuhdeasiat. Toimiston toimesta annettiin päivittäin jatkuvasti pitkin vuotta tulkintoja viranhaltijoita koskevista määräyksistä ja niiden sovellutuksista sekä käytiin eri virastoissa ja laitoksissa antamassa asiantuntija-apua sekä tarvittavaa informointia.

Kertomusvuonna käsiteltiin yhteensä 653 virkavapausanomusta, joista 434 koski palkattoman virkavapauden myöntämistä ja 219 palkkaetujen myöntämistä virkavapauden ajalta sekä 19 jatkuvan osapalkkaisen sairausloman myöntämistä. Virkavapausanomukset koskivat monissa tapauksissa useampia henkilöitä. Palkattomia virkavapauksia myönnettiin seuraavasti:

	kpl
toisen viran hoitamista varten	273
jatkokoulutuskursseja ym. opintoja varten	62
yksityisasioita varten	44
ulkomaisia opintomatkoja varten	8
kunnallisen eläkelaitoksen myöntämää työkyvyttömyyseläkettä varten	28
muihin tarkoituksiin	15

Palkkaetuja myönnettiin virkavapauden ajalta seuraaviin tarkoituksiin:

	kpl
osallistuminen ulkomaiseen kongressiin tms.	43
ulkomainen opintomatka	31
täydennysoppijaksot	31
erilaiset jatko- ym. kurssit	16
kotimaiset opintopäivät ja kurssit	35
» kongressit ym.	19
osallistuminen urheilukilpailuihin	8
» väestönsuojelukoulutukseen	11
käräjien seuraaminen tai toimittaminen	6
muihin tarkoituksiin	11

Palkallisia työlomia myönnettiin 34.

Kertomusvuonna neuvoteltiin ja sovittiin kahdeksasta työehtosopimuksesta.

Viranhaltijain, toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkkaus- ja muita palvelusehtoja koskevia neuvotteluja käytiin 62, työehtosopimuksia koskevia neuvotteluja 32 ja muita neuvotteluja 37, eli kaikkiaan 131 neuvottelua, joista pidettiin pöytäkirjaa. Lisäksi oli myös muita neuvotteluja.

Toimisto lähetti kertomusvuoden aikana virastoille ja laitoksille useita työehtosopimusten tulkintaa koskevia kiertokirjeitä.

Eläke- ja ikälisäasiat. Kertomusvuonna myönnettiin eläkkeitä 562. Hylättyjä eläkeanomuksia oli 5. Myönnettyjä leskieläkkeitä oli 159. Hylättyjä leskieläkeanomuksia oli 4. Kasvatusapuja myönnettiin 13. Ylimääräisiä eläkkeitä myönnettiin 6 sekä hylättiin 2. Eläkevalituksia hyväksyttiin 2 ja hylättiin 12.

Kertomusvuonna myönnettiin ikälisiä 2 732.

Palvelusaika-anomuksia käsiteltiin 51, joista 38 tapauksessa päätös oli myönteinen. Virkasäännön 22 §:n 3 mom:n johdosta tehtyjä anomuksia ikälisän saamiseksi ennen 6 kk:n määräaikaa hyväksyttiin 13 ja hylättiin 2.

Sairausvakuutusasiat. Toimistossa käsiteltiin kertomusvuonna päivärahahakemuksia 8 564 ja jatkopäivärahahakemuksia 3 594. Äitiysrahahakemuksia oli 479 ja jatkohakemuksia 1 220. Sairausvakuutustoimikunta hylkäsi 511 anomusta, joiden johdosta tehtiin 138 valitusta. Sairausvakuutustoimistoilta saatiin kertomusvuonna päivärahoina ja äitiysrahoina yht. 4 047 718 mk. Vastaavasti kaupunki suoritti sairausvakuutusmaksuina n. 5 434 000 mk.

Luontoissuoritusasiat. Viranhaltijain uusi luontoissuoritussääntö tuli voimaan 1.5.1968 lukien. Ns. valtalain johdosta noudatettiin vuokria laskettaessa vanhaa luontoisetusääntöä. Luontoissuoritusasioita koskevia anomuksia ja esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 983, joista hylättiin 1. Näistä asioista oli asuntoasioita 844, puhelinasioita 133 ja muita 5. Luontoissuoritusasioista tehdyt esitykset koskivat eräissä tapauksissa useampia henkilöitä.

Sairaussijaismäärärahat. Sairaussijaismäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 141, jotka kaikki hyväksyttiin, vastaten 248 602 mk.

Konekirjoitus- ym. lisien myöntämisiä sisältyi toimistopäällikön päätösluetteloon 71, eli yhteensä 68 891 mk kertomusvuoden aikana.

Viransijaisuusmäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin 58, vastaten kertomusvuonna 43 982 mk.

Ikälisien maksamista varten tehtyjä lisämäärärahaesityksiä käsiteltiin toimistossa 39, vastaten 143 255 mk.

Virkakortistoon merkittiin perustettuja virkoja 349 ja kortistosta poistettiin lakkautettuja virkoja 61.

Urakkaneuvottelukunta. Urakkaneuvottelukunta kokoontui 11 kertaa. Puheenjohtajana toimi toim.pääll. Erkki Salmio ja jäseninä yli-ins. Johan Ask, osastopääll. Helge Henriksson, apul.katurak.pääll. Seppo Hirvonen ja toim.pääll. Pentti Roukka. Asiantuntijajäseninä oli urakkaneuvottelukunnassa toim.

pääll. Alpo Salo sekä palkkausins. Kyösti Suikkanen. Neuvottelukunnan sihteerinä toimi tarkast. Ola Filppu. Toimintavuonna neuvottelukunta laati kaupungin tuntipalkkaisten työntekijäin töissä noudatettavat palkkaustekniset ohjeet sekä virastoille ja laitoksille ohjeet, jotka koskevat työntekijäin työsuhteeseen liittyviä kysymyksiä.

2. Kiinteistövirasto

Kiinteistövirasto toimi kiinteistölautakunnan alaisena. Viraston päällikkönä oli varat. Pentti Lehto.

Kiinteistövirasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous- ja metsä-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoon. Erillisinä toimistoina olivat geoteknillinen toimisto ja asuntotuotantotoimisto.

Viraston diaariin v. 1969 merkittyjen asioiden luku oli 4 062. Näistä oli virastopäällikön asioita 313, kansliaosaston 849, tonttiosaston 2 082, maatalousosaston 29, metsäosaston 31, kaupunkimittausosaston 345 ja talo-osaston 413. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 306. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 236 ja kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku 148.

Viranhaltijat. Avoinna olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat henkilöt:

kansliaosastoon: 13. pl:n kirjanpitäjän virkaan Riitta Kervinen 16.1. lukien, kahteen 12. pl:n kanslistin virkaan Liisa Karlsson ja Riitta Paavola molemmat 16.4. lukien, 11. pl:n autonkuljettaja-vahtimestarin virkaan Pentti Kadenius 1.8. lukien sekä 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Raija Santala 18.6. lukien;

tonttiosastoon: 26. pl:n osastosihteerin virkaan Matti Rytkölä 1.3. lukien, 18. pl:n varastoalueiden apulaistarkastajan virkaan Viljo Palsi 16.5. lukien, 12. pl:n siirtolapuutarhaneuvojan virkaan Tuula Jokinen 1.6. lukien, 10. pl:n toimistoapulaisen virkaan Annikki Hiltunen 1.7. lukien ja 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Aili Haikela 1.8. lukien;

metsäosastoon: 21. pl:n metsäteknikon virkaan Eero Huima 1.11. lukien;

kaupunkimittausosastoon: 17. pl:n kartoittajan virkaan Keijo Maarttola 1.2. lukien, 10. pl:n piirtäjän virkaan Eila Saarnio 1.2. lukien sekä kahteen 9. pl:n piirtäjän virkaan Tuula Haglund ja Ritva Hälikkä molemmat 1.4. lukien;

talo-osastoon: 20. pl:n halli- ja torikaupan valvojan virkaan Tapio Sademies 7.10. lukien.

Kiinteistöviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat viranhaltijat:

kansliaosastosta: kanslisti Tuula Kynnös 28.2. ja autonkuljettaja-vahtimestari Karl Lindfors 31.5.;

tonttiosastosta siirtolapuutarhaneuvoja Elma Huuskanen 31.5.;

metsäosastosta metsäteknikko Onni Töyry 3.10.;

kaupunkimittausosastosta piirtäjä Anna-Liisa Muje 15.2.;

talo-osastosta halli- ja torikaupan valvoja Paavo Kivi 4.10.

Huoneistot. Kiinteistöviraston eri osastot toimivat kertomusvuonna samoissa paikoissa kuin edellisenäkin vuonna, paitsi että asuntotuotantotoimisto toimi talossa Toinen linja 7.

Kansliaosasto

Osaston tehtävät olivat kertomusvuonna samat kuin aikaisemminkin.

Osastossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana (suluissa edellisen vuoden luvut) 111 (120) kauppa- ja vaihtokirjaa, 367 (121) maanvuokrasopimusta ja 232 (286) niihin tehtyä muutosta, 14 (21) huoneenvuokrasopimusta, 25 (17) lainasopimusta, 116 (116) muuta sopimusta, 80 (92) vuokraoikeuden siirtoa sekä 385 (448) lainhuudatus- ja kiinnitysasiaa. Toimeksiantoja, jotka eivät johtaneet sopimukseen oli 132 (165). Asiakkaille annettiin 484 (449) hallintaoikeustodistusta ja 181 (152) vuokrasopimusjäljennöstä. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 186 (222) tapauksessa.

Vuoden aikana lähetettiin 606 (603) kirjettä.

Kiinteistöluettelon suorittamista kiinteässä käyttöomaisuudessa tapahtuneista kirjanpidollisista ja kartastollisista muutoksista mainittakoon seuraavat: ostoja 51, vaihtoja 10 ja myyntejä 15. Kaupungin omistama maa-alue lisääntyi täten 63 ha kaupunkialueella ja 185 ha ulkokuntien alueella sekä vesialue 397 ha kaupunkialueella ja 78 ha ulkokuntien alueella. Maa-alueen vähennys oli 9 ha kaupunkialueella ja 1.5 ha ulkokuntien alueella. Tonttien ym. maa- ja vesialueiden vuokrauksia merkittiin 176, kirjattuja varauksia 17, ryhmäsiirtoja 330, rakennuslain mukaisia korvauksia 44, yleisen alueen mittauksia 68, vesialuetäyttöjä 92 ja asemakaavoja 4.

Rakennuksia siirtyi vuoden aikana kaupungin omistukseen joko ostojen, vaihtojen tai muun luovutuksen yhteydessä 73. Kirjanpidosta poistettiin 54 luovutettua tai purettua rakennusta. Rakennusviraston talorakennusosaston ilmoittamat rakennuskustannukset kertomusvuodelta olivat 63.5 mmk ja katurakennusosaston vastaavasti 20.2 mmk. Lisäksi kirjattiin kunkin hallintokunnan omaan käyttöön uskotut ja ilmoitetut perusparannusluonteiset rakennuskustannukset.

Kaupungin talousarviota varten laskettujen kantaomaisuuden korkojen ja poistojen lisäksi jatkettiin kantakartaston täydennystyötä sekä merkittiin kiinteistökartan Ki 10 uutta vuoden 1970 painosta varten kiinteässä omaisuudessa vuosina 1968–1969 tapahtuneet muutokset. Lisäksi toimitettiin otteita ja tilastoja eri tarkoituksiin, avustettiin kiinteistörekisteritoimikunnan tarkistustyötä ja annettiin Helsingin kaupungin kiinteää omaisuutta koskevia tietoja Helsingin seutukaavaliiton työryhmälle.

Tonttiosasto

Tonttien luovutus. Pääasiallinen luovutusmuoto oli vuokraus. Luovutettujen asuntotonttien lukumäärä (11) ja rakennusoikeus (3 012 hy) ovat edellisvuotisesta nousseet. Kertomusvuonna myöhemmin aloitettavaa rakentamista varten varattujen asuntotonttien rakennusoikeus oli myös verrattain suuri. Kertomusvuoden asuntotonttivaraukset liittyvät Helsingin kaupungin vuosiksi 1970-1974 laaditun asuntotuotanto-ohjelman toteuttamiseen. Kaavoituksen tehostaminen on heijastunut asuntotonttien varaamisessa.

Oheisesta taulukosta ilmenevät viime vuosina asuntotarkoitukseen vuokralle annettujen tonttien rakennusoikeudet. Suurin osa tonteista on Kontulassa ja Laajasalossa. Opiskelija- ja vanhusten asuntolat eivät sisälly esitettyihin lukuihin. Lisäksi esitettiin myytäväksi yksi asuntotontti, jonka rakennusoikeus oli 167 hy.

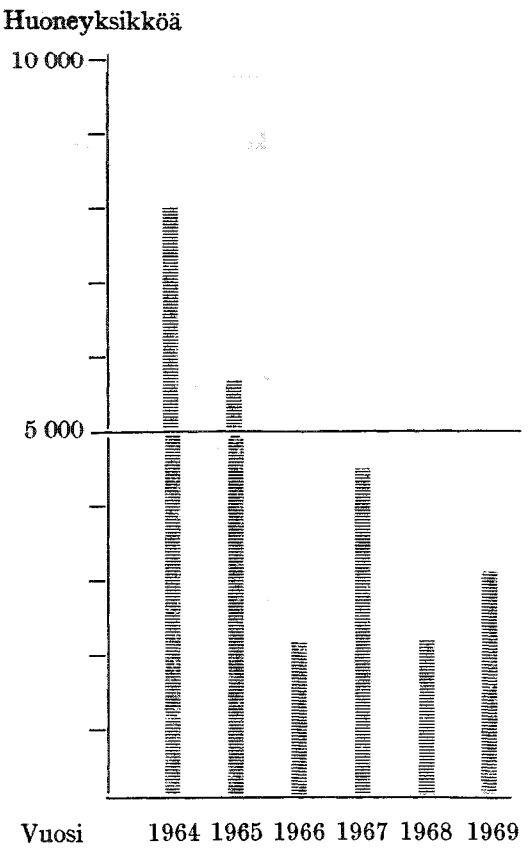

Teollisuus- ja pienteollisuus- ja varastotontteja esitettiin luovutettavaksi 26 (ed. v. 47).

Pienteollisuus- ja varastotontteja oli vuokraamatta n. 30. Tontit olivat kuitenkin niin heikkopohjaisia, että niitä anoneet yleensä luopuivat hankkeestaan. Varsinaista tonttireserviä ei siten ole, etenkin kun Uudenpellon, Mäkelän ja Vallilan metsän lopetettavilla varastoalueilla oli edelleen satakunta pienyrittäjää, joille olisi pyrittävä osoittamaan uudet tontit. Tonttien kysyntä oli muutenkin vilkasta.

Muita tontteja ja alueita esitettiin luovutettaviksi seuraavasti (suluissa edellisen vuoden luvut).

Liiketontit	3	(2)
Huolto- ja jakeluasematontit	2	(—)
Autopaikkatontit tai -alueet	11	(19)
Opiskelija-asuntolatontit	4	(3)
Vanhainkotitontit	3	(3)
Muut yleisen rakennuksen tontit	4	(—)

Vielä luovutettiin tontteja ja alueita eri tarkoituksiin, kuten työmaa-alueiksi, esittely- ja myyntitarkoituksiin, leikkikentiksi, pienoisgolfkentiksi jne. 44 (51). Mahdollisia myöhempiä luovutuksia varten esitettiin varattavaksi 31 (45) tonttia tai aluetta. Lisäksi myytiin 20 (21) määräalaa (tontinosaa) ja 4 tonttia. Aluevaihtoja esitettiin suoritettavaksi 16 (13). Näissä saatiin 29 ja luovutettiin 19 tilaa, tonttia tai määräalaa.

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Kaupungille esitettiin hankittavaksi 58 (52) tilaa tai tonttia ja 47 (27) määräalaa. Huomattavimmat ostettavaksi esitetyistä alueista olivat Inkoon kunnan Älgsjö-nimisessä saaressa sijaitsevat tilat (n. 386 ha) ja Kirkkonummen kunnassa sijaitseva Källvik-Västergård -niminen tila (n. 103 ha).

Myyntitarjouksia esitettiin hylättäväksi 32 (26) tapauksessa. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä tehtiin esitys 12 (18) vuokra-alueella sijaitsevan rakennuksen ostamisesta kaupungille. Kaupungille vuokrattiin 4 (1) aluetta.

Romuajoneuvot. Kertomusvuonna vietiin tonttiosaston toimesta Tattarisuon varasto-alueelle 176 (262) romuajoneuvoa tai muuten heitteille jätettyä ajoneuvoa, joista 66 (56) lunastettiin takaisin. Kaatopaikalle vietiin 16 romuajoneuvoa. Odotettua ja kauan vireillä ollutta esitystä »romuautolaiksi» ei ole vielä annettu valtiopäiville, joten varastoitujen ajoneuvojen myymiseen ei ole voitu ryhtyä. Kertomusvuonna Tattarisuonkin varasto täyttyi siinä määrin, että ainoastaan liikennettä haittaavat ja siivottomimmat romuautot voitiin siirtää sinne.

Muita asioita. Vuokraoikeuksia ehdotettiin jatkettavaksi 58 (40) ja irtisanottavaksi 47 (31) tontin ja alueen osalta. Luvan myöntämisiä esiteltiin 254 (282), joista suurin osa

koski kaupungin maan käyttämistä erilaisten yleisötilaisuuksien, kuten kilpailujen, näyttelyjen jne. järjestämiseen.

Kolmivuotiskatselmuksissa oli vuorossa pohjoinen alue. Katselmuskohteita oli n. 1 200 (600). Lisäksi valvottiin kaupungin alueiden käyttämistä, rakennus- ja aitaamisvelvollisuuden täyttämistä ja osakkaiden asumista huoneistoissaan. Myös tarkkailtiin helsinkiläisen työvoiman käyttämistä ja työvoiman muutoksia kaupungin vuokratonteilla olevilla tai työllisyyslainoitetuilla työmailla.

Helsinkiläisen ja ulkokuntalaisen rakennustyövoiman keskimääräiset vahvuudet vv. 1960–1969. Seuraavassa taulukossa esiintyvät luvut ovat 10–11 kuukauden keskiarvoja niiltä rakennustyömailta, joita on koskenut kaupunginhallituksen määräämä ehto helsinkiläisen rakennustyövoiman käyttämisestä rakennustöissä.

Työntekijöiden luku- ja %-määrä					
Vuosi	Helsinkiläiset		Ulkokuntalaiset		Työmaita
1960	2 399	70.0	1 026	30.0	59
1961	2 003	76.0	630	24.0	50
1962	2 356	73.7	839	26.3	64
1963	2 317	70.0	1 000	30.0	78
1964	2 570	74.6	877	25.4	80
1965	2 692	80.0	873	20.0	86
1966	2 697	76.0	856	24.0	87
1967	2 287	75.2	755	24.8	81
1968	2 497	83.9	480	16.1	65
1969	2 493	85.4	425	14.6	76

Kaupungin omistamia rakentamattomia tontteja ja muita alueita siistittiin. Vuosi vuodelta on kaupungin katuverkosto pidentynyt, liikenne tihentynyt ja kadut kuluvat mm. nastarenkaiden vaikutuksesta entistä nopeammin. Katujen ja liikennealueiden kunnossapitoon varattu määräraha osoittautui riittämättömäksi.

Edelleen käsiteltiin rakennuspiirustuksia, velkakirjojen tallettamisia sekä maksujen lykkäyksiä, erilaisia korvauksia, rakentamis- ja varausajan pidentämistä ym. koskevia asioita. Kunnallisteknillisiä töitä varten tarvittavia työlupia ja haltuunottolupia hankittiin yhteensä 404 (581). Rakennusasetuksen 92 §:n mukaisia ilmoituksia katualueen haltuunottamisesta lähetettiin 3 (3). Rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisia korvauksia suoritettiin 198 (226) maanomistajalle ja 71 §:n 2 mom:n mukaisia korvauksia 52 (25) sekä 76 §:n 1 mom:n mukaisia korvauksia kaksi. Kaupunginhallitukselle toimitettiin lausuntoja jäteveden laskemisesta tai vastaavista asioista 40 (36). Kaupunki kuului 85 (85) tiekuntaan, joita koskevia lausuntoja esitettiin kaupunginhallitukselle 5 (7). Kadun ja yleisen alueen mittauksia pantiin vireille 68 (20). Kaupungin eri virastoille ja laitoksille arvioitiin 10 (12) kiinteistöä.

Tonttiosaston päällikön päätösluettelon mukaan hyväksyttiin muutospiirustuksia 19 (15), vuokrattiin 43 (36) tilapäisvarastoaluetta ja irtisanottiin 15 (17) mainittujen alueiden vuokrausta. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 70 (76). Henkilökunnan palkkaamista koskevia asioita käsiteltiin 5 (4). Juhannuskokkojen polttamiseen myönnettiin 28 (16) lupaa.

Asuntolainatoimisto (ent. omakotitoimisto). Kertomusvuoden aikana toimiston tehtävien luonne muuttui siinä määrin, että toimiston nimenmuutos katsottiin tarpeelliseksi. Toimistossa aikaisemmin huolehdittiin omakotilainoitukseen liittyvistä tehtävistä, mutta uuden asuntotuotantolain tultua voimaan tehtäviin liittyi lisäksi uuden lainoitusmuodon, henkilökohtaisten osakelainojen hoitaminen sekä useita talokohtaiseen lainoitukseen kuuluvia tehtäviä. Toimiston toiminta voidaankin jakaa lainoitusmuotojen mukaan kolmeen sektoriin, joista mainittakoon seuraavaa:

1) Talokohtaiset lainat (Kerrostalolainat): Asuntohallitus myönsi aikaisempien hakemusten perusteella asuntolainoja yht. 38 180 000 mk, jotka jakautuivat 16 eri hankkeen kesken. Näistä oli opiskelija-asun-

toloita neljä, joiden yhteenlaskettu lainamäärä oli 4 710 000 mk. Vuokratalomuotoisten hankkeiden osalta hyväksyttiin asukkaat, joiden valinnan suorittaa rakennuttaja.

Uusia lainahakemuksia otettiin vastaan 19, ja anottujen lainojen yhteissumma oli n. 49 mmk. Opiskelija-asuntoloiden osuus näistä oli neljä kiinteistöä, joiden lainasumma oli 7 052 000 mk.

2) Omakotilainat: Edellisen vuoden hakemusten (42) perusteella myönnettiin 25 hakijalle asunto- ja lisälainoja määrältään yhteensä 579 000 mk. Näiden lainoitus pantiin alulle. Uusia lainahakemuksia otettiin vastaan 17, määrältään yhteensä 373 470 mk. Hakemusten vähäiseen määrään vaikutti osaltaan asuntohallituksen määräämä lainojen hakuaika, joka oli kesällä.

Vuoden aikana suoritettiin n. 500 asuntolainatarkastusta. Tarkastukset olivat osaksi valmiiden rakennusten jälkivalvontaa ja osaksi rakenteilla olevien rakennusten arviointeja. Käsiteltiin ja toimitettiin asuntohallitukselle lainansiirtoanomuksia ja muutospiirustuksia. Tammi- ja heinäkuussa tehtiin ilmoitukset rakenteilla olevien rakennusten rakennusvaiheista. Edellisen vuoden rakennuksista laadittiin tilasto ja annettiin erilaista neuvontaa.

3) Osakelainat: Osakelainoja, jotka asuntohallituksen ohjeiden mukaan on kuulutettava haettavaksi kaksi kertaa vuodessa, esitettiin myönnettäväksi yhteensä 1 695 000 mk. Lopullisesti hyväksyttiin myönnettäväksi 960 000 mk. Lainoja anoi kaikkiaan 124 henkilöä ja niitä myönnettiin 63 henkilölle. Monet hakijat luopuivat hakemuksestaan siitä huolimatta, että asuntohallitus hyväksyi lainan myönnettäväksi.

Lainamuodon samoin kuin omakotilainojen hyväksikäyttöä rajoittaa toisaalta asuntohallituksen määräämät tulorajat, jotka ovat samat koko maassa, joten helsinkiläiset ovat tässä suhteessa epäedullisessa asemassa, sekä toisaalta vapaiden markkinoiden korkea tontinhintataso, joka estää useampien rakennusyritysten hyväksymisen asuntolainakelpoiseksi.

Muista kuin lainoitukseen liittyvistä tehtävistä, joihin toimiston henkilökunta on osallistunut, mainittakon osallistuminen asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen, omakotialueiden valvonta, jota on suoritettu osittain kolmivuotiskatselmusten yhteydessä sekä myyntitarjousten ja lunastusten yhteydessä myytävien rakennusten ja laitteiden arviointi.

Siirtolapuutarhatoimisto. Toimiston henkilökunta harjoitti puutarhaneuvontaa kaupungin siirtolapuutarha- ja omakotialueilla. Pidettiin esitelmiä viljelyksen eri aloilta siirtolapuutarhayhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa ja suoritettiin paikallista neuvontaa molemmilla alueilla.

Siirtolapuutarhoissa hoidettiin yleiset istutukset, tiet ja kentät sekä valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Kumpulan siirtolapuutarhassa uusittiin osa kesävesijohtoverkostosta ja suoritettiin varastorakennuksen korjaus ja maalaus. Vallilan siirtolapuutarhan käymälä- ja varastorakennukset maalattiin ja niihin tehtiin uudet huopakatot.

Siirtolapuutarhamajojen piirustuksista perittiin 20 mk. Puutarhapalstojen vuokrat tuottivat 221 988 mk ja viljelyspalstojen vuokrat 16 930 mk. Puutarhurin luontoisetujen arvo oli 1 326 mk. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 164 (169). Kesäkauden aikana puutarhoissa oli 12 työntekijää, joille maksetut palkat olivat 49 858 mk. Salaojien, salaojakaivojen ja vesijohtoverkoston sekä varastorakennusten korjaustyöt suoritettiin laskutustöinä.

Oulunkylän siirtolapuutarhasta menetettiin kuusi siirtolapuutarhapalstaa ja n. 600 m^2 viljelyspalsta-aluetta valtionrautateille sähkönsyöttöaseman rakentamiseen. Marjaniemen siirtolapuutarhapalstojen vuokrasopimukset päättyivät vuoden lopussa, mutta

kaupunginvaltuuston 3.12.1969 tekemän päätöksen mukaan sopimukset uusitaan 1.1.1970 –30.4.1973 väliseksi ajaksi.

Kaupunkimittausosasto

Henkilökunta. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 131. Osastolla oli lisäksi työsopimussuhteisesti palkattuja tuntipalkkaisia mittausetumiehiä, autonkuljettajia, mittausmiehiä ja harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli kertomusvuoden aikana vuodenajasta ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 31–48 mieheen.

Teknillisiä välineitä koskevat asiat. Kenttämittauskalustoa täydennettiin hankkimalla osastolle mm. vaaituskoje. Mittausryhmien käyttöön on yhden poistetun auton tilalle hankittu uusi auto. Kaupungin omistamia autoja oli siten osaston käytössä entinen määrä eli 10. Virka-ajoihin käytettiin lisäksi 8:a osaston henkilökuntaan kuuluvien omistamaa autoa. Kartografisia töitä varten lisäksi hankittiin densitometri rasterien sävynmittausta varten.

Maastomittaus, kiinteistönmuodostus ja rakennustoiminnan valvontaan liittyvät tehtävät. Kaupungin kiintopisteverkon täydentämiseksi suoritettiin runkomittauksia Kantakaupungin, Pitäjänmäen, Malmin, Pihlajiston ja Vuosaaren alueilla. Näiden tasoituslaskut suoritettiin osittain ulkopuolisella tietojenkäsittelykoneella. Pihlajiston alueen ja Pasilan ratapihan kartoitukset mittakaavassa 1:500, yhteensä 123 ha, suoritettiin ilmakuvamittauksena. Inventointikuvaus suoritettiin koko kaupungin alueella mittakaavassa 1:10 000 uutta virastokarttaa varten. Täydennysmittauksia suoritettiin järjestelmällisesti Pakilan, Malmin ja Herttoniemen teknikkopiireissä. Yhteensä täydennettiin 275 lehteä, mittakaava 1:500. Toimintavuoden aikana saatiin päätökseen koko kaupunkialueen järjestelmällinen täydennyskartoitustyö, joka oli aloitettu v. 1967. Kaupungin muilla alueilla suoritettiin asemakaavapohjia varten tarpeelliset täydennysmittaukset. Pasilasuunnitelmaa varten laadittiin 250 ha:n alueelta numeerinen maastomalli. Maanpinta rekisteröitiin reikänauhalle ilmakuvamittauksen yhteydessä autograafista ja maaperätutkimuksilla selvitetyt, maanalaisia rajapintoja määrittävät pisteet luettiin kartoilta reikäkorteille.

Kunnallisteknillisiä töitä varten laadittiin katusuunnittelukarttoja. Katujen maastoonmerkitsemisiä suoritettiin eri puolilla esikaupunkialuetta. Maanalaisten johtojen yhdistelmäkarttain laatimista varten jatkettiin johtoihin liittyvien maanpäällisten rakenteiden kartoitusta pääasiassa Kantakaupungin alueella. Arkistokuvausta jatkettiin suorittamalla mittaustoimitusten asiakirjojen, geodeettisen numeroaineiston, kiintopistekorttien, vanhojen asemakaavojen sekä katukorvauskarttojen kuvausta.

		1968	1969
Yleisimmät tehtävät ja niiden määrät olivat seuraavat:			
Kolmio- ja suurmonikulmiopisteitä määritetty	kpl	99	26
Monikulmiopisteitä määritetty	»	597	1 036
Korkeuskiintopisteitä määritetty	»	93	96
Pintavaaitusta suoritettu	ha	11	33
Katulinjoja merkitty maastoon	km	18.8	16
Kalliosuojia ja tunneleita kartoitettu	»	5.1	3.9
Rajannäyttöjä	kpl	63	70
Korkeusaseman näyttöjä	»	1 034	646
Rakennuspaikkoja merkitty maastoon	»	659	750
Sijaintikatselmuksia	»	760	786
Tonttijakoehdotuksia	»	84	150
Tontinmittauksia	»	352	307
Rasitetoimituksia	»	7	34
Yleisen alueen mittauksia	»	122	110
Täydennettyjä tonttikarttoja	»	1 570	1 425
Pöytäkirjajäljennöksiä	»	1 620	1 700
Karttoja pääasiassa rakennuslupia varten	»	1 280	1 238
Karttoja ostoja, myyntiä ja vaihtoja varten	»	39	47
Todistuksia ja otteita asiakirjoista	»	2 822	2 832

Kartta-asiat. Karttojen valmistus:

	Mittakaava 1 : 500 kpl	1 : 1000 kpl	1 : 2000 kpl
Kantakartta			
uusia lehtiä	43	9	4
Vuosaaren alue, piirrettävänä	76	—	—
uusittuja lehtiä	41	100	31

Asemakaavan ja asemakaavan muutosten pohjakarttoja valmistettiin alueittain 16 kpl (n. 1 390 ha) ja asemakaavan muutosten pohjakarttaliitteitä (koko pääasiassa A4) 112 kpl.
Maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta mittakaavassa 1:500:
maanpäälliset laitteet konstruoitu 15 lehdelle
täydennetty johtotiedoilla 6 lehteä

Virastokartta mittakaavassa 1 : 4000 (Vi 4)		Vi4/—40	Vi4/—68
	piirretty karttalehtiä	—	24 kpl
	painettu karttalehtiä	—	5 125 »

Kiinteistökartta mittakaavassa 1 : 10000 (Ki 10)
täydennyspainos 500 lehteä
Osoitekartta mittakaavassa 1 : 10000 (Os 10) uusi painos 258 000 lehteä, joista 174 000 kpl kirjoina

Matkailukartta mittakaavassa 1 : 10000 (keskusta)/1 : 40000 (Os 10 K/Y40) painos 10 360 kpl
Yleiskartta mittakaavassa 1 : 40000 (Y40), painos 1 250 kpl ja 1 : 75 000 (Y75), painos 900 kpl
Karto- ja diagrammeja valmistettu 68 kpl
Historiallinen kartta (Ehrenström 1812) 1 100 kpl

Karttojen ajan tasalla pito: (Karttalehtien lukumäärät)
Kantakartta 1 : 500 1642 kpl, maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta 41
Virastokartta 1 : 4000 90 kpl, (42 Vi4/—40+48 Vi4/68), osoitekartta 72 ja
Yleiskartta 1 : 30000 1 kpl

Karttajäljennösten valmistus:	Omaan käyttöön kpl	Muille kpl	Yhteensä kpl
Valo-, kuultovalokopiot sekä siirtokopiot+Xerox-kopiot	35 877	13 214	49 091
Muovikopioinnit	952	491	1 443
Valokuvaukset, valokuvakopiot	2 619	1 193	3 812

Karttapalvelu:	kpl
Erillisiä karttalehtiä myyty	64 970
joista opaskarttoja (Os 18)	29 910
matkailukarttoja (Os 10 K/Y 40)	12 855
Karttakirjoja (Os, Vi, Ki) myyty	1 628
Seinäkarttoja valmistettu	268

Katukorvausasiat. Kertomusvuonna esitettiin rakennuslain mukaisia kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia perittäväksi 4 265 494 mk, mikä jakaantui 991 tontin omistajan kesken, kyseisiä korvauksia maksettiin kertomusvuoden aikana 4 112 910 mk. Tähän summaan sisältyy myös v. 1963 –1968 maksuunpantujen rakennuslain mukaisten kadun ja viemärin rakentamiskorvausten vuotuismaksuja.

Rakennuslain 75 §:n mukaisia katualuekorvauksia esitettiin kertomusvuonna perittäväksi 598 maanomistajalta yhteensä 583 370 mk, johon summaan sisältyy muutama asemakaavalain mukainen katumaakorvaus. Katumaa- ja katualuekorvauksista saatiin kaupungille tuloja kertomusvuoden aikana kaikkiaan 377 386 mk. Tähän summaan sisältyy myös aikaisempina vuosina määrättyjä korvauksia.

Lisäksi laadittiin lausuntoja ja karttoja tielautakunnan toimeksiannosta yksityistielain mukaisia toimenpiteitä varten, yhteistoiminnassa rakennusviraston katurakennus- ja puhtaanapito-osaston kanssa katujen puhtaana- ja kunnossapito-osuuksista sekä rakennusviraston katurakennusosaston toimeksiannosta yleiseen käyttöön luovutetuista kaduista sekä niiden varsilla olevista tonteista ja alueista, jota paitsi osasto edusti kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa vm. asioita käsiteltiin.

Kaupungille v. 1963–1969 maksetut katukorvaukset (milj. mk):

1963	0.6	1967	2.8
1964	2.3	1968	3.5
1965	1.9	1969	4.9
1966	2.9		

Tulojen ja menojen yhteenveto. Kertomusvuoden aikana olivat tulot kaupunkimittausosaston vastattavilta tileiltä 5 401 332 mk, josta pääomatuloja 4 879 129 mk ja menot 3 423 489 mk.

Geoteknillinen toimisto

Geoteknillisen toimiston päällikkönä toimivan geoteknillisen asiantuntijan alaisena toimiston henkilökunnan muodosti v. 1969 2 geoteknikkoinsinööriä, geologi, toimistoinsinööri, kenttätyöpäällikkö, 3 työnjohtajaa, 2 tulosaineistokäsittelijää, piirtämöesimies, 8 piirtäjää, sihteeri, kirjanpitäjä, 2 toimistoapulaista, 2 maalaboranttia, varastonhoitaja, vahtimestari ja lähetti, jotka kaikki olivat työsopimussuhteessa. Kairausetumiesten, kairausmiesten ja autonkuljettajien muodostama työntekijäin työehtosopimuksen alainen kenttähenkilökunta käsitti kertomusvuonna 28 miestä.

Geoteknillinen toimisto on kertomusvuoden aikana edelleenkin toiminut kaikkia yleistä kaupunkisuunnittelua ja kaupungin eri rakennuskohteiden suunnittelua sekä rakentamista hoitavia virastoja ja laitoksia ym. avustavana erityiskysymysten asiantuntijaelimenä:

suorittaen yleisen kaupunkisuunnittelun eri tehtäviin liittyvänä niiden geoteknillistä osasuunnittelua sekä hoitaen näiden edellyttämiä pohja- ja kalliotutkimustehtäviä;

suorittaen kaupungin omien yksittäisten mm. talo-, silta-, puhdistamo-, satama- ym. rakennuskohteiden geoteknillistä osa- ja erikoissuunnittelua;

suorittaen kaupungin erilaisten kalliotunneli- ja kallioluolarakennuskohteiden geoteknillistä osa- ja erikoissuunnittelua sekä hoitaen näiden edellyttämiä kalliotutkimuksia;

suorittaen ulkopuolisille insinööritoimistoille annettujen vastaavien tehtävien osalta niiden ohjelmointia ja teknillistä valvontaa sekä

suorittaen vaativissa pohjarakennus- ja kalliorakennuskohteissa työsuorituksen geoteknillistä erikoisvalvontaa.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin kaupunkisuunnitteluviraston toimeksiannosta pohjasuhteiltaan ennestään selvittämättömillä alueilla orientoivat yleiskaava-asteiset pohjatutkimukset. Näitä tutkimuksia suoritettiin kertomusvuonna Malmi-Tapanila -alueella ja Vuosaaressa ja ne käsittivät kustannuksiltaan kolmannen osan kaupunkisuunnitteluviraston toimeksiannoista.

Toimiston varsinaiset toimintakustannukset muodostivat kertomusvuoden aikana yhteensä 1 340 381 mk, josta pääosa eli noin 61 % oli palkkakustannuksia. Tutkimuskaluston kunnossapitoon käytettiin toimintakustannuksiin sisältyvänä 109 078 mk, minkä lisäksi tutkimuskaluston perushankinnat muodostivat 78 413 mk. Toimiston laskutus oli kertomusvuonna 1 256 258 mk, mikä merkitsee lisäystä edellisvuoteen verrattuna 5.4 %.

Maatalousosasto

Toiminta ja maa-alueiden määrä. Kertomusvuonna maatalousosasto hoiti sille kuuluvien tehtävien mukaisesti kiinteistölautakunnan alaisten maatilojen ja viljelysmaiden maatalouden. Toiminnassa ei tapahtunut mainittavia muutoksia.

Vuonna 1969 oli maatalousosaston hoidossa ja valvonnassa viljelysmaita kaikkiaan 1 231 (1 247) ha. Vähennys vuoteen 1968 verrattuna on 1.5 (5.0) %. Maista oli Helsingin kaupungin alueella 1 081 ja muissa kunnissa 150 (151) ha.

Maatilat. Omassa viljelyksessä olleiden neljän maatilan Fallkullan, Haltialan, Pukinmäen ja Tuomarinkylän yhteispinta-ala oli lähes sama kuin kahtena edellisenä vuonna. Pellon käyttö oli seuraava:

	1969 ha		1968 ha	
Leipävilja				
Ruis	—		34	
Syysvehnä	155		119	
Kevätvehnä	300	455	369	522
Muu vilja				
Ohra	17		18	
Kaura	173		100	
Heinänurmet	63	253	100	218
Kesanto		54		31
Yhteensä oma viljely		762		771

Leipävilja-alan osuus kokonaispinta-alasta oli kertomusvuonna 8 % pienempi ja rehuvilja-alan osuus 10 % suurempi kuin vastaavasti edellisenä vuonna.

Lannoitukseen käytettiin kevät- ja syysviljamaille y-lannoksia yhteensä 259 tn ja syysviljoille salpietaria pintalannoituksena yhteensä 33 tn. Kesantojen hoitotöihin kuului mm. maatalouskalkin käyttö 20 ha:n alalle ja puhdistamoiden lietteen käyttö 17 ha:n alalle.

Talvi 1968–1969 oli syysvehnän talvehtimisen kannalta suotuisa. Myös kevätviljojen osalta v:n 1969 viljelyskausi kokonaisuudessaan oli tyydyttävä. Saatu viljasato oli noin neljänneksen suurempi kuin edellisenä vuonna. Satomäärien erittely on seuraava:

	Kokonaissato tn		Keskim. hehtaarisato, kg	
	1969	1968	1969	1968
Ruis	—	60.3	—	1 827
Syysvehnä	527.5	381.6	3 413	3 204
Kevätvehnä	854.3	881.5	2 845	2 388
Ohra	49.8	35.2	2 874	1 969
Kaura	639.0	272.9	3 690	2 736
Yhteensä vilja	2 070.6	1 631.5		
Heinä	206.0	362.8	3 260	3 640

Kertomusvuonna viljakauppa oli ylituotannosta johtuen koko maassa lähes kokonaan pysähdyksissä aina uuden sadon valmistumiseen saakka. V. 1969 myytiin tai käytettiin vuosien 1968 ja 1969 satoa seuraavasti:

	Myyty			Käytetty tiloilla
	siemeneksi tn	myllyviljaksi tn	rehuksi tn	siemeneksi tn
Syysvehnä	19	220	—	—
Kevätvehnä	178	711	—	95.1
Ohra	30	—	—	3.4
Kaura	142	—	259	31.3
Yhteensä	369	931	259	129.8

Vuokratalous. Vuokralle annettuna oli yht. 469 ha. Maanvuokrasopimusten nojalla viljelyksessä ollut peltoala, yhteispinta-alaltaan 450 ha, sisältyi 38 sopimukseen. Vuosisopimuksia oli 30 ja viisivuotissopimuksia 8. Tilapäisvuokraukset käsittivät 19 ha.

Tulojen ja menojen yhteenveto.

	1969 mk	1968 mk
Tulot yhteensä	1 561 934	1 217 718
Menot yhteensä	914 548	920 548
Erotus	647 386	297 170

Kertomusvuonna käytettiin viraston osastojen yhteisiä kustannuksia varten maatalousosaston vastattaville tileille merkittyjä määrärahoja erinäisten kaupungin alueella olevien teiden kunnossapitoon 438 mk sekä isännättömien valtaojien kunnossapitoon 2 246 mk. Pääomamenoina esiintyi tileissä henkilöauton hankintahinta 18 531 mk.

Metsäosasto

Metsäalueiden määrä. Kertomusvuoden aikana kaupunki hankki metsämaita lähialueilta n. 40 ha, metsäosaston Espoon-Vihdin piirin alueelta 79 ha ja ulkotiloihin luettavan alueen, jossa on metsämaata 94 ha. Hankittujen metsämaiden määrä, n. 213 ha, on varsin vähäinen arvioituun maan tarpeeseen verrattuna. Lähialueiden metsämaita siirtyi muuhun käyttöön arviolta n. 40 ha. Kaupungin omistuksessa olevien metsämaiden määrä lisääntyi siis kertomusvuoden aikana vain n. 170 ha:lla.

Kaupungin omistamien ja osaston hoidossa olevien metsien pinta-ala oli kertomusvuoden lopussa seuraava: lähimetsien 3 470 ha, Espoon-Vihdin piirin 2 940 ha ja ulkotilojen 1 310 ha. Näiden lisäksi osasto osallistuu Tervalammen työlaitoksen metsien hoitoon, joita on 550 ha. Kaikkiaan metsiä on siis 8 270 ha. Tähän määrään ei ole luettu kaupungin omistamia, vuokralle annettuja tontteja, joiden puusto osittain on metsäosaston hoidossa.

Metsätalouteen kuuluvat työt. Seuraavassa esitettävät luvut koskevat kaupungin omistamia metsiä Tervalammen työlaitoksen metsiä lukuun ottamatta, joiden hakkuut laitos suorittaa itse ja saa puutavaran myyntitulot.

Vuoden 1969 aikana on kaupungin metsistä luovutettu metsäosaston hakkuuttamina (hankintana) eri puutavaralajeja seuraavasta asetelmasta ilmenevät määrät. Vertailun vuoksi on merkitty vastaavat luvut myös kolmelta edelliseltä vuodelta.

	1969	1968	1967	1966
Havutukkeja	76 770 j³	65 710 j³	46 140 j³	80 490 j³
Koivutukkeja	1 990 »	990 »	1 390 »	1 500 »
Paaluja	—	3 430 »	480 »	40 560 »
Tukipuita ym.	450 kpl	200 kpl	600 kpl	1 740 kpl
Paperipuita	15 470 pm³	7 450 pm³	6 560 pm³	7 880 pm³
Halkoja	4 090 »	5 800 »	4 770 »	5 730 »
Yhteensä k-m³	14 900	10 600	8 600	12 800

Pystykauppojen perusteella on luovutettu seuraavat puutavaramäärät:

	1969	1968	1967	1966
Havutukkeja	61 310 j³	15 890 j³	7 400 j³	25 580 j³
Koivutukkeja	2 520 »	—	—	—
Tukipuita ym.	—	—	270 kpl	380 kpl
Paperipuita	5 210 pm³	1 030 pm³	260 pm³	3 270 pm³
Halkoja	170 »	26 »	140 »	5 032 »
Yhteensä k-m³	5 800	1 300	500	5 800

Metsäosasto on pyrkinyt ajoittamaan myyntejä niin, että ne alhaisten kantohintojen aikana olisivat keskimäärää pienemmät ja korkeiden hintojen aikana suuremmat.

Luonnonsuojelu. Kiinteistölautakunnan ja kiinteistöviraston ohjesäännöissä luonnonsuojelusta huolehtiminen on määrätty kiinteistölautakunnan, kiinteistöviraston ja metsäosaston tehtäväksi. Viime vuosina on jouduttu toteamaan, että luonnonsuojelu on ollennaisen tärkeä tekijä pyrittäessä säilyttämään ihmisten ympäristön viihtyisyys ja terveellisyys. Helsingin olosuhteissa tämä sosiaalinen luonnonsuojelu on välttämätöntä. On kuitenkin ilmeistä, että kaupungin luonnon hoito ja suojelu eivät nykyisin vastaa laajentunutta ja nopeasti laajenevaa tarvetta. Nykyinen tilanne johtanee vaikeasti korjattaviin epäkohtiin.

Metsäosaston monien tehtävien ja pienen henkilökunnan vuoksi ketään ei ole voitu erottaa yksinomaan luonnonsuojelutehtäviin. Monesti luonnonsuojelunäkökohdat jäävät ottamatta huomioon tai tulevat esiin vasta kun suunnitelmat ovat toteuttamisvaiheessa. Näitä puutteita on tosin voitu vähentää henkilökohtaisella yhteistoiminnalla niin suunnittelevien kuin toteuttavien elimien kanssa.

Luodakseen edellytyksiä luonnonsuojelua koskevien epäkohtien torjumiseksi kiinteistölautakunta on kertomusvuonna esittänyt kaupunginhallitukselle, että kiinteistöviraston metsäosastolle perustettaisiin luonnonsuojelunvalvojan virka. Tämä työvoiman tarve on otettu huomioon myös vuosien 1970—1979 taloussuunnitelmassa.

Luonnonsuojelunvalvojan eräänä tärkeänä tehtävänä tulisi olemaan suunnittelevien ja toteuttavien virkamiesten sekä asioista päättävien, luottamusmiehistä muodostuvien kaupungin elinten huomion kiinnittäminen jo muodostuneisiin tai odotettavissa oleviin luontoon perustuvan elinympäristön epäkohtiin.

Osaston taloudellinen tulos. Metsäosaston varsinaiset tulot ja menot kertomusvuoden aikana ja vastaavat luvut kahdelta edelliseltä vuodelta ovat seuraavat:

	1969 mk	1968 mk	1967 mk
Metsätuotteiden myynti	849 136	520 546	379 352
Vuokrat ja lupamaksut	27 679	25 440	19 991
Muut tulot	14 395	2 117	1 625
Tulot yhteensä	891 210	548 103	400 968
Menot yhteensä	848 582	796 056	670 736
Tulojen ja menojen erotus	+ 42 628	—247 953	—269 768

Metsäosaston menot ovat olleet tuloja suuremmat vuosina 1967 ja 1968 ja sitä ennen viimeksi v. 1952. Ympäristön hoidon ja muun luonnonsuojelun vaatiessa entistä enemmän työtä ja kustannuksia on menoja suurempien tulojen saavuttaminen käynyt vaikeaksi.

Talo-osasto

Henkilökunta. Talo-osaston sekä talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminnan virkasuhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden päättyessä 58 henkilöä, eli sama kuin v. 1968. Avoinna olevaa teknillisen toimiston insinöörin virkaa hoidettiin edelleen työsopimussuhteisesti. Lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa talonmiehiä, lämmittäjiä, virasto- ja porrassiivoojia, kirvesmiehiä, muurareita ja muita työntekijöitä vuoden lopussa yhteensä 371 (381) henkeä.

Uudet kiinteistöt. Talo-osaston hoitoon määrättiin v:n 1969 aikana mm. seuraavat

kiinteistöt: Toinen linja 7, kaupunki hankki kaikki osakkeet ja osallistui talon hoitoon sekä Kumianpää 2:ssa sijaitseva osakehuoneisto.

Saneeraustyöt. Kaupungintalo, Pohj. Esplanaadikatu 11—13, oli edelleen saneerauksen alaisena. Pohj. Esplanaadikatu 17:ssä sijainnut rakennus purettiin rakennusviraston toimesta.

Perusparannustyöt. Perusparannustöistä mainittakoon huomattavimpina: Pengerkatu 32 ja Kruunuvuorenkatu 11—13 liitettiin kaukolämpöverkkoon sekä Simonkatu 1—3:ssa suoritettiin linja-autoaseman korjaustyöt.

Kunnostus- ja korjaustyöt. Tavanomaisista, lukuisista kunnostus- ja korjaustöistä mainittakoon: Fredrikinkatu 65:n (Tennistalo) ja Mannerheimintie 22–24:n (Lasipalatsi) ulkomaalaus sekä Kasarmikatu 25:n ja Keinutie 13:n kunnostus.

Puretut kiinteistöt. Talo-osasto hoiti kertomusvuonna myös monia rakennusten purkutehtäviä, joista mainittakoon suurimpina seuraavissa paikoissa tapahtuneet: Kumpulankatu 4, Viikintien varastorakennus, Kanavasillantie 40 ja Latokartanontie 11.

Rakennusten korjauksiin käytettiin määrärahoja seuraavasti:

	1969 mk	1968 mk
1) vuosikorjauksiin:		
talousarviomäärärahoja, talot	2 195 151	2 023 920
» hallit ja kioskit	36 771	44 794
Yhteensä	2 231 922	2 068 714
siirtomäärärahoja sekä vuoden aikana eri tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja	92 438	83 413
Yhteensä	2 324 360	2 152 127
2) perusparannusluontoisiin korjauksiin:		
talousarviomäärärahoja pääomamenojen momenteilta	189 614	318 736
siirtomäärärahoja pääomamenojen momenteilta ed. vuosilta ja vuoden aikana myönnettyjä	201 744	131 215
Kaikkiaan	2 715 718	2 602 078

Asuntoasiat. Asumistukea saavien lapsiperheiden lukumäärä oli kertomusvuoden lopulla 3 086 (2762). Aravaosakekauppoja tehtiin yhteensä 327 (389) kpl. Talo-osaston hallinnassa oleviin huoneistoihin osoitettiin 57 (98) ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnassa oleviin huoneistoihin 143 (117) ruokakuntaa eli yhteensä 200 (215) ruokakuntaa.

Siivoustoiminta. Kertomusvuoden toiminnalle olivat leimaa antavina lukuisat siivouskohteiden tilapäiset tai pysyvät muutokset. Poikkeuksellisen paljon siivoustarvetta kertomusvuonna aiheuttivat rakennusviraston uudisrakennuksen valmistuminen, rakennusviraston vanhassa osassa tapahtuneet osastojen siirrot ja uusien, huomattavien kiinteistöjen, Kasarmikatu 25 ja Toinen linja 7, tuleminen siivouksen piiriin. Siivottava virastopinta-ala lisääntyi yli 8 %:lla ollen vuoden päättyessä n. 109 000 (ed. v. 100 700) m², porras- ja muun sitä vastaavan siivousalan ollessa n. 17 500 (17 000) m². Tapahtuneesta n. 4.4 %:n suuruisesta palkkojen yleiskorotuksesta huolimatta kohosivat kokonaissii-

vouskustannukset vain noin 2.5 %/m². Tähän päästiin harventamalla siivouskertoja, joka pisimmälle vietynä tarkoittaa ns. joka toisen päivän siivousta (vain käytävät ja sosiaalitilat siivotaan päivittäin) kohteissa, joissa toiminta on pääasiassa viraston sisäistä tai joissa ei ole päivittäistä yleisönpalvelua. Harvennetussa siivouksessa oli vuoden päättyessä n. 8 400 (5 400) m².

Huoneistojen vuokrat. Asuntoja, joista perittiin käteisvuokra oli vuoden lopussa 2 697 (2 741) kpl sekä liikehuoneistoja, varastoja ja autopaikkoja 524 (516) kpl eli yht. 3 221 (3 257) kpl.

Mainospaikat. Tulot vakinaisista mainontapaikoista olivat 517 075 (442 473) mk ja tilapäisistä mainospaikkojen vuokrauksista 27 114 (26 485) mk.

Tulojen ja menojen yhdistelmä.

Talo-osasto

Tulot

	1969 mk	1968 mk
Käteisvuokrat	7 227 874	7 014 733
Tilitysvuokrat ilman virastosiivousta	15 338 474	14 270 052
» virastosiivous	2 340 938	2 310 492
Muut tulot	90 328	41 245
Yhteensä	24 997 614	23 636 522

Menot

Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot (ml. virastosiivous)	10 999 047	9 660 156
Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	11 143 565	10 264 601
Yhteensä	22 142 612	19 924 757
Tulojen ja menojen erotus	+2 855 002	+3 711 765

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:

Tulot

	1969 mk	1968 mk
Vuokrat kauppahalleista, kioskeista ja toripaikoista:		
hallit	504 325	515 481
kioskit	167 954	161 935
toripaikat	254 527	232 655
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntitiloista	920 886	909 491
Tilitysvuokrat	7 476	7 476
Yhtee sä	1 855 168	1 827 038

Menot

Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot	451 242	367 263
Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	93 741	91 453
Yhteensä	544 983	458 716
Tulojen ja menojen erotus	+1 310 185	+1 368 322

Asuntotuotantotoimisto

Toimisto valmisteli ja esitteli asuntotuotantokomitean, sen teknillisen jaoston ja työmaatoimikuntien kokouksissa käsiteltävät asiat ja huolehti komitean ja sen jaostojen ja toimikuntien kokouksissa tekemien päätösten täytäntöönpanosta sekä antoi lausuntoja kaupungin omaan asuntorakennustuotantoon liittyvistä kysymyksistä asuntotuotantokomitean sille myöntämien valtuuksien puitteissa sekä lisäksi hoiti kaupungin varoista eri yhtymille myönnettyjen asuntolainojen valvontaa kiinteistölautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti.

Henkilökunta oli työsopimussuhteessa. Palkat maksettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantokomitean käyttöön myöntämistä rakennuskustannusmäärärahoista ja palkkakustannukset sisällytettiin asuntotuotantokomitean vahvistamia jakoperusteita noudattaen rakennusohjelmien hankintakustannuksiin. Toimiston henkilökunnan muodostavat toimistopäällikkö, rakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, toimistokamreeri, toimistosihteeri, 2 toimistorakennusmestaria, 2 kiinteistöyhtiöiden rakennusteknillisten töiden tarkastajaa, 5 työmaavalvojaa, kanslisti, 2 pikakirjoittajaa, 2 toimistoapulaista sekä toimistoharjoittelija.

Asuntotuotantokomitean toiminnasta laaditussa selostuksessa on lueteltu ne v:n 1969 aikana valmistuneet, keskeneräisiksi jääneet tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden toimisto- ja työmaa-asioiden hoidosta asuntotuotantotoimisto komitean päätösten perusteella huolehti.

Kertomusvuoden aikana saapui asuntotuotantotoimistolle ja -komitealle kirjeitä 2 374. Kirjeitä lähetettiin ja lausuntoja annettiin yhteensä 528. Komitean pöytäkirjojen lukumäärä oli 28, sen teknillisen jaoston pöytäkirjoja 25 ja lisäksi puhtaaksikirjoitettiin ja monistettiin kaikki työmaakokousten, vastaanottotarkastusten ja lopputarkastusten sekä vuositakuutöiden tarkastusten pöytäkirjat. Laskuja maksettiin rahatoimiston välityksellä yht. 1 575.

Kertomusvuoden aikana muutti asuntotuotantotoimisto 1.—3.1.1969 Rauhankatu 9:stä talon Toinen linja 7:n V-kerrokseen ja 1.11.1969 saman talon VII-kerrokseen.

Yhteenveto kiinteistöviraston tuloista ja menoista

Varsinaisia menoja varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarvioon merkitty 36 016 125 mk. Lisämäärärahoja tai ylitysoikeuksia myönnettiin 1 082 876 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 37 099 001 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 36 038 070 mk, joten säästöä jäi 1 060 931 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 45 359 015 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 48 837 110 mk:aan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden sekä entisen Ryttylän koulukodin kiinteistöjen myynnistä saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty kiinteistölautakunnan osalta pääomatuloja kaikkiaan 3 064 000 mk, josta summasta 3 mmk oli arvioitu saatavan maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 3 161 951 mk, josta summasta tonttien ja maa-alueiden myynnistä 3 101 970 mk. Sekalaisissa pääomatuloissa oli merkitty 3 990 000 mk kertyväksi korvauksena katumaasta sekä kadun ja viemärin rakennuskustannuksista. Tuloja kertyi kertomusvuonna 4 879 129 mk.

Pääomamenot. Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoa varten oli

merkitty yhteensä 10 050 000 mk sekä muita pääomamenoja varten 328 500 mk. Tilien mukaan käytettiin kiinteistöjen ostoihin yhteensä 10 796 998 mk ja muihin pääomamenoihin 312 700 mk.

3. Asuntotuotantokomitea

Komitean ja sen teknillisen jaoston kokoonpano. Asuntotuotantokomitean kokoonpanossa ei v:n 1969, joka oli 21. komitean toimintavuosi, aikana tapahtunut muutoksia.

Teknillisen jaoston kokoonpano oli seuraava: puheenjohtaja arkkit. Väinö Tuukkanen, varapuheenjohtaja dipl.ins. Kalevi Korhonen ja jäsenet prof. Hilding Ekelund, dipl.ins. Esko Toivola ja arkkit. Aulis Salo sekä jaoston sihteeri dipl.ins. Pentti Hirvonen 31.10. saakka ja sen jälkeen dipl.ins. Matti Loukola.

Komitean toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Komitealla oli vuoden aikana 28 ja sen teknillisellä jaostolla 25 kokousta. Lisäksi komitean nimeämät työmaatoimikunnat pitivät rakenteilla olevilla rakennustyömailla työmaakokouksia, katselmuksia ja tarkastuksia yhteensä 246 kokousta, joista kaikista kokouksista ja tarkastuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Kertomusvuoden aikana asuntotuotantokomitea nimesi vuosien 1970 ja 1971 rakennusohjelmien suunnittelijat ja asiantuntijat sekä v:n 1970 rakennusohjelmille rakennusaikaiset hallitukset varajäsenineen. Lisäksi komitea hyväksyi vuosien 1970 ja 1971 asuntorakennusohjelmien huoneistosuunnitelmat sekä Vesalan kalliosuojan ja v:n 1969 asuntorakennusohjelmien pää- ja sivu-urakoitsijat ja oikeutti asuntotuotantotoimiston laatimaan ja allekirjoittamaan asianomaiset urakkasopimukset.

Asuntorakennustuotanto. Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat vuosien 1967—1968 rakennusohjelmiin sisältyneiden kiinteistöyhtiöiden rakennustyöt ja luovutettiin ao. yhtiöiden hallitusten hallintaan:

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä kpl	Rakennusten tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keskipinta-ala m²	Asuntohallituksen hyväksymä loppuhinta mmk	Asuntohallituksen hyväksymä loppuselvityspäivämäärä
Kiinteistö-oy							
Kontulankaari 7	3+0	55 500	13 035	209	62.4	8.57	20. 4.69
Laajasalon Lämpö Oy	0+2	5 550	501	—	—	2.96	31.10.69
Yhteensä	3+2	61 050	13 536	209	62.4	11.53	—

Rakennusohjelmasta valmistui v:n 1968 aikana asuinhuoneistoja asuttavaan kuntoon 77 ja v:n 1969 aikana 132 asuinhuoneistoa.

Lisäksi kertomusvuoden aikana valmistui asuttavaan kuntoon seuraavat kaupungin vuosien 1966—1967 rakennusohjelmien asuinhuoneistot:

Kiinteistö-oy	Huoneistoja
Jakomäentie 6, B-rakennusohjelma	96
Jakomäentie 8, B- ja C-rakennusohjelma	117
Yhteensä	213

Kiinteistö-oy Kankaretie 7:n, Kiinteistö-oy Jakomäentie 6:n ja Kiinteistö-oy Jakomäentie 8:n pääurakoitsijoille hinta- ja palkkaneuvoston suosituksen perusteella kertomusvuoden aikana maksettujen indeksikorotusten osalta tarkisti asuntohallitus mainittujen rakennusohjelmien lopulliset hankintahinnat tonttikustannuksineen seuraaviksi:

Kiinteistö-oy	Lainapäätös	mk
Kankaretie 7	7.8.1969	20 931 435
Jakomäentie 6 ...	13.8.1969	18 806 728
Jakomäentie 8 ...	7.8.1969	22 751 212

Rakenteilla olivat seuraavat v:n 1968 asuntorakennusohjelmat, joiden rakennustöiden loppuunsaattaminen siirtyi v:een 1970:

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä kpl	Rakennusten tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keskipinta-ala m²	Alustavat arvioidut hankintakustannukset, mmk	Rakennustyöt aloitettu
Kiinteistö-oy							
Gunillantie 6	8+1	82 910	18 990	283	67.1	13.55	1. 8.68
Reiherintie 9	6+0	66 630	15 032	238	63.1	11.80	1.10.68
Kasperinkuja 15	5+1	57 180	12 681	213	59.5	9.75	16. 9.68
Asunto-oy Rudolfintie 21	4+0	40 968	8 547	116	73.7	6.28	11.10.68
Yhteensä	23+2	247 688	55 250	850	65.0	41.38	—

Kertomusvuoden aikana komitea luovutti yhtiöiden hallituksien hallintaan ja hoitoon em. yhtiöissä asuttavaan kuntoon valmistuneet asuinhuoneistot seuraavasti:

	Huoneistoja
Kiinteistö-oy Gunillantie 6	232
» Kasperinkuja 15	36
» Reiherintie 9	18
Asunto-oy Rudolfintie 21	42
Yhteensä	328

Asuttavaan kuntoon valmistui kertomusvuoden aikana v:n 1967 asuntorakennusohjelmaan sisältyneitä asuinhuoneistoja yhteensä 345 ja v:n 1968 asuntorakennusohjelmaan sisältyneitä 328 eli kaikkiaan 673 asuinhuoneistoa.

Lisäksi vuoden aikana valmistui Kiinteistö-oy Gunillantie 6:ssa asuttavaan kuntoon nuorisokotitilaa 513 m² ja varastotilaa 5 m², jotka tilat ko. yhtiö vuokrasi lastensuojeluvirastolle.

Kertomusvuoden aikana ryhtyi asuntotuotantokomitea toteuttamaan seuraavia v:n 1969 asuntorakennusohjelmia:

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä kpl	Rakennusten pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keski-pinta-ala m²	Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustöiden alkamispäivämäärä
Kiinteistö-oy							
Kontulankaari 11	3+0	78 000	18 504	288	64.3	13.23	7. 8.69
Tuukkalantie 5	16+2	129 640	31 083	497	62.5	24.80	3.11.69
Rusthollari	1+0	12 400	2 572	36	71.5	2.19	29. 9.69
Yhteensä	20+2	220 040	52 159	821	63.5	40.22	—

Lisäksi saattoi komitea 1.8.1969 käyntiin korttelin n:o 47301 tontin n:o 1 maanalaiseen kalliotilaan rakennettavan kaupungin Vesalan kalliosuojan rakennustyöt. Kalliosuojan hankintakustannuksien rahoitusta varten kaupunki myönsi varoja 1 128 600 mk ja Kiinteistö-oy Tuukkalantie 5 rahoitti omana osuutenaan 545 000 mk. Väestönsuoja rakennutettaisiin kaupungin omistukseen. Asuntohallituksen lainaehtojen mukaisesti kaupunki puolestaan tulisi varaamaan korvauksetta kalliosuojasta Kiinteistö-oy Tuukkalantie 5:lle tarvittavan väestönsuojatilan.

Kertomusvuoden aikana johti komitea seuraavien vuosien 1970 ja 1971 asuntorakennusohjelmien suunnittelua:

a) Vuoden 1970 asuntorakennusohjelmat, joille oli tavoitteena anoa asuntohallitukselta asuntolainaa v:n 1970 asuntorakennusmäärärahoista.

Yhtiön nimi	tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keski-pinta-ala m²	Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustyöt suunniteltu aloitettavaksi
Kiinteistö-oy						
Koivikkotie 5	n. 25 000	6 000	100	60.0	4.71	1. 8.70
Kontulankaari 14	n. 59 000	13 909	215	64.7	11.02	1. 8.70
Metsäpurontie 13	n. 31 600	6 440	101	63.8	5.57	1. 9.70
Metsäpurontie 12	31 600	6 646	93	71.5	5.60	1. 9.70
Salpausseläntie	111 000	23 627	386	63.0	19.27	1.10.70
Yhteensä	258 200	56 622	895	63.3	46.17	—
Asunto-oy						
Metsäpurontie 17	29 920	6 936	96	72.3	5.46	1. 8.70
Metsäpurontie 9	27 750	6 227	92	67.7	4.96	1. 9.70
Yhteensä	57 670	13 163	188	70.0	10.42	—

Vuoden 1970 asuntorakennusohjelman yhteydessä komitea tulee suunnittelemaan ja rakennuttamaan Maunulan Kansanasunnot Oy:ltä vuokrattavasta lämpökeskusrakennuksesta Maunulan Lämpö Oy -nimisen lämpöyhtiön, joka jakaa lämpöenergiaa kai-

kille Maunulan alueelle v. 1970—1971 rakennettaville kiinteistö- ja asuntoyhtiöille lukuun ottamatta Kiinteistö-oy Koivikkotie 5:tä, jolle lämpöenergiaa tulee jakamaan sen välittömässä läheisyydessä oleva Kiinteistö-oy Rajametsäntie 22—24 -niminen yhtiö. Lämpöyhtiön arvioitujen hankintakustannusten on laskettu kohoavan n. 2 200 000 mk:aan.

b) Vuoden 1971 asuntorakennusohjelmat, joille oli tavoitteena anoa asuntohallitukselta asuntolainaa v:n 1971 asuntorakennusmäärärahoista.

Rakennusohjelma	Asuinhuoneistojen tilavuus m³	pinta-ala m²	lukumäärä kpl	Suunnittelijan nimi
Kiinteistö-oy				
Maunulantie 19	[1])49 000	10 660	160	Arkkit. E. Helamaa
Kuusikkotie 4	45 000	9 770	148	»
Pihlajisto II	42 000	9 000	144	Arkkit. M. Hakuri
Pohjois-Haaga	67 000	14 570	246	Arkkit. K. Ruokosuo
Yhteensä	203 000	44 000	698	—
Asunto-oy				
Pohjois-Haaga I	54 700	11 900	168	Arkkit. K. Ruokosuo
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt yhteensä	257 700	55 900	866	—

[1]) Kaikki luvut arviomääriä.

Alustavien suunnitelmien mukaan tulisi kaupunginhallitus v:n 1970 alkupuolella varaamaan komitealle kiinteistöyhtiön rakennuttamista varten Koskelan alueelta määräalan, jolle voidaan rakennuttaa asuinhuoneistoja n. 150 kpl, joiden yhteinen pinta-ala tulisi olemaan n. 9 000 huoneistoneliömetriä.

Aikaisemmin omaksutun käytännön mukaisesti annettiin rakennustyöt rakennusohjelmittain asuntohallituksen antamien ohjeiden mukaan suoritetun urakkakilpailun perusteella halvimman hyväksytyn tarjouksen tehneelle helsinkiläiselle urakoitsijaliikkeelle.

Urakkasopimuksiin sisällytettiin kaupungin vahvistamat työvoiman käyttöohjeet, joita urakoitsijat velvoitettiin noudattamaan kaikilta niiltä osin, missä ne eivät poikenneet asuntohallituksen antamista vastaavista ohjeista.

Asuntorakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitus. Hankintakustannusten rahoitus suoritettiin kaupunginhallituksen komitean käyttöön myöntämillä asuntorakennusmäärärahoilla ja raha- ja vakuutuslaitosten sekä asuntohallituksen yhtiöille myöntämillä lainavaroilla ja yhtiöiden omilla varoilla. Rakennusaikana huolehti kaupunki oman lainoitus- ja omien varojen rahoitusosuuksien lisäksi myöskin raha- ja vakuutuslaitosten sekä asuntohallituksen yhtiöille myöntämien lainojen osalta hankintakustannusten rahoituksesta aina siihen saakka, kunnes yhtiöillä oli edellytykset toimittaa tarvittavat vakuudet lainojen myöntäjille ja rakennustyöt olivat saavuttaneet lainan noston ehdoksi asetetut työvaiheet.

Kaupungin merkitsemien osakkeiden sekä yhtiöille myönnettävien lainojen rahoitukseen oli asuntotuotantokomitean käyttöön myönnetty asuntorakennusmäärärahoja talousarvion eri tileiltä v:n 1968 asuntorakennusohjelmia varten yhteensä 9 110 928

mk sekä v:n 1969 asuntorakennusohjelmia varten 12 594 697 mk eli kaikkiaan 21 705 625 mk.

Asuntohallituksen sekä raha- ja vakuutuslaitosten v:n 1969 asuntorakennusohjelmille myöntämät lainavarat ja ulkopuolisilta osakkailta perityt osakepääomavarat olivat seuraavat:

	mk
Asuntohallituksen myöntämät lainat	19 775 000
Raha- ja vakuutuslaitosten myöntämät lainat	6 730 000
Ulkopuolisilta osakkailta perityt osakepääomavarat	600
Yhteensä	26 505 600

Vuosien 1966—1968 asuntorakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitukseen nostettiin kertomusvuoden aikana raha- ja vakuutuslaitoksilta sekä valtiokonttorilta lainavaroja sekä perittiin ulkopuolisilta osakkailta omia varoja seuraavasti:

	mk
Raha- ja vakuutuslaitoksilta lainoja	5 260 000
Valtiokonttorilta nostettuja asuntolainoja	22 140 400
Ulkopuolisilta osakkailta perittyjä osakepääomavaroja	1 850 600
Yhteensä	29 251 000

Pienehköjä heti maksettavia kuluja varten oli komitealle myönnetty 1 000 mk:n suuruinen käteiskassa, josta asuntotuotantotoimisto piti erillistä kassakirjaa ja laati määräajoin maksetuista menoista tilitykset ja alisti ne komitean hyväksyttäviksi.

Yleiskustannukset. Kertomusvuoden aikana olivat komitean ja asuntotuotantotoimiston yleiskustannukset yhteensä 709 034 mk.

Yleiskustannusten tilin varoilla oli lisäksi maksettu Maunulan ja Pihlajiston alueille vuosien 1970—1971 asuntorakennusohjelmina toteutettavien rakennusohjelmien valokopio- ja pohjatutkimuskustannuksia yhteensä 29 587 mk, jotka kustannukset tultaisiin v:n 1970 aikana siirtämään asianomaisten rakennusohjelmien tileille rakennusohjelmien kuutiometrisuhteessa sen jälkeen kun yhtiöiden lopulliset tilavuudet oli saatu selville.

Yleiskustannukset oli komitean hyväksymien ohjeiden mukaisesti jaettu tai tultaisiin jakamaan komitean rakennuttamien rakennusohjelmien ja valmiiksirakennettujen kiinteistöyhtiöiden kesken siten, että komitean valvonnassa olleiden rakennusohjelmien osalta veloitettiin kertakaikkisena korvauksena yhteiskustannuksista 6.70 mk/m² asuinhuoneistoa kohden. Kiinteistöyhtiöiden tarkastajain palkkaus- ym. kustannusten peittämiseksi valmiiksirakennetuilta kiinteistöyhtiöiltä perittiin 0.02 mk/m³.

4. Asunnonjakotoimikunta

Asunnonjakotoimikunnan saamissa jako-ohjeissa v:n 1969 jakokautta varten ei tapahtunut muutoksia. Myös toimikunnan kokoonpano pysyi entisenä. Sen sijaan toimikunnan toimintakautta pidennettiin siten, että se kesti 31.3.1970 saakka, jolloin astuivat voimaan uudistetut jako-ohjeet ja myös toimikunnan kokoonpano muuttui. Tästä johtuen tämä toimintakertomus koskee toimikunnan koko ko. toimikautta.

Toimikunta piti jakokautena kaikkiaan 192 kokousta.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittavien, kaupungin toimesta rakennettujen vuokrahuoneistojen osoittaminen asukkaille 9.1.1969 pidetyssä kaupunginhallituksen kokouksessa vahvistettujen jako-ohjeiden mukaisesti.

Jaettavina olleiden asuntojen määrä oli seuraava:

	kpl
Kiinteistö-oy Kasperinkuja 15	213
» Reiherintie 9	238
» Gunillantie 6	283
Yhteensä	734

Lisäksi saatiin kaupungin lainaehtojen mukaisesti jaettaviksi seuraavat asunnot:

	kpl
Kiinteistö-oy Ulappasaarentie 6 ..... (Rak.liike Vilho Ahola)	18
Asunto-oy Rudolfintie 15 ..... (Keskus-Sato)	57
Asunto-oy Kontukuja 4 ..... (Keskus-Sato)	49

eli jaettavana oli siis kaikkiaan 858 asuntoa.

Pienempiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 5 huonetta ja keittiö, pinta-alan vaihdellessa 28.0 m²:stä 97.5 m²:iin.

Vuokra-asunnot olivat haettavina 20.1.—8.2.1969 välisenä aikana, mistä ilmoitettiin päivälehdissä. Hakuaikana jätettiin asuntoasiaintoimistoon 4 949 vuokrahakemusta, minkä lisäksi jako-ohjeiden 4-kohdan mukaisesti vastaanotettiin hakuajan jälkeen häädetyiltä ja häädettäviksi joutuvilta sekä näihin verrattavilta vielä 1 341 jälkihakemusta eli yhteensä 6 290 hakemusta.

Kaikki hakemukset tutkittiin ja käsiteltiin toimikunnan kokouksessa ja mikäli niissä oli epäselvyyksiä, tarkistettiin hakijan antamat tiedot poliisi-, lastensuojelu- ja huoltoviranomaisilta saaduilla selvityksillä tai asuntoasiaintoimiston tarkastajain tarkastuskäynneillä.

Asunnon saamiseen vaikuttavat tekijät

olivat erilaisia ja monessa tapauksessa niitä oli useita. Tällaisista tekijöistä mainittakoon edellytykset asunnon myöntämiseen mm. seuraavissa tapauksissa:

	Lukumäärä
Häätö	155
Asunnottomiksi joutuminen talon purkamisen takia	4
Irtisanominen	139
Vailla vakinaista asuntoa olevat	54
Perheen erillään asuminen	16
Kaupungin omien talojen purkaminen, asuntojen neuvoloiksi muuttaminen tms.	54
Virka- tai työsuhdeasunnon menetys	28
Asunnon kehnous tai pienuus	221
Lastensuojelu- ja huoltovirastojen lausunnot	61
Asuntotuotantokomitean varaukset kiinteistöjen toimihenkilöitä varten ym. varauksia	7

Lisäksi osoitettiin 13 asuntoa kunnallisissa työväenasunnoissa, puistotaloissa ja »läpikulkutaloissa» sekä kaupungin muissa asunnoissa asuville perheille, joiden asunto oli käynyt ahtaaksi tai joiden asunto vapautettiin vastaavasti purettavien talojen asukkaille.

Asunnon saaneiden joukossa oli 39 yksinäistä, nuoria (v:n 1945 jälkeen syntyneitä) asunnonsaajia oli 156 ja yli 60-vuotiaita 80, minkä lisäksi iäkkäitä henkilöitä oli sijoitetuissa perheissä varsin runsaasti, mm. niissä tapauksissa, joissa hakijana oli asianomaisen lapsi. Sellaisia tapauksia, jolloin perheen lapset asuntovaikeuksien takia oli sijoitettu lastenkoteihin, oli 61 ja niissä lasten lukumäärä yhteensä 103. Asunnon hakijan tai hänen perheenjäsenensä vakava pitkäaikainen sairaus otettiin ratkaisuun vaikuttavana tekijänä huomioon, samoin lapsiperheiden vuokranmaksukykyä arvosteltaessa perheelle valtion taholta maksettava lapsiperheiden asumistuki.

Asunto-oy Rudolfintie 15:n sekä Asunto-oy Kontukuja 4:n osakkeiden saajat olivat annettujen ohjeiden mukaisesti kaupungin omissa vuokrataloissa asuvia ruokakuntia, joilta vapautui vuokra-asunto.

Jakokauden aikana osoitettiin asunnontarvitsijoille lisäksi 266 asuntoa vanhoista taloista.

Toimikunnan kokouksissa käsiteltiin myös aravaosakkeiden lunastamista tai välittämistä koskevia asioita. Käsittelyt johtivat yhteensä 323 aravaosakkeen edelleen myyntiin ja 34 aravaosakkeen vaihtoon.

Toimikunta antoi lisäksi kaupunginhallitukselle sen pyytämiä lausuntoja asuntoja koskevista valitus- ym. asioista.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Vuosi 1969 oli kaupunkisuunnitteluviraston viides täysi toimintavuosi. Toimintansa 1. 4. 1964 aloittaneen viraston tehtäväkentässä ovat kertomusvuotena olleet varsin keskeisesti esillä vuoden 1970 yleiskaavan valmisteluun kytkeytyvät kysymykset. Suoritetun työskentelyn tuloksena kaupunkisuunnittelulautakunta vahvisti po. yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet 15. 11. 1969.

Vuoden 1968 puolella hyvään alkuun päässyt ryhmätyöskentely tiivistyi kertomusvuoden aikana huomattavasti ja lukuisia laajoja projekteja pantiin alulle. Viraston organisaation edelleen kehittämistä jatkettiin yhteistoiminnassa kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa. Mm. suoritettiin viraston henkilökunnan keskuudessa laaja haastattelututkimus, joka antoi arvokasta tietoa otettavaksi huomioon organisatorisessa kehitystyössä.

Ensimmäisen kerran viraston toiminnan aikana laadittiin kertomusvuoden kuluessa viraston yhtenäinen toimintasuunnitelma vuodelle 1970. Toimintasuunnitelma perustuu osastoittain laadittuihin tehtäväluetteloihin. Kustakin projektista on esitetty tehtävästä vastuussa oleva henkilö, ajoitus, resurssitiedot sekä kustannusarviot.

Tiedotustoiminta tehostui vuoden 1969 aikana myös huomattavasti. Viraston sisäistä tiedotustoimintaa hoitamaan palkattiin tiedotussihteeri ja uutena ulospäin suuntautuvan tiedotustoiminnan muotona tulivat kuvaan mukaan viraston ja kaupunginosayhdistysten yhdessä järjestämät tiedotustilaisuudet, joiden avulla pyritään saamaan esille kuntalaisten mielipiteitä otettavaksi huomioon suunnitteluprosessissa.

Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osaltaan diaariin kertomusvuotena merkittyjen asioiden luku, joka oli 2013. Näistä oli virastopäällikön asioita 692, kansliaosaston 95, asemakaavaosaston 657, yleiskaavaosaston 47 ja liikennesuunnitteluosaston 522. Viraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 551. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 723. Virastopäällikön ja osastopäälliköiden muodostaman johtoryhmän kokouksia pidettiin 85.

Virastopäällikön kertomusvuotena kaupunkisuunnittelulautakunnalle esittelemistä asioista mainittakoon ehdotukset lautakunnan lausunnoksi mm. Helsingin seutukaavaliiton toimesta laaditusta runkokaavasta, Helsingin maalaiskunnan yleiskaavasta, asunto-ohjelmakomitean alustavasta ehdotuksesta kaupungin asuntotuotanto-ohjelmaksi vuosiksi 1969—1973, Espoon yleiskaavasta, Puotilan aluekeskuskomitean mietinnöstä sekä Suomenlinnakomitean mietinnöstä. Lisäksi mainittakoon ehdotukset lautakunnan lausunnoksi lukuisista valtuustoaloitteista. Virastopäällikön tekemistä päätöksistä mainittakoon 31 työryhmän perustamista koskevat päätökset.

Kaupunkisuunnitteluviraston päällikkönä toimi 15. 2. saakka arkkitehti, professori Aarne E r v i ja 17. 2. lukien virastopäällikön virkaa hoiti viransijaisena varatuomari Pentti S u n i l a.

Viraston palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 172 henkilöä vakinaisluontoisissa tehtävissä, joten henkilökunta oli lisääntynyt 39 hengellä edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan diaariin merkittyjen asioiden lukumäärä vuosina 1964—1969:

Vuonna	1964	1204
„	1965	1519
„	1966	1618
„	1967	1622
„	1968	1880
„	1969	2013

Eri osastojen kesken ovat asiat jakautuneet mainittuina vuosina seuraavasti:

	1964	1965	1966	1967	1968	1969
virastopäällikkö	261	410	460	424	602	692
kansliaosasto	18	28	65	102	99	95
asemakaavaosasto	442	600	607	630	663	657
yleiskaavaosasto	15	28	31	13	42	47
liikennesuunn.os.	468	453	455	453	474	522

Yhteenveto viraston tuloista ja menoista v. 1969

TULOT

Asemakaavan muutoskarttojen laatimispalkkiot	6.980,00
Valokopiokarttojen myynti	1.165,50
Maksut pysäköintimittareiden käytöstä	895.258,24
Muut tulot	14.454,62
	917.858,36

MENOT

Palkkiot, palkkamenot sekä sosiaalimaksut	3.922.938,45
Geoteknilliset suunnittelu- ja tutkimustyöt	343.287,49
Keskustan asemakaavan kehittäminen	54.693,15
Pasilan jatkosuunnittelu	66.777,49
Malmin aluekeskuksen jatkosuunnittelu	66.295,99
Haaga—Vantaan alueen jatkosuunnittelu	78.430,00
Pysäköintimittarien hankinta, asennus, huolto, rahastus ym.	626.614,40
Liikennevalojen asentaminen	1.633.947,54
Muut menot	707.693,44
	7.500.677,95

Henkilökunta osastoittain 31. 12. 1969

Osastot	Virkasuhde				Työsop. suhde		Yhteensä			Erotus v:een 1968 verraten
	vakin.		tilap.							
	M	N	M	N	M	N	M	N	Yht.	
Virastopäällikkö	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Kansliaosasto	3	3	—	1	9	7	12	11	23	+ 5
Asemakaavaosasto	5	13	—	1	26	17	32	31	63	+16
Yleiskaavaosasto	2	4	—	—	23	17	25	21	46	+14
Liikennesuunnitteluosasto	5	6	—	—	19	9	24	15	39	+ 4
Koko henkilökunta	16	26	—	2	77	50	94	78	172	+39

KANSLIAOSASTO

Henkilökunta. Kertomusvuotena osaston osastopäällikkö oli 17. 2. lukien virkavapaana viraston vs. virastopäällikön tehtävien hoitamista varten. Sihteeri hoiti po. päivästä lukien viransijaisena osaston osastopäällikön tehtäviä, jolloin sihteerin virkaa hoiti viransijainen. Osastolle palkattiin työsopimussuhteeseen tiedotussihteeri, toimistoapulainen ja lähetti. Hallinnollisesti kansliaosaston yhteyteen kuuluvaan projektipäällikön organisaatioon palkattiin työsopimussuhteeseen suunnitteluteknikko ja tutkimussihteeri. Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli 23 henkilöä eli osastopäällikkö, sihteeri, 3 osastosihteeriä, tiedotussihteeri, toimistonhoitaja, kirjanpitäjä, kirjaaja, arkistojärjestäjä, 3 toimistoapulaista, autonkuljettaja-vahtimestari, vahtimestari ja 4 lähettiä. Em. projektipäällikön organisaatio käsitti projektipäällikön, suunnitteluteknikon, tutkimussihteerin ja tutkimusapulaisen. Akateemisen loppututkinnon suorittaneita po. henkilöistä oli 8 sekä 2 merkonomitutkinnon suorittanutta. Osastolla toimi toimistotehtävissä lisäksi kaupunginhallituksen toimistokoulun oppilaita.

Huoneisto. Osasto on toiminut kertomusvuoden aikana talon Katariinankatu 1—3 III kerroksessa.

Toiminta. Kansliaosasto on huolehtinut viraston hallinnollisten ja lainopillisten, tiedotustoimintaan, arkistointiin ja kirjaamiseen liittyvien tehtävien sekä kirjanpito- ja henkilökunta-asioiden hoitamisesta.

Sihteeri on toiminut lautakunnan, sen liikennejaoston sekä eräiden asetettujen tilapäisten jaostojen sihteerinä.

Poikkeuslupa-anomuksista annettuja kaupunkisuunnitteluviraston lausuntoja kansliaosasto on valmistellut asemakaava-osaston esitysten pohjalta. Tämän ohella osasto on avustanut virastopäällikköä laatimalla tämän esiteltävinä olleista asioista yhteenvetoja eri osastojen lausunnoista ja esityksistä sekä valmistellut muita virastopäällikön esittelemiä asioita. Kansliaosasto on lisäksi avustanut muita osastoja lausuntojen ja esitysten valmistelussa sekä laatinut viraston kirjeet.

Kansliaosasto on huolehtinut niin ikään viraston piirissä tapahtuvasta sisäisestä tiedotustoiminnasta. Osasto on toimittanut viraston henkilökunnalle tarkoitettua tiedotusmonistetta sekä päivittäistä lehtikatsausta, huolehtinut kirjallisuuspalvelusta uutuusteosten osalta, järjestänyt henkilökunnalle elokuva- ja esitelmätilaisuuksia jne. Ulospäin suuntautuvaa tiedotustointa osasto on hoitanut yhteistoiminnassa viraston muiden osastojen kanssa. Eräänä uutena toimintona tällä sektorilla mainittakoon viraston ja kaupunginosayhdistysten yhdessä järjestämät tiedotustilaisuudet. Ulkomaisten vieraiden vastaanotossa ja ohjelman käytännön järjestelyissä osasto on yhdessä muiden osastojen kanssa avustanut virastopäällikköä.

Viraston lisääntyneet tehtävät ovat heijastaneet vaikutuksensa osaston kirjaamis-, toimisto-, kirjanpito- ja henkilökunta-asioiden hoitoon, joiden vaatima työmäärä on huomattavasti kasvanut.

Koko viraston kattavan systemaattisen arkistotoiminnan kehittämistä on osaston toimesta edelleen jatkettu. Mainittakoon, että mm. viraston kirjaston inventointi suoritettiin kertomusvuotena.

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

Projektipäällikön johdolla valmistui kertomusvuoden lopulla koko viraston kattava toimintasuunnitelma vuodelle 1970.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on todettu eräiden tehtäväkenttään kuuluvien töiden muodostuvan niin selviä itsenäisiä suunnittelukohteita, että ne voidaan rajata projekteiksi. Vuonna 1969 aloitettuja ja meneillään olevia projekteja ovat Pasila ja Malmi. Kunkin tällaisen alueen suunnittelua varten on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi muodostaa oma työryhmänsä, jonka yksinomaisena tehtävänä on huolehtia alueen kokonaissuunnittelusta. Myös muussa suunnittelutyössä on työryhmätoiminta osoittautunut tarpeelliseksi ja se onkin lisääntynyt entistä enemmän virastossa.

ASEMAKAAVAOSASTO

Henkilökunta. Osaston henkilökunta lisääntyi kertomusvuoden aikana 16:lla hengellä. Osastolle palkattiin kaikkiaan 21 henkilöä, joista suurin osa tuli Pasilan tulevan keskuksen asemakaavaa laativaan ryhmään. Vuoden 1969 kuluessa osaston palveluksesta erosi 5 henkilöä.

Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli 63 henkilöä, joista 25 arkkitehtia, 5 diplomi-insinööriä, 4 insinööriä, maisema-arkkitehti, toimistosihteeri, 2 asemakaavateknikkoa, 14 piirtäjää, toimistonhoitaja, 4 toimistoapulaista, rakennusmestari, 4 arkkitehtiylioppilasta sekä tutkija.

Huoneisto. Osasto on toiminut kertomusvuotena talon Katariinankatu 1—3 sen kolmessa eri kerroksessa sekä talon piharakennuksessa. Ryhmä PA:n työskentelytilat ovat sijainneet Kasarmikatu 25:ssä. Vuosien 1969 ja 1970 vaihteessa osaston käytössä oli 30 huonetta yhteispinta-alaltaan 772,7 m^2.

Toiminta. Kertomusvuoden aikana osastoon kohdistuva paine asemakaavojen kiirehtimisenä voimistui entisestään. Vuoden aikana valmistui 9 asemakaavaehdotusta, jotka käsittivät yhteensä 558,6 hehtaaria. Toiminnan tulokset näkyvät myös asemakaavan muutoksina ja annettuina lausuntoina. Asemakaavan muutosehdotuksia laadittiin 93 kpl. Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 345 asiaa. Rakennustarkastusvirastolle annettiin 349 lausuntoa rakennuslupa-anomuksista sekä tonttikorkeusilmoituksia annettiin 614 kpl. Asemakaavaehdotusten ja -kaavan muutosten laatimisessa on oltu yhteistoiminnassa myös ulkopuolisten suunnittelutoimistojen kanssa.

Elokuussa muodostettiin vs. virastopäällikön päätöksellä osastolle projektiryhmä nimeltä PA. Ryhmän tehtävänä on laatia Pasilan tulevan keskuksen asemakaava.

Suunnittelutyö on jakautunut kolmeen vaiheeseen

— tutkimusjaksoon
— yleissuunnittelujaksoon
— asemakaavan laatimisjaksoon.

Tutkimusjakso alkoi kesäkuun alussa ja päättyi syyskuun lopussa. Yleissuunnittelujakso alkoi lokakuun alussa ja jatkui kertomusvuoden päättyessä. Yleissuunnittelun yhteydessä tullaan laatimaan neljä vaihtoehtoista suunnitelmaa, joiden perusteella määritellään Pasilan keskuksen toiminnallinen ja rakenteellinen muoto ja asemakaavan laatimistyön yleiset puitteet.

Malmin keskustan kaavoitusohjelman laatimista varten asetettiin vs. virastopäällikön toimesta huhtikuun alussa työryhmä. Ryhmän laatima kaavoitusohjelma valmistui toukokuun loppuun mennessä ja se hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa 11. 6. 1969. Ohjelman mukaista työtä ei organisaatio- ym. vaikeuksien vuoksi kuitenkaan saatu täysin käynnistettyä kertomusvuoden puolella. Vs. virastopäällikkö asetti vuosien 1969 ja 1970 vaihteessa työtä jatkamaan "ryhmä Malmi"-nimisen työryhmän.

Itäisillä esikaupunkialueilla on vireillä useita kauaskantoisia rakentamishankkeita, joista metro, aluekeskus ja päätieverkko vaikuttavat oleellisimmin koko alueen kaupunkirakenteeseen muuttaen sekä kokonaisvaltaisia että yksityiskohtaisia suunnitelmia ja jo rakennettuja alueita. Itäisten alueiden suunnitteluohjelman laatimista varten vs. virastopäällikön toimesta asetettiin 5. 9. työryhmä. Vuoden loppuun mennessä tämä ns. IES-ryhmä laati ehdotuksen suunnitteluohjelmasta ja siihen perustuvan arvion resurssitarpeesta ja suunnittelukustannuksista. Työryhmään ovat kuuluneet edustajat asemakaava-, yleiskaava-, liikennesuunnitteluosastolta sekä metrotoimistosta.

Kantakaupungin asemakaavojen uudistamistyötä jatkettiin. Kaavoitustyön kes-

keisimpiä tehtäviä kertomusvuoden aikana olivat:

— vanhojen korjauskelpoisten rakennusten säilyttämismahdollisuuksien tutkiminen
— kaksivaiheisen detaljikaavoituksen merkityksen selvittäminen pyrittäessä tulevaisuudessa kyllin joustavaan, kunkin ajankohdan tarpeiden sanelemaan detaljikaavoitukseen
— metrosuunnitelmaan liittyvien asemakaavallisten kysymysten selvittäminen
— keskustan jalankulkukatukokeilujen valmistaminen
— korttelisuunnitelmien laatiminen ajankohtaisen rakentamisen yhteydessä
— runkosuunnitelmatyöhön osallistuminen erityisesti korttelirakenteen puitteissa
— Koskelan alueen ja Vähä-Huopalahden ranta-alueiden kaavoitus.

Keskustasuunnittelun jatkokehittelytyössä työryhmän H 67 toimesta tutkittiin Töölönlahti—Terassitori—Kamppialueiden vaihtoehtoja A, B, C. Vaihtoehdoissa A ja B tutkittiin Töölönlahden julkisten rakennusten saavutettavuutta ja paikoitustarvetta. Vaihtoehto C käsittää alueet Töölönlahti—Terassitori—Kamppi. Tässä vaihtoehdossa esitettiin myös ratkaisuehdotus kauko- ja lähibussiterminaaleille. Suunnitelmat herättivät vilkasta keskustelua lehdistössä.

Vuoden aikana järjestettiin Paloheinän kaavoitusta koskeva tiedotustilaisuus ja mielipidetutkimus eri asemakaavaratkaisuista. Osaston suunnittelijakunnalle antoi työtä myös osallistuminen Helsingin asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen.

Kaupungin maa-alue 18 122 ha
Vuoden 1968 loppuun mennessä asemakaavoitettua aluetta oli yhteensä 6 714,7 ha eli 37,0 % kaupungin maa-alueesta.
Vuoden 1969 aikana asemakaavojen vahvistusmenettely käsitti yhteensä 589,5 ha eli 3,2 % kaupungin maa-alueesta. Näistä sisäasiainministeriön vahvistamien asemakaavojen pinta-ala oli 30,9 ha. Vuoden aikana valmistui yhdeksän asemakaavaehdotusta, jotka käsittivät yhteensä 558,6 ha eli 3,0 % kaupungin maa-alueesta. Näistä kaupunginvaltuusto hyväksyi kuusi asemakaavaehdotusta pinta-alaltaan 118,7 ha. Kaupunkisuunnittelulautakunnan puoltaman kolmen asemakaavaehdotuksen pinta-ala oli 439,9 ha.
Vuoden 1969 loppuun mennessä asemakaavoitettua aluetta oli yhteensä 7 304,2 ha eli 40,3 % kaupungin maa-alueesta.

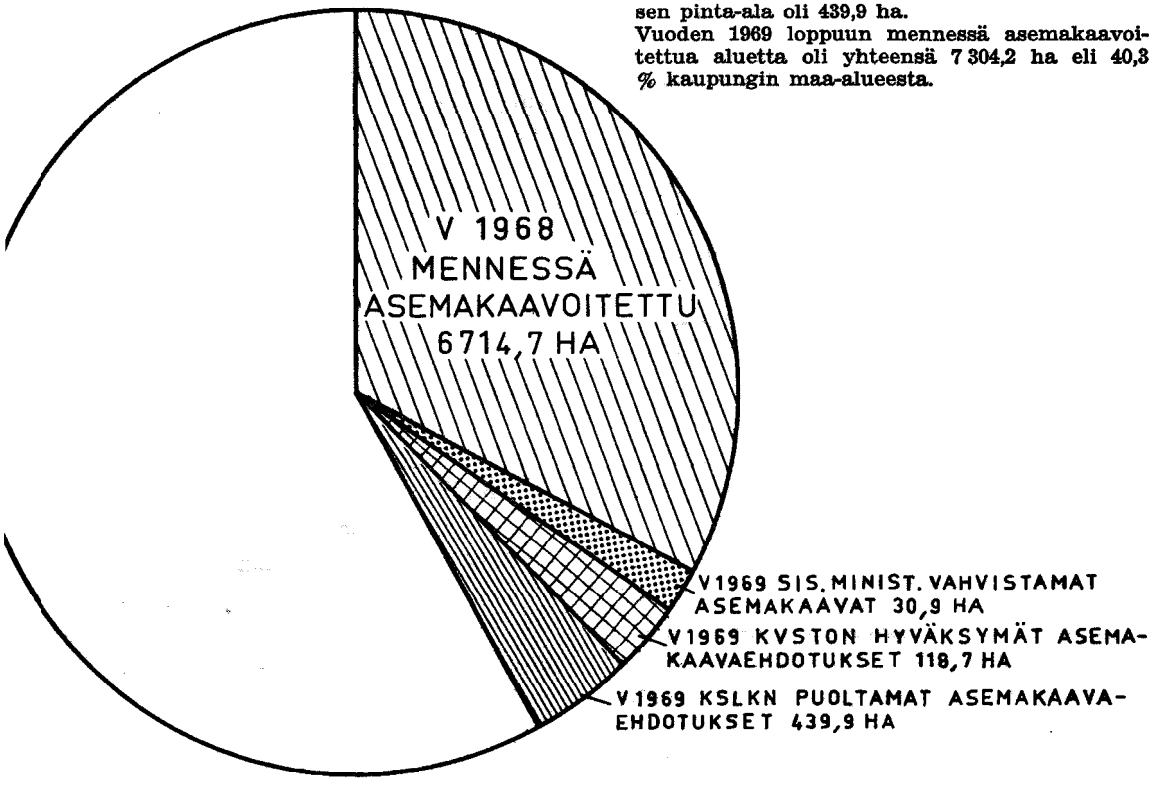

YLEISKAAVAOSASTO

Henkilökunta. Osaston henkilökunta lisääntyi kertomusvuonna 14:llä henkilöllä. Osastolle palkattiin työsopimussuhteeseen 7 arkkitehtia, diplomi-insinööri, yleiskaavatutkija, matemaatikko, 7 harjoittelijaa, piirtäjä sekä toimistoapulainen. Osaston hallinnollisten tehtävien suorittamisessa on avustanut kansliaosastoon kuuluva osastosihteeri. Myöskin osastolla toimiva lähetti on kansliaosaston kirjoissa. Yleiskaavaosaston henkilökunnasta on yksi arkkitehti ollut loppuvuoden työlomalla ulkomailla suoritettavia opintoja varten.

Osaston palveluksesta erosi v. 1969 kuluessa 3 arkkitehtia, yleiskaavatutkija ja piirtäjä. Osaston palveluksessa on kertomusvuoden aikana ollut lisäksi koodausym. tehtävissä useita ylioppilaita.

Mainittakoon, että osasto on kertomusvuonna käyttänyt ulkopuolista asiantuntija-apua. Lähinnä on kysymys eri arkkitehtitoimistoista.

Vuoden 1969 lopussa oli osaston palveluksessa 17 arkkitehtia, 2 insinööriä, 9 tutkijaa, matemaatikko, 8 harjoittelijaa, 4 piirtäjää, 2 laskuapulaista, tilastoapulainen, toimistonhoitaja sekä 2 toimistoapulaista eli yhteensä 46 henkilöä.

Huoneisto. Osasto toimi — sen keskustaryhmää lukuunottamatta — v. 1969 myöhäissyksyyn saakka Katariinankatu 3 yksitoista työhuonetta käsittävässä huoneistossa. Osaston keskustaryhmä työskenteli Bulevardi 3:ssa sijaitsevassa kuusi työhuonetta käsittävissä tiloissa.

Vuoden loppuun mennessä oli yleiskaavaosasto kokonaisuudessaan siirtynyt Kasarmikatu 25:een, jossa osastolla on käytettävissään 34 työhuonetta.

TUTKIMUSTOIMISTON TÖITÄ

1. Yleiskaavaehdotuksen valmistelu

Tutkimustoimiston tärkein ja aikaavievin tehtävä oli yleiskaavaehdotuksen valmisteluun liittyvät työt. Pääosiltaan tutkimustoimistossa laadittiin ehdotukset yleiskaavan tavoitteiksi, jotka kaupunkisuunnittelulautakunta sitten hyväksyi lähes sellaisenaan. Edelleen toimisto valmisti pääosan yleiskaavaehdotuksen toiminnallisista selvityksistä ja ennusteista. Ne muodostavat julkaistavan yleiskaavaehdotuksen I osan. Tavoitteet ja eräitä muita tutkimustoimiston valmistelemia maankäyttöehdotusta kuvaavia selvityksiä julkaistaan osassa II.

2. Kaavarunkotyöt

Tutkimustoimisto osallistui eräisiin kaavarunkotöihin, joista erityisesti mainittakoon Pihlajisto, Pasila ja kantakaupunki. Pihlajistoon selvitettiin palvelutilojen mitoitukset sekä testattiin kaavarunkovaihtoehtoja lähipalvelujen sijoittumisen ja siitä selvitetyn palvelutason kannalta. Pasilaan laadittiin suunnitteet eri toimialojen henkilökunnan määristä ja tilantarpeesta vuosille 1980, 1990 ja 2000. Kantakaupungin alueella selvitettiin keskustaryhmän kanssa pienalueittaista työpaikkayms. kehitystä.

3. Tutkimukset

Tutkimustoimistossa jatkui ja valmistui useita laajoja tutkimuksia.

— Teollisuuden sijoittumistutkimus. Vuonna 1968 yhteistyössä valtion kehitysalueneuvottelukunnan kanssa aloitetusta tutkimuksesta saatiin tulokset ja sovellettiin niitä yleiskaavaehdotukseen. Tutkimusraportista valmistui vuoden loppuun mennessä luonnos.

— Tutkimus asuinpaikan valinnasta. Vuonna 1968 aloitettua haastattelututkimusta jatkettiin käsittelemällä ja analysoimalla tuloksia pääasiassa yleiskaavaehdotusta varten.

— Tutkimus palveluksien käytöstä. Vuonna 1968 aloitetusta kyselytutkimuksesta valmistui kaksi raporttia (yleiskaavaosaston toiminnallisia selvityksiä 2—3). Lisäksi siitä tulostettiin yleiskaavaehdotuksen perusteita.
— Inventointi julkisista palveluksista. Vuonna 1968 viranomaisille lähetetyillä lomakkeilla selvitettiin julkisten palvelupisteiden sijoittumista ja niiden suunnittelussa käytettyjä normeja. Ensin mainituista laadittiin kortisto ja normit koottiin muistioon.
— Helsingin kaupungin ulkoilu- ja urheilupalvelusten inventointi. Raportti valmistui vuoden 1969 syksyllä.
— Selostus yhdyskunnan matemaattisista sijoittelumalleista. Raportti julkaistiin vuoden 1969 keväällä (yleiskaavaosaston toiminnallisia selvityksiä 1).
— Tutkimus sosiaalisen rakenteen kehityksestä. Yleiskaavaosaston toimeksiannosta selvitetään Liiketaloustieteellisessä tutkimuslaitoksessa sosiaalirakenteen kehitystä kantakaupungin eri osissa otokseen tulevien talojen talonkirjoista ym. lähteistä.
— Keskustahakuisten työpaikkojen kontaktitutkimus. Viraston toimeksiannosta selvitetään Liiketaloustieteellisessä Tutkimuslaitoksessa hallinnon, pääkonttorin yms. keskustahakuisten työpaikkojen sijoittumistekijöitä erityisesti inventoimalla niiden välisiä kontakteja.

4. Muut työt

Pääasiassa tutkimustoimistossa laadittiin maankäyttösuunnitteen osa-alueittaiset asukas-, työpaikka- yms. luvut yhdessä TVH:n ja naapurikuntien kanssa suoritettavaan liikennetutkimukseen.

Lausunto-, toimikunta- yms. työskentelystä mainittakoon erityisesti teollisuus- ja liiketonttikomitealle laaditut selvitykset ja ennusteet sekä osallistuminen ja lausunnot Helsingin elinkeinotutkimuksen ohjelmointiin.

YLEISEN TOIMISTON TÖITÄ

Yleisen toimiston teknisen jaoksen vahvuus oli vuoden lopussa 2 diplomi-insinööriä.

Tekninen jaos valmisteli vuonna 1969 yleiskaavaehdotukseen liittyvät teknisen huollon satama- ja lentoliikenteen selvitykset. Työskentely tapahtui yhteistoiminnassa kaupungin teknisten virastojen kanssa.

Jaoksen tärkeimpiin tehtäviin kuului edellisten lisäksi lausuntojen antaminen "Helsingin kaupunkiseudun liikenteen koordinointi"-raportista sekä Etelä-Suomen satamatoimikunnan mietinnöstä.

KESKUSTATOIMISTON TÖITÄ

Kantakaupungin yleiskaavallisen selvityksen toinen työvaihe alkoi vuoden alussa. Työvaiheen tavoitteena on kantakaupungin runkosuunnitelman laatiminen.

Kantakaupungin runkosuunnitelmatyön I jakso on kehittämissuunnittelua, jossa sovittujen lähtökohtien määrittelemissä rajoissa tarkastellaan kantakaupungin fyysisen rakenteen vaihtoehtoja ja niiden kustannuksia. Toimintavuoden aikana suunnittelutyö on keskittynyt lähinnä nykyisen keskustan rakennevaihtoehtoihin. Suunnittelutyö on tehty viraston omana työnä. Keskustatoimisto on vastannut työn yleisestä ohjelmoinnista ja viidestä osaprojektista, "asuminen ja väestö", "työpaikat", "vyöhykejako", "suurkorttelirakenne" ja "peruspalveluverkko" sekä osallistunut muiden osastojen vastuulla olevien osaprojektien kuten kulkulaitosjärjestelmän suunnitteluun liittyviin tehtäviin.

Kantakaupungin runkosuunnitelmatyön ohella keskustatoimisto on osallistunut v. 1970 yleiskaavaehdotuksen laatimiseen,

asuntotuotanto-ohjelman inventaariotyöhön ja keskustan metro-osuuden tarkistustyön valmisteluun.

LÄNTISEN TOIMISTON TÖITÄ

Läntisen toimiston työkenttään on kuulunut läntisten ja pohjoisten esikaupunkialueiden maankäytön yleissuunnittelu.

Toimiston keskeisimmäksi tehtäväksi muodostui ns. Haaga—Vantaa yleissuunnitelman laadinta yhdessä ulkopuolisen konsultin kanssa. Tämän dispositioasteisen suunnitelman tavoitteena oli selvittää valtion omistuksessa olevan Malminkartanon sekä siihen liittyvien Pohjois-Haagan ja Kannelmäen alueiden käyttö lähinnä asumistarkoitukseen. Yleissuunnitelma valmistui ja jatkosuunnittelun ohjelmointi käynnistyi vuoden lopussa. Niinikään toimisto osallistui pienempien kaavoituskohteiden suunnittelutyöhön (Pohjois-Haaga—Patola jne.).

Alueellisen suunnittelun ohella toimisto on suorittanut yleiskaavaehdotuksen —70 laadinta- ja ohjelmointityötä, sekä niitä tehtäviä, joita asuntotuotanto-ohjelma, pientaloinventaario, suuri ruokakuntahaastattelu, liikenne-ennuste vuodelle 1980 sekä viraston normaali työskentely on sille asettanut. Toimiston henkilökunta käsitti 2 arkkitehtia.

KOILLISEN TOIMISTON TÖITÄ

Koillinen toimisto on kertomusvuonna osallistunut seuraaviin töihin:

Yleiskaavaluonnoksen alueellinen suunnittelu koillisten esikaupunkien osalta.

Asuntoalueiden inventointi asuntotuotanto-ohjelmaa varten.

Alueen maankäyttöennusteen laatiminen Helsingin kaupungin ja TVL:n liikenneennustetta varten.

Alueen maankäyttöennusteen ja kehityksen ajoituksen laatiminen Helsingin seutukaavaliitolle.

Osallistuminen Malmin keskustan kaavoitusohjelman laatimiseen.

Osallistuminen Pihlajamäen—Pihlajiston kaavarunkotyöhön.

Aluetta koskevien lausuntojen valmistelu.

Koillisten esikaupunkialueiden toimistossa on piiriarkkitehdin lisäksi työskennellyt syksystä alkaen 2 arkkitehtia, jotka osallistuivat Malmin keskustan kaavoitusohjelmaan sisältyvään koillisten esikaupunkialueiden dispositiokaavatyöhön. Edellä olevaan työhön liittyen on koillisten esikaupunkialueiden toimisto osallistunut alueen asukkaille järjestetyn mielipidekyselyn valmisteluun.

ITÄISEN TOIMISTON TÖITÄ

Toimiston vahvuus vuoden lopussa oli 3 arkkitehtia, teekkari ja piirtäjä.

Henkilökunta osallistui kokonaisuudessaan yleiskaavaehdotus —70:n laatimiseen toimien osa-alueensa suunnittelijana sekä eri toimintasektorien selvittämiseen.

Toimintavuoden aikana on osallistuttu työryhmiin, jotka ovat käsitelleet virkistysaluekysymyksiä sekä seudullisesti että yksinomaan kaupunkia koskien. Tällöin on oltu läheisessä yhteistyössä sekä Helsingin seutukaavaliiton että urheilu- ja ulkoiluviraston kanssa.

Tammikuussa perustettiin Helsingin maalaiskunnan kaavoittajien ja kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava- ja yleiskaavaosaston edustajista työryhmä valvomaan Vesala—Länsimäki-alueen v. 1968 aloitetun suunnittelun edelleen kehittämistä kaavarunkoluontoiseksi. Kaavarunkoluonnos valmistui kesäkuussa.

Huomattava osa toimiston työpanoksesta on käytetty selvitysten laatimiseen ja käsittelymateriaalin toimittamiseen osaston ulkopuolelle. Erikoisesti on mainittava Puotilan aluekeskuskomitea, joka sai työnsä päätökseen elokuussa, Puotinharjun—

Kampin metrolinjausta selvittänyt kaupunkisuunnittelulautakunnan jaosto sekä metrotoimiston Puotinharjun ja Hiihtäjäntien asematutkimukset. Metrotoimiston kanssa on läheisessä yhteistyössä tutkittu mahdollisuuksia maankäytön ja metron läheisemmäksi liittämiseksi toisiinsa.

Kaupunkisuunnitteluviraston virastopäällikön asettama työryhmä sai vuoden loppuun mennessä valmiiksi itäisen esikaupunkialueen suunnitteluohjelman, jonka päämääränä on perusratkaisun ja aluekeskuksen sijoituspaikan valinta vuoden 1970 aikana suunnittelu- ja vertailuprosessin avulla.

LIIKENNESUUNNITTELUOSASTO

Henkilökunta. Liikennesuunnittelupäällikkö erosi 15. 10. 1969 osaston palveluksesta ja apulaisosastopäällikkö määrättiin viransijaisena hoitamaan yksinomaan liikennesuunnittelupäällikön virkaa 16. 10. 1969 alkaen toistaiseksi. Vuoden 1968 lopulla avoimeksi tullut 26 pl. insinöörin virka täytettiin 5. 3. 1969. Viraston perustamisesta lähtien täyttämättä ollut 24 pl. insinöörin virka muutettiin vuoden lopulla liikenneteknikon viraksi, joka täytettiin joulukuussa, jolloin 22. pl. liikenneteknikon virka jäi avoimeksi. Kertomusvuoden lopussa olivat täyttämättä liikennesuunnittelupäällikön, liikenneinsinöörien, sähköinsinöörin ja liikenneteknikon virat.

Muihin tehtäviin viraston piirissä siirtyi osastolta yksi diplomi-insinööri, toimistoapulainen ja piirtäjä. Osaston palveluksesta erosi lisäksi kertomusvuoden aikana diplomi-insinööri ja insinööri. Työsopimussuhteeseen palkattiin osastolle diplomi-insinööri, 2 insinööriä, osastosihteeri, sähköasentaja, piirtäjä ja 2 toimistoharjoittelijaa. Tilastoapulaisen tehtäviin siirtyi osastolle aiemmin palkattu toimistoharjoittelija. Vuoden 1969 lopussa oli osaston palveluksessa kaikkiaan 39 henkilöä, joista 8 diplomi-insinööriä, 5 insinööriä, 2 liikennetutkijaa, 1 osastosihteeri, 2 rakennusmestaria, 4 liikenneteknikkoa, 1 sähköteknikko, 1 sähköasentaja, 6 piirtäjää, 1 piirtäjäharjoittelija, 2 tilastoapulaista, 1 toimistonhoitaja, 2 toimistoapulaista ja 3 toimistoharjoittelijaa. Näistä yhden diplomi-insinöörin työsuhde päättyi kuitenkin 31. 12. 1969. Heinäkuun puoleen väliin asti oli yksi mainituista diplomi-insinööreistä työlomalla Yhdysvalloissa. Kertomusvuotta lyhyempiä aikoja on osaston palveluksessa työsuhteessa ollut mm. opiskelijoita tilastotehtävissä ja liikennelaskennoissa sekä toimistokoulun harjoittelija 4 kk:n pituisen työjakson.

Huoneisto. Osasto on toiminut kertomusvuoden kaupungin omistamassa talossa Aleksanterinkatu 16—18.

Toiminta. Kaupunkisuunnittelulautakunnan ja -viraston käsittelemien liikenneasioiden valmistelu, liikennejärjestelyjen yleis- ja yksityiskohtainen suunnittelu samoin kuin liikenteen ja siihen vaikuttavien tekijöiden yleisen kehityksen seuraaminen sekä liikenneolojen selvittelyä varten tarpeellisten tutkimusten ja tilastotöiden suorittaminen kuuluvat osaston tehtäviin. Kertomusvuotena esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 402 asiaa, joista 88 oli liikennesuunnitteluosaston omia aloitteita. Liikennejaostolle esiteltyjä asioita oli 17, joista osaston aloitteita oli 4. Kirjeitä on osasto lähettänyt kertomusvuotena 300.

Liikennesuunnitteluosastolla on vuoden 1969 aikana valmistunut 11 numeroitua julkaisua, joissa on selostettu tehtyjä tutkimuksia, selvityksiä ja laskentoja.

Perinteisenä tutkimusmuotona osastolla on ollut liikennemäärien kehityksen ja vaihtelun tarkkailu liikennelaskentojen avulla. Ajoneuvolaskentojen lisäksi on pyritty saamaan kuva julkisten kulkuneuvojen matkustajista ja jalankulkijoista eli henkilövirroista kokonaisuudessaan.

Poliisin ja vakuutusyhtiöiden tietoon tulleista liikenneonnettomuuksista on laadittu vuosittain raportti. Lisäksi on rekisteröity vaarallisimpia risteyksiä ja katuosuuksia Helsingissä sekä tutkittu keskusohjattujen liikennevalojen vaikutusta onnettomuuksiin, ajoneuvojen matka-aikoihin ja liikennemääriin. Eräiden liikenneteknillisten järjestelyjen vaikutus liikenneonnettomuuksiin on myös ollut selvittelyjen kohteena osastolla.

Yhteistyössä asemakaavaosaston kanssa tehdyssä Vattuniemen teollisuusalueen rakenne- ja liikennetutkimuksessa inventoi-

tiin alueen nykyinen toiminta ja yritysten muutto- ja laajennussuunnitelmat sekä laadittiin liikenneanalyysit ja -ennusteet.

Jalankulkukatukokeilusta Aleksanterinkadulla ja Iso Roobertinkadulla laadittiin osastolla yksityiskohtainen ehdotus yhteistoiminnassa asemakaavaosaston kanssa. Kokeilun suunnittelua varten pyrittiin kokoamaan mahdollisimman laaja tietopohja ja tämän vuoksi suoritettiin mm. katujen varsilla olevien 430 yrityksen sekä kaduilla 3 400 jalankulkijan haastattelu. Haastattelujen sekä jalankulkija- ja liikennelaskentojen avulla selvitettiin tavara- ja huoltoajojen järjestelyä kokeilun aikana, tutkittiin ajoneuvovirtoja kokeilun kohteeksi aiotuilla kaduilla ja niiden ympäristössä sekä kaduille tai niiden ympäristöön tulevien ihmisten kulkutapaa. Kävelykatukokeilu 70-raportissa on tutkimustulosten lisäksi ehdotus kokeilun vaatimiksi toimenpiteiksi.

Vuoden 1969 alusta voimaan tulleet muutokset liikennevaloja koskeviin säännöksiin aiheuttivat tarkistuksia ja muutoksia liikennevalolaitteisiin ja -ohjelmiin. Nykyiset merkityt ja merkitsemättömät suojatiet inventoitiin vuoden lopussa 1. 7. 1971 voimaan tulevan suojatien määritelmän muutoksen johdosta.

Laajakantoisimmista liikennejärjestelysuunnitelmista olivat kertomusvuonna esillä mm. Hakaniemen ja idän suunnan liikenteen järjestely, jolloin päätettiin jatkosuunnittelun perusteista, sekä Paciuksenkadun jatkeen järjestelyt, joista ei tehty päätöstä. Mannerheimintien eteläpään liikenteen järjestely käsiteltiin kertomusvuotena ja suunnitelman toteuttaminen voitiin panna alulle. Aikaisemman osaston käsiteltävänä useaan otteeseen olleen Töölön suunnan liikenteen järjestelyn yleissuuntaviivat vahvistettiin kaupunginhallituksessa ja niiden pohjalta ryhdyttiin osastolla laatimaan Mannerheimintien yleissuunnitelmaa.

Rautatientorilla ja sen ympäristössä suoritettiin kesällä laajoja liikennejärjestelyjen muutostöitä, jotka vaativat mm. monia väliaikaisratkaisuja alueella. Myöskin rautateiden sähköistystyöt pääradalla ovat aiheuttaneet liikennejärjestelyjen muutoksia ja tilapäisjärjestelyjä, koska tasoylikäytäviä on jouduttu poistamaan ja siltoja sekä alikulkutunneleita muuttamaan tai uusimaan.

Liikennevaloilla varustettujen risteysten määrä on kasvanut samalla, kun vanhimpia liikennevalolaitteita on jouduttu uusimaan. Myös liikennevalojen keskusvalvomoon on hankittu uusia laitteita liikennevalojen lisääntyessä. Kertomusvuoden aikana asennettiin uusia liikennevaloja mm. reitille Annankatu, Simonkatu ja Kaivokatu, Huopalahdentielle, Mallaskadun tunnelin valmistuttua kahteen risteykseen Hietalahdenkadulla, Pohjoisen Rautatiekadun ja Mannerheimintien risteykseen sekä Sturenkadun ja Porvoonkadun risteykseen. Keskusohjatun liikennevalojärjestelmän piiriin kuuluviin risteyksiin on asennettu uusia ajoneuvoilmaisimia tarkoituksenmukaisimpien liikennevalo-ohjelmien löytämiseksi. Liikennevalojen huolto on takuuhuoltoja lukuun ottamatta siirtynyt liikennesuunnitteluosaston suoritettavaksi.

Pysäköintimittareita oli käytössä vuoden 1969 lopussa yhteensä 1729, joista 4 tunnin mittareita oli 222, 2 tunnin 984, 1 tunnin 398 ja puolen tunnin 125. Edellisestä vuodesta mittarien määrä kasvoi 285 kappaleella.

6. Metrotoimisto

Yleistä. Metrotoimikunta keskittyi v:n 1969 alussa valmistelemaan v. 1968 aloitettua esitystä Hakaniemen – Puotinharjun metron ulottamisesta keskustaan. Esitys sisälsi vastaavanlaiset yksityiskohtaiset tekniliset ja taloudelliset selvitykset kuin oli ollut edellisessäkin esityksessä Hakaniemen – Puotinharjun metro-osasta. Metronsuunnittelutoimikunta oikeutettiin 7.5. aloittamaan ja suorittamaan metron rakennustyöt osuudella Kamppi – Puotinharju. Toimikunta ryhtyi välittömästi päätöksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällöin aloitettiin mm. yleissuunnitelmien tarkistustyöt ja yksityiskohtainen suunnittelu sekä hankintojen valmistelu. Näitä töitä jatkettiin vuoden loppuun saakka. Kampin – Puotinharjun metro-osuuden ohella yleissuunnittelua jatkettiin tekniliset ja taloudelliset selvitykset sisältäväksi esitykseksi metroradan ulottamisesta Puotinharjusta Vesalaan sekä Kamppi – Vesalan metrorataan mahdollisesti liittyvän renkaanmuotoisen radan Sörnäinen – Pasila – Kamppi – Kaivokatu osalta. Samalla kiinnitettiin entistä enemmän huomiota koko Helsingin seudun maankäytön ja liikenneverkon kehittämistä koskeviin suunnitelmiin ja oltiin yhteistyössä Seutukaavaliiton, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan, valtionrautateiden ja tie- ja vesirakennushallituksen kanssa sekä kaupungin omista elimistä lähinnä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Suunnittelu-, valmistelu- ym. toimenpiteet. Useissa suunnittelutehtävissä, kuten toimintasuunnitelmien laatimisessa, asemien suunnittelussa, koerataan liittyvissä suunnittelutehtävissä sekä liikkuvan kaluston kehittelyssä, käytettiin ulkopuolisia konsultteja.

Metron rakentamispäätöksen johdosta toimikunnan tehtävät lisääntyivät huomattavasti. Suunnittelun lisäksi rakentaminen ja hankinnat olivat tärkeimmät uudet toimialat. Näin ollen nimi »metronsuunnittelutoimikunta» ei enää vastannut tarkoitustaan. Toimikunnan esityksestä kaupunginhallitus päätti 6.10. (2 778 §) muuttaa metronsuunnittelutoimikunnan nimeksi metrotoimikunta ja vastaavasti metronsuunnittelutoimiston nimeksi metrotoimisto sekä vahvisti toimikunnan tehtäväksi: johtaa ja valvoa metron suunnittelua ja toteuttamista, osallistua julkisen henkilöliikenteen kehittämiseen kaupungissa yhteistyössä kaupungin muiden liikenteen suunnittelusta huolehtivien elinten kanssa, osallistua julkisen henkilöliikenteen kehittämiseen Helsingin seudulla ja siinä tarkoituksessa olla valmistelevassa yhteistyössä valtion ja lähikuntien ja muiden Helsingin seudun liikenteestä huolehtivien yhteisöjen ja elinten kanssa sekä huolehtia metroa varten tarpeellisten tilojen alustavasta varaamisesta ja kehittää suunnitelmansa niin pitkälle, että tilojen lopullinen osoittaminen asemakaavassa on mahdollista.

Metrotoimikunta suoritti kertomusvuoden aikana *tutustumis- ja opintomatkoja* Englantiin, Neuvostoliittoon, Länsi-Saksaan ja Ruotsiin tutustuen näiden maiden metron toteuttamisorganisaatioon ja liikkuvaan kalustoon sekä sen automatiikkaan liittyviin tehtäviin Leningradissa, Hampurissa, Münchenissä ja Frankfurt am Mainissa. Lisäksi toimikunnan edustaja osallistui Lontoossa pidettyyn International Union of Public Transport'in 38. kongressiin.

Tutkimusmatkoilla olivat mukana metrotoimikunnan varapuheenjohtaja Poukka, toimikunnan jäsenet Mehto ja Melin sekä metrotoimiston johtaja Valtanen. Lisäksi oli Neuvostoliittoon, Länsi-Saksaan ja Ruotsiin suuntautuneella matkalla mukana metrotoimistosta rakentamisosaston päällikkö Rantanen.

Työjaosto. Metrotoimikunnan alaisen työjaoston kokoonpano oli kertomusvuonna muuten sama kuin edellisenäkin vuonna, paitsi että virastopäällikkö Ervin erottua määrättiin hänen tilalleen yleiskaavapäällikkö Jaakko Kaikkonen ja liikennesuunnittelupäällikkö Väinö Suonio. Jaosto kokoontui vuoden aikana viisi kertaa ja keskittyi kokouksissaan valmistelemaan lähinnä metrotoimikunnan Hakaniemen–Puotinharjun metron ulottamista keskustaan koskevaa esitystä. Kaupunginhallitus lakkautti työjaoston 6.10. päättäen samalla, että metrotoimikuntaa avustaviksi asiantuntijaelimiksi asetetaan työvaliokuntia, joiden kokoonpanosta kaupunginhallitus päättää myöhemmin erikseen metrotoimikunnan esityksestä.

Asiantuntijaelimet. Metrotoimikunnan apuna toimi kertomusvuoden aikana edelleen neljä toimikunnan asettamaa asiantuntijajaostoa, joiden puheenjohtajat ja esittelijät olivat metrotoimistosta.

Yleisten asiain jaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: metroa ja ulkomaisten kaupunkien metrolaitoksia esittelevän näyttelyn järjestämistä ja metroa koskevan tiedotustoiminnan järjestämistä kevätkaudella, tariffijärjestelmiä metron kannalta katsoen sekä metron yhtenäistä design-linjaa ja metron suunnitteluun liittyviä menettelytapoja. Jaosto kokoontui kaikkiaan 10 kertaa ja käsitteli yht. 48 asiaa.

Liikenneasiainjaosto käsitteli mm.: Helsingin kaupungin raideliikenteen perusverkkoa sekä Kamppi – Puotinharju -metrolinjan alustavaa käyttösuunnitelmaa ja liikenteen ennustettua kehitystä. Jaosto käsitteli yht. 43 asiaa neljässä eri kokouksessa.

Rakennusasiainjaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: metroratojen päällysrakennetyyppien valintaa avoradalla, tunnelissa, silloilla, varikolla ja vaihteissa; ehdotusta LVI-ohjeita varten tarvittavia selvitys- ja suunnittelutehtäviä suorittavan insinööritoimiston valinnasta sekä metrotunneleiden ilmanvaihtokuilujen luonnospiirustusten käsittelyä. Jaosto kokoontui kaikkiaan kolme kertaa ja käsitteli yht. 10 asiaa.

Kone- ja sähköasiain jaosto käsitteli mm. ehdotusta syöttöasemien hankintaohjelman teknilliseksi erittelyksi. Jaosto käsitteli yht. viisi asiaa viidessä eri kokouksessaan.

Asiantuntijajaostoissa kuultiin asiantuntijoina ulkopuolisia henkilöitä, joita vuoden aikana oli kokouksissa läsnä kaikkiaan 36 eri henkilöä.

Toimisto. Metrotoimiston henkilökunta oli kertomusvuoden alussa 59 henkeä ja sen päättyessä 60 henkeä.

Toimiston johtajana toimi dipl.ins. Unto Valtanen. Rakennusosaston osastopäällikkönä oli dipl.ins. B. V. Huhtinen, koneosaston päällikkönä tekn.tri Eino Ilmonen, liikenneosaston päällikkönä valt.maist. Harri Liljendahl ja hallinto-osaston osastopäällikkönä varatuom. Antti Kuto. Toimikunnan päätettyä, että toimiston uutta organisaatiota ryhdytään käytännössä noudattamaan 13.11. lukien, hoiti mainitusta päivästä alkaen yleisen osaston päällikön tehtäviä varatuom. Antti Kuto, suunnitteluosaston päällikön

tehtäviä dipl.ins. Olli Laine ja rakentamisosaston päällikön tehtäviä dipl.ins. Jouko Rantanen.

Toimiston johtaja sekä hallinto-osaston päällikkö olivat tp. virkasuhteessa ja toimiston muu henkilökunta työsuhteessa.

Toimisto työskenteli Museokatu 8:ssa sijaitsevassa vuokrahuoneistossa 3.10. saakka ja muutti sen jälkeen kaupungin omistaman kiinteistön Toinen linja 7 tiloihin.

Toimiston diaariin merkittiin vuoden aikana 1 065 asiaa, joista saapuneita kirjeitä oli 670 sekä lähetettyjä 395.

Henkilökunnan jakautuminen osastoittain 31.12.1969:

	M	N	Yht.
Toimiston johtaja	1	—	1
Johtajan sihteeri	—	1	1
Tiedotussihteeri	—	1	1
Erikoistehtävissä	2	—	2
Järjestelytoimisto	3	—	3
Yleinen osasto	5	14	19
Suunnitteluosasto	20	5	25
Rakentamisosasto	8	—	8
Koko henkilökunta	39	21	60

Toiminta. Metrotoimikunnan alaisen metrotoimiston työ käsitti myös kertomusvuoden aikana pääasiassa yleissuunnitelmien tarkistusta, yksityiskohtaista suunnittelua ja hankintojen valmistelua.

Vuoden alkupuolella toimisto keskittyi metroesityksen valmisteluun. Tämän työn puitteissa mm. tarkistettiin linjaus-, asemasekä liityntäliikennesuunnitelmia ja laadittiin esitykseen tarvittava kone- ja sähkötekninillinen suunnitelma sekä tarkistettiin kustannustekijöitä. Lisäksi tutkittiin yhteistoiminnassa valtionrautateiden kanssa Herttoniemen teollisuusradan käyttömahdollisuuksia eri vaihtoehtoineen itäisten esikaupunkialueiden julkisen liikenteen hoitamiseksi.

Kun metron rakentamispäätös 7.5. oli tehty, toimistossa ryhdyttiin tarkistamaan metrolinjausta ja tutkimaan eri linjausvaihtoehtoja sekä ulkoalue- että keskustaryhmien työnä. Yksityiskohtaisen suunnittelun kohteena olivat erityisesti Hiihtäjäntien, Puotinharjun ja Kaivokadun metroasemat.

Päätös metron rakentamisesta edellytti paitsi toimikunnan myös toimiston tehtävien uudelleenmäärittelyä. Tämän johdosta toimikunta päätti (8.10. 244 §) vahvistaa metrotoimiston tehtäväksi metrotoimikunnan valvonnan alaisena taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti toimien huolehtia metron suunnittelusta ja rakentamisesta huomioonottaen samalla kokonaisliikennesuunnittelun joukkokuljetusliikenteen kehittämiselle asetettavat vaatimukset Helsingin seudulla ja sen edellyttämän yhteistyön muiden liikenteen suunnittelusta huolehtivien elinten kanssa.

Toimikunnan ja toimiston tehtävien näin laajentuessa käsittämään yleissuunnittelun lisäksi myös yksityiskohtaisen suunnittelun, rakentamisen ja hankinnat, katsottiin tarkoituksenmukaiseksi muuttaa toimiston organisaatiota. Niinpä toimikunta päätti (8. 10. 244 §) hyväksyä ohjeellisesti noudatettavaksi »Metron suunnittelua ja rakentamista koskevan organisaatiokäsikirjan».

Organisaatiokäsikirjan mukaan uudet toimialat ja tehtävät huomioonottava hallintoorganisaation muutos perustui edelleen toimiston jakamiseen osastoihin ja toimistoihin sekä lisäksi jaostoihin. Osastojen lukumäärä supistui neljästä kolmeen ja toimistojen lukumäärä muuttui yhdeksäksi.

Uuden organisaation pääjako on seuraava: yleinen osasto, johon kuuluvat henkilö-, laskenta- ja hallintotoimisto; suunnitteluosasto, johon kuuluvat verkko-, kone- ja sähkösekä ratatoimisto; rakentamisosasto, johon kuuluvat rakennuttaja-, valvonta- ja asennustoimisto. Esikuntaelimiä ovat järjestelytoimisto ja hankintatoimisto.

Toimistossa jatkettiin verkkosuunnittelua sekä yleissuunnittelua metroradan jatkamisesta Puotinharjusta Vesalaan sekä rengas-

rataa Sörnäinen – Pasila – Kamppi. Näiden jatkosuunnitelmien yhteydessä otettiin uutena kysymyksenä esille metron läntinen haara, ns. Espoon metro.

Metropäätöksen jälkeen laadittiin toimistossa koejunan tilausta varten tarvittavat teknilliset erittelyt sekä koeradan sähkönsyöttöä ja automaatiota koskevat erittelyt. Koeradan suunnittelu ja rakentamisohjelma olivat merkittäviä työkohteita. Toimistossa jatkettiin edelleen erilaisten teknillisten yksityiskohtien selvittelyä ja kehittämistyötä osittain kotimaisen teollisuusryhmän kanssa. Näistä mainittakoon esimerkkinä elektroniikan ja automaation soveltaminen, telin rakenne, akselin käyttölaitteet, eri jousitusjärjestelmät, vaunukorin raaka-aine, moottorin säätölaitteet ja tuuletus sekä lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteet. Lisäksi toimistossa kehitettiin metron rahastusjärjestelmää ja pintaliikennettä koskevia suunnitelmia sekä valmisteltiin metroa ja yleensä liikennekysymyksiä koskevia lausuntoja.

Toimisto suoritti kertomusvuoden aikana toimeenpantujen tiedotustilaisuuksien ja näyttelyiden käytännölliset järjestelyt.

Metrotoimikunnan tekemien päätösten nojalla oli metrotoimiston johtajalla mm. oikeus päättää niistä työtilauksista ja hankinnoista, joiden arvo ei ylittänyt 20 000 mk kerrallaan sekä tehdä ja purkaa työsopimukset, joiden mukainen loppupalkka oli enintään 31. pl:n loppupalkka. Tärkeimmät metrotoimiston johtajan kertomusvuoden aikana tekemät päätökset koskivat mm.: Helsingin metrosuunnitelmia ja niiden perusteita esittelevän kirjasen taiteellisen suunnittelutyön ja taiton tilaamista, Helsingin kaupunginvaltuuston istuntohuoneiston aulaan pystytettävän metroaiheisen näyttelyn telinerakennelmien ja näyttelypöydän tilaamista, metron suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvän avustavan ohjelmointityön antamista Teollisuuskonsultointi Oy:n suoritettavaksi laskutustyönä sopimuksen mukaisesti, Kampin – Puotinharjun metron viesti- ja heikkovirtajärjestelmien alustavan tutkimus- ja suunnittelutyön tilaamista Helsingin Puhelinyhdistykseltä, sopimuksen tekemistä Hiihtäjäntien metroaseman toiminnallisesta testauksesta, asemavaihtoehtojen tutkimisesta ja yleissuunnitelmaluonnoksen laatimisesta, sopimuksen tekemistä Puotinharjun metroaseman suunnitteluun liittyvistä tehtävistä, sopimuksen tekemistä Kaivokadun metroaseman suunnitteluun liittyvistä tehtävistä, suunnittelutyötä koskevan sopimuksen tekemistä Kaivokadun metroaseman käyttämisestä väestönsuojana, metro-osuuden Kontula – Vesala orientoivien pohja- ja kalliotutkimusten suorittamisen tilaamista kiinteistöviraston geoteknilliseltä toimistolta, Siilitien aseman – Viikin risteyksen pienoismallin tilaamista käytettäväksi työmallina ko. kohteen suunnittelussa, tunneliaseman pienoismallin tilaamista käytettäväksi työmallina, sopimuksen tekemistä metron koeradan rakennussuunnitelmien ja urakka-asiakirjojen laatimiseksi sopimusliitteiden mukaisin palkkioperustein, sopimuksen tekemistä metron koerataan liittyvien siltojen suunnittelusta, sopimuksen tekemistä metron maanalaisia asemia ja tunneleita koskevien LVI-suunnitteluohjeiden laatimisesta, työn ja materiaalin tilaamista pysyvän metronäyttelyn aikaansaamiseksi näyttelyhuoneistoksi kunnostettaviin Toinen linja 7:ssä sijaitseviin tiloihin, tarvittavan arkkitehtityön tilaamista pysyvän metronäyttelyn valmistamiseen ja muokkaamiseen esityskuntoiseksi, kiinteistöviraston geoteknilliseltä toimistolta orientoivien pohja- ja kalliotutkimusten tilaamista metro-osuudella Kampin asema – Salmisaari ja Kampin asema – Sammon puistikko rajana Runeberginkatu, sopimuksen tekemistä metron tunneliosuuden kalliorakenteiden suunnitteluohjeiden laatimisesta, suunnittelutyötä koskevan sopimuksen tekemistä Roihupellon varikkoalueen maarakennussuunnittelusta, sopimuksen tekemistä Toinen linja 7:ssä sijaitsevan kiinteistön I ja VI kerroksen

muutos- ja korjaustyöstä sekä sopimuksen tekemistä metroradan ratateknillisten määräysten ja ohjeiden laatimisesta.

Metrotoimisto antoi kertomusvuonna lukuisia kirjallisia lausuntoja metron rakentamiseen liittyvistä kysymyksistä kaupunginhallitukselle, kiinteistö- ja rakennusvirastolle ym.

Metrotoimiston henkilökunnan tutkimusmatkoista mainittakoon: kahden toimistopäällikön virkamatka Osloon 17.—20.3. tutustumaan metron rakentamiseen ja käyttöön liittyviin kysymyksiin; toimiston johtajan ja koneosaston päällikön virkamatka Tampereelle 9.—10.4. neuvottelemaan tehtaiden mahdollisuuksista suunnitella ja rakentaa kevytmetallinen metrovaunu; toimiston johtajan ja rakentamisosaston päällikön virkamatka Osloon ja Tukholmaan 10.—14.6. ja Leningradiin 16.—19.6. perehtymään näissä kaupungeissa mm. rakennustöiden ja suurten hankintojen organisaatioon, ohjelmointitekniikan soveltamiseen metrohankkeisiin ja vaunukaluston design-vaatimusten periaatteisiin; lisäksi he tekivät virkamatkan Hampuriin, Müncheniin ja Franfurt am Mainiin ja perehtyivät näissä kaupungeissa metron toteuttamisorganisaatioon ja liikkuvaan kalustoon sekä sen automatiikkaan liittyviin kysymyksiin ajalla 23.6.—1.7.; toimiston johtajan virkamatka Tampereelle 3.—4.7. osallistumaan metrovaunun kehittämistyötä koskevaan kokoukseen ja toinen virkamatka Tampereelle 31.7.—1.8. neuvottelemaan metrojunan teknillisistä yksityiskohdista; rakentamisosaston päällikön ja suunnitteluosaston päällikön virkamatka Madridiin 5.—11.10. siellä pidettyyn kansainväliseen maanalaisten tilojen tekniikkaa ja kaupunkisuunnittelua käsittelevään kongressiin; toimiston johtajan ja suunnitteluinsinööri Hemmilän virkamatka Tampereelle 16.—17.9. neuvottelemaan metrojunan ja mahdollisen koejunan hankkimisesta; suunnitteluinsinööri Maijalan virkamatka Torinoon 26.—28.9. osallistumaan siellä järjestettyyn tunnelirakentamisen teknillisiä probleemoja käsitteleviin kansainvälisiin teknillisiin messuihin; toimiston johtajan virkamatka Kööpenhaminaan ja Tukholmaan 29.9.—2.10. neuvottelemaan mm. koejunan hankkimisesta aiheutuneista kysymyksistä; suunnitteluinsinööri Hemmilän virkamatka Tukholmaan 27.—29.10. sekä toimiston johtajan ja dipl.ins. Halosen virkamatka Norjaan ja Ruotsiin 22.—29.10. tutustumaan teollisuuden viimeaikaisiin saavutuksiin ja ratkaisuihin metrovaunujen valmistuksessa; toimiston johtajan sekä suunnitteluinsinööri Hemmilän ja toimistopäällikkö T. Rantasen virkamatka Tampereelle 2.—3.12. neuvottelemaan siellä koejunan suunnitteluun osallistuvan kotimaisen teollisuusryhmän kanssa; dipl.ins.:en Toivosen ja Vehviläisen virkamatka Tukholmaan, Osloon, Rotterdamiin ja Lontooseen 24.11.—7.12. perehtymään metroasemien liittymiseen ympäristönsä kaupunkirakenteeseen, kaupunkikuvaan, julkiseen pintaliikenteeseen sekä jalankulkujärjestelyihin; toimiston johtajan sekä suunnitteluinsinööri Hemmilän ja dipl.ins. Halosen virkamatka Saksaan ja Sveitsiin 15.—27.11. tutustumaan metron koejunan hankintaan liittyviin teollisuuden viimeaikaisiin saavutuksiin sekä ratkaisuihin ja neuvottelemaan koejunaan hankittavista laitteista, sekä toimiston johtajan virkamatka Lontooseen 11.—17.5. siellä pidettyyn kansainvälisen julkisen liikenteen liiton 38. kongressiin.

Tiedotustoimintaa tehostettiin huomattavasti kertomusvuoden aikana. Edellisen vuoden puolella aloitettua tiedotustilaisuuksien sarjaa jatkettiin ja vuoden alkupuolella pidettiin useita tilaisuuksia valtuustoryhmille, lautakunnille, kaupungin toisille virastoille, lehdistölle ja Helsingin maalaiskunnan edustajille. Tämän lisäksi avattiin kaksi näyttelyä, joista keväällä Valkoisessa salissa pidetty metronäyttely kesti viikon ajan ja kävijöitä oli kaikkiaan 2 140. Lokakuussa Toinen linja 7:ssä avattu pysyvä »Tulevaa Helsinkiä»-näyttely sisälsi paitsi metrotoi-

miston myös kaupunkisuunnitteluviraston sekä v:n 1970 talousarviota esittävää aineistoa. Kävijöitä oli 9.10. ja 31.12. välisenä aikana yht. 7 884 henkilöä.

Metronsuunnitteluun käytetyt varat vuosina 1956—1969

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1956	95 618	1963	229 311
1957	277 427	1964	253 155
1958	319 612	1965	454 895
1959	310 582	1966	1 878 079
1960	303 704	1967	1 937 381
1961	287 630	1968	2 148 535
1962	266 164	1969	3 593 197
		Yhteensä	12 355 290

7. Koulutustoimikunta

Yleistä. V. 1969 koulutustoimikunnan vakiintuneet toimintamuodot (kunnallishallinnollinen, johtamistaidollinen, toimistotekninen, laskentatehtäviin liittyvä koulutus ja johdon valmennus sekä toimistokoulu) lisääntyivät edelleen sekä koulutustilaisuuksien että -muotojen samoin kuin osanottajaryhmien ja tuntimäärien osalta. Toimistopäällikköseminaarit sekä kokous- ja neuvottelutekniikan kurssit tulivat ohjelmaan uusina ja nopeasti vakiintuneina koulutusmuotoina. Erilaisia koulutustilaisuuksia jouduttiin toimeenpanemaan vuoden aikana enemmän kuin toimintasuunnitelma edellytti, ja keskimääräiset kustannukset alenivat koulutustuntia kohti n. 40 %.

Toimistopäällikkötasoisen henkilöstön koulutuksen päästyä käyntiin kaupungin oma koulutustoiminta kattoi koko organisaatioportaikon varsinaista työntekijätasoa lukuun ottamatta. Myös koulutuksen jatkuvuuden suhteen edettiin. Tutkimustoimintaa jatkettiin edellytysten mukaan, joskin tähän oli käytettävissä entistä vähemmän aikaa lisääntyneen opetustoiminnan ohessa. Soveltuvuustutkimustehtävät lisääntyivät kasvaneen tarpeen vuoksi. Lainakirjasto laajentui ja sen käyttö vakiintui. Opetusmateriaalia valmisteltiin edelleen hyvin runsaasti ja sitä systematisoitiin, mikä aiheutti sen, että tähän toimintaan täytyi kiinnittää entistä enemmän työtunteja ja varoja.

Koulutustoimikunta ja koulutustoimikunnan toimisto. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan kokoonpanossa tapahtui kertomusvuonna seuraavat muutokset: jäseninä valtuutettujen Börje Mattsonin ja Jussi Saukkosen tilalla olivat päätoimittaja Yrjö Larmola ja asiamies Thomas Rehula. Muut jäsenet olivat samat kuin edellisenä vuonna. Koulutustoimikunnan sihteerinä toimi edelleen koul.pääll. Urpo Ryönänkoski. Toimikunnalla oli kaksi kokousta.

Kaupunginkanslian alaisen koulutustoimikunnan toimistossa oli henkilökuntaa seuraavasti: koulutuspäällikkö, apulaiskoulutuspäällikkö, 3 kouluttajaa, koulutussuunnittelija, 2 psykologian harjoittelijaa, kanslisti, 2 toimistoapulaista sekä 10 harjoittelijaa. Koulutustoimikunnan vahtimestarin tehtäviä hoiti ruotsinkielisen työväenopiston vahtimestari.

Toimeenpannut kurssit ja muut koulutustilaisuudet

Johdon koulutus. Virastopäälliköiden kaksipäiväiset neuvottelupäivät järjestettiin syyskuussa Aulangolla. Osanottajina oli kaupunginjohtajan ja useiden apulaiskaupunginjohtajien ohella 68 virasto- ja osastopäällikköä.

Kunnallisopistossa Tuusulassa järjestettiin 1. ja 2. toimistopäällikköseminaari. Seminaarit käsittivät kolme viikon mittaista jaksoa. Tässä internaattimuotoisessa koulutuksessa oli osanottajina yht. 57 toimistopäällikköä tai heihin verrattavaa.

Kurssimuotoinen koulutus. Toimintavuonna järjestettiin kuusi kunnallishallinnon kurssia. Näille osallistui yht. 199 henkilöä ja kurssien yhteinen tuntimäärä oli 270. Kurssien loppukuulusteluissa vähintään tyydyttävästi suoriutuneet saivat todistuksen. Kaikki 195 kokeeseen osallistunutta kurssilaista hyväksyttiin.

Tulokaskursseja järjestettiin kolme. Tämä kurssi oli tarkoitettu vasta kaupungin palvelukseen tulleille viranhaltijoille ja työsopimussuhteisille henkilöille. Kurssin pituus oli 12 t ja osanottajia oli yht. 181.

Johtamistaidon kurssin I jaksoja toimeenpantiin kahdeksan, joista yksi oli HKL:n tarkastajakurssiin liittyvä johtamistaidon kurssi ja yksi kurssi toimeenpantiin Tervalammen työlaitoksen henkilökunnalle. Kursseille osallistui yht. 158 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa ja työntekijää. Ne käsittivät 65 t, paitsi Tervalammen johtamistaidon kurssi, jonka pituus oli 32 t. Kurssien lopussa oli kirjallinen koe, johon osallistuneet 154 kurssilaista kaikki tulivat hyväksytyiksi.

Johtamistaidon kurssin II jaksoja järjestettiin kolme. Yksi jaksoista oli tarkoitettu ulkotyönjohtajille, yksi huolto- ja hoitohenkilökunnalle ja yksi toimistohenkilökunnalle. Kunkin kurssin pituus oli 65 t. Osanottajia kursseilla oli yht. 47. Kokeeseen osallistuneista 46 kurssilaisesta hyväksyttiin 45. Hylkäämisprosentti oli 2.1.

Tuotantotekniikan kursseja oli viisi. Tuotantotekniikan kurssi oli tarkoitettu kaikkien virastojen ja laitosten tuotantoteknisiin tehtäviin osallistuville työnjohtajille. Kaupunginhallituksen v. 1966 tekemän päätöksen mukaan virastojen ja laitosten oli huolehdittava siitä, että kaikki esimiesasemassa olevat henkilöt, jotka joutuivat huolehtimaan tuotanto- ja palkkausteknisistä asioista, osallistuivat koulutustoimikunnan järjestämille tuotantoteknisille kursseille. Niiden pituus oli 80 t. Toimintavuonna toimeenpannuille kursseille osallistui yht. 95 henkeä. Kokeeseen osallistuneista 94 kurssilaisesta hyväksyttiin kaikki.

Työnopetuskursseja, jotka käsittivät 44 tuntia kukin, järjestettiin kolme. Nämä kurssit oli tarkoitettu niille henkilöille, jotka oman työnsä ohella toimivat myös työnopettajina ja tulokkaitten vastaanottajina virastoissa ja laitoksissa. Opetus sisälsi teorian lisäksi runsaasti käytännön harjoituksia. Osanottajia oli yht. 44.

Toimistotekniikan kursseja järjestettiin neljä. Kurssit oli tarkoitettu toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille. Ne käsittivät 50 t, ja osanottajia oli yht. 98. Toimistotekninen kurssi oli kaupunginhallituksen vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten pätevyysvaatimusten osa. Kokeeseen osallistuneista 97 kurssilaisesta hyväksyttiin 96, joten hylkäämisprosentti oli 1.1.

Kustannuslaskennan kurssille, joka oli tarkoitettu kustannuslaskentatehtävissä toimivalle henkilökunnalle, osallistui 19 henkilöä. Kurssin pituus oli 24 t. Kaikki kokeeseen osallistuneet 18 henkilöä hyväksyttiin.

Kokous- ja neuvottelutaidon kursseja järjestettiin neljä, joista yksi oli tarkoitettu rakennusviraston henkilökunnalle. Kokous- ja neuvottelutaidon kurssi oli tarkoitettu lähinnä johtamistehtävissä oleville henkilöille sekä niille, joiden työtehtäviin liittyy neuvotteluja sekä asiakaskontaktien hoitamista. Kurssin pituus oli 21 t. Kursseille osallistui 97 henkilöä.

Insinöörien tuotantotekniikan kurssille osallistui 28 henkilöä. Kurssi oli tarkoitettu ensi sijassa niille esimiehille, joiden alaiset olivat osallistuneet tähän mennessä järjestetyille tuotantotekniikan kursseille. Kurssin pituus oli 30 tuntia.

Muu kurssi- ja informaatioluonteinen koulutus. Tammikuussa järjestettiin kaupunginvaltuuston uusille valtuutetuille ja heidän varamiehilleen neljä kaksi luentoa käsittävää informaatiotilaisuutta.

Pääasiallisesti konekirjoitustehtävissä toi-

miville viranhaltijoille ja toimihenkilöille järjestettiin konekirjoitusta koskeva jatkokoulutusluonteinen informaatiotilaisuus kaksi kertaa. Kummankin tilaisuuden pituus oli 6 t ja osanottajia oli 26.

HKL:n toimistotyön peruskurssiin liittyvä konekirjoituksenopetus alkoi marraskuussa. Opetukseen osallistui 15 liikennelaitoksen uudelleen sijoitettavaa henkilöä.

Koulutustoimisto ja hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan tietojenkäsittelyryhmä järjestivät 17.3. ja 28.4. välisenä aikana 10 samansisältöistä ATK-informaatiotilaisuutta sairaaloiden henkilökunnalle. Tilaisuudet pidettiin tietojenkäsittelykeskuksen luentosalissa. Osallistujia oli yht. 380. Käytännön järjestelyistä huolehti koulutustoimikunnan toimisto, joka myös huolehti informaatiotilaisuudessa pidettyjen esitelmälyhennelmien monistamisen ja lähettämisen osallistujille.

Helsingin kaupungin toimistokoulun toimintaa on selostettu Opetuslaitokset-nimisessä julkaisussa.

Tutkimustoiminta

Psykologinen valintakoetoiminta. Kertomusvuonna suoritettiin psykologisia soveltuvuuskokeita 77 uimaopettajalle ja rantavahdille, 161 toimistokoululaiselle, 18 satamalaitoksen varastomiehelle, 10 satamalaitoksen apul. isännöitsijälle, yhdelle vesilaitoksen toimistoapulaiselle sekä 256:lle kaasulaitoksen, liikennelaitoksen ja elintarvikekeskuksen uudelleensijoitettavalle eli kaikkiaan 523 henkilölle.

Kirjallisia lausuntoja annettiin tutkituista 100 ja suullisia 30. Vuoden aikana laadittiin ja koeajettiin kolme uutta testiä. Kaasulaitoksen, liikennelaitoksen ja elintarvikekeskuksen uudelleensijoitettavien tutkimus aloitettiin koulutustoimikunnan toimiston voimin, mutta myöhemmässä vaiheessa kaupunginhallituksen järjestelytoimisto palkkasi tähän tarkoitukseen koulutustoimiston kaksi psykologian harjoittelijaa. Tutkittujen lausunnot on kuitenkin kokonaisuudessaan tarkistettu koulutustoimiston voimin, koska järjestelytoimistolla ei ole tähän pätevöitynyttä henkilökuntaa. Myös testit, huoneistotilat sekä tietokoneajojen kulut ovat olleet koulutustoimikunnan toimiston osuutena projektin läpiviennissä.

Muu tutkimustoiminta. Toimintavuoden aikana tehdyistä tutkimuksista valmistui keväällä M. Telaman ja P. Tarvaisen ensimmäisen toimistopäällikköseminaarin yhteydessä suoritettu tutkimus »Sosiaaliset taustatiedot, johtamismenettelyt ja työssä viihtyminen toimistopäällikköryhmän koulutusasenteiden selittäjänä». Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, millä tavoin eräät sosiologiset taustamuuttujat (ikä, koulutus jne.), johtamismenettelyt, työssä viihtyminen ja koulutusasenteet ovat kausaalisessa riippuvuussuhteessa keskenään. Erityisesti koulutusasenteita pyrittiin selittämään muiden tekijöiden funktiona.

Tulokset osoittivat, että toimistopäällikköseminaarin osanottajat olivat keskimäärin koulutustoimiston kurssilaisia myönteisempiä koulutusasenteiltaan.

Syksyllä valmistui Sini Ahmavaaran toimistokoulua koskeva tutkimus »Toimistoapulaisten koulu- ja työmenestyksen ennustaminen». Sen tarkoituksena oli selvittää toimistokoulun oppilaiden valinta-, koulu- ja työmenestyksen välisiä yhteyksiä. Koehenkilöjoukon muodosti 68 kolmena eri vuonna valmistunutta oppilasta, jotka tutkimushetkellä olivat toimineet Helsingin kaupungin toimistoviroissa ja -toimissa vähintään puoli vuotta.

Vuoden vaihtuessa oli tekeillä kolme tutkimusta: Pietarisen »Kunnallishallinnon tietotestin kehittäminen», Gebhardtin »URT-aine toimistokoulun valintakokeen menetelmänä» sekä Miettisen »Koulutusasenteet ja koulutustulokset».

Muu toiminta

Kielikurssitoiminta. Koulutustoimikunnan yhteistoiminnassa suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestämät kielikurssit alkoivat tammikuun lopulla. Tarkoituksena oli kaupungin keskushallinnossa palvelevien viranhaltijoiden kielitaidon kohentaminen — monissa työtehtävissä on toisen kotimaisen tai vieraiden kielten taitaminen välttämätöntä tai ainakin hyödyksi.

Kustannuksista huolehtivat kurssilaiset itse: ilmoittautumismaksu oli 3 mk ja tämän lisäksi suorittivat kurssilaiset 3 mk jokaisesta kurssista, jolle osallistuivat. Myös oppikirjat kustansivat kurssilaiset itse. Viikottainen opiskeluaika oli yksi kaksoistunti välittömästi virka-ajan päätyttyä Kallion virastotalossa. Alkuilmoittautumisia tuli 200, mutta varsinaisesti kurssille ilmoittautuneiden lukumäärä jäi paljon pienemmäksi.

Eri kursseilla oli keväällä ja syksyllä 1969 osanottajia seuraavasti:

	keväällä	syksyllä
Englannin kielen jatkokurssi I ...	14	—
» » jatkokurssi II ...	17	32
» » kesk.ryhmä ...	13	16
Ranskan kielen alkeiskurssi	17	17
» » jatkokurssi	—	18
Ruotsin kielen kesk. ryhmä I	10	—
» » » II	12	13
Venäjän kielen alkeiskurssi	24	20
» » jatkokurssi	—	9
Yhteensä	107	125

Säännöllisiä kävijöitä oli n. 2/3 koko määrästä, mikä ylittää työväenopistojen tavanomaisen kurssi-innostuksen.

Kielikurssitoimintaa jatkettiin syksyllä kevätkauden ohjelman ja suoritetun tiedustelun pohjalta. Mukaan tuli myös eräitä Kallion virastotalon ulkopuolella palvelevia viranhaltijoita ja toimihenkilöitä.

Kurssilaisten mielipiteiden kartoittamisen perusteella (mikä tapahtui nimettömän kyselylomakkeen avulla) voitiin todeta kielikurssitoimintaa pidetyn tarpeellisena ja hyödyllisenä ja että se koettiin yleisesti positiivisena koulutusmuotona.

Konekirjoituskokeet. Vuoden aikana järjestetyissä konekirjoituskokeissa mainitut lyöntinopeudet ylittäneiden määrä oli seuraava:

alle 7 000 lyöntiä ½ tunnissa	12
7 000 —»—	2
7 750 —»—	1
8 500 —»—	8
9 250 —»—	12
10 000 —»—	10
10 750 —»—	3
11 500 —»—	1
hylättyjä	35
Yhteensä	84

Harjoittelupaikkojen tarkastus. Toimintavuoden aikana käytiin tutustumassa 19 harjoittelupaikkaan. Näissä haastateltiin opettajia ja samalla tarkastettiin, että oppilaille oli järjestetty kunnolliset työskentelyvälineet ja tilat.

Yhteenveto. Kertomusvuonna järjestettiin yht. 48 (ed.v. 47) kurssia ja seminaaria. Opetuspäiviä kertyi 463 (380). Osanottajia oli kaikkiaan 1 661 (1 346) ja kurssipäiviä yht. 48 782 (27 650).

Kurssipäivän kustannukset kertomusvuonna olivat 9,15 mk. Kurssipäivän kustannuksien laskemisessa lähdettiin koulutustoiminnan bruttomenoista (kustannuksiin sisältyivät siten henkilöstön palkat ja sosiaalikustannukset, opetuspalkkiot, vuokrat, siivous, painatus ja monistus, seminaarien täysihoitomaksut, kuljetukset sekä erilaisen opetusmateriaalin ja -välineistön hankinnat ja valmistus).

8. Järjestelytoimisto

Yleiskatsaus. Kaupungin rationalisoimistoiminnan keskuselimenä toimi kaupunginhallituksen järjestelytoimisto, joka hallinnollisesti kuuluu kaupunginsihteerin alaisuuteen. Periaatteellista laatua olevien kysymysten käsittelyä varten kaupunginhallitus asettaa vuosittain työtehoneuvottelukunnan, jonka asiat valmistelee ja sihteerinä toimii järjestelytoimiston päällikkö.

Järjestelytoimiston palvelutoimintaan sisältyi tutkimus- ja suunnittelutoiminta, tiedotus- ja valmennustoimintaan osallistuminen, lausuntoasiat, työturvallisuus- ja aloitetoiminta sekä entisestään lisääntynyt virastoista ja laitoksista vapautuvan työvoiman uudelleensijoitustoiminta.

Tutkimusten toimeksiantajina olivat kaupunginhallitus sekä useat komiteat, toimikunnat ja vastaavat sekä lisäksi monet virastot ja laitokset. Tutkimustulokset ilmenevät pääasiassa toimiston tutkimusselostuksista, mutta komiteoille ja vastaaville suoritetun tutkimuspalvelun tulokset sisältyvät lähinnä vain niiden mietintöihin, joista toimiston osuus ei yleensä ole ulkopuolisten luettavissa. Virastoille ja laitoksille suoritettu neuvontapalvelu ei tule kirjallisesti näkyviin. Kaupungin muihin järjestelyelimiin pidettiin jatkuvasti yhteyttä neuvottelujen avulla toiminnan koordinoimiseksi.

Järjestelytoimiston päätehtävän, tutkimus- ja suunnittelutoiminnan lähtökohtana oli kertomusvuotta varten laadittu toimintasuunnitelma.

Keskushallinnon organisaatiossa ja siten myös kaupungin rationalisoimistoiminnassa suunnitteilla olleet muutokset aiheuttivat sen, että toimintaa suunnattiin järjestelmällisesti henkilöstöasioihin. Vastaavasti jouduttiin osittain luopumaan eräistä toimintasuunnitelmaan sisältyneistä tehtävistä tai keskeyttämään niiden suorittaminen. Näin oli meneteltävä myös siksi, että muutoksia valmistelevat toimenpiteet sekä syntynyt epätietoisuus ja epävarmuus panivat alulle rationalisoimistutkimuksiin käytettävissä olevan henkilökunnan jatkuvan vähenemisen huolimatta siitä, että henkilökunnan kokonaisvahvuus vastasi edellisen vuoden määrää.

Rationalisointihenkilökuntaa siirtyi huomattavasti mm. ulkopuolisten palvelukseen. Eri syistä palveluksesta eronneiden tilalle ei palkattu enää varsinaista rationalisointihenkilökuntaa. Kun otetaan huomioon palveluksesta eronneet, muualle kaupungin hallintoon siirtyneet ja siirretyt sekä puhtaasti henkilöstöasioihin keskitetyt henkilöt, oli alkuvuoden 16:sta tutkimushenkilökuntaan kuuluneesta vuoden päätyttyä rationalisoimistutkimuksiin käytettävissä enää seitsemän henkilöä. Heidän lisäkseen oli vain sosiaalihallinnon tutkimuksia varten palkattu kaksi uutta henkilöä.

Järjestelytoimiston tutkimustoiminta kohdistui kertomusvuonnakin pääosiltaan toimintasuunnitelman edellyttämiin tutkimus- ja suunnittelutehtäviin. Yksityiskohtia kos-

kevia tutkimuksia lukuun ottamatta on mainittava 32 tutkimusta tai tutkimusryhmää.

Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että uutena jäsenenä oli dipl.ins. Aarne Helle.

Neuvottelukunta piti kertomusvuonna kaksi kokousta, joissa käsiteltiin mm. hallinnon kehittämisohjelmaa koskevan esityksen tekemistä taloussuunnittelutoimikunnalle. Neuvottelukunta päätti esittää, että pitkän tähtäyksen taloussuunnitelmaan liitettäisiin myös hallinnon kehittämisohjelma ja lähetti sitä varten tiedoksi järjestelytoimiston laatiman asiaa koskevan muistion taloussuunnittelutoimikunnalle. Järjestelytoimiston laatima yhteenveto virastojen ja laitosten vastauksista työajan hyväksikäytön tehostamista koskevaan kaupunginhallituksen kehotukseen oli myös käsiteltävänä. Tiedotuslehden toimitusneuvostoon valittiin vt Onni Turtiainen, dipl.ins. Aarne Helle ja järjestelytoimiston päällikkö Alpo Salo. Lisäksi neuvottelukunta käsitteli järjestelytoimiston vuosikertomuksen ja toimintasuunnitelman.

Järjestelytoimiston henkilökunta ym. Toimiston henkilökunta käsitti kertomusvuoden päättyessä 22 henkilöä, joista vakinaisia viranhaltijoita 5 ja tilapäisiä 4 sekä työsopimussuhteeseen palkattuja 13. Lisäksi toimiston palvelukseen oli palkattu virastoista ja laitoksista vapautuvien henkilöiden soveltuvuustutkimuksia varten kaksi henkilöä 2 kk:n ajaksi. Työhönsijoitustoimintaa hoitamaan siirrettiin järjestelytoimistoon kaasulaitokselta 1.9. metsänhoitaja Urho Inha. Toimiston palveluksesta erosivat merkon. Irene Pehkonen 15.1. lukien, ins. Risto Saarinen 1.2. lukien, valt.kand. Otso Liski 1.4. lukien, tekn. Risto Hovi 1.7. lukien, ekon. Heikki Simola 1.12. lukien sekä toim.pääll. Alpo Salo ja tutkimusins. Bertha Hanni 31.12. lukien.

Tutkimustoiminta

Tutkimustehtävät suoritettiin yhteistoiminnassa kyseisten hallintoelinten kanssa.

Koko hallintoa koskeneet tutkimustehtävät. Järjestelytoimiston laatimassa pitkän tähtäyksen kehittämisohjelmaa ja sen tarvetta koskevassa muistiossa esitettiin kaupungin toiminnan ja talouden PTS-suunnitelmaan liitettäväksi myös organisaatiota, suunnittelu- ja informaatiojärjestelmiä, henkilöstöä jne. koskevat vastaavat suunnitelmat. Vuosien 1970–1979 taloussuunnitelman luku »Hallinnon ja suunnittelun kehittäminen» sisälsi sittemmin muistiossa esitetyt asiat.

Kaupungin henkilöstöasioiden hoidon organisaatiosta laadittiin kaupunginjohtajan toimeksiannosta keskushallinnon henkilöstöasiain elimen perustamista koskeva suunnitelma, joka perustui pääosiltaan edellisenä vuonna valmistuneeseen toimiston laatimaan suunnitelmaan.

Toimiston laatimat talorakennushankkeen toiminnallista ennakkosuunnittelua koskevat toimintaohjeet tarkistettiin yhdessä yleisten töiden lautakunnan organisaatiojaoston kanssa. Jaosto sekä lautakunta hyväksyivät ohjeet. Ohjeet lähetettiin lausuntoa varten eri virastoihin ym.

Kaupungin henkilörekisterin uudistamista koskevaa tutkimusta jatkettiin yhteistoiminnassa palkkalautakunnan toimiston ja eräiden hallintokuntien edustajien muodostamassa työryhmässä. TKK sai valmiiksi rekisteröitävien tietojen koodituksen sekä alustavat lomakemallit.

Yhteistoiminnassa Kaupunkiliiton kanssa suunniteltiin hallinnon rationalisointia käsittelevä kurssi, jonka toimeenpano kuitenkin muiden tehtävien takia lykkääntyi.

Kuljetuskomitean toimeksiannosta suoritettiin useita kuljetusten järjestelyjä ja kustannuksia koskevia tutkimuksia ja selvityksiä.

Kaupungin virastojen ja laitosten ulko-

suojavaatteiden hankinnan ja huollon järjestelyn tutkimuksessa selvitettiin eri vaihtoehtojen edullisuus. Asian käsittely siirtyi seuraavalle vuodelle.

Eri virastoja ja laitoksia koskeneet tutkimustehtävät. Suoritettiin selvitys maistraatin konttoritekniikan tehostamismahdollisuuksista nykyisten huonetilojen puitteissa.

Desinfioimislaitoksen kylvetystoiminnan tutkimus osoitti kylvetystoiminnan kapasiteettia voitavan kohottaa lähes kolminkertaiseksi. Ehdotusten toteuttaminen aloitettiin välittömästi.

Hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan työnjakojaoston pyynnöstä suoritettu potilashaastattelututkimus, jossa haastateltiin 2 145 henkilöä, saatiin päätökseen. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, miten jäsentymätön ja määrittelemätön on helsinkiläisten sairaanhoitopalveluksiin hakeutuminen ja heidän sairaus- ja terveysasiakirjojensa kulku. Tuloksia käytetään hyväksi mainitun jaoston työssä.

Sairaaloiden potilasjonoista suoritettiin tutkimus Marian, Malmin ja Meilahden sairaalain aikuisten kirurgian osastoilla. Tällöin selvitettiin potilaiden jonotusaika ennen sisälle pääsyä sekä eri sairaalain jonoissa tiettynä päivänä olleiden potilaiden määrä. Tutkimuksen valmistuminen siirtyi seuraavalle vuodelle.

Kivelä-Hesperian sairaalan ja Koskelan sairaskodin modernisointia ja Laakson sairaalan laajentamista suunnittelevien työryhmien sekä Itäisen sairaalan keittiö- ja tietojenkäsittelyjaoston toimintaan samoin kuin hoitolaitosten kokonaissuunnitelman selvittelytyöhön osallistuttiin jatkuvana työnä suorittamalla tarvittavia suunnittelu- ja selvittelytehtäviä.

Työnjakojaoston työhön osallistuttiin ja tehtiin mm. Englantiin opintomatka, jonka tuloksena kehitettiin tutkimussuunnitelma aluelääkärivastaanottojen kehittämisestä terveysasemajärjestelmän suuntaan.

Huoltolaitosten toiminnan ennakkosuunnittelua suoritettiin osallistumalla jatkuvasti huoltoviraston suunnitteluelimen työhön, Myllypuron sairaskodin ja Kontulan vanhainkodin sekä henkilökuntarakennusten ja vanhusten asuintalojen suunnitteluun samoin kuin työaikakomitean alajaokseen ja vanhainkotikomitean työhön.

Vanhusten peseytymistottumuksia koskeva haastattelututkimus suoritettiin haastattelemalla n. 300 vanhusta. Tutkimustuloksia käytettiin vanhainkotien suunnittelussa.

Huoltolaitosten henkilökunnan keskuudessa suoritettiin mielipidetutkimus halukkuudesta osa-aikatyöhön. Tehtävän jatko siirretään henkilöasioita hoitavalle keskuselimelle.

Sofianlehdon vastaanottokodin toimiston tutkimuksen perusteella esitettiin työnjaon tarkistamista lastensuojeluviraston ja Sofianlehdon toimiston kesken ym.

Huoltoviraston asiamiesosaston laatima suunnitelma kaupungin tietojenkäsittelykeskuksen sekä Kansaneläkelaitoksen tietokoneiden hyväksikäytöstä perhe-eläkeasiain aiheuttamien tehtävien hoidossa tarkistettiin tutkimuksena.

Ateriavastikkeen perimisjärjestelmän tutkimuksessa esitettiin työvoimaa säästäviä menetelmiä ja ehdotettiin niitä kokeiltaviksi eräissä laitoksissa.

Lasten päivähoidon tarvetta koskevissa tutkimuksissa valmistui suunnitelma päivähoidon kokeilun aloittamisesta ja laadittiin v. 1970 suoritettavan suuren haastattelututkimuksen lomakkeet. Lasten päivähoitokomitealle suoritettiin useita erilaisia selvittelytehtäviä.

Lastentarhojen ja -seimien lauantaipäivien aukiolotarpeesta suoritettiin tutkimus haastatteluin sekä tarhojen ja seimien lauantaikuormitusta seuraamalla.

Lastentarhain lautakunnan pyynnöstä suoritettiin lastentarhain toimiston tutkimus, jonka tuloksena esitettiin toimiston organisaation uudistamista, tehtäväjaon tarkistamista, työmenetelmien ja työjärjestelyjen

kehittämistä sekä työvoiman lisäämistä kasvaneen tehtävämäärän hoitamista varten.

Kansakoulujen tarkastajaneuvostoa avustettiin suunnitelman laatimisessa kansakouluhallinnon väliaikaiseksi uudelleenjärjestelyksi ennen siirtymistä peruskoulujärjestelmään.

Kansakoulujen uuden elintarvikehuoltojärjestelmän ylläpitämisessä ja edelleen kehittämisessä avustettiin kansakouluja. Työ suoritettiin soveltuvin osin ryhmätyönä kouluylilääkärin, Helsingin Yliopiston elintarvikealan sekä elintarvikekeskuksen ja kansakoulujen edustajien kanssa. Uudistuksella pyrittiin ja päästiin ruokavalion parantamiseen ja toisaalta ruokamäärärahojen säästöihin.

Suomenkielisten kansakoulujen luokkien ja oppilasmäärien suunnittelun kehittämistä koskevassa tutkimuksessa esitettiin koulun johtajien aktivoimista suunnittelutyöhön sekä kansakoulujen kanslian toimenpiteitä suunnitteluperusteiden hankkimiseksi ja ennakkoarvioinnin parantamiseksi.

Kansakoulujen alemman henkilökunnan tarvetta ja työnjakoa koskevia selvitys- ja neuvontatehtäviä suoritettiin 47 eri kohteessa.

Kotitalouslautakunnan Karhulinnan opetus- ja perhepesulan kannattavuustutkimus osoitti pesulan toiminnan tappiolliseksi sekä sen, ettei se vastannut alkuperäistä tarkoitustansa.

Konsertti- ja kongressitalon hallinnon ja huollon järjestämiseksi laadittiin suunnitelma organisaatioehdotuksineen.

Kaupungin kiinteistörekisterin perustamista varten asetettua kiinteistörekisterikomiteaa avustettiin osallistumalla jatkuvasti sen suunnittelutyöhön ja suorittamalla tarvittavia tutkimus- ja selvitystehtäviä.

Kaupungin kiinteistöluettelon kehittämismahdollisuuksia tutkittiin edelleen em. kiinteistörekisterin perustamisen yhteydessä.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa suoritettiin mm. viraston toimintaa ja organisaatiota koskevia tutkimuksia.

Rakennusviraston organisaation uudistamista koskevassa muistiossa kiinnitettiin lähinnä huomio talorakennusosastoon erityisesti rakennukseen tulevan toimintayksikön toiminnan järjestelmällisen ennakkosuunnittelun sekä rakennuttajatoiminnan kannalta ja ns. yleisen osaston toimialaan viraston johdon ja päätoimintaosastojen tehokkaan palvelun kannalta. Asian käsittely siirtyi seuraavalle vuodelle.

Elintarvikekeskuksen toiminnan rationalisoimista ja kannattavuuden parantamista koskeva tutkimus saatettiin lähes loppuun ja saatiin valmiiksi laitoksen organisaation ja laskentatoimen uudelleen järjestämistä koskeneet osatutkimukset. Laitoksen ruokatehtaan ja ruokaloiden toiminnan uudistamista jatkettiin aikaisemmin hyväksyttyjen suuntaviivojen mukaisesti. Ruokatehtaan kehittämistyössä käynnistettiin mm. tuotesuunnittelu- ja tuotannonsuunnittelutoiminta, ruokaloissa keskityttiin lähinnä itsepalveluperiaatteen soveltamiseen. Kuljetusten tehostamistutkimuksen ehdotusten toteuttaminen aloitettiin.

Kaupungin elintarvikehuollon kehittämistä myös siltä osin, joka ei kuulunut elintarvikekeskuksen tutkimukseen, ryhdyttiin kartoittamaan yhteistyössä Helsingin Yliopiston elintarvikekemian- ja -teknologian laitoksen kanssa.

Satamalaitoksen taloutta koskevassa tutkimuksessa valmistui kaksi tutkimusselostusta. Niissä käsiteltiin lähinnä satamalaitoksen yksikkötavaraliikennettä, sen kehittymistä, laituripaikkatarvetta ja merkitystä investointeihin ja käyttötalouteen. Käytännöllisenä seurauksena tutkimuksista oli mm. satamalaitoksen pitkän tähtäyksen talussuunnitelman tarkistaminen sekä investointien että käyttötalouden osalta vähemmän riskialttiiseen suuntaan.

Tiedotus- ja koulutustoiminta. Rationalisointialan tiedotus- ja koulutustoimintaa jatkettiin tavoitteena saada hallinto itse aktiivisesti rationalisoimaan ja käyttämään hy-

väkseen tutkimuspalvelua. Toimiston viranhaltijat toimivat avustajina ja luennoitsijoina kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämillä neuvottelupäivillä ja kursseilla sekä avustivat koulutuspäällikköä koulutustilaisuuksien suunnittelussa.

Hallinnon johto- ja esimiestehtävissä toimiville henkilöille jaettava tiedotuslehti »Johdon TV» ilmestyi neljänä numerona painosmäärän ollessa 3 000 kpl.

Lausuntoasiat. Toimisto antoi kertomusvuonna 94 (ed. v. 97) lausuntoa, minkä lisäksi apulaistoimistopäällikkö ja virastotutkijat antoivat suoraan talousarviopäällikölle lausunnot 49 (50) virastoon tai laitokseen esitetyistä yhteensä 895 (735) uudesta tp. virasta tai työsuhteisesta toimesta. Lausunnoista oli 36 (56) % virkojen ja toimien tarpeellisuutta koskevia, 27 (34) % työnluokitusta ym. palkkauksen perustana olevia tietoja koskevia, 15 (5) % vapautuvan työvoiman sijoittamista koskevia sekä 22 (19) % organisaatiota ja työmenetelmiä koskevia.

Jatkuvat palvelutehtävät. Työturvallisuustoiminta. Virastoissa ja laitoksissa toimi edelleenkin 63 työturvallisuuselintä. Työturvallisuutta käsitteleviä luentoja, kursseja ja valistustilaisuuksia pidettiin n. 2 000 henkilölle. Alan aikakauslehtiä jaettiin ja työpaikoille toimitettiin työturvallisuusaiheisia julisteita, varotustauluja, opaskirjasia, lentolehtisiä sekä otteita työturvallisuuslainsäädännöstä. Työturvallisuustarkastuksia sekä niihin liittyvää neuvontaa suoritettiin työpaikoilla ja koulujen oppilastyöpajoissa. Työturvallisuutta edistäviä uusia laitteita ja menetelmiä kokeiltiin. Liikennelaitoksella järjestettiin kuudennen kerran ja vesilaitoksella kolmannen kerran työturvallisuuskilpailut erinomaisin tuloksin.

Työtapaturmien lukumäärä ja työtapaturmatiheys olivat kertomusvuonna ennätyksellisen alhaiset. Virastoissa ja laitoksissa sattui 3 000 (3 025) lain mukaan korvattua työtapaturmaa. Näistä aiheutuneiden sairauspäivien määrä oli 51 174 (59 316), invaliditeettiprosenttien summa 430 (580), eikä yksikään tapaturma johtanut kuolemaan (4). Virastojen ja laitosten yhteinen työtapaturmatiheysprosentti oli 10.3 (10.6) ja työtapaturmakorvausten loppusumma 1.8 (1.8) mmk.

Työturvallisuuden tehostamiseksi suoritettiin tutkimus, joka osoitti mm. toiminnan taloudellisen kannattavuuden.

Aloitetoiminta. Kertomusvuonna tehtiin 47 (55) aloitetta. Palkittuja aloitteita oli 17 (23) eli n. 36 (45) % käsiteltyjen aloitteiden määrästä. Palkkioiden yhteismäärä oli 5 430 (3 015) mk keskimääräisen palkkion suuruuden ollessa 314 (131) mk ja suurimman 3 400 (1 000) mk.

Aloitetoimintaa varten laadittiin yhteistyössä eri virastojen ja laitosten edustajien kanssa uudet toimintaohjeet, jotka kaupunginhallitus hyväksyi 15.12.

Lomakerationalisointia jatkettiin virastoissa ja laitoksissa kertomusvuonna täydennetyn lomakeyhdysmiesverkoston avulla. Toimivia lomakeyhdysmiehiä ja lomakepiirtäjiä oli 32:ssa hallintokunnassa yhteensä 38. Kertomusvuoden lopulla aloitettiin lomakeyhdysmiesten avulla kaikkia hallintokuntia koskeva lomakerationalisointitoiminta, jolloin kokeilumielessä otettiin ensin tutkittaviksi kaikki kaupungin kuittilomakkeet. Eri lomakesarjojen ja jäljennösmenetelmien edullisuuden vertailututkimus aloitettiin järjestelytoimistossa. Kertomusvuoden kuluessa suunniteltiin 60 erillistä lomaketta ja lomakesarjaa sekä tarkistettiin säännöllisesti lomakkeita valvontajärjestelmän puitteissa.

Muu toiminta. Elintarvikekeskuksesta ja kaasulaitoksesta vapautuvan henkilökunnan sijoittaminen kaupungin muihin virastoihin ja laitoksiin jatkui. Kaupunginhallituksen päätöksillä sijoitustoiminnan piiriä laajennettiin ottamalla sijoitettaviksi myös liikennelaitoksen linjapalvelusta terveydellisistä syistä poistettua henkilökuntaa samoin kuin vakinaisten palomiesten osuusruokalasta, kotitalouslautakunnan opetus- ja perhepesu-

lasta sekä kiinteistöviraston talo-osastosta vapautuvaa henkilökuntaa. Kertomusvuoden aikana sijoitettiin uudelleen 31 henkilöä. Varsinaista uudelleenkoulutusta järjestettiin heinäkuussa, jolloin pidettiin lämmittäjäkurssit seitsemälle uudelleensijoitettavalle. Näistä viisi sijoitettiin kertomusvuonna.

Toimiston edustajat osallistuivat Pohjoismaiden suurten kaupunkien rationalisoimiskonferenssiin Tukholmassa. Tutkimustehtävissä ja työturvallisuusasioissa suoritettiin virkamatkoja Skandinavian sekä Keski- ja Länsi-Euroopan maihin. Pohjoismaiden suurten kaupunkien rationalisointielimiin pidettiin jatkuvaa yhteyttä.

Tutkimushenkilökunnan tiedon tason kohottamiseksi järjestettiin jatkuvaa sisäistä koulutustoimintaa ja henkilöstöä osallistui eräille rationalisointialan kursseille, seminaareihin sekä opinto- ja neuvottelupäiville. Lisäksi osallistuttiin mm. kaupunkirakentamisen kustannuksia käsittelevään kurssiin sekä lasten päivähoitolaitosten suunnittelu- ja rakennuskysymyksiä käsittelevään seminaariin.

Järjestelytoimiston *menot* olivat yhteensä 806 757 mk.

Kaupungin muut rationalisoimiselimet

Kertomusvuonna oli sairaalavirastolla, rakennusvirastolla, sähkölaitoksella, liikennelaitoksella ja vesilaitoksella omat jo pitemmän aikaa toimineet järjestelytoimistonsa. Näistä liikennelaitoksen järjestelytoimisto oli voimakkaiden muutosten alaisena laitoksen rationalisoimistoiminnan uudelleenjärjestelyn yhteydessä. Kertomusvuonna perustettiin myös metrotoimistoon järjestelytoimisto, jonka tehtävänä on toisaalta hoitaa metro- ja sen osaprojektien ohjelmointia ja toisaalta metrotoimiston rationalisointia.

9. Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukunnan kokoonpanossa tapahtui v. 1969 seuraavat muutokset: jäsenten fil.maist. Valter Lähdeojan, siht. Voitto Järvenkylän sekä Suomen Matkailuliiton nimeämän edustajan fil.maist. Eero Koroman tilalle tulivat tied.pääll. Bengt Broms, valtuutettu Salme Katajavuori, ylietsivä Jaakko Linna, toim.joht. Pentti Sulonen sekä Suomen Matkailuliiton nimeämä edustaja toim. joht. Heikki Mäki. Muut jäsenet olivat edelleen samat kuin v. 1968.

Neuvottelukunta piti vuoden aikana viisi kokousta, joissa käsiteltiin 38 asiaa.

Matkailuneuvottelukunnan käsittelemät asiat koskivat mm. seuraavia asioita: Helsinki- kuvateoksen sijoittamista Helsinki–New York -lentolinjan reittikoneisiin (19.2. 5 §); matkailutoimiston osuuden suorittamista ulkomailla yhteistyössä Suomen Matkailuliiton kanssa suoritettavista ilmoituskampanjoista (19.2. 6 §); muovisten esitekoteloiden hankkimista matkailutoimiston käyttöön (19.2. 8 §); ravintoloiden useampikielisten hinnastojen esillä pitämistä (19.2. 9 §); Helsingin eräiden yleisökäymälöiden sijaintia selvittävien karttojen hankkimista matkailutoimistolle (25.3. 13 §); lisäpainoksen ottamista Helsinki — Itämeren tytär -esitteestä, Helsingin värikuvallisesta seinäjulisteesta ja kaupunkiesitesarjan Helsinki-esitteestä (25.3. 14, 20 §, 16.10. 30 §); Helsingin kaupungin, valtion, seurakuntien ja yksityisen tahon hallinnassa olevien rakennusten, yleisöpalvelulaitosten sekä historiallisten ym. kohteiden yhtenäistä merkitsemistä (25.3. 16 §); yhteisen opasmerkin aikaansaamista kaikille Helsinki -oppaille (16.10. 31 §) sekä Helsingin leirintäalueita (20.11. 36 §). Lausunnot koskivat seuraavia asioita: erityisen liikennelaitoksen matkalipun käyttöönottamista huomattavien urheilukisojen, kongressien ja kokousten osanottajia varten (25.3. 11 §); Helsingin Matkailuyhdistyksen ja Helsingin Opaskerhojen Yhdistyksen avustusanomuksia (25.3. 18, 19 §) sekä Suomen eteläranikkoa käsittelevän matkailuesitteen painattamista (20.11. 35 §).

Matkailutoimiston henkilökunta oli kertomusvuoden aikana muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että matkailuneuvoja Ritva Luoma oli palveluksessa 31.10. saakka ja matkailuneuvoja Katri Rautiainen 1.11. alkaen. Matkailuneuvoja Feodoroffin äitiysloman ja matkailuneuvoja Ketosen palkattoman virkavapauden ajaksi palkattiin sijaiset. Kesäkuukausien aikana matkailutoimiston palveluksessa oli yhteensä yhdeksän matkailuneuvojaa, joista kaksi toimi matkustajasatamissa ja seitsemän matkailutoimistossa ja lentotoimistossa.

Matkailutoimisto osallistui omalla näyttelyosastollaan neljään näyttelyyn ja messuihin.

Toimistossa palveltiin kertomusvuoden aikana lukuisampia matkailijoita kuin edellisvuonna eli yht. 17 764 henkilöä, joista kotimaisia oli 6 905 ja ulkomaalaisia 10 859. Tästä puuttuvat kesäkuukausien aikana sa-

tamaemäntien vastaanottamat vieraat ja lentotoimistossa suoritettu neuvontapalvelu, joka toistaiseksi lopetettiin 31.10., sekä varsin monipuolinen puhelinpalvelu. Myöskään messuilla ja erilaisten näyttelyiden yhteydessä palveltujen henkilöiden määristä ei ole yksityiskohtaisia lukuja. Mainittakoon kuitenkin, että messuilla leimattiin yht. 24 171 valtionrautateiden ja Finnairin messualennuslippua. Erilaisia toimeksiantoja oli 403. Toimiston järjestämiin tilauskiertoajeluihin osallistui yht. 15 508 henkilöä, joista kotimaisia oli 3 061 ja ulkomaalaisia 12 447. Matkailutoimiston välityksellä tilattiin 259 linja-autoa ja 434 opasta. Helsinki tänään -puhelinohjelmaa kuunneltiin yht. 38 654 kertaa eli keskimäärin 105.9 kertaa päivässä. Edellä mainituista toimeksiannoista kertyi matkailutoimistolle tuloja 1 993 mk. Matkailutoimistossa tapahtuneesta karttojen ym. painotuotteiden myynnistä kertyi tuloja 664 mk.

Kertomusvuoden aikana matkailutoimisto painatti seuraavat esittelylehtiset: Ulkomaille suuntautuva yhteisesite, ruotsin-, englannin-, saksan- ja ranskankielisinä, yht. 299 490 kpl; Helsinki – Itämeren tytär, lisäpainoksia ruotsin-, englannin-, saksan-, venäjän- ja vironkielisinä, yht. 60 000 kpl; Helsinki–Turku–Tampere -autoesite, suomen-, ruotsin-, englannin- ja saksankielisinä, yht. 50 000 kpl (kokonaispainos 150 000 kpl); Tapahtumaluettelo, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisinä, yht. 11 000 kpl; Helsingin museoita ja näyttelyitä (aukioloaikaluettelo), erikseen kesäkuukausiksi ja muuksi ajaksi, yht. 22 500 kpl ja Tietoja matkailijoille, yht. 12 000 kpl, molemmat suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisinä; Helsingin veistoksia ja muistomerkkejä, suomen- ja ruotsinkielisenä, yht. 1 500 kpl sekä värikuvallinen seinäjuliste englanninkielisenä, yht. 1 800 kpl.

Erilaisia monisteita ja muita luetteloita julkaisi matkailutoimisto seuraavasti: Luettelo lomaristeilijöistä, suomen- ja ruotsinkielisenä sekä Kulttuuriluettelo (viikoittain) suomen- ja englanninkielisenä.

Näiden lisäksi toimitettiin erilaista tiedotusaineistoa Helsingin matkailupalvelusta ja muista matkailumme yksityiskohdista lehdistölle, radiolle ja televisiolle kuukausittain.

Helsingissä pidettyjen SALT-keskustelujen johdosta matkailutoimisto neuvotteli tilaisuuden järjestäjien kanssa Helsinkiä koskevien tietojen välittämisestä vieraille ja toimitti painattamaansa materiaalia kaupunginkanslian kautta lähinnä lehtimiesvieraiden käyttöön. Hotelli Marskissa sijainnut lehdistökeskus sai myös viikoittain aineistoa suoraan matkailutoimistosta. Tästä aineistosta on mainittava kaupungin nähtävyyksiä, teatteri-, näyttely- ym. ohjelmia selvitellyt englannin- ja suomenkielinen seloste. Ulkoasiainministeriön sanomalehtiasiaintoimisto, suuret keskustassa sijaitsevat matkatoimistot ja vieraiden kannalta tärkeät hotellit saivat myös erikoiserät erikielistä, Helsinkiä käsittelevää esittelyaineistoa.

Matkailutoimistosta lähetettiin vuoden aikana yht. 5 232 erilaista postilähetystä vastauksina sekä koti- että ulkomaisten matkailualan toimistojen tiedusteluihin. Lisäksi matkailutoimisto toimitti erityislähetyksenä kaikille Helsingissä toimiville matkatoimistoille, liikenneyhtiöille ja hotelleille Helsinki -materiaalia useamman kerran vuoden aikana.

Matkailupäällikkö ja -sihteeri tekivät virkamatkan Saksan liittotasavaltaan 13. — 23.1. välisenä aikana tutustuen Hampurin, Essenin, Kölnin, Münchenin, Mainzin ja Frankfurt am Mainin matkailupalvelutoimintaan. Matkan aikana oli mahdollisuus tavata henkilökohtaisesti po. matkailutoimistojen ja -yhdistysten johtajia samoin kuin nähdä, miten erilaiset matkailupalveluun ja kongressitoimintaan liittyvät järjestelyt oli kullakin paikkakunnalla ratkaistu. Yksinomaan kunnallisella pohjalla toimivista matkailutoimistoista oli Kölnin toimisto merkittävin ja mo-

nipuolisin. Hyvänä esimerkkinä taitavasta yhteistyöstä paikallisen yritystoiminnan kanssa oli Mainzin matkailuyhdistys, joka mm. harjoitti valuutanvaihtotoimintaa pankin tavoin.

Helsingissä vieraili kesällä 43 lomaristeilijää, joista kaksi englantilaista, kaksi länsisaksalaista, yksi italialainen ja yksi bulgarialainen kävivät ensimmäistä kertaa Helsingissä. Jo perinteeksi muodostuneen tavan mukaan toivottivat matkailutoimiston edustajat alukset tervetulleiksi luovuttamalla laivan kapteenille ja laivayhtiölle kaupungin vaakunan ja kuvateoksen.

Matkailutoimiston kertomusvuoden menot olivat 339 381 mk ja tulot 3 365 mk.

10. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan puheenjohtajana v. 1969 oli apul.kaup.joht. Gunnar Smeds, varapuheenjohtajana tal.arviopääll. Erkki Linturi sekä muina jäseninä edelleen samat, paitsi että jäsenet Petäjä ja Ekberg jäivät pois ja uusiksi jäseniksi valittiin os.pääll. Taito Yliaho ja toim.joht. Risto Hovi.

Hankintaneuvottelukunta kokoontui viisi kertaa.

Tärkeimmät neuvottelukunnan käsittelemät asiat olivat: kaupunginhallitukselle tehdyt *esitykset*, jotka koskivat yleisten hankintaohjeiden tarkistamista, mihin liittyivät kaupungin hankintaohjeiden salassapitoa ja esteellisyyttä koskevat kohdat; sekä kaupungin yhteishankintaelinten tehtäväjakoa kaksivuotiskaudeksi 1970—1971;

lausunnot, jotka koskivat: huoltolautakunnan työtuville kuuluvan yhteishankintatehtävän mahdollista uudelleenjärjestämistä; yleisten hankintaohjeiden eräiden kohtien tarkistamista; elintarvikekeskuksen rationalisointia koskevaa järjestelytoimiston tutkimusselostusta ja siihen liittyen elintarvikekeskuksen yhteishankintoja; sekä valtuutettujen Loikkasen ja Tarjanteen valtuustoaloitetta kaupungin hankintaohjeiden tarkistamiseksi siten, että hankinnat olisi mahdollista suorittaa nykyistä suuremmassa määrin kaupungissa toimivilta itsenäisiltä pienyrittäjiltä. Lisäksi käsiteltiin kysymystä siitä, missä määrin on otettu tai on syytä ottaa huomioon keskus- ja tukkuliikkeiden kanssa käytävän kaupan osalta se, että saman myyjän kanssa asioivat useat kaupungin yhteishankintaelimet tai virastot ja laitokset. Ostot nousevat huomattavaan summaan. Päätettiin tutkia, voidaanko tällä perusteella vaatia lisäalennuksia.

Hankintatoimisto. Yhteishankinnoista tehdyn päätöksen mukaan hankintatoimiston tehtävänä oli hoitaa seuraavat yhteishankinnat: talous- ja toimistopaperit, toimisto- ja koulutarvikkeet, toimisto- ja talouskoneet sekä niiden huolto, puhelinlaitteet, toimisto- ja laitoskalusteet, soittimet, talous- ja astiatarvikkeet, puhdistus-, pesu- ja lattianhoitoaineet ja -välineet, sanoma- ja aikakauslehdet, painatus- ja kirjansidontatyöt sekä monistustyöt.

Lisäksi toimiston tehtävänä oli eräiden laitosten erikoishankintojen valmistelu ja omaa hankintaelintä omaamattomien laitosten avustaminen erikoishankinnoissa.

Tärkeimmistä toimiston tekemistä esityksistä ja antamista lausunnoista mainittakoon: Kaupunginhallitukselle tehtiin esitys hankintatoimiston työsuoritusten ja varastotavarain hinnoittelusta sekä toimiston oikeuttamisesta v:n 1970 aikana itsenäisesti suorittamaan kaluston kertahankintoja ja kunnossapitokustannuksia sekä teleteknillisten laitteiden hankintoja tarkoitukseen käytettäviksi merkityiltä tileiltä. Muut esitykset koskivat: toimiston laatimaa työsääntöehdotusta työsuhteisille toimihenkilöille, konekorjaa-

mon siirtymistä uuteen huoltolaskutustapaan, ns. kunnossapitovelvoitukseen ja sanomalehti-ilmoituskustannusten supistamista. Lausuntoja annettiin mm. korjausosaston perustamisesta huoltolautakunnan työtuville sekä laitosten talousarvioehdotuksista kalustonhankintamäärärahoiksi v. 1970. Niitä oli 26 (ed. v. 23). Mainittujen lausuntojen lisäksi annettiin 142 (154) kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalusteita, koneita ja kojeita. Niistä 56 (54) lausuntoa koski sairaaloita ja niiden hankintojen arvo oli 1.4 (1.117) mmk.

Henkilökunta. Henkilökuntaan kuului 18 (19) vakinaista viranhaltijaa, tilapäisiä viranhaltijoita oli 3 (3). Työsopimussuhteessa oli työntekijöitä 47 (44).

Virkavapautta myönnettiin sairauden ym. perusteella kaikkiaan 600 (758) työpäivää.

Painatusasiamies Väinö Stenman siirtyi eläkkeelle 1.7. Hän oli kaupungin palveluksessa 38 vuotta. Seuraajaksi valittiin toim. fakt. Lasse Koski.

Helsinki-mitali myönnettiin toim.pääll. Arvo Aallolle.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistui henkilökunnasta yht. 6 henkilöä. Lisäksi eräät henkilökuntaan kuuluvat osallistuivat muihin alan kursseihin ja suorittivat virkamatkoja tutustuakseen alansa asioihin ulkomailla.

Huoneisto ja kaluston hankinnat. Hankintatoimiston kertomusvuonna käytettävissä olleet tilat olivat samat kuin edellisenä vuonna. Ne käsittivät yhteensä 2 090 m², joista toimistotilaa oli 640 m² ja varasto-, työ- ym. tilaa 1 450 m². Varasto- ja työtiloiksi pyrittiin löytämään uudet yhtenäiset ja toimintaan sopivat teollisuustilat.

Toimiston kalusto- ja konehankintojen arvo oli 11 068 (13 000) mk.

Toiminta. Toimiston vastuualueelle kuuluneiden artikkeleiden standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotteluja käytiin paitsi kaupungin omien laitosten myöskin ulkopuolisten kuluttajapiirien ja hankkijoitten kesken. Hankinnat pyrittiin suorittamaan tämän mukaisesti. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaaminen niin suuressa määrin kuin se oli edullista tuottajilta tai tukkuportaasta suoraan virastoille tai laitoksille.

Hankintatoimisto osallistui järjestelytoimiston vuosina 1968—1969 suorittamaan tutkimukseen, jonka tavoitteena oli elintarvikekeskuksen toiminnan kehittäminen ja kannattavuuden parantaminen. Hankintatoimisto selvitti tutkimusta varten mm. haastattelujen avulla suurten organisaatioiden, kuten ravintolaketjujen, puolustuslaitoksen, suuren sairaalan jne. elintarvikkeiden ostomenettelyä.

Elintarvikkeiden yhteishankintatehtävä siirrettiin elintarvikekeskukselta hankintatoimistolle 1.1.1970 alkaen siten tapahtuvaksi, että hankintatoimisto suorittaa käytännölliset toimenpiteet ja elintarvikekeskuksen lautakunta päättää yhteishankinnoista siihen asti, kunnes lautakunnan johtosäännön muutos on tältä osin vahvistettu. Toimistoon palkattiin elintarvikeostajaksi merkon. Hannu Elovaara 8.12. lukien.

Hankintatoimiston jakeluvaraston, konekorjaamon ja painamon avulla hoidettiin osa yhteishankinta-alueesta, muu osa perustui tarjousmenettelyyn ja hankinta- tai hintasopimuksiin. Yhteishankintatarjouspyyntöjä oli 89 (84) ryhmää, toimiston omia tilauksia 5 000 (5 600) kpl. Laskuja tarkastettiin ja käsiteltiin 34 000 (35 000) kpl.

Kertomusvuonna hoidettiin edelleen sairaaloiden, huoltolaitosten ja terveydenhoitoviraston sairaalatarvikkeiden, n. 110 nimikkeen yhteishankinta. Hankintatoimisto hoiti myös kaikkien yhteishankintaelinten hankintatiedotusten toimittamisen ja jakelun.

Toimistolla oli edelleen konelainaustoimintaa. Käytettävissä oli 101 (100) konttori-, konferenssi-, talous- ym. konetta. Lainauskertoja oli 386 (411).

Puhelinasiat. Kaupungin sairaalat samoinkuin liikelaitokset ja ne laitokset, jotka saavat toimintaansa valtionapua, maksoivat

edelleen itse puhelinmaksunsa. 1.1.1969 alkaen myös useimmat muutkin laitokset maksoivat itse puhelinmaksunsa.

Vuoden päättyessä oli kaupungilla 2 256 (2 230) Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta. Puhelinvaihteita oli 68 (59), joissa alapuhelimia n. 10 000, yksittäisliittymiä virastoissa ja laitoksissa 1 262 (1 334) sekä viran- tai toimenhaltijoiden asuntopuhelimina 122 (133). Välitettyjen puhelintyötilausten lukumäärä oli 695 (523) kpl ja toimiston maksamien puhelinmenojen kokonaismäärä 614 000 (1 187 000) mk.

Puhelimista aiheutuneita kustannuksia oli seuraavasti:

	mk
Puhelumaksut	969 900
Perusmaksut	465 400
Vaihdevuokrat	251 832
Puhelinluetteloteksti luettelossa HEL I	142 400
Hätäpuhelinjärjestelmän käyttökustannukset	132 100
Vaihteiden asennukset, puhelimien siirrot ym.	10 000
Yhteensä	1 971 632

Kaupungin sisäisessä puhelinluettelossa oli 255 sivua. Vuoden aikana uusittiin 356 sivua. Luettelon kustannukset olivat 13 188 mk. Niitä jaettiin 4 000 kpl.

Painatusasiat ym.

	V. 1968 (tuhatta) mk	V. 1969 (tuhatta) mk
Ulkopuolisten kirjapainojen ja sitomojen työt, nettolaskutus	3 418	2 650
Offsetlaskutus	548	569
Toimiston välittämät viranhaku- ym. ilmoitukset	735	791
Sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut	237	191
Valokopiotyöt, nettolaskutus	—	512

Toimiston suorittamia offsettöitä oli kaikkiaan 3 034 (2 377) kpl. Edellisen vuoden offsetlaskutukseen sisältyivät myös monistustyöt.

Jakeluvarastotoiminta välitti kaupungin laitoksille pääasiassa toimistotarvikkeita, toimisto- ja talouspapereita sekä lomakkeita ja kaupungin julkaisuja. Varastonimikkeitä oli 800. Pyrkimyksenä oli ohjata mahdollisimman edullisesti artikkeleita suorina toimituksina eri laitoksille, mutta tätä välivarastointia jouduttiin silti käyttämään. Varastoostot olivat 984 000 (911 000) mk, laskutus 1 025 000 (985 000) mk ja lähetysten määrä 10 000 (11 000) kpl.

Jakeluvaraston kiertoluku oli 6.2 (6.7) ja kiertonopeus 58 (54) päivää.

Konekorjaamon huoltokortistossa oli 9 000 (8 500) konttori- ja talouskonetta. Ulkopuolisten korjaamoiden kanssa tehtyjen huoltosopimusten piiriin kuului 1 700 (1 531) konetta ja oma korjaamo huolsi ja tarkkaili 7 300 (6 969) konetta, näistä huollettiin ja korjattiin 4 000 (3 100) konetta. Koneet huollettiin edelleenkin todellisen huollontarpeen perusteella. Mekaanikkojen koulutukseen käytettiin n. 150 tuntia. Markkinoilla olleet pienoistietokoneet, elintarvikeautomaatit, mikroaaltouunit ja elektrostaattiset kopiokoneet tutkittiin ostotoimintaa silmälläpitäen.

Menot ja tulot. Hankintatoimiston kertomusvuoden menot olivat 1 284 086 mk ja tuloja oli 532 485 mk.

11. Kaupunginarkisto

Yleiskatsaus

Vuonna 1939 annetun arkistolain ja sen toimeenpanoasetusten tarkoituksena on saada järjestetyn arkistonhoidon piiriin ei ainoastaan keskusarkistoihin jo siirretyt, vaan myös kaikissa valtion ja kuntien virastoissa ja laitoksissa olevat asiakirjat. Helsingin kaupunki on omalta osaltaan täyttänyt sille asetetut vaatimukset ja velvoitteet perustamalla kaupunginarkiston kunnalliseksi arkistokeskusviranomaiseksi ohjaamaan ja valvomaan kaupungin eri elinten arkistojen muodostumista ja hoitoa. Myös kaupungin useissa suurissa virastoissa ja laitoksissa on nykyisin päätoimisia virkailijoita tai toimihenkilöitä niiden asiakirjoja hoitamassa. On kuitenkin sellaisia keskikokoisia tai pieniä virastoja, joihin ei ole mahdollista saada päätoimisia arkistojen hoitajia ja joiden virkailijoilta ei riitä aikaa varsinaisten virkatehtäviensä vuoksi arkistonhoitoon. Kuitenkin myös niiden asiakirjat on saatava asianmukaisesti järjestetyiksi ja luetteloiduiksi. Käytännöllisimmältä tavalta asian järjestämiseksi näyttää sellainen menettely, että kaupunginarkiston palveluksessa olevat ns. kiertävät arkistojärjestäjät suorittavat varsinaiset arkistotyöt näissä virastoissa ja laitoksissa. Saatuaan työnsä niissä valmiiksi he siirtyvät vastaaviin tehtäviin toisiin virastoihin ja laitoksiin, mutta seuraavat kiinteästi kerran järjestämiensä arkistojen kuntoa. Kun varoja heidän palkkaamiseensa ei ole ollut saatavissa, turvauduttiin kertomusvuoden aikana tarpeellisen kokemuksen saamiseksi tilapäisjärjestelyihin. Kaupunginarkistossa tapahtuneen virastopäällikön vaihdoksen yhteydessä jätettiin kaupunginhallituksen luvalla yksi karkistonhoitajan virka toistaiseksiltäyttämättä ja näin säästyneillä varoilla kaupunginarkisto oikeutettiin palkkaamaan kaksi ts. arkistojärjestäjää. Kysymyksessä oleviin tehtäviin saatiin kaksi jo aikaisemmin kaupunginarkistossa toiminutta valtiot. maisteria, jotka oltuaan kaupunginarkistossa vielä valmennettavina ryhtyivät vuoden loppupuolella tehtäviään hoitamaan. Toiselle heistä määrättiin ensimmäiseksi työkohteeksi rakennustarkastusviraston arkisto, toiselle suomenkielisen työväenopiston arkisto.

Edellisenä vuonna vireille pannun, asiakirjojen säilyttämisaikoja koskevan ja kaupunginvaltuustolle tehtävän esityksen valmistelua jatkettiin. Asian kauaskantoisuuteen ja tärkeyteen katsoen käytiin edelleen neuvotteluja kaupungin keskeisimpien virastojen ja laitosten kanssa. Esitys saatiin valmiiksi kertomusvuoden aikana, joskin sen puhtaaksikirjoittaminen ja lähettäminen siirtyivät kuluvan vuoden puolelle.

Jo kauan aikaa työnalaisena ollutta arkistovalokuvausta eli mikrofilmausta koskevaa kysymystä tutkittiin edelleen. Asiaa koske-

vaa informaatiota hankittiin edelleen Ruotsista ja mikrofilmaukseen erikoistunut kaupunginarkiston virkailija suoritti virkamatkan Frankfurt am Mainiin osallistuakseen IMC:n kansainvälisille mikrofilmipäiville, jossa oli tilaisuus tutustua alan viime saavutuksiin. Lopullisen lausunnon laatiminen siirtyi kuitenkin kuluvan vuoden puolelle.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Lausuntoja annettiin asianomaisten pyynnöstä mm. kaupunginhallitukselle 8.12. salaisiksi julistettujen asiakirjain käytöstä sekä rakennustarkastusvirastolle 7.8. sen laatimasta mikrofilmausohjelmasta. *Aloitteista* mainittakoon sairaanhoitolaitosten ja eräiden huoltolaitosten arkistoihin kuuluvien asiakirjain hävittämistä koskevan, sosiaaliministeriön 19.9.1968 antaman päätöksen saattaminen kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi 20.1., ehdotus eräistä virkajärjestelyistä kaupunginarkistossa 4.6. sekä muistio ylipormestarille kaupunginarkiston lähitavoitteista 5.9.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Asiakirjojen säilytysaikoja koskevien neuvottelujen yhteydessä tarkastettiin seuraavien virastojen ja laitosten arkistot: revisiovirasto, rahatoimisto, tilastotoimisto, hankintatoimisto, keskuspesula, tietojenkäsittelykeskus, suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen kansliat, lastentarhain toimisto, nuorisotoimisto, huoltovirasto, lastensuojeluvirasto, kiinteistövirasto, rakennusvirasto, kaupunkisuunnitteluvirasto, sairaalavirasto, terveydenhoitovirasto, puutavara- ja polttoainetoimisto, elintarvikekeskus, teurastamolaitos, liikennelaitos, sähkölaitos, kaasulaitos, vesilaitos, satamalaitos, rakennustarkastusvirasto, ulosottovirasto ja palolaitos.

Arkistojen yleiskaavat vahvistettiin nuorisotoimistolle sekä sähkölaitoksen laboratoriotoimistolle ja suojelutoimistolle. Ennen viimeksimainittujen vahvistamista ark.hoit. Pyykkö teki virkamatkan Ruotsiin yhdessä sähkölaitoksen edustajien kanssa tutustuakseen sikäläisiin vastaaviin arkistoihin. Rakennustarkastusviraston asiakirjain käyttöfilmauksen suunnitteluun kaupunginarkisto osallistui neuvotellen ja antaen kirjallisen lausunnon.

Tarkastus- ja ohjaustoimintaan liittyi läheisesti se opastus, jota kaupunginarkistossa annettiin sekä teoreettisen arkistotiedon että käytännöllisen arkistoharjoittelun muodossa virastojen ja laitosten asiakirjoista huolehtiville henkilöille samoin kuin kaupunginarkistossa harjoitelleille toimistokoulun oppilaille. Vuoden kuluessa kaikkiaan kuusi henkilöä suoritti ns. pitemmän ja yksi lyhemmän arkistokurssin.

Henkilökunta. Kertomusvuoden kuluessa kaupunginarkiston henkilökunnassa tapahtui useita muutoksia. Kaupunginarkistonhoitaja fil.maist. Veikko Mattila, joka v:sta 1961 lähtien oli hoitanut ko. virkaa, erosi 30.4. vaikean sairauden takia. Hänen seuraajakseen virassa nimitettiin arkistonhoitaja fil. tri Sylvi Möller. Avoimeksi jätetystä arkistonhoitajan virasta säästyneillä varoilla palkattiin kokeilumielessä kaksi työsuhteista kiertävää arkistojärjestäjää, valtiot.maisterit Simo Kalke ja Pauli Niskanen. Vapautuneeseen alemman pl:n ts. arkistojärjestäjän toimeen määrättiin Juhani Keto ja tp. apulaisvahtimestariksi Heikki Lumme.

Osallistuminen kokouksiin, virkamatkoihin ja kursseihin. Kaup.ark.hoit. Sylvi Möller osallistui Aulangolla syyskuussa virastopäälliköiden neuvottelupäiviin sekä toimi luennoitsijana valtionarkiston järjestämillä arkistonhoitokursseilla. Ark.hoit. Sirkka Impola toimi edelleenkin luennoitsijana kaupungin toimistokoulussa ja koulutustoimikunnan järjestämillä kursseilla. Ark.hoit. Orvo Pyykkö oikeutettiin tekemään yhdessä sähkölaitoksen edustajain kanssa virkamatka Ruotsiin. Samoin teki ark.aman. Teemu Aalto virkamatkan Frankfurt am Mainiin osallistuen IMC

III:n kansainvälisille mikrofilmipäiville. Lisäksi kolme vm. virkailijaa osallistuivat Arkistoyhdistyksen järjestämään Tukholman matkaan, jonka tutustumiskohteena oli Ruotsin valtionarkiston vastavalmistunut uudisrakennus. Koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistuivat arkistojärjestäjät Mikko Mäkikärki ja Aili Taskula sekä apul. vahtim. Heikki Lumme.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirrot ja arkiston kasvu. Seuraavat virastot ja laitokset siirsivät asiakirjojaan kaupunginarkistoon: hankintatoimisto, kaupunginkanslia, kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto, Kotikallion lastentarha, maistraatinarkisto, rakennustarkastusvirasto, ruotsin- ja suomenkielisten kansakoulujen kansliat, Vallilan ammattikoulu, vesilaitos sekä sairaalavirasto ja Auroran, Kivelän, Malmin sekä Marian sairaalat. Kertomusvuonna kaupunginarkistoon vastaanotettiin asiakirjoja kaikkiaan 331 hyllymetriä; niistä oli sairaalaviraston ja sairaalain asiakirjoja 237 hyllymetriä. Lisäksi vastaanotettiin 22 rullaa mikrofilmejä, komiteain ja toimikuntien asiakirjoja 19 numeroa, opintomatkakertomuksia 37 numeroa, piirustuksia ja karttakopioita yhteensä 88 kpl. Oston kautta saatu arkkit. B. Aminoffin kokoelma, joka koskee historiallisen Helsingin tontteja ja niiden omistajia, liitettiin kaupunginarkiston kokoelmiin.

Lahjoituksina vastaanotettiin prof. Bertel von Bonsdorffilta Töölön sotilassairaalaa ja veneeristen tautien hoitolaa koskevia asiakirjoja v:lta 1818, kanslianeuvos Gunnar Modeenilta kuva-aineistoa Pro Helsingfors -säätiön kustantamaan teokseen »Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto» (toim. Olof Stenius), tait. Per-Olof Nyströmiltä värillinen diapositiivikuva Helsingin kartasta v:lta 1818 ja toim.joht. Per-Erik Paneliukselta uusintapainokset Helsinkiä ympäristöineen 1640-luvulla ja v. 1855 esittävistä kartoista. Fortuna Oy lahjoitti tilikirjoja 1900-luvun alusta ja Kansallismuseon rakennushistoriallinen osasto venäläisen insinöörikunnan piirustuskokoelmaa ja ns. Åkerfeltin kokoelmaa koskevat luettelot.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastojen ja laitosten luovuttamat asiakirjat verrattiin läheteluetteloihin, merkittiin kartuntakirjaan ja sijoitettiin paikoilleen. Seuraavien virastojen ja laitosten asiakirjat järjestettiin ja luetteloitiin: Kotikallion ja Vanamon lastentarhat, Malmin jatkokoulu, Malmin pohjoinen kansakoulu ja Malmin suomalainen kansakoulu, Metsolan kansakoulu, Munkkiniemen ruotsalainen kansakoulu, Pakilan kyläkerho, polttoainepäällikön toimisto, Marian sairaalan taloustoimisto sekä kaupunginhallituksen yleisjaoston kaupunginarkistoon siirretty osa. Lisäksi järjestettiin ja luetteloitiin Annalan tilan, Asunto-osakeyhtiö Aeoluksen, Porvoonlinnan ja Pengerkatu 32:n, AB. Gräsviksgatan 5:n ja Helsingfors Fastighets AB:n asiakirjat. Työnalaisina olivat kaupunginvaltuuston ja -hallituksen viimeksi kaupunginarkistoon siirretyt asiakirjat samoinkuin maistraatin asiakirjain järjestely- ja luettelointityö; viimeksimainittua jatkettiin mm. maistraatin omassa hallinnassa olevien asiakirjain osalta. Sairaaloiden potilaskortistojen aakkostamisen ja röntgenkuvien numeroinnin tarkistamista sekä asiakirjain kansioihin sijoittamista suoritettiin pääasiassa vahtimestarivoimin.

Tutkijain työn helpottamiseksi ark.järj. Tuula Saksa aloitti C. L. Engelin ystävälleen C. Herrlichille lähettämien, vaikeasti luettavien saksankielisten kirjeiden puhtaaksikirjoittamisen, ja ark.järj. Aili Taskula jatkoi aloittamaansa kortistoa kaupunginhallituksen painetuista mietinnöistä. Viimeksimainittu työ on valmiina vuosien 1915—1945 osalta.

Käsikirjaston hankintaluetteloon merkittiin vuoden kuluessa painotuotteita yhteensä

774 (ed. v. 531) nidosta. Osa niistä ostettiin, osa saatiin lahjoituksina ja osa kaksoiskappaleita vaihtamalla. Painotuotteiden lahjoittajia oli yhteensä 47 (39) henkilöä, seuraa, virastoa tai laitosta.

Kirjeenvaihto sekä arkiston ja kirjaston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 251 (285) ja lähetettyjä 195 (191). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 76 (87). Asiakaskäyntejä, asiakkaista ulkomaalaisia 3 (5), merkittiin 574 (671) ja tiedustelukäyntejä sekä puhelimitse annettuja selvityksiä 250 (207). Tutkijoiden käyttämien asiakirjain lukumäärä oli 876 (1 947). Virastoille ja laitoksille lainattiin yhteensä 295 (350) asiakirjaa. Lisäksi annettiin sairaaloille yhteensä 3 387 (2 748) asiakirjalainaa ja 863 (502) tiedonantoa. Käsikirjastosta lainattiin tutkijoiden käytettäviksi 660 (651) nidettä ja tiedustelujen johdosta annettiin 37 (31) selvitystä.

Tulot ja menot. Kaupunginarkistolla oli kertomusvuonna tuloja kaikkiaan 1 100 (59) mk, mistä määrästä 1 095 (42) mk oli sairausvakuutustoimistolta saatuja päiväraha- ja sosiaalimaksukorvauksia, sekä 5 (17) mk annetuista todistuksista perittyjä lunastusmaksuja. Kaupunginarkiston menot kaikkiaan, tilityserät ja B. Aminoffin kokoelman lunastamiseen myönnetyt 6 000 mk mukaan luettuina, olivat 557 983 (516 802) mk. Kaupunginhallitus myönsi lisäksi vuoden kuluessa eri tarkoituksiin varatuista käyttövaroistaan kaupunginarkistolle kaluston hankintaan 3 245 (4 789) mk.

12. Tilastotoimisto

Vuonna 1969 esitti tilastoneuvottelukunta kaupunginhallitukselle ehdotuksen tilastotoimiston (tilastokeskuksen) *uudeksi johtosäännöksi*. Ehdotuksessa edellytettiin viraston jakamista kolmeen osastoon, jonka lisäksi suoraan viraston päällikön alaisena toimisivat kanslia ja kirjasto. Kaksi osastoa jaettaisiin edelleen kolmeen jaokseen.

Kertomusvuonna jatkettiin edellisenä vuonna aloitettuja pyrkimyksiä *yhteistoimintaelimen* luomiseksi yhteiskuntatutkimuksen alalla kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan sekä Helsingin kauppakamarin, seutukaavaliiton ja kaupungissa sijaitsevien tieteellisten tutkimuslaitosten kesken. Syksyllä 1968 asetetun työryhmän esityksestä kaupunginhallitus valitsi tal. arviopääll. Erkki Linturin, yleiskaavapääll. Jaakko Kaikkosen ja toim.pääll. Karl-Erik Forsbergin edustajiksi jatkoneuvotteluihin. Syksyllä 1969 pidetyssä kokouksessa mainittujen kuntien ym. edustajat asettivat työjaoksen laatimaan yhteiselimelle organisaatio- ja sääntöehdotuksen. 1.1.1970 alkaen palkattiin valtiot.kand. Eino Hosia uuden yhteistyöelimen sihteeriksi.

Tilastotoimisto oli kauan suunnitellut tietojen hankkimista kaupungin *kansantulotilastoa* varten. Taloussuunnittelutoimikunnan myönnettyä tarkoitukseen varat ja Tilastollisen päätoimiston suostuttua avustamaan työtä palkattiin 15.6.1969 alkaen tehtävään valtiot.kand. Pertti Huttunen.

Kaupunginhallitus päätti 3.3. asettaa luottamusmiehistä kokoonpannun komitean jo sen avuksi viranhaltijatyöryhmän mm. laatimaan luotettavan selvityksen *lasten päivähoidon* nykyisestä tarpeesta, sen syistä ja tarpeen kehityssuunnasta. Tilastoneuvottelukunta antoi myös asiasta lausunnon. Työryhmään kuului tilastotoimiston edustajana toim.pääll. Forsberg. Komitean sihteerin sairastuttua valittiin hänen sijaisekseen ja samalla kaupunginhallituksen järjestelytoimiston vs. tutkijaksi 1.12.1969 alkaen aktuaari Iris Järvenpää, jolle myönnettiin virkavapautta hänen vakinaisesta virastaan.

Tilastotoimiston entinen *toimistopäällikkö Otto Bruun* kuoli 28.1.1969. Hän painoi leimansa kokonaisen sukupolven ajan tilastotoimiston työhön. Maist. Bruun tuli ylimääräiseksi amanuenssiksi v. 1911 juuri toimintansa aloittaneen tilastokonttorin palvelukseen; v. 1919 hänet nimitettiin virkaatekeväksi ja v. 1921 vakinaiseksi johtajaksi, mitä virkaa hän hoiti aina vuoteen 1950 asti. Monikymmenvuotisen virkauransa aikana maist. Bruun teki lukuisia kaupungin hallintoa hyödyttäviä aloitteita.

Tilastoneuvottelukunta kokoontui v. 1969 kaksi kertaa ja pöytäkirjaan merkittiin 15 pykälää. Paitsi edellä mainituissa asioissa neuvottelukunta antoi lausuntonsa nuorisokomitean mietinnöstä ja nuorisotoimiston esityksestä nuorison ongelmia koskevan tutkimuksen suorittamisesta. Neuvottelukunta suhtautui myös periaatteessa myönteisesti Helsingin ev.lut. seurakuntien tutkimuseli-

men esitykseen yhteistyöstä helsinkiläisten viikonlopun viettoa koskevan tutkimuksen suorittamisessa.

Henkilökunta. Virastaan erosi toim.apul. Lumia Wuorio 1.9. alkaen. Kahteen 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan valittiin 16.1. alkaen toim.apulaiset Pirkko Kekkonen ja 1.9. alkaen Helli Piippo.

Suomen Kaupunkiliiton ansiomerkki 30 v:n palveluksesta annettiin yliaktuaari Annaliisa Kytömaalle.

Osallistuminen kokouksiin, kursseihin ym. Toim.pääll. Forsberg osallistui 3.—11.9. Kansainvälisen tilastoinstituutin (ISI) sekä Kansainvälisen väestötutkimuksen unionin (IUSSP) Lontoossa järjestämiin tilastopäiviin; aktuaari Elisabeth Elfvengren Saksan tilastoseuran 20.—24.10. Freiburgin Breisgaussa järjestämään tilaston viikkoon sekä toim.pääll. Forsberg, yliaktuaarit Saxén ja Viitaila sekä aktuaarit Kivekäs ja Elfvengren Tampereen kaupungin järjestämiin kaupunki- ja seutututkimuksen päiviin. Helsingissä järjestettiin joulukuussa neuvottelu, mihin osallistuivat edustajat niistä kunnista, jotka olivat kiinnostuneita yhteistilauksen tekemisestä v:n 1970 väestölaskennan taulukoista.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän kurssin suoritti kahdeksan henkilöä.

Toimintavuoden aikana valmistuivat seuraavat *julkaisut:*

19. 2. Otantaväestölaskenta Helsingissä 1965:5 (HKT VII)
28. 3. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1968
30. 5. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri 1969
30. 5. Helsingfors stads kommunalkalender 1969
16. 6. Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1967 (HKT II—III)
4. 7. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1967
15. 8. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma 1968
10.10. Kommunal författningssamling för Helsingfors stad 1967
30.10. Opetuslaitokset 1967 (KHT VI)
25.11. Terveyden- ja sairaanhoito 1968 (HKT I:1)
16.12. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset 1967

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 11 vihkoa, joista yksi kaksoisnumero. Yhteinen sivumäärä oli 514 (ed.v. 538). Irtolehtimenetelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelma sekä Virastojen ja laitosten asiahakemisto.

Tilastolliseen kuukausijulkaisuun sisältyivät seuraavat *tutkimusselostukset:*

Sisäiset muutot ja tulomuutot suuralueittain

Asunto-osakkeiden myynti 1966

Vuokramenojen osuus tuloista ja vuokramenojen tulojousto

Itsemurhat Helsingissä 1956—1965

Kuolleisuus ja elinaika

Edelleen julkaistiin v:n 1965 otantaväestölaskennan tietojen perusteella seuraavat selvitykset:

Ruokakuntien koostumus

Ruokakuntien asumistiheys

Alle kouluikäisten lasten päivähoito

Väestö asuin- ja työpaikan mukaan

Auton, kesäasunnon, television ja jääkaapin yleisyys ruokakunnissa.

Kertomusvuonna jatkuivat v:n 1970 *väestölaskennan* valmistelut. Tilastolliselle päätoimistolle annettiin lausunto mm. laskennan aluejakoon liittyvistä kysymyksistä. Koko maan käsittävän taulukko-ohjelman valmistuttua Tilastollisessa päätoimistossa laadittiin ehdotus Helsingin lisätaulukoiksi (ns. Helsingin paketti).

Muut tutkimukset. Tilastoneuvottelukunnan päätöksen mukaisesti kerättiin tietoja kaupungin hallintoelinten teettämistä ja suunnittelemista tilastotutkimuksista.

Kun Tilastollisessa päätoimistossa oli saatu

päätökseen liikeyrityslaskennan aineiston tarkistus, voitiin myös tilastotoimistossa käsitellä loppuun kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan perusaineisto ja tulostaa kaupunkia koskevat tiedot.

Tilastollisen päätoimiston työvoimaosastolta tilattiin Helsinkiä koskevia, työvoimatiedustelun kautta saatuja tietoja. Samoin tilattiin päätoimistolta tietoja Helsingissä toimivien valtion viranhaltijain lukumäärästä ja palkoista.

Koska kaupungin väestönkasvu edelleen aleni, tutkittiin regressioanalyysillä, miten Helsingin väkiluvun kasvuun vaikuttivat työttömyyden muutokset sekä asuntorakennustoiminta kaupungissa ja Helsingin seudun lähialueella. Asunto-ohjelmatoimikunnalle annettiin sen tarvitsemia tietoja rakennustoiminnasta ja asuntojen tarpeesta.

Tampereen kaupunki- ja seutututkimuksen päivillä saatiin yhteys useihin *seutukaavaliittojen* edustajiin, ja tämä johti laajentuneeseen julkaisujen vaihtoon.

Kansainvälisen tilastoinstituutin toivomuksesta Helsinki oli kokeilukaupunkina tutkittaessa mahdollisuuksia kansainvälisen *kuntafinanssitilaston* aikaansaamiseen.

Toimiston *reikäkorttiyksikkö* avusti kaupungin hallintoelimiä suorittamalla konekäsittelyn mm. seuraavien tilastojen osalta:

Kaupunginhallituksen järjestelytoimiston erikoistutkimukset:

1) sairaalahenkilökunnan halukkuus osapäivätyöhön
2) jonotus eräisiin sairaaloihin
3) vanhusten asuintaloissa asuvien saunomis- ja peseytymistottumukset sekä huoltoviraston kaupungin vuokrataloissa ja vanhusten asuintaloissa asuvia koskeva tutkimus.

Neljälle kaupungin virastolle ym. annettiin tietoja viranhaltijoista ja heidän sairauslomistaan.

Kaupungin sairaaloita koskevia erikoistietoja annettiin useammille hallintoelimille kuin v. 1968.

ATK-alan laajentuessa ja kehittyessä on toimiston käyttöön saatu yhä useammilta virastoilta ym. näiden omien tietokoneiden välityksellä myös uusia tilastoja suoraan tarvitsematta ajaa niitä toimiston omissa reikäkorttikoneissa. Näin tapahtui v. 1969 mm. rautatieliikenteen tavaratilaston osalta.

Enää ei arkistoida yksinomaan reikäkortteja, vaan käytetään enemmän magneettinauha-arkistointia, esim. siirtämällä tärkeäksi katsottua vanhaa reikäkorteilla olevaa tilastoaineistoa magneettinauhalle.

Paitsi edellä mainituista asioista annettiin *lausuntoja* kaupunginhallitukselle asuntohallituksen laatimasta väestöennusteesta; järjestelytoimiston esityksestä pysyväisluontoisten päätösten ja ohjeitten rekisteröinnistä; taloussuunnittelutoimikunnalle Helsingin elinkeinotutkimuksen ohjelmaluonnoksesta sekä kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle ylitöiden raportoinnista.

Erilaisia tietoja annettiin tilapäisesti mm. seuraavasti: järjestelytoimistolle välitettiin pohjoismaisten suurkaupunkien vastaukset työtapaturmakyselyyn; Kööpenhaminan tuberkuloosia vastustavalle keskusasemalle annettiin tietoja ruokatavarain kulutuksesta; väestönsuojelutoimistolle vanhuksista ja lapsista alueittain; Uudenmaan läänin taidetoimikunnalle tietoja taidepoliittisen kentän kartoittamiseksi; valtion teknilliselle tutkimuslaitokselle kaupungin investoinneista hallinnon, sosiaalihuollon ym. rakennuksiin sekä kanadalaiselle professorille Mc Racille tietoja avioliitoista kielirajan yli.

Hankinnat. Kertomusvuonna hankittiin yksi laskukone sekä toimistokalusteita, joista reikäkorttiyksikön uutta kalustoa oli 11 501 mk:n arvosta. Uudishankintojen yhteisarvo oli 12 603 mk.

Kirjaston nidosten lukumäärä lisääntyi 1 371 (ed.v. 1 134), johon sisältyy julkaisujen vaihtosopimusten perusteella vastaanotettuja, lahjaksi saatuja sekä ostamalla hankittuja julkaisuja. Kirjastosta lainattiin kuittia

vastaan 663 teosta ja arkistoasiakirjoja 294. Tutkijain lukusalikäyntejä oli 266 (281).

Lähetysten lukumäärä oli 9 846 (8 764). Toimiston *tulot* julkaisujen myynnistä ym. olivat 7 163 (6 347) mk. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi 7 004 (5 808) mk.

Määrärahoja oli talousarviossa varattu 1 588 464 mk, siirto- ja lisämäärärahat mukaan lukien oli käytettävissä yht. 1 769 430 mk; *menot* olivat 1 613 227 mk.

13. Kunnanasiamiehet

Henkilökunta. Kaupunginkanslian alaisena oli päävirkainen, vakinaisessa virkasuhteessa oleva kunnanasiamies sekä tilapäisessä virkasuhteessa oleva apulaiskunnanasiamies. Liikejaostoissa tapahtuvaa toimintaa varten kunnanasiamiehelle oli määrätty kaksi palkkiovirkaista kunnanasiamiehen varamiestä, jotka olivat veroviraston viranhaltijoita. Lisäksi oli veroviraston viranhaltijoita ja myös muita lakimiehiä määrätty toimimaan verolautakunnan eri jaostoissa sekä ennakkoperintäasioissa palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä ja kunnanasiamiehen varamiehinä. Verolautakunnan eri jaostoihin määrätyt henkilöt toimivat verotuslain 25 §:n nojalla kunnanasiamiehinä tai varamiehinä myös tutkijalautakunnan vastaavissa jaostoissa.

Kunnanasiamiehenä toimi v. 1969 edelleen varat. Antti Varhimo ja apulaiskunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi seitsemän ja palkkiovirkaisina kunnanasiamiehen varamiehinä kahdeksan veroviraston osastosihteeriä, joista viisi henkilöä toimi vain osan vuotta. Liikejaoston kunnanasiamiehen ensimmäisenä varamiehenä toimi kaksi verotoimiston osastosihteeriä. Kiinteistöjaosto oli vailla kunnanasiamiestä ajan 1.4.–31.12., jona aikana tehtäviä hoiti varamies.

Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoitustyöt hoiti verovirasto.

Toimisto- ja arkistotilat. Päävirkaisen kunnanasiamiehen työhuone sijaitsi verovirastossa Stadionilla ja apulaiskunnanasiamiehen työhuone vastaavasti P. Hesperiankatu 15:ssa. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet työskentelivät yleensä niissä työhuoneissa, joissa he hoitivat virkamiehinä heille kuuluvat tehtävänsä. Kaupungille verotusasioissa kuuluneet asiakirjat säilytettiin verovirastossa.

Toiminta. Päävirkaisen kunnanasiamiehen pääasiallisimpiin tehtäviin kuului mm. esittelijänä toimiminen kaupunginhallituksen yleisjaoston ja kaupunginjohtajan käsiteltävien veroasiain osalta sekä ehdotuksen laatiminen muutoksenhakukirjelmäksi, milloin oli päätetty hakea muutosta keskusverolautakunnan, lääninhallitusten tai merimiesverokonttorin ao. päätöksiin. Lisäksi hänen tehtävänään oli vastineiden antaminen verolautakunnan liikejaoston ja lääninverolautakuntien ao. jaostojen osalta niiden valitusten johdosta, jotka oli tehty kunnallis- ja kirkollisverotuksista. Muiden tehtäviensä suuren määrän vuoksi kunnanasiamies ei käytännöllisesti katsoen lainkaan voinut hoitaa ko. tehtävää, vaan sanottujen vastineiden antaminen jäi melkein kokonaan liikejaoston kunnanasiamiesten varamiesten huoleksi. Apulaiskunnanasiamiehen tehtäviin kuului lähinnä valmistella kaupunginhallitukselle osoitetut veronhuojennusta koskevat hakemukset ja esitellä ne kaupunginhallituksen yleisjaostolle. Lisäksi hän avusti päävirkaista kunnanasiamiestä tämän toimintapiiriin kuuluvissa tehtävissä lähinnä esittelemällä kaupunginjohtajalle tämän käsiteltäväksi kuu-

luvia veroasioita ja pitämällä tältä osin kaupunginjohtajan päätösluetteloa. Apulaiskunnanasiamiehen tuli myös antaa kaupunginhallituksen puolesta lausuntoja verojäämien tileistä poistamista koskevissa asioissa.

Veroviraston kirjaamon laatiman tilaston mukaan oli kertomusvuonna tapahtuneissa esittelyissä käsitelty, veronhuojennusta koskevia asioita lukuun ottamatta, yhteensä 6 537 (ed. v. 6 268) asiaa, joista lukuisampana ryhmänä mainittakoon lääninhallituksen päätökset, 5 872 (5 612) kpl. Veronhuojennusta koskevia hakemuksia käsiteltiin kertomusvuonna kaupunginhallituksen yleisjaoston kokouksissa yhteensä 184 kpl.

Palkkiovirkaisten kunnanasiamiesten ja heidän varamiestensä pääasiallisimpana tehtävänä oli laatia heidän toimialakseen määrätyn veroviraston osaston osalta vastineet niihin valituksiin, jotka oli tehty verotuksista ja maksuunpanoista. Lisäksi heidän tuli samoin kuin kunnanasiamiehenkin valvoa kaupungin, seurakunnan ja Kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa ja hakea muutosta verotukseen silloin, kun he katsovat sen tarpeelliseksi. Kun valitukset saattoivat koskea samalla myös valtionverotusta ja ao. jaostossa oli sekä valtion- että kunnanasiamiehenä tai heidän varamiehenään yleensä sama henkilö, ei käytettävissä ole tilastoa niiden vastineiden määrästä, jotka koskivat yksinomaan kunnallisverotusta.

14. Huoltokassa

Huoltokassan tehtävänä vahvistetun toimintaohjeen mukaan oli suorittaa jäsentensä, heidän perheenjäsentensä ja huollettaviensa puolesta huoltokassan toimintaohjeessa lähemmin määrättyjä maksuja, vastaanottaa talletuksia jäsenten tileille ja antaa jäsenille huoltokassan neuvottelukunnan myöntämiä lainoja asunnon hankkimista varten.

Huoltokassan neuvottelukuntaan kuuluivat v. 1969 kaup.kamr. Raimo Kaarlehto, piirisiht. Aulis Leppänen, dipl.ins. Valmu Ranta, satamakamr. Paavo Jäntti ja mittamies Erik Salmi sekä varamiehinä apul. hank.asiamies Toivo Kivismäki ja pääluottamusmies Erkki Westerlund.

Kertomusvuoden lopussa oli huoltokassassa 8 122 (ed. v. 8 154) jäsentä. Vähennys oli 0.4 %.

Taloudellinen katsaus.

Omaisuustase

V a r a t

Talletukset	mk	31.12.1969 mk	31.12.1968 mk	± %
Kaupunginkassassa 1.1.1969	533 397			
Lisäys v. 1969	745 697	1 279 094	533 397	+139.8
Asunnonhankkimislainasaatavat 1.1.1969	341 632			
Vähennys v. 1969	3 498	338 134	341 632	— 1.0
Tilisaatavat 1.1.1969	851 696			
Vähennys v. 1969	370 605	481 091	851 696	— 43.5
Yhteensä		2 098 319	1 726 725	+ 21.5

V e l a t

Tilivelat 1.1.1969	1 726 724			
Lisäys v. 1969	371 595	2 098 319	1 726 725	+ 21.5
		2 098 319	1 726 725	+ 21.5

Tulostase

Vähennykset	31.12.1969 mk	31.12.1968 mk	± %
Käteisnostot	8 315 402	7 987 056	+ 4.1
Maksut kaupungin laitoksille	515 055	447 754	+ 15.0
Maksut pankkisiirron välityksellä	7 048 565	6 528 896	+ 8.0
Maksut postisiirron välityksellä	2 051 386	1 960 583	+ 4.6
Jäseniltä perityt korot	78 445	89 549	— 12.4
Jäseniltä perityt indeksiveloitukset	10 340	11 934	— 13.4
Jäseniltä perityt perimispalkkiot	—	8	—
Jäsenten saatavasaldojen poistot	84	214	— 60.7
Talletusten lisäys	745 697	64 135	+1062.7
Yhteensä	18 764 974	17 090 129	+ 9.8

Lisäykset			
Panot jäsenten tileille	18 693 723	17 025 355	+ 9.8
Jäsenille hyvitetyt korot	70 775	61 253	+ 15.5
Jäsenten velkasaldojen poistot	476	3 521	— 86.5
Talletusten vähennys	—	—	—
Yhteensä	18 764 974	17 090 129	+ 9.8

V. 1969 myönnettiin asunnonhankkimislainoja 13 (ed. v. 15) kpl.

Jäsenet käyttivät tilejään seuraaviin tarkoituksiin:

	1969 kpl	1968 kpl	± %
Tililtä nostot	27 560	26 521	+ 3.9
Vuokrat	30 079	28 406	+ 5.9
Jäsenmaksut	19 860	18 237	+ 8.9
Lehtimaksut	11 272	11 932	— 5.5
Sähkö- ja polttoainelaskut	12 111	11 219	+ 8.0
Puhelinmaksut	10 749	9 904	+ 8.5
Vakuutukset	7 196	6 761	+ 6.4
Verot	6 472	6 232	+ 3.9
Lainat	3 519	3 548	— 0.8
Elatusavut	2 430	2 111	+ 15.1
Radio- ja TV-luvat	4 306	3 809	+ 13.0
Koulumaksut	2 120	1 859	+ 14.0
Sairausmaksut	1 026	812	+ 26.4
Kirjamaksut	836	1 025	— 18.4
Liikennelaitoksen vuosikortit	99	168	— 41.1
Asuntoasiat	141	120	+ 17.5
Puhelinosuustodistukset	91	84	+ 8.3
Muut maksut	5 274	7 663	— 31.2
Yhteensä	145 141	140 411	+ 3.4

15. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano oli v. 1969 muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseneksi 28.4. kuolleen varastonhoit. Elis Angelvirran tilalle valittiin toim.pääll. Yrjö Lehmus.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämien peruseläkkeiden saajille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuusto päätti 15.1. korottaa kassan peruseläkkeisiin maksettavat lisäeläkkeet 4 % 1.1.1969 lukien.

Korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksineen seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke mk	Eläke 1.1.1969 lukien mk/kk
I	4	134
II	5	176
III	6	218
IV	8	304
V	10	356

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 1 119 675 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hyväksyttiin suoritettavaksi kaupungille 45 kuolleen jäsenen osalta kaikkiaan 4 454 mk.

Kertomusvuonna, joka oli kassan 32. toimintavuosi, erosi kassasta 8 jäsentä. Kassan jäsenistä kuoli vuoden aikana 84, joista 20 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä vuoden lopussa oli 3 029.

Kertomusvuonna myönnetyt eläkkeet:

Eläke-luokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yht. mk
I	5	20	—	—	20
II	4	20	—	—	20
III	3	18	—	—	18
IV	4	32	—	—	32
V	4	40	—	—	40
Yhteensä	20	130	—	—	130

Eläkettä nauttivia leskiä kuoli vuoden aikana 17. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 9.

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

Eläke-luokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yht. mk
I	136	544	7	13	557
II	98	490	17	29	519
III	65	390	1	2	392
IV	78	624	10	30	654
V	51	510	5	21	531
Yhteensä	428	2 558	40	95	2 653

Kassan tulot olivat 186 828 mk ja menot 79 581 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli 107 247 mk.

16. Rakennustarkastusvirasto

Yleistä. Rakennustarkastusviraston toiminta oli pääasiallisesti keskittynyt rakennuslain alaisen rakentamisen valvonnan suorittamiseen kaupungin alueella.

Myönnettyihin rakennuslupiin kuuluneiden rakennusten tilavuuden yhteismäärä pysyi v. 1969 suunnilleen samana kuin edellisvuonna. Kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien sisältämien rakennusten tilavuus oli n. 2 367 000 m³ sen oltua edellisenä vuonna n. 2 356 000 m³. Valmistuneiden rakennusten yhteistilavuus oli n. 19 % suurempi kuin edellisenä vuonna eli n. 2 429 000 m³ sen oltua edellisenä vuonna n. 2 036 000 m³.

Myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus kaupunginosittain tarkasteltaessa oli suurin Mellunkylässä vastaten n. 407 000 m³. Toisella sijalla oli Vartiokylä, n. 165 000 m³ ja kolmannella sijalla Konala, n. 147 000 m³. Asuntojen yhteispinta-alan mukaan eniten lupia myönnettiin Mellunkylään, n. 87 500 m² eli 37 %. Toisella sijalla oli Laajasalo, n. 12 900 m² ja kolmannella sijalla Vuosaari, n. 10 500 m². Koko kaupungin alueella rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna yhteensä n. 235 000 asuntoneliömetriä varten. Myönnettyihin rakennuslupiin sisältyi 3 519 asuinhuoneistoa, joissa oli 11 746, keskimäärin 3.3, huonetta. Lupiin sisältyneiden muiden kuin asuinhuoneistojen pinta-ala oli n. 387 000 m².

Asuinrakennuksia valmistui eniten Mellunkylässä, n. 168 000 m³. Toisella sijalla oli Laajasalo, n. 115 000 m³ ja kolmannella sijalla Lauttasaari, n. 83 200 m³. Koko kaupungin alueella asuinrakennuksia valmistui kaikkiaan 279, yhteistilavuudeltaan n. 904 000 m³. Asuntoja valmistui kertomusvuonna kaikkiaan 3 021 ja niissä oli huoneita 9 657. Huoneita oli huoneistossa keskimäärin 3.2. Vastaava luku oli edellisenä vuonna 3.3. Kun valmistuneita asuntoja edellisenä vuonna oli 3 759, voidaan todeta, että valmistuneiden asuntojen yhteismäärä vähentyi n. 20 % edelliseen vuoteen verrattuna. Valmistuneitten muiden kuin asuinhuoneistojen yhteispinta-ala oli kertomusvuonna n. 397 000 m² ja yhteinen tilavuus n. 1 525 000 m³. Kun näitä rakennuksia valmistui edellisenä vuonna 913 000 m³, voidaan todeta, että rakennusten yhteistilavuus kasvoi 67 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Maistraatin myöntämien rakennuslupien määrä pysyi suunnilleen samana edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna 616 vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 623. Maistraatin myöntämien rakennusmuutosta koskevien lupien määrä lisääntyi n. 5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kertomusvuonna myönnettiin muutoslupia 1 249 (ed. v. 1 185). Rakennustarkastajan myöntämien lupien määrä kasvoi n. 60 % edelliseen vuoteen verrattuna. Näitä lupia myönnettiin kertomusvuonna 611 (382). Maistraatin myöntämien rakennuslupien ja muutoslupien sekä rakennustarkastajan lupien yhteismäärässä, 2 476 (2 190)

tapahtui n. 12 %:n lisäys edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaikkien haettujen lupien määrä pysyi kertomusvuonna suunnilleen samana edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennuslupia haettiin kertomusvuonna 675 ja edellisenä vuonna 730. Haettujen muutoslupien määrä pieneni n. 2 %. Niitä oli v. 1968 1 351 ja kertomusvuonna 1 323. Haettujen rakennustarkastajan lupien määrä lisääntyi n. 9 % vastaavien lukujen ollessa 661 ja 719. Haettuja lupia oli kertomusvuonna kaikkiaan 2 717 ja edellisenä vuonna 2 742.

Haettujen lupien määrä oli merkittävästi suurempi kuin myönnettyjen lupien määrä. Evättyjä rakennuslupahakemuksia oli 9, maistraatin lupahakemuksia 10 ja rakennustarkastajan lupahakemuksia 22 eli yhteensä 41. Palautettuja rakennuslupahakemuksia oli 61, muutoslupahakemuksia 63 ja rakennustarkastajan lupahakemuksia 76 eli yhteensä 200. Lopullisesti hylättyjä hakemuksia oli n. 1 ½ % hakemusten koko määrästä.

Pidettyjen pohjakatselmusten määrä kasvoi n. 12 % ja rakennekatselmusten n. 7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Pohjakatselmuksia pidettiin kertomusvuonna 1 241 ja rakennekatselmuksia 2 988. Pidettyjen hormikatselmusten määrä lisääntyi myös v:een 1968 verrattuna n. 13 %. Loppukatselmusten määrä pysyi suunnilleen samana kuin edellisenä vuonna. Kertomusvuonna pidettiin hormikatselmuksia 1 180 ja loppukatselmuksia 2 294. Rakentamisen johdosta suoritettujen katselmusten yhteismäärässä, joka v. 1968 oli 9 785 ja v. 1969 10 969, voidaan todeta n. 12 %:n lisäys.

Rakennustoiminta työvaiheittain. 31.12.1969 oli aloittamatta kaikkiaan 258 sellaista rakennusta, joille oli myönnetty rakennuslupa vuosina 1966—1969. Näiden rakennusten tilavuus oli n. 941 000 m³. Tämä luku oli n. 73 % vastaavasta vuotta aikaisempaa nelivuotisjaksoa koskevasta luvusta. Kertomusvuoden päättyessä oli perustustyövaiheessa 102 rakennusta, joitten tilavuus oli n. 589 000 m³. Tämä oli n. 14 % enemmän kuin vastaava edellisen vuoden kuutiomäärä. Runkotyövaiheessa oli 128 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 804 000 m³. Tämä kuutiomäärä oli n. 49 % enemmän kuin vastaava edellisen vuoden luku. Sisätyövaiheessa oli vuoden päättyessä 255 rakennusta, kun niitä edellisenä vuonna oli 174. Sisätyövaiheessa olleiden rakennusten tilavuus oli 972 000 m³, mikä on n. 78 % vastaavasta edellisen vuoden kuutiomäärästä.

31.12.1969 oli aloittamatta kaikkiaan 1 107 sellaisen asuinhuoneiston rakentaminen, joille oli myönnetty lupa vuosina 1966—1969. Näiden huoneistojen yhteinen pinta-ala oli n. 81 400 m². Samana ajankohtana perustamisvaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi 1 169 asuinhuoneistoa, joiden pinta-ala oli n. 76 700 m². Runkotyövaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi vastaavasti 794 asuinhuoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 50 900 m² ja sisätyövaiheessa oleviin rakennuksiin 1 240 asuinhuoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 89 000 m².

Suurimmat rakennukset. Suurin rakenteilla ollut uudisrakennus kertomusvuoden lopulla oli satamalaitoksen talletusvarasto Tullaajankadun varrella, tilavuudeltaan n. 196 300 m³. Toiseksi suurin rakennus oli tilavuudeltaan n. 102 600 m³:n suuruinen Kaupungintalon saneeraustyö. Kolmannella sijalla oli niin ikään kaupungin rakennuttama Konserttija kongressitalo Karamzininkatu 4:ssä, tilavuudeltaan n. 93 300 m³.

Suurimmat rakenteilla olleet asuinrakennuskohteet olivat asuntotuotantotoimiston rakennuttama Kiinteistö Oy Kontulankaari 11, johon kuului kolme rakennusta yhteiseltä tilavuudeltaan 78 000 m³, ja Asuntosäästäjien rakennuttama Asunto Oy Säästöniemi Ulappasaarentie 3:ssa, jossa oli kaksi rakennusta, yhteiseltä tilavuudeltaan 41 800 m³.

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen. Omana ryhmänään tarkastellaan asuntotuotantolain alaista rakentamista, jonka valvonta kerrostalojen osalta kuului rakennustarkastusvirastolle. Kertomusvuonna aloitet-

tiin 18 tällaisen kiinteistön rakentaminen. Näiden kiinteistöjen yhteinen tilavuus oli n. 472 000 m³, ja ne sisälsivät 1 909 asuntoa, joiden yhteispinta-ala oli n. 114 000 m². Kertomusvuonna valmistui 12 kiinteistöä, joiden edustamien rakennusten yhteistilavuus oli n. 437 000 m³. Valmistuneissa rakennuksissa oli kaikkiaan 1 805 huoneistoa, yhteispinta-alaltaan n. 95 200 m². Valmistuneiden asuntotuotantolain alaisten kiinteistöjen yhteistilavuus oli n. 18 % kaikkien kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten tilavuudesta eli prosentuaalisesti yhtä paljon kuin edellisenäkin vuonna.

Kaupungin harjoittama rakennustoiminta. Kaupungille myönnettiin kertomusvuonna 41 rakennuslupaa uudis- ja lisärakennuksia varten. Näiden lupien sisältämien rakennusten tilavuus oli yhteensä n. 762 000 m³. Tämä on 32 (ed. v. 33) % kaikista kertomusvuonna myönnetyistä rakennusluvista. Suuruudeltaan toisella sijalla yhteistilavuuden perusteella olivat talletusvaraston jälkeen kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttamat 19 rakennusta Mellunkylässä Tuukkalantie 5:ssä, joista 16 oli asuinrakennuksia, yhteiseltä tilavuudeltaan n. 133 000 m³. Seuraavina suuruusjärjestyksessä olivat kaksi sähkölaitoksen rakennuttamaa polttoöljyn syvävarastoa, jotka molemmat sijaitsevat Länsisatamassa Lauttasaarenkatu 11:ssä. Tilavuudeltaan syvävarastot olivat 77 900 m³ ja 75 000 m³. Kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttamille asuinrakennuksille sekä niihin liittyville muille rakennuksille ja tiloille myönnettiin kertomusvuonna lupia kaikkiaan n. 230 000 rakennuskuutiometriä varten.

Rakennusvalvontatoimintaan vaikuttaneet säännökset. Vaikeudet, jotka rakennusvalvonnassa johtuivat rakentamista koskevien säännösten moninaisuudesta ja säännöksissä havaittavista ristiriitaisuuksista ja puutteellisuuksista, olivat myös kertomusvuonna olemassa. Säännösten ja ohjeiden muutosten jatkuvalla seuraamisella sekä viraston toteuttamaa säännöskansiojärjestelmää hyväksi käyttäen tilanne voitiin kuitenkin hallita.

Sisäasiainministeriön taholta annettiin kertomusvuoden aikana eräitä paloluokitustiedotuksia, mutta monien tarvittavien tiedotusten puuttuminen vaikeutti jatkuvasti rakennusvalvonnan suorittamista sekä lupamenettelyssä että kenttävalvonnassa. Tarpeellista joustavuutta pyrittiin aikaansaamaan delegoimalla maistraatille näissä asioissa säännösten mukaan kuuluva harkintavalta mahdollisimman pitkälle rakennustarkastajalle.

Kaupunginhallitus päätti 19.5. jakaa asuntotuotantolain edellyttämän valvonnan rakennustarkastusviraston ja kiinteistöviraston kesken siten, että kiinteistöviraston toimesta hoidetaan omakotitalojen valvonta ja rakennustarkastusviraston toimesta kerrostalojen valvonta.

Asemakaavoituksen puuttuessa tai rakennuskielloista johtuen jouduttiin rakentamista kertomusvuonnakin huomattavassa määrin suorittamaan sisäasiainministeriön tai eräissä tapauksissa maistraatin myöntämien poikkeuslupien turvin. Poikkeuslupien hakemisessa pyrittiin rakentajia auttamaan siten, että rakennustarkastusvirasto huolehti poikkeuslupa-anomusten valmistelusta. Kertomusvuoden lopulla laadittu selvitys asemakaavatilanteesta ja rakennuskielloista osoitti, että Kaivopuisto, Pakila ja Tammisalo olivat ainoat kaupunginosat, jotka olivat ilman minkäänlaista rakennuskieltoa. Kaikki muut kaupunginosat olivat joko kokonaan tai osittain kiellossa. Kertomusvuonna lainvoiman saaneista asemakaavoista merkittävin oli Pukinmäen asemakaava, joka ei kuitenkaan koskenut koko Pukinmäkeä.

Rakennustarkastusvirastossa valmisteltiin kertomusvuoden aikana sisäasiainministeriön poikkeuslupia 204. Näiden poikkeuslupien perusteella myönnettiin rakennuslupia kaikkiaan 128. Myönnetyistä rakennusluvista oli uudis- ja lisärakennuksille myönnettyjä lupia

111, tilapäisten rakennusten paikallaan pysyttämiseen myönnettyjä lupia 16 ja muita lupia 1. Uudis- ja lisärakennuksille myönnetyistä 111 luvasta koski 85 lupaa asuinrakennuksia. Asuinrakennuksista oli omakotitaloja ja vastaavia 66. Poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli n. 783 000 m³, mikä on n. 33 % kaikkien kertomusvuonna myönnettyjen lupien sisältämien rakennusten tilavuudesta. Vastaava kuutiomäärä oli edellisenä vuonna 940 000 m³ ja prosenttiluku 40, joten poikkeusluvilla rakentaminen vähentyi jonkin verran edellisestä vuodesta.

Viraston suorittamat tehtävät ja aluejako. Rakennusvalvontaa suoritettiin käytännössä määrätyn aluejaon puitteissa. Uusi aluejako, joka laadittiin silmällä pitäen alueiden yhtenäisyyttä ja sitä, että työmäärät kullakin alueella olisivat samansuuruisia, oli ollut käytössä kaksi vuotta. Koko kaupunki oli tämän aluejaon puitteissa jaettu kuuteen alueeseen. Kullakin alueella toimi tarkastusosastolla yksi insinööri ja yksi rakennusmestari ja valvontaosastolla yksi rakennusmestari. Lupaosastolla oli toiminta järjestetty ns. kolmijaon puitteissa yhdistämällä kaksi rinnakkaista aluetta. Kutakin tällaista yhdistettyä aluetta hoiti lupaosastolla kahden arkkitehdin ja yhden rakennusmestarin muodostama työryhmä. Sama kolmijako oli käytännössä myös tarkastusosastolla, jossa rakennepiirustukset tarkastettiin tämän kolmijaon puitteissa kolmen tarkastusinsinöörin toimesta. Valvontaosastolla oli valvontainsinööreille, joita oli vain kaksi, annettu hoidettavaksi kolmesta rinnakkaisesta alueesta muodostettu alue.

K a n s l i a o s a s t o huolehti mm. viraston yleisistä hallinnollisista asioista ja suoritti lupahakemusten ja viraston antamien lausuntojen lainopillisen tarkastuksen, samalla kun osasto itse laati monia viraston antamia lausuntoja.

Aikaisemmin mainittuja poikkeuslupahakemuksia valmisteltiin kansliaosastolla kaikkiaan 204. Osaston toimesta pidettiin rakennustarkastajan päätösluetteloa, johon sisällytettiin paitsi katumaan aitaamista koskevat luvat ja rakennustarkastajalle uudelleen käsittelemistä varten palautetut lupa-asiat myös rakennustarkastajan kaikissa muissa kuin lupa-asioissa tekemät päätökset. Viimeksi mainittuja kertyi kertomusvuonna 61. Viraston koko kirjeenvaihto kulki kansliaosaston kautta, joten osasto laati kertomusvuonna yhteensä 1 548 lausuntopyyntö- yms. kirjelmää.

Kaupunginhallitus oli kehottanut maistraattia ryhtymään rakennusjärjestyksen tarkistamiseen ja täydentämään sitä mm. jätteidenpolttouunia koskevilla määräyksillä. Asia siirrettiin rakennustarkastusviraston hoidettavaksi ja kun muutosehdotuksista oli hankittu useita lausuntoja, rakennustarkastusvirasto antoi kertomusvuoden heinäkuussa oman lausuntonsa.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin osastolla edelleen viraston arkiston mikrofilmaukseen liittyvää selvitystyötä ja hankittiin mikrofilmauskamera sekä muita tarvittavia laitteita ja tarvikkeita. Varsinainen kuvaustyö aloitettiin kertomusvuoden aikana, mutta koko järjestelmän käynnistäminen siirtyi seuraavaan vuoteen. Piirustusten takasivulla olevien virallisten merkintöjen siirtäminen kuvapuolelle osoittautui erittäin suuritöiseksi tehtäväksi, minkä johdosta rakennustarkastusvirastossa katsottiin tarpeelliseksi laatia näitä merkintöjä koskeva ohje. Mainitut merkinnät tehdään ohjeen mukaan piirustusten kuvapuolelle jo ennen kuin piirustukset jätetään rakennustarkastusvirastoon.

R a k e n n u s l u p a o s a s t o suoritti virastolle jätettyjen rakennus- ja maistraatinlupahakemusten tutkimisen ja tarkastamisen sekä edelleen niistä maistraatille annettujen rakennustarkastajan lausuntojen valmistelemisen ja rakennustarkastajan lupahakemusten tutkimisen ja niitä koskevien päätösten valmistelemisen.

Lupahakemukset esiteltiin tarvittaessa julkisivu- tai tarkastustoimikunnalle tai molemmille. Lupahakemuksista hankittiin myös muita kuin julkisivu- ja tarkastustoimikunnan lausuntoja. Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosastolta hankittiin 346 lausuntoa, terveydenhoitolautakunnalta 88 lausuntoa, palolautakunnalta 17 lausuntoa ja väestönsuojelulautakunnalta 25 lausuntoa.

Kertomusvuoden aikana haettiin 2 717 lupaa. Ennen luvan myöntämistä tarpeellisia paikallakäyntejä suoritettiin 360 ja alustavia katselmuksia pidettiin 9. Lupiin liittyviä työpiirustuksia tarkastettiin 1 984 ja ilmanvaihtopiirustuksia 1 982.

Tarkastusosasto huolehti rakennustyön valvonnasta tonteilla ja rakennuspaikoilla. Lisäksi osasto suoritti katumaan aitaamislupien tarkastamisen. Osaston suorittama työ keskittyi erityisesti osaston tehtäväksi annettujen katselmusten pitämiseen. Lisäksi yli-insinööri osallistui kokoushuoneym. niihin verrattaviin katselmuksiin. Osaston toimesta laadittiin myös erilaisia lausuntoja ja suoritettiin muita valvontatoimenpiteitä.

Osaston toimesta suoritetuista 10 073 katselmuksesta oli pohjakatselmuksia 1 241, rakennekatselmuksia 2 988, hormikatselmuksia 1 180, loppukatselmuksia 2 294 ja rakennustöiden aloittamisen toteamisia yms. 2 370. Lupiin liittyviä rakennepiirustuksia tarkastettiin 15 892. Katumaan aitaamislupia myönnettiin kertomusvuonna 164 ja niitä valvottiin 145. Todetuista puutteista ja epäkohdista annettiin loppukatselmuksen yhteydessä 759 määräystä. Lisäksi annettiin vastaavia määräyksiä muussa yhteydessä.

Tarkastusosaston suorittamista muista valvontatoimenpiteistä mainittakoon, että rauenneita ja vanhentuneita lupia selvitettiin 48 ja valvottiin muita kuin loppukatselmuksissa annettuja määräyksiä 71 sekä rakennusten virheellisiä sijoittamisia 31 eli suoritettiin yhteensä 150 selvitys- ja valvontatoimenpidettä. Lisäksi valvottiin loppukatselmuksissa annettuja määräyksiä.

Valvontaosasto huolehti valmiisiin rakennuksiin ja niiden ympäristöön sekä käyttöön kohdistuneesta jatkuvasta valvonnasta. Lisäksi osasto huolehti asuntotuotantolain rakennustarkastusvirastolle määräämistä tehtävistä ja suoritti tutkimusluontoisia selvityksiä. Rakennusjärjestyksen 80 §:n tarkoittamia katselmuksia pidettiin kertomusvuonna 1 022. Näiden katselmusten johdosta annettiin 268 määräystä havaituista puutteista tai epäkohdista.

Rauenneita ja vanhentuneita lupia selvitettiin kertomusvuonna 751. Lisäksi valvottiin lääninhallituksen ja korkeimman hallinto-oikeuden rakennusasioissa tekemiä päätöksiä 5, maistraatin rakennusasioissa tekemiä muita kuin lupapäätöksiä 66, lupapäätöksissä asetettuja määräaikaisehtoja 34, loppukatselmuksissa annettuja määräyksiä 88, rakennusjärjestyksen 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annettuja määräyksiä 49 ja muita rakennustarkastusviraston antamia määräyksiä 328 eli suoritettiin yhteensä 1 321 selvitys- ja valvontatoimenpidettä.

Eri henkilöiden, yhteisöjen ja viranomaisten pyynnöstä valmisteltiin osastolla 63 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta koskevissa asioissa. Osastolla laadittiin lisäksi maistraatille 113 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevissa asioissa ja 6 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille sekä tehtiin 52 aloitetta valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta sekä yksi aloite muille virastoille ja viranomaisille. Muita kuin verohuojennuslausuntoja valmisteltiin ja aloitteita tehtiin yhteensä 172.

Asuntotuotantolain mukaisia tarkastuksia pidettiin kertomusvuonna 527, joista lopputarkastuksia oli 25. Tarkastusten nojalla annettiin rakennustyötä koskevia todistuksia asuntohallitukselle 36 ja rahalaitoksille 31 eli yhteensä 67. Erilaisia huomautuksia annettiin tarkastusten yhteydessä 34.

Valvontaosastolla tehtiin kertomusvuonna mm. seuraavat tutkimusluontoiset selvitykset: tutkimus asuinrakennusten käyttötavan muutoksista eräissä Kantakaupungin eteläisissä kortteleissa; tutkimus rapattujen julkisivujen vaurioista; asbestisementtilevyistä tehtyjen julkisivujen kunnon tarkastus; selvitys asuntolainoitetuissa rakennuksissa havaituista rakennusaikaisista työvirheistä ja laatutasovaatimuksiin liittyvistä poikkeuksista; maatilatalouden rakennuskantaa koskeva selvitys; Eiran ja Torkkelinmäen aluetarkastukset ja saaristo- ja ranta-alueiden tarkastus.

Edellä mainittujen lisäksi jouduttiin rutiiniluontoisten tehtävien yhteydessä suorittamaan monia varsin suuritöisiä selvityksiä, kuten selvitys talviasumisesta Konalan kesäsiirtolan alueella ja vastaavanlainen selvitys Kivinokan ulkoilualueen osalta.

Julkisuudessa esitettyjen toistuvien väitteiden johdosta, että erityisesti Kantakaupungissa tapahtuu runsaassa mitassa asuinrakennusten ja asuinhuoneistojen luvatonta muuttamista muuhun käyttöön, maistraatti määräsi 30.5.1969 rakennustarkastusviraston esityksestä valvontaosaston suorittamaan asiaa koskevan tarkastuksen eräissä eteläisten kaupunginosien kortteleissa. Tarkastus koski 26 korttelia 4., 5., 7., 13. ja 14. kaupunginosien alueilla. Tonttien lukumäärä ko. kortteleissa oli 224. Tarkastus käsitti maastotarkastuksen ja siinä tehtyjen havaintojen vertaamisen hyväksyttyihin piirustuksiin mahdollisien luvattomien muutosten toteamiseksi. Tarkastustulosten alustavana ja tarkistamattomana yhteenvetona voidaan mainita seuraavaa: Lähes kaikissa tarkastetuissa kortteleissa oli todettavissa luvattomia käyttötarkoituksen muutoksia tai muutoksia, joiden luvallisuutta tässä tarkastuksessa ei ollut mahdollista varmistaa. Muutoksia todettiin sekä maanpäällisissä kerroksissa että kellarikerroksissa. Tulosten lopullinen yhteenveto siirtyi seuraavaan vuoteen.

Rapattujen julkisivujen vaurioita koskevan tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää mainittuja vaurioita ja niiden syitä. Tutkimuksessa tarkastettiin Mannerheimintien varrella 116 rakennusta ja Eiran kaupunginosassa 76 rakennusta. Mannerheimintien varrella oli suoritettu tarkastus kesällä 1965 ja annettu tarvittavat korjausmääräykset. Vaaditut kunnostustoimenpiteet oli suoritettu kesällä 1966. Näin kunnostetuista julkisivuista oli 58 % jälleen erilaisten korjaustoimenpiteiden tarpeessa. Tämän selvityksen tuloksia saatettiin jo eräin osin käyttää hyväksi syksyllä 1969 annetuissa julkisivujen korjausmääräyksissä.

Asbestisementtilevyistä tehtyjen julkisivujen kunnon tarkastuksessa oli jatkuvasti jouduttu toteamaan, että varsinkin ko. levyjen käytön alkuajoilta peräisin olevien rakennusten julkisivuissa oli erilaisia kaupunkikuvaa rumentavia rappeutumisvikoja. Valvontaosaston piirivalvojat keräsivät kukin alueeltaan esimerkkitapauksia kyseisistä julkisivuista sekä hyvin säilyneistä että rappeutuneista. Näin saatiin tiedot 133 kohteesta, joiden julkisivujen kunto eriteltiin. Saadun aineiston pohjalta tultaisiin v. 1970 antamaan tarvittavat korjausmääräykset.

Asuntolainoitetuissa rakennuksissa havaittuja rakennusaikaisia työvirheitä ja laatutasovaatimuksiin liittyviä poikkeuksia selvittelevän tutkimuksen tarkastuskohteina oli kuusi eri puolilla kaupunkia sijaitsevaa asuntolainoitettua kiinteistöä. Tarkoituksena oli selvittää, missä määrin poiketaan asuntolainoitettua rakentamista koskevista määräyksistä ja ohjeista. Selvityksessä ilmeni monia sellaisia seikkoja, joihin asuntolainoitetussa rakentamisessa joudutaan puuttumaan, vaikka ne muuten jäävät rakennuslainsäädännön edellyttämän rakennusvalvonnan ulkopuolelle.

Asutushallitus lähetti kertomusvuoden syksyllä kuntien rakennustarkastajille osoitetun kiertokirjeen, jossa pyydettiin tietoja määrättyjen maatilatalouksien rakennuskannasta ym. seikoista. Kyseessä oli otantamenetel-

mällä suoritettava koko valtakuntaa koskeva tutkimus. Kaupungin osalta annettiin 11 maatilataloutta koskeva selvitys. Kyselylomake oli varsin laaja ja siinä haluttiin perusteellisia tietoja mm. kotieläinten lukumäärästä, perheen koostumuksesta, tulevaisuuden suunnitelmista sekä halukkuudesta lomavieraiden majoittamiseen.

Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat antoivat viraston sisäisinä asiantuntijaeliminä lausuntoja lupahakemuksista sekä rakentamiseen liittyvistä ja vaikuttavista periaatteellisista kysymyksistä. Julkisivutoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 57 kertaa ja tarkastustoimikunta 52 kertaa. Erillisiä tarkastuskäsittelyjä oli julkisivutoimikunnan kokouksissa yhteensä 652 ja tarkastustoimikunnan kokouksissa 761. Tarkastuskohteina olivat varsinaisten lupahakemusten lisäksi myös ns. alustavat hakemukset, joita oli kaikkiaan 125.

Julkisivutoimikunnassa käsiteltiin yhteensä 445 hakemusta ja lisäksi erilaatuisia lausuntoasioita 10. Käsittelykertoja oli 652, toistuvuuskerroin 1.46.

Suunnittelijatilasto toimikunnan käsittelemissä hakemusasioissa osoittaa, että arkkitehtien osuus uudisrakennusten suunnittelussa on n. 80 % ja rakennusmuutoksissa n. 65 % ja insinöörien ja rakennusmestarien osuus yhteensä vastaavasti n. 10 % ja n. 15 %. Alustavassa tarkastuksessa olleiden asioiden suunnittelijajakautuma on ollut: arkkitehdit 92 %, insinöörit sekä rakennusmestarit 3 %.

Rakennettujen kalliosuojien suhteen esiintyi vaikeuksia etenkin sisäänkäyntijärjestelyjen sopeuttamisessa tyydyttävällä tavalla rakennuspaikkaan ja kaupunkikuvaan. Kaupungin väestönsuojelutoimiston suunnittelemien kalliosuojien rakentamisessa toimikunta esitti yleisenä huomiona, että milloin kalliosuojat sijoittuvat puistoalueille, olisi rakennusluvan yhteydessä myös puistoalueesta tie-, istutus-, rakennelma- yms. järjestelyineen esitettävä kokonaissuunnitelma.

Kaupungin sisääntuloväylien valaistusta käsiteltiin toimikunnassa varsinaisen talonrakentamisen ulkopuolella olevaan ja yleisesti kaupunkikuvaan vaikuttavaan laitteistoon kuuluvana. TVH:n ja sähkölaitoksen kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena päädyttiin kokeilemaan nykyisestä poikkeavan tyyppistä, lyhyempivartista valaisinpylvästä Tuusulantien liittymissä. Kaupungin sähkölaitoksen toimesta valaistussuunnitelma kalusteineen esitettiin toimikunnalle lausunnon saamista varten ja sittemmin sen mukaisesti toteutettiin.

Julkisivutoimikunnan tehtävien uudelleenarvioimiseen ja toimikuntatyöskentelyn kehittämiseen tähtäävää tutkimustyötä jatkettiin virastossa edelleen käytettävissä olevin keinoin. Valvontaosaston suorittamaa rakennusten kunnon valvontaa laajennettiin kokeiluluontoisesti käsittämään kaupunginosakokonaisuuksia. Tarkastus suoritettiin yhteistoiminnassa valvontaosaston ja julkisivujen tarkastajan valvonnassa. Tutkimuskohteena olivat kuluneen vuoden aikana Eiran ja Torkkelinmäen kaupunginosat.

Yksityiskohtaisista kaupunkikuvakysymyksistä toimikunta käsitteli joitakin arvorakennusten värityskysymyksiä, kuten esim. värityksen kokonaissuunnitelmaa Pohjoisen Esplanadikadun itäpään ja siihen liittyvien poikkikatujen rakennusten osalta. Valtaosa värin- ja pintakäsittelyn määräyksistä tehtiin sen lisäksi julkisivujen tarkastajan toimesta yhteistoiminnassa valvontaosaston ja muinaistieteellisen toimikunnan rakennushistoriallisen toimiston kanssa.

Toimikunnan kannalta huomattavimmat rakennushankkeet olivat hotellisuunnitelmat ns. puhtaanapitolaitoksen tontilla Mannerheimintien varrella. Suunnitelmia käsiteltiin yhteensä kahdeksassa kokouksessa asemakaavan laatimisesta lopullisiin rakennuslupapiirustuksiin saakka.

Muu viraston toiminta. Sen lisäksi, mitä edellä osastokohtaisesti todettiin, mainittakoon vielä, että tarkastusosasto ja valvonta-

osasto antoivat yhteensä loppukatselmuksissa ja rakennusjärjestyksen 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annettujen määräysten lisäksi 268 määräystä rakentamisessa ja rakennuksissa havaituista puutteista ja epäkohdista. Kaikkiaan virasto antoi maistraatille 5 lausuntoa käsiteltäväksi alistetuista rakennustarkastajan päätöksistä, 326 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevissa asioissa, 1 241 lausuntoa vastaavista työnjohtajista, 18 lausuntoa vaikeiden rakennustöiden johtajista, 67 lausuntoa asuntohallitukselle ja rahalaitoksille, 37 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille ja 63 veronhuojennuslausuntoa eli yhteensä 1 637 lausuntoa. Virasto teki maistraatille 67 aloite-esitystä valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta ja 17 hallinnollista esitystä, kaupunginhallitukselle 9 sekä muille virastoille tai viranomaisille 34 esitystä eli yhteensä 127 aloite-esitystä. Kirjeitä on virastolle saapunut kertomusvuonna 209 ja virastosta lähtenyt 1 548.

Koulutustoiminta ja neuvontatyö. Viraston harjoittama koulutustoiminta oli sekä oman henkilökunnan kouluttamista että ulospäin suuntautuvaa neuvontatyötä.

Virastossa pidettiin 25 osastopäälliköiden neuvottelutilaisuutta, joissa pyrittiin selvittämään sekä juoksevia asioita että viraston toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Henkilökunnan koulutusta harjoitettiin kaikilla osastoilla siten, että osastopäälliköt pitivät omalla osastollaan henkilökunnan neuvottelutilaisuuksia.

Ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi viraston henkilökunta osallistui erilaisille alan kursseille ja neuvottelupäiville. Viraston toimistohenkilökunta osallistui kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille.

Viraston palvelumuotoihin kuuluvasta rakentajien ja suunnittelijoiden informoinnista pyrittiin huolehtimaan julkaisemalla rakennustarkastajan ohjeita, minkä lisäksi viraston henkilökunta harjoitti tarpeellista opastustoimintaa.

Yhtenäistä rakennusvalvontakäytäntöä pyrittiin luomaan myös siten, että henkilökunnalle annettiin toimintaa koskevia ohjeita. Maistraatti vahvisti 30.5. ohjeen asuinrakennusten käyttötavan muutoksia selvittävän aluetarkastuksen suorittamisesta eräissä Kantakaupungin eteläisten kaupunginosien kortteleissa. Erilaisia viraston sisäisiä sekä rakentajille ja suunnittelijoille tarkoitettuja ohjeita annettiin vuosina 1965—1969 yhteensä 57. Ohjeiden antaminen oli todettu välttämättömäksi palvelumuodoksi jatkuvasti laajenevan asiakentän hallitsemiseksi.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 71, joista 47 vakinaista, 2 viransijaista, 8 tilapäistä ja 14 työsuhteessa olevaa. Henkilökunnan keskuudesta poistui kuolemantapauksen johdosta yksi toimistoapulainen. Kertomusvuoden aikana valittiin arkkit. Seppo Kontiola rakennuslupaosastolle työsuhteeseen 15.7. alkaen sekä arkistoaineiston mikrokuvausta varten kansliaosastolle vuoden jälkipuoliskolla kuvaaja ja 3 toimistoapulaista.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamaksuista kertyi kaupungille t u l o j a 754 278 mk ja katumaan aitaamisesta 151 818 mk, minkä lisäksi virastolla oli muita tuloja 7 459 mk, joten tuloja oli yhteensä 913 555 mk. Tuloja kertyi suunnilleen yhtä paljon kuin edellisenäkin vuonna. Prosentuaalisesti tulot jakautuivat siten, että rakennusvalvontamaksuista kertyi n. 82.6 %, katumaan aitaamisesta n. 16.6 % ja muista tuloista n. 0.8 %. Viraston m e n o t olivat kertomusvuonna yhteensä 2 234 675 mk, mikä oli lähes 20 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Menojen kasvu johtui palkkojen korotuksista ja henkilökunnan kasvusta. Kertomusvuonna aloitetun mikrofilmauksen osuus menojen kasvusta oli n. 25 %. Tuloja kertyi kertomusvuonna vain n. 55 % suunnitellusta tavoitteesta. Voimassa oleva v. 1966 vahvistettu rakennusvalvontataksa jäi jo vahvista-

misajankohtana jälkeen yleisestä hintatasosta. Kun rakennusvalvontamaksut eivät olleet hintasäännöstelyn piiriin kuuluvia, virastossa tehtiin korotusesitys, joka erillisenä esityksenä laajennettiin koskemaan myös katumaan aitaamisesta perittäviä maksuja. Kaupunginhallitus päätti 27.10.1969 korottaa katumaan aitaamisesta rakennustyötä varten perittäviä maksuja. Tätä päätöstä sovellettiin välittömästi. Varsinaisen rakennusvalvontataksan kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.9. ja lääninhallitus vahvisti 9.12.1969. Kun tätä taksaa ruvettiin soveltamaan vasta v:n 1970 alusta, eivät näiden maksujen korotukset vielä ehtineet vaikuttaa kertomusvuoden tuloihin.

17. Ulosottovirasto

Henkilökunta. Viraston henkilökunnassa tapahtuivat v. 1969 mm. seuraavat muutokset:

Verosaatavain osaston 10. pl:n ulosottoapulaisen virkaa hoiti opisk. Kari Björklund 1.3.–31.12. Hänet määrättiin hoitamaan virkaa edelleen aikana 1.1.–31.12.1970. Osaston 11. pl:n ulosottoapul. Hugo Lindfors siirtyi eläkkeelle 1.9. Tämän virkaan nimitettiin saman osaston 10. pl:n ulosottoapul. Hans Björklund 1.9. lukien ja viimeksi mainitun virkaan saman osaston 10. pl:n tp. ulosottoapul. Pertti Saarelainen 1.11. lukien. Osaston 14. pl:n ulosottoapul. Åke Nyström kuoli 6.11. 10. pl:n ulosottoapul. Erkki Pääkkö erosi virastaan 1.7. Täten avoimeksi tulleeseen virkaan nimitettiin yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n tp. ulosottoapul. Antti Tuominen 1.1.1970 lukien.

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolla avoinna olleeseen ulosottoapulaisen 16. pl:n tp. virkaan nimitettiin konetarkast. Hans Hämäläinen 1.2. lukien.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolla avoinna olleeseen ulosottoapulaisen 12. pl:n tp. virkaan nimitettiin saman osaston 15. pl:n tp. ulosottoapul. Lauri Anjala 1.1. lukien. Täten avoimeksi tulleeseen tp. virkaan nimitettiin Leif Währn 1.4. lukien sekä vuoden alusta avoimeksi tulleeseen ulosottoapulaisen 15. pl:n tp. virkaan Aimo Sivén niinikään 1.4. lukien.

Keskusosaston 8. pl:n toimistoapul. Anna-Lisa Loqvist siirtyi eläkkeelle 1.12.; ko. virkaan valittiin ts. toimistoapul. Aila Hämäläinen 1.1.1970 lukien ja osastolla avoinna olleeseen vahtimestarin 9. pl:n tp. virkaan Martti Mutanen 1.3. lukien.

Viraston henkilökunnan lukumäärä, palvelussuhde ja jakautuminen eri osastoille ilmenevät seuraavasta yhdistelmästä:

31.12.1969	Vakinaisia virkamiehiä	Tilapäisiä virkamiehiä	Toimihenkilöitä	Yhteensä
—	2	—	—	2
I osasto	10	1	2	13
II »	35	4	4	43
III »	15	2	1	18
IV »	38	16	6	60
Keskusosasto ..	[1] 41	5	21	67
Yht.	141	28	34	203

Henkilökunnan lukumäärä lisääntyi kertomusvuoden aikana yhdellä.

Viraston talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 3 699 745 mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksista ym. johtuneita menoja varten 59 703 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 3 759 448 mk. Tästä määrästä käytettiin 3 718 059 mk ja käyttämättä jäi näin ollen 41 389 mk.

Huonetilat. Ulosottoviraston käytössä olleiden huonetilojen pinta-ala oli 2 675.78

[1] Joista yksi virka avoinna.

(ed. v. 2 692.78) m². Huoneistosta Kontulassa Kontulankuja 1–3, 54 m², jouduttiin luopumaan ja lisäyksenä huonetiloihin tuli Kontulassa Sakara, 237 m².

Viraston toiminta. Keskusosastolle saapui postitse tai jätettiin viraston toimistoon yhteensä 21 178 (ed. v. 20 517) asiaa, jossa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka osamaksukaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että ensiksi mainitun osalle tuli 13 138 eli 62.0 % koko määrästä ja viimeksimainitun osaston osalle 8 040 eli 38.0 %. Edellä mainituissa asioissa tilittivät sanotut osastot keskusosastolle 42 820 (51 257) erässä yhteensä 8 066 787 (8 089 520) mk. Keskusosasto tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 8 267 021 (7 850 475) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus tapahtui ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

	kpl
Helsingin verovirastolta:	
Veroja ja niiden ennakkoja	36 735
Eri toimeksiantajilta:	
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	65 827
Muilta paikkakunnilta:	
Julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja muita korvauksia lukuun ottamatta	31 419
Yhteensä	133 981

Viraston perittäväksi jätettyjen julkisoikeudellisten saamisten yhteismäärä, sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta, oli kertomusvuonna 77 957 234 (74 263 574) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksellä julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Kaupungille kunnallisveroja	3 438	263 845
Valtiolle varsinaisia veroja	44 426	22 598 152
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	25 447	3 620 042
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille	16 389	2 740 589
Yhteensä	89 700	29 222 628

Näistä 89 700 erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 28 015 erää sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 18 776 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista valtionverojen palautuksista 6 232 erää. Viraston toimistoon maksettiin 5 712 erää ja postin välityksellä saapui 30 965 erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 61 534 ja osasuorituksia 28 166.

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja veroja ja maksuja perittiin kertomusvuonna yhteensä 73 311 (69 946) erässä veronlisäyksineen 26 486 040 (25 602 492) mk eli 3 365 (8 871) erää ja rahassa 879 548 (3 446 916) mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneiden, muita julkisoikeudellisia saamisia kuin sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia käsittävien toimeksiantojen lukumäärä laski kertomusvuonna 1 065 kpl:lla ja markkamäärä nousi 3 693 661 mk:lla.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden vuoksi palautettiin keskusosastolle perimiskortteja seuraavasti:

	Perimiskortteja kpl	mk
Valtion verojen jäämäluetteloita	25 990	23 859 225
Helsingin kaupungin kunnallisveron perimiskortteja	1 557	113 733
Helsingissä maksuunpantuja muita veroja ja maksuja	20 274	4 701 315
Maaseudulta saapuneita toimeksiantoja	10 412	4 563 791
Toisille paikkakunnille siirrettiin perittäviksi	8 230	4 883 775
Yhteensä	66 463	38 122 019

Keskusosastossa vastaanotettiin siis kertomusvuonna verojen ja maksujen tilityksiä 89 700 erässä 29 222 628 mk sekä palautettiin tai siirrettiin muualla perittäviksi 66 463 erässä 38 122 019 mk eli käsiteltiin yhteensä 156 163 erässä 67 344 647 mk.

Estetodistuksin palautetut jäämäluettelonotteet jakautuivat lukumääräisesti eri estelajien mukaan prosentuaalisesti seuraavasti: varattomuus 29.7 %, tuntematon osoite 26.9 %, sekalaiset esteet 13.7 %, peruutettu 17.3 % ja siirretty muualle perittäviksi 12.4 %.

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 28 281, joista 18 510 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 9 771 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Ensiksi mainittu osasto tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yhteensä 10 162 erässä 610 198 mk ja viimeksi mainittu osasto 6 660 erässä 434 714 mk, joten sakkoja ja korvauksia kertyi kertomusvuoden aikana yhteensä 16 822 erässä 1 044 912 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yhteensä 1 621, joista 954 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 667 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle kertomusvuoden aikana 9 733 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 224, jotka kaikki toimitettiin edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Virastosta lähteneet postilähetykset jakaantuivat eri osastojen kesken seuraavasti:

	kpl
Keskusosasto	58 524
Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	778
Verosaatavain osasto	727
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	2 947
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	5 079
Ulosottoapulaisten lähetyksiä	139 534
Yhteensä	207 589
	(235 251)

Lopuksi mainittakoon, että osaston käytössä oli kaksi Siemag Saldoqvick 9 E -merkkistä täydellistä kirjausautomaattia varustettuna elektronisella, automaattisella virheidenestolaitteella SKS, joita käytetään yksityisoikeudellisten saatavain tilityksessä. Lisäksi on osastolla viisi Astra- Ascota -merkkistä kirjausautomaattia, joita käytetään verojen ja maksujen sekä sakkojen ja valtiolle tuomittujen korvausten tilityksessä ynnä pääkirjanpidossa.

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto. Kertomusvuonna osasto sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 13 138 asiaa, mikä oli 62 % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisten asiain määrästä. Osaston toimesta suoritettiin kertomusvuonna 563 häätöä ja pakkohuutokauppoja toimitettiin 98.

Verosaatavain osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamisia seuraavasti:

	Maksu-eriä	mk
Kaupungin kunnallisveroja	1 700	133 259
Valtion varsinaisia veroja	27 516	15 757 325
Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja	14 619	2 567 309
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä	11 156	2 087 963
Yhteensä	54 991	20 545 856

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakkoja ja valtion korvausasioita seuraavasti: Uudenmaan lääninhallitukselta 14 490 ja muilta lääninhallituksilta 4 020, yhteensä 18 510.

Sakkoja ja korvauksia perittiin:

	Eriä	mk
Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	8 237	509 313
Muilta lääninhallituksilta saapuneita	1 925	100 885
Yhteensä	10 162	610 198

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Vankiloihin täytäntöön pantaviksi lähetettiin 2 085 sakkoluettelonotetta. 19 tuomittua passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 7 163 ja muille lääninhallituksille 1 359, yhteensä 8 522.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 954 ja tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 484. Lääninhallituksille palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 461 asiaa ja täytäntöön panematta jäi vuoden päättyessä 133 asiaa.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 8 040, mikä oli 38 % virastoon saapuneista ko. toimeksiannoista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 44 ja häätöjä toimitettiin 324.

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamisia perittiin seuraavasti:

	Maksu-eriä	mk
Kaupungin kunnallisveroja	1 738	130 586
Valtion kantamia varsinaisia veroja	16 910	6 840 826
Helsingin kaupungissa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	10 828	1 052 734
Muilta paikkakunnilta tulleista tehtävistä	5 233	652 626
Yhteensä	34 709	8 676 772

Lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 18 776 erässä.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita Uudenmaan lääninhallitukselta 8 569 ja muilta lääninhallituksilta 1 202, yhteensä 9 771.

Sakkoja ja korvauksia perittiin: Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 5 680 erässä 378 606 mk ja muilta lääninhallituksilta 980 erässä 56 109 mk, yhteensä 6 660 erässä 434 715 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 37.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 3 514 ja muille lääninhallituksille 481, yhteensä 3 995.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 667, niistä pantiin täytäntöön 461, palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 199 ja täytäntöön panematta jäi vuoden päättyessä 7. Toimitettavia haasteita saapui osastolle 9 733 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 224.

Viraston kertomusvuonna suorittaman *perinnän kokonaistulos* oli 38 335 645 (37 789 975) mk, siis 545 670 (3 753 179) mk eli 1.44 (11.03) % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Perinnän kokonaistulos jakaantui eri osastojen osalle seuraavasti: yksityisoikeudellisten saatavain osasto 5 646 751 (5 662 664) mk, verosaatavain osasto 20 545 856 (21 327 649) mk, rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto 610 875 (1 022 931) mk sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto 11 532 163 (9 776 731) mk.

Kertomusvuonna sovellettiin lisäksi 1.9. 1965 voimaan tullutta veronkuittauslakia ja siihen liittyvää veronkuittausasetusta. Verosaatavain osaston toimesta tehdyt kuittausesitykset johtivat seuraaviin tuloksiin: Helsingin veroviraston toimeksiantoja kuitattiin 4 739 kpl, yhteismäärältään 745 345 mk. Muilta paikkakunnilta tulleita toimeksiantoja kuitattiin 948 kpl, yhteismäärältään 309 838 mk, eli yhteensä 5 687 kpl, määrältään 1 055 183 mk.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston osalta olivat vastaavat luvut: Helsingin veroviraston toimeksiantoja kuitattiin 2 376 kpl, yhteismäärältään 364 694 mk ja muilta paikkakunnilta tulleita 450 kpl, yhteismäärältään 43 436 mk eli yhteensä 2 826 kpl, määrältään 408 130 mk.

Kuittausmenetelmän kokonaistulos oli siis kertomusvuonna 8 513 toimeksiantoa, määrältään 1 463 312 mk. Näitä lukuja ei ole otettu huomioon edellä olevissa tilastotiedoissa, koska varat eivät kulkeneet viraston kirjanpidon kautta.

18. Palolaitos

Yleiskatsaus. Palolaitoksen normaalissa työssä, tulipalojen sammutuksessa, avunanto- ja pelastustyössä sekä sairaankuljetustoiminnassa ei v. 1969 tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna muuta muutosta kuin ehkä uusien teknillisten välineiden aiheuttamaa kehitystä ja parannusta sammutustyössä. Palotarkastus ja ennakkoehkäisevä palontorjunta suoritettiin entiseen tapaan.

Tulipalojen lukumäärässä tapahtui kertomusvuonna huomattavaa nousua johtuen osittain kuumasta ja kuivasta kesästä, jolloin pieniä ruohikkopaloja syttyy helposti ja, osittain pyromaanin aiheuttamista noin 36 hälytyksestä ja palosta. Varsinaisia suurpaloja ei kertomusvuonna ollut.

Avunanto- ja pelastustyö lisääntyi kertomusvuonna hieman nousten 490 (ed. v. 449) kertaan.

Sairaankuljetuksessa tapahtui edelleen laskua edelliseen vuoteen verraten, v. 1968 oli 14 411 ja v. 1969 13 837 kuljetusta. Kuljetusmatkojen yhteinen pituus oli 199 141 km eli 14.39 km kuljetusta kohti. Sairaankuljetusautoja oli palolaitoksella yhteensä 12, joista tapaturmakuljetuksissa oli päivittäin neljä sijoitettuina pääpaloasemalle, Kallion ja Haagan paloasemille sekä Herttoniemen vartioasemalle kesästä 1968 lähtien. Potilaskuljetus suoritettiin Kallion paloasemalta käsin.

Ehkäisevän palosuojelun alaan kuuluvien lakimääräisten palotarkastusten johdosta annettiin 3 177 korjausmääräystä. Tämän lisäksi suoritettiin 2 352 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Kertomusvuonna hankittiin palolaitokselle kaksi paloautoa, joista toinen oli varsinainen paloauto ja toinen ns. vesisuojeluauto. Öljyvahinkojen torjuntaan lisättiin öljynestopuomia 300 m.

Pääpaloaseman ja Kallion paloaseman hälytyskeskuksien teknisiin laitteisiin lisättiin magnetofoni äänen taltiointia varten ja nyt kaikki saapuvat hälytykset taltioidaan nauhalle tarkistusta varten.

Kiinteistökortiston tekoa jatkettiin edelleen ja saadaan se mahdollisesti valmiiksi v. 1970.

Nuohouspiirien lukumäärä väheni edelleen yhdellä. Syynä nuohouspiirien jatkuvaan vähenemiseen on kaukolämmityksen laajeneminen, joka vähentää nuohoustyötä, toisena syynä on sähkön, ns. yösähkön, käytön jatkuva laajentuminen ja lisääntyminen lämmityksessä.

Vapaaehtoisten palokuntien lukumäärä pysyi samana, mutta on todettava, että pitkät viikonloput varsinkin kesäaikana vaikeuttavat vapaaehtoisten palokuntien käyttöä.

Kertomusvuoden varsinaiset menot olivat yhteensä 9 119 025 mk, mikä on n. 0.86 % kaupungin varsinaisista vuosimenoista.

Henkilökunnan harrastustoiminta jatkui edelleen vilkkaana.

Koko toiminnasta voitaneen sanoa, että vuosi 1969 ei tuonut mitään erikoista, vaan oli normaalin toiminnan aikaa.

Henkilökunta. Palolaitoksen apulaispalopäällikön ja palotarkastajan virat täytettiin toimintavuoden aikana. Apulaispalopäälliköksi palolautakunta nimitti 1.10. alkaen palomest. Erkki Saksan ja palotarkastajaksi 1.1.1970 alkaen dipl.ins. Mauno Rönkkömäen.

Apulaispalopäällikön viransijaisuutta hoiti vuoden alusta 30.9. saakka palomest. Erkki Saksa ja palotarkastajan virkaa koko toimintavuoden apul.palotarkast. Gösta Willing. Edellä mainituista viransijaisuuksista johtuen hoiti ruiskumest. Erkki Thurman palomestarin virkaa 15.11. saakka ja hänet nimitettiin mainittuun virkaan 16.11. alkaen.

Ruiskumestarin virkaa hoiti koko vuoden palokers. Leo Mäkinen ja hänet nimitettiin virkaan 1.1.1970 alkaen.

Samoin hoitivat apulaispalotarkastajan virkaa palotekn. Uolevi Särkijärvi ja palotekniikon virkaa palokers. Pekka Ennevaara.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana palomestari Armas Winqvist, palokersantit Börje Nurmi, Kaarlo Pohjanmäki ja Nils Rehn, palokorpraalit Nils Karell, Arthur Lindqvist, Toivo Niemi, Einar Salin, Viljo Sonné, Kosti Vuoriheimo sekä puuseppä August Hynninen.

Palolaitoksen palveluksesta erosivat vuoden aikana talouspäällikkö Juhani Mäkelä ja palomies Seppo Rehmonen.

Talouspäällikön virkaan palolautakunta nimitti 1.10. alkaen ekon. Olli Alhon ja palomestarin virkaan 1.1.1970 alkaen palokers. Pekka Ennevaaran.

Palokersantin virkaan palolautakunta nimitti palokorpraalit Pekka Lähdemäen, Eino Merran ja Jouko Järvisen.

Palokorpraalin virkaan palopäällikkö nimitti 9 palomiestä, palomiehen virkaan 16 tp. palomiestä ja tp. palomiehen virkaan 12 miestä.

Esimieheksi korjaamoon valittiin Lars Lönnfors.

Palolaitoksessa palveli kesäkuukausina 73 palomiehen vuosilomasijaista sekä muuna vuoden aikana 16 palomiehen sairaus- ja vuosilomasijaista.

Palolaitoksen henkilökunnan kokonaislukumäärä oli 340 (ed.v. 340), josta viranhaltijoita oli 308 miestä ja 6 naista sekä työsopimussuhteessa olevia 21 miestä ja 5 naista. Viranhaltijoiden miesten lukuun sisältyy yksi sekä työsopimussuhteessa olevien miesten lukuun kaksi määräaikaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevaa henkilöä.

Osastoittain jakautui henkilökunta seuraavasti:

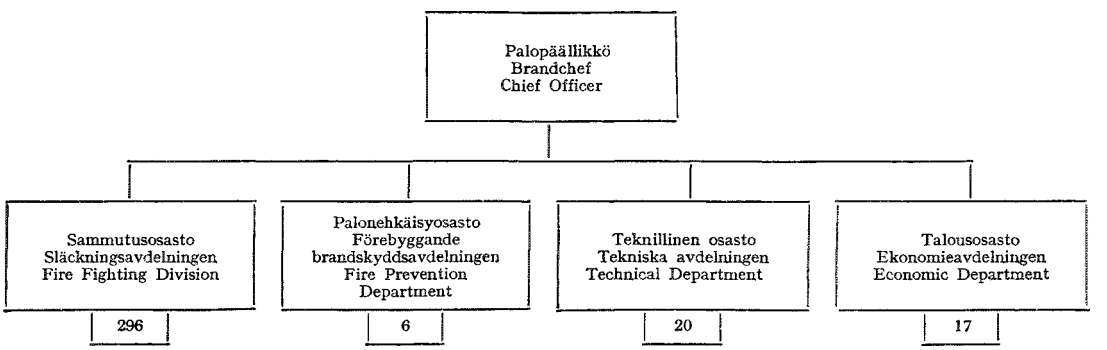

Sammutusosastoon on lisäksi tässä luettu kuuluvaksi neljä työsopimussuhteista sairaankuljettajaa ja talousosastoon palkkiovirkainen kapellimestari. Muutoin ei osaston henkilömäärässä ja -jakaumassa kertomusvuonna tapahtunut muutoksia.

Terveydentila. Kertomusvuoden aikana sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 11 tapaturmaa ja harjoituksissa tai työpalveluksessa 39 tapaturmaa. Niiden aiheuttamat työpäivämenetykset olivat 337 päivää ja niistä suoritettiin korvauksia 9 653 mk. Talousosaston henkilökunnan keskuudessa sattui 1 tapaturma, josta aiheutui 30 työpäivän menetys ja suoritettiin korvausta 533 mk. Teknillisen osaston henkilökunnan keskuudessa sattui 3 tapaturmaa, joista aiheutui 15 työpäivän menetys ja joista suoritettiin korvauksia 500 mk.

Sairauden tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomasijaisille sairauslomaa 248 kertaa; sairauspäiviä oli yhteensä 2 286. Työsopimussuhteessa olevien vastaavat luvut olivat 22 ja 248.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairastuneiden henkilöiden määrä	Sairauspäivien keskim. luku vuodessa	
		Sairaustapausta kohti	Henkilöä kohti
Viranhaltijat			
Päällystö	2	8.9	3.7
Alipäällystö	10	7.0	2.0
Miehistö	149	9.1	8.1
Talous- ja huoltohenkilökunta	8	13.7	8.2
Työsopimussuhteessa olevat	12	11.3	10.3

Koulutus. Sammutushenkilökuntaa koulutettiin jatkuvasti eri palopiireissä piirien päälliköiden kuukausittain laatimien koulutusohjelmien mukaan. Tämän lisäksi järjestettiin palolaitoksen toimesta palotarkastusmieskurssi, jonka suoritti 27 miestä. Ensiapukurssi I:n suoritti 70 miestä. HV:n ja HRV:n konemieskurssin suoritti 4 miestä.

Valtion palokoulun alipäällystöluokan suorittivat palokorpraalit Keijo Jaarni ja Pentti Simpanen. Saman koulun järjestämän pelastustyönjohtajan peruskurssin suorittivat palomest. Alfred Nordström ja palokers. Birger Söderlund sekä sammutustyönjohtajien säteilysuojauskurssin paloins. Åke Grönmark, palomestarit Armas Winqvist ja Paavo Rissanen.

Paloins. Åke Grönmark suoritti kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän 3-viikkoisen toimistopäällikköseminaarin. Koulutustoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin I jakson suoritti 2 miestä ja saman kurssin II jakson 5 miestä.

Väestönsuojelutoimiston järjestämän väestönsuojelujoukkojen perustamisen johtajakurssin suoritti 7 miestä. Väestönsuojelujoukkojen komppanianpäälliköiden ja joukkueenjohtajien peruskurssin suoritti 3 miestä, I jatkokurssin 9 miestä ja II jatkokurssin 4 miestä.

Kiinteistöt ja kalusto. Kiinteistöt. Palolaitoksessa ei kertomusvuonna suoritettu varsinaisia rakennustöitä. Kaikissa rakennuksissa tehtiin kuitenkin erilaisia vuosikorjauksia.

Kalusto. Vuoden aikana palolaitokselle hankittiin yksi Fargo D 500 -merkkinen paloauto, yksi Ford Transit 1250 -merkkinen erikoispaloauto, yksi Ford 17 M -merkkinen henkilöauto sekä yksi Mercedes-Benz -merkkinen sairaankuljetusauto. Ajoneuvokaluston lisäksi hankittiin sekalaista palo- ja raivauskalustoa sekä 10 kpl tulensuojapukuja. Autoradiopuhelimien määrä lisääntyi viidellä.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruiskujen lukumäärä ja jakaantuminen eri paloja palovartioasemille vuoden lopussa selviää seuraavalla sivulla olevasta taulukosta:

Sijoituspaikka Placering Location	Moottoriajoneuvoja Motorfordon Motor vehicles													Hyökkäys- ja ruiskuveneitä Attack- och sprutbåtar Fire boats	Moottoriruiskuja Motorsprutor Motor pumps
	Varsinaiset sammutusautot Eg. släckningsbilar Fire engines						Erikoishuoltoautoja Specialserviceбilar Special service trucks	Sammakkomiesautoja Grodsmansvagn Frogmanvens	Sairaankuljetusautoja Ambulanser Ambulances	Henkilöautoja Personbilar Cars	Kuorma- ja pakettiautoja Last- och paketbilar Trucks and vans	Traktoreita Traktorer Tractors	Yhteensä Summa Total		
	Ruiskuautoja Sprutbilar Pump trucks	Pioneeriautoja Pionjärbilar Pioneer trucks	Vesisäiliöautoja Vattentankbilar Water tank trucks	Vaahtoautoja Skumsläckningsbilar Foam trucks	Letkuautoja Slangbilar Hose trucks	Konetikasautoja Maskinstegar Ladder trucks									
Sammutusosasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Släckningsavdelningen															
Fire fighting division															
Pääpaloasema	2	—	—	—	—	1	—	1	1	3	1	1	10	2	4
Haagan paloasema .	2	1	1	—	1	2	—	—	1	—	—	—	8	—	5
Käpylän paloasema	1	—	1	—	1	—	[1] 1	—	—	—	1	—	5	—	3
Malmin palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Kallion paloasema ..	2	1	—	2	1	—	[2] 1	—	9	—	—	—	16	—	4
Herttoniemen palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	1
Suomenlinnan palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Varalla	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	87
I reserv															
In reserve															
Teknillinen osasto ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—
Tekniska avdelningen															
Technical Dept.															
Yhteensä Summa Total	14	2	2	2	3	3	2	1	12	6	3	1	51	2	106

[1]) Vesisuojeluauto. — Vattenskyddsbil. — Waterprotection car.

[2]) Nostolava-auto. — Hydraulisk lyftflakbil — Truck with hydraulic platform.

Palolaitoksella oli siis 28 varsinaista sammutusautoa, joista 19:ssa oli pumppu. Näistä 11 autossa oli korkeapainepumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli yhdessä 3 500, kuudessa 2 800, yhdessä 2 500 ja yhdessä 1 000 l/min -tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ilmakehän) matalapaine ja 250 l/min (46 ik) korkeapainepumppu sekä kolmessa vastaavasti 2 500 l/min 8 ik:n paineella ja 300 l/min 60 ik:n paineella ja yhdessä 2 800 l/min 8 ik:n paineella ja 300 l/min 50 ik:n paineella. Mainituissa autoissa oli lisäksi vaahtosammutuslaitteet, joiden teho kahdessatoista autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 1 500 l/min, kolmessa 2 000 l/min, yhdessä 4 000 l/min, yhdessä 800 l/min ja yhdessä 48 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu teholtaan 2 200 l/min, viisitoista ruiskua teholtaan 2 000, kaksi 1 500, neljä 1 400, kolme 1 000, kuusikymmentäkolme 800, kaksi 600, neljä 500 ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveneen HRV:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min. Veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet. Hyökkäysveneessä oli yksi kannettava moottoriruisku teholtaan 2 000 l/min sekä yksi pienoisruisku teholtaan 230 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli 157 730 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin vuoden aikana yhteensä 1 560 m. Käyttökelvotonta letkua poistettiin 2 185 m. Letkuvarasto oli vuoden lopussa yhteensä 88 074 m paloletkua, josta 50 480 m 3″:n liittimillä varustettua pääjohtoa. Korkeapaineletkuja oli palolaitoksella yhteensä 1 460 m.

P a l o p o s t i t j a v e d e n o t t o p a i k a t. Kertomusvuoden aikana valmistui 168 uutta vesijohdon palopostia, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 5 809. Esikaupunkialueilla oli useita palokaivoja ja -altaita.

P a l o i l m o i t u s l a i t t e e t j a v i e s t i v ä l i n e e t. Yksityisten automaattisia palohälytys- ja sprinklerlaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 56 ja vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskukseen 117, Kallion paloaseman keskukseen 224 ja Haagan paloaseman keskukseen 82.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 715 hätäpuhelinta. Lisäksi voitiin hätäpuhelinkeskus hälyttää jokaisesta puhelimesta numerolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskukseen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066.

Pääpaloaseman hälytyskeskukseen hankittiin magnetofonijärjestelmä paloilmoituksien taltioimista varten ja Kallion paloaseman hälytyskeskukseen samoin sairaankuljetusilmoituksien ja radiopuhelinliikenteen taltioimista varten.

Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoiminnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoiminnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu Ilmalan Vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Kuudessa päivystysautossa, 19 paloautossa ja 12 ambulanssiautossa sekä yhdessä erikoisautossa ja ruiskuveneissä oli radiopuhelin.

Sammutus-, avunanto- ja sairaankuljetustoiminta. S a m m u t u s t o i m i n t a. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna eri syistä kaikkiaan 1 969 kertaa. Hälytysten syyt ja määrä olivat seuraavat:

Hälytysten syyt	Lukumäärä
Tulipalo	1 049
Nokipalo	20
Savu tai kaasu	58
Erehdys	76
Automaattisten hälytyslaitteiden vastaanottokeskukseen tulleet vikahälytykset:	
vika hälytyslaitteissa	53
linjaviasta aiheutunut	20
vahingon aiheuttama	101
Ilkivalta	83
Happikojeavustus	14
Sammakkomiesavustus	77
Muut avustukset	418
Yhteensä	1 969

Tulipalosta johtuneet hälytykset suoritettiin 572 tapauksessa puhelimitse ja 410 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuksen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 38 tapauksessa ja suullisesti 29 kertaa.

T u l i p a l o t. Kertomusvuonna sattuneesta 1 049 tulipalosta oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla kaikkiaan 830 eli 79.12 %, keskikokoisia tulipaloja 32 eli 3.05 %. Suuria tulipaloja ei kertomusvuonna ollut. Palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan paikalle tuloa, oli 187 eli 17.83 %. Tulipalot jakaantuivat eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tulipaloja	Kuukausi	Tulipaloja
Tammikuu ...	61	Heinäkuu	63
Helmikuu	50	Elokuu	194
Maaliskuu	53	Syyskuu	56
Huhtikuu ...	76	Lokakuu	79
Toukokuu	119	Marraskuu	57
Kesäkuu	168	Joulukuu	73
		Yhteensä	1 049

Tulipaloista sattui 661 klo 6—18 ja 388 klo 18—6 välisenä aikana.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää liitteenä olevasta taulukosta.

A v u n a n t o- j a p e l a s t u s t y ö t. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 490 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- ja kaasuvaaran takia 58 kertaa ja happikojeita lainattiin 14 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumppausta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 418 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 77 kertaa, joista kuitenkaan 38 tapauksessa ei tarvittu sukellustoimintaa. Toiminta koski hukkuvan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

S a i r a a n k u l j e t u s t o i m i n t a. Sairaankuljetusautoja hälytettiin kertomusvuoden aikana 15 709 kertaa. Sairaankuljetuksia suoritettiin 13 837 kertaa ja tapauksia, jolloin potilasta ei tarvinnutkaan viedä tai potilas oli jo viety muiden toimesta, oli 1 872.

Sairaankuljetushälytykset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	Sairaankuljetuksia	Kuukausi	Sairaankuljetuksia
Tammikuu ...	1 273	Heinäkuu ...	1 171
Helmikuu ...	1 040	Elokuu	1 144
Maaliskuu ...	1 047	Syyskuu ...	1 248
Huhtikuu ...	1 027	Lokakuu ...	1 197
Toukokuu ...	1 045	Marraskuu ..	1 214
Kesäkuu ...	1 060	Joulukuu ...	1 371
		Yhteensä	13 837

Kuljetusmatkojen pituus oli 199 141 km eli keskimäärin 14.39 km suoritettua kuljetusta kohti.

P a l o v a h i n g o t. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 165 614 000 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 424 059 000 mk eli yhteensä 589 673 000 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 1 164 068 mk:aan ja kiinteimistön osalta 1 325 638 mk:aan eli yhteensä 2 489 706 mk:aan, joka oli 0.4 % uhatun omaisuuden arvosta. (Luvut ovat v:lta 1968.)

Palovahinkojen korvausprosentit v. 1959—1967 ovat olleet seuraavat:

1959 ... 0.7	1962 ... 0.4	1965 ... 0.5
1960 ... 0.6	1963 ... 0.6	1966 ... 0.5
1961 ... 0.6	1964 ... 1.0	1967 ... 0.4

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 12 ihmistä sekä tuhoutui 7 rakennusta kokonaan ja 37 osittain.

P a l o n e h k ä i s y t o i m i n t a

Rakennuspiirustusten tarkastus. Palotarkastajan tai apulaispalotarkastajan viransijainen osallistui viikottain rakennustarkastustoimikunnan kokouksiin, joissa käsiteltiin vuoden aikana n. 500 rakennuskohdetta. Erikoistapauksissa toimitettiin palolaitoksen puolesta piirustusten seikkaperäinen ennakkotarkastus. Rakennuskatselmuksissa ei palolaitoksen edustaja ollut mukana. Uudisrakennustyömailla suoritettiin pyynnöstä tarkastuksia.

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyn liittyvistä asioista: maistraatille 168, kaupunginhallitukselle 7, kauppa- ja teollisuusministeriölle 13, rakennusvirastolle 19, rakennustarkastusvirastolle 23, terveydenhoitovirastolle 5, kaasulaitokselle 17, muille viranomaisille ja yksityisille 28.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus asuinrakennuksissa suoritettiin II, VIII, IX ja XIII nuohouspiirien alueilla 7.1.—30.5. sekä muuhun kuin asumiseen tarkoitetuissa rakennuksissa 22.9.—4.12. välisenä aikana koko kaupungin alueella. Kaupungin ulkopuolella sijaitsevissa erilaisissa kaupungin laitoksissa suoritettiin tarkastuksia. Tarkastuksissa todettujen puutteellisuuksien johdosta annettiin 3 177 korjausmääräystä. Jälkitarkastuksia suoritettiin kunkin alueen yleisen tarkastuksen jälkeen. Tämän lisäksi suoritettiin 2 352 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin palonehkäisyosastossa kiinteistökortiston tekoa. Kortistosta ilmenee kiinteistönomistaja, osoite, rakennusaine, kerrosluku, rakennuksen käyttötapa, vaaralliset palokohteet kuten palavan nesteen varastot, niissä olevat sammutuslaitteet, henkilöturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet ym.

Palopäällystö ja -alipäällystö piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä, kursseilla ja Valtion palokoulussa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä lisäksi paloturvallisuutta koskevia luentoja erilaisilla väestönsuojelukursseilla.

Nuohous

Palolautakunta yhdisti kertomusvuotena nuohouspiirejä kahteen otteeseen: 1.1.1969, jolloin nuohouspiirejä oli 12 ja 1.7., jolloin nuohoojamestari Jouko Halmeen siirryttyä eläkkeelle nuohouspiirien lukumäärä oli 11.

Palolautakunta vahvisti kokouksessaan 10.6. nuohouspiirijaon ja -numeroinnin I—XI:ksi.

Piirinuohoojien lisäksi piireissä oli yhteensä 12 etumiestä, 41 nuohoojaa ja kaksi oppilasta.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 6 kertaa ja erikoiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti.

Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen, johon kului yhteensä 340 tarkastuspäivää eli keskim. 31 päivää piiriä kohti. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat 3 261 muuta tarkastusta sekä kukin vuorollaan nokipalopäivystystä.

Kertomusvuonna sattui 20 nokipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena niiden lukumäärä on ollut seuraava:

1960	40	1965	31
1961	26	1966	29
1962	22	1967	19
1963	36	1968	14
1964	27	1969	20

Eräitä huomattavampia tulipaloja

Asuinrakennuspalo Oulunkylässä. 13.6. klo 2.15 hälytettiin palokunta Siltavoudintie 3 Oulunkylään. Palokunnan saavuttua paikalle paloi roskalaatikko ja ulkorakennuksen päätyseinä. Palo sammutettiin nopeasti ja palokunnan ollessa lopettamaisillaan sammutustyötään kuului rautatien toiselta puolen avunhuutoja ja huomattiin valtavien savupilvien nousevan eräästä rakennuksesta taivaalle. Palokunta lähti välittömästi paikalle jättäen selvitetyn kaluston ensimmäiselle palopaikalle. Saavuttaessa toiselle palopaikalle Larin Kyöstintielle maassa makasi tajuttomana nainen jalka ja käsivarsi murtuneina. Nainen oli hypännyt kolmannen kerroksen ikkunasta tulta pakoon. Ylhäällä kolmannen kerroksen kohdalla riippui mies ollen putoamaisillaan liekkien tunkeutuessa valtoimenaan ikkunasta ulos. Nopea vetotikkaiden selvitys pelasti miehen, joskin hän sai palovammoja käsiinsä ja kasvoihin. Muista huoneista ihmiset pelastautuivat ja pelastettiin ikkunan kautta. Kaikkiaan loukkaantui tulipalossa 6 henkilöä.

Liite **Tulipalojen syttymispaikat ja -syyt v. 1969** **Platser och orsaker**

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissyy Brandorsak Causes of fires									
	Viallinen tulisija tai savujohto Felaktig eldstad eller rökkanal Defective fireplace or chimney	Tulisijan tai savuhormin liikakuumeneminen Överhettad eldstad eller rökkanal Fire-place or chimney overheated	Savupiipusta tullut kipinä Gnista från skorsten A spark from chimney	Tulisijasta lentänyt kipinä ym. Gnista från eldstad A spark from fireplace	Kuuma tuhka tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Salama Blixt Lightning	Sähkölaitteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av elapparatur Careless handling of electric appliances	Muut sähköstä aiheuturvat syyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity	Palavien nesteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids
Asuinhuone - Bostadsrum - Living accommodation	1	2	—	3	—	—	7	12	—
Asuinrakennus - Bostadshus - Residential building	3	—	—	—	—	1	—	1	—
Auto ym. moottoriajoneuvo - Bil e.a. motorfordon - Car or other motor vehicle	—	—	—	—	—	—	2	64	3
Autotalli - Garage - Garage	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Eteinen - Tambur - Hall	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Halkopino - Vedtrave - Wood pile	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hiilivarasto - Kollager - Coal yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hissi+moottori - Hiss - Lift or its engine	—	—	—	—	—	—	—	7	—
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto - Hotell, sjukhus mm. allmän lokal - Hotel, hospital etc. public premises	—	2	—	1	—	—	3	7	1
Kaatopaikka - Avstjälpningsplats - Dump	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Katto - Tak - Roof	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Kellari - Källare - Basement	—	—	—	—	1	—	—	2	1
Keittiö, keittokomero - Kök, kokvrå - Kitchen, kitchenette	—	13	—	—	—	—	2	1	1
Laiva, moottorivene - Fartyg, motorbåt - Ship, motorboat	—	1	—	—	—	—	—	3	1
Lautatarha - Brädgård - Lumber yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Liikehuone - Affärsrum - Business premises	—	1	—	1	—	—	1	4	—
Metsä - Skog - Woods	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muuntaja - Transformator - Transformer	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Neonvalomainos - Neonljusreklam - Neon lights	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Nurmikko, maasto - Gräsmatta, markbrand - Lawn, terrain	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Pannuhuone - Pannrum - Boiler room	3	1	—	—	—	—	—	2	—
Parakki - Barack - Barracks	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Pesutupa - Tvättstuga - Laundry room	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Raitiovaunu - Spårvagn - Tram	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Rakennustyömaa - Byggnadsarbete - Construction site	1	21	—	—	—	—	—	10	3
Rautatievaunu - Järnvägsvagn - Railway carriage or waggon	—	3	—	—	—	—	—	2	—
Roskakuilu - Förvaringsrum för sopor - Garbage chute	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Roskalaatikko - Soplår - Dust bin	—	—	—	—	7	—	—	—	—
Sauna - Bastu - Sauna bath	2	6	—	1	—	—	—	2	1
Sähköpylväs - Elstolpe - Pylon	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Tehdaslaitos - Fabrik - Factory	—	4	—	—	—	—	—	1	—
Työhuone - Arbetsrum - Workshop	—	2	—	—	—	—	—	2	2
Ullakko - Vind - Attic	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Vaja tai ulkorakennus - Skjul eller uthusbyggnad - Outbuilding	—	2	1	—	—	—	—	1	1
Varasto - Lager - Store	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Yhteensä - Summa - Total	12	58	3	6	12	1	16	138	14

av bränderna år 1969 Locoations and causes of fires in 1969

Syttymissyy Brandorsak Causes of fires															Yhteensä Summa Total
Tulitikkujen huolimaton käsittely Vårdslös hantering av tändstickor Careless handling of matches	Tupakointi Rökning Smoking	Putkijohtojen sulattaminen Smältande av rörledningar Smelting of pipeline	Muu tulen huolimaton käsittely Övrig vårdslös hantering av eld Other carelessness with fire	Räjähdys Explosion Explosion	Itsesytytys Självantändning Spontaneous combustion	Hitsaus Svetsning Welding	Tehdastoiminnasta aiheutunut kipinä tai kaasunmuodostus yms. Vid fabrikationen uppkommen gnista eller gasbildning mm. A spark from machinery or gas due to a manufacturing process	Konenosien liikakuumeneminen Överhettade maskindelar Parts of engines overheated	Rautatie-, moottoriajoneuvo- ja höyrylaivaliikenne Trafik Traffic	Lasten aiheuttamat Av barn förorsakade bränder Caused by children	Tuho- ja murhapoltto Pyroman- och mordbränder Arson	Juopuneen tai mielisairaan aiheuttama Av alkoholpåverkade eller sinnessjuka förorsakade bränder Caused by a drunken or insane person	Muu syy Annan orsak Other reason	Syy tuntematon Orsaken okänd Unknown or undetermined	
1	31	—	18	1	—	7	—	—	—	4	—	1	1	1	90
—	—	—	2	1	—	2	—	—	—	2	3	—	1	1	17
—	5	—	3	2	38	4	—	—	7	2	4	—	3	1	138
—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	1	—	—	9
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
2	—	—	4	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	23
—	—	—	4	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	1	14
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	7	—	5	—	—	4	—	—	—	4	8	—	—	1	33
1	3	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	26
—	—	—	3	—	2	3	—	—	—	1	—	—	1	2	17
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	1	—	1	—	15
—	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	181	—	91	—	—	1	—	—	—	43	31	—	10	—	358
—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	6	2	—	13	—	—	—	—	4	—	1	—	61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	7
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	3
—	18	—	4	—	—	1	—	—	—	4	5	1	—	—	40
—	—	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	8
—	1	—	—	—	1	—	10	3	—	—	1	—	—	—	21
—	3	—	3	1	—	5	—	1	—	—	1	—	1	—	21
—	—	—	6	—	—	3	—	—	—	1	1	—	1	—	14
—	5	—	20	1	—	—	—	—	—	11	6	1	—	2	51
—	4	1	4	—	2	2	—	—	—	1	—	—	3	—	19
4	265	2	189	9	52	54	10	4	8	80	74	4	24	10	1 049

Pelastustöiden tultua loppuun suoritetuksi sammutettiin 3-kerroksinen puutalo puolessa tunnissa ja sammutukseen käytettiin kahta 3″:n suihkua sekä 10 kpl 2″:n suihkua.

Varastopalo (Keskon varasto) Viikintien varrella. Palokunnan 28.8. saapuessa hälytyskohteeseen oli varaston pääty jo kauttaaltaan tulessa. Tuli oli varastonhoitajan ilmoituksen mukaan ilmeisesti syttynyt varaston ulkopuolella »pohjoissiivessä». Palokohteeseen selvitettiin neljä pääjohtoa, joista kaksi jouduttiin kytkemään sarjaan pitkästä selvitysmatkasta johtuen.

Palon alkuvaiheessa suoritettiin sammutustyö kahdella 3″:n ja kahdeksalla 2″:n suihkulla. Jälkisammutusvaiheen aikana haaroitettiin myös 3″:n suihkut. Sammutustyön alkuvaiheessa käytettiin myös nostolava-auton vesitykkiä. Sammutustyöhön osallistui vakinaisesta palokunnasta yhdeksän sammutusyksikköä sekä myöhemmässä vaiheessa Keskon teollisuuspalokunta sekä neljä sopimuspalokuntaa.

Varasto, jonka suuruus oli noin 3 000 m² paloi käyttökelvottomaksi. Varastonhoitajan asunnosta saatiin pelastetuksi osa irtaimistosta.

Mainittakoon, että pumppujen yhteinen käyntiaika oli n. 49 tuntia ja selvityksissä käytettiin n. 3 300 metriä letkuja. Poliisin ilmoituksen mukaan epäillään pikkupoikien varomatonta tulenkäsittelyä tulipalon syttymissyyksi.

Varastopalo SOK:n tehtailla. 4.12. klo 18.54 rekisteröi Kallion paloaseman hälytyskeskus paloilmoituksen, joka tuli SOK:n tehtailta Fleminginkatu 36 automaattisen paloilmoituslaitoksen hälyttämänä. Paloautojen saavuttua paikalle löivät liekit noin 30 m pitkän ja 20 m leveän kaksikerroksisen konelankavaraston kahdesta alemman kerroksen ikkunasta valtoimenaan ulos. Alakerrassa syttynyt palo saatiin melko nopeasti sammumaan, mutta juuri kun palokunta oli lähtemäisillään pois syttyivät yläkertaan palon aikana kertyneet kaasut humahtaen tuleen ja koko yläkerta oli hetkessä tulen vallassa. Yläkerrassa varmistuksessa olleet sammutusmiehet pääsivät hädintuskin perääntymään tulen alta pois.

Ullakkokerros eli yläkerta oli täyteen varastoituna lankatavaraa kattoon asti ulottuvine pinoineen. Kattolaudoitus paloi nopeasti ja kun palossa muodostui vielä runsaasti savua oli sammutustyö erittäin vaikeata. Sammutustyössä käytettiin kaikkiaan 9 suihkua ja nostolava-auton vesitykkiä sekä runsaasti sammutusvoimia, mutta siitä huolimatta varastorakennus varastoineen tuhoutui melkein kokonaan ja vahingot nousivat yhteensä 800 000 mk:aan.

Talous ja yleinen hallinto

Menot ja tulot. Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä 9.12 mmk, josta palkkamenojen osuus oli 6.16 mmk ja kaluston vuotuishankinnan osuus 0.17 mmk.

Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna 35 763 mk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 1.21 mmk, mikä johtui palkka- ja hintatason noususta.

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 6 000 mk, kaupungin alueella toimiville muille vapaaehtoisille palokunnille sekä Suomen Meripelastusseuralle yhteensä 87 270 mk, vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan tukemiseen 25 mk, vakinaisten palomiesten osuusruokalalle 11 250 mk ja palolaitoksen henkilökunnan kesäkodin vuokria varten 600 mk eli avustuksia yhteensä 105 145 mk.

Tulot jäivät edellisen vuoden markkamäärään, 852 328 mk, verrattuna 260 205 mk alhaisemmiksi eli yhteismäärään 592 123 mk. Sairaalavirasto ei enää korvannut palolaitokselle sairaankuljetustoiminnan nettomenoja.

Varsinaisista sairaankuljetuksista tuloja kertyi 339 981 mk, luontoisetukorvauksista 37 474 mk, vuokrista 77 220 mk ja kaluston lainauksista ja avunantotöistä 137 448 mk.

Rahastot. Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 13 726 mk. Tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 37 530 mk ja korkotuloja oli 6 900 mk eli tuloja yhteensä 44 430 mk. Käyttövaroista siirrettiin 60 % pääomaan eli 22 345 mk, jolloin se vuoden lopussa nousi 94 842 mk:aan. Käyttämättömiä varoja (säästö v:lle 1970) oli vuoden lopussa 14 897 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston pääoma oli vuoden alussa 10 734 mk ja käyttövaroja 1 010 mk. Korkotuloja kertyi vuoden aikana 1 090 mk ja Ranskan suurlähettiläs lahjoitti 100 mk eli tuloja oli yhteensä 1 190 mk. Pääoma kasvoi 98 mk:n suuruisen indeksihyvityksen johdosta 10 832 mk:aan. Käyttövaroja siirrettiin pääomaan runsaat 45 % eli 1 001 mk, jolloin se nousi vuoden lopussa 11 833 mk:aan ja v:lle 1970 jäi käyttövaroja 1 200 mk.

Vuoden aikana ei rahastosta myönnetty yhtään apurahaa.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta lahjoituksesta perustetusta stipendirahastosta oli vuoden alussa jäljellä 9 542 mk. Rahaston menot olivat 5 303 mk ja korkotulot 390 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 4 629 mk.

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 16 vapaaehtoista palokuntaa, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 549 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja kiintopumppuineen 19, moottoriruiskuja 21, vesisäiliöitä 18, joiden yhteinen tilavuus oli 30 500 l, 3″:n letkua 3 800 m, 2″:n letkua 700 m ja 1½″:n letkua 4 900 m.

Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta ja yksi laitospalokunta.

Varapalokuntien palotoiminta oli kertomusvuoden aikana seuraava:

Varapalokunta Frivilliga brandkårerna Voluntary fire brigades	Hälytysten luku kaupunkialueella Antal alarmen inom stadsområdet Number of alarms within the city limits
Helsingin VPK	6
Degerön »	2
Haagan »	7
Karjalaisten »	—
Lauttasaaren »	8
Malmin »	5
Marjaniemen »	9
Oulunkylän »	6
Pakinkylän »	7
Pitäjänmäen »	—
Puistolan »	9
Pukinmäen »	—
Tammisalon »	3
Tapanilan »	5
Vanhan Käpylän »	4
Vartiokylän »	4
Suomen Meripelastusseura ry	—
Yhteensä	75

Hälytyksiä kaupunkialueen ulkopuolella ei kertomusvuonna sattunut.

19. Väestönsuojelutoimisto

Henkilökunta. Väestönsuojelutoimiston henkilöstössä tapahtui v. 1969 seuraavat muutokset: suunnittelu- ja koulutuspäällikkönä oli eversti evp. Uljas Käkönen 31.8. saakka ja 1.11. lähtien ev.luutn. evp. Martti Suhonen, viestisuunnittelijana ev.luutn.evp. Pentti Vornanen 24.1. saakka ja 1.4. lähtien ev.luutn. evp. Reio Wisakanto sekä kouluttajana ev.luutn. evp. Erik Sandström 31.10. saakka ja 1.11. lähtien ev.luutn. evp. Alf Konno.

Kalliosuojien hoitohenkilöstöön kuului koneenhoitaja, sähköyliasentaja, koneasentaja, 2 sähköasentajaa, putkiasentaja, laitosmies ja 9 kalliosuojanhoitajaa.

Hallinnollinen toiminta. Väestönsuojelutoimiston v:lta 1966 oleva työjärjestys tarkistettiin ja täydennettiin. Uusi työjärjestys astui voimaan 16.5.1969. Samana päivänä astui voimaan myös kalliosuojien hoitohenkilöstön uusittu työjärjestys.

Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osaltaan diaariin kertomusvuonna merkittyjen kirjeiden luku, joka oli 1 881. Näistä oli hallinnollisia asioita 687, suunnittelu- ja koulutusasioita 1 050, rakenteellisen suojelun asioita 144. Kalliosuojien vuokrasopimuksia tehtiin 11. Rahatoimistolle lähetettyjen maksuosoitusluetteloiden määrä oli 132, laskujen määrä 1 011 ja palkanmaksukehoitusten määrä 60. Edelliseen vuoteen verrattuna oli kirjeenvaihtoa osoittavissa luvuissa havaittavissa pientä laskua, kun taas maksuliikettä osoittavissa luvuissa selvää nousua.

Kalliosuojien vuokrauksesta oli tuloja kertomusvuonna 949 412 mk. Niiden käyttökustannus- ja kunnossapitokulut olivat 346 954 mk. Vuoden alkupuoliskolla oli joku kalliosuoja tilapäisesti vuokraamatta menekkivaikeuksien takia, mutta kesästä lähtien olivat kaikki vuokrauskelpoiset suojatilat vuokrattuina jatkuvasti. Tähän vaikutti osaltaan myös kohonnut taloudellinen aktiviteetti.

Suunnittelutoiminta. Kertomusvuoden suunnittelutoimintaan on vaikuttanut tieto sisäasiainministeriössä valmisteltavasta uudesta väestönsuojelun organisaatiosta. Alustavat määrävahvuustiedot mahdollistivat suunnittelun aloittamisen uudelta pohjalta, vaikka vahvistettuja kokoonpanoja ei vielä saatukaan.

Sisäasiainministeriö antoi 19.6. evakuointien suunnittelusta uudet ohjeet, joiden mukaan kyseinen suunnittelu ja mahdollinen toteuttaminen kuuluu kokonaan väestönsuojeluviranomaisille. Uusittavan valmiusevakuointisuunnitelman laatiminen aloitettiin edellä mainittujen ja Uudenmaan lääninhallituksen täydentämien ohjeiden mukaisesti.

Yleisen väestönsuojelun johtoelimien ja yksiköiden henkilöstön sijoituskortistossa suoritettiin henkilövaihdosten aiheuttamat muutokset 335 henkilön kohdalla.

Kertomusvuonna jatkettiin v. 1968 aloitettua omakohtaisen suojelun suunnitelmien tarkistamista. Vuoden loppuun mennessä oli eri toimipaikkoja koskevia tarkistettuja

suunnitelmia lähetetty väestönsuojelutoimistolle seuraavasti: muut kuin kaupungin virastot ja laitokset 145, teollisuus ja liikeyritykset 232 ja asuntokiinteistöt 24.

Lähes 40 % pyydetyistä tarkistuksista oli vielä saapumatta, joten työ tulee jatkumaan ja tietyssä määrin tarkistustyö onkin alati jatkuvaa. Työtä hidastivat mm. väestönsuojelutoimiston työvoiman vähyys, organisaationmuutokset valtion virastoissa ja laitoksissa sekä suojelujohtajien jatkuva vaihtuminen. Paria poikkeusta lukuun ottamatta laitosten ja vastaavien asennoituminen väestönsuojeluun oli myönteistä.

Väestönsuojelutoimisto ei työvoiman vähyyden takia kyennyt riittävässä määrin avustamaan kaupungin virastojen ja laitosten suojelusuunnitelmien laatimista ja tarkistamista. Tämä tuki olisi ollut tarpeen nimenomaan siellä, missä ei ollut päätoimista suojelujohtajaa tai tämän apulaista. Kaupungin virastoja ja laitoksia koskeva suojelusuunnitelmakortti liitteineen saatiin 206 eri toimipaikasta.

Laajentuneet suunnittelutehtävät ovat osittain jo johtaneet siihen, että työn vaatimustasosta on ollut pakko tinkiä. Tilanne tulee edelleen vaikeutumaan mm. väestönsuojelun toimeenpanossa tapahtuvien organisaationmuutosten ja tämän aiheuttamien suunnittelutehtävien lisääntymisen vuoksi.

Viesti- ja hälytystoiminta. Väestönsuojelukeskuksen sisäiset viestiyhteysjärjestelyt sekä kaiutinverkosto saatettiin kuntoon suojan laajennustyön valmistuttua. Kanavapuiston kalliosuojassa olevaan kaupunginhallituksen suojatilaan tulevat puhelinverkot rakennettiin. Väestönsuojelukeskuksen laajennustyön yhteydessä asennettiin paineilmakäyttöinen suurtehohälytin 25 m korkeine teräslieriötorneineen. Arhotien suurtehohälytintä varten rakennettiin niinikään teräslieriötorni, joka pystytettiin alkusyksystä. Kaupungin alueelle oli näin ollen asennettu viisi suurtehohälytintä. Kolmen viimeksi asennetun koekäyttöä ei ollut vielä suoritettu.

Väestönsuojelumateriaalin hankinnat. Hankintamäärärahoja oli v:lle 1969 myönnetty 110 000 mk.

Väestönsuojelutoiminta jakaantui palvelualoittain seuraavasti: johtamistoiminta, tiedustelu- ja järjestyspalvelu, palontorjunta, pelastus-, raivaus- ja lääkintäpalvelu. Niihin tarvittavat tärkeimmät materiaalilajit olivat: palokalusto, pelastus- ja raivauskalusto, lääkintä-, suojelu- sekä viestialojen materiaali. Määrävahvuisen materiaalin lisäksi tarvittiin materiaalia varastoihin kulutuksen mukaista täydennystä varten.

Merkittävin materiaalitilannetta parantanut hankinta oli suojelulohkojen kiinteitä ensiapupaikkoja varten hankittu lääkintämateriaali, josta eräitä toimituseriä siirtyi v:n 1970 puolelle.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelutoimiston pitämiä kursseja oli: yleisen väestönsuojelun kursseja 20, laitossuojelun kursseja 37 ja evakuointihenkilöstön kursseja 6. Oppilasmäärät olivat vastaavasti seuraavat: yleisen väestönsuojelun koulutus 410, laitossuojelun koulutus 1 054 ja evakuointihenkilöstön koulutus 174.

Mainittujen kurssien lisäksi piti väestönsuojelutoimiston ensiapukouluttaja kaupungin sähkölaitoksen henkilökunnalle 4 ensiavun koulutustilaisuutta, joihin osallistui 295 henkilöä.

Kaupungin tärkeimpien virastojen ja laitosten sekä erityisesti teollisuuslaitosten uudet suojelujohtajat koulutti edelleen Suomen Väestönsuojelujärjestö.

Väestönsuojelutoimiston tekemään esitykseen perustuen, jonka mukaan yleisen väestönsuojelun johtajistoa ja erityishenkilöstöä koulutettaisiin asetuksen mukaisilla pakollisilla kursseilla Valtion väestönsuojelukoulussa, järjestettiin kaksi viikon kestävää kurssia, toinen pelastuskomppanioiden ja toinen ensiapukomppanioiden johtajistolle. Osanottajia oli yhteensä 70.

Yleisen väestönsuojelun johtoelimiin ja joukkoihin sijoitettujen johtajien, alijohta-

jien ym. henkilöstön määrävahvuus oli 8 551 henkilöä ja koulutettujen määrä 2 755, mikä on suunnilleen sama määrä kuin v. 1968. Vajaus sijoituksissa täytetään perustamisvaiheessa väestönsuojeluvelvollisilla tai vapaaehtoisilla. Kodittomien huolto-organisaation henkilöstön määrävahvuus oli 821 ja koulutettuja 24. Kalliosuojan hoitajien määrävahvuus oli 223 ja koulutettuja 113.

Väestön omatoimisen suojelun henkilöstön koulutuksesta ovat suureksi osaksi Helsingin kaupungin myöntämien avustusten turvin huolehtineet Helsingin Väestönsuojeluyhdistys ja Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen järjestämiä väestön omakohtaisen suojelun kursseja oli yhteensä 92, joihin osallistujia oli 2 020. Teollisuuden ja liikeyritysten suojelun kursseja pidettiin yhteensä 29, osallistujia oli 1 154.

Näiden lisäksi yhdistyksen järjestämiin valistustilaisuuksiin osallistui 840 kuulijaa. Vielä on mainittava »Merisataman rysäys» 9.11., johon otti osaa 325 ensiapu-, pelastus- ja palomiestä sekä valtionrautatiet ja jossa yleisöä oli paikalla n. 3 000. Tilaisuudesta laadittiin lyhytelokuva valistus- ja informaatiotarkoituksiin.

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin suorittamaa ensiapu- ja kotisairaanhoitokoulutusta annettiin yhteensä 313 kurssilla ja näillä oli osanottajia 5 752.

Lisäksi pidettiin kurssien opettajien jatkokoulutuspäivät, joille oli osanottajia Helsingistä 40. Järjestön keskushallituksen valmennuskursseilla valmennettiin uusiksi opettajiksi 32 sairaanhoitajaa. Ensiapualueharjoituksia pidettiin Helsingissä 7, osanottajia oli n. 400.

Kertomusvuoden aikana on kalliosuojaryhmiin sijoitetuille peruskoulutetuille järjestetty jatkokoulutustilaisuuksia suojelupiireittäin 24 oppilaalle. Opetus toimeenpantiin uudenaikaisten koneistojen ja laitteiden käsittelyyn sovellettuna harjoitteluna.

Väestönsuojelun pelastusyksiköihin tarvittavien pelastuskoirien koulutus saatiin alkuun vuoden aikana. Lohjalla pidetyn peruskokeen, joka oli ensimmäinen Suomessa, suoritti syksyllä 9 koiraa ja lisäksi 4 koiraa suoritti sopivuuskokeen. Koska ko. toiminta on vapaaehtoisuuteen perustuvaa, on se alkujärjestelyjen tultua suoritetuksi luovutettu kuluvan vuoden alusta lähtien Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen tehtäväksi. Koirien harjoituspaikkaa laajennettiin jonkin verran, joskin se vieläkin oli varsin puutteellinen.

Rakenteellinen toiminta. Erottajan yleisessä kalliosuojassa sekä Pihlajamäessä Graniittitien ja Liusketien asuntoalueen yhteisissä kalliosuojissa jatkuivat sisustustyöt koko kertomusvuoden ajan. Myllypuron yhteisessä kalliosuojassa suoritettiin louhintatyö loppuun. Vesalan asuntoalueen yhteisen kalliosuojan rakennustyöt aloitettiin kertomusvuoden syksyllä.

Edelleen olivat työn alla Koskelantien, Naulakalliontien, Strömbergintien, Muurimestarintien ja Juurikasvaraston kalliosuojat. Näistä Koskelantien suojelukeskuksen ja Juurikasvaraston suojelulohkon toimiston kalliosuojat valmistuivat lopullisesti kertomusvuoden lopulla.

Valmiisiin kalliosuojiin mahtui vuoden lopussa sama määrä yleisöä kuin edellisenäkin vuonna eli 37 475 henkeä, rakenteilla oleviin on laskettu mahtuvan 20 670 henkeä.

Valmiita väestönsuojia oli kertomusvuoden loppuun mennessä yht. 2 009, suojahuoneiden kokonaispinta-ala on 158 739 m² ja niihin mahtuu yht. 246 893 henkilöä. Väestönsuojista on yksityisten rakennuttamia talokohtaisia väestönsuojia 1 984, näiden yhteinen pinta-ala on 129 783 m² ja niihin mahtuu 209 418 henkilöä. Kaupungin rakennuttamia yleisiä ja yhteisiä kalliosuojia oli valmiina yht. 25, näiden yhteinen pinta-ala on 28 956 m² ja niihin mahtuu 37 475 henkilöä. Lisäksi oli kaupungilla kertomusvuonna rakenteilla 5 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 12 822 m² yht.

20 670 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 1 669 m². Suunnitteilla oli kaikkiaan 9 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 26 106 m² yht. 43 000 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 1 671 m².

Väestönsuojeluasetuksen 21 § 7 kohdan edellyttämiä valvontatarkastuksia talokohtaisissa suojissa jatkettiin. Tarkastuskohteita oli vain 46 työvoiman puutteesta johtuen.

Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa olevien kalliosuojien hoidon ja valvonnan tehostamiseksi oli suojia varten suunniteltu yhtenäinen sarjalukkojärjestelmä, jonka toteuttaminen aloitettiin kertomusvuoden aikana ja jatkui edelleen.

Tiedotus- ja yhteistoiminta. Helsingin kaupungin väestönsuojelun järjestelyjä ja valmiutta tehtiin tunnetuksi mm. järjestämällä esittelytilaisuuksia, joita kaupungin omia tilaisuuksia lukuun ottamatta oli 22. Tutustumiskäynnin tekivät mm. Ruotsin siviilipuolustusjärjestön pääsihteeri ja teollisuuden puolustustoimiston intendentti, Norjan rakenteellisen suojelun ylitarkastaja, Lahden kaupungin ja Helsingin maalaiskunnan väestönsuojelulautakunnat ja eräät kunnanhallituksen jäsenet, Espoon kauppalan eräät johtavat virkamiehet, useiden kuntien väestönsuojelupäälliköt, useat puolustuslaitoksen kurssit ja muut edustajat sekä monet vapaat kansalaisjärjestöt.

Lehdistölle ja yleisradion edustajille järjestettiin tutustumiskäyntejä kalliosuojiin ja suojelukeskukseen sekä tutustumistilaisuuksia suurtehohälytinjärjestelmään.

Tulot ja menot. T u l o j a oli kertomusvuonna kalliosuojien vuokrista ym. yhteensä 952 167 mk.

Määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 2 949 185 mk, m e n o t olivat 2 788 462 mk, joten käyttämättä jäi 160 723 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle yhteensä 142 000 mk.

20. Huoltotoimi[1])

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Taloudellisen tilanteen kannalta kertomusvuosi oli hieman parempi kuin edellinen vuosi, sillä työttömyys avuntarpeen syynä laski jonkinverran ja oli 9.9 (ed. v. 15.1) %. Kotiavustusta saaneista työttömien osuus oli 11.9 %. Työttömyyden takia huoltoapua saaneita perheitä ja yksinäisiä oli yhteensä 2 510.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli 25 410. Lasku edellisestä vuodesta oli 2.0 %. Huoltoavun kotiavustustapauksia oli eniten tammikuussa ja vähiten elokuussa. Asuntojen vuokrien suuruus oli useissa tapauksissa syynä huoltoavun tarpeeseen, näin oli myös useiden kaupungin uusiin vuokra-asuntoihin muuttaneiden kohdalla.

Huoltoavun vaikutuspiiriin, johon luetaan kotiavustusta ja laitoshoitoa saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoineen ja alle 16 v:n ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 39 518 henkilöä eli 7.5 (ed. v. 7.8) % henkikirjoitetusta väestöstä. Osa sai vain tilapäistä huoltoapua.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on sosiaalihuollon tehtävien painopiste siirtymässä yhä enemmän auttamistoiminnan muille alueille, joista ovat esimerkkeinä palvelutoiminta, sopeuttaminen, kuntouttaminen, neuvonta, ohjaus ja kasvatus. Riittävän henkilökunnan puute vaikeuttaa jatkuvasti kuitenkin toiminnan kehittämistä.

Vanhusten laitospaikoista oli edelleen suuri puute, vaikka kotihuoltoa pyrittiin edelleen kehittämään. Vuoden lopulla oli vanhusten lukumäärä 51 159 eli 9.8 % koko väestöstä.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kaikista Koskelan sairaskodissa hoidetuista laski edelleen. Hoitovuorokausista oli heidän osuutensa 37.3 (ed. v. 40.0) %.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä huollettujen lukumäärä laski. Asunnottomien alkoholistien tilapäismajoitusta varten oli Porkkalankatu (ent. Lauttasaarenkatu) 1:ssä majapaikka, jossa oli ajoittain samanaikaisesti n. 400 miestä. Kertomusvuonna aloitettiin nk. etsintähuolto, jonka toimesta huoltoviraston auto haki maastosta huoltoon avuttomassa kunnossa olevia asunnottomia alkoholisteja.

Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosakustannuksia lukuun ottamatta nousivat huoltotoimen bruttomenot edellisestä vuodesta 14.1 % eli n. 11.5 mmk ja olivat ne kertomusvuonna 92.9 mmk. Nettomenot olivat 71.5 mmk eli 9.2 mmk ja 14.8 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritetut tukiosakustannukset olivat 17.5 mmk eli 15.8 % kokonaismenoista.

[1]) Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Huoltovirasto ja laitokset

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	9 725	38.3
» » lapsia huollettavana	60	0.2
» naiset ilman lapsia	9 203	36.2
» » lapsia huollettavana	2 089	8.2
Avioparit ilman lapsia	1 641	6.5
» lapsia huollettavana	2 692	10.6
Yhteensä	25 410	100.0

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 4 841; nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli										Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	
Yksinäiset miehet	33	11	7	6	3	—	—	—	—	—	60
Yksinäiset naiset (naimattomat, lesket, eronneet, erossa asuvat)	1 129	613	240	79	24	1	3	—	—	—	2 089
Avioparit	859	889	526	268	96	34	13	5	1	1	2 692
Yhteensä	2 021	1 513	773	353	123	35	16	5	1	1	4 841

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 9 775. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luettuina oli 39 518, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin henkikirjoitetun väestön keskiväkiluvusta se oli 7.5 %. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden perheiden lapsia yhteensä 746, ko. perheiden lukumäärä oli 476.

Avuntarpeen syy. Pääsyistä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 49.8 %. Vanhuus esiintyi syynä 14.5 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 13.4 %:lla ja työttömyys 9.9 %:lla.

Kymmenvuotiskautena 1960—1969 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Vanhuus	12.5	16.6	13.3	14.1	14.3	15.3	14.9	14.3	13.7	14.5
Mielisairaus ja vajaamielisyys	13.0	14.2	14.0	12.7	12.3	11.9	11.3	10.1	9.5	9.4
Muu sairaus	47.3	46.5	51.3	47.4	46.9	47.1	44.1	38.0	37.1	39.6
Synnytys	0.9	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.7	0.9	0.7	0.7
Invaliditeetti	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9	0.8	0.8
Perhesuhteet	2.5	2.6	2.8	2.4	2.4	2.5	2.7	2.7	2.8	2.8
Epäsosiaalinen elämäntapa	9.1	10.1	9.9	9.1	10.4	10.3	12.5	12.1	12.0	13.4
Työttömyys	8.1	2.9	1.5	6.7	5.4	4.7	6.0	13.7	15.1	9.9
Muu syy	5.7	5.5	5.5	6.0	6.6	6.6	6.9	7.3	8.3	8.9
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Seuraavassa ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16—19 v	20—29 v	30—39 v	40—49 v	50—59 v	60—64 v	65 v —
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	55.7
Mielisairaus ja vajaamielisyys	2.6	6.6	8.6	11.7	13.7	12.6	7.6
Muu sairaus	16.5	21.5	29.4	43.4	59.0	73.8	35.2
Synnytys	3.0	2.7	0.6	0.2	0.1	—	—
Invaliditeetti	0.5	0.5	0.9	1.0	1.2	1.1	0.3
Perhesuhteet	4.6	7.6	5.5	3.1	0.8	0.4	0.1
Epäsosiaalinen elämäntapa	5.2	24.9	29.9	20.2	8.3	2.6	0.4
Työttömyys	18.4	17.5	14.4	12.7	11.5	5.4	0.2
Muu syy	49.2	18.7	10.7	7.7	5.4	4.1	0.5
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyivät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto	Päämiehiä		
	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Yksinomaan laitoshoito	1 365	2 995	4 360
» kotiavustus	9 575	5 890	15 465
Laitoshoidon lisäksi kotiavustusta	3 178	2 407	5 585
Yhteensä	14 118	11 292	25 410

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	530	3.7	448	4.0	978	3.8
20—29	2 542	18.0	1 363	12.1	3 905	15.4
30—39	2 878	20.4	981	8.7	3 859	15.2
40—49	2 987	21.2	1 197	10.6	4 184	16.5
50—59	2 317	16.4	1 429	12.6	3 746	14.7
60—64	1 101	7.8	1 004	8.9	2 105	8.3
65—69	789	5.6	1 094	9.7	1 883	7.4
70—79	760	5.4	2 383	21.1	3 143	12.4
80—	214	1.5	1 393	12.3	1 607	6.3
Yhteensä	14 118	100.0	11 292	100.0	25 410	100.0

Kansaneläkkeen tukiosaa saivat huoltoavun saajat seuraavasti:

yksinäiset miehet		2 849
naimattomat naiset		2 695
muut yksinäiset naiset		4 187
avioparit:		
vain päämies	347	
» puoliso	95	
molemmat	503	945
Yhteensä		10 676

Kansaneläkkeen tukiosaa saaneita päämiehiä oli siten 10581 ja tukiosaa saaneita huollettavia yhteensä 11 179, yksinomaan kansaneläkkeen perusosaa sai 234 henkilöä.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa laitoshoitoa saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen.

2. Laitoshoito ja vanhusten asuintalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 931 päämiestä ja 1 347 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 10 278 (ed. v. 9 848) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli 1 614 641 (1 583 080), joten henkilöä kohden tuli keskim. 157.1 (160.8) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten huollettavat ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla hoidetut eivät sisälly näihin lukuihin).

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1969

(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	Keskim. hoidettua kohti
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä ...	**3 745**	**5 186**	**8 931**	**1 347**	**10 278**	**1 614 641**	**157.1**
Kaupungin omat laitokset	**2 756**	**3 773**	**6 529**	**797**	**7 326**	**1 246 457**	**170.1**
Huoltolautakunnan alaiset	*601*	*1 891*	*2 492*	*86*	*2 578*	*639 143*	*247.9*
Koskelan sairaskoti	211	654	865	50	915	132 810	145.1
Kustaankartanon vanhainkoti ...	167	758	925	18	943	283 939	301.1
Roihuvuoren vanhainkoti	70	230	300	4	304	78 682	258.8
Riistavuoren vanhainkoti	15	167	182	9	191	44 027	230.5
Suursuon vanhainkoti	24	235	259	17	276	70 081	253.9
Kulosaaren ja Hirvihaaran vanhainkodit	63	27	90	1	91	22 695	249.4
Tervalammen työlaitos	94	—	94	—	94	6 909	73.5
Sairaalat	*1 168*	*760*	*1 928*	*584*	*2 512*	*77 706*	*30.9*
Marian sairaala	537	241	778	38	816	21 084	25.8
Kivelän sairaala	285	281	566	78	644	20 470	31.8
Malmin sairaala	124	128	252	39	291	6 615	22.7
Auroran sairaala	218	109	327	433	760	17 773	23.4
Laakson sairaala	88	46	134	2	136	7 820	57.5
Toipumiskodit	97	12	109	1	110	3 944	35.9
Mielisairaalat ja sielullisesti sairaiden huoltolaitokset	*1 140*	*1 255*	*2 395*	*142*	*2 537*	*529 608*	*208.8*
Nikkilän sairaala	441	717	1 158	26	1 184	374 428	316.2
Hesperian sairaala	647	441	1 088	116	1 204	92 346	76.7
Piritan sairaala	—	55	55	—	55	18 240	331.6
Röykän sairaala	64	54	118	3	121	35 341	292.1
Psykiatriset huoltolaitokset	2	14	16	1	17	3 780	222.4
Hesperian sairaalan Haagan osasto	44	39	83	3	86	5 473	63.6
Muiden omistamat laitokset	**1 353**	**1 839**	**3 192**	**607**	**3 799**	**368 184**	**96.9**
Vanhain- ja turvakodit	*92*	*416*	*508*	*21*	*529*	*122 150*	*230.9*
Vanhainkodit	30	276	306	4	310	91 686	295.8
Lepokodit	58	34	92	5	97	12 211	125.9
Erilaiset invalidikodit	4	4	8	1	9	2 140	237.8
Ensi-Koti	—	56	56	6	62	5 795	93.5
Sophie Mannerheim-koti	—	19	19	3	22	2 981	135.5
Pelastusarmeijan äitikoti	—	9	9	2	11	1 425	129.5
Emmauskoti	—	17	17	—	17	5 540	325.9
Sekalaiset turvakodit ym.	—	4	4	—	4	372	93.0
Työkodit ja siirtolat	*15*	*4*	*19*	*1*	*20*	*774*	*38.7*
Uudenmaan työlaitos	14	4	18	1	19	760	40.0
Itä-Suomen työlaitos	1	—	1	—	1	14	14.0
Sairaalat, parantolat yms.	*1 213*	*1 368*	*2 581*	*574*	*3 155*	*199 792*	*63.3*
Yleiset ja yksityiset sairaalat ...	1 002	872	1 874	544	2 418	55 303	22.9
Työterveyslaitos	2	1	3	—	3	72	24.0
Tuberkuloosiparantolat	5	2	7	—	7	811	115.9
Invalidisairaalat ja hoitolat	23	20	43	5	48	1 973	41.1
Sairaskodit	127	436	563	15	578	127 277	220.2
Sekalaiset hoitolat ja parantolat	97	83	180	19	199	14 356	72.1
Mielisairaalat ym.	*74*	*123*	*197*	*21*	*218*	*45 468*	*208.6*
Kellokosken sairaala	20	43	63	4	67	21 179	316.1
Muut mielisairaalat (paitsi H:gin omat)	54	81	135	17	152	24 289	159.8

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niinikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 77.2 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 39.6 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoitoloissa oli 35.6 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Riistavuoren, Suursuon, Hirvihaaran, Kulosaaren vanhainkodeissa ja Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikista laitoshoitoa saaneista 601 miestä ja 1 977 naista eli yhteensä 2 578 eri henkilöä. Edellisenä vuonna oli ko. laitoksissa hoidettujen luku 2 508.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsittävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoituttu lähinnä muihin tietoihin.

Hoitopaikat 31.12.

sisätautiosasto	721
kirurgian osasto	101
mentaaliosasto	235
yhteensä	1 057

Lisäksi oli 25-paikkainen päivähoito-osasto.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 241 henkilöä, joista miehiä 834 ja naisia 2 407. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran, mutta kukin potilas on otettu tähän tilastoon vain yhden kerran.

Huoltoaputapauksina hoidettiin yhteensä 915 eri henkilöä, joista miehiä 211 ja naisia 704. Ns. itsemaksavina hoidettiin 1 954 eri henkilöä ja yksityispotilaina 405 henkilöä, joista 33 henkilöä hoidettiin myös ns. itsemaksavina.

Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon vanhainkodissa ja Suursuon vanhainkodissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

	hoitopäiviä
huoltoaputapaukset	132 810
itsemaksavat	211 050
yksityispaikoilla olleet	12 306
yhteensä	356 166

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 37.3 (ed. v. 40.0) % ja muiden tapausten osalle 62.7 %.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 886 henkilöä ja v:een 1970 jäi 1 012 henkilöä. Sairaskodin työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoidossa 298 henkilöä, jotka kävivät yht. 5 289 kertaa päivähoito-osastossa. Vuoden aikana otettiin hoitoon 268 henkilöä, joista 175 henkilöä suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä, 64 sosiaalisista syistä ja 29 molemmista mainituista syistä. Päivähoidossa olleiden hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 1 788 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 2 107, poliklinikkakäyn-

tejä 368, röntgentutkimuksia- ja hoitoja 264 sekä laboratoriokäyntejä 309. Päivähoito-osasto oli suljettuna lauantaisin.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoitoa päivähoidon lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 23 195 759 mk.

Tulot	mk
Poliklinikkatulot	36 359
Ateriamaksut	275 316
Luontoisedut	14 686
Vuokrat	319 020
Muut tulot	193 983
yhteensä	839 364

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 65.13 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 62.77 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.98 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka. Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yhteensä 28 056. Lääkärit suorittivat 44 kotikäyntiä.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä pidettiin keskusradion välityksellä 102 ja osastoilla 850, ehtoollisjumalanpalveluksia oli 37, ehtoollista jaettiin yksityisesti 40 kertaa, yhteensä 679 potilaalle. Kuorovierailuja oli 124.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. sairaalakirjaston avulla. Kirjoja lainattiin kirjastosta 15 973 kertaa.

Televisio-ohjelmia seurattiin kaikilla osastoilla. Kanttiini toimi entiseen tapaan. Osastoilla järjestettiin kahvikonsertteja ja muita viihdetilaisuuksia.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin useita retkiä, mm. Salmenkartanoon, Korkeasaareen, Tervasaareen, Seurasaareen yms. Kauppatorilla käytiin useita kertoja, samoin kaupunginpuutarhassa.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 51 työtupien huollettavaa kaikkiaan 4 798 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 18.4 huollettavaa.

Toimintaterapiaan osallistui 756 eri sairasosastojen ja päivähoito-osaston potilasta. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 23 318. Taideterapiakerho kokoontui 85 kertaa, siihen osallistui 94 henkilöä.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten toimintojen harjoittelua pienissä ryhmissä kaikkiaan 240 kertaa, potilaskäyntejä 854.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudonta-, virkkaus- ja neuletöitä sekä lastu-, rottinki-, mosaiikki- ja emalitöitä. Askartelutöiden myynti tuotti 7 525 mk.

Kustaankartanon vanhainkoti

Hoitopaikat 31.12.

laitossairaala	147
vanhainkoti	684
yhteensä	831

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 177 miestä ja 792 naista eli yht. 969 potilasta. Heistä oli huoltoaputapauksia 943. Vanhainkodin sairasosastolla oli 23 henkilöä lääkärien yksityispaikoilla ja 12 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana, mutta heistä oli 9 myös yksityispotilaina.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 283 939 eli 301.1 päivää keskim. huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yhteensä 2 669. Hoitopäivien yhteismäärä oli siten 286 608.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 7 891 151 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	74 051
Luontoisedut	3 828
Vuokrat	113 858
Muut tulot	105 146
Yhteensä	296 883

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 27.53 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 26.50 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta ovat henkilöä ja päivää kohden 2.79 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Pääasiallinen huomio keskitettiin kertomusvuonna sairaalapotilaiden aktivoimiseen. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä, yövartiointia sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, olki-, tuohi-, kerni-, muovi-, metalli- ja puutöitä, röntgenkuvakoteloiden valmistusta, kirjansidontaa, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskuksen myymälä. Kokonaismyynti oli 58 882 mk, josta itsenäisyyspäivän myyjäisten osuus oli 32 733 mk. Laitoksen omia tarpeita varten valmistettiin erilaisia tuotteita 8 556 mk:n sekä muihin laitoksiin 770 mk:n arvosta. Kaikista vanhuksista osallistui n. 30 % askartelu- ja työtoimintaan.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 147 laitossairaalapaikalla oli kertomusvuonna 720 potilasta, joiden hoitopäivien määrä oli 54 265.

Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 10 114. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 29 558, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 2 966 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 16 507 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 3 039. Ekg-tutkimuksia oli 1 648. Kuolemantapauksia oli yht. 113. Vanhainkodin yleisten osastojen vanhusaineksessa on edelleen tapahtunut sekä fyysisen että psyykkisen kunnon huonontumista.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin juhlasalissa pidettiin 50 suomenkielistä ja 9 ruotsinkielistä jumalanpalvelusta, joista osa oli ehtoollistilaisuuksia. Suurin osa juhlasalissa pidetyistä jumalanpalveluksista radioitiin osastoille. Lisäksi oli sairasosastolla vuoroviikkoina jumalanpalveluksia ja sairaalalehtori järjesti useita hartaushetkiä ja sielunhoidollisia keskusteluja. Lisäksi erilaiset uskonnolliset seurat ja yhteisöt kävivät laitoksissa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 11 933 teosta. Sokeain kirjastosta lainattiin 25 äänikirjaa. Jokaiselle osastolle oli tilattu päivälehdet, samoin aikakaus- ja viikkolehtiä.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelmalliset vierailut, askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 39 elokuvanäytöstä, 14 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltarusko» -niminen lehti ilmestyi 6 numerona.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja talvi-

kaudella 13 kertaa. Kerhon toiminnassa oli pääpaino vanhusten omatoimisuudella. Juhannusaattona järjesti kerho Kustaankartanon puistoon suuren juhannusjuhlan.

Heinäkuussa tehtiin bussiretki Stansvikin kartanoon. Retkeen osallistui n. 300 vanhusta. Linnanmäen huvipuistossa vieraili elokuussa 225 vanhusta. Vanhuksille järjestettiin kerran viikossa tilaisuus ostosmatkojen tekoon Suursuon ostoskeskukseen.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyyppinen laitos, jonka alaisina toimivat Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkoti.

Hoitopaikat 31.12.

Roihuvuoren vanhainkoti	216	laitossairaalapaikkaa
Hirvihaaran »	50	vanhainkotipaikkaa
Kulosaaren »	20	vanhainkotipaikkaa

Hirvihaaran vanhainkodin paikkaluku alennettiin 56:sta 50:ksi 1.2. lukien.

Huollettavat. Roihuvuoren vanhainkodissa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikkiaan 304 henkilöä ja Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa 91 henkilöä. Hoitopäiviä oli 101 377 eli keskim. 256.7 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 78 682, Hirvihaaran 16 950 ja Kulosaaren 5 745 vrk. Roihuvuoressa oli lisäksi 1 nainen itsemaksavana 78 hoitopäivää.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot jakaantuvat seuraavasti:

Vanhainkoti	Menot mk	Tulot mk
Roihuvuori	3 709 278	163 221
Hirvihaara	365 241	10 092
Kulosaari	210 284	3 438
Yhteensä	4 284 803	176 751

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	60 593
Luontoisedut	8 332
Vuokrat	56 561
Muut tulot	51 265
Yhteensä	176 751

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa 47.10 mk ja nettokustannus, eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja 45.02 mk. Hirvihaaran vanhainkodissa oli bruttokustannus 21.55 mk ja nettokustannus 20.95 mk. Kulosaaren vanhainkodin bruttokustannus oli 36.60 mk ja nettokustannus 36 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 2.88 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikalla käyntien lukumäärä oli kertomusvuonna 604. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 9 619. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 689 näytettä. Fysioterapiahoitoa annettiin Roihuvuoressa 5 360 kertaa. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 323 ryhmävoimistelutilaisuutta, joihin osallistui 3 889 henkilöä. Laitokseen saatiin syyskuusta lähtien kävelyttäjä, joka kävelytti 149 henkilöä 608 kertaa.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien potilaita lähetettiin 822 kertaa Koskelan sairaskodin poliklinikoille ja toimenpideosastoille ja muille poliklinikoille 1 168 kertaa hoitoa ja tutkimuksia varten.

Kulosaaren vanhainkodissa lääkäri kävi kolmen viikon välein ja tarvittaessa useamminkin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkäri kävi laitoksessa 24 kertaa.

Sielunhoitotyö ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia osastoilla pidettiin 325 kertaa

(näistä 25 ehtoollistilaisuutta). Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten edustajien järjestämiä tilaisuuksia.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Roihuvuoren vanhainkodin kirjastosta lainattiin 6 697 teosta.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiinia hoiti edelleen sairaalapalvelu. Useita viihdytystilaisuuksia oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurat ja yhteisöt. Huollettaville järjestettiin laitoksen puolesta 3 retkeä. Roihuvuoren ja Kulosaaren vanhainkodeista tehtiin retki Salmen ulkoilualueelle, Roihuvuoren vanhainkodin pyörätuolipotilaat tekivät autoretken Järvenpään seurakuntaopistoon ja Hirvihaaran asukkaat tekivät retken Helsinkiin ja kävivät mm. Linnanmäellä.

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoinkuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 97 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 236 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 35 396 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin uutteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha, jossa viljeltiin perunaa ja juurikasveja.

Riistavuoren vanhainkoti

Riistavuoren vanhainkodissa on 114 laitossairaalapaikkaa, tilapäinen 11-paikkainen vanhainkotiosasto, päiväkoti, jossa on 40 paikkaa, ja 137 yksiötä käsittävä vanhusten asuintalo.

Laitossairaala- ja vanhainkotipaikoilla hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 191 eri henkilöä, joista 15 miestä ja 176 naista. Hoitopäiviä oli 44 027 eli 230.5 päivää keskimäärin huollettavaa kohti.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 2 967 729 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	29 696
Luontoisedut	5 267
Vuokrat	208 961
Muut tulot	19 172
Yhteensä	263 096

Menot jakautuivat seuraavasti:

	Menot mk	Bruttokust. hoitopäivää kohti, mk	Nettokust. hoitopäivää kohti, mk
Laitossairaala- ja vanhainkotiosasto	2 530 869	57.48	54.32
Päiväkoti	92 580	11.87	11.87
Vanhusten asuintalo	344 281	6.70	4.30
Yhteensä	2 967 730		

Laitossairaalan ja vanhainkotiosaston potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.89 mk.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 399, joista 138 oli päiväkodista ja 792 vanhusten asuintalosta. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 8 041, joista päiväkodin osalle tuli 181 ja asuintalojen 335. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 295 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 157 ja fysioterapiahoitoa annettiin 4 255 kertaa. Potilaita lähetettiin myös Koskelan sairas-

kodin ym. poliklinikoille ja toimenpideosastoille tarpeen mukaan.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin sielunhoitotyöstä huolehti sairaaloiden sielunhoidon keskus. Hartaustilaisuuksia oli 199, joista 6 ehtoollistilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten järjestämiä tilaisuuksia. Kirjastonhoidosta huolehti kaupungin laitoskirjasto, joka oli avoinna 2 kertaa viikossa. Kirjastosta lainattiin 4 121 teosta.

Viihdytystoiminta. Riistavuoren vanhainkodin kanttiini toimi entiseen tapaan. Eri yhteisöt, järjestöt ja kerhot sekä yksityiset esiintyjät järjestivät vanhuksille viihdytystilaisuuksia, joihin myös vanhusten asuintalon asukkaat olivat tervetulleita. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Huollettavien käyttöön tilattiin 45 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä. Huollettaville järjestettiin 4 retkeä nimittäin Lahteen ja Paikkarin torppaan ja pyörätuolipotilaille polioinvalidien kesäkotiin Kaislarantaan sekä asuinrakennuksen vanhuksille Porvooseen. Torimatkoja järjestettiin seitsemän kertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutustoimintaan osallistui kertomusvuonna 66 huollettavaa, joista 20 päiväosastolta. Askarteluvalmisteiden kokonaismyynti oli 12 326 mk. Myyntipäiviä järjestettiin joka kolmas viikko torstaisin. Myyjäiset pidettiin 23.11. Myynti niissä oli 3 467 mk.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi arkisin enintään henkilökunnan yhden työvuoron pituisen ajan. Hoidosta ei peritty korvausta. Päiväkodissa hoidettavat saivat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivittäin sekä tilaisuuden kylpemiseen ja saunassa käyntiin. Lisäksi he voivat osallistua askartelu- ja viihdytystoimintaan ja mahdollisuuksien mukaan saada myös laitoksen lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ym. hoitoa.

Päiväkodissa kävi yht. 49 eri henkilöä, joista 31 miestä ja 18 naista. Vuoden lopussa oli osaston kirjoissa 41 vanhusta. Hoitopäiviä oli vuoden aikana 7 797.

Vanhusten asuintalo. Vuoden lopussa oli asukasmäärä 139 henkilöä, joista aviopareja 4 (miehiä 12 ja naisia 127). Asumispäiviä oli 51 324. Vanhin asukas oli 87-vuotias ja nuorin 61-vuotias.

Sairaanhoito ja muut palvelukset. Vanhainkodin apulaisylilääkäri tarkasti kaikki asuintaloon muuttaneet. Kertomusvuonna oli 11 päivystävän lääkärin käyntiä. Sairaanhoitajat suorittivat 641 kotikäyntiä vanhusten asuntoihin, sosiaalihuoltaja kävi 282 kertaa, jonka lisäksi asukkaat kävivät sosiaalihuoltajan luona 318 kertaa ja naisvahtimestari 571 kertaa vanhusten luona. Suursiivous tehtiin kaikissa asunnoissa 2 kertaa vuodessa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien vanhusten askarrutuksesta. Askarteluun osallistui 22 henkilöä, joista 21 naista ja 1 mies. Askartelurahaa maksettiin 2 264 mk eli keskim. 9 mk askartelijaa kohti kuukaudessa.

Suursuon vanhainkoti

Laitoksessa on 260 laitossairaalapaikkaa ja päiväkoti, jossa on 40 paikkaa.

Laitossairaalassa hoidettiin kertomusvuonna 360 henkilöä, joista 33 miestä ja 327 naista. Näistä oli huoltoaputapauksia 24 miestä ja 252 naista. Hoitopäiviä oli 93 646, joista tuli huoltoaputapausten osalle 70 081 eli 74.8 % ja itsemaksavien osalle 23 565 hoitopäivää eli 25.2 %.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 5 547 164 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	60 557
Luontoisedut	11 982
Vuokrat	121 361
Muut tulot	53 911
Yhteensä	247 811

Menot ja tulot jakautuivat osastoittain seuraavasti:

	menot	tulot
hoivaosasto	5 469 169	247 811
päiväkoti	77 995	—
yhteensä	5 547 164	247 811

Hoivaosaston bruttomenot olivat hoitopäivää kohti 58.40 mk ja nettomenot 55.76 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 2.89 mk henkilöä ja päivää kohti.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 009, joista 254 oli päiväkodista. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 13 664 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 1 422 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 342 ja fysioterapiahoitoa annettiin 6 317 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 45, joihin osallistui 414 henkilöä. Muiden sairaaloiden poliklinikoille lähetettiin hoitoon ja tutkimuksiin yhteensä 616 potilasta sekä Kustaankartanon ja Koskelan röntgenosastoille tutkimuksiin yhteensä 415 potilasta.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia oli 423 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 8. Yhteisiä juhlia oli 3, lisäksi useat kuorot vierailivat laitoksessa. Henkilökohtaista sielunhoitotyötä tehtiin keskustelujen muodossa. Kirjastosta huolehti kaupungin laitoskirjasto. Kirjastonhoitaja kiersi kerran viikossa kirjavaunun kanssa päiväkodissa sekä jokaisella osastolla. Tämän lisäksi kirjasto oli avoinna kaksi kertaa viikossa. Kirjoja lainattiin 6 019. Huollettavien käyttöön tilattiin 88 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaalapalvelulle vuokrattu kanttiini palveli huollettavia entiseen tapaan. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Vanhuksille järjestettiin 5 teatteriesitystä laitoksessa ja elokuvaesityksiä oli 4. Lisäksi oli erilaisten yhteisöjen kuin myös yksityisten järjestämiä musiikkiesityksiä. Hoivaosastojen potilaille järjestettiin 3 retkeä, joista kaksi Kolmirannan Invalidien Ammattioppilaitokseen Kolmirantaan ja yksi Stansvikiin, Kunnallisvirkamiesyhdistyksen kesäkotiin. Lisäksi tehtiin useita retkiä Kauppatorille. Näillä retkillä oli mukana myös päiväkotilaisia.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutustoimintaan osallistui kertomusvuonna 125 huollettavaa, hoivaosastoilta 89 ja päiväkodista 36. Askarteluvalmisteiden kokonaismyynnin arvo oli 16 792 mk, josta omaan käyttöön tarkoitettujen valmisteiden osuus oli 1 078 mk. Päiväkodin huollettavat saivat työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen itselleen askartelurahana. Askartelutuotteiden myynti oli kerran viikossa. Tavanomaisen askartelutyön lisäksi oli myös keittiötoimintaa, jota leipomisen ja kahvin keiton muodossa harrastettiin yhteiseksi iloksi. Pääsiäisviikolla järjestettiin leivontatuotteiden myyjäiset ja joulun tienoissa joulumyyjäiset.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi samojen periaatteiden mukaan kuin Riistavuoren päiväkoti. Päiväkodissa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 46 henkilöä, joista 31 naista ja 15 miestä. Hoitopäiviä oli 10 075. Suurin osa päiväkodissa käyneistä oli 66—80-vuotiaita.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Myllypuron vanhusten asuintalossa on 136 yksiötä, joista yksi on toimistona. Talossa asui kertomusvuonna kaikkiaan 155 henkilöä, näistä miehiä 17 ja naisia 138. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 144. Asumispäiviä oli 52 478. Vanhin asukas oli 87-vuotias.

Asuintalon menot olivat 380 952 mk ja tulot 132 000 mk. Huoltopäiväkustannus asukasta ja päivää kohti bruttomenojen mukaan oli 7.26 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon asukkailla ei ollut omaa lääkäriä, vaan he kävivät alue- ja

yksityislääkäreiden vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa pyydettiin asukkaan luo joko alueläkäri tai päivystävä lääkäri. Näitä käyntejä oli 52. Sairastumistapauksia oli kertomusvuonna 125. Kaupungin kotisairaanhoitaja teki kotikäyntejä 18 asukkaan luo, 28 asukasta oli 47 kertaa sairaalahoidossa kaupungin eri sairaaloissa ja sairaalapäiviä oli 951.

Kotikäyntejä vanhusten luo tehtiin kaikkiaan 1 986, joista suurimman osan teki asuintalon hoitaja apulaisineen. Muita palveluksia tehtiin 2 208, joista mainittakoon ostospalvelu, lääkkeitten nouto apteekista, maksujen hoito, eläkkeitten nosto ja puhelinpalvelu.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asukkaiden askartelusta siten, että työtupien askartelutyönohjaaja kävi asuintalossa ohjaamassa vanhusten askartelutyötä. Askarteluun osallistui 17 naista. Työtuvat maksoivat askartelijoille työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen askartelurahana. Tätä rahaa maksettiin kertomusvuonna 1 528 mk ja sen suuruus vaihteli 2 mk:sta 40 mk:aan kuukaudessa askartelijaa kohti. Asukkaat ottivat myös osaa tehtäväluontoiseen askarteluun, johon kuului erilaisia asuintalon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tästä maksettiin askartelurahaa 1—3 mk päivässä, ja siihen osallistui 12 henkilöä (2 miestä ja 10 naista); heidän yhteisesti saamansa askarteluraha oli kertomusvuonna 3 507 mk.

Viihdytystoiminta. Asuintalon asukkaille järjestettiin kertomusvuonna 40 erilaista viihdytystilaisuutta, joista Herttoniemen seurakunta järjesti 28, eri piirit 5, oma johto 7. Tämän lisäksi saivat asukkaat vapaa- ja alennuslippuja teatteriin, elokuviin, oopperaan yms. Retkistä mainittakoon autoretki Nurmijärvelle ja Järvenpäähän, täällä käytiin Aleksis Kiven syntymäkodissa, Nurmijärven kirkossa sekä Nukarin työkeskuksessa. Vanhukset osallistuivat myös Herttoniemen seurakunnan retkiin ja olivat muutenkin mukana seurakuntatoiminnassa.

Pihlajamäen asuintalo

Pihlajamäen asuintalossa on 247 yksiötä. Kertomusvuonna asui asuintalossa kaikkiaan 333 vanhusta, joista 83 miestä ja 250 naista. Vuodelle 1970 siirtyi 311 asukasta. Asumispäiviä oli 113 474. Talon vanhin asukas oli 86-vuotias ja nuorin 60-vuotias.

Asuintalon menot olivat 667 414 mk ja tulot 315 594 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 5.88 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon kerhosiivessä sijaitsee Pihlajamäen alueläkärin vastaanotto ja sairaanhoitoasema. Asuintalosta käytiin alueläkärin vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Alueläkäri tai päivystävä lääkäri suoritti 73 käyntiä kiireellisissä sairaustapauksissa. Kotisairaanhoitaja kävi 10 henkilön luona ja henkilökunta teki kotikäyntejä sairaustapauksissa. Sairaalahoidossa oli 64 henkilöä yhteensä 80 kertaa. Kotikäyntejä asuintalon puolesta tehtiin 2 530 ja muita palveluksia mm. lääkkeitten noutoa, maksu- ja puhelinpalvelua yms. 977 kertaa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien askartelusta siten, että työtupien askartelunohjaaja kävi asuintalossa viitenä päivänä viikossa. Askarteluun osallistui 51 henkilöä, 45 naista ja 6 miestä. Askartelurahana maksettiin esineen myyntihinnan ja työtarpeitten hinnan välinen erotus. Askartelurahaa maksettiin 7 102 mk. Asukkaat ottivat myöskin osaa tehtäväluontoiseen askarteluun, joka käsittää erilaisia talon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tähän osallistui 14 henkilöä ja saivat he askartelurahaa 1 807 mk.

Viihtydystoiminta. Pihlajamäen seurakuntapiirin työntekijät pitivät asukkaille Kultaisen Iän kerhoa kerran viikossa. Markuksen seurakunta järjesti ruotsinkielisille asukkaille

kerhotoimintaa samoin kerran viikossa. Pukinmäki-Pihlajamäki Eläkeläiset -yhdistys järjesti kerhotoimintaa joka toinen viikko. Kerhojen toimesta järjestettiin retkiä ja osallistumisia leireille. Asuintalon toimesta järjestettiin retkiä ja osallistumisia leireille. Asuintalon toimesta järjestettiin useita viihdytystilaisuuksia ja tehtiin retki Porvooseen. Asukkaat saivat alennus- ja vapaalippuja elokuva-, teatteri-, ooppera- ja konserttiesityksiin. Helsingin kaupungin kirjastoauto pysähtyi kerran viikossa asuintalon pihalle. Kuntovoimistelukertoja oli 275 ja niihin osallistui 103 asukasta.

Pukinmäen asuintalo

Pukinmäen asuintalon ensimmäinen osa valmistui 1.12. kertomusvuonna ja toinen osa 15.12. A-talossa on 117 yksiötä, jotka on tarkoitettu yksinäisille vanhuksille. C-talossa on kaksi yksiötä, joista toinen on toimistona ja toinen vuokrattu terveydenhoitovirastolle Pukinmäen lastenneuvolan käyttöön. Ensimmäiset asukkaat muuttivat 10.12. ja vuoden loppuun mennessä asui talossa yht. 75 henkilöä, joista 71 naista ja 4 miestä. Asumispäiviä oli 835. Vanhin asukas oli 85-vuotias ja nuorin 60-vuotias.

Asuintalon menot olivat 22 381 mk ja tulot 2 567 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 26.80 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon asukkaat kävivät alueläkäreiden vastaanotoilla ja kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Sairastapauksia oli 4. Sairaalahoidossa oli 3 henkilöä yhteensä 18 vrk.

Askartelu- ja viihdytystoiminta. Askartelu- ja viihdytystoimintaa ei ollut, johtuen muuttovaiheen jatkumisesta seuraavan vuoden puolelle.

Tervalammen työlaitos

Huollettavat. Laitoksen kirjoissa oli vuoden aikana yht. 1 013 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 94 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 145.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 512 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 118.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 307 miestä. Näistä oli laitoksessa läsnä olevia yhteensä 213 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 238.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 46 497. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	Hoitopäiviä v. 1969	v. 1968
Huoltoapulain nojalla hoidetut	6 909	6 659
PAV-lain nojalla hoidetut	25 833	27 328
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	13 755	13 681
Yhteensä	46 497	47 668

Hoitopäivien luku laski edellisestä vuodesta 1 171:llä.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 1 004 182 mk ja bruttotulot 460 300 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 161 918 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 21.60 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 11.70 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 15.18 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, sikala-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 28 282 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen joko itse saamaansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 74 370 markan arvosta, mistä summasta 54 293 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa.

Terveydenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 1 570. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla 407 käyntiä. Hammaslääkärikäyntien luku oli n. 360. Laitoksen sairasosastolla hoidettiin 26 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 280.

Henkinen huolto. Ryhmäterapiatilaisuuksia järjestettiin 90 ja niissä kävi yhteensä 936 huollettavaa, lisäksi oli yksilöterapiaa. AA-kerho kokoontui kerran viikossa ja Helsingin AA-kerhoista oli useita vierailuja.

Vihdin seurakunnan papit ja erilaisten uskonnollisten järjestöjen edustajat pitivät laitoksessa hartaustilaisuuksia. Viihdetilaisuuksia oli mm. Suomen Kouluteatterin vierailu sekä raittiusjuhla, lisäksi järjestettiin urheiluym. kilpailuja. Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 543 eri henkilöä, joista 321 (ed. v. 318) miestä ja 222 (280) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 198 (184).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä. Myös eripainoksen taulukkoliitteissä on numerotietoja.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	36	11.2	64	28.8	100	18.4
Työn vieroksuminen	164	51.1	84	37.8	248	45.7
Kerjuu	32	10.0	9	4.1	41	7.5
Ammattihaureus	1	0.3	63	28.4	64	11.8
Muu peruste [1]	88	27.4	2	0.9	90	16.6
Yhteensä	321	100.0	222	100.0	543	100.0

[1] Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa, 36.8 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 29.8 % kuljeksivan elämän ja 26.3 % ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	56	17.5	34	15.3	90	16.6
Kotikuntaan lähettäminen	19	5.9	12	5.4	31	5.7
Irtolaisvalvonta	122	38.0	57	25.7	179	32.9
Työlaitos	45	14.0	44	19.8	89	16.4
Pakkotyö	—	—	8	3.6	8	1.5
Jälkivalvonta	79	24.6	67	30.2	146	26.9
Yhteensä	321	100.0	222	100.0	543	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 14.1 %, jäi varoitusasteelle 38.9 %, valvonta-asteelle 32.8 %, työlaitoksessa oli 8.6 % ja jälkivalvonnassa 5.6 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltolaan lähettämisestä ilman edellä käyviä lievempiä toimenpiteitä, milloin tämä oli kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangaistusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 14 060, joista 6 153 oli miesten ja 7 907 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Siviilisääty ja syntyperä. Siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät irtolaiset seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	223	69.5	143	64.4	366	67.4
Naimisissa	47	14.6	46	20.7	93	17.1
Leskiä	3	0.9	6	2.7	9	1.7
Eronneita	48	15.0	27	12.2	75	13.8
Yhteensä	321	100.0	222	100.0	543	100.0

Aviottomina syntyneitä [1]) oli kaikista irtolaisista 46 eli 8.5 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 5.6 % ja naisista 12.6 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v [2]) %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v — %	Yhteensä %
Miehiä	5.3	34.6	31.2	20.2	8.7	100.0
Naisia	17.6	43.7	16.7	14.4	7.6	100.0

[1]) Tuntematonta syntyperää olevat mukaanluettuina. — [2]) Irtolaiskäsittelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 285 eli 52.5 % kaikista, miehistä erikseen 218 eli 67.9 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 55.6 %.

4. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 375 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	2 598	152	2 750
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	586	39	625
Yhteensä	3 184	191	3 375

PAV-lain mukaisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjätapauksina on viime vuosina huollettu eri henkilöitä seuraavasti:

Vuosi	Varsinaisena väärinkäyttäjänä	Nuorena väärinkäyttäjänä	Yhteensä
1962	2 797	957	3 754
1963	3 080	1 031	4 111
1964	3 284	1 008	4 292
1965	3 795	1 149	4 944
1966	4 242	1 273	5 515
1967	4 439	1 472	5 911
1968	3 725	1 175	4 900
1969	2 750	625	3 375

Edellä esitetyt luvut kuvaavat PAV-huollossa olleitten henkilöitten lukumäärää. Luvut eivät siis ilmaise alkoholin yms. väärinkäyttäjien määrää. Huollossa olleiden lukumäärän väheneminen johtuu lähinnä seuraavista syistä:

PAV-huoltotoimenpiteisiin on ryhdytty vasta useamman juopumuspidätyksen jälkeen kuin aikaisemmin. »Toimenpidekynnystä» on jouduttu korottamaan, lähinnä työvoiman riittämättömyyden vuoksi, mutta myös tarkoituksenmukaisuussyistä.

Poliisin juopumuspidätyskäytännön löystyminen.

Ensisuojatoiminnan käynnistyminen ja muun asunnottomien alkoholistien huollon kehittymisen vaatima työvoima.

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut henkilöt.

Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 2 750. Kertomusvuonna kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 220 miestä ja 124 naista eli yhteensä 2 344 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkohuoltoa, kun sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 378 (ed. v. 533) miestä ja 28 (43) naista eli kaikkiaan 406 (576) henkilöä.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	21	0.8	1	0.7	22	0.8
Rattijuoppous	2	0.1	—	—	2	0.1
Häiriö tai pahennus	1 061	40.8	57	37.5	1 118	40.7
Päihtymystapaukset	587	22.6	32	21.0	619	22.5
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	9	0.4	—	—	9	0.3
Ansiotyön laiminlyönti	16	0.6	1	0.7	17	0.6
Rasitus	11	0.4	4	2.6	15	0.5
Huoltoavun tarve	10	0.4	3	2.0	13	0.5
Vapaaehtoisuus	881	33.9	54	35.5	935	34.0
Yhteensä	2 598	100.0	152	100.0	2 750	100.0

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toimenpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	136	5.2	8	5.3	144	5.2
Valvonta	689	26.5	58	38.1	747	27.2
Huoltola (päätös)	188	7.2	8	5.3	196	7.1
Huoltola (täytäntöönpantu)	605	23.3	36	23.7	641	23.3
Sairaala- tai muu laitoshoito	493	19.0	26	17.1	519	18.9
Jälkivalvonta	366	14.1	16	10.5	382	13.9
Hoitokodit	121	4.7	—	—	121	4.4
Yhteensä	2 598	100.0	152	100.0	2 750	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle 22.9 %, valvontaan 24.9 %, täytäntöön pannussa huoltolahoidossa oli 28.6 %.

Siviilisääty. Siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 221	47.0	42	27.6	1 263	45.9
Naimisissa	845	32.5	58	38.2	903	32.8
Leskiä	39	1.5	12	7.9	51	1.9
Eronneita	490	18.9	40	26.3	530	19.3
Tuntematon	3	0.1	—	—	3	0.1
Yhteensä	2 598	100.0	152	100.0	2 750	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	— 20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v —	Kaikkiaan
Luku	54	326	694	953	723	2 750
%	2.0	11.9	25.2	34.6	26.3	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjiä 43, joista 12 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30—49 -vuotiaita. Morfiinin yms. käyttäjiä oli 11, muun lääkeaineen käyttäjiä 6 ja 26 käytti alkoholin lisäksi lääkeainetta.

Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 625 henkilöstä oli 586 miespuolista ja 39 naispuolista. Heistä oli 196 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; uusia oli siten 429.

Huoltotoimenpiteet, siviilisääty. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät ko. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	534	91.1	34	87.2	568	90.9
Valvonta	52	8.9	5	12.8	57	9.1
Yhteensä	586	100.0	39	100.0	625	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 30 naista ja 399 miestä, sovellettiin 29 naiseen sekä 396 mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa.

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	551	94.0	36	92.3	587	93.9
Naimisissa	34	5.8	3	7.7	37	5.9
Eronneita	1	0.2	—	—	1	0.2
Yhteensä	586	100.0	39	100.0	625	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	416	209	625
%	66.6	33.4	100.0

Uusista tapauksista 18—20 -vuotiaiden osuus oli 76.7 %.

Asunnottomien alkoholistien huolto. Vaikka Helsingissä oli yli 3 000 miesten asuntolapaikkaa, oli paikoista talvella ajoittain puutetta. Huoltoviraston ja majoitustoiminnan harjoittajien yhteistoiminnan tuloksena on usean talven ajan toiminut huoltoviraston asunnottomien huoltotoimiston suojissa iltaisin majoitustoiminnan keskuselin, joka on auttanut asunnottomia majapaikan saannissa. Päihtyneitä ei oteta varsinaisiin yömajoihin eikä asuntoloihin. Asunnottomia alkoholisteja, etupäässä korvikeaineiden väärinkäyttäjiä varten on Helsingissä Porkkalantie 1:ssä Suoja-Pirtti ry:n hallinnassa miesalkoholistien ensisuoja. Sinne majoitettiin päivittäin kylmänä vuoden aikana 250—400 miestä ja kesällä 50—100 miestä. Valtaosa näistä miehistä oli talousprii T:tä väärinkäyttäneitä miehiä. Talviaikana päihdytti näistä miehistä itsensä päivittäin ko. aineella 60—130 miestä, minkä vuoksi heidät kertomusvuoden alusta lukien ohjattiin erillisiin selviämistiloihin. Kaikkiaan näitä asunnottomia alkoholisteja otettiin ensisuojaan 1.11.1968—31.10. 1969 välisenä aikana 2 525 eri miestä. Moni näistä henkilöistä on ollut ensisuojassa useamman kerran.

Suojan toimintaa valvottiin PAVI-toimiston huoltotarkastajan valvontakäynnein ja sosiaalityöntekijän 1.10. kertomusvuonna aloittaman suojassatyöskentelyn avulla. Tarvittaessa ohjattiin henkilö PAVI-toimistoon saamaan tarvittavaa huoltoa.

Etsintähuolto. Huhti-toukokuussa kertomusvuonna kokeiltiin yhteistoiminnassa poliisilaitoksen huolto-osaston kanssa etsintähuoltotoimintaa, josta saadut kokemukset olivat myönteisiä, mutta toimintaa haittasi kuljetuskaluston puute. Sään kylmettyä toiminta aloitettiin uudelleen 1.10. ja siihen osallistuivat PAVI-huoltotoimiston huoltotarkastaja ja sosiaalityöntekijä. Joulukuun alussa PAVI-huoltotoimisto sai käyttöönsä pakettiauton, jolla voitiin suorittaa asiakaskuljetuksia. Tästä ajankohdasta lukien kyseiset PAVI-huoltotoimiston työntekijät suorittivat päivittäin käyntejä maastossa asunnottomien alkoholistien oleskelupaikoilla ja noutivat sieltä huoltoon avun tarpeessa olevia. Etsintähuollon ryhmä sai tarvittaessa apua poliisilaitoksen huolto-osastolta. Toiminta perustui yleensä asiakkaitten vapaaehtoiseen hoitoontuloon. Etsintähuollon yhteistoimintapisteistä mainittakoon ensisuoja, kaupungin sairaaloiden poliklinikat ja desinfioimislaitos.

Toiminnan tärkeyttä kuvaa parhaiten se seikka, että toiminta kohdistui niin kehnossa kunnossa oleviin alkoholisteihin, että heitä ei otettu yleisiin asuntoloihin eikä yleisiin kulkuneuvoihin. Näitä henkilöitä haastateltiin kertomusvuoden loka-joulukuussa 359 ja heistä noudettiin huoltoon 199.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä oli edelleen talosta Hämeentie 8 vuokrattu huoneisto kerhotoimintaa varten. Huoneistossa harjoitettiin vapaaehtoisuuteen perustuvaa yksilö- ja ryhmätyötä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä.

Kerhohuoneisto pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9—22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Huoneisto oli PAVI-huoltotoimiston käytössä jokaisena arkipäivänä klo 9—10.30 ja 12.30—17 sekä arki-iltoina paitsi lauantaisin klo 19—22. Tällöin huoneistossa oli valvojana vuorotellen kaksi PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijää, jotka päiväsaikaan huolehtivat huoneistoon saapuvien henkilöiden yksilöhoidosta ja iltaisin PAVI-toimiston ja Toukolan hoitokodin tarpeita palvelevasta ryhmätoiminnasta.

Huoneisto oli myös Helsingin AA-kerhon käytössä kaikkina viikon päivinä. Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelinkulujen ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien kulujen maksamisesta.

Kertomusvuoden aikana pidettiin kerholla 124 kokousta PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijäin valvomana. Kokouksiin osallistuneiden lukumäärä oli 4 891 eli keskim. 39 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 24 710 eli hieman enemmän kuin edellisenä vuonna. Sosiaalityöntekijät suorittivat 2 634 henkilökohtaista keskustelua apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi. Samalla he järjestivät asunnon 75 henkilölle ja välittivät työpaikan 58 henkilölle.

Kerhotoiminnasta kertomusvuoden aikana saadut kokemukset olivat varsin myönteisiä. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kuntouttamiseen vapaaehtoisen avohuollon linjalla.

Nuorten henkilöiden AA-kerhotoiminta. AA-nuorisoryhmä »Hagiksen Nuoret» jatkoi toimintaansa Helsingin kaupungin nuorisotoimiston Hakaniemen kerhokeskuksessa, Siltasaarenkatu 12 PAVI-toimistolle luovuttamassa huoneistossa. Kerhoiltoja pidettiin kolmena iltana viikossa (maanantai, keskiviikko ja perjantai klo 18—22). »Krunikan Nuoret» kokoontuivat tiistaisin ja torstaisin klo 18—22 seurakuntien nuorisotoimiston huoneistossa Snellmaninkatu 19 A 2. Samoin jatkoi toimintaansa AA-nuorisoryhmä »Toive» lauantaisin klo 18—22 Kriminaalihuolto-yhdistyksen huoneistossa Pengerkatu 30.

Kertomusvuonna aloitti toimintansa kaksi uutta ryhmää nimittäin AA-nuorisoryhmä »Käpylän nuoret», joka kokoontui lauantaisin klo 18—21 Kunnalliskodintie 6 C-talon kerhotiloissa sekä AA-nuorisoryhmä »Sunnuntai» Vironkatu 6 A 19 Eva-Maria 3-koti, joka toinen sunnuntai klo 14—16.

Kerhotoimintaan osallistuneet olivat yleensä 19—24 -vuotiaita.

Kerhotoiminnassa pidettiin yhteensä 308 ryhmäkokousta, joihin osallistui 6 746 henkilöä. Näitä ryhmäkokouksia samoin kuin kesäretkeilyjä ohjasi kaksi PAVI-huoltotoimiston osa-aikatyössä olevaa sosiaalityöntekijää. Kesän aikana kertomusvuonna tekivät nuorisoryhmät 7 viikonloppuretkeä, joista 5 Vuorilahden kesäkotiin, 1 Kaunissaareen ja 1 Mustasaareen. Näihin retkiin osallistui 211 kerholaista tai heidän omaistaan. Kustannukset he keräsivät keskuudestaan.

Nuorten AA-kerhotoiminta on osoittanut elinvoimaisuutensa ja tarpeellisuutensa ja toiminta on jo laajentunut viideksi ryhmäksi.

5. Toukolan hoitokoti

Toukolan hoitokoti, joka perustettiin v. 1963, jatkoi toimintaansa entiseen tapaan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 80 miestä. Vuoden aikana voitiin n. 830 pyrkijästä ottaa hoitokotiin vain 60 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli 7 948, joista itsemaksavien hoitovuorokausia oli 5 314 ja huoltolautakunnan maksamia 2 634. Huoltolautakunnan maksamien hoitovuorokausien lukumäärän lisääntyminen edelliseen vuoteen verrattuna johtui vaikeasta työllisyystilanteesta. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 16.38 mk ja nettokustannukset 9.50 mk.

Menot ja tulot. Hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 130 153 mk.

Tulot	mk
Hoitomaksut:	
Itsemaksavat	32 749
Huoltolautakunta	15 769
Henkilökunnan ruokailu	2 671
Vuokrat	1 817
Valtion apu	—
Muut tulot	1 614
Yhteensä	54 620

Nettomenot olivat 75 533 mk.

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli 31.12. seuraava:

Kodista poistui kuntoutuneina	12
Sairaalaan toimitettiin	8
Lyhytaikaisia asukkeja	9
Vankilaan joutui	1
Järjestyssääntöjen rikkomisen takia poistettiin	20
V:een 1970 jäi hoitokotiin	21
Yhteensä	80

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 54 ryhmäkokousta, joihin osallistui 2 021 henkilöä. Hämeentien AA-kerhossa pidettiin Toukolan ryhmäiltoja 52 kertaa, joihin osallistui 1 221 henkilöä. Kerran kuukaudessa pidettiin lisäksi henkilökunnan ja asukkaiden yhteinen neuvottelukokous. Henkilökohtaisen keskustelun muodossa hoidettiin 1 076 asiaa. Useimmat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmätoimintaan eri AA-ryhmissä.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja, sakkoja ja muita velkoja veronpidätysten lisäksi.

Hoitokodissa sen kuusivuotisen toiminnan aikana asuneista miehistä on 2/3 jäänyt lakisääteisen PAV-huollon ulkopuolelle kodista poistuttuaan.

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärinlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta ja osallistui kuntoutustoimikunnan työhön.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 300 (ed. v. 1 330) huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 1 627 (1 673). Uusia huollettavia oli 466 (462).

Kirjoitettujen lääkärinlausuntojen ja to-

distusten luku oli 1 467, polikliinista ensiapua annettiin 690 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin yms. lähetettiin 54 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen sekä osallistui henkilökunnan työpaikkakoulutukseen ja yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

7. Juopumuspidätykset

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 11 241 eri henkilöä, joista miehiä 10 552 ja naisia 689. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 1 354 henkilöä vähemmän. Ensi kertaa pidätettyjä oli 3 169 ja syytteeseen asetettiin 20 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 34 822. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 3.1 ja naisten osalta 2.6. Eniten pidätyksiä sattui loka- vähiten helmikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 5 200, lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä rekisteröityjä 1 463 sekä irtolaisina 815.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Pidätyksiä oli Helsingissä yht. 38 219, joista 4 964 muualla asuvien pidätyksiä. Helsinkiläisten pidätyksiä oli yht. 34 822, joista 1 567 tapahtui Helsingin ulkopuolella.

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu eripainoksen taulukko-osastossa.

8. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä.

tammikuu	1 456	heinäkuu	1 103
helmikuu	1 518	elokuu	1 156
maaliskuu	1 396	syyskuu	1 430
huhtikuu	1 390	lokakuu	1 469
toukokuu	1 445	marraskuu	1 330
kesäkuu	1 275	joulukuu	1 361

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 6 302, joista vanhuksia 2 607. Toimistoon tehtiin 10 362 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi, mutta huomattava osa pyynnöistä jouduttiin hylkäämään työvoimapulan vuoksi.

Kodinhoitajat suorittivat kaikkiaan 37 409 työpäivää ja kotiavustajat 5 976 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 70 567 mk. Kodinhoitotyöstä aiheutuneet kustannukset olivat kodinhoitajien osalta 7.93 mk/t brutto (nettokust. 5.51 mk) ja kotiavustajien osalta 5.47 mk/t brutto (nettokust. 5.28 mk).

9. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha, sotilasavustukset ja vanhusten asumistuki

Ammattiopintojen avustuslaissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 1 199 opiskelijaa. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 304 470 mk. Lisäavustuksina suoritettiin kaupungin varoista 65 845 mk sellaisille helsinkiläisille opiskelijoille, joiden valtiolta saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 1 042 invalidia. Lääkintähuoltoa sai 736 invalidia sairaalahoitona jälkihoitoineen sekä tekojäseniä, tukisidoksia, invalidipyöriä, kuulolaitteita yms. apuvälineitä. Lääkintähuoltomenojen kokonaismäärä oli 246 595 mk.

Koulutusmenoja maksettiin 38 vammaiselle ja 3 perhettä sai huoltorahaa yht. 24 257 mk. Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan tai oman yrityksen perustamiseen sai taloudellista tukea 28 invalidia, joille maksettiin avustuksina ja lainoina yht. 52 089 mk.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 2 100, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 312.

Työhuoltoon varatusta määrärahasta maksettiin 26 invalidille yht. 17 487 mk avustuksena apuvälineiden hankintaan, koulutukseen yms. sekä 7 invalidille kunnallisena elinkeinoapuna työvälineiden hankintaan 6 640 mk.

Sokeiden asumistukea maksettiin 8 varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 9 943 mk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 23 sotaorvolle kaikkiaan 11 696 mk.

Työhuoltotoimisto antoi kaikkiaan 5 393 lausuntoa tai esitystä.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 212 henkilölle yht. 139 608 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 206 ja reumaatikkoja 6. Toipilasrahaa maksettiin varattomalle toipilaalle 250 mk kuukaudessa, vähävaraiselle 180 mk kuukaudessa ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 90 mk kuukaudessa. Toipilasraha maksetaan enintään kuuden kuukauden ajalta. Poikkeustapauksissa voidaan toipilasrahaa vielä antaa lisää kolmelta kuukaudelta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla 753 tapauksessa kaikkiaan 1 046 935 mk.

Vanhusten asumistukea maksettiin 2 531 vanhukselle tai vanhuspariskunnalle. Asumistukea maksettiin yhteensä 1 174 934 mk. Asumistuen saajista oli yksinäisiä naisia 2 077, yksinäisiä miehiä 182 ja aviopareja 272. Alivuokralaisia oli yht. 401 asumistuensaajaa. 634 asumistuen saajaa sai vuoden aikana tilapäistä huoltoapua.

Vanhusten virkistystoimintaan käytettiin 6 835 mk.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 116 ja työsuhteessa olevia 26. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työskentelivät Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja muiden huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaattei-

den valmistaminen sekä verhotyöt kaupungin laitoksille. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulun oppilaille oli niinikään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan 118, joulukuussa ja pienimmillään, 97, helmikuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 130. Työpäiviä oli koko vuonna 27 547, niistä huoltosuhteessa olevien 21 489 ja työsopimussuhteessa olevien 6 058. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskim. päiväansio oli 32.75 mk ja huollettavien keskim. päiväpalkkio 6.18 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 3.59 mk, ruokavalion tarpeessa olevat lisäksi 1.12 mk ns. dieettilisää ruokailupäivältä. Vapaalauantailta ja arkipäivien kohdalle sattuvilta juhlapäiviltä maksettiin ruoka-avustusta 4.62 mk.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 2 265 447 mk ja bruttotulot 1 906 538 mk, joten nettomenoiksi jäi 358 909 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisen huoltoavun varaan. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä työtuvat merkitsi suojatyöpaikkaa, mutta usealle se oli myös kuntouttamis-, työkokeilu- ja työhönvalmennuspaikka.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askartelutyössä mukana 169 ja lopussa 167 vanhusta; askartelusta poistui vuoden aikana 49 ja uusia tuli 47.

Kotikäyntejä tehtiin vuoden aikana 1 686 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksessa oli 3 810. Askartelurahoja maksettiin vanhuksille yht. 34 128 mk ja askartelutuotteita myytiin 46 307 mk:n arvosta. Suurin yksityisen vanhuksen kertomusvuoden aikana saama askartelurahamäärä oli 1 245 mk ja pienin 22 mk.

Kertomusvuoden lopussa askartelutyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 74 vuotta, vanhin oli 90-vuotias. Vanhusten askartelutuotteiden myynnin hoiti Kallion virastotalon ala-aulassa oleva myymälä. Kertomusvuonna avattiin myös Pihlajamäen vanhusten asuintalossa askarrutustuotteiden myymälä.

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

11. Sosiaalivoin jakelu

Valtioneuvoston 24.7.1969 antaman päätöksen nojalla myytiin ns. sosiaalialennusvoita syys-joulukuussa kertomusvuonna eräille väestöryhmille. Tästä päätöksestä kunnalle aiheutuvat tehtävät määrättiin Helsingin huoltolautakunnan suoritettavaksi. Huoltoviraston toimesta lähetettiin 1.9.—31.12. 1969 välisenä aikana kirjatuissa kirjeissä 17 345 sosiaalivoin saantiin oikeutetulle henkilölle sosiaalialennusvoihin oikeuttavia kortteja yhteensä 67 564.

Nämä jakaantuivat seuraavasti:

Jakeluperuste	korttien saajia	korttien luku
Kansaneläkkeen tukilisän saajat	12 207	48 160
Perhelisän saajat	1 441	5 361
Erityislapsilisän saajat	3 366	13 189
Työttömyyskassan avust. saajat	331	854
Yhteensä	17 345	67 564

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	markkaa	
Korvaukset annetusta huollosta	14 265 000	15 179 289 [1]
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	48 000	36 359
Ateriamaksut	323 700	275 316
Luontoisedut	16 000	14 686
Vuokrat	352 264	319 020
Muut tulot	241 000	193 983
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	104 500	74 051
Luontoisedut	3 825	3 828
Vuokrat	115 000	113 858
Muut tulot	92 000	105 146
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	74 100	60 593
Luontoisedut	8 726	8 332
Vuokrat	69 140	56 562
Muut tulot	35 410	51 265
Riistavuoren vanhainkoti ja asuintalo:		
Ateriamaksut	34 400	29 696
Luontoisedut	5 246	5 267
Vuokrat	226 132	208 962
Muut tulot	16 350	19 172
Suursuon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	60 800	60 557
Luontoisedut	12 100	11 982
Vuokrat	121 107	121 361
Muut tulot	30 800	53 911
Vanhusten asuintalot	485 441	450 161
Toukolan hoitokoti	55 181	54 620
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tulot	282 715	269 135
Korvaukset valtiolta	214 600	191 164
Maatilan tulot	608 200	554 890
Työtuvat	1 555 000	1 906 538
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	580 000	715 182
Kodinhoitomaksut	105 000	70 567
Muut tulot	98 000	134 814
Yhteensä	20 239 737	21 350 267

[1] Tästä on Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavien ja yksityispaikoilla olleiden maksuja 1 547 914 mk.

Menot	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	markkaa	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	11 147 203	11 069 325
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	1 400 000	1 973 583
Hautauskustannukset	110 000	111 382
Muu huoltoapu	15 990 000	17 137 933
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	87 586	80 821
Irtolaishuolto	1 500	1 281
Työhuolto	130 000	89 972
Toipilasrahat	180 000	139 608
Vanhusten kodinhoito	88 000	152 274
Sokeiden asumistuki	15 000	9 943
Vähävaraisten äitien ja vanhusten lomamatka-avustukset	1 500	751
Vanhusten asumistuki	1 500 000	1 174 934
Vanhusten virkistystoiminta	16 000	6 835
Työtuvat	2 161 002	2 265 447
Koskelan sairaskoti	22 926 051	23 195 759
Kustaankartanon vanhainkoti	7 999 386	7 891 151
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	4 269 544	4 284 803
Riistavuoren vanhainkoti	2 998 551	2 967 729
Suursuon vanhainkoti	5 591 800	5 547 164
Vanhusten asuintalot	1 211 926	1 048 367
Toukolan hoitokoti	133 256	130 153
Tervalammen työlaitos	1 021 476	1 004 182
Tervalammen maatila	773 502	716 807
Hoito sairaaloissa	4 791 000	4 707 360
Hoito muissa laitoksissa	5 600 000	5 006 207
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	1 900 141	1 879 809
Huoltolautakunnan käyttövarat	1 376 462	274 524
Yhteensä	93 420 886	92 868 104
Kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuudet	18 500 000	17 450 453
Kaikkiaan	111 920 886	110 318 557

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna korvauksia annetusta huollosta seuraavasti:

	Korvaus huoltolautakunnan antamasta huollosta, mk	Korvaus lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt [1]	2 514 069	2 059 617	4 573 686 [2]
Toisilta kunnilta perityt	1 707	87 371	89 078
Yksityisiltä perityt	11 115 599	2 237 331	13 352 930
Yhteensä	13 631 375	4 384 319	18 015 694

[1] Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus. — [2] Tämän lisäksi saatiin valtiolta korvausta vuosien 1948—1967 sotilasavustuksista 896 mk. Kertomusvuoden ennakko sotilasavustuksista oli 1 200 000 mk. Nämä luvut eivät sisälly huoltolautakunnan tilinpäätökseen.

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista kertyi kansaneläkkeistä.

Yksityisiltä perittyihin korvauksiin sisältyvät huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta 122 henkilöltä työlaitoksessa suoritetun työn muodossa saadut korvaukset. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 26 413 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suorittivat Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon vanhainkodissa ja Suursuon vanhainkodissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 1 398 194 mk ja yksityispaikoilla olleet 149 720 mk.

Kodinhoidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 270 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 101 oli huoltolautakunnan ja 169 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaatimuksia 287 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 7 386 huoltoapua koskevia, 81 sotasiirtolaishoitoa ja 56 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia koskevia hakemuksia. Näiden lisäksi tehtiin valtiolle tilitys 731 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 1 612. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopulla 15 496. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettavana vuoden lopussa 6 119 henkilön osalta. Holhouskortistossa oli kertomusvuoden lopussa 1 580 henkilöä. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 2 499 797 mk ja eläkkeitä välitettiin 1 984 408 mk, lisäksi maksettiin ylimääräisiä käyttövaroja huollettaville heidän pankkitileiltään 259 392 mk.

3. Kassa- ja tilitoiminta

Rahatoimiston Kallion osasto vastasi huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten rahaliikenne- ja kirjanpitotehtävistä sekä arvoomaisuuden hoidosta.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 2 790 kpl vuoden vähennyksen ollessa 406 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 6 317 061 mk. Muu osa huostaanotetusta arvo-omaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

21. Lastensuojelutoimi [1])

Yleistä

Jo aikaisempina vuosina todettu kehityssuunta jatkui v:n 1969 aikana. Erilaiset sopeutumishäiriöt ja turvattomuustekijät aiheuttivat lisääntynyttä painetta sijaishuollon kohdalla. Samalla oli todettavissa enenevää avohuollon tarvetta, mm. lisääntyneen jälkihuollon muodossa.

Samalla kun toiminta on laajentunut, on ilmennyt jatkuvaa painetta toiminnan kustannusten lisääntymiseen. Palkkojen ja hintojen sidonnaisuus ei kuitenkaan ole ulottunut lastensuojelutoimen sijaishoitomenoihin, minkä vuoksi laitossijoituksen ja perhehoidon maksuja on jouduttu tuntuvasti korottamaan.

Erityisesti ovat kertomusvuoden aikana huollon syynä tulleet esille päihdeaineiden käyttäminen, rangaistava teko, lapsen vajaamielisyys ja sielullinen poikkeavuus, vanhempien sairaus tai kuolema, hoidon laiminlyönti ja pahantapainen elämä sekä erityisen korostuneena asuntovaikeudet.

Lastensuojelulautakunta kiinnitti kertomusvuoden aikana erityistä huomiotaan mm. mustalaisten sosiaalisiin olosuhteisiin, asuntokysymyksiin, lisääntyneisiin luonnon ja ympäristön saastumisesta aiheutuviin vaaroihin, perhesijoituksen ohjaamiseen ja järjestelyihin, lastensuojelutoimen laitostoiminnan ohje- ja johtosääntöjen uusimiseen. Vuoden 1969 aikana nuorisokomitean mietintö annettiin julkisuuteen ja lautakunta antoi siitä lausuntonsa. Komiteamietintö sisältää lukuisia toimenpide-ehdotuksia, jotka liittyvät lastensuojelutoimen toimialaan.

Kertomusvuoden aikana hyväksyttiin Killinmäen keskuslaitoksen luonnospiirustukset ja uutena laitoksena otettiin käyttöön Laajasalon nuorisokoti. Kertomusvuoden aikana lastensuojelutoimen tutkimustoimintaa tehostettiin huomattavasti.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano on vuosina 1969—1972 seuraava: Puheenjohtaja Erkki Tuomioja, varapuheenjohtaja Tapani Mäntysaari, jäsenet Sirkka Loimaranta, Margareta Aminoff, Anna-Liisa Aro, Kaarina Kalmari, Rakel Lehtokoski, Sirkka-Liisa Nieminen ja Mirjam Parviainen.

Lautakunnan *jaostojen* ja *laitosten johtokuntien kokoonpanossa* tapahtuneiden muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Lastensuojelulautakunnan *kokoukset* sekä tärkeimmät *päätökset, esitykset* sekä *lausunnot*, ks. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti rahatoimiston Kallion osasto sekä huoltoviraston asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 427 (ed. v. 422) vakinaista ja 118 (109) tilapäistä viranhaltijaa sekä 208 (163) työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 753 (694). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 136 (136) vakinaista ja 32 (28) tilapäistä sekä 5 (5) työsuhteista eli yhteensä 173 (169) ja loput laitosten palveluksessa.

Koulutustoiminta. Henkilökunnan jatkokoulutus noudatti kahta linjaa. Osa koulutuksesta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta lastensuojelutoimen henkilökuntaa koskevana. Koulutustoiminnan ohjaamisesta vastasi oman toimen ohella johtava huoltotark. Kastehelmi Haverinen. Koulutusasiamiehen tehtävänä on toimia yhdysmiehenä kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan ja lastensuojeluviraston kesken, tiedottaa lastensuojelutoimen henkilökunnalle kotimaisista ja ulkomaisista koulutustilaisuuksista ja järjestää koulutus- ja esitelmätilaisuuksia. Kertomusvuonna järjestettiin koulutusasiamiehen toimesta kahdet neuvottelupäivät, 2 koulutuskurssia, 3 retkeä lastensuojelutoimen laitoksiin ja 5 keskustelutilaisuutta. Koulutusasiamiehen apuna on toiminut 5-jäseninen koulutusasiain neuvotteluryhmä, jonka tehtävänä on ollut suunnitella koulutustilaisuuksia ja suorittaa joissakin tapauksissa valintoja lähetettäessä osanottajia seminaareihin, opintopäiville tms. Neuvotteluryhmä on kokoontunut 7 kertaa.

Komiteat. Kertomusvuonna antoi mietintönsä kaupunginhallituksen asettama komitea, jonka tehtävänä oli tutkia lisääntyneen nuorisorikollisuuden ja siihen liittyvien sopeutumishäiriöiden ennakolta ehkäisemistä samoin kuin alaikäisten lainrikkojien huollon ja erityiskasvatuksen tarkistamista sekä näitä kysymyksiä käsittelevien viranomaisten yhteistyön kehittämistä ja tehostamista.

Toimintaansa jatkoivat seuraavat komiteat:

kaupunginhallituksen asettama komitea, jonka tehtävänä oli selvitellä sosiaalihuollon hallinnossa mahdollisesti tarpeellisia muutoksia ja sosiaaliohjesäännön tarkistamista ja uusimista sekä valtioneuvoston asettama nuorisorikoskomitea, johon kuului jäsenenä vs. toim.joht. Kalervo Juurinen;

kaupunginhallituksen asettama Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelutoimikunta, johon kuuluivat puheenjohtajana Kalervo Juurinen sekä jäsenenä Maija Kario sekä

sosiaalihallituksen asettama kasvatusneuvolatoimikunta, johon kuului jäsenenä sosiaalilääkäri Sirkka Syvänne.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

1. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 922 (5 715) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 272 (252) pykälää.

2. Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimiston toiminnan kohteina ovat ns. turvattomat lapset ja nuoret sekä vajaamieliset. Lastenhuoltotoimiston työ voi-

daan karkeasti jaoitellen jakaa avohuoltoon, sijaishuoltoon ja vajaamielishuoltoon. Avohuoltoon katsotaan tällöin kuuluvaksi toisaalta erilaatuiset lakisääteiset valvontatehtävät, toisaalta toimistolle tehtyjen ilmoitusten, kantelujen, avunpyyntöjen yms. selvittelyt. Sijaishuoltoon katsotaan kuuluvan huolto yksityisperheissä ja huolto lasten- ja nuorisonhuolto- sekä vajaamielislaitoksissa.

Avohuollossa kaupunkialueella toimivilla huoltotarkastajilla oli kertomusvuonna keskimäärin 172.8 (171) valvottavaa; tutkimusja selvitystapauksia heillä oli keskimäärin 14.2 (12.6) kuukaudessa.

Perhehoitoon sijoitettujen valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 175 valvottavaa työntekijää kohti.

Sosiaaliohjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja ja apulaislastenhuollontarkastaja sekä vajaamielishuoltaja. Ko. toiminta on ollut apulaislastenhuollontarkastajan pääasiallisena tehtävänä. Hänellä on ollut apunaan yksi huoltotarkastaja. Nuorisokodeissa asuvien lasten ja nuorten yksilökohtaisessa huollossa tukivat näiden laitosten henkilökuntaa lastenhuoltotoimiston kaksi laitoskuraattoreina toimivaa huoltotarkastajaa. He hoitivat myös näistä laitoksista poistuneiden jälkihuoltoa.

Avohuolto

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Jäljellä vuodelta 1968 ...	206	204	410
V. 1969 valvontaan tulleita	37	53	90
Yhteensä	243	257	500
Poistettu valvonnasta v. 1969	96	86	182
Vuoteen 1970 jääneitä	147	171	318
— näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä	62	75	137

Lakisääteinen muiden kuntien sosiaalilautakuntien huostassa olevien valvonta

	Lapsia
Jäljellä vuodelta 1968	43
V. 1969 valvontaan tulleita	16
Yhteensä	59
V. 1969 valvonnasta poistettu	9
Vuoteen 1970 jääneitä	50[1])

Lastenhuoltotoimiston suojeluvalvonta v. 1969 (taulukko laadittu v:n 1968 tilastotietojen ja lastenhuoltojaoston kokouspöytäkirjojen pohjalla)

	Pojat	Tytöt	Yht.
Valvonnassa vuodelta 1968	137	111	248
V. 1969 aloitetut valvonnat:	29	37	66
näistä alle 7 vuotiaita ...	14	16	
7—15 »	12	11	
yli 15 »	3	10	
	166	148	314
V. 1969 lopetetut valvonnat:	44	28	72
näistä alle 7 vuotiaita	9	—	
7—15 »	13	9	
yli 15 »	22	19	
Valvonnassa 31.12.1969 ...	122	120	242

Nuoria kotiapulaisia oli valvonnassa toimintavuoden alussa kuusi ja lopussa kaksi.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten valvonnan hoitivat lastensuojeluviraston si-

[1]) Näistä:

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Aviolapsia	8	17	25
Aviottomia	11	14	25
Yhteensä	19	31	50

säisen työnjaon mukaan lastenvalvojan apuna lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajat kukin omalla alueellaan. Valvottavia aulapsia oli kertomusvuonna 3 106 (3 295). Kokemuksen osoittaessa, että valvonta usein on sekä aiheetonta että ei-toivottua, on jatkuva yhteydenpito pyritty jättämään aulasten äitien omasta aloitteesta riippuvaksi. Varsinaista määräajoin kotikäynnin muodossa tapahtuvaa valvontaa suoritettiin etupäässä vain silloin, kun äidin ja lapsen erityiset olosuhteet sitä edellyttivät tai kun äiti tällaista yhteydenpitoa itse toivoi.

Perhepäivähoitoon sijoitettujen lasten valvontaa ja hoitokotien ennakkotarkastusta suorittivat lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajat kukin alueellaan. Heidän toimintaansa ohjasi johtava perhepäivähoidontarkastaja, joka myös jatkuvasti pyrkii saamaan kosketusta uusiin koteihin, jotka haluavat ottaa lapsia päivähoitoon. Perhepäivähoitoa on voitu onnistuneesti käyttää kotien tukena erityisesti sellaisissa tapauksissa, jolloin lapsen herkkyys, arkuus, infektioalttius, häiriytyneisyys yms. syyt tekevät hoidon lastentarhassa vaikeaksi tai mahdottomaksi. Erityisesti on perhepäivähoitoa yritetty hankkia myös sellaisille yksinhuoltajien lapsille, jotka eivät ole päässeet kaupungin lastentarhoihin.

Lapsia lastensuojelulautakunnan maksamassa perhepäivähoidossa v. 1969	94
Lapsia huoltolautakunnan tai vanhempien maksamassa perhepäivähoidossa v. 1969	52
Tutkittu päivähoidosta tehtyjä valituksia v. 1969	74

Ottolapsitoimintaa varten oli lastenhuoltotoimistolla käytettävissään yksi johtava huoltotarkastaja ja yksi huoltotarkastaja, joka hoiti yksinomaan maaseudulle ja muihin kaupunkeihin tapahtuviin adoptioihin liittyvää esitarkastusta, ohjausta, valvontaa ja lausuntojen antamista. Kaupunkipiirien huoltotarkastajat puolestaan suorittivat kukin alueellaan nämä ottolapsisuhteen syntymiseen tarvittavat toimenpiteet. Näiden työntekijöiden tukena toimi adoptioneuvottelukunta, johon kuuluivat mainittujen työntekijöiden lisäksi psykologi ja lastenpsykiatri.

Kotimaassa ottolapsiksi luovutetut

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
0—1 vuotiaita	13	15	28
2—6 »	15	7	22
yli 6 »	1	3	4
Yhteensä	29	25	54

Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välittämiä adoptioita oli 34. Skandinavian maihin tapahtuvia adoptioita hoidettiin 3.

Perheenneuvonta. Vuoden 1969 aikana perheenneuvontaan tuli tai ohjattiin 127 uutta asiakasperhettä. Heistä 55 perhettä jäi tehostetun pitempiaikaisen työn kohteiksi. Kun edelliseltä vuodelta siirtyi 64 perhettä, oli tässä ryhmässä kaikkiaan 119 perhettä. Heillä oli yht. 276 lasta. Hoidosta poistettiin 38 perhettä, joilla oli yht. 78 lasta.

Apua aviollisiin vaikeuksiin haki n. 40 asiakasperhettä, muut yhteydenotot koskivat lastenhuolto- ja perheristiriitoja. Yhteistyö avioliittoneuvontatapauksissa muodostui yleisesti suhteellisen lyhytaikaiseksi.

Työntekijät suorittivat 412 kotikäyntiä ja toimistohaastatteluja oli 678. Yhä enemmän pyrittiin tapaamaan useita perheenjäseniä samanaikaisesti. Keskusteluissa oli mukana kaikkiaan 1 649 henkeä.

Vuoden 1969 alussa järjestettiin asiakkaille lisäksi kuuden avoimen kokouksen sarja, joissa pidettiin alustuksia sekä keskusteltiin asiakkaille läheisistä kysymyksistä ja heidän ehdotuksistaan.

Lasten kesävirkistystoiminta. Kesä 1969 muodostui lasten kesävirkistystoiminnassa ennätykselliseksi, koska käytettävissä oli

huomattavasti suurempi määräraha, 390 000 (230 000) mk, kuin aikaisempina vuosina. Tästä summasta käytettiin 6 806 (5 209) mk alle 15-vuotiaiden lasten ja heidän saattajiensa matkakuluihin. Matka-avustuksia sai kaikkiaan 241 lasta (162), heistä 40 (47) yksinomaan tätä avustusta, muiden kohdalla matkakulut suoritettiin kesäsijoitukseen liittyvinä.

Sellaisia lapsia varten, joiden vanhemmilla ei itsellään ollut varoja eikä muita mahdollisuuksia järjestää lapsilleen kesänviettopaikkaa maaseudun sukulaistaloihin tai maksullisiin lomakoteihin, järjestettiin kesävirkistystoiminnan puitteissa keskimäärin 72.7 päivän oleskelu joko maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa ja leireillä. Kummassakin sijoitusmuodossa oli runsaasti lapsia, jotka viettivät koko kesän maalla. Perhesijoituksessa keskimääräinen viipymisaika olikin peräti 76.9 vrk.

Sijoituspaikkoina käytetyistä maalaiskodeista hankittiin ennen lasten maalle menoa joko paikallisen asiamiehen tai sosiaalilautakunnan lausunto sekä terveystodistus lastenhuoltotoimiston huolehtiessa sitten hoitomaksujen suorituksesta sekä kotien tarpeellisesta valvonnasta. Perhesijoitusten kohdalla kustannukset kohosivat 279 102 (178 264) mk:aan ja siirtola- ja leirisijoitusten osalta 68 050 (49 442) mk:aan. Lisäksi jouduttiin kesälasten kohdalla suorittamaan sairauskuluja 2 665 mk eli yhteensä sijoituskuluja perhe- ja siirtolasijoituksesta 349 817 (227 705) mk matka-avustuksia huomioimatta. Lasten kesävirkistykseen käytetty kokonaissumma oli kertomusvuonna 356 623 mk kaikki avustusmuodot huomioon ottaen. Kesävirkistystoiminnan laajuuden kuvaamiseksi on syytä vielä mainita, että edellämainittujen varsinaisten kesälasten lisäksi sijoitettiin maalaiskoteihin 106 (80) laitoslasta, jotka tällä tavalla pääsivät osallisiksi paitsi kesävirkistyksestä myös normaalista perhe-elämästä. Ennen lasten kesäkoteihin ja siirtoloihin lähtöä suoritettiin tarpeelliset terveystarkastukset.

Kesälasten joukossa oli huomattavan paljon suurperheiden sekä huoltoapua saavien perheiden lapsia, samoin sairaiden ja invalidivanhempien lapsia ja alkoholisti-isien tai -äitien lapsia oli jälleen runsaasti. Sijoituspaikkojen valinnassa koetettiin entiseen tapaan hankkia erityisen sopiva, terapeuttinen paikka joukossa oleville monille sairaille, kastelijoille tai muutoin häiriintyneille lapsille.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 40 yksityisen järjestön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa, jonka tukemiseksi kaupunki oli varannut 146 000 mk:n suuruisen määrärahan.

Kesäsijoitukset

1. Lapsen syntyperän ja maksutavan mukaan

Maksutapa	Aviottomia		Aviosyntyisiä						Kaikkiaan		
	Äiti elää		Vanhemmat elävät		Puoliorpoja		Asumus- ja avioerolapsia				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Määrärahasta kokonaan	60	52	181	149	40	34	207	183	488	418	906
» osittain [1]	19	25	58	54	[2] 13	13	47	78	137	170	307
Vanhemmat maksaneet tai lahjapaikat	2	4	14	15	2	1	7	2	25	22	47
Yhteensä	81	81	253	218	55	48	261	263	650	610	1 260

[1]) Matka-avustukset. — [2]) 1 täysorpopoika ml.

2. Ikäryhmittäin lapsen syntyperän mukaan

A. Hoitoavustukset	Pojat					Tytöt					Kaikkiaan				
	Ikäryhmitys, vuotta														
	—2—6	7—12	13—15	16—	Yht.	—2—6	7—12	13—15	16—	Yht.	—2—6	7—12	13—15	16—	Yht.
Aviottomia															
Äiti elää	26	42	7	1	76	31	37	9	—	77	57	79	16	1	153
Aviosyntyisiä															
Vanhemmat elävät	102	123	23	—	248	90	107	15	—	212	192	230	38	—	460
Puoliorpoja	11	27	10	—	48	11	24	8	—	43	22	51	18	—	91
Asumus- ja avioerolapsia	66	165	29	1	261	78	150	27	—	255	144	315	56	1	516
Yhteensä	205	357	69	2	633	210	318	59	—	587	415	675	128	2	1 220
B. Matka-avustukset															
Aviottomia															
Äiti elää	3	1	1	—	5	1	3	—	—	4	4	4	1	—	9
Aviosyntyisiä															
Vanhemmat elävät	2	2	1	—	5	2	3	1	—	6	4	5	2	—	11
Puoliorpoja	—	4	[1])3	—	[1])7	1	2	2	—	5	1	6	[1])5	—	[1])12
Asumus- ja avioerolapsia	—	—	—	—	—	1	4	2	1	8	1	4	2	1	8
Yhteensä	5	7	[1])5	—	[1])17	5	12	5	1	23	10	19	[1])10	1	[1])40

[1]) 1 täysorpo ml.

3. Ikäryhmittäin sijoituspaikan mukaan

Sijoituspaikka	Pojat					Tytöt					Kaikkiaan				
	Ikäryhmitys, vuotta														
	—2—6	7—12	13—15	16—	Yht.	—2—6	7—12	13—15	16—	Yht.	—2—6	7—12	13—15	16—	Yht.
Perhesijoituksia	154	269	51	2	476	167	278	57	—	502	321	547	108	2	978
Siirtolasijoituksia	51	88	18	—	157	43	40	2	—	85	94	128	20	—	242
Yhteensä	205	357	69	2	633	210	318	59	—	587	415	675	128	2	1 220
Matka-avustuksia	5	7	5	—	17	5	12	5	1	23	10	19	10	1	40
Kaikkiaan	210	364	74	2	650	215	330	64	1	610	425	694	138	3	1 260

4. Sijoituspäivät

Sijoituspaikka	Poikien		Tyttöjen		Yhteensä	
	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.
Perhesijoitus	36 582	76.9	38 649	77.0	75 231	76.9
Siirtolasijoitus	8 690	55.4	4 816	56.7	13 506	55.8
Yhteensä	45 272	71.5	43 465	74.0	88 737	72.7

Asumus- ja avioerolausunnot. Lastenhuoltotoimisto antoi kertomusvuonna holhouslautakunnalle 140 lausuntoa siitä, kummanko aviopuolison huoltoon alaikäisen lapsen tai lasten huolto olisi sopivimmin uskottava, jos puolisot tuomitaan avio- tai asumuseroon.

Kertomusvuonna ilmoitetut uudet tapaukset. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna ilmoituksia ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 870 alaikäistä (lukuun eivät sisälly aikaisemmin käsitellyt valvonnassa olevat lapset). Näistä sijoitettiin sijaishoitoon 869.

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuoden päättyessä 1 519, näistä 1 287 maaseudulla ja loput Helsingissä. Sijoitus perhehoitoon muodostaa eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Perhehoitoa varten lastenhuoltotoimistolla oli kaksi johtavaa huoltotarkastajaa ja yhdeksän huoltotarkastajaa, jotka toimivat alueellisen jaon pohjalla. Lisäksi neljällä kaupunkipiirien johtavalla tarkastajalla oli tehtävänään kaupungin alueelle perhehoitoon sijoitettujen lasten valvonta. Yksi em. huoltotarkastajista suoritti yksinomaisesti sijoituskotien hankintatyötä. Johtavien huoltotarkastajien ja huoltotarkastajien tehtävänä oli sijoituskodeissa suoritettavien tarkastusten, ohjauksen ja neuvonnan ohella mm. pitää yhteyttä paikalliseen sosiaalilautakuntaan ja paikallisasiamiehiin, osallistua kotien hankintaan, tehdä tarvittaessa esityksiä sijoitettujen lasten toimittamiseksi tutkimuksiin ja hoitoon sekä seurata yleensä heidän kehitystään, sopeutumistaan sekä koulutuksen ja ammatin hankkimista. Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 175 lasta valvottavanaan.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään erityisiä palkattuja paikallisasiamiehiä seuraavissa kunnissa: Artjärvi, Eräjärvi, Espoo, Hattula, Helsingin mlk., Honkajoki, Humppila, Ikaalinen, Jalasjärvi, Janakkala, Jokioinen, Karijoki, Kemiö, Kiikala, Kirkkonummi, Kiuruvesi, Koski Hl, Koski Tl, Kärkölä, Lammi, Lohja, Loppi, Marttila, Mäntsälä, Nastola, Noormarkku, Nummi, Nurmijärvi, Orimattila, Pertteli, Petäjävesi, Pohja, Pornainen, Pusula, Reisjärvi, Ruovesi, Sammatti, Sipoo, Siuntio, Somero, Suomusjärvi, Tammela, Tuusula, Valkeala, Vihti ja Viljakkala.

Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana kaksi kokousta, joissa heidän omaan asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellisista kysymyksistä. Lisäksi järjestettiin lokakuussa 1969 Lahdessa kokous Lahden ympäristössä asuville kasvatusvanhemmille ja asiamiehille.

Laitoshuolto

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 52 laitokseen. Näistä 17 oli kaupungin omia laitoksia, 7 toisten kuntain omistamia laitoksia ja loput erilaisten yhdistysten, järjestöjen yms. laitoksia. Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja/tai hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille. Lastenhuoltotoimistossa oli kaksi viranhaltijaa, joiden pääasiallisena tehtävänä oli laitoshuoltotoiminnan tarkkailu ja kehittäminen.

Sijoitustoiminnan laajuus ja eräät siihen liittyvät muut seikat käyvät ilmi lastenhuoltotoimistoa ja suojelukasvatustoimistoa koskevista yhteisistä tiedoista.

Lastenhuoltotoimiston uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta										Kaikkiaan		
	— 6		7—12		13—15		yli 15		Tuntematon		Pojat	Tytöt	Yht.
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
Avohuolto													
Tutkimus, neuvonta ja ohjaus	238	209	117	106	50	36	10	22	2	2	417	375	792
Suojeluvalvonta	8	10	14	11	15	13	13	7	—	1	50	42	92
Taloudellinen avustaminen	1	1	—	1	—	—	15	23	—	—	16	25	41
Annettu lausunto viraston ulkopuolelle	5	1	1	1	1	—	—	—	—	—	7	2	9
Muu toimenpide	7	6	5	7	4	1	—	1	—	—	16	15	31
Yhteensä	259	227	137	126	70	50	38	53	2	3	506	459	965
Sijaishuolto													
9 § 1 (orpo)	1	—	3	—	1	1	—	—	—	—	5	1	6
9 § 1 (hylätty)	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	4
11 § (luovutussopimuksella)	75	72	16	14	7	8	—	2	—	—	98	96	194
12 §, 17 § (päätöksellä vastoin vanhempien tahtoa)	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
9 § c (toistaiseksi vanhempien suostumuksella)	235	232	66	58	18	14	—	—	—	—	319	304	623
19 § (väliaikainen sijoitus)	15	8	3	1	2	—	9	3	—	—	29	12	41
Yhteensä	327	315	88	73	28	23	9	6	—	—	452	417	869
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	13	4	7	6	3	1	1	1	—	—	24	12	36

Vajaamielishuolto

Kertomusvuoden aikana on vajaamielishuollossa ja sen kahdella lohkolla, avo- ja laitoshuollossa tapahtunut vain vähäisiä muutoksia.

Kårkullan keskuslaitoksesta saatiin käyttöön aikaisemmin ostetuista paikoista 14.

Vuoden lopulla aloitettiin sijoitukset Kuusaan keskuslaitokseen, josta saadaan tilapäiskäyttöön n. 30 paikkaa.

Kaupungin oman keskuslaitoksen, Kilinmäen keskuslaitoksen suunnittelutyö on ollut käynnissä ja ensimmäinen rakennusvaihe toteutunee lähivuosina.

Avohuoltoa pyrittiin kehittämään mm. tehostamalla vajaamielisneuvolan toimintaa ja aloittamalla ryhmätyö vanhempien keskuudessa.

Yhteistyö vanhempien-yhdistysten, Kehitysvammatuki 57:n ja De Utvecklingsstördas Väl -yhdistyksen kanssa on ollut myönteistä. Viimemainitun yhdistyksen päivähuoltola, Tallbo-daghem aloitti toimintansa syksyllä ja siellä sai paikan 8 helsinkiläistä. Kehitysvammatuki 57:n järjestämä kerhotoiminta on ollut vilkasta ja sitä on tuettu luovuttamalla kerhojen käyttöön päivähuoltoloiden tiloja.

Edellä mainittujen yhdistysten lisäksi on oltu yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa, jonka järjestämässä kehitysvammaisten kesäsiirtolassa oli viime kesänä yht. 13 helsinkiläistä.

Avo- ja laitoshuollon henkilöstöstä monet ovat vuoden aikana osallistuneet alan kursseihin ja koulutustilaisuuksiin.

Vajaamielisistä tehdyt ilmoitukset ja virka-apupyynnöt

Ilmoituksen syy	0—6 v		7—15 v		16 v —		Yht.
	P	T	P	T	P	T	
Perustutkimus vajaamielisyyden selvittämiseksi ja huollontarpeen määrittämiseksi	19	10	32	15	22	12	110
Muu tutkimus tai hoito	18	19	28	16	48	30	159
Sijoituspyyntö	9	20	21	11	10	14	85
Hoito- ja kasvatusvaikeudet	1	—	7	5	9	4	26
Olosuhteiden tarkistaminen (esim. erityislapsilisää, kotiuttamista yms. varten)	12	4	11	3	3	1	34
Hoitopaikan vaihtuminen	1	1	8	13	17	5	45
Muu syy	5	8	7	3	10	7	40
Yhteensä	65	62	114	66	119	73	499

Toimenpiteet	Vajaamielisiä
Vajaamielisluetteloon merkittiin	98
Vajaamielisluettelosta poistettiin (luettelossa vuoden päättyessä 1 387)	8
Vajaamielisvalvontaan asetettiin	4
Valvonta lakkautettiin (valvonnassa vuoden päättyessä 42)	—
Päivähuoltoloissa sai hoitoa (kaupungin omissa 327, Aula-työkodissa 58)	385
Sijoitettiin laitoshoitoon	123
Poistettiin laitoshoidosta	107
Sijoitettiin kesäsiirtoloihin	112
Annettiin erilaisia avustuksia (invalidivälineitä, lääkintävoimistelukustannuksia, poliklinikkamaksuja, hammashoidon ja lääkkeiden kustannuksia yms.)	137
Perustutkimus vajaamielisyyden ja sen asteen selvittämiseksi	55
Lääkehoidon määrääminen ja sen kontrollointi	61
Tutkimus ja lausunto erilaisia sosiaaliturva-anomuksia varten	73
Laitossijoituksen alkaessa suoritettu tarkastus	5
Neuvottelu ja ohjaus kasvatus- ja hoitovaikeuksien vuoksi	23
Lähete sairaala- tai poliklinikkatutkimuksiin tai hoitoon	7
Tutkimus ja lausunto lääkintävoimistelun tarpeesta	7
Tutkimus ja lausunto sterilisaatioesitystä varten	1
Tutkimus erilaisten muiden lausuntojen antamista varten (kansakoulusotilas-, oikeus- ym. viranomaisille)	27
Muut toimenpiteet	33
Yhteensä	292

Vajaamielisneuvola. Lastensuojeluviraston vajaamielisneuvolalla oli 80 vastaanottokertaa. Yhteensä tutkittiin tai hoidettiin 292 tapausta eli keskimäärin 4 tapausta vastaanottoa kohti. Vastaanottoa pyydettäessä ilmoitetun pääasiallisen syyn perusteella tapaukset jakautuivat seuraavasti:

Neuvolaan tuloon on 44 tapauksessa ollut kaksi tai useampia syitä.

Vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja sukupuoliryhmitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja syntyperä (aviollinen-avioton) sekä lisävammaisuutta ja erityishoitoa koskevat tiedot käyvät ilmi seuraavalla sivulla olevista taulukoista:

Vajaamielisten lisävammaisuus

	Laitos-hoito	Avohuolto (koti+päivä-huolt.)	Kotihoito (vain kotona)	Yht.
Ei lisävammoja	94	50	56	200
Osittain liikuntakyvytön	195	64	79	338
Kokonaan liikuntakyvytön	72	3	24	99
Kouristuksia saava	173	33	37	243
Aina levoton/aggressiivinen	144	27	18	189
Ajoittain levoton/aggressiivinen	209	78	51	338
Tahrii ja/tai kastelee	239	53	32	324
Sokea tai huono näkö	102	77	67	246
Kuuro tai huono kuulo	56	19	21	96
Syötettävä, puettava, täysin autettava	216	48	46	310
Puhevikainen	453	165	126	744
Cp(aivovaurio-)tapaus	133	36	58	227

Vajaamieliset 31.12.1969 iän, sukupuolen, älykkyyden ja syntyperän mukaan

	0-6 v		7-15 v		16 v —		Vaikeasti vajaam. 0-19		Keskitas. vajaam. 20-54		Lievästi vajaam. 55-70		Älykkyystaso ei tiedossa		Aviollisia		Aviottomia		Yhteensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
I Kotihoidossa olevia	*59*	*27*	*77*	*48*	*194*	*196*	*22*	*25*	*102*	*101*	*138*	*106*	*68*	*39*	*324*	*261*	*6*	*10*	*601*
Näistä vajaamielisvalvonnassa	1	1	3	2	22	13	1	3	7	2	18	10	—	1	17	8	9	8	42
Päivähuoltoloissa	28	13	63	41	112	83	10	4	82	61	95	58	16	14	197	133	6	4	340
Kaupungin omistamissa	24	13	62	40	86	52	9	3	62	43	88	47	13	12	166	102	6	3	277
Yksityisissä (Aula-työkoti)	4	—	1	1	26	31	1	1	20	18	7	11	3	2	31	31	—	1	63
II Vajaamielislaitoksissa	*10*	*8*	*34*	*25*	*170*	*113*	*90*	*58*	*86*	*60*	*24*	*14*	*14*	*14*	*194*	*126*	*20*	*20*	*360*
Kaupungin laitoksissa	—	—	7	3	16	6	8	5	12	2	2	1	1	1	21	9	2	—	32
Valtion laitoksissa	—	—	—	—	12	9	—	1	7	2	5	5	—	1	10	6	2	3	21
Kuntainliiton (ruots.) laitoksessa	1	—	6	6	19	8	14	6	8	4	2	2	2	2	24	12	2	2	40
Säätiöiden ja yhdistysten laitoksissa	9	8	21	16	123	90	68	46	59	52	15	6	11	10	139	99	14	15	267
III Lastenhuoltolaitoksissa	*20*	*10*	*52*	*39*	*46*	*25*	*44*	*38*	*37*	*19*	*26*	*10*	*11*	*7*	*85*	*58*	*31*	*18*	*192*
Kaupungin omistamissa	19	8	45	24	26	24	40	26	26	15	15	9	9	6	68	44	22	12	146
Yksityisissä lastenhuoltolaitoksissa	1	2	7	15	20	1	4	12	11	4	11	1	2	1	17	14	9	6	46
IV Sairaaloissa ja parantoloissa	*2*	*2*	*4*	—	*102*	*105*	*15*	*10*	*39*	*47*	*47*	*48*	*7*	*2*	*93*	*88*	*15*	*19*	*215*
V Yksityiskodeissa (= perhehoidossa)	—	—	*2*	*3*	*8*	*6*	—	—	*3*	*4*	*7*	*4*	—	*1*	*6*	*7*	*4*	*2*	*19*
Vajaamielisiä yhteensä (I—V)	**91**	**47**	**169**	**115**	**520**	**445**	**171**	**131**	**267**	**231**	**242**	**182**	**100**	**63**	**702**	**540**	**76**	**69**	**1 387**

3. *Suojelukasvatustoimisto*

Suojelukasvatustoimiston tehtävänä on suorittaa lasten- ja lähinnä nuorisonhuoltoa niissä tapauksissa, joissa huollon tarve liittyy erityisesti korostuneisiin sopeutumisen häiriöihin. Tällaista suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 682 (4 130), mihin lukuun sisältyvät myös sellaiset selvitys- ja tutkimustapaukset, jotka eivät aiheuttaneet varsinaisia toimenpiteitä. Näihin lukuihin eivät sisälly kuitenkaan koulukuraattorin hoitamat tapaukset eivätkä rangaistusmääräysmenettelyn käyttöä koskevain asiain käsittely.

Vuoden 1969 aikana suojelukasvatustoimistoon saapuneet ilmoitukset ilmoittajan ja ilmoituksen aiheen mukaan

A. Ilmoittajan mukaan

Ilmoittaja	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Vanhemmat	147	180	327
Muu omainen	10	12	22
Huollettava itse	18	23	41
Muu yksityinen henkilö	43	15	58
Lastensuojeluviranomainen	53	50	103
Muu huoltoviranomainen	17	15	32
Kasvatusneuvola	2	—	2
Muu terveydenhoitoviranomainen	2	6	8
Kouluviranomainen	127	70	197
Poliisiviranomainen	2 086	675	2 761
Oikeusviranomainen	104	25	129
Muu	1	1	2
Yhteensä	2 610	1 072	3 682

B. Ilmoituksen aiheen mukaan

Ilmoituksen aihe	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Rikos, jonka laatu epäselvä	16	—	16
Varkaus, näpistäminen, törkeä varkaus, murto	780	209	989
Moott.ajoneuvon anastaminen, varastaminen tai toisen omistaman moottoriajoneuvon luvaton haltuunotto	174	5	179
Muu omaisuusrikos	46	17	63
Väkivaltarikos	122	4	126
Väkijuomalakirikos	63	10	73
Moottoriajoneuvoliikennerikos	43	1	44
Muu liikennerikos	12	2	14
Muu rikos	107	20	127
Tavattu alkoholista päihtyneenä	555	162	717
Tavattu muusta päihtyneenä	138	50	188
Kerjääminen	9	5	14
Karkaaminen tai kuljeskelu	163	337	500
Kestämättömyys työsuhteessa tai toimettomuus	14	12	26
Väkivaltaisuus	39	2	41
Koulunkäynnin laiminlyönti	129	75	204
Muu kouluvaikeus	11	4	15
Muut kasvatusvaikeudet	40	65	105
Hakee työlupaa tai passia	1	1	2
Muu aihe	148	91	239
Yhteensä	2 610	1 072	3 682

Saapuneista ilmoituksista koski 1 381 rikosasiaa ja loput 2 301 toisia sosiaalisen sopeutumisen häiriötä tai muunlaisia huollon aiheita. Rikosasioista 638 koski alle 15-vuotiaana rangaistavan teon tehneitä henkilöitä, ja nämä eivät tulleet lainkaan syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäviksi. Sitäpaitsi lastensuojeluviraston käsiteltäväksi tuli 10 rikosasiaa, jotka koskivat 15 v täyttäneitä henkilöitä, mutta eivät tulleet syyttäjän eikä tuomioistuimen käsiteltäväksi, koska asiasta ei oltu tehty poliisille rikosilmoitusta tai koska kysymyksessä oli asianomistajarikos. Loput 15 v täyttäneitä koskevista rikosilmoituksista tulivat syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäväksi ja näitä koskevat oikeudelliset ratkaisut ilmenevät seuraavasta taulukosta.

Ilmoitettujen rikosasiain oikeudellinen käsittely

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Syyttäjä ei käsitellyt, koska tekijä oli alle 15-vuotias	543	95	638
Syyttäjä ei käsitellyt, vaikka tekijä oli 15 v täyttänyt, koskei ollut tehty rikosilmoitusta tai kysymyksessä oli asianomistajarikos	9	1	10
Syyttäjä luopunut syytteestä, koska syytetty oli ymmärrystä vailla	—	—	—
Syyttäjä jättänyt syyttämättä (LNR 2 §) [1]	6	6	12
Syyte hylätty	17	4	21
Oikeus jättänyt tuomitsematta (LNR 3 §) [1]	210	81	291
Oikeus katsonut ymmärrystä vailla olevaksi	—	—	—
Ehdollinen sakko	6	—	6
» vapausrangaistus	151	22	173
Ehdoton sakko	166	23	189
» vapausrangaistus alle 6 kk	14	2	16
» vapausrangaistus 6—12 kk	15	—	15
» vapausrangaistus yli 1 v	10	—	10
Muu seuraamus	—	—	—
Yhteensä	1 147	234	1 381

[1]) Laki nuorista rikoksentekijöistä (31.5.1940).

Mikäli rangaistus oli sekä sakko- että vapausrangaistus, se on merkitty vain vapausrangaistuksen ryhmään.

Suojelukasvatusjaoston päättämät tai vahvistamat ja toimiston suorittamat uudet huoltotoimenpiteet ilmenevät oheisesta taulukosta. Sama alaikäinen on voinut vuoden kuluessa saada useammanlaista kotikasvatusta tukevaa avohuoltoa ja sijaishuoltoa. Samasta henkilöstä on kuitenkin merkitty seuraavaan korkeintaan kaksi avohuoltotoimenpidettä ja korkeintaan yksi sijaishuoltotoimenpide.

Suojelukasvatustoimiston uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta														Kaikkiaan		
	—6		7—8 v		9—12 v		13—15		16—17		18 —		Tuntematon		Pojat	Tytöt	Yhteensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
Avohuolto																	
Tutkimus, neuvonta ja ohjaus	3	—	20	2	212	35	668	255	789	338	307	112	4	1	2 003	743	2 746
Suojeluvalvonta	—	1	—	—	5	1	15	13	10	4	3	2	—	1	33	22	55
Muu valvonta	—	—	—	—	—	—	4	—	11	5	48	19	—	—	63	24	87
Taloudellinen avustaminen	—	—	—	—	11	2	80	42	100	66	90	49	—	—	281	159	440
Koevapaus	—	—	—	—	1	—	3	—	22	4	49	6	—	—	75	10	85
Sosiaalinen oikeusapu	—	—	—	—	1	—	2	2	10	1	1	—	—	—	14	3	17
Toimittaminen kotikuntaan	—	—	—	—	3	—	8	14	12	28	2	8	—	—	25	50	75
Muu toimenpide	—	—	—	—	4	—	5	6	8	4	—	1	—	—	17	11	28
Yhteensä	3	1	20	2	237	38	785	332	962	450	500	197	4	2	2 511	1 022	3 533
Sijaishuolto																	
9 § 1 (orpo)	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	1	2
9 § 1 (hylätty)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11 § (luovutussopimuksen nojalla)	—	—	—	—	—	—	6	5	3	9	—	2	—	—	9	16	25
12 §, 17 § (päätöksellä vast. vanhempien tahtoa)	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2
9 § 2 mom. C (toistaiseksi vanhemp. suostumuks.)	—	—	—	—	10	—	31	16	8	11	5	2	—	—	54	29	83
19 § (väliaikainen sijoitus)	—	—	—	—	10	1	28	29	21	27	10	4	—	—	69	61	130
Yhteensä	—	—	—	—	20	1	67	50[1]	32	48	15	9	—	—	134	108[1]	242[1]
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	—	—	—	—	13	1	42	39	24	34	13	8	—	—	92	82	174

[1]) Lisäksi 2, joilla ei ole mainittu toimenpiteen perustetta.

Vuoden 1969 kuluessa tutkittavaksi otetut ja huolletut iän mukaan

Ikä, vuotta	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
—6	3	—	3
7—12	151	30	181
13—15	455	196	651
16—17	623	270	893
18—	248	96	344
Tuntematon	3	1	4
Yhteensä	1 483	593	2 076

Alaikäiset tarvitsevat huoltoa osittain lastensuojelulain 8 §:n 1. mom:n a-, b- ja c-kohdissa mainittujen kehityshäiriöiden sekä perheolosuhteissa esiintyvien vaikeuksien johdosta, osittain lastensuojelulain 8 §:n 1. mom:n e-kohdassa ja 2.mom:ssa mainittujen sopeutumishäiriöiden takia. Yleensä sopeutumisen häiriöihin liittyi kehityshäiriöitä tai sosiaalisia vaikeuksia.

Toimiston pysyväisluontoiset valvontatoimenpiteet koskivat osittain alaikäisiä, joille oli määrätty suojeluvalvoja, osittain toimiston kautta perhehoitoon sijoitettuja tai sijaishuollosta koetteeksi omaistensa hoitoon sijoitettuja.

Suojelukasvatustoimiston valvonta

(luvut on laskettu suojelukasvatustoimiston omien laskelmien perusteella eikä tilastotoimistossa, kuten useimmat tässä toimintakertomuksessa esitetyt taulukot)

	Suojelu-valvonnassa		Laitoshuollon jälkivalvonnassa tai perhehoitoon sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan oliessa						
	lastensuojelu-viranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojelu-viranomainen	yksityinen henkilö	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Jäljellä v:sta 1968	145	32	160	11	236	112	348
V. 1969 valvontaan tulleita	74	17	90	2	114	69	183
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan enimmäisaika päättyi	13	1	31	—	32	13	45
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	45	6	36	—	56	31	87
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitokseen	30	5	27	2	36	28	64
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	4	5	3	3	11	4	15
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	9	—	5	1	13	2	15
V:een 1970 jääneitä	118	32	148	7	202	103	305
Yhteensä	219	49	250	13	350	181	531

Rangaistusmääräykset. Toimisto käsitteli 3 384 (3 452) poliisiviranomaisen esitystä rangaistusmääräysmenettelyn käyttämiseksi nuoria rikoksentekijöitä koskevissa asioissa. Näistä 487 koski alle 18-vuotiaita ja 2 897 yli 18-vuotiaita. Moottoriajoneuvoliikennerikoksia oli 2 907, muita liikennerikoksia 28, juopumusrikoksia 13 ja muita rikoksia 436 (luvut laskettu toimiston kortiston perusteella eikä tilastotoimistossa).

Koulukuraattorin työtä jatkettiin Aleksis Kiven ja Kallion kansakoulussa, missä toimi suojelukasvatustoimiston kaksi sosiaalityöntekijää. Koulukuraattori otti hoitoonsa 266 (170) oppilasta. Toimintaa selostetaan lähemmin suomenkielisten kansakoulujen vuosikertomuksessa.

4. *Lastenhuoltotoimistoa ja suojelukasvatustoimistoa koskevia yhteisiä tietoja*

Eripainoksessa sekä seuraavissa taulukoissa on tietoja vuoden kuluessa sijaishuollossa olleiden ominaisuuksista ja olosuhteista, huollon perusteista ja käytetyistä huostaanoton muodoista sekä sijoituspaikoista.

Lastenhuoltotoimiston huollettavat toimenpiteen pääasiallisen aiheen ja huostaanottovuoden mukaan

Toimenpiteen aihe	Huostaanottovuosi														Yhteensä		
	1969		1968		1967		1966		1965—60		1959—53		1952				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Lapsen:																	
sairaus tai keskosuus	9	8	5	5	6	2	3	—	15	15	8	7	1	—	47	37	84
mielisairaus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
vajaamielisyys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
muu sielullinen poikkeavuus	20	9	14	7	9	—	8	3	22	3	10	3	—	—	83	25	108
sokeus	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	2	3	5
kuurous	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
raajarikkoisuus	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	—	3
sopimaton ansiotoimi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
koulunkäynnin laiminlyönti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
muu koulun järjestyksen rikkominen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
rangaistava teko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
kerjääminen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
karkaaminen tai irtolaistapainen elämä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
lapsi tavattu päihtyneenä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vanhempien:																	
kuolema	8	8	11	12	12	11	5	8	30	37	22	26	2	1	90	103	193
vähentynyt työkyky	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
sairaus	99	111	17	14	8	8	2	10	33	38	37	35	3	2	199	218	417
mielisairaus	13	13	2	7	5	1	3	3	39	31	26	31	4	1	92	87	179
vajaamielisyys	1	—	—	—	—	—	—	—	4	4	2	1	—	—	7	5	12
ansiotyö	3	5	12	3	4	4	2	1	11	17	16	13	2	—	50	43	93
hoidon laiminlyönti	7	6	2	2	3	3	3	2	26	17	15	28	1	3	57	61	118
kasvatuskyvyn puute	7	2	3	2	1	1	—	2	8	15	11	9	—	—	30	31	61
lapsen hylkääminen	1	5	5	2	1	5	1	—	17	21	30	25	2	3	57	61	118
työhaluttomuus	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	2	—	—	1	6	7
huolimattomuus	3	1	—	3	—	2	1	—	4	7	1	4	—	—	9	17	26
juoppous	17	19	4	9	1	3	6	6	7	9	6	8	3	1	44	55	99
irtolaisuus	—	—	—	1	1	1	1	3	16	13	7	9	—	—	25	27	52
vankilassa olo	2	1	2	—	1	1	—	1	7	5	5	7	—	—	17	15	32
lapsen pahoinpitely	1	2	2	—	—	—	—	—	5	3	1	2	—	—	9	7	16
koulunkäynnistä huolehtimattomuus tai sen estäminen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
työn puute	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
asuntovaikeudet	199	176	82	86	38	40	54	44	139	123	157	129	11	12	680	610	1 290
avio- tai asumusero	7	5	4	4	2	3	4	2	27	13	6	5	1	—	51	32	83
elatusvelvollisuuden laiminlyönti	2	3	10	5	9	10	5	7	45	30	15	13	1	3	87	71	158
muu aihe	51	44	38	24	11	11	7	4	17	15	15	20	1	3	140	121	261
Yhteensä	451	418	214	186	113	106	105	98	474	420	393	379	32	29	1 782	1 636	3 418
Näistä poistunut v:n 1969 aikana	234	243	71	79	24	19	18	14	39	43	46	49	22	16	454	463	917

Suojelukasvatustoimiston huollettavat toimenpiteen aiheen ja huostaanottovuoden mukaan

Toimenpiteen aihe	Huostaanottovuosi														Yhteensä		
	1969		1968		1967		1966		1965—60		1959—53		1952				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Lapsen:																	
mielisairaus	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
muu sielullinen poikkeavuus	1	—	1	1	2	3	1	—	4	3	—	—	—	—	9	7	16
sopimaton ansiotoimi	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
koulunkäynnin laiminlyönti	14	8	15	7	15	6	9	—	24	3	1	—	—	—	78	24	102
muu koulun järjestyksen rikkominen	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	1	5
rangaistava teko	34	8	30	3	30	1	28	2	60	5	3	—	1	—	186	19	205
kerjääminen	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
karkaaminen tai irtolaistapainen elämä	7	17	15	15	7	11	5	11	6	7	5	—	—	—	45	61	106
lapsi tavattu päihtyneenä	5	8	3	7	4	5	5	—	9	2	1	—	—	—	27	22	49
Vanhempien:																	
kuolema	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2
mielisairaus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
hoidon laiminlyönti	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
kasvatuskyvyn puute	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	3	1	4
lapsen hylkääminen	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	1	3
työhaluttomuus	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
työn puute	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	2
asuntovaikeudet	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	2
Muu aihe	6	8	1	2	1	—	—	—	5	1	—	—	—	—	13	11	24
Yhteensä	69	51	68	37	62	26	50	15	113	22	12	—	2	—	376	151	527
Näistä poistunut v:n 1969 aikana	18	12	20	15	10	6	11	8	55	10	3	—	1	—	118	51	169

Lastensuojelun mukaiset huostaanoton perusteet:

Ikä, vuotta	Toimenpiteen peruste																					Kaikkiaan		
	9 § 1 (orpo)			9 § 1 (hylätty)			9 § 2c (toistaiseksi vanh. suost.)			11 § (luovutussopimus)			12 § ja 17 § (vastoin vanhempien tahtoa)			19 § (väliaikainen sijoitus)			Vajaamielislakiin perustuva sijoitus					
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.
Lastenhuolto																								
—1	—	—	—	1	1	2	90	77	167	142	115	257	—	1	1	12	2	14	—	—	—	245	196	441
2—6	3	3	6	11	11	22	208	201	409	238	252	490	—	1	1	11	12	23	—	—	—	471	480	951
7—12	15	15	30	23	8	41	288	265	553	183	168	357	6	9	15	6	4	10	—	—	—	527	479	1006
13—15	20	25	45	18	17	35	205	164	369	72	58	130	4	6	10	6	1	7	—	—	—	325	271	596
Yli 16	6	10	16	11	11	22	127	127	254	49	47	96	7	4	11	14	11	25	—	—	—	214	210	424
Yhteensä	44	53	97	64	58	122	918	834	1 752	690	640	1 330	17	21	38	49	30	79	—	—	—	1 782	1 636	3 418
Vajaamielishuolto																								
—1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3	1	4
2—6	—	—	—	—	—	—	4	2	6	13	5	18	—	—	—	—	—	—	26	24	50	43	31	74
7—12	—	1	1	—	—	—	5	4	9	26	16	42	—	—	—	—	—	—	47	27	74	78	48	126
13—15	—	—	—	—	—	—	5	2	7	16	10	26	—	—	—	—	—	—	29	29	58	50	41	91
Yli 16	—	—	—	—	—	—	1	1	2	5	2	7	—	—	—	—	—	—	241	176	417	247	179	426
Yhteensä	—	1	1	—	—	—	15	9	24	60	34	94	—	—	—	—	—	—	346	256	602	421	300	721
Suojelukasvatus																								
alle 13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	13	2	—	2	10	1	11	—	—	—	25	1	26
13—15	1	—	1	1	—	1	40	14	54	48	19	67	7	2	9	27	29	56	—	—	—	124	64	188
16—17	1	1	2	1	1	2	59	29	88	24	21	45	11	3	14	25	27	52	—	—	—	121	82	203
18—	—	—	—	3	1	4	118	42	160	12	7	19	24	6	30	11	5	16	—	—	—	168	61	229
Yhteensä	2	1	3	5	2	7	217	85	302	97	47	144	44	11	55	73	62	135	—	—	—	438	208	[1] 646

[1]) Lisäksi 3 poikaa ja 2 tyttöä, joilla toimenpiteen perustetta ei ole mainittu.

1969 sijaishuoltoon tulleet uudet huollettavat

Sijoituspaikka	Pojat					Tytöt					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	-1	2-6	7-15	16-	Yht.	-1	2-6	7-15	16-	Yht.	-1	2-6	7-15	16-	Yht.
Lastenhuolto															
Kaupungin laitokset	136	123	76	6	341	104	134	63	4	305	240	257	139	10	646
Valtion laitokset	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	42	9	16	—	67	28	13	17	2	60	70	22	33	2	127
Perhehoito	1	15	23	1	40	7	29	16	—	52	8	44	39	1	92
Huollossa sijoittamatta	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Yhteensä	180	147	116	9	[1] 452	139	176	96	6	[2] 417	319	323	212	15	869
Vajaamielishuolto															
Kaupungin laitokset	3	8	2	3	16	—	9	1	1	11	3	17	3	4	27
Valtion laitokset	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	6	24	15	45	1	14	11	13	39	1	20	35	28	84
Perhehoito	—	—	—	3	3	—	—	1	—	1	—	—	1	3	4
Leiri, siirtola tms.	—	7	25	8	40	—	1	16	13	30	—	8	41	21	70
Yhteensä	3	21	51	30	105	1	24	29	27	81	4	45	80	57	186
Suojelukasvatus															
Kaupungin laitokset	—	—	77	44	121	—	—	49	48	97	—	—	126	92	218
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	1
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	—	—	—	—	—	1	8	9	—	—	1	8	9
Perhehoito	—	—	9	3	12	—	—	2	—	2	—	—	11	3	14
Huostassa sijoittamatta	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2
Yhteensä	—	—	87	47	134	—	—	53	57	110	—	—	140	104	244

[1]) Ml. 234 tullutta ja poistunutta v. 1969. — [2]) Samoin 241.

V. 1969 sijaishuollosta poistuneet

Sijoituspaikka	Pojat					Tytöt					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	-1	2-6	7-15	16-	Yht.	-1	2-6	7-15	16-	Yht.	-1	2-6	7-15	16-	Yht.
Lastenhuolto															
Kaupungin laitokset	72	93	62	30	257	62	127	37	24	250	134	220	99	54	507
Valtion laitokset	—	—	3	2	5	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	30	26	18	7	81	20	30	16	17	83	50	56	34	24	164
Perhehoito	3	28	19	40	90	7	30	27	42	106	10	58	46	82	196
Kotiutettu vuoden vaihteessa 1968/69	—	4	11	6	21	—	8	9	7	24	—	12	20	13	45
Yhteensä	105	151	113	85	454	89	195	89	90	463	194	346	202	175	917
Vajaamielishuolto															
Kaupungin laitokset	1	2	—	3	6	—	3	1	—	4	1	5	1	3	10
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	4	20	12	36	1	9	6	11	27	1	13	26	23	63
Perhehoito	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leiri, siirtola yms.	—	7	25	8	40	—	1	16	13	30	—	8	41	21	70
Yhteensä	1	13	45	23	82	1	13	23	24	61	2	26	68	47	143
Suojelukasvatus															
Kaupungin laitokset	—	—	48	54	102	—	—	34	37	71	—	—	82	91	173
Valtion laitokset	—	—	—	4	4	—	—	1	2	3	—	—	1	6	7
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	—	6	6	—	—	—	13	13	—	—	—	19	19
Perhehoito	—	—	7	8	15	—	—	1	1	2	—	—	8	9	17
Huostassa sijoittamatta	—	—	2	54	56	—	—	—	21	21	—	—	2	75	77
Yhteensä	—	—	57	126	183	—	—	36	74	110	—	—	93	200	293

Huollettavat 31.12.1969

Huoltomuoto	Pojat					Tytöt					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	-1	2-6	7-15	16-	Yht.	-1	2-6	7-15	16-	Yht.	-1	2-6	7-15	16-	Yht.
Lastenhuolto															
Sijaishuolto:															
Kaupungin laitokset	33	41	148	—	222	16	23	70	—	109	49	64	218	—	331
Valtion laitokset	—	—	1	—	1	1	1	—	—	2	1	1	1	—	3
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	74	62	100	—	236	50	32	86	—	168	124	94	186	—	404
Perhehoito	33	217	489	—	739	40	229	505	—	774	73	446	994	—	1 513
Yhteensä	140	320	738	—	1 198	107	285	661	—	1 053	247	605	1 399	—	2 251
Jälkihuolto:															
Kaupungin laitokset	—	—	—	61	61	—	—	—	17	17	—	—	—	78	78
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	—	19	19	—	—	—	29	29	—	—	—	48	48
Perhehoito	—	—	—	41	41	—	—	—	65	65	—	—	—	106	108
Huollossa sijoittamatta	—	—	—	9	9	—	—	—	9	9	—	—	—	18	16
Yhteensä	—	—	—	130	130	—	—	—	120	120	—	—	—	250	250
Suojeluvalvonta	2	30	80	11	123	3	34	67	11	115	5	64	147	22	[1] 238
Kaikkiaan	142	350	818	141	1 451	110	319	728	131	1 288	252	669	1 546	272	2 739
Vajaamielishuolto															
Sijaishuolto:															
Kaupungin laitokset	2	20	46	50	118	—	9	25	34	68	2	29	71	84	186
Valtion laitokset	—	1	—	12	13	—	—	—	4	4	—	1	—	16	17
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	8	36	155	199	—	9	39	112	160	—	17	75	267	359
Perhehoito	—	—	1	6	7	—	—	2	5	7	—	—	3	11	14
Yhteensä	2	29	83	223	337	—	18	66	155	239	2	47	149	378	576
Päivähuolto yksityisissä laitoksissa *)	—	4	1	18	23	—	—	2	31	33	—	4	3	49	56
Kaikkiaan	2	33	84	241	360	—	18	68	186	272	2	51	152	427	632
Suojelukasvatus															
Sijaishuolto:															
Kaupungin laitokset	—	—	47	22	69	—	—	17	11	28	—	—	64	33	97
Valtion laitokset	—	—	20	21	41	—	—	6	7	13	—	—	26	28	54
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	2	7	9	—	—	—	9	9	—	—	2	16	18
Perhehoito	—	—	13	18	31	—	—	5	2	7	—	—	18	20	38
Huostassa sijoittamatta	—	—	10	98	108	—	—	3	40	43	—	—	13	138	151
Yhteensä	—	—	92	166	258	—	—	31	69	100	—	—	123	235	358
Suojeluvalvonta	—	—	43	64	107	—	—	19	34	53	—	—	62	98	[2] 160
Muu valvonta	—	—	6	88	94	—	—	1	31	32	—	—	7	119	[3] 126
Kaikkiaan	—	—	141	318	459	—	—	51	134	185	—	—	192	452	644

[1]) Tähän sisältyy 4 poikaa ja 7 tyttöä, jotka ovat lisäksi sijaishuollossa. — [2]) Samoin 34 poikaa ja 14 tyttöä. — [3]) Samoin 83 poikaa ja 29 tyttöä.

*) Lisäksi kaupungin omistamissa päivähuoltoloissa hoidettiin 327 vajaamielistä.

Uusien huollettavien sosiaalinen tausta

A. Huollettavan syntyperä

Aihe	Lastenhuolto							Vajaamielishuolto							Suojelukasvatus						
	Vanhemmat asuneet Helsingissä																				
	Ei tietoa	Ei ole asunut Hgissä	Alle vuoden	1—9 vuotta	10 vuotta tai kauemmin	Yhteensä	Ei tietoa	Ei ole asunut Hgissä	Alle vuoden	1—9 vuotta	10 vuotta tai kauemmin	Yhteensä	Ei tietoa	Ei ole asunut Hgissä	Alle vuoden	1—9 vuotta	10 vuotta tai kauemmin	Yhteensä
Aviosyntyinen:																		
Ei tietoa vanhemmista	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	2	—	—	1	18
Vanhemmat elävät	114	9	34	174	140	471	1	—	8	34	100	143	21	16	—	10	50	97
Jompikumpi elää	8	1	2	8	18	37	1	—	—	—	17	18	4	6	—	3	16	29
Molemmat kuolleet	1	—	—	—	3	4	1	1	—	—	4	6	1	—	—	—	—	1
Vanhemmat avioerossa	31	3	5	43	44	126	—	—	1	5	7	13	17	6	—	13	40	76
Avioton:																		
Äiti elää	53	8	24	107	38	230	2	—	—	—	3	5	3	2	—	2	16	23
Äiti kuollut	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ei tietoa äidistä	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	207	21	65	332	244	869	6	1	9	39	131	186	61	32	—	28	123	244

B. Vanhempien sosiaalisen sopeutumisen häiriöitä

Isän	Lastenhuolto								Vajaamielishuolto								Suojelukasvatus							
	Äidin																							
	1	2	3	4	5	6	0	Yht.	1	2	3	4	5	6	0	Yht.	1	2	3	4	5	6	0	Y
1 Ei tiedossa häiriöitä	197	6	3	—	—	—	9	215	122	—	—	—	—	—	1	123	46	1	1	—	—	—	5	
2 Päihdytt. aineiden väärinkäyttäminen	109	10	4	—	1	3	14	141	9	—	—	—	—	—	—	9	21	7	—	—	—	—	7	
3 Irtolaistapaista elämää	1	—	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
4 Merkittävää rikollisuutta	11	—	—	2	—	—	13	26	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	
5 Väkivaltaisuutta, sopeutumattomuutta perhepiirissä	14	—	—	—	—	—	1	15	3	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	1	
6 Kaksi tai useampia kohdissa 2—5 tarkoitettuja häiriöitä	17	2	—	—	—	2	7	28	1	—	—	—	—	—	—	1	10	5	—	—	—	—	1	
0 Ei tietoa	189	12	13	3	5	7	212	441	21	—	—	—	—	—	28	49	40	1	1	—	1	3	87	1
Yhteensä	538	30	22	5	6	12	256	869	157	—	—	—	—	—	29	186	121	14	2	—	1	3	103	2

C. Vanhempien somaattinen tai psyykkinen terveys

Isän	Lastenhuolto							Vajaamielishuolto							Suojelukasvatus						
	Äidin																				
	1	2	3	4	5	0	Yht.	1	2	3	4	5	0	Yht.	1	2	3	4	5	0	Y
1 Terve	254	25	—	3	31	5	318	95	11	—	2	5	10	123	43	6	—	2	4	6	
2 Krooninen sairaus tai invalidi	15	6	—	1	5	5	32	14	2	—	1	—	—	17	10	9	—	1	3	2	
3 Rekisteröity vajaamielisenä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4 Muuten psyykkisesti poikkeava	11	—	—	2	2	2	17	3	—	—	1	—	—	4	1	—	—	2	—	1	
5 On tai on ollut psykiatrisessa hoidossa	13	—	—	1	6	4	24	5	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	1	
0 Ei tietoa	217	41	—	7	53	160	478	13	6	1	2	2	13	37	43	8	—	6	5	90	1
Yhteensä	510	72	—	14	97	176	869	130	19	1	6	7	23	186	98	23	—	11	12	100	2

5. *Elatusaputoimisto*

Elatusaputoimisto suorittaa ne valmisteluja täytäntöönpanotehtävät, jotka aiheutuvat elatusapujaoston toiminnasta. Elatusaputoimiston päällikkönä on lastenvalvoja ja hänen varamiehenään apulaislastenvalvoja. Lastenvalvoja huolehtii apulaislastenvalvojan avustuksella avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten elatusta koskevista sopimusneuvotteluista ja lapsen elatusta koskevien oikeusasioiden hoidosta. Apulaislastenvalvoja edustaa lastenvalvojaa tuomioistuimissa ja muiden viranomaisten luona. Toimiston tehtävänä on hoitaa elatusmaksujen periminen niin avioliiton ulkopuolella syntyneiden kuin elatusavun ennakkoa saavien perhelasten osalta. Täytäntöönpanopyynnöt tekee lastenvalvoja. Ellei elatusvelvollinen suorita elatusmaksujaan, elatusaputoimiston kautta maksetaan elatusavun ennakkoa sen jälkeen, kun ennakon hakijan anomus on hyväksytty elatusapujaostossa. Elatusavun ennakko oli v. 1969 enintään 40 mk kuukaudessa lasta kohden. Jos elatusvelvollinen on laiminlyönyt pidemmän aikaa lapsen elatusavun suorittamisen, siirtyy asia työlaitosvaiheeseen, jolloin tutkitaan, ovatko elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain mukaiset edellytykset olemassa elatusvelvollisen määräämiseksi työlaitokseen työllään suorittamaan maksamatta olevat erät.

Elatusapujaosto vahvistaa elatusvelvollisuuden täyttämisestä tehdyt sopimukset, hyväksyy selvittämättä jätettävät tapaukset, käsittelee lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetussa laissa sosiaalilautakunnalle määrätyt asiat kuten esim. kysymykset elatusvelvollisen työlaitokseen määräämisestä ja elatusvelvollisen maastapoistumiskieltoa koskevien esitysten tekemisestä lääninhallitukselle sekä työlaitoksessa olevien lomauttamista koskevat asiat. Samoin se hoitaa elatusavun ennakosta annetussa laissa sekä asetuksessa mainitut sosiaalilautakunnalle kuuluvat tehtävät kuten myöntää tai hylkää ennakon hakemukset, keskeyttää elatusavun ennakon suorittamisen tai lakkauttaa sen. Elatusapujaosto valvoo yleensä lastenvalvojan toimintaa sekä lasten varojen taloudellista sijoittamista. Jaosto kokoontuu kerran kuukaudessa puheenjohtajan kutsusta ja sihteerinä jaostossa toimii lastenvalvoja.

Elatusapujaosto piti kertomusvuonna 11 kokousta.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin elatusaputoimistossa v:n 1969 aikana 728 ja poistettiin 652. Kun v:lta 1968 siirtyi 4 557 tapausta, oli v:n 1969 lopussa 4 633 lasta luettelossa.

Vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien ja elatusvelvollisten siviilisääty ja ikä lasten syntyessä

Siviilisääty

	Äitejä	Elatusvelv.
Naimattomia	3 729	1 829
Leskiä ja laill. eronn.	637	571
Naimisissa olevia	263	1 360
Tiedot puuttuvat	4	873
Yhteensä	4 633	4 633

Ikä, vuotta	Äitejä	Elatusvelv.
15	19	2
16—19	832	287
20—24	1 847	1 209
25—29	964	1 033
30—34	535	629
35—39	319	363
40—44	103	215
45—49	13	112
50—54	—	50
55—59	—	15
60—	—	15
Tiedot puuttuvat	1	703
Yhteensä	4 633	4 633

Lastenvalvojan luetteloissa olevista *lapsista kuoli* kertomusvuonna 14, joista 11 sairaalassa, 2 lastenkodissa ja 1 auto-onnettomuudessa.

Kuolemansyy	
Heikko ja elinkelvoton	5
Sydämen synnynnäinen toimintahäiriö	1
Keuhkokuume	2
Sydänhalvaus	2
Tapaturma	2
Syöpä	1
Vatsatyrä	1
Yhteensä	14

Ottolapsiksi hyväksyttiin 68 lastenvalvojan luetteloissa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 255 (217) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 90 (87) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 107 (77) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä; hakemuksista hyväksyttiin 101 (77) ja hylättiin 6 (0).

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 307 (263) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana 5 (3) kertaa. Toisten kuntien lastenvalvojien puolesta esiinnyttiin oikeudessa 3 (12) kertaa.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 145 (151) tapauksessa.

Työlaitosesityksiä teki elatusapujaosto Uudenmaan lääninhallitukselle avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 26 (47) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 179 (246) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 279 (288) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 26 (24). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 150 (109) työloma-anomusta. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano keskeytyi 4 tapauksessa sairauden takia ja päättyi 18 tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta.

Elatusavun ennakkoa koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon vuoden kuluessa 656, joista lautakunta hylkäsi 25, koska lainmukaiset edellytykset ennakon suorittamiselle puuttuivat sekä lakkautti ennakon suorittamisen 415 tapauksessa samasta syystä.

Ennakkoa suoritettiin 4 033 avioliitosta syntyneestä lapsesta 2 569 nostajalle yhteensä 1 377 952 mk, ennakon korvausta perittiin 956 elatusvelvolliselta 277 403 mk.

1 091 avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta maksettiin ennakkoa 1 086 huoltajalle yhteensä 335 977 mk, suoritetun ennakon korvaukseen perittiin 535 elatusvelvolliselta yhteensä 126 414 mk.

Ennakon korvausta perittiin siis yhteensä 403 818 mk eli 23.6 % suoritettujen ennakoiden määrästä.

Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään kertomusvuoden kuluessa tekemillään päätöksillä määrännyt, että 126 elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritetusta ennakosta jättää perimättä.

Vapauttamisen perusteet olivat:

Elatusvelvollisen	Tapauksia	mk
Sairaus	66	103 310
Kuolinpesän varattomuus	30	51 408
Työkyvyttömyys	6	5 231
Työttömyys	1	240
Asepalveluksen suorittaminen	2	720
Vaarantaisi mahd. itsensä ja omaistensa elättämisen	21	28 550
Yhteensä	126	189 529

Lääninhallitus hylkäsi 16 elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Elatusaputoimisto on v:n 1969 kuluessa 86 tapauksessa antanut lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskivat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Lastenvalvojan kassan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1969

Tulot

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Siirto v:sta 1968:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	108 344
Valvottujen säästötilien saldo	233 755	1 294	235 049
Lapsille perityt elatusmaksut	1 273 866	709 951	1 983 817
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	320 411	10 802	331 213
Peritty elatusapuennakkoa	126 415	277 403	403 818
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	5 150	4 105	9 165
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusapuennakkojen maksamiseen	—	—	1 311 126
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	8 301	464	8 765
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	5 064	5 875	10 939
Korkotuloja	10 590	53	10 643
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	537
		Yhteensä	4 413 416

Menot

Huoltajille suoritetut lasten elatusmaksut	1 275 766	715 019	1 990 785
Kaupungille suoritetut hoitomaksujen korvaukset	320 411	10 802	331 213
Maksettu elatusapuennakkoa	335 977	1 377 952	1 713 929
Ennakkokorvaukset kunnille	3 335	6 845	10 180
Kaupungille suoritetut oikeuskulujen korvaukset	662	—	662
Oikeuskuluihin käytetty	12 703	6 339	19 042
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	537
Siirto v:een 1970:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	102 750
Valvottujen säästötilien saldo	242 971	1 347	244 318
		Yhteensä	4 413 416

6. *Sosiaalilääkärin toimisto*

Kertomusvuoden aikana tutkittiin 976 henkilöä ja tutkittavaksi ilmoitetuista siirtyi keskeneräisinä taikka tutkimusta odottamaan seuraavaan vuoteen 104. Käyntikertoja toimiston työntekijöillä oli kaikkiaan 3 264.

Tapaukset jakautuivat lähettäjien mukaan seuraavasti:

lastenhuoltotoimistosta	561
vajaamielishuollosta	237
suojelukasvatustoimistosta	282
Yhteensä	1 080

Tutkimukset on suoritettu ryhmätyönä. Esitiedot on tavallisesti saatu lähettävän toimiston huoltotarkastajalta.

Polikliinisessä yksilöhoidossa oli toimiston työntekijöillä 76 lasta ja nuorta, hoitokertoja 792, lasten vanhempia 32, hoitokertoja 255. Ulkopuolisilla terapeuteilla oli hoidossa 2 lasta, hoitokertoja 18.

Häiriintyneiden lasten ja nuorten laitoshoidossa on ilmennyt edelleen vaikeita tilanteita mm. lisääntyneen huumausaine- ja alkoholiongelman vuoksi. Sosiaalilääkärin toimiston työntekijät ovat tehneet 826 käyntiä lastensuojelun laitoksiin, jolloin on lapsiin suoraan suuntautuvan toiminnan ohella pyritty tukemaan johtajia, lähikasvattajia sekä vanhempia.

Työneuvotteluja on pidetty viikottain, toimiston koko työntekijäkunta ja ammattikuntaryhmät vuoroviikkoina ja näiden lisäksi psykoterapiaan liittyvistä kysymyksistä erityisneuvottelu.

Kustakin toimistoon lähetetystä tapauksesta on pidetty suunnitteleva alkuneuvottelu ja tutkituista tapauksista 825 laajemman työryhmän yhteisneuvottelua sekä lukuisia suppeampia neuvotteluja.

Toimiston työntekijät osallistuivat kasvatuskoti- ja adoptioasioiden neuvotteluihin, joita oli 36. Näissä käsiteltiin 166 lasta, 138 perhettä ja 20 periaatekysymystä.

Psykologeilla oli yhteistyöneuvotteluja ammatinvalinnanohjaustoimiston henkilökunnan kanssa. He pitivät alustuksia Päivähoitolayhdistyksen kokouksissa ja erityisopettajakokelaille.

Lääkärit pitivät luentoja Helsingin kaupungin nuoriso-ohjaajakursseilla ja koulukotijohtajien päivillä.

Sosiaalilääkärin toimiston henkilökuntaa osallistui omien ammattiyhdistystensä sekä Kasvatusneuvoloiden liiton järjestämiin opintopäiviin ja seminaareihin.

Sosiaalilääkärin toimiston tutkimuksessa olleet henkilöt

	Ikäryhmitys										Yht.
	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v —		Yht.		
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
Jäljellä v:lta 1968											
Lastenhuoltotoimisto	14	2	39	16	2	4	1	—	56	22	78
» vajaamielishuolto	2	—	2	1	—	—	3	—	7	1	8
Suojelukasvatustoimisto	—	—	19	6	2	2	—	1	21	9	30
Uusia v. 1969											
Lastenhuoltotoimisto	61	37	189	129	29	26	6	6	285	198	483
» vajaamielishuolto	35	21	62	32	8	6	35	30	140	89	229
Suojelukasvatustoimisto	—	—	104	59	22	44	8	15	134	118	252
Yhteensä											
Lastenhuoltotoimisto	75	39	228	145	31	30	7	6	341	220	561
» vajaamielishuolto	37	21	64	33	8	6	38	30	147	90	237
Suojelukasvatustoimisto	—	—	123	65	24	46	8	16	155	127	282
Kaikki yhteensä	112	60	415	243	63	82	53	52	643	437	1 080
Poistettu v. 1969	106	53	360	226	55	74	50	52	571	405	976
Siirtyi v:een 1970	6	7	55	17	8	8	3	—	72	32	104

Sosiaalilääkärin toimiston tutkimukseen ilmoittajat ja ilmoitetut pääsyyt

	Lastenhuolto-toimisto			Suojelukasvatus-toimisto			Yht.
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	
Yleisluontoinen kehitystason ja mielenterveydellisen tilan arvioiminen	72	65	137	5	2	7	144
Neuroottisia oireita	121	55	176	24	35	59	235
Käyttäytymishäiriöitä ja asosiaalisia oireita	52	42	94	70	74	144	238
Heikko edistyminen koulussa	19	11	30	2	2	4	34
Muiden kouluvaikeuksien aiheuttama järjestely	16	5	21	27	6	33	54
Mahd. vajaamielisyyden ja siitä aiheutuvan hoidon suunnittelu	72	41	113	—	—	—	113
Ympäristöhäiriöt ja korostuneet vaikeudet jotka tuntuvat vaativan hoitoa a) laitoksessa	—	5	5	7	3	10	15
b) sairaalassa	6	9	15	3	2	5	20
c) lääkkeillä	15	16	31	—	—	—	31
Jälkihoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu	51	40	91	12	3	15	106
Lapsen ja kasvatuskodin sopivuuden arviointi	6	3	9	—	—	—	9
Adoptioon liittyvät kysymykset	23	5	28	—	—	—	28
Virallisia (kuten aborttia, sterilisaatiota, oikeutta ym.) lausuntoja varten suoritettava tutkimus	27	11	38	5	—	5	43
Muut syyt	8	2	10	—	—	—	10
Yhteensä	488	310	798	155	127	282	1 080

V. 1969 sosiaalilääkärin toimiston kirjoissa olleiden henkilöiden ominaisuuksia

	0—6 v		7—15 v		16—18 v		18 v —		Yht.		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
Älykkyystaso											
130—	2	1	—	1	—	—	—	—	2	2	4
110—129	12	7	21	13	3	1	—	2	36	23	59
90—109	22	12	52	35	9	6	1	2	84	55	139
80—89	12	2	25	27	—	3	1	1	38	33	71
60—79	5	7	18	15	—	—	7	—	30	22	52
40—59	6	2	10	3	—	1	4	2	20	8	28
20—39	2	1	4	—	—	—	2	1	8	2	10
alle 20	—	—	2	1	1	—	—	—	3	1	4
ei tutkittu	50	28	284	147	43	71	45	45	422	291	713
Yhteensä	111	60	416	242	56	82	60	53	643	437	1 080
Sukurasitus											
Rangaistus	11	10	32	26	3	12	3	3	49	51	100
Poikkeava elämäntapa	29	10	160	96	19	36	6	14	214	156	370
Vajaamielisyys	—	3	22	5	3	2	4	2	29	12	41
Mielisairaus	9	9	58	34	11	6	4	10	82	59	141
Muu pitkäaikainen sairaus	1	2	30	14	2	4	5	3	38	23	61
Aistiviallisuus	—	—	2	—	2	—	—	1	4	1	5
Yhteensä	50	34	304	175	40	60	22	33	416	302	718
Kasvuympäristön erikoisuus											
Avioton	38	16	98	72	16	16	8	5	160	109	269
Äiti, isä tai molemmat kuolleet	2	3	41	34	9	17	16	20	68	74	142
Avio- tai asumusero	28	18	145	82	24	24	16	8	213	132	345
Äiti- tai isäpuoli	4	3	46	30	13	13	8	4	71	50	121
Otto- tai kasvatusvanhemmat	30	14	60	45	1	8	6	6	97	73	170
Laitos	35	21	200	116	44	55	15	15	294	207	501
Vajaamielispäivähuoltola	14	5	30	13	2	2	7	4	53	24	77
Yhteensä	151	80	620	392	109	135	76	62	956	669	1 625

Sosiaalilääkärin toimiston v. 1969 tutkitut henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan

Kaikista tutkimuksista selvitys ja lausunto, lisäksi suosituksia ja toimenpiteitä	295—299	300	301	302, 303, 305	304	306	307	308	309	310—315	Muut	Pro obs.	Tutk. tai hoito kesken	Yhteensä
Tutkimus, selvitys ja lausunto lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimistolle	1	81	33	3	11	10	79	68	7	293	5	36	—	627
Suositus lastensuojelulaitokseen	—	1	2	—	1	5	5	2	—	4	—	—	—	20
» koulukotiin	—	2	7	—	1	—	6	—	—	3	—	—	—	19
» sairaalaan	1	6	9	1	2	1	6	5	—	23	4	—	—	58
» sairaalan poliklinikkatutkimukseen	—	5	7	1	—	4	10	16	5	21	2	—	—	71
» psykoterapiaan	—	5	1	—	1	1	11	5	—	6	—	—	—	30
Ehdotettu vapautettavaksi oppivelv. suorittamisesta	—	1	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	10
» koulunkäynnin alkamisen siirtäminen	—	1	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	7
» apukouluun	—	1	—	—	—	1	1	—	1	11	—	—	—	15
» muuta koulujärjestelyä	—	9	5	—	—	6	3	7	1	5	—	1	—	37
» oppivelvollisuuden suorittamista yksityisesti	—	7	2	—	2	—	13	6	—	3	1	—	—	34
Lausunto adoptioasiassa	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	29	—	35
» holhous- tai oikeusasiassa	1	1	1	—	—	—	2	—	—	9	—	1	—	15
» abortti- tai sterilisaatioasiassa	—	5	2	—	2	—	7	—	—	1	—	—	—	17
» työkyvyttömyyseläkettä sekä kutsuntaviranomaisia varten	1	—	2	—	—	—	—	—	—	29	—	—	—	32
Muu lääkärinlausunto	1	2	1	—	—	1	1	2	—	10	—	—	—	18
Lääkemääräys	1	18	4	3	1	13	17	12	3	51	2	1	—	126
Tutkimus tai hoito kesken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104	104
Yhteensä	6	145	76	8	21	43	161	127	17	485	14	68	104	1 275

[1]) Kaikki yli 18-vuotiaat tutkittavat.

Taulukkoon sisältyvät diagnoosit selviävät seuraavasta tautinimistöstä:

295—299 Psychoses — mielisairaudet
300 Neurosis — neuroosit
301 Persona pathologica — luonteen sairaalloisuus
302 Anomaliae sexuales — seksuaaliset poikkeavuudet
303 Alcoholismus — alkoholismi
304 Narcomania, abusus medicamentorum — huumausainehimo, lääkeaineiden väärinkäyttö
305 Morbi psychosomatici — psykosomaattiset sairaudet
306 Symptomata definita systematis nervosi et organorum sensuum alibi non classificabilia — hermoston ja aistimien oireet, joita ei voi luokitella muualle
307 Perturbationes fortuitae psychogenes accidentales — tilapäiset sielullisista syistä johtuvat häiriöt
308 Gerendum abnorme infantum — lapsuusajan käytöshäiriöt
309 Per infectiones intracraniales — kallonsisäisistä infektioista johtuvat tilat
310—315 Retardatio mentalis — vajaamielisyys
793, 99 Observationes et explorationes — huomiointia ja tutkimuksia

7. *Väestöasiaintoimisto*

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 36 neuvolaa, joissa neuvolapiirejä yht. 51. Virastoon jätettiin 104 (134) ja neuvoloihin 7 257 (8 401) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 7 361 (8 535) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 7 269 (8 376), joista aviottomia 542 (560) ja hylättiin 92 (159), joista aviottomia 39 (67).

Avustus myönnettiin 7 074 (8 196) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 195 (80) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Hakijoiden äitiysavustuslain määräämässä tarkastuksessa käynnit

		Tarkastuksia	
IV raskauskuukaudessa tai sitä ennen		7 090	(8 202)
V	»	83	(138)
VI	»	84	(101)
VII	»	46	(46)
VIII	»	27	(25)
IX	»	18	(9)
X	»	5	(4)
Ei lainkaan tarkastuksia ennen synnytystä		8	(10)
	Yhteensä	7 361	(8 535)

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä anomuksia yhteensä 366 600 (425 800) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 266 500 (279 300) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 80 000 (130 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 1 609 (1 638), joista hyväksyttiin 1 591 (1 622) ja hylättiin 127 (132). Veroylityksen takia hylättiin 92 (101) ja muusta syystä 35 (31). Hakemuksista oli 18 (16) toistamiseen käsiteltävänä lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 76 (76) lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 299 (326) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 464 (1 490) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 5 413 (5 617), joista 5 061 (5 294) alle 16-vuotiaita ja 352 (323) koulunkäynnin perusteella huomioon otettuja 16 v täyttäneitä lapsia.

Perhelisäperheet lapsiluvun mukaan

Lapsia perhettä kohden	Perheitä		Lapsia perhettä kohden	Perheitä	
2	410	(392)	8	8	(11)
3	156	(165)	9	4	(5)
4	551	(550)	10	1	(1)
5	234	(244)	11	—	(1)
6	71	(83)	12	1	(—)
7	29	(38)	Yhteensä	1 465	(1 490)

Perhelisän saajista oli 817 (844) varsinaisia suurperheitä, 415 (450) leskiperheitä ja 232 (196) työkyvyttömien perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 172 035 (181 545) mk:sta jaettiin suurille perheille 97 460 (104 975) mk, leskien perheille 45 999 (50 483) mk ja työkyvyttömien perheille 28 576 (26 087) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja ostoosoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 2 342 (2 854) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 71 568 (78 745) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 29 279 (28 651) mk, astioihin ja mui-

hin taloustarvikkeisiin 13 980 (12 061) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, ompelu- ja pesukoneisiin 5 728 (8 644) mk, vaatetukseen 48 606 (49 634) mk ja muihin luontoissuorituksiin 532 (954) mk.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 145 000 (140 000) mk.

1.10.1969 tuli voimaan perhelisälain muutos, jonka mukaan perhelisää ei enää saanut maksaa sellaisesta lapsesta, joka saa perheeläkelain mukaista kansaneläkettä huoltajansa kuoleman perusteella.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 873 (927), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 36 (42). Hakemuksia hylättiin 168.

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 4 088 (3 156) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 886 (1 911). Erityislapsilisää myönnettiin harkinnan perusteella tai suoritusta jatkettiin veroäyriylityksestä huolimatta 195 (339) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 1 824 (606). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin suoritus 1 741 (415) tapauksessa, veroylityksen takia 44 (92), koulutusavustuksen takia 6:ssa (42), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 1:ssä (9), toisiin kuntiin siirtymisen takia 32:ssa (48) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 56 (43) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaalihallituksen ratkaistavaksi sekä 3 muuta tulkintatapausta.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suorittamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana erityislapsilisälain ja -asetuksen nojalla seuraava:

Lain 3 § 1:	1) täysorpous	—	(45)
» »	2) puoliorpous	8	(1 600)
» »	3) au-lapsen elatusavun puuttuminen	288	(274)
» »	4) vanhempain kansaneläke	894	(730)
	Yhteensä	1 190	(2 649)
As. 3 § 1:	1) sokeus	25	(24)
» »	2) kuurous	78	(71)
» »	3) raajavamma ...	69	(73)
» »	4) vaikea kaatumatauti	28	(28)
» »	5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	157	(154)
» »	6) sokeritauti	136	(126)
» »	sydänvika	3	(5)
» »	keuhkoastma ...	14	(10)
» »	muu avuttomuus	85	(83)
	Yhteensä	595	(574)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 1 785 (3 223) lapsesta 1 360 (2 247) nostajalle yhteensä 109 480 (176 732) mk. Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 656 972 (710 618) mk.

Erityislapsilisän määrä oli täysorpojen ja avuttomien lasten kohdalla 92 mk ja muiden kohdalla 46 mk vuosineljänneksessä.

1.10.1969 voimaan tulleen perhe-eläkelain johdosta ei erityislapsilisää suoritettu enää IV vuosineljännekseltä lapsen vanhemman tai elatusvelvollisen kuoleman perusteella, jos lapsella oli oikeus perhe-eläkelain mukaiseen lapseneläkkeeseen. Jaoston oli niinikään tehtävä päätös, että avuttomasta lapsesta suoritettu erityislapsilisä maksetaan määräaikaisena v:n 1969 loppuun saakka 1.1.1970 voimaan tulleen lapsen hoitotukilain johdosta. Erityislapsilisälakia on tällöin muutettu siten, ettei erityislapsilisää suoriteta lapsesta, joka saa lapsen hoitotuesta annetun lain mukaista hoitotukea.

Perhe-eläkelain voimaantulon johdosta poistettiin maksusta IV vuosineljänneksellä 994 leskiperhettä.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna yhdestä lapsesta 52 mk, toisesta 61.50 mk ja kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista 74 mk vuosineljännekseltä. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 5 805 (6 330) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 3 689 (3 586).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 2 069 (1 716) lapsilisää koskevaa asiaa. Väestöasiainjaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 9 494 asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilisälain 3 §:n 1 mom:ssa mainitulle huoltajalleen.

Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kertomusvuoden kuluessa 25 952 463 (26 116 078) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisiä 2 972 (2 974) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 81 102 (72 291) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut

Neljännes	Lapsilisän nostajia		Vastaava lasten luku	
I	69 070	(68 738)	113 891	(114 222)
II	68 948	(68 743)	113 524	(113 973)
III	69 115	(68 899)	113 580	(114 035)
IV	69 443	(69 417)	113 674	(114 486)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 200 tapausta, joista lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä		Lasten luku	
1 lapsesta	35 699	(35 324)	35 699	(35 324)
2 »	23 026	(22 895)	46 052	(45 790)
3 »	6 972	(7 237)	20 916	(21 711)
4 »	1 585	(1 701)	6 340	(6 804)
5 »	328	(365)	1 640	(1 825)
6 »	85	(96)	510	(576)
7 »	17	(29)	119	(203)
8 »	8	(8)	64	(64)
9 »	2	(3)	18	(27)
10 »	—	(—)	—	(—)
11 »	—	(—)	—	(—)
12 »	1	(1)	12	(11)
Yhteensä	67 723	(67 659)	111 370	(112 335)

Kaiken kaikkiaan väestöasiaintoimisto maksoi v. 1969 sosiaaliavustuksia 27 148 070 mk.

8. *Asumuserosovittelut*

Lastensuojelulautakunnan määräämien sovittelijoiden hoitamat sovittelutehtävät

Päätettyjä sovitteluja	203	(145)
Avioliittoa jatkoi (ei todistusta) ...	47	(38)
Neuvottelukertoja	684	(455)
Lapsettomia aviopareja	60	(43)
Lapsia yhteensä	336	(205)

Aviopuolisot uskontokunnan mukaan päättyneissä sovitteluissa

Uskontokunta	Aviopuolisoja	
Siviilirekisteri	117	(105)
Ev.lut.seurakunta	274	(175)
Muu uskontokunta	15	(10)
Yhteensä	406	(290)

Aviopuolisot avioliittovuosien mukaan

Vuosia	Avio-liittoja	
0—1	14	(10)
2—5	55	(47)
6—10	60	(33)
yli 10	74	(55)
Yhteensä	203	(145)

Sosiaaliryhmitys [1]) miehen ammatin mukaan päättyneissä sovitteluissa

Sosiaaliryhmä	Avio-liittoja	
I	23	(23)
II	68	(36)
III	100	(66)
IV	12	(20)
Yhteensä	203	(145)

[1]) I Johtavassa asemassa olevat yms.
II Pienyrittäjät, työnjohtajat, ylempi toimistohenkilökunta yms.
III Ammattityöntekijät, alempi toimistohenkilökunta yms.
IV Apu- ja sekatyöntekijät yms.

9. *Taloustietoja*

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot tilinpäätöksen mukaan

	mk
Lastensuojeluvirasto	4 181 191
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkistys	3 539 024
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	277 741
vajaamielisten huolto	132 524
elatusavun ennakkojen poistot	—
Laitoshoito:	
kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	12 013 201
kaupungin vajaamielislaitokset	1 581 953
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	5 145 404
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	168 020
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	2 238 904
Järjestöjen avustukset	181 900
Käyttövarat	49 151
Yhteensä	29 509 013

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia seuraavasti:

	mk
Outamon vastaanottokoti	2 769
Vastaanottokoti Lemmilä	13 157
Päivähuoltola Vantaala	7 358
Yhteensä	23 284

Lastensuojelutoiminnan tulot

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimiston menoihin	15 000
Valtionapu vajaamielisten avohuollon menoihin	48 107
Muut tulot	17 710
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	2 059 618
vierailta kunnilta	87 371
yksityisiltä	2 308 406
Valtionapu:	
lastenkodeille	303 142
vajaamielislaitoksille	778 483
Ateriamaksut	97 852
Luontoisedut	82 343
Vuokrat	84 691
Gustaf Walfrid Hyvösen rahaston tuotto	86 966
Muut tulot	135 539
Yhteensä	6 105 228

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 29 509 013 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 23 403 785 mk eli 3 554 233 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

10. Avustukset ja osuudet kuntainliitoissa

Kuten menoista ilmenee jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 181 900 mk, josta Kriminaalihuolto-yhdistys sai 33 000 mk, Kehitysvammatuki 57 2 900 mk ja 145 900 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkistystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kårkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 384 259 mk.

11. Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarat olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	510	552
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	155	65
Lasten kesäsiirtolan rahasto	266	117
Makarna Bergmans donationsfond	772	179
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	184	70
M. Kotschackin lastenvaatetusrahasto	1 260	235
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	808	171
Yhteensä	3 955	1 389

12. Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoitoa tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto suoritti suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset kuitenkin siten, että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki on myös varannut myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamiskustannuksia varten käyttöönsä määräajaksi hoitopaikkoja. Seuraavat sopimukset olivat voimassa kertomusvuoden aikana:

5.2.1955 tehty sopimus 30 hoitopaikan varaamisesta 31.12.1975 saakka Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista;

17.11. ja 2.12.1965 tehdyt sopimukset 35 hoitopaikan varaamisesta 30 v:ksi Mustalaislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista ja 8 hoitopaikan varaamisesta yhdistyksen muista laitoksista sekä sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Päiväkummun lastenkodista ja 20.3.1962 tehty sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauniaisissa;

28.12.1956 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodista myönnetyn lainan maksuajaksi;

kaupunginvaltuuston 7.9.1966 myöntämän lisälainan mukainen 15 hoitopaikan varaaminen Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

1.12.1964 tehty sopimus 7 hoitopaikan varaamisesta Föreningen för upprätthållande av en hemsysterskola på Hindhår Gård -yhdistyksen omistamasta lastenkodista vuosiksi 1965—1979;

15.1.1960 tehty sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista (Nuorisokoti Ritvala);

4.4.1964 tehty sopimus 16 hoitopaikan va-

raamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön Koivurinteen lastenkodista;

27.6.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija -kodista;

16.6.1961 tehty sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 25 v:ksi Helsingin Kaupunkilähetyksen Kotivuoren lastenkodista;

12.7.1951 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31.12.2001 saakka Suomen Lastenhoitoyhdistyksen Töölön lastenkodista;

kaupunginhallituksen ja Rinnekoti-Säätiön hallituksen 17.9.1963 allekirjoittama kaupungin ja säätiön välinen sopimus 253 hoitopaikan varaamisesta kaupungille säätiön hoitolaitoksesta 50 v:ksi;

4.3.1965 tehty sopimus 6 hoitopaikan varaamisesta Suomen Kirkon Sisälähetysseuran omistamasta Vaalijalan Keskuslaitoksesta 50 v:n ajaksi 1.1.1965 lukien sekä

24.11.1969 tehty sopimus 2 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Pelastakaa Lapset -yhdistyksen omistamasta Tapolan lastenkodista.

Lisäksi kaupunginhallituksen 29.11.1966 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin osastolle myöntämän lainan lainaehtojen mukaisesti yhdistyksen kesäsiirtolapaikat (40) varattiin lastensuojeluviraston käyttöön 15 v:n ajaksi;

kaupunginvaltuuston ja -hallituksen hyväksyttyä Diakonissalaitoksen Pitäjänmäen lastenkodin piirustukset ja myönnettyä 16.2. 1967 lainan rakennuskustannusten rahoitusta varten lainaehtojen mukaan laitoksen kaikki paikat (104) varattiin lastensuojeluviraston käyttöön v:een 1995;

kaupunginvaltuuston myönnettyä 4.10. 1967 lainan Raajarikkojen koulusäätiön koulurakennuksen rakentamiseen, varattiin velkakirjan lainaehtojen mukaisesti 7 oppilaspaikkaa ja 4 paikkaa oppilasasuntolasta 10 v:ksi lastensuojeluviraston käyttöön;

kaupunginvaltuuston myönnettyä lainan 6.9.1967 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin osastolle 15 v:ksi Korkeavuorenk. 6:ssa ylläpidettävän nuorisokodin perustamista varten varattiin kaikki hoitopaikat (12) lastensuojeluviraston käyttöön;

kaupunginvaltuuston 21.2.1962 tekemän päätöksen perusteella Kårkulla Centralanstalt -nimisestä kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta tehtiin 45 paikan ennakkovaraus aikaisemmin varattujen 35 paikan lisäksi sekä

kaupunginvaltuuston 20.6.1962 myönnettyä I lainan Vajaamielisten Tuki -yhdistykselle sen omistamasta Kankurinmäen kesäsiirtola- ja hoitokoti -nimisestä laitoksesta varattiin kaikki paikat lastensuojelulautakunnan käyttöön, lainasopimus tehtiin 1.12. 1965 vuosiksi 1966—1985, ja II lainan 25.6.1969 varattiin 40 uutta kesäajaksi tarkoitettua hoitopaikkaa 30 v:n ajaksi lastensuojelulautakunnan käyttöön.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset

Henkilökunnan osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Sofianlehdon vastaanottokoti toimi 257-paikkaisena lähinnä turvattomien 0—16-vuotiaiden lasten vastaanotto- ja tarkkailulaitoksena. Laitoksessa toimi kuitenkin 3 vajaamielisosastoa, joissa huollettiin vajaamielisiä ilman ikärajoitusta. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 3-osastoisena 46 paikkaa käsittävänä vas-

taanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti toimi 50-paikkaisena tilapäissijoitusta ja erikoistarkkailua tarvitsevien, lähinnä kouluiässä olevien lasten vastaanottolaitoksena. Laitoksessa oli oma kansakoulu. Yhdelle 15-paikkaiselle osastolle sijoitettiin pääasiassa nuoria, joiden huollontarve perustui lastensuojelulain 8 §:n 2 mom:iin.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena erityislastenkotina.

Riihenkulman lastenkodissa, joka toimi 32-paikkaisena erityislastenkotina, hoidettiin sielullisesti häiriintyneitä normaaliälyisiä kouluikäisiä lapsia, jotka olivat pitkäaikaisen hoidon tarpeessa.

Perhekoti toimi 6-paikkaisena turvattomien lasten hoitolaitoksena.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislastenkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot.

Laajasalon nuorisokoti toimi 4.9.1969 lukien 15-paikkaisena erityislastenkotina ensisijaisesti 14 v täyttäneille turvattomille ja ammattiin valmistumistaan tai työelämään tottumistaan varten turvallisia olosuhteita tarvitseville pojille.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen erityislastenkotina.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena, lähinnä 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkotina ja jälkihuoltolaitoksena.

Taivallahden nuorisokoti toimi 28-paikkaisena 13 v täyttäneiden poikien jälkihuolto- ja erityislastenkotina. Laitoksessa toimi 11-paikkainen asuntolaosasto.

Koskentuvan nuorisokoti toimi 16-paikkaisena, lähinnä 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkotina ja jälkihuoltolaitoksena.

Siltavuoren nuorisokoti toimi 12-paikkaisena kouluikäisten ja jälkihuoltoa tarvitsevien ja poikkeustapauksessa suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen erityiskotina.

Usvatien nuorisokoti toimi 14-paikkaisena kouluikäisiä ja jälkihuoltoa tarvitsevien turvattomien ja poikkeustapauksessa suojelukasvatusta tarvitsevien poikien erityislastenkotina.

Jakomäen nuorisokoti toimi 1.3.1969 lukien 12-paikkaisena työkuntoutuslaitoksena ja nuorisokotina 16—20-vuotiaille koulunsa lopettaneille, suojelukasvatusta tarvitseville tytöille.

Hoitokoti Teinilä toimi 1.10.1968 lukien 16-paikkaisena, sielullisesti häiriintyneiden lasten psykiatrisena hoitokotina, jolla oli oma kansakoulu.

Oppilaskoti Toivola toimi 96-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten erityislastenkotina, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen yhdellä osastolla huollettiin myös vajaamielisiä.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema toimi 20-paikkaisena ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitoksena. Laitos toimi lastensuojeluvirastoon liittyvänä Kallion virastotalossa.

Vajaamielislaitokset ja vajaamielisten lasten lastenkodit

Malmin lastenkoti toimi vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 22 vahvistettua hoitopaikkaa.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissä 16-paikkaisena vajaamielisten lastenkotina.

Nukarin lastenkoti toimi Nurmijärven Nukarissa 30-paikkaisena varsinaisena vajaamielislaitoksena.

Päivähuoltola Tyynelä toimi 68-paikkaisena vajaamielisten päivähuoltolaitoksena.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaamielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa.

Vaihetyökeskus toimi 95-paikkaisena vajaamielisten työosastomuotoisena päivähuoltolana.

Solakallion Erityiskoulu toimi 80-paikkaisena 7—18 -vuotiaiden oppimiskykyisten vajaamielisten erityiskouluna.

Malmin ja Päivölän lastenkodit toimivat erityislastenkoteina, sillä niitä ei ole pienen kokonsa vuoksi hyväksytty vajaamielislaitoksiksi.

Laitosten hallinto

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän, Naulakallion B-osaston ja Tutkinta-aseman osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhuolto. Laitosten terveydenhuoltotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri.

Kertomusvuoden aikana laitoksissa hoidetuissa lapsissa oli 1 735 akuuttia ja 1 319 kroonista sairautta. Poliklinikkakäyntejä oli 530, sairaalahoitotapauksia 112. Tuberkuloositarkastukset suoritettiin 112 lapselle. Viraston vastaanotolla tutkittiin 874 lasta.

Sofianlehdon vastaanottokodin laboratoriossa suoritettiin 3 362 tutkimusta.

Sofianlehdon hammashoitolassa tutkittiin 192 lasta, joista tuli valmiiksi 120 ja hoitotoimenpiteiden määrä oli 1 672.

Laitoksissa suoritetuissa lasten yleistarkastuksissa kunto on yleensä todettu hyväksi.

Laitosten hygieenisissä olosuhteissa ja lääkevarastojen kunnossa ei ole ilmennyt huomauttamista.

22. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. V. 1969 oli lautakunnassa ainoastaan yksi jäsen sama kuin edellisenä vuonna. Kokoonpanossa tapahtui seuraavat muutokset: puheenjohtajana oik.tiet.tri Göran Portinin tilalla oli varatuom. Göran Westerlund, varapuheenjohtajana vanh.oik.neuvosmiehen Eero Röngän tilalla oik.tiet.kand. Yrjö Castrén, jäseninä kaup.visk. Martti Mehdon ja vanh.oikeusneuvosmiehen Henrik Boehmin tilalla varatuom. Lempi Hartikka ja valtiot.maist. Georg Paile sekä kaupunginhallituksen edustajana pank.joht. Eero Harkian tilalla tal.joht. Kaarlo Pettinen.

Lautakunnalla oli vuoden aikana seitsemän kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 79 pykälää. Kirjelmiä saapui 291 ja lähetettiin 10.

Lautakunta käsitteli sille johtosäännön mukaan kuuluvia, oikeusaputoimiston toimintaan yleensä liittyviä asioita ja teki kertomusvuonna mm. seuraavanlaisia päätöksiä: oikeusaputoimiston toimistonhoitajan Sirkka-Liisa Ahosen vaalin vahvistaminen (27.1. 7 §); oikeusaputoimiston tilastokortin uusiminen (27.1. 13 §); varatuom. Tuomas Hinttulan vaalin vahvistaminen oikeusaputoimiston 28. pl:n tilapäisen apul.oik.avustajan virkaan (27.1. 18 §); oikeusaputoimiston tilapäisen kanslistin sekä kahden toimistoapulaisen virkojen täyttäminen (10.2. 22 §, 10.4. 28 §, 3.10. 59 §); ilmoitus Helsingin Asianajajayhdistyksen ja Helsingin Haastemiehet Yhdistyksen 12.2.1966 tekemän haaste- ja tiedoksiantopalkkioita ym. koskevan sopimuksen muuttamisesta 20.3.1968 (10.4. 32 §) sekä lausunnon antaminen kaupunginhallitukselle nuorisokomitean mietinnön johdosta, jossa oli kysymys yksinhuoltajien lasten tarvitsemasta erityisestä tuesta (21.8. 47 §). Lisäksi lautakunta päätti ottaa tilastojen keräämisessä käyttöön IBM:n »Port-A-Punch» reikäkortin aikaisemman »Mark-sensing» kortin tilalle.

Oikeusaputoimisto. Oikeusavustajan, kolmen apulaisoikeusavustajan, holhousapuasioita hoitavan apulaisoikeusavustajan, notaarin, tp. notaarin ja toimistonhoitajan virkoja hoitivat toimistossa samat viranhaltijat kuin edellisenäkin vuonna. Oikeusavustajan vuosiloman aikana hänen tehtäviään hoiti apulaisoikeusavustaja Risto Laine. Apulaisoikeusavustajien viransijaisena toimi oik. tiet.kand. Antti Pohjanheimo. Kanslistina toimi rouva Marja-Liisa Kattelus vuoden alusta lukien. Toimistoapulaisia oli kolme, joista merkon. Airi Kirjavainen 1.5. lukien.

Asiakaskäyntien lukumäärä pysyi suunnilleen samana kuin v. 1968 huolimatta viisipäiväiseen työviikkoon siirtymisestä. Käyntien lukumäärä päivää kohti taas vastaavasti nousi. Samoin nousivat rekisteröityjen asioiden ja oikeudessa esiintymisten määrä.

Paitsi helsinkiläisten asiakkaiden asioita hoiti toimisto vuoden aikana myös muiden kotimaisten sekä Ruotsin oikeusapulaitosten toimeksiantoja.

Vuoden aikana oli rekisteröityjä asioita 6 474 (ed.v. 6 289). Näistä ryhdyttiin varsinaisiin toimenpiteisiin 2 153 (2 097) tapauksessa ja muissa annettiin vain neuvontaa. Eniten oli avioeroasioita, 1 036 (1 043), joista oikeutta käytiin 381 (391) tapauksessa. Asumuseroasioita rekisteröitiin 891 (756), ja näistä 181 (171) tapauksessa käytiin oikeutta. Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin kertomusvuonna 546 (616). Niissä käytiin oikeutta 21 (27) jutussa. Asia sovittiin asianomaisten kesken 118 (154) tapauksessa. Muista 110 (140) tapauksessa osa sovittiin ilman, että sovinnon tulosta olisi toimistolle nimenomaisesti ilmoitettu, ja osassa todettiin asiakkaan olleen väärässä tai jutun olleen muuten toivoton.

Avioliittolain mukaiseen elatusvelvollisuuteen perustuvia elatusapumaksuja tuomittiin toimiston asiakkaille 84 530 (83 418) mk/kk. Tämän lisäksi tuomittiin kertakaikkisina elatusapumaksuina 15 000 mk. Palkkasaatavia tuomittiin maksettavaksi 16 255 mk. Tältä vuodelta ei tilastoitu erikseen niitä palkkasaatavia, jotka maksettiin neuvottelun jälkeen ilman oikeudenkäyntiä. Mainittakoon kuitenkin, että maksettavaksi tuomittujen ja muuten maksetuksi ilmoitettujen palkkasaatavien yhteismäärä v. 1968 oli 75 625 mk ja summittaisesti voidaan arvioida määrän kertomusvuonna olleen samalla tasolla.

Erilaisia asiakirjoja ja kirjelmiä laadittiin 4 812 (5 186). Näistä oli kirjeitä ja postikortteja 3 085 (3 450), maksuttoman oikeudenkäynnin anomuksia 602 (553), haastehakemuksia 634 (625) sekä muita kirjelmiä eri tuomioistuimille ja viranomaisille 491 (558).

Päätökseen saatetuista 777 (822) oikeudenkäynnistä voitettiin joko kokonaan tai osaksi 693 (758) ja hävittiin 70 (64) juttua. Muut jäivät eri syistä sikseen.

Maksutonta oikeudenkäyntiä anottiin 602 (553) asiassa. Hakemuksista hyväksyttiin 551 (511) ja hylättiin 51 (42).

Vuoden kuluessa oli esiintymisiä oikeudessa 1 509 (1 467). Niistä Helsingin raastuvanoikeudessa esiinnyttiin 1 502 (1 564) kertaa sekä Espoon ja Helsingin kihlakunnanoikeudessa 7 (3) kertaa. Helsingin hovioikeudessa jouduttiin hoitamaan 71 (66) juttua ja korkeimmassa oikeudessa 10 (9) juttua.

Kertomusvuonna oli toimistossa asiakaskäyntejä 11 188 (11 216). Nämä käynnit jakaantuivat eri kuukausien osalle seuraavasti:

	Vastaanottopäiviä	Käyntejä
Tammikuu	23	967
Helmikuu	20	813
Maaliskuu	21	1 033
Huhtikuu	21	826
Toukokuu	22	871
Kesäkuu	20	842
Heinäkuu	23	963
Elokuu	21	932
Syyskuu	22	1 120
Lokakuu	23	1 063
Marraskuu	20	1 017
Joulukuu	21	741
Yhteensä	257	11 188

Käyntien määrä päivää kohden oli n. 43 (41). Suurin määrä käyntejä yhtenä päivänä oli 122 (115) ja pienin 10 (4).

Ammattinsa ja sukupuolensa mukaan asiakkaat ryhmittyivät seuraavasti:

Sosiaaliryhmä	Yhteensä	Näistä naisia
I	148	79
II	1 118	723
III	3 202	2 118
IV	2 006	1 583
Kaikkiaan	6 474	4 503

Asiakkaiden sosiaalista asemaa määrättäessä käytettiin kaupungin tilastotoimiston

hyväksymää sosiaaliryhmitystä; kysymyksessä saattaa olla myös entinen ammatti. Vaimo, jolla ei ole omaa ammattia, luetaan perheenpään sosiaaliryhmään.

Käsiteltyjen juttujen ja asiain ryhmittyminen laatunsa mukaan ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Asumuseroja	891
Avioeroja	1 036
Osituksia	101
Elatusapuja	486
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	241
Holhousasioita	88
Perintö- ja testamenttiasioita	838
Vuokra-asioita	670
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	131
Työ- ja palkka-asioita	546
Muita velvoiteoikeuteen kuuluvia asioita	389
Sosiaalivakuutusasioita	287
Veroasioita	132
Eläkeasioita	121
Liikennerikkomuksia	58
Muita rikosasioita	115
Täytäntöönpano- ja ulosottoasioita	118
Konkurssiasioita	20
Sekalaisia asioita	206
Yhteensä	6 474

Vuoden aikana vireille pannuista jutuista tuli, mikäli se riippui oikeusaputoimiston toimenpiteistä, kertomusvuonna käsitellyiksi tai kirjoista poistetuiksi 3 401 asiaa, kuten näkyy seuraavista luvuista:

Laadittu asiakirjoja	1 729
Sovittuja asioita	335
Voitettu oikeudenkäynnissä	693
Hävitty oikeudenkäynnissä	70
Jätetty eri syistä sikseen	375
Jätetty eri tuomioistuimiin ja virastoihin	199
Yhteensä	3 401

Seuraavaan vuoteen siirtyi 294 asiaa.

Holhousapuasiat. Vuoden aikana määrättiin holhousasioita hoitavalle apulaisoikeusavustajalle 42 uutta holhoustointa. Holhottavia kuoli vuoden aikana 11 ja täysi-ikäisiksi tuli 5. Holhouksia oli vuoden päättyessä 223. Yleisluontoisia uskotun miehen tehtäviä tuli vuoden aikana 15 ja sen lisäksi 12 uutta uskotun miehen tehtävää toimiston avioero- ja syntyperäjutuissa. Holhousapuasioissa käytiin 24 oikeudenkäyntiä ja toimiston antamissa uskotun miehen tehtävissä 36 oikeudenkäyntiä Helsingin raastuvanoikeudessa. Asiakkaita kävi keskim. kolme päivässä. Holhouspalkkioita perittiin vuoden aikana 42 647 mk. Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten vuokrattiin varastotilaa talosta Pengerkatu 35. Tämä varasto muutettiin vuoden lopussa taloon Väinölänkatu 5.

Oikeusaputoimiston *menot* kertomusvuonna olivat 367 392 (319 073) mk.

Vuoden aikana kertyi maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain mukaan toimiston lakimiehille ja notaareille tuomittuja asianajopalkkioita 100 739 (106 572) mk sekä asiakkaiden vastapuolilta perittyjä korvauksia 647 (593) mk.

23. Oppisopimustoimisto

Vuoden 1969 aikana solmittiin melko vähän uusia oppisopimuksia. Tähän oli heikon työllisyystilanteen ohella syynä oppisopimuskoulutuksessa välttämättä tarvittavien oppiohjelmien puute. Oppiohjelmien puuttuminen tai niiden suppeus haittasi jossain määrin myös tietopuolisen koulutuksen järjestämistä.

Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin yhteensä 494 ja lähetettyjä kirjeitä 193.

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat koulutustarkastaja ja toimistonhoitaja. Lisäksi toimistossa työskenteli yksi toimistokoulun harjoittelija.

Oppisopimuskoulutus. Kertomusvuoden alussa oli voimassa olevia vanhan oppisopimuslain mukaisia oppisopimuksia 523, vuoden aikana päättyi 263 sopimusta ammattitutkintoon sekä 30 sopimusta purettiin. Ammattitutkintoja hylättiin 2. Kertomusvuoden lopussa voimassa olevia sopimuksia oli 230. Oppisopimuksia oli rekisteröity lautakunnan koko toimiaikana vanhan oppisopimuslain mukaan 11 157.

Uuden oppisopimuslain mukaisia oppisopimuksia oli vuoden alussa 651, vuoden aikana purkautui 181 sopimusta ja rekisteröitiin 162 uutta sopimusta, joten voimassa olevia oppisopimuksia oli vuoden lopussa 632. Kaikkiaan oli uuden oppisopimuslain mukaisia oppisopimuksia tähän asti rekisteröity lautakunnassa 862.

Oppisopimusrekisteriin merkityt oppisopimukset ja suoritetut ammattitutkinnot jakaantuivat seuraaviin ammatteihin (ilmoittamisessa noudatettu sitä ammattien luettelojärjestystä, joka on ammattikasvatushallituksen 23.9.1969 päivätyssä vahvistettujen oppiohjelmien luettelossa):

Ammatti	Sopimus vanhan oppisopimuslain mukaan	Sopimus uuden oppisopimuslain mukaan	Tutkinto vanhan oppisopimuslain mukaan
Asemoija	3	37	1
Graafinen kuvankorjaaja	6	45	6
Graafinen valokuvaaja	8	62	8
Kemigrafisyövyttäjä	2	10	3
Kirjansitoja	1	6	3
Kohopainaja	17	59	5
Kopioija	3	31	—
Käsinlatoja	22	153	20
Offsetpainaja	19	107	19
Stereotypoija	1	4	7
Syväpainaja	6	9	2
Syväpainosyövyttäjä	—	3	—
Huonekaluverhoilija	—	—	1
Instrumenttimekaanikko	—	1	1
Autonkoripeltiseppä	1	—	—
Autosähköasentaja	9	—	—
Jyrsijä	2	—	4
Koneenasentaja	—	—	10
Viilaaja	4	2	2
Työkaluntekijä	—	6	11
Sorvaaja	7	7	10
Automaalari	4	—	2
Rakennusmaalari	2	—	1

Ammatti	Sopimus vanhan oppisopimuslain mukaan	Sopimus uuden oppisopimuslain mukaan	Tutkinto vanhan oppisopimuslain mukaan
Penkkipuuseppä ...	7	—	1
Mallipuuseppä	1	—	5
Puhelinkeskusasentaja	—	14	—
Puhelinyleisasentaja	1	—	—
Kaapeliasentaja ...	—	2	—
Sisäsähköjohtoasentaja	—	—	1
Sähköjohtoasentaja	—	—	1
Sähkökoneasentaja	—	5	14
Ulkosähköjohtoasentaja	—	—	5
Kondiittori	4	33	3
Leipuri	—	26	2
Valokuvaaja	3	9	4
Kampaaja	53	—	52
Parturi	18	—	14
Kaivertaja	1	—	—
Konepiirtäjä	—	—	5
Konttorikonemekaanikko	1	—	—
Kultaseppä	4	—	—
Laivakoneenasentaja	—	—	13
Laivalevyseppä ...	—	—	19
Optikko	6	1	—
Peltiseppä	13	—	8
Vaunuputkiasentaja	1	—	—
Yhteensä	230	632	263

Kurssitoiminta. Kaupungin ammattioppilaitokset sekä Ammattienedistämislaitos ja Taideteollinen oppilaitos järjestivät oppisopimusoppilaille tietopuolista koulutusta oppisopimustoimiston huolehtiessa oppilaiden kursseille kutsumisesta. Yhteistyössä kaupunginhallituksen koulutustoimiston kanssa järjestettiin kaksi työnopettajille tarkoitettua työnopetuskurssia, joille osallistui yhteensä 64 henkeä.

Tiedotustoiminta. Kallion virastotalossa järjestettiin kaksi ammattitodistusten jakotilaisuutta, joihin osallistui yhteensä n. 300 henkeä. Noin sadalle eri työmarkkinajärjestölle lähetettiin oppisopimuskoulutuksen edistämistä koskeva kiertokirje liitteineen. Koulutustarkastaja luennoi lisäksi erilaisilla kursseilla oppisopimuskoulutuksesta.

Menot ja tulot. Vuosimenot olivat yhteensä 90 410 mk ja valtionapuina saadut tulot yhteensä 21 153 mk, joka vastaa n. 80 mk:n nettomenoja kutakin vuoden lopussa voimassa ollutta oppisopimusta kohden. Kaupungin talousarvion ulkopuolella välitettiin ammattikasvatushallituksen myöntämää valtionapua yhteensä 307 555 mk oppisopimusoppilaita kouluttaville työnantajille.

24. Kotitalouslautakunnan toimisto

Yleistä. Kotitalouslautakunnan järjestämille kursseille osallistui v. 1969 kaikkiaan 3 755 henkilöä ja muuta neuvontaa käytti hyväkseen 7 820 henkilöä. Muuhun neuvontaan on laskettu leikkuupalvelu, havaintoesitykset, kudonnan ohjaus ja neuvontapalvelu. Verrattaessa lukuja edellisen vuoden lukuihin on kursseille osallistuneiden määrä jonkin verran laskenut ja muuhun toimintaan osallistuneiden määrä noussut. Kurssilaisten määrään on saattanut vaikuttaa se, että kertomusvuonna pidettiin tavallista enemmän virkalomia ja sijaisten saaminen oli vaikeata.

Lautakunnan toimistosta lähetettyjen kirjelmien luku oli 479 ja toimistoon saapuneiden 322. Laskuja hyväksyttiin 510.

Toimihenkilöt. Kotitalouslautakunnan palveluksessa oli kertomusvuonna vakinaisina: kotitalousneuvonnan tarkastaja, kuusi talousopettajaa, kodinhoidon opettaja, kotitalousneuvoja, neljä käsityönopettajaa sekä neljä käsityöneuvojaa. Edellä mainittujen lisäksi oli kaikkiaan 11 tuntiopettajaa sekä toimistonhoitaja.

Opetus- ja perhepesulassa oli kaksi pesulanhoitajaa sekä pesula-apulainen.

Toimipaikat. Lautakunnan toimisto oli Fabianinkatu 32:ssa, joka vapautui marraskuussa kokonaan lautakunnan käyttöön. Huoneistossa suoritettiin korjauksia ja toiminta päästään alkamaan v:n 1970 alussa.

Opetus- ym. toiminta tapahtui 16 eri paikassa, nim. seitsemässä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä seuraavissa esikaupunkialueen kansakouluissa: Kannelmäessä, Etelä-Haagassa, Lauttasaaressa, Munkkiniemessä, Pakilassa, Pihlajamäessä, Pitäjänmäessä, Vartiokylässä ja Vesalassa. Ruotsinkielinen opetus keskitettiin Dagmarinkatu 3:ssa sijaitsevaan opetushuoneistoon. Lautakunnan omia opetustiloja luovutettiin kansakoulujen ja nuorisotoimiston käyttöön.

Toiminta. Ruoanvalmistuksen, ompelun, käsitöiden, kodinhoidon ja pesunopetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

Talouskurssit:	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Ruoanvalmistuskursseja .	59	659
Kotiapulais- ja kodinperustamiskursseja	3	63
Erikoiskursseja	5	56
Voileipäkursseja	43	495
Leipomakursseja	35	205
Kursseja koululaisille	11	125
» miehille	9	75
Havaintoesityksiä	52	979
Yhteensä		2 657

Käsityökurssit:	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Ompelukurssit	143	1 640
Joululahjakurssit	5	58
Kursseja koululaisille	3	26
Hattukursseja.....	25	298
Muu kurssi	6	55
Leikkuupalvelua	—	1 210
Kutomista	—	284
Yhteensä		3 571

Lisäksi järjestettiin kertomusvuonna useita kursseja virastojen ja laitosten henkilökuntiin kuuluneille ryhmille.

Kotitalouskurssien aiheista mainittakoon perusruoka-, voileipä-, pikkulämmin- ja leipomakurssit, kasvisruoat ja kutsujen ruoat, salaatit, säilöntä, vaihtelevaa ruokaa eläkeläisille sekä joulu- ja pääsiäisruoat. Yhteistoiminnassa Sieniseuran kanssa järjestettiin kurssi sienien tuntemuksessa.

Yhteistyössä suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestettiin kotiapulaispiirille lautakunnan opetuskeittiössä ruoanvalmistuksen ja kodinhoidon opetusta. Kemikalikauppakoulun oppilaille annettiin kodinhoidon opetusta.

Havaintoesitysten aiheina olivat mm. pakastaminen ja pakasteet, omenien aikaan, kaaliherkut, piparkakkutalon valmistaminen, kahvinvalmistus ja kahvin käyttö ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa, maksaruoat, einekset emännän apuna, paprikan käyttö, jouluruoat, dippaaminen sekä siivousvälineet. Kahdessa opetuskeittiössä pidettiin havaintoesityksiä säännöllisesti kerran viikossa. Näissä esitystilaisuuksissa annettiin ajankohtaisia ruokaohjeita ja neuvottiin kauppojen erikoistarjouksien hyväksikäyttämistä sekä markkinoilla olevien valmiiden ja puolivalmiiden tuotteiden käyttöä.

Ompelu- ja hatunvalmistuskursseilla opetettiin ompelemaan uutta ja korjaamaan vanhaa. Leikkuupalvelu, johon liittyi ompeluneuvontaa ja sovitusta, tuli yhä suositummaksi toimintamuodoksi. Joululahjakursseilla valmistettiin mm. aamu- ja kylpytakkeja, yöpukuja, esiliinoja, liinavaatteita ja lasten vaatteita.

Kangaspuiden lainaustoiminta ja siihen liittyvä kankaan kudonnan ohjaus olivat koko kertomusvuoden erittäin suosittuja. Kaikkia halukkaita tulijoita ei voitu sijoittaa, koska lautakunnalla oli käytössään vain neljät kangaspuut. Kangaspuissa kudottiin mattoja, huopia ja hartiahuiveja.

Neuvontapalvelua puhelimitse annettiin paitsi toimistossa myös opetuskeittiöissä. Lautakunnan toimistoon tuli vuoden aikana 3 247 ja opetuskeittiöihin n. 2 100 puhelua. Kysymysten laatu vaihteli vuodenajan mukaan. Syksyisin tiedustellaan runsaasti säilöntäohjeita, pyhien edellä leivonta- ja ruokaohjeita. Siivoukseen ja muuhun kodinhoitoon liittyvät asiat ovat aina ajankohtaisia.

Pesulatoiminta. Lautakunnan hallinnassa oli Karhulinnan pesula Herttoniemessä. Pesulassa kävi asiakkaita 4 257 ja pesukilomäärä oli 77 207 kg.

Kerhot ym. Kotitalouslautakunnalla oli kolme omaa kerhoa: Vallilan äitikerho, Torstai-kerho ja Käpylän Kotitalouskerho. Näiden yhteinen jäsenmäärä oli 170.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 33 497 mk, pesulatoiminnasta 51 770 mk sekä vuokratuloja 917 mk ja muita tuloja 2 817 mk, yhteensä 89 001 mk.

Menoja oli kertomusvuonna 615 951 mk.

25. Kaupunginkirjasto[1])

Lainaustoiminnan kehitys. Kirjaston kokonaislainaus lisääntyi v:n 1969 aikana runsaasti 150 000 kirjalla. Kasvu oli huomattavasti pienempi kuin edellisenä vuonna, joka tässä suhteessa oli täysin poikkeava ja ennätyksellinen. Taloudellisten olojen normalisoituminen vakauttamisen avulla taittoi ilmeisesti kirjastoihin kohdistuvalta paineelta kärjen. Lisäykset olivat suurimmat kirjastoauto- ja laitoskirjastotoiminnan kohdalla. Myös pääkirjaston osalta kirjattiin entistä tuntuvasti korkeampi lainausluku, mikä luonnollisesti kiristi tilannetta ylikuormitetuissa tiloissa vielä entisestäänkin.

Lainaustoiminnan hidastuneen kasvun johdosta ei henkilökuntatilanne enää oleellisesti vaikeutunut eikä kirjallisuusmäärärahavajaus entisestään kasvanut. Mikäli kehitys lähivuosina asettuu tavanomaisiin uomiin, voitaneen poikkeuksellisen kasvun aiheuttamat määrärahalliset vajaukset vähitellen saada korjatuiksi ja normaalit toimintaedellytykset jälleen luoduiksi. Ilmenneitä vaikeuksia ei sovi ihmetellä jos pidetään mielessä, että kirjaston lainaus neljässä vuodessa lisääntyi yli 1.1 milj. kirjalla (v:n 1965 lainaus 2 557 862). Vastaavana aikana lainaus helsinkiläistä kohden nousi 5.4 kirjasta 7.0 kirjaan. Kehitys on ripeydessään, sen aiheuttamista vaikeuksista huolimatta, ollut erittäin ilahduttava ja vienyt Helsingin lainaustiheyden suhteen Pohjoismaiden pääkaupunkien kirjastolaitosten kärkeen. Saavutus on pääkirjastorakennuksemme kelvottomuuteen nähden todella merkittävä. Toisaalta on myös välttämätöntä todeta, että useat maamme kaupunginkirjastot viime vuosien kirjastollisen korkeapaineen aikana yltivät yli kymmeneen lainaan asukasta kohden ohittaen tässä suhteessa selvästi pääkaupungin vastaavan palvelutehokkuutta kuvaavan luvun.

Laitoskirjaston laajeneminen. Toimintavuoden tärkein tapahtuma oli kirjastopalvelun aloittaminen 1.9. Helsingin Yliopistollisen keskussairaalan klinikoilla. Erittäin kauan aikaa vireillä ollut ja melko paljon julkistakin sananvaihtoa aiheuttanut suunnitelma saatettiin kohtuullisen hyvin toimintaedellytyksin toteutukseensa.

Aloite Helsingin yliopistollisen keskussairaalan kirjastotoiminnan liittämisestä kaupunginkirjaston piiriin tehtiin välittömästi uuden kirjastolain astuttua voimaan v. 1962. Tarkan toimintasuunnitelman laatiminen kustannuslaskelmineen edellytti kuitenkin yksityiskohtaisia sovellutusohjeita valtionavun suhteen, joten toiminnan laajennusta koskeva tarkka ehdotus kustannusarvioineen voitiin esittää vasta v. 1965. Tällöin ehdotettiin toteutusta kolmessa vaiheessa, joista ensimmäinen käsittäisi Meilahden sairaala-alueen, toinen vaihe Töölön sairaalan ja Psykiatrian klinikan sekä viimeinen muut klinikat (Kirurgian sairaala ja Unioninkadun klinikat). Kustannukset kytkettiin kunkin vuoden potilaspaikkajakautumaan siten, että HYKS suorittaisi kaupunginkirjastolle val-

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston kertomuksen eripainoksessa.

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan Meilahden sairaala-alueen laitoskirjaston huoneistosta käsin ei ainoastaan kirjavaunuin huolehdita kirjastokäynneistä kaikilla osastoilla, vaan potilaat voivat määräaikoina itse tulla valitsemaan kirjoja suoraan hyllyistä.

tionavun ulkopuolelle jäävistä menoista eihelsinkiläisten hoitopäiviä suhteellisesti vastaavan osuuden.

HYKS:n liittohallitus hyväksyi kirjaston laatiman suunnitelman, mutta käytännön vaikeudeksi jäi kirjastolle sopivan keskeisen huonetilan osoittaminen Meilahden sairaala-alueelta. Tämä kysymys ratkesi vasta ns. vanhan talousrakennuksen saneerauksen yhteydessä. Pohjakerroksesta luovutettiin kirjaston käyttöön 109 m² käsittävä huoneisto, josta on hyvät yhteydet maanalaiseen käytäväverkostoon.

Keskussairaalan kirjastotoimintaa varten perustettiin muitten virkojen ohella tilapäisen osastonhoitajan virka. Peruskokoelma arvioitiin kolmeksi kirjaksi potilaspaikkaa kohden eli Meilahden sairaala-alueen osalta 6 000 niteeksi. Ensimmäiseen vaiheeseen liitettiin HYKS:n liittohallituksen toivomuksesta myös Psykiatrian klinikka, jonka kirjastotoiminta huonetilan korjauksen jälkeen voitiin aloittaa 9.12.

Työskentelyn antamat kokemukset ovat toistaiseksi olleet varsin myönteiset heijastuen mm. erittäin korkeissa lainausluvuissa. Laitoskirjastotyön kannalta aluevaltaus on ollut merkittävä askel kohti kaikki pääkaupungin sairaalat kattavaa tehokasta ja saumatonta kirjastollista huoltoa. Oleellisena tavoitteena on tämän ohella pidettävä kirjojen kotiinkuljetusta avohoidossa oleville sairaille ja liikuntakyvyttömille. Tältä osin aloitteiden tekeminen on kuitenkin kilpistynyt kirjastolainsäädännön ahtaisiin valtionapusäännöksiin, jotka eivät sulje piiriinsä kirjojen kotiinkuljetuspalvelua.

Töölön sivukirjasto. Töölön uuden sivukir-

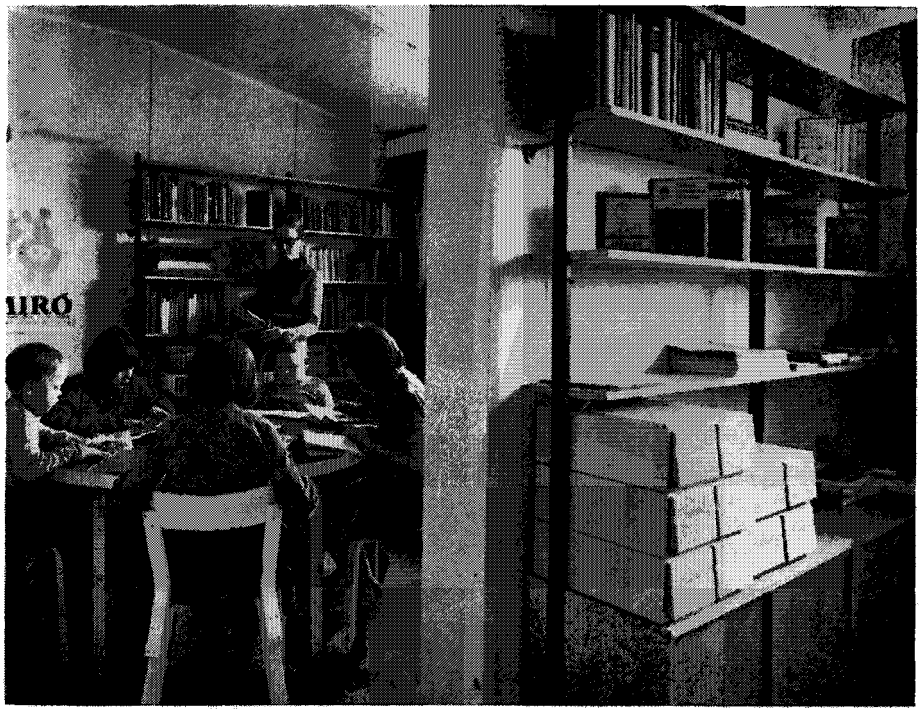

Psykiatrian klinikan laitoskirjaston huonetilat ovat jossain määrin ahtaat, mutta lapset viihtyvät kuvakirjojen parissa.

jaston rakennustyöt edistyivät suunnitelmien mukaisesti. Valtion rahoitusosuuden asettamien työllisyysehtojen johdosta oli työt keskeytettävä 1.6.—30.9. väliseksi ajaksi, koska opetusministeriölle tehty anomus saada jatkaa töitä yli kesäkauden ei johtanut tulokseen. Talon harjannostajaiset pidettiin 31.5., jolloin rakennus oli vesikattovaiheessa.

Kirjastolautakunnan tehtyä asiaa koskevan aloitteen julisti Helsingin kaupungin kuvataidetoimikunta 9.6. kilpailun veistoksen hankkimiseksi Töölön uuden kirjastotalon eteen. Määräaikaan mennessä saapui 74 ehdotusta. Palkintolautakunta ratkaisi kilpailun kokouksessaan 12.10. seuraavasti: I palkinto 4 500 mk Kari Juva, II palkinto 3 500 mk Jouko Toiviainen ja III palkinto 2 000 mk Raimo Heino sekä lunastukset à 1 500 mk Matti Hautamäki ja Nina Terno.

Töölön vanhan sivukirjastorakennuksen osalta tilanne kärjistyi sen johdosta, että suunniteltujen uusien hotellirakennuksien aikataulua kiristettiin ja kirjastotalon purkaminen tuli välittömästi ajankohtaiseksi. Vastoin aikaisemmin saatuja vakuutuksia Töölön sivukirjaston oli väistyttävä paikaltaan ennen uuden kirjastorakennuksen valmistumista eli ennen uuden vuokrasopimuksen voimaanastumista 1.7. Siirtoa varten käytettävissä oleva aika supistui muutamaan kuukauteen. Kiinteistöviraston avulla käynnistetyt perinpohjaiset huoneistotiedustelut osoittivat, että Töölön kaupunginosasta ei ollut vuokrattavissa minkäänlaista kelvollista huonetilaa, joka edes välttävästi olisi voinut toimia sivukirjaston väliaikaisena sijaintipaikkana. Ainoaksi käyttökelpoiseksi ratkaisuksi tarjoutui sivukirjaston siirtäminen van-

haan, purkutuomion alaisena olevaan puurakennukseen Kivelän sairaala-alueella. Huonetiloja yhdistämällä oli mahdollista saada toiminnallisesti käyttökelpoinen huoneisto kirjaston käyttöön. Valtaosa kirjakokoelmasta voitiin sijoittaa avohyllyille ja työhuonetilannekin oli tyydyttävästi ratkaistavissa. Varsinaisen opintosalin toiminnan jatkamiselle ei sitä vastoin löytynyt edellytyksiä.

Muiden vaihtoehtojen puutteessa kirjastolautakunta esitti ko. rakennuksen kiireellistä asettamista Töölön sivukirjaston käyttöön ja anoi määrärahaa tarpeellisten korjaustöiden suorittamiseen. Pakkotilanteesta johtuen välttämättömät muodollisuudet selvitettiin harvinaisen nopeasti: talon asukkaat sijoitettiin muualle, korjaus- ja muutostyöt toteutettiin ennätysajassa. Kesäkuun viimeisinä päivinä muutto suoritettiin puuseppien, sähkömiesten ja maalareiden vielä viimeistellessä töitään.

Töölön sivukirjaston toiminta sujui väliaikaisissa tiloissa olosuhteisiin nähden tyydyttävästi. Rakennuksen kunto saatiin korjausten avulla kohtalaisen hyväksi ja huoneisto oli kauttaaltaan valoisa ja siisti. Odotetusti lainaus väheni jonkin verran, mutta suurin osa lainaajista sopeutui nopeasti uusiin olosuhteisiin.

Vanhan pääkirjastorakennuksen uusiutuminen. Pääkirjaston vuosi vuodelta korostetumpiin toimintavaikeuksiin haettiin ratkaisua toteuttamalla koko vuosikymmenen ajan vireillä ollut osastojakomuutos. Aikaisempi kielellinen jakautuma suomenkielisen kirjallisuuden ja toisaalta ruotsin- ja vieraskielisen kirjallisuuden lainausosastoihin oli johtanut ensinmainitun osaston yhä kohtalokkaampaan ja täysin suhteettomaan ylikuormitukseen. Rakennuksen toimintakapasiteetin huomattava lisääminen voitiin saada aikaan tasaamalla eri osastoihin kohdistuvaa painetta.

Kielestä riippumatta tietokirjallisuus yhdistettiin omaan osastoonsa ja kaunokirjallisuus sijoitettiin kokonaisuudessaan suomenkielisen kirjallisuuden lainausosastona toimineeseen toiseen kerrokseen. Toteutettu uudelleenjärjestely vastasi sivukirjastoissa noudatettua käytäntöä, joka sinänsä on omiaan tuomaan tietokirjallisuuden koko laajuudessaan välittömästi lainaajan ulottuville.

Osastojakomuutoksen yhteydessä järjestettiin pohjakerrokseen keskitetty lainauspiste, jossa lainojen rekisteröinti valokuvausmenetelmällä ja palautukset lajitteluineen hoidetaan. Järjestely edellytti uuden hissin asentamista sekä lasten ja nuorten lainausosaston siirtämistä lasten lukusalin tiloihin. Lukutilat ja käsikirjasto puolestaan sijoittuivat supistettuina lainaajakortiston aikaisempaan huonetilaan, jota ei kuitenkaan kertomusvuoden aikana saatu lopullisesti kunnostetuksi.

Uudistusten yhteydessä suoritettiin pääkirjastossa myös huomattavia vuosikorjauksia ja kalustohankintoja. Varastotilana aikaisemmin ollut ylin kerrostaso otettiin yleisötilana käyttöön ja varattiin ensisijaisesti taidekirjallisuudelle. Kellaritasoon järjestettiin henkilökunnan kahvio. Pääsisäänkäynnin tuulikaapin yhteyteen saatiin lämminilmapuhallin. Pohjakerroksen käytävään sijoitettiin uusi opastus- ja valvontapiste.

Pääkirjastoa käyttävän yleisön kannalta muutokset olivat läpikotaiset. Lainausosastoilla ei yksikään kirja jäänyt entiselle paikalleen. Lainaajien sopeutumista pyrittiin helpottamaan ja nopeuttamaan monipuolisella, mahdollisimman tehokkaalla tiedotustoiminnalla. Uudistuksia koskeva tiedotustilaisuus järjestettiin pääkirjastossa 10.10., minkä lisäksi asiaa koskevia painotuotteita ja monisteita jaettiin runsaasti kirjaston käyttäjille.

Alkuperäisen suunnitteluaikataulun mukaan uudelleenjärjestely oli tarkoitus toteuttaa hiljaisena kesäaikana. Rakennustöiden ajoitusta ei kuitenkaan kyetty tarkasti noudattamaan, joten varsinainen muutto siirtyi syksyyn. Siirtotoimenpiteiden takia pääkirjaston aikuisten lainausosastot oli pidettävä suljettuina viikon ajan 6.—11.10. Uutta osas-

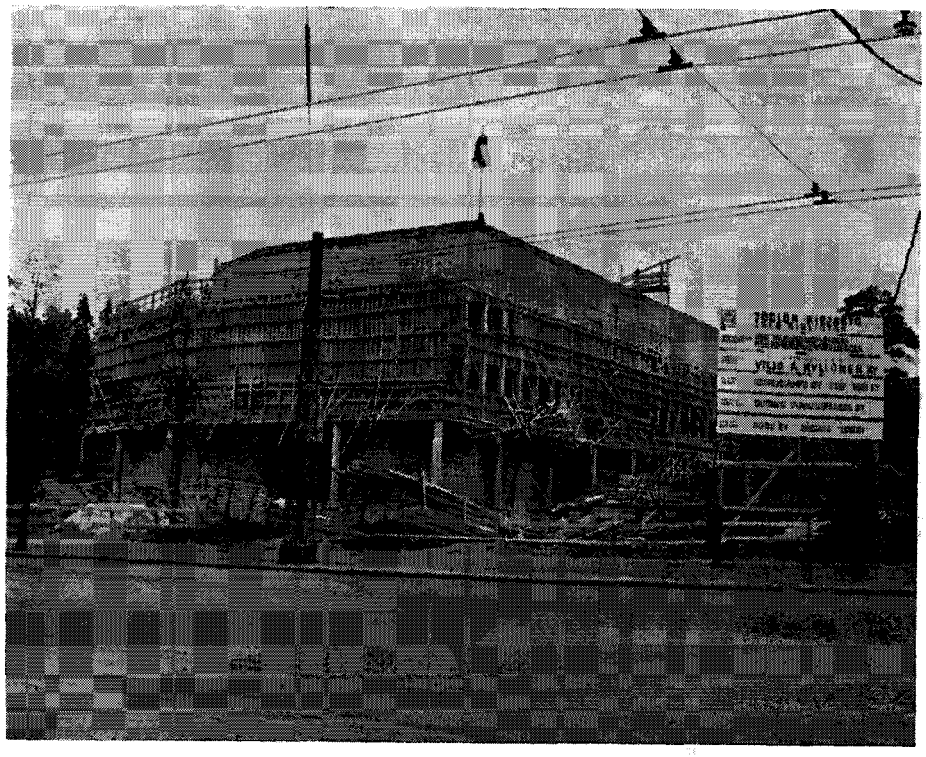

Töölön sivukirjastorakennus harjannostajaispäivänä 31.5. ennen töiden keskeyttämistä kesäkaudeksi.

tojakoa ja lainausmenetelmää sovellettiin täydessä laajuudessaan ensimmäistä kertaa 13.10., jolloin ruuhkaantuminen luonnollisesti oli pahimmillaan. Vastoin ennakkoodotuksia yleisön taholta tulleet vastareaktiot supistuivat verrattain vähiin. Sopeutuminen uusiin olosuhteisiin sujui asteittain varsin kitkattomasti.

Pääkirjastoa koskevat muutokset ulottuivat myös puhelinliikenteeseen. Rakennusviraston puhelinkeskus otti huhtikuun alusta lähtien huolehtiakseen pääkirjaston puhelinvälityksestä. Yleisönpalveluosastoille varattiin virka-ajan jälkeen käytettäväksi kahdeksan suoraa linjaa. Syyskuussa valmistui automaattinen ohivalintakeskus, jota käyttäen pääkirjaston kaikille osastoille päästään myös suoraan ilman puhelinvälitystä. Ohivalintanumeroista tiedotettiin yleisölle jaetussa monisteessa »Kirjasto uusiutuu — Huvudbiblioteket i stöpsleven».

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 170 vakinaista ja 36 tilapäistä viranhaltijaa, työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 131 704.5 tuntia, vastaten n. 80 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uusina viranhaltijoina kirjastoamanuensseiksi Hertta-Maija Ignatius ja Anna-Maija Valkonen 1.2., Martina Aminoff 1.8., Paula Lehto, Tuula Mattila ja Orvokki Tanttu 1.9. sekä Viveka Floman 1.11. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toiseen kirjaston virkaan: osas-

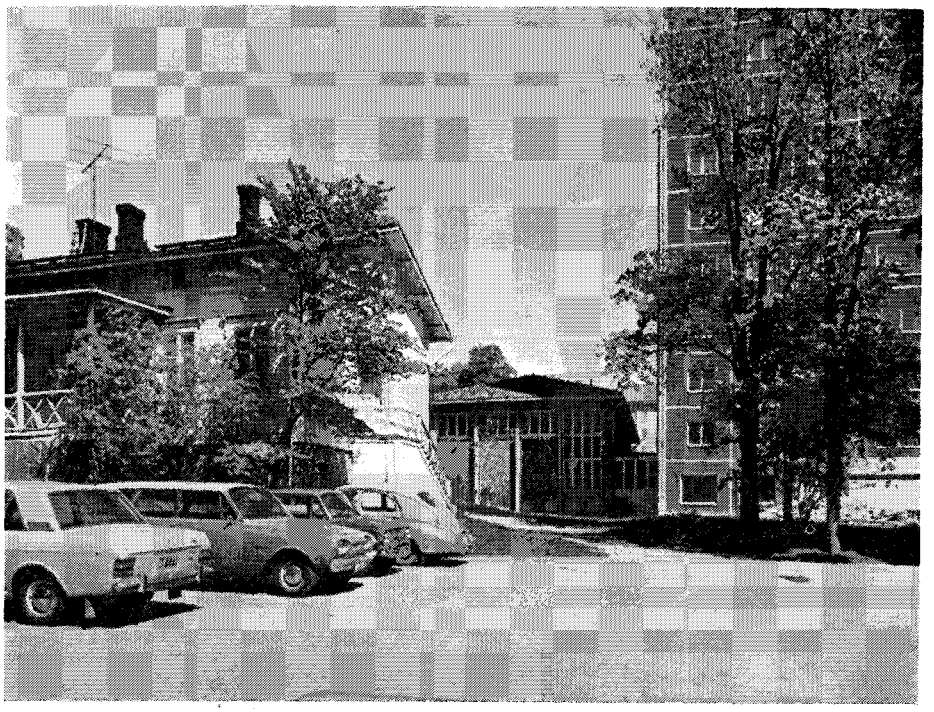

Vasemmalla olevaan puurakennukseen Kiveläin sairaala-alueella Töölön sivukirjasto sijoittui väliaikaisesti juhannuksesta lukien uuden rakennuksen valmistumiseen saakka.

tonhoitajaksi Eila Lindqvist 16.3., opiskelunneuvojaksi Teuvo Telakivi 1.5., sivukirjastonhoitajaksi Hilkka Kauppi 1.6., osastonhoitajaksi Svanhild Snell 1.8., vanhemmaksi kirjastoamanuenssiksi Edith Nissinen 1.10., sivukirjastonhoitajaksi Liisa Aarnio 1.10. ja opiskelunneuvojaksi Leena Sippola 1.11. lukien.

Eläkkeelle siirtyivät sivukirj.hoit. Rakelmaria Engman-Enari 26.3. sekä kirjastoamanuenssit Vuokko Lumme 1.7., Ragna Norrmén 1.12. ja Sylvia Korpi-Anttila 28.12. lukien.

Kirjaston palveluksesta erosi opiskelunneuvoja Maire Mäkinen 16.1. lukien.

Sivukirj.hoit. Sinikka Paloheimo kuoli 13.4.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 5 136 päivää.

Kirjastotutkintoa varten vaadittavan harjoittelun suoritti 11 henkilöä. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutustilaisuuksia (24 t), joissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, luokitusta ja luettelointia sekä kirjastotoiminnan erikoistyömuotoja. Harjoittelunohjaajana toimi apul. kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri. Kirjastonjohtajan ja harjoittelunohjaajan lisäksi luentoja pitivät kirjaston omat esiteltyjen alojen erikoistuntijat sekä kirjastoneuvos Helle Kannila. Lisäksi harjoittelijat osallistuivat Helsingin seudun kirjastoharjoittelijoiden yhteisluentoihin tutustuen täten myös tieteellisten kirjastojen toimintaan.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämälle tulokaskurssille osallistui neljä kirjastoamanuenssia. Os.hoit. Eila Lind-

Pääkirjaston lainaustoimistossa huolehditaan valokuvausmenetelmän avulla keskitetysti kaikkien osastojen kirjalainojen rekisteröinnistä.

qvist ja sivukirj.hoit. Kaija Salonen osallistuivat koulutustoimikunnan järjestämään toimistopäällikköseminaariin.

Kirjastossa työskenteli kolme toimistokoulun harjoittelijaa. Työnopettajana toimi kirjanpit. Elsa Aarnio.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajien kokous pidettiin pääkirjastossa 26.11. Kirjastonjohtaja selosti kaupunginkirjaston pitkän tähtäyksen taloussuunnitelmaa vuosiksi 1970—1979. Apul. kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri esitti harjoittelijakoulutuksessa varteenotettavia näkökohtia sekä suunnitelmia koulutuksen tehostamiseksi. Järjestetyssä paneelikeskustelussa kirjastonjohtaja ja apulaiskirjastonjohtajat vastasivat osanottajien kysymyksiin.

Helsingin seudun kirjastoharjoittelijoille järjestettyyn retkeen Nurmijärven kunnankirjastoon ja Hyvinkään kaupunginkirjastoon osallistui myös kirjaston muuta henkilökuntaa.

Kirjastoautotoiminta. Kirjastoautojen käyttö jatkui erittäin vilkkaana. Lainauksen jatkuvan kasvun johdosta toimintavaikeudet muodostuivat erityisen huolestuttaviksi Myllypuron ja Kontulan kaupunginosissa. Autojen aikatauluihin tehtiin joitakin muutoksia, joiden avulla pyrittiin paineen tasoittamiseen.

Musiikkiosasto. Pääkirjaston kolmannen kerroksen opintosalin yhteydessä olevaan musiikkiosastoon hankittiin kertomusvuoden aikana 418 levyä, joista osa kielilevyjä ja ns. kirjallisia äänilevyjä. Levyjen kokonaismäärä oli vuoden lopussa 2 148. Levyjen kuuntelijoita oli yhteensä 10 116, jotka kuuntelivat yhteensä 11 420 levyä.

Mikrofilmit. Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme il-

mestyneiden lehtien mikrofilmausta jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 2 885.

Kaukolainaus. Kaukolainapyyntöjä muilta kirjastoilta vastaanotettiin 1 341, joista voitiin lähettää 691 (ed. v. 733) teosta, näistä 125 (138) ulkomaille. Muille kirjastoille lähetettiin 50 kaukolainapyyntöä, joista saatiin 45 kirjaa. Jäljennepalvelusta huolehdittiin yhteistoiminnassa alan erikoisliikkeiden kanssa.

Tiedotustoiminta. Henkilökuntalehti »Kirjaston Kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme kirjastoille, ilmestyi 11 numerona. Pääkirjastoa koskevan yleisölle tarkoitetun esitteen »Kirjasto uusiutuu — Huvudbiblioteket i stöpsleven» suunnitteli kuvaamataidonop. Leena Ahvonen. Yleisölle jaettavaksi painatettiin sivukirjastojen osoitteet ja puhelinnumerot sisältävä esite. TV-1 esitti 11.3. toimitt. Singa Sandelinin suunnitteleman kirjastoja koskevan ohjelman »Låna och läs». Lähetys kesti 40 minuuttia ja se oli varustettu suomenkielisin tekstityksin. Suurin osa ohjelmasta oli kuvattu kaupunginkirjaston eri toimintapisteissä. Suppeammin kirjastoa käsiteltiin useissa radio- ja televisiolähetyksissä.

Kokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht. Sven Hirn osallistui pohjoismaisten pääkaupunkien kirjastonjohtajien neuvottelukokoukseen Tukholmassa 5.—6.5. Kokouksessa käsiteltiin kirjanvalintajärjestelmiä, kirjastojen sisäistä tiedotustoimintaa sekä siirtokirjajärjestelmää.

Kirj.joht. Sven Hirn osallistui myös Turun, Tampereen ja Helsingin kirjastonjohtajien kokoukseen 21.11. Tampereella. Kokouksessa käsiteltiin kirjastojen audiovisuaalisia toimintamuotoja ja esiteltiin Tampereen uusi kirjastoauto.

Apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri osallistui 19.—20.11. Työterveyslaitoksen Helsingissä järjestämille työhönottajien neuvottelupäiville. Neuvottelupäivillä käsiteltiin työterveyden nykynäkymiä, työhönoton toteutusta, työntekijöiden vaihdunta-alttiutta, vuorotyötä, ergonomiaa ja yritysdemokratiaa. Apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri osallistui myös harjoittelunvalvojien neuvottelukokoukseen Tampereella 15.12.

Opisk.neuv. Benita Kock aloitti 5.9. Suomen Kirjallisuuspalvelun seuran järjestämän, kaksi lukukautta kestävän informaatiopalvelun kurssin.

Yleiseen kirjastokokoukseen Vaasassa 19.—21.8. osallistui kirjastonjohtaja ja 17 muuta viranhaltijaa sekä useita tuntipalkkaisia. Ruotsinkielisten kirjastoseurojen kokous pidettiin 13.—14.6. Maarianhaminassa ja siihen osallistuivat Benita Kock, Mirjam Nyberg ja Svanhild Snell, joka piti kokouksessa esitelmän aikuiskasvatuksesta ja kirjastojen sekä muiden kansansivistysjärjestöjen yhteistyöstä.

Vaasan kesän yhteydessä järjestettyyn lastenkulttuuriseminaariin 13.—14.6. osallistui viisi kirjaston virkailijaa. Suomen Kirjastoseuran lastenkirjastotoimikunnan järjestämille opintopäiville Suomussalmella 14.—17.7. osallistui kirj.aman. Sirkka Svedberg, joka toimi päivien johtajana. Sivukirj.hoit. Kaija Salonen osallistui Suomen Television järjestämään lastenkirjallisuusseminaariin.

IFLA:n kokoukseen Kööpenhaminassa 24.—30.8. osallistuivat laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg Suomen Kirjastoseuran virallisena edustajana ja apul.kirj.joht. Eila Wirla. Maist. Nyberg piti sairaalakirjastojaoston kokouksessa esitelmän vanhainkotien kirjastopalvelusta Suomessa. Os.hoit. Svanhild Snell ja kirj.aman. Paula Lehto osallistuivat Ruotsin kouluylihallituksen järjestämään vankilakirjastoja käsitelleeseen kokoukseen Södertäljessä 5.—6.5. Opisk.neuv. Benita Kock osallistui Sveriges allmänna biblioteksföreningin kokoukseen Kristianstadissa 16.—19.6. Kirj.aman. Arla Lindgrén aloitti vuoden kestävän opintomatkansa Yhdysvaltoihin 1.7. Kirj.hoit. Robert James Lontoosta työskenteli kirjastossa 18.8.—13.9.

Pääkirjaston osastojakomuutoksen yhteydessä on kolmannen kerroksen lainauspöyiä poistettu ja sen tilalle muodostettu istumaryhmä tietokirjallisuuden lainaajia varten.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoautoja on kertomusvuoden aikana esitelty useille koti- ja ulkomaisille vieraille, joista mainittakoon: opettajaryhmä USA:sta, kreikkalainen opett. George Starou, kirj.hoit. Ellen Bauman, Gladewater, Texas, kirjailijat Claes Engström ja Siv Widerberg Ruotsista,kirj.joht. Werner Mevissen Bremenistä, Miss Y. Iskenderian, City College of New York, Library, Mrs. Marion E. Wiethorn, New York Public Library, länsisaksalaisen Martin Behaim-Gesellschaftin puheenjohtaja tri Kurt Schleucher, kirj.joht. Ragnar Ljung Karlstadista, tanskalaiset arkkitehdit Bo Cock-Clausen ja Peter Brodersen, kirj.hoit. G. G. Allen Australiasta, Romanian valtion kirjastotoimen johtaja prof. George Radu sekä kirj.joht. Lillian Nilssen, Telemark, Norja.

Kirjaston toimintaan on lisäksi tutustunut useita vierailijaryhmiä kuten Tampereen yliopiston ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkinnon opiskelijat, Helsingin seudun kirjastoharjoittelijat sekä Vapaakirkon saarnaajakoulun ja Helsingin kristillisen kansanopiston oppilaita.

Lastenkirjastotoiminta. Kansa- ja oppikoulujen luokille pidettiin 83 kirjastonkäytön opetustuntia, joihin osallistui yhteensä 2 269 koululaista. Tämä toiminta perustui samoin kuin edellisenäkin vuonna järjestelmälliseen yhteistyöhön kouluviranomaisten kanssa. Kansakoulujen tarkastajien ja kirjaston yhdessä allekirjoittama kehotus vierailla määrättyjen luokkien kanssa lähimmässä sivukirjastossa lähetettiin koulujen johtajaopettajille, joille samalla toimitettiin julistetta »Kivat kirjat kirjastosta». Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Eteläisessä, Herttoniemen, Lauttasaaren, Mal-

min, Vartiokylän ja Porolahden sivukirjastoissa ja osanottajia oli yhteensä 1 614. Satutunteja pidettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Herttoniemen, Maunulan, Kulosaaren ja Vartiokylän sivukirjastoissa sekä Meilahden laitoskirjastossa, osanottajamäärä yhteensä 3 555. Kallion sivukirjaston satutunneista oli viisi nukketeatteriesitystä, jotka lastenosaston henkilökunta oli omin voimin valmistanut. Meilahden sairaalan eri klinikoilla luettiin lapsipotilaille varsinaisten satutuntien lisäksi satuja osastokierrosten yhteydessä n. 40 kertaa.

Kouluradio vieraili Kallion sivukirjaston lastenosastolla haastattelemassa os.hoit. Ulla Lehtosta ja lastenosaston asiakkaita 27.10. lähetettyyn ohjelmaan »Jutellaan kirjastoista». Sivukirj.hoit. Kaija Salonen selosti kaupunginkirjaston toimintaa Helsingin kaupungin kokeilukansalaiskoulun yhdeksänsille luokille.

Laitoskirjastotoiminta. Laakson ja Nikkilän laitoskirjastot jouduttiin sairaaloissa suoritettujen uudelleenjärjestelyjen johdosta siirtämään uusiin huoneistoihin, jolloin molemmat kirjastot saivat laajemmat tilat käyttöönsä. Kaupunginhallituksen luvalla jatkettiin kirjastotoimintaa aikaisempaan tapaan HYKS:n polio-osastolla ja IV:n sisätautien klinikan munuaisosastolla.

Laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg ja vs. os.hoit. Pirkko Pöysälä osallistuivat toukokesäkuussa yli- ja osastonhoitajien kokouksiin Meilahden sairaaloissa selostaen laitoskirjastotoiminnan periaatteita, Helsingin kaupunginkirjaston laitoskirjastoverkostoa sekä HYKS:n kirjastosuunnitelmaa. Yhteistoiminta klinikoiden osastonhoitajien kanssa on jatkunut ja kirjastonhoitajat ovat olleet läsnä heidän kokouksissaan Meilahden sairaalassa sekä Naistenklinikalla. Kirjastotoimintaa on esitelty myös Psykiatrian klinikan osastonhoitajille, ja laitoskirjastonjohtajan selostus kirjastosta julkaistiin sairaalan henkilökuntalehdessä. Kirj.aman. Pirkko Pöysälä osallistui Roihuvuoren vanhainkodin osastonhoitajien kokoukseen ja selosti siellä laitoskirjastotoimintaa yleensä ja ko. vanhainkodissa sekä jakoi läsnäolleille esitteen laitoskirjaston palvelusta. Hesperian sairaalassa kirjaston edustaja osallistui sairaalan työpaikkakoulutustoimikunnan työskentelyyn.

Sokeain kirjastosta saatiin vuoden aikana lainaksi 307 äänikirjaa vanhainkodeissa hoidettaville näkövammaisille ja silmäklinikan potilaille. Äänikirjalainoja oli 381. Sokeain kirjastosta saatiin myös 3 magnetofonia lainaksi silmäklinikan potilaita varten.

Kerhotoiminta. Pääkirjaston ranskan kerho Cercle de littérature française kokoontui neljä kertaa P. Guy Béthunen johdolla ja osanottajia oli keskimäärin 21. Espanjan kerho kokoontui kolme kertaa Alfonso Retan johdolla, osanottajia keskimäärin 8. Kallion sivukirjastossa järjestettiin kolme musiikkiiltaa, joissa oli osanottajia keskimäärin 35. Esitelmiä pitivät tait. Ilpo Mansnerus, maist. Viljo Immonen ja Jarmo Kokkonen. Kalliossa järjestettiin myös kaksi esitelmätilaisuutta, joissa puhuivat dipl.ins. T. K. Laakso ja opetusneuvos Yrjö Kallinen. Osanottajia oli keskimäärin 51. Kallion sivukirjastossa järjestettiin lisäksi etupäässä nuorille tarkoitettu kirjallinen ilta, jossa Helsingin lyseon oppilas käsitteli Eila Pennasen teosta »Mongolit». Kirjailija oli läsnä tilaisuudessa ja kertoi kirjansa »Tilapää» syntyvaiheista. Osanottajia oli 30.

Hesperian sairaalan päiväosastolla kokoontui kirjallisuuskerho yhteensä 11 kertaa. Osanottajia oli keskimäärin 10—15. Ohjelmassa oli kirjallisia äänilevyjä, potilaiden omia esityksiä ja vapaata keskustelua. Nikkilän sairaalan kirjastossa pidettiin musiikkiiltoja viisi kertaa. Osanottajia oli keskimäärin 22 ja musiikin esittelystä huolehti musiikkiterapeutti, hum.kand. Petri Lehikoinen. Suursuon vanhainkodissa järjestettiin heinäkuussa kirjastoa ja kirjoja esittelevä tilaisuus vanhuksille. Osanottajia oli n. 70. Vanhainkodissa on joulukuun alusta lähtien toiminut kirjallisuuskerho kirjastonhoitajan ja so-

Kolmannen kerroksen kaikki tasot on avattu yleisön käyttöön. Tilanahtaus on edelleenkin leimaa antavaa, mutta kattoikkuna ja kunnostetut kalusteet luovat kodikasta tunnelmaa.

siaalihoitajan yhteistyönä. Kerho kokoontui neljä kertaa, osanottajia keskimäärin 10—15.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja luetteloitiin 82 677 uutta kirjaa, joista lahjoja 1 720, ja kokoelmista poistettiin 48 821 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 33 856 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 019 446.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 814 eri aikakauslehteä yhteensä 3 008 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 022 edustaen 118 eri lehteä.

Aukioloajat. Porolahden, Vartiokylän ja Vuosaaren sivukirjastot muutettiin 1.9. lukien koko päivän avoinna oleviksi (ma-pe klo 9.30—20, la klo 9.30—15). Muilta osin aukioloajat olivat samat kuin aikaisemmin. Pääkirjaston lasten ja nuorten lainausosasto oli suljettuna muuton vuoksi 7.—8.5. ja aikuisten lainausosastot 6.—11.10. osastojen uudelleenjärjestelyn vuoksi. Pääkirjaston lasten ja nuorten lukusali oli suljettuna 6.3. alkaen korjaustöiden ja uudelleenjärjestelyn vuoksi.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 2 459 316 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 2 213 243 mk ja muita tuloja yhteensä 246 073 mk.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 7 475 045 mk, yhteistileiltä siirrettiin 82 592 mk, v:lta 1968 siirtyi 181 704 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 7 739 341 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 7 346 874 mk:aan, v:lle 1970 siirtyi 173 899 mk, joten käyttämättä jäi 218 568 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkausmenoja 4 524 485 mk (61.6 %), kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilausmaksuja sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 1 429 209 mk (19.4 %), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 973 758 mk, huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 1 220 323 mk (16.6 %) sekä painatus-, toimisto-, kuljetus- ym. kustannukset 172 857 mk (2.4 %).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kirjasto, Yhdistys Kirjoja Sokeille, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö, Bragen leikekokoelma sekä Pykälä-yhdistys ja Juristklubben Codex.

Lainojen jakaantuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla:
Utlåningens fördelning på fack- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom:
Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjalainat/Utlåning åt vuxna/Issues to adults			Lasten ja nuorten kirjalainat/Utlåning åt barn och ungdom/Issues to children and young people			Kirjalainat kaikkiaan/Boklån inalles/Total adult and junior				
	Tietokirjallisuus Facklitteratur Non-fiction	Kaunokirjallisuus Skönlitteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tietokirjallisuus Facklitteratur Non-fiction	Kaunokirjallisuus Skönlitteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tietokirjallisuus Facklitteratur Non-fiction	%	Kaunokirjallisuus Skönlitteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/Main Library ...	304 743	323 385	628 128	18 148	102 670	120 818	322 891	43.1	426 055	56.9	748 946
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:											
Eteläinen/Södra	30 812	51 200	82 012	6 395	38 958	45 353	37 207	29.2	90 158	70.8	127 365
Haaga/Haga	38 232	68 185	106 417	3 995	37 568	41 563	42 227	28.5	105 753	71.5	147 980
Herttoniemi/Hertonäs	27 693	48 885	76 578	3 860	40 276	44 136	31 553	26.1	89 161	73.9	120 714
Kaarela/Kårböle	13 535	23 392	36 927	2 232	21 336	23 568	15 767	26.0	44 728	74.0	60 495
Kallio/Berghäll	115 976	194 260	310 236	15 765	86 932	102 697	131 741	31.9	281 192	68.1	412 933
Kulosaari/Brändö	10 512	20 224	30 736	1 833	15 990	17 823	12 345	25.5	36 214	74.5	48 559
Käpylä/Kottby	35 977	51 175	87 152	4 732	34 822	39 554	40 709	32.1	85 997	67.9	126 706
Lauttasaari/Drumsö	40 851	65 733	106 584	4 437	38 336	42 773	45 288	30.3	104 069	69.7	149 357
Malmi/Malm	10 898	17 342	28 240	1 398	16 793	18 191	12 296	26.5	34 135	73.5	46 431
Maunula/Månsas	18 039	35 066	53 105	3 834	43 011	46 845	21 873	21.9	78 077	78.1	99 950
Munkkiniemi/Munksnäs	38 446	55 573	94 019	3 935	31 721	35 656	42 381	32.7	87 294	67.3	129 675
Oulunkylä/Åggelby	9 679	21 811	31 490	1 319	18 651	19 970	10 998	21.4	40 462	78.6	51 460
Pakila/Baggböle	6 850	15 241	22 091	1 421	17 861	19 282	8 271	20.0	33 102	80.0	41 373
Pitäjänmäki/Sockenbacka	15 590	31 112	46 702	3 251	23 096	26 347	18 841	25.8	54 208	74.2	73 049
Porolahti/Porovik	11 674	32 981	44 655	6 019	36 316	42 335	17 693	20.3	69 297	79.7	86 990
Puistola/Parkstad	10 771	15 477	26 248	2 102	22 090	24 192	12 873	25.5	37 567	74.5	50 440
Suomenlinna/Sveaborg	2 011	5 387	7 398	774	5 098	5 872	2 785	21.0	10 485	79.0	13 270
Tapanila/Staffansby	4 024	9 854	13 878	1 555	18 662	20 217	5 579	16.4	28 516	83.6	34 095
Toukola/Majstad	5 397	10 398	15 795	556	6 575	7 131	5 953	26.0	16 973	74.0	22 926
Töölö/Tölö	40 378	62 143	102 521	6 382	44 206	50 588	46 760	30.5	106 349	69.5	153 109
Vallila/Vallgård	35 284	60 081	95 365	2 758	28 350	31 108	38 042	30.1	88 431	69.9	126 473
Vallisaari/Skanslandet	332	836	1 168	83	809	892	415	20.1	1 645	79.9	2 060
Vartiokylä/Botby	17 858	30 522	48 380	3 712	39 368	43 080	21 570	23.6	69 890	76.4	91 460
Vuosaari/Nordsjö	17 724	35 169	52 893	3 924	39 273	43 197	21 648	22.5	74 442	77.5	96 090
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./Bookmobile ...	54 081	159 444	213 525	14 153	243 717	257 870	68 234	14.5	403 161	85.5	471 395
Laitoskirjasto/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	41 135	84 867	126 002	1 084	11 270	12 354	42 219	30.5	96 137	69.5	138 356
Yhteensä/Summa/Total of issues	958 502	1 529 743	2 488 245	119 657	1 063 755	1 183 412	1 078 159	29.4	2 593 498	70.6	3 671 657

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:
Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:
Table illustrating the issues in different languages:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspråkig litt. Finnish literature		Skand. kirjallisuus Litt. på skand. språk Scand. literature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign literature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/ Main Library	537 320	71.7	162 837	21.7	48 789	6.6	748 946	20.4
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:								
Eteläinen/Södra	113 227	88.9	12 891	10.1	1 247	1.0	127 365	3.5
Haaga/Haga	136 553	92.3	9 580	6.5	1 847	1.2	147 980	4.0
Herttoniemi/Hertonäs	111 571	92.4	7 504	6.2	1 639	1.4	120 714	3.3
Kaarela/Kårböle	50 397	83.3	8 441	14.0	1 657	2.7	60 495	1.6
Kallio/Berghäll	393 159	95.2	15 921	3.8	3 853	1.0	412 933	11.2
Kulosaari/Brändö	37 973	78.2	9 567	19.5	1 019	2.3	48 559	1.3
Käpylä/Kottby	112 676	88.9	9 241	7.3	4 789	3.8	126 706	3.5
Lauttasaari/Drumsö	115 290	77.2	29 379	19.7	4 688	3.1	149 357	4.1
Malmi/Malm	44 675	96.2	1 560	3.4	196	0.4	46 431	1.2
Maunula/Månsas	93 731	93.8	5 438	5.4	781	0.8	99 950	2.7
Munkkiniemi/Munksnäs	103 423	79.8	22 271	17.2	3 981	3.0	129 675	3.6
Oulunkylä/Åggelby	47 225	91.8	3 618	7.0	617	1.2	51 460	1.4
Pakila/Baggböle	40 458	97.8	728	1.8	187	0.4	41 373	1.1
Pitäjänmäki/Sockenbacka	65 212	89.2	6 099	8.3	1 738	2.5	73 049	2.0
Porolahti/Porovik	83 599	96.1	2 913	3.3	478	0.6	86 990	2.4
Puistola/Parkstad	48 533	96.2	1 454	2.9	453	0.9	50 440	1.4
Suomenlinna/Sveaborg	13 122	98.9	133	1.0	15	0.1	13 270	0.4
Tapanila/Staffansby	33 821	99.2	252	0.7	22	0.1	34 095	0.9
Toukola/Majstad	21 715	94.7	1 090	4.8	121	0.5	22 926	0.6
Töölö/Tölö	125 568	82.0	23 474	15.3	4 067	2.7	153 109	4.2
Vallila/Vallgård	121 602	96.1	4 317	3.4	554	0.5	126 473	3.4
Vallisaari/Skanslandet	2 017	97.9	18	0.9	25	1.2	2 060	0.1
Vartiokylä/Botby	86 078	94.1	4 623	5.0	759	0.9	91 460	2.5
Vuosaari/Nordsjö	91 483	95.2	4 007	4.2	600	0.6	96 090	2.6
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./ Bookmobile	418 344	88.7	44 170	9.4	8 881	1.9	471 395	12.8
Laitoskirjasto/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	123 450	89.2	13 779	10.0	1 127	0.8	138 356	3.8
Yhteensä/Summa/Total of issues	3 172 222	86.4	405 305	11.0	94 130	2.6	3 671 657	100.0
(1968)	3 046 560	86.5	383 959	10.9	89 633	2.6	3 520 152	100.0

26. Kaupunginmuseo

Henkilökunta. Kaupunginmuseo oli yleisölle avoinna kuutena päivänä viikossa ja museossa oltiin työssä viikon kaikkina seitsemänä päivänä. Viisipäiväiseen viikkoon siirtyminen toi mukanaan pulmia, joita ei tyydyttävästi saada ratkaistuksi ennen kuin henkilökuntaa voidaan lisätä. Kun osa henkilökunnasta on säännöllisesti sunnuntaityössä ja niin ollen vapaana työstä perjantaisin ja lauantaisin, museotöiden ja yleisönpalvelun järjestely perjantaisin on vaikeaa sekä pääosastossa että varsinkin Tuomarinkylän museossa.

Kaupunginmuseon palveluksessa oli vuoden aikana 8 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa museoapulaista ja 4 osapäivätyössä olevaa siivoojaa, jotka osallistuivat myös kokoelmien hoitoon ja vartiointiin. Osan vuotta palveli 10 museoharjoittelijaa. Konservoimistöiden tekijöitä oli 5, muita teknillisiä apulaisia 3 ja valokuvaajia 2. Henkilökunnan yhteismäärä oli 36 henkilöä.

Tuomarinkylän museossa tp. museoassistenttina toiminut fil.maist. Kreetta Sihvonen siirtyi eläkkeelle 5.3. Museolautakunta päätti valita Tuomarinkylän museon museoassistentin tilapäiseen virkaan 1.3. lukien hum.kand. Marja-Liisa Ripatin. Vuoden 1970 alusta virka vakinaistettiin.

Sairauslomia myönnettiin vuoden aikana kaikkiaan 61 päivää.

Museonhoitaja, museoamanuenssi Peltonen ja museoassistentti Järvelä osallistuivat Suomen Museoliiton 46. vuosikokoukseen 19.—20.4. Riihimäellä.

Kaupunginhallituksen myöntämän apurahan turvin teki museoassistentti Järvelä opintomatkan Hollantiin ja Saksan liittotasavaltaan.

Museonhoitaja teki Opetusministeriön Kansainvälisten asiain osaston tarkoitukseen myöntämän apurahan turvin opintomatkan Unkariin, missä hän 12.5.—10.6. välisenä aikana perehtyi mm. Budapestin ja useiden maaseutukaupunkien kaupunginmuseoihin.

Museoamanuenssi Peltonen teki 11.—15.9. virkamatkan Ruotsiin, missä pidettiin pohjoismaisten merenkulkumuseoitten työkokous.

Museon henkilökunnasta arkistojärjestäjä ja kassanhoitaja osallistuivat virasto- ja laitossuojelun peruskurssille.

Kokoelmien karttuminen. Kertomusvuonna kaupunginmuseon kokoelmiin hankittiin ostamalla, saatiin lahjoina sekä museon oman työn tuloksena 954 esinettä. Nämä jakaantuivat eri pääryhmiin seuraavasti: kirjat 70, kartat 4, rakennus-, asema- ja mittapiirustukset 90, Helsinki-aiheiset öljy- ja vesiväri-maalaukset sekä graafiset lehdet ja piirrokset 25, muotokuvat 1, mitalit ja muistorahat 5, huonekalut 16, kulta-, hopea-, tina- sekä lasi- ja posliiniesineet 50, talous- ja työkalut 45, puvusto ja käsityöt 151, koriste-esineet 7, lelut, pelit, soittimet 101, koneet, koneet ja kuljetusvälineet 27, rakennusten osat 39, maalöydöt 3 sekä arkistoaines 290.

Kuva-arkistoon hankittiin yhteensä 4 120 numeroa.

Kokoelmien luettelointi ja hoito. Kaupunginmuseon kokoelmien luettelointi-, selvitys- ja hoitotehtäviin osallistui koko henkilökunta. Konservoimistöissä käytettiin lisäksi ulkopuolista työvoimaa. Eräistä pääluokista saatiin valmiiksi suuritöiset inventoimis- ja sijoitusluettelot. Uusia esinekortteja valmistui 1 750 kpl ja kortistoon viemistä varten esineitä selvitettiin ja luetteloitiin n. 3 000 kpl. Kun kaupunginmuseo kertomusvuoden aikana järjesti pysyvien näyttelyjensä yhteyteen neljä erikoisnäyttelyä, konservoinnin ja kunnostuksen kohteena olivat pääasiassa ne esineryhmät, joita erikoisnäyttelyihin tarvittiin.

Tuomarinkylän museossa, jonne kaupunginmuseon lehtileikearkisto on sijoitettu, hakusanoitettiin 1 990 lehtileikettä. Lehtileikearkiston viimeinen juokseva numero kertomusvuonna oli 76 012 oltuaan v. 1968 72 702, joten kasvu oli 3 310 leikettä.

Kaupungin omistamissa vanhoissa rakennuksissa säilyneiden, rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja niiden osien inventoimis-, mittaus- ja valokuvaustöitä sekä näiden rakennusten korjaus-, muutos- tai purkamistöiden yhteydessä poistettaviksi joutuvien sisustustenosien talteenottoa ja varastointia oli kertomusvuonna runsaasti. Tapettinäytteitä selvitettiin, puhdistettiin ja pantiin kansioihin 120 kpl. Rakennustenosia talteenotettiin taloista Pohjoinen Esplanaadikatu 17 27 kpl ja Kaupungintalon saneeraustyömaalta 4 kpl. Puotinkylän kartanon sivurakennuksen tornikello liitettiin museon kokoelmiin.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Rakennusinventointiin ja -mittauksiin liittyviä valokuvauksia tehtiin 29 eri kohteessa. Silmällä pitäen mahdollisesti purettaviksi joutuvia rakennuksia, tehtiin inventointikuvauksia myös Itä-Helsingin saaristossa, Malmilla, Metsälässä ja Vallilassa. Korttelinventointikuvauksen kohteina olivat Katajanokka ja 6. ja 7. kaupunginosa. Meilahden sairaalan kattoterassilta otettiin panoraama kuvasarja.

Museon kokoelmiin ostetut ja lahjoitetut esineet valokuvattiin luettelointia varten. Eräiden suoraan varastoihin vietyjen esineiden kohdalla pidettiin mittapiirrosten tekemistä niistä valokuvausta parempana.

Henkilökuvakokoelmien negatiiveja numeroitiin yht. 6 598, näistä valokuvaamo Rembrandtilta lahjaksi saatuja negatiiveja 4 271 kpl. Henkilökortteja henkilökuvista kirjoitettiin 4 271 kpl. Tämän kokoelman viimeinen juokseva numero oli kertomusvuonna 40 480. Selvitystyö jatkuu.

Kuva-arkisto. Kuva-arkistoon saatuja negatiiveja numeroitiin 3 678 kpl. Kadunnimien mukaan järjestettyyn rivirekisteriin kirjoitettiin 2 152 uutta liuskaa ja asiahakemistoluetteloon 1 526 liuskaa. Rivirekisteireihin merkittyjen ja valmiiksi selvitettyjen Helsinki-aiheisten valokuvien lukumäärä oli 31.12. 58 549 kpl. Tähän lukumäärään eivät sisälly henkilökuvakortistot eivätkä väridiapositiivit, joista kertomusvuonna kirjoitettiin kortteja 259 kpl. Kuvalaattojen kortteja valmistui 679 kpl.

Kuva-arkisto valmistutti kertomusvuonna eri tilaajille negatiiveistaan vedoksia 577 kpl. Tilausten yhteydessä museo sai 32 reproduktionegatiivia. Kuvien tilaajia oli 119 ja 181 kuvaan lunastettiin julkaisuoikeus.

Tutkimustyöt kohdistettiin lähinnä esineistön luetteloinnin edellyttämiin tutkimuksiin ja niitä esineryhmiä koskeviin tutkimuksiin, joista järjestettiin erikoisnäyttelyjä. Yleisöä varten laadittiin -suomen ja ruotsinkielisiä monisteita viihdettä ja vapaa-ajan viettoa helsinkiläiskodeissa esittelevää näyttelyä varten. Rakennusinventoinnin yhteydessä haastateltiin purettavaksi joutuvien talojen asukkaita. Rakennuskertomus talosta Punavuorenkatu 23 oli viimeisteltävänä.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilan kokoelmiin tutustui

kertomusvuonna 11 174 henkilöä, joista pääsylipun lunastaneita oli 5 145, Tuomarinkylän museossa kävi 3 676 henkilöä, joista maksaneita oli 1 301, yhteensä oli kaupunginmuseossa käyneitä 14 850 henkilöä.

Kansa- ja oppikoululuokkien käyntejä oli kaupunginmuseon kokoelmissa yht. 48 ja ammattikoulu-, opisto- ym. ryhmiä 37. Ryhmäkäynteihin osallistui yht. 2 932 henkilöä. Tuomarinkylän museoon retkeilleistä ryhmistä mainittakoon Postisäästöpankin lomakerho, Stockmannin taidekerho, Oulunkylän seurakunnan vanhukset, KIFA-laiset, Helsingin kaupungin toimistokoulu ja työväenopistot sekä Helsingin pitäjän kultaisen iän kerho. Hakasalmen huvilaan retkeilleistä ryhmistä mainittakoon mm. Elannon »riemumehiläiset», partiotytöt, OTK:n 25-vuotismerkkiläiset ja eläkeläisten kerho. Ulkomaalaisista ryhmäkävijöistä mainittakoon Lundin yliopiston taloushistorian seminaarilaiset. Helsinki-päivän vieraita oli Hakasalmen huvilassa 338 ja Tuomarinkylän museossa 353 yht. 691 kävijää.

Kiinteistöt. Kertomusvuoden aikana asennettiin Hakasalmen huvilaan automaattiset palohälytyslaitteet. Kesä- ja syyskautena sattuneiden murtojen ja murtoyritysten johdosta museon turvallisuustoimenpiteitä tehostettiin. Hakasalmen huvilan pääarakennuksen maalaustyöt ja vesikaton korjaus siirtyivät seuraavaan vuoteen.

Tuomarinkylän kartanon asuntopihan piirissä olivat kahvilaksi kunnostetun sivurakennuksen sisustus- ja kalustustyöt päättymisvaiheessa ja kahvilan vuokrasopimus tehtiin.

Julkaisut. Kertomusvuonna museo julkaisi englannin-, saksan- ja ranskankieliset kokoelmiensa esitteet, joista kukin on yhden painoarkin laajuinen.

Helsinkiä koskevaan julkaisutoimintaan kaupunginmuseo osallistui huolehtimalla useiden teosten kuvituksesta ja kuvatekstien laadinnasta.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p sekä lapsilta ja ryhmäkäynteihin osallistujilta 20 p.

Tuloja oli pääsymaksuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilan osalta 3 043 mk ja Tuomarinkylän museon osalta 875 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisuoikeuksien lunastuksista 2 184 mk, luontoisetujen korvauksena 2 244 mk sekä muita tuloja vakuutuksista ym. 56 mk, yhteensä 8 402 mk.

Määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä kaikkiaan 659 599 mk ja menot olivat yhteensä 548 114 mk, joten käyttämättä jäi 111 485 mk.

27. Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi v. 1969 fil. tri Nils-Eric Ringbom, taloudenhoitajana 1.2. alkaen merkon. Jorma Erikkilä, tp. apulaisintendenttinä fil.lis. Seppo Heikinheimo ja toimistoapulaisena rva Raija Hornamo.

Intendentin hoitaman koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähteneiden kirjeiden lukumäärä oli 232 ja saapuneiden 456.

Kertomusvuonna kiinnitettiin orkesterin vierailevat johtajat ja solistit entiseen tapaan yhtä tai useampaa konserttia varten. Useimmat konsertit johti orkesterin vakinainen kapellimestari Jorma Panula.

Kaupunginorkesterin jousiston vahvistussuunnitelma vietiin kertomusvuoden aikana päätökseen siten, että 1.1.1969 lähtien perustettiin kolme uutta virkaa, näistä yksi kontrabasson soittajan ja kaksi toisen viulun soittajan virkaa. Tällöin orkesterin kokonaisvahvuudeksi muodostui 95 soittajaa. Lisäksi muutettiin orkesterin sisäistä kokoonpanoa jousiryhmän hyväksi siten, että virkaeron vuoksi vapautunut neljännen lyömäsoittajan virka muutettiin 13:nnen alttoviulun soittajan viraksi.

Orkesterista erosi vuoden aikana eläkkeelle siirtymisen tai muun syyn vuoksi kolme soittajaa. Orkesteriin nimitettiin kuusi uutta soittajaa koevuodeksi.

Pekka Kari nimitettiin edelleen I konserttimestariksi 1.9.1969—31.8.1970 väliseksi ajaksi.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan orkesterin valtuuskuntaan samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi Matti Kuoppamäki.

Konsertit. Kaupunginorkesteri antoi kertomusvuoden aikana 34 konserttia eli 14 sinfoniakonserttisarjaan kuulunutta, 11 suosikkiteosten sarjaan kuulunutta, neljä kamarikonserttia, yhden ylimääräisen (Okko Kamun konsertin uusinnan), kolme lähiökonserttia sekä perinteisen vappumatinean, joka pidettiin ensi kertaa B-Messuhallissa ja lisäksi televisioituna. Vuoden aikana järjestettiin lisäksi seitsemän ns. säveltäjälaboratoriota.

Yleisömäärät orkesterin omissa konserteissa olivat seuraavat: kausilipuilla käyneitä oli 8 136 ja kertalipuilla käyneitä 11 673 eli yhteensä yleisöä 19 809 henkeä.

Yliopistossa pidettyihin konsertteihin oli myyty keskimäärin 641 (ed. v. 573) lippua. Kausikortteja oli kevätkaudeksi 1969 myyty kaikkiin kolmeen sarjaan yhteensä 676 kpl ja syyskaudeksi 716 kpl.

Kaupunginorkesterin konserttien radiointi tapahtui Yleisradio Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Voimassa olevan sopimuksen mukaisesti maksettiin Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teostolle 2 500 mk:n suuruinen maksu kertomusvuoden aikana esitetyistä, tekijänoikeuslain alaisista sävellyksistä.

Kaupunginorkesterin konserttiohjelmien julkaisemista ja myymistä koskevan, rou-

vien Toini Klamin ja Uuti Similän kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti mainitut henkilöt maksoivat kertomusvuoden ajalta lautakunnalle korvausta 2 000 mk. Ehtona oli lisäksi, että ohjelmien hinta oli 70 p/kpl. Koska sopimusta ei kummankaan osapuolen taholta sanottu irti määräaikaan, maaliskuun 1 päivään mennessä, se jatkui v:n 1969 loppuun saakka.

Helsingin Torvisoittokunnan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti soittokunta sitoutui mm. huolehtimaan sen haltuun uskotuista, kaupungille kuuluvista soittimista ja nuotti- ym. materiaalista sekä esiintymään maksutta 30:ssa kaupungin järjestämässä ulkoilmakonsertissa ym. tilaisuudessa. Kaupunki puolestaan varasi soittokunnalle huoneiston ilman vuokravastiketta ja myönsi vuosittain avustusta kaupungin varoista. Kaupungin omistuksessa ja lautakunnan tarkkailtavina olivat myös Helsingin Sokeain soittokunnan soittimet.

Kaupunginorkesterin intendentti huolehti, kuten aikaisempinakin vuosina, erillistä korvausta vastaan kaupunginorkesterin ohjelmia, niissä esiintyviä säveltäjiä, esittäjiä ja esitettyjä teoksia koskevista selostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin lisälehtinä.

Kaupunginorkesterin suhdetoimintamiehen tehtäviä ryhtyi syyskauden alusta lähtien hoitamaan ekon. Raimo Lintuniemi. Hänen esityksestään päätettiin ryhtyä julkaisemaan Concerto-nimistä tiedotuslehteä, jonka vastaavaksi toimittajaksi nimitettiin intend. Ringbom. Lehti ilmestyi syyskauden aikana kahtena numerona.

Omien konserttiensa lisäksi orkesteri esiintyi kymmenessä tilaisuudessa, joista kolmeen orkesteri luovutettiin korvauksetta. Tilaisuudet ja niiden yleisömäärät olivat seuraavat:

Päivämäärä	Tilaisuudet	Yleisöä
3. 4.	Suomen Laulun Matteus-passio	1 648
14. 5.	Svenska Oratorieföreningen (Haydn: Luominen)	318
9. 5.	Marttaliitto, 50-vuotisjuhla	780
14. 5.	Konserttitalon peruskiven muuraus	n. 1 000
15. 5.	Juhlaviikot, sinfoniakonsertti	637
24. 5.	» (Salmenhaara: Requiem)	469
16. 9.	Suomen Työn Liiton juhla	n. 750
25.10.	Insinööriliiton juhla	n. 750
7.11.	Liikesivistysrahaston juhla	n. 750
6.12.	Valtioneuvoston itsenäisyyspäivän juhla	n. 780
	Yhteensä	n. 7 882

Kaupunginorkesterilla oli näin ollen kaiken kaikkiaan kertomusvuoden aikana noin 27 691 kuulijaa.

Kertomusvuoden aikana jaettiin orkesterin jäsenille lainoja soittimen hankkimista varten lautakunnan antaman lausunnon perusteella. Lainoja sai kuusi soittajaa.

Ohjelmatoimikunta piti vuoden aikana kolme kokousta, joissa käsiteltyjen asioiden pykälämäärä oli 20. Koesoittotoimikunta kokoontui seitsemän kertaa ja sen käsittelemistä asioista kertyi 35 pykälää.

Kaupunginorkesterin nuottikirjastoon liitettiin vuoden aikana 16 sävellyksen nuottiaineisto ja 8 kirjaa.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 146 396 mk. Valtionavustusta, jota oli anottu 50 000 mk, saatiin 25 000 mk.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 2 487 958 mk, josta musiikkilautakunnan ja sen toimiston osuus oli 123 804 mk ja kaupunginorkesterin osuus 2 364 154 mk.

28. Nuorisotoimisto

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat v. 1969 vakinaisina virkailijoina: nuorisoasiamies, apulaisnuorisoasiamies, nuorisoneuvoja, kerhokeskusten valvoja, kerhotoiminnan ohjaaja, kolme toimistoapulaista ja vahtimestari-mekaanikko, kerhopaikoissa kaksi henkilöä. Tilapäisissä viroissa: hallinnollinen sihteeri, yksi toimistoapulainen ja kerhopaikoissa 3 henkilöä. Työsopimussuhteessa: liikennekouluttaja, yksi toimistoapulainen, lähetti, vahtimestari-autonkuljettaja, nuorisonohjaajaharjoittelija, kerhopaikoissa 76 henkilöä sekä lisäksi tuntipalkkaisia työntekijöitä.

Kertomusvuoden aikana saapui kirjeitä toimistoon yhteensä 2 841, joista laskuja oli 1 391. Kirjeitä lähetettiin vuoden aikana 846, muita lähetyksiä oli 8 220, mihin sisältyivät 2 200 suomenkielistä ja 390 ruotsinkielistä kiertokirjettä nuorisojärjestöille, 1 122 huoneistolaskua, 2 204 neuvontatoimiston korttia sekä 2 304 kiertokirjeisiin verrattavaa monistetta.

Nuorisotyölautakunnalla oli kertomusvuoden aikana käytössään 50 huoneistoa,joiden yhteispinta-ala oli 12 277 m².

Kerhohuoneet. Järjestöjen käytössä oli 39 kerhohuoneistoa yhteispinta-alaltaan 9 795 m². Huoneistoja käyttäneitä järjestöjä oli 766, kävijöitä 318 831 henkilöä ja käyttötunteja 69 422.

Kertomusvuonna jouduttiin luopumaan 31.5. Johanneshovin huoneistosta, Runebergink. 3 ja 31.12. Haka-kerhon huoneistosta, Siltasaarenk. 6.

Kertomusvuonna saatiin käyttöön 1.2. lukien Jakomäen kerhokeskus, Huokotie 3 sekä 1.10. lukien Suomenlinnan kerhokeskus ja Kumianpään kerhokeskus, Kumianpää 2.

Nuorisotoimiston käyttöön Klaarantien ja Munkkiniemen väestönsuojista luovutetut, 225 m²:n ja 180 m²:n suuruiset tilat oli vuokrattu Ilmailuyhdistykselle.

Nuorisotyölautakunnan omat kerhokeskukset. Käpylän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 324. Kerhossa järjestettiin kertomusvuonna erilaisia tilaisuuksia 781. Talvileirivuorokausia oli 166 ja kesäleirivuorokausia 280. Erilaisissa tilaisuuksissa oli kävijöitä 9 522. Kerhonjohtajana toimi sosion. Eeva Hyvärinen.

Mäkelän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 289. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 929 ja näissä oli kävijöitä 9 977. Talvileirivuorokausia oli 184 ja kesäleirivuorokausia 308. Kerhonjohtajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Vallilan kerhokeskuksessa oli kerholaisia 932. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 2 223, urheilu- ja ulkoiluretkiä 890. Osanottajia näissä tilaisuuksissa oli 30 795. Leirejä pidettiin kaksi. Leirivuorokausia oli 119. Kerhonjohtajana toimi nuorisotyönohj. Toivo Harto.

Nuorisokahvilatoiminta. Lautakunnalla oli kertomusvuoden aikana toiminnassa kahdeksan avoimien ovien nuorisokahvilaa. 1.2.

Kerhokeskusten käyttö v. 1969

	Pinta-ala m²	Huone-luku	Vakinaisesti käyttäneet yhteisöt	Tilapäisesti käyttäneet yhteisöt	Osanottaja-määrät	Varatut tunnit	Käyttötunteja kaikkiaan	Käyttötunteja päivisin
Haagan moottorimaja	120	3	3	4	2 378	1 270	744	9
Hakaniemen kerhokeskus ...	450	8	29	83	23 427	6 309	5 474	1 432
Herttoniemen » ...	520	4	3	18	9 378	1 601	848	686
Jakomäen » ...	398	4	—	3	1 050	40	40	26
Jokiniemen » ...	110	2	10	5	3 648	955	678	47
Kaarelan » ...	166	2	6	7	6 034	1 071	851	250
Kankareen » ...	210	4	9	7	7 388	1 578	1 283	394
Kannelmäen » ...	80	2	7	7	7 905	1 851	1 419	702
Kirkkomäen » ...	80	3	8	4	16 350	3 570	3 069	2 066
Kontulan » ...	290	5	19	9	19 687	6 409	3 505	1 728
Kruununhaan » ...	190	4	9	3	4 259	1 253	1 074	122
Kulosaaren » ...	490	5	11	19	8 225	3 176	1 950	506
Kumpulan » ...	55	3	4	—	1 300	1 043	183	—
Kylänevan » ...	150	2	7	3	11 100	2 645	2 329	1 657
Kyläsaaren askartelupajat ..	304	2	7	4	4 546	1 619	1 597	412
Käpyrinteen kerhokeskus ...	207	4	10	5	7 750	4 911	3 062	2 188
Lauttasaaren » ...	185	2	5	5	9 985	321	294	121
Malmin » [1]) ...	343 183	6 2	1	—	496	151	62	—
Maunulan » ...	70	1	7	2	6 181	1 148	1 041	780
Meilahden » ...	100	2	6	5	2 226	886	634	22
Munkkiniemen » ...	175	1	7	13	4 582	1 403	1 022	542
Munkkivuoren » ...	626	5	17	31	22 699	5 200	4 046	2 057
Myllypuron » ...	322	4	7	1	9 194	4 159	3 965	3 731
Mäyrälinnan » ...	73	2	2	4	950	450	204	—
Pihlajamäen » ...	194	3	9	6	16 414	4 432	4 083	3 684
Pohjois-Haagan » ...	484	6	15	28	26 986	3 924	3 718	2 779
Punavuoren » ...	240	5	20	11	7 225	2 779	1 944	319
Puotilan » ...	180	3	9	2	16 261	7 204	6 960	4 925
Puotinharjun » ...	84	1	9	2	9 961	1 982	1 626	1 295
Roihuvuoren » ...	73	2	5	2	3 314	1 398	891	399
Siilitien » ...	123	3	9	—	3 742	1 166	660	181
Suomenlinnan » ...	150	2	1	—	1 030	264	264	46
Stadionin » ...	150	1	7	36	4 882	540	531	219
Suursuon » ...	700	7	5	11	3 975	670	492	276
Töölön » ...	500	13	19	67	17 311	10 244	5 424	1 513
Vilhovuoren » ...	222	4	15	19	6 704	1 778	1 394	103
Vuorenpeikon » ...	393	4	11	10	10 288	3 211	2 031	789
Yhteensä	9 390	136	328	436	318 831	92 611	69 422	36 006

[1]) Rakennukset I ja II.

avasi Jakomäki-kerho ovensa ja 19.12. lopetti Haka-kerho toimintansa. Kaikkien kerhojen yhteisenä elimenä toimi nuorisoparlamentti. Yhteisinä ohjelmamuotoina olivat: taidekerhotoiminta, jonka työn tuloksena kiersi kaikissa kerhoissa 47 työn taidenäyttely; tupakanpolton vastustamiskampanja; jääkiekko- ja jalkapallosarjaottelut; tanssikurssit sekä kampaus- ja make-up -kurssit. Alle 15-vuotiaille järjestettiin nk. esikerhotoimintaa Maunu-, Malmi-, Mylly-, Haka- ja Jakomäki-kerhoissa.

Oman merkittävän panoksensa antoivat avoimien ovien kerhotoimintaan Käpylän ammattikoulun yhteydessä kevätkaudella toimineen nuorisonohjaajakurssin 22 oppilasta, jotka suorittivat opetukseen liittyvän harjoittelun osaksi kerhoissa.

Kerhojen kävijämäärät ja jäsenistön keski-ikä ym. seikat käyvät ilmi seuraavista asetelmista:

	Ulkopuoliset vieraat					Kerhotoiminta		
Kerhon nimi	Yksityisiä	Järjestöjä	Järjestöjen jäseniä	Vierailukertoja	Avoinna iltoja	Käyntejä kaikkiaan	Kävijöitä aukioloiltaa kohden	Retket
Haaga-kerho	146	1	2	23	140	9 133	65.2	6
Haka-kerho	131	2	—	20	293	22 003	75.1	—
Hertto-kerho	—	2	51	2	222	13 256	60.0	—
Malmi-kerho	27	—	27	9	224	18 791	84.0	—
Maunu-kerho	10	1	6	3	235	16 797	71.5	9
Mylly-kerho	12	—	15	2	270	39 381	145.8	—
Lautta-kerho	105	1	48	19	181	11 104	67.0	11
Jakomäki-kerho	341	2	2	18	161	27 533	170.1	10
Yhteensä	772	9	151	96	1 726	157 998	91.5	36

	Keski-ikä				Jäsenistä		Tytöistä		Pojista	
Kerhon nimi	Jäseniä yhteensä	Kaikki jäsenet	Tytöt	Pojat	Tyttöjä %	Poikia %	Koulul. %	Työssä %	Koulul. %	Työssä %
Haaga-kerho	251	16.8	16.6	17.1	51.4	48.6	71.3	28.7	77.9	22.1
Haka-kerho	271	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hertto-kerho	358	17.3	17.0	17.7	51.4	48.6	57.1	42.9	54.6	45.4
Malmi-kerho	388	17.0	16.2	17.8	48.0	52.0	78.4	21.6	58.6	41.4
Maunu-kerho	248	16.9	16.5	17.4	52.0	48.0	71.3	28.7	50.4	49.6
Mylly-kerho	720	16.4	16.1	16.8	56.0	44.0	71.5	28.5	64.7	35.3
Lautta-kerho	182	17.1	16.8	17.4	41.2	58.8	84.0	16.0	83.2	16.8
Jakomäki-kerho...	876	16.6	16.5	16.7	49.8	50.2	57.1	42.9	56.6	43.4
Yhteensä tai keskim.	3294	16.9	16.5	17.3	51.0	49.0	67.1	32.9	61.5	38.5

Kerhon nimi	Pienryhmät	Lukumäärä	Kävijöitä	Kokoontumiskertoja	Kävijöitä kokoontumiskertaa kohden
Haaga-kerho	Toimikunta, tyttöjen piiri, musiikki-, taide-, näytelmä-, kamera-, keskustelu- ja meikkikerho	8	1 074	143	7.5
Haka-kerho	Näytelmä-, musiikki-, keskustelu- ja urheilukerho	4	1 887	180	10.5
Hertto-kerho	Keskustelu-, bändi-, taide-, askartelu-, näytelmä-, painonnosto- ja elokuvakerho	7	1 480	237	6.0
Malmi-kerho	Voimailu-, shakki-, taide-, kunto-, uinti-, musiikki- (2 orkest.), poplistakerho, tyttöjen kerho ja ohjelmatoimikunta	10	2 042	253	8.0
Maunu-kerho	Musiikki-, taide-, valokuvaus-, terapeuttinen keskustelu-, urheilu-, uinti-, canasta-, näytelmäkerho, ohjelmatoimikunta ja -johtokunta	9	1 691	243	6.9
Mylly-kerho	Keskustelu-, orkesteri-, askartelu-, ompelu-, laulu- ja urheilukerho	6	2 146	185	11.5
Lautta-kerho	Musiikki-, voimistelu-, urheilu-, taide-, näytelmä-, keskustelu- ja askartelukerho	9	1 283	195	6.5
Jakomäki-kerho	Johtokunta, lehtitoimikunta, valokuvaus-, taide-, näytelmä-, urheilu- ja keskustelukerho	7	1 142	62	18.0
	Yhteensä	60	12 745	1 498	8.5

	Tilaisuudet			Kurssit				
	Ohjelma	Tanssi	Urheilu ja ulk.	Lukumäärä	Kävijöitä yhteensä	Kokoontumiskertoja	Kävijöitä kokoontumiskertaa kohden	Aihe kurssilla
Haaga-kerho ...	10	20	9	1	57	4	14.2	meikki-
Haka-kerho	22	13	110	4	194	13	14.9	kitara-, tanssi-, uinti- ja meikki-
Hertto-kerho ...	—	21	54	1	102	6	17.0	tanssi-
Malmi-kerho	20	25	149	2	187	7	27.0	kampaus- ja tanssi-
Maunu-kerho ...	23	39	34	2	83	8	10.4	meikki-, kampaus- ja tanssi-
Mylly-kerho	43	35	39	1	202	8	25.2	meikki-
Lautta-kerho ...	36	10	14	1	65	5	13.0	meikki-
Jakomäki-kerho	18	27	13	2	164	3	54.6	kampaus- ja tanssi-
Yhteensä	172	190	422	14	1 054	54	19.4	

Bengtsårin leirialue oli nuorisotoimiston omien kerhojen sekä 17 muun järjestön tai ryhmän käytössä. Toimintakautena siellä vietettiin 6 893 leirivuorokautta, jotka jakaantuivat 34 leirin ja retken kesken. Osanottajia oli 740 henkilöä.

Vuorilahden kesäkoti oli 47 järjestön käytössä 1.5.–31.10. välisenä aikana. Käyttövuorokausia oli 290 ja kävijöitä 9 442.

Erityisnuorisotyö (jengityö). Jengityön keskus Johanneshovi jouduttiin luovuttamaan toukokuun lopulla sähkölaitoksen rakennustyömaan käyttöön eikä etsiskelyistä huolimatta onnistuttu saamaan uutta toimipaikkaa siihen mennessä. Kevätkauden aikana oli Johanneshovissa kaksi päätoimista ja kolme sivutoimista työntekijää sekä nuorisotyön harjoittelija. Nuoria kävi n. 50 henkeä iltaa kohti. Oman erikoisryhmänsä muodosti psykologin johtama keskusteluryhmä. Nuoret toimittivat kevätkaudella kolme monistettua lehteä.

Kesän aikana jengityöntekijä kierteli baareissa, Bio Bion edustalla, asemalla ja Linnanmäellä tavaten siellä aikaisemmin Johanneshovissa käyneitä nuoria. Syksyllä avattiin Liisankadun kerhokeskuksessa Club 27, jossa oli yksi päätoiminen työntekijä ja kaksi osatoimista työntekijää. Päätoimisen työntekijän aika jakaantui ryhmätyöhön kerholla, missä oli n. 25 kävijää iltaa kohti, sekä nuorten tapaamiseen toimistossa sovittuna aikana, missä käyntikertoja oli 257, ja kerhon ulkopuolella esim. baareissa, jolloin käyntikertoja oli 201. Yhteistoimintaa oli mm. vanhempien, lastensuojeluviraston, perheasiain neuvottelukeskuksen, huoltoviraston, Hesperian sairaalan, työnvälitystoimiston ja mustalaiskuraattorin kanssa. Vaikein ongelma oli asuntopula, mm. marraskuun viimeisellä viikolla tavattiin 15 ilman asuntoa olevaa nuorta.

Nuorisonohjaajien koulutustoiminta. Kevätkaudella lopetti toimintansa nuorisonohjaajien ammattikurssi, jonka nuorisotyölautakunta järjesti yhdessä ammattioppilaitosten toimiston kanssa. Kurssilta sai todistuksen 22 oppilasta.

Suomenkielisistä kursseista oli sekä syyskuussa että kevätkaudella toiminnassa nuorisonohjaajien peruskurssi. Syyskaudella toimi nuorisonohjaajien jatkokurssi. Erikoiskursseja järjestettiin 8.

Vuoden aikana järjestettiin kolme ruotsinkielistä erikoiskurssia.

Kurssitoiminta. Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus sekä puu- ja metalliaskartelu käsitti kertomusvuonna seuraavat toimintamuodot: moottorihalleilla opetus käsitti liikenne- ja teknillistä opetusta sekä henkilökohtaisena että ryhmäopetuksena. Alle 15-vuotiaat nuoret olivat myös mukana toiminnassa, sillä hallien yhteydessä toimi poikakerhoja, joissa urheilu, teknillinen askartelu sekä tieto- ym. kilpailut olivat toimintakohteina.

Moottoriradan kurssitoiminta jakaantui neljään ryhmään, joista suurin oli 13–15 -vuotiaitten liikennekoulutusryhmä. Mopedi- ja moottoripyöräkurssit olivat myös suosittuja, mutta auton rakenne- ja huoltokurssit jäivät olosuhteista johtuen pieniksi. Nuorille järjestettiin kolme liikennekilpailua ja neljä trial-kilpailua. Moottorinuorten leiri oli Bengtsårissa 14.–24.8. ja retkiä oli viisi.

Kyläsaaren puuaskartelupajassa tilat olivat kaikkien 15–21 -vuotiaitten helsinkiläisnuorten vapaasti käytettävissä.

Toimintapiste	Toiminta-aika, kk	Kävijämäärä	Jäsenmäärä	Kurssit, koulutus- ja valistustilaisuudet
Haagan Moottorirata	5	3 848	—	112
Maunulan Moottorihalli	7	3 157	226	—
Vuosaaren Moottorihalli	7	5 031	402	14
Kyläsaaren Askartelupajat	8	4 230	234	4
Pouttukerho	8	650	42	28
Vuosaaren Nappulakerho	7	350	28	20
Järjestötilaisuudet ja kilpailut	—	532	—	8
Yhteensä		17 798	932	186

Haagan moottoriradalla järjestettiin 8 kilpailut.

Lainavarasto. Nuorisotoimiston lainavarastossa oli lainattavia välineitä seuraavasti (vastaavien lainauspäivien luku suluissa): telttoja 326 (13 770), kenttäkeittiöitä 25 (1 247), keittiövälineitä 71 (2 069), työkaluja 10 (289), teknillisiä välineitä 62 (5 916) ja muita välineitä 789 (318); yhteensä 1 292 (23 609).

Nuorison neuvonta ja opastus. Nuorison neuvontaa ja erilaista opastusta tiedusteli kaikkiaan 850 henkilöä. Tiedustelut jakaantuivat aiheen mukaan seuraavasti:

	Miehiä %	Naisia %
opiskelu	40	35
työasiat	10	12
asuntoasiat	10	8
kerho- ja urheilutoiminta	30	30
muut asiat	10	15

Toimistossa kävi 220 asiakasta, joista miehiä 80 ja naisia 140. Tämän lisäksi kävi seitsemän ulkomaalaista asiakasta, jotka olivat tulleet Suomeen muussa kuin matkailutarkoituksessa. Opastustoimiston kortteja lähetettiin kaikkiaan 2 204 kpl.

Vierailut. Vuoden aikana kävi nuorisotyölautakunnan vieraina yksityishenkilöitä ja nuorisojärjestöjen edustajia mm. Neuvostoliitosta, Itä-Saksasta, Länsi-Saksasta, Romaniasta ja Egyptistä.

Menot ja tulot. Nuorisotoimiston menot olivat 2 430 807 mk. Tuloja oli vuokrista, osanotto- ja jäsenmaksuista ym. yhteensä 101 060 mk.

29. Raittiuslautakunnan toimisto

Yleistä. Vuoden 1969 alussa voimaan tulleen uuden alkoholilain 76 §:n mukaan muuttuivat kuntien raittiuslautakunnat lakimääräisiksi lautakunniksi. Niiden tehtävät määriteltiin 27.12.1968 annetussa raittiuslautakunta-asetuksessa. Käytännössä lainmuutos lisäsi raittiuslautakuntien tehtäviä jossain määrin — erityisesti alkoholilain valvonnan seuraamisen osalta — mutta valistustoiminnan kohdalla alkoholilaki ja siitä annettu raittiuslautakunta-asetus vain vahvisti siihenastisen käytännön. Niinpä Helsingin kaupungin raittiuslautakunnan osalta tehtävät ja työmuodot olivat suunnilleen samoja kuin aikaisemminkin.

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston työ jatkui voimassa olevan johtosäännön ja lautakunnan kokouksessa 28.1. hyväksytyn vuosityösuunnitelman edellyttämällä tavalla. Toiminnan painopiste oli edelleenkin erilaisten valistustyömuotojen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Alkoholilain valvonnan seuraamista pyrittiin tehostamaan olemalla entistä enemmän yhteydessä alkoholilakia valvovien viranomaisten kanssa. Yhteistyö kunnallisen alkoholitarkastajan kanssa oli erittäin aktiivista. Samoin tehostettiin yhteistyötä erityisesti helsinkiläisten raittiuspiirijärjestöjen ja niiden toiminnanohjaajien kanssa.

Lautakunnan toimisto osallistui entiseen tapaan huomattavalla työpanoksella raittiusviikon järjestelyihin. Kaikki viikon päätilaisuudet järjestettiin yhteistoiminnassa toimiston viranhaltijain ja raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien kanssa. Kuntokävelyn osalta osallistui järjestelyihin myös kaupungin urheilu- ja ulkoiluvirasto.

Järjestöjen lainaustoiminta kehittyi edelleenkin voimakkaasti. Vuoden aikana lainattiin erilaista teknillistä elokuvavälineistöä enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin siitä alkaen, kun lainaustoiminta vuonna 1950 aloitettiin.

Raittiustyön ja alkoholipoliittisen toiminnan lisäksi tuli huomattavaksi ongelmaksi muodostunut huumausainekysymys varsin merkittävällä tavalla myös raittiuslautakunnan tehtäväpiiriin. Vuoden aikana osallistuttiin erilaisiin huumausainekysymystä käsitteleviin neuvotteluihin ja muihin tilaisuuksiin. Yhteistyössä raittiuskasvatusjärjestöjen kanssa toimeenpantiin 12.—13.4. huumausaineseminaari, johon osallistui koulujen opettajia ja sosiaalisten järjestöjen edustajia. Toimiston toimesta järjestettiin huumausainekysymystä käsittelevä oppitunti helsinkiläisissä oppikouluissa. Vuoden lopulla ryhdyttiin yhteistyössä Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton kanssa valmistelemaan huumausainelentolehtistä jaettavaksi oppilaitoksiin, sosiaalisiin kohteisiin jne. Käytännöllinen toteuttamisvaihe siirtyi kuitenkin vuoden 1970 puolelle.

Anniskeluoikeuksien myöntämistä koskevien lausuntojen määrä väheni, mikä johtui siitä, että uuden lain mukaan kaikki muutokset hoidetaan suoraan alkoholiyhtiön pää-

täntävaltaa käyttäen ja ainoastaan täysin uusista anniskeluoikeuksista tarvitaan kunnallisten viranomaisten lausunto.

Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen perusteella lähetettiin kaikille raittius- ja alkoholiasioita paikallisella tasolla hoitaville viranomaisille ja yhteisöille esitys erityisen neuvottelukunnan perustamisesta. Esitys ei johtanut vielä kertomusvuonna tulokseen, mutta kaksi valmistelevaa neuvottelutilaisuutta pidettiin.

Toimisto. Lautakunnan toimisto ja kokoushuoneisto sijaitsi kertomusvuoden aikana elintarvikekeskuksen talossa, Helsinginkatu 24 A. Lautakunnan palveluksessa oli viisi vakinaista viranhaltijaa: toimistosihteeri, kaksi raittiustyönohjaajaa sekä kaksi toimistoapulaista.

Raittiusvalistustoiminta. Puheita, esitelmiä ja alustuksia (lukuun ottamatta kurssitoimintaa) pidettiin viranhaltijain toimesta 132 (ed. v. 156) ja toimiston tilaamien ulkopuolisten luennoitsijoiden toimesta 33 (30). Viranhaltijain ohjauskäyntejä raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaalisiin laitoksiin ja kouluihin suoritettiin vuoden aikana 106 (184) kertaa. Anniskeluravintoloihin kohdistuneita tarkkailukäyntejä suoritettiin kolme kertaa. Harrastustoiminnan erityisohjaajia lähetettiin toimiston toimesta järjestöjen kerhotilaisuuksiin 40 (26) t:ksi. Lisäksi osallistuttiin kolmen valistustilaisuuden järjestämiseen.

Eri raittiusjärjestöjen kustantamia kuukausijulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalisiin laitoksiin, työmaaruokaloihin, ylioppilaskokelaille jne. yhteensä 1 117 (1 514) vuosikertaa sekä erityisnumeroita, joihin kuului myös keskusjärjestöjen julkaisemat, lapsille tarkoitetut raittiuslehdet, 2 624 (3 900) kpl. Raittiustutkinnon oppikirjoja jaettiin vuoden aikana helsinkiläisiin oppikouluihin 551 (747) kpl. Raittiuskilpakirjoitusten erityispalkinnoiksi jaettiin kansakouluihin 320 (350) kirjaa. Kertomusvuoden aikana jatkettiin lautakunnan toimiston ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisjulkaisun (tiedotuslehti) »Raittiustyön Kentältä» -lehden toimittamista ja lehti ilmestyi kuutena painoksena yhteismäärältään 24 000 (22 700) kpl. Ruotsinkielistä »Nytt från nykterhetsnämnden» -julkaisua toimitettiin samoin kuusi painosta yhteismäärältään 3 600 (3 000) kpl. Lehtien toimitus- ja jakelutyö suoritettiin toimistossa ja ilmaisjakelu tapahtui pääkaupungin raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille sekä eräille järjestöille ja laitoksille. Erilaista tiedotusaineistoa (julisteita, lentolehtisiä) jaettiin toimiston toimesta mm. autokouluille, autokorjaamoille ja järjestöille yht. 6 950 (2 450) kpl. Suomen Syöpäyhdistyksen toimittamaa lehtistä »Tupakka ja tupakansavu» jaettiin kansa- ja ammattikouluihin, virastoihin sekä raittiusjärjestöjen jäsenten kautta yhteensä 30 000 kpl.

Kevät- ja syyslukukauden aikana järjestettiin kansa- ja oppikouluissa kaikkiaan 73 (61) raittiusoppituntia ja niihin osallistui yhteensä 4 480 (5 500) oppilasta.

Erilaisia neuvottelutilaisuuksia, joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöpiirien kanssa, järjestettiin 6 (4), joissa oli osanottajia yhteensä 145 (130).

Yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien kanssa järjestettiin raittiusjärjestöjen jäsenille tarkoitettu »kevättempaus» 18.5. Vuorilahden kesäkodissa Laajasalossa. Ohjelmassa oli erilaisia kilpailuja, kuntoliikuntaa, järjestöjen ohjelmaesityksiä jne. Tempaukseen osallistui n. 150 henkilöä.

Raittiusviikon, jota vietettiin 26.10.—2.11. tunnuksena oli »Reippaillen raittiiksi» (Nykter motion ger kondition).

Kokouksessaan 22.4. myönsi raittiuslautakunta raittiusviikkotoimintaan 18 150 mk:n määrärahan. Myöntämisen ehtona oli, että Helsingin raittiusviikkotoimikunta laatii toiminta- ja taloussuunnitelman, joka hyväksytään raittiuslautakunnan kokouksessa. Valmis suunnitelma esiteltiin ensin raittiusjärjestöjen edustajien neuvottelukokouksessa 4.9., jossa se hyväksyttiin. Tähän tilaisuu-

teen osallistui 50 edustajaa 39 järjestöstä. Suunnitelma vahvistettiin lopullisesti raittiuslautakunnan kokouksessa 23.9.

Raittiusviikon reippailukävely toimeenpantiin viikon tunnukseen liittyvänä päätilaisuutena sunnuntaina 26.10. klo 9—14. Kävely suoritettiin Luukin ulkoilumaastossa, jonne osanottajat vietiin kuudella linja-autolla. Huonosta säästä huolimatta oli retkeilijöitä n. 250. Ulkoilualueella oli järjestetty kaksi eri pituista kävelylenkkiä, joista pitempi oli n. 10 km ja lyhyempi 4 km.

Raittiusviikon nuorisojuhla järjestettiin samoin sunnuntaina 26.10. klo 18 Pirkkolan uimahallissa. Tilaisuuteen oli tiedotejakelun muodossa kutsuttu nuorisoa lähinnä Pirkkolasta, Pakilasta ja Maunulasta. Kutsua oli noudattanut n. 300 nuorta. Ohjelma oli jaettu kahteen osaan, joista ensimmäinen osa käsitteli kuntotestausta, hengenpelastusta jne. ja toinen osa oli varsinaista nuoriso-ohjelmaa. Ohjelman lomassa esittivät eräiden uimaseurojen jäsenet ns. pellehyppyjä.

Raittiusviikon lastenjuhla järjestettiin tiistaina 28.10. klo 18 Balderin juhlasalissa. Lapsia ja nuoria oli saapunut juhlaan n. 300.

Raittiusviikon päiväjuhla pidettiin keskiviikkona 29.10. klo 13 Työväenopiston juhlasalissa. Kutsut oli lähetetty pääkaupungin eläkeläisjärjestöjen kautta ja sitä oli noudattanut n. 500 osanottajaa. Varttuneelle väelle tarkoitetun ohjelman lisäksi oli lasten ja nuorten ohjelmaa.

Raittiusviikon teatteri-ilta järjestettiin torstaina 30.10. klo 19 Kansallisteatterissa. Näytännön pääsyliput myytiin erikoishinnoin (4—2 mk) piirijärjestöjen välityksellä sekä osittain lautakunnan toimistosta. Teatterissa esitettiin Maksim Gorkin »Auringon lapset» -niminen näytelmä. Läsnä oli n. 850 henkeä.

Raittiusviikkotilaisuuksia järjestivät lisäksi monet muut järjestöt. Tiedossa olevien tilaisuuksien yhteismäärä oli 21 (ed. v. samoin 21 tilaisuutta), joiden yhteinen osanottajamäärä oli 4 210 (4 405) henkilöä.

Raittiusviikon tiedotus- ja mainostoiminnan osalta suoritettiin seuraavat toimenpiteet: Raittiustyön Kentältä -lehden n:ossa 5/1969 julkaistiin kaikki tietoon tulleet raittiusviikkotilaisuudet. Lehti painatettiin 6 500 kpl:n painoksena ja sitä levitettiin normaalijakelun lisäksi eräisiin kouluihin ja järjestöihin. Myös edellistä vastaavassa ruotsinkielisessä tiedotuslehdessä »Nytt från nykterhetsnämnden» oli maininnat päätilaisuuksista. Pääkaupungin päivälehdissä julkaistiin 25.10. ilmoitus, jossa mainittiin mm. päätilaisuuksien ajat ja paikat. Elokuvamainoksia valmistettiin kaikkiaan 16, aiheena raittiusviikon juliste »Reippaillen raittiiksi». Mainokset, joista oli 13 suomen- ja 3 ruotsinkielistä, esitettiin ajalla 13.—26.10. 13 elokuvateatterissa. Raittiusviikon nuoriso-, lasten- ja päiväjuhlia varten painatettiin yht. 3 000 kpl erityismainosta jaettavaksi piirijärjestöjen välityksellä. Raittiusviikon julistetta, joka oli laadittu Suomen Raittiustoimiston toimesta, levitettiin useisiin raittiusviikon tilaisuuksiin sekä järjestöjen muuhun käyttöön. Samoin jaettiin saman toimiston julkaisemaa raittiusviikon ohjelmistoa sitä haluaville. Edelleen tilattiin Raittiussanomat ja Yliveto nimisiä julkaisuja, kumpiakin 500 kappaletta, jaettavaksi edelleen järjestöjen välityksellä.

Raittiusviikon erityismainontaa varten hankittiin toimiston käyttöön 1 000 avainriipusta, joissa on painettuna iskulause »Selkeä raittiin tie» sekä 300 luottokorttilompakkoa varustettuna iskulausein »Reippaillen raittiiksi». Niitä jaettiin osittain suoraan toimistosta, osittain raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien välityksellä.

Tiedotustilaisuus sanomalehdistön edustajille järjestettiin torstaina 23.10. ravintola Hospizin kabinetissa. Läsnä oli 11 henkilöä. Tilaisuus järjestettiin yhteistoiminnassa Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton kanssa siten, että em. liitto hankki tilaisuuden tiedotusaineiston ja esitteli asian raittiusviikkotoimi-

kunnan suorittaessa tilaisuuden kustannukset.

Lainaustoiminta. Toimiston lainaustoimintaan ja myös sen omaan valistustoimintaan hankittiin vuoden aikana 16 uutta lyhytelokuvakopiota sekä kaksi diakuvasarjaa. Vuoden lopussa oli toimiston käytettävänä 156 lyhytelokuvaa, 38 raina- ja kuultokuvasarjaa, viisi Bell & Howell -merkkistä 16 mm:n elokuvaesityskonetta, Grundig-merkkinen nauhuri, kaksi rainaheitintä, kuultokuvaheitin, kaksi valkokangasta, elokuvien katselulaite, elokuvanauhojen korjauslaite sekä esityspöytä. Lisäksi lainattiin toimiston käytettävissä olevia kansallispukuja. Lainauksia suoritettiin seuraavasti: elokuvakoneita 492 (480), lyhytelokuvia 4 309 (2 663), kuultokuvaheitintä 56 (90), rainaheittimiä 21 (31), valkokankaita 65 (35) sekä kansallispukuja 29 (69) lainauspäivää.

Kilpailu- ja kurssitoiminta. Vuoden aikana järjestettiin yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen kanssa 9 (8) kurssia, joihin osallistui 320 (222) henkilöä. Lautakunta tuki erikseen Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminnan Keskusliiton järjestämiä tuoremehukursseja, jotka järjestettiin syyskesän aikana Malmin kartanossa.

Järjestöihin kohdistuneita aktivointikilpailuja järjestettiin seuraavasti: kaupunkituntemuskilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille, tietokilpailu kansakoulunuorille, aktivointikilpailu raittiuspiirijärjestöille sekä raittius- ja liikennekilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille.

Työväen Raittiuspäivän (13.4.) järjestelyihin osallistuttiin suorittamalla ohjelmakulut Helsingin Sos.-dem. Raittiuspiirijärjestön ja Kansan Raittiusliiton Helsingin piirin järjestämistä raittiuspäiväjuhlista. Lisäksi suoritettiin kaksi viikkoa kestävä elokuvamainonta 15 elokuvateatterissa.

Järjestö- ja kurssiavustukset. Raittiustyötä tekevien järjestöjen toimintaa tuettiin entiseen tapaan. Vuotuisavustuksia myönnettiin kertomusvuonna 145 000 mk. Lautakunta myönsi myös erillisavustuksia eri järjestöpiirien toimeenpanemille viikonloppukursseille suorittaen kurssien esitelmä- ja luentopalkkioita, vuokrakuluja jne. Raittiusjärjestöjen jäsenille, jotka osallistuivat raittiuskeskusjärjestöjen toimeenpanemille, vähintään kolme päivää kestäville kursseille, myönnettiin anomuksesta erillisavustuksia. Avustuksia haki kaikkiaan 143 (113) henkilöä, joista 111:lle (76) myönnettiin avustus. Avustusten yhteissumma nousi 2 215 mk:aan.

Avustuksia raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta jaettiin yhteensä 79 (79) järjestölle. Avustuksia haki 80 (80) järjestöä. Avustuksia myönnettiin yht. 142 400 mk.

Menot ja tulot. Kertomusvuoden talousarvioon oli lautakunnan käyttöön merkitty yht. 180 814 mk sekä avustuksia varten 145 000 mk. Lisämäärärahoja ja ylityksiä varten myönnettiin yht. 3 826 mk. Kaikkiaan lautakunta käytti omaan toimintaansa ja avustuksiin 312 800 mk.

Tuloja oli lautakunnalla kertomusvuonna 488 mk.

30. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Vuoden 1969 päättyessä oli toimistossa yhdeksän vakinaista viranhaltijaa sekä kolme työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 1 136 saapunutta ja 417 lähtenyttä kirjettä.

Toimiston 16 viranhaltijalle myönnettiin sairauslomaa yhteensä 159 päivää ja 214 työntekijälle yhteensä 3 073 päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 29 tapaturmaa, joista aiheutuneet 268 lomapäivää sisältyivät edellä mainittuihin lukuihin.

Viraston 11 autoa ajoivat yhteensä 210 974 km ja ne 17 viranhaltijaa tai työntekijää, joille oli myönnetty oikeus oman auton käyttämiseen virkatehtävissä, virka-ajoa 102 679 km.

Ohjaustoimistossa oli kertomusvuoden aikana yksi vakinainen viranhaltija. Työsuhteessa oli 8 henkilöä sekä kausi- ja kurssiohjaajia oli 108. Näistä huomattavimman osan muodostivat uimaloiden 77 kesäaikaista uimaopettajaa ja -vartijaa.

Ohjaustoimintaa harjoitettiin entisiä muotoja noudattaen. Erityistä huomiota kiinnitettiin kysynnän jatkuvan lisääntymisen vuoksi sisäharjoitustoiminnan kehittämiseen.

Kuntoryhmätoiminta jaettiin kolmeen erilliseen kauteen: kevätkausi, kesäkausi ja syyskausi. Toiminnan laajuutta kuvaa se, että osanottajien määrä on kaksinkertaistunut v:sta 1967. Silloin se oli 2 140 ja kertomusvuonna vastaava luku oli 4 303.

Vuonna 1968 aloitettua *kuntosalitoimintaa* laajennettiin oleellisesti. Vuoden alusta aloitettiin miesten kuntosalitoiminta Pirkkolan urheilupuiston kuntosalissa sekä syyskauden alusta naisten kuntotoiminta Pirkkolassa ja Stadionin pohjoiskaarteen sisätiloissa, johon sisustettiin naisille oma kuntosali. Toimintaa järjestettiin kahdessa erillisessä jaksossa: kevät- ja syysjaksossa ja osanottajia oli yhteensä 1 944.

Talvikauden ulkotoiminta. Talven sääolosuhteet olivat ulkourheilun kannalta erittäin hyvät. Talvikauden ulkotoiminnan ohjausmuodoista herätti pujottelunohjaus erityisen suurta mielenkiintoa. Ohjaustoiminta pyrittiin keskittämään koulujen joulu- ja urheilulomien ajaksi. Pikaluistelun ja hiihdon ohjauksessa käytettiin apuna helsinkiläisiä urheiluseuroja.

Kurssimuotoinen toiminta

Ohjauskohde	Ohjauspaikkoja	Kurssien lukumäärä	Ohjauskertoja	Osanottajien määrä
Pujottelu	5	42	324	502
Taitoluistelu	5	11	127	271

Avoin toiminta

Ohjauskohde	Ohjauspaikkoja	Ohjauskertoja	Osallistumiskertojen määrä
Mäenlasku	7	140	2 037
Pikaluistelu	2	27	370

Ohjattu ulkoilu- ja retkeily. Kertomusvuoden aikana järjestettiin kahdeksan opastettua talviretkeä ja 25 kesäretkeä ja -tilaisuutta. Retkiin on luettu mukaan myös Tahkon hiihto sekä Seitsemän Veljeksen vaellus ja hiihto, joiden järjestämiseen ohjaustoimisto osallistui. Muiden retkien järjestäjäseuroina toimivat edelleen Helsingin Latu, Helsingin Matkailuyhdistys ja Helsingin Työväen Retkeilijät. Osanottajia näillä 33 retkellä oli yhteensä 10 604.

Tantsut. Kesäkauden aikana järjestettiin 11 tantsutilaisuutta yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja seitsemän kansantanssijärjestön kanssa. Tantsujen ohjelmaan kuuluivan kansantanssiesitykset, soittokunnan ja kuoron konsertit, yleisön ohjatut tanssit, leikit, kilpailut ja yhteislaulut. Tantsutilaisuuksissa oli yleisöä yhteensä 5 950 henkilöä.

Uimakoulu- ja hengenpelastustyö. Uimaopetusta ja urheilutoimintaa järjestettiin 9.6.—15.8. välisenä aikana 25 uimalassa ja niiden läheisyydessä olevilla kentillä. Uimakouluista oli neljä uimaseurojen hoidossa. Uimaoppilaita oli yhteensä 2 609, joista kandidaatintutkinnon suoritti 1 265 ja maisterintutkinnon 621. Lisäksi järjestettiin aikuisia varten Uimastadionilla ja Kumpulan maauimalassa 10 uimakurssia. Näille kahdeksan opetuskertaa kestäville kursseille osallistuneista 141 henkilöstä saavutti uimataidon n. 90 %. Laajennettuna ja uudistettuna toimintamuotona otettiin käyttöön uimarantayleisölle järjestetyt hengenpelastusnäytökset ja -harjoitukset, joita kesäkauden aikana oli 31.

Uimaopetusta talvikaudella järjestettiin Pirkkolan ja Yrjönkadun uimahalleissa. Aikuisille järjestettiin 14 kurssia, joista 10 alkeiskurssia ja neljä jatkokurssia. Osanottajia oli yhteensä 274. Lisäksi järjestettiin lapsille yhteensä kuusi kurssia, joiden osanottajamäärä oli 87.

Tenniskurssit. Kiinnostus tenniskursseja kohtaan jatkui voimakkaana ja kurssien määrää lisättiin oleellisesti. Lauttasaaren ja Velodromin tenniskenttien lisäksi saatiin uudeksi toimintapaikaksi Roihuvuoren tenniskentät. Kokeilumielessä järjestettiin myös iltapäivisin nuorille tarkoitettuja kursseja, mutta ne eivät saavuttaneet odotettua suosiota. Osanottajien määrä kursseilla, joita oli 31, oli yhteensä 511.

Nuorten leiritoiminta. Kesäkauden 1969 aikana helsinkiläiset voimistelu- ja urheiluseurat järjestivät 25 kesäleiriä nuorisojäsenilleen. Kaupunki tuki leirejä avustuksin ja pyrki valvomaan suoritetuin tarkastuksin, joita oli 12, niiden tasoa. Osanottajia leireillä oli yhteensä 738.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoimintaa jatkettiin pääasiassa entisin muodoin. Vuoden lopulla valmistui talvitoimintaa kuvaava värielokuva »Mennään mukaan» sekä tahdistetulla selostuksella varustettu diakuvasarja. Niitä luovutettiin eri järjestöjen käyttöön sekä käytettiin omissa tiedotustilaisuuksissa. Kauden aikana toimitettiin ja jaettiin 120 400 taitelehtistä, karttaa ja seinäjulistetta.

Tutkimustoiminta. Kertomusvuoden aikana jatkui kaupungin asukkaiden suhtautumista liikuntaan selvittävän tutkimuksen suorittaminen. Tutkimuksesta valmistui vuoden aikana useita osaraportteja.

Teknillinen toimisto hoiti lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kunnossapito- sekä perusparannustöiden teknillisluonteiset asiat, antoi viraston osastoille asiantuntija-apua sekä huolehti ko. tehtävien yleis- ja erityisvalvonnasta.

Toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria sekä 10 kk:n ajan yksi rakennusmestari työsopimussuhteessa.

Teknillisen toimiston toimesta lähetettiin kertomusvuoden aikana 21 kirjettä, joista tarjouspyyntöjä oli 15. Tarjouspyyntöjä lähetettiin kaikkiaan 99 toiminimelle. Tehtyjä piirustuksia merkittiin diaariin 61 ja työtilauksia tehtiin 37. Saatujen tarjousten perusteella tehtiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan kahdeksan urakkasopimusta, joi-

den yhteisumma oli 1 401 599 mk. Tilausten pohjalta hoidettiin ja valvottiin teknillisen toimiston toimesta 20 työtä laskutusmäärältään 351 236 mk. Valvottavana olleissa työkohteissa pidettiin kaikkiaan 52 työmaakokousta.

Urheiluosasto

Henkilökunta. Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 11 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan heinäkuussa, eli 328 henkilöä ja alimmillaan huhtikuun alussa, eli 193 henkilöä.

Ulkourheilulaitokset. Urheiluosaston vuoden 1969 aikana kunnostamat kentät ja muut ulkourheilulaitokset olivat seuraavat:

Ulkourheilulaitokset	Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	15
Jalkapallo » (ruohopint.)	22
Jalkapallo » (hiekkapint.)	28
Pesäpallo »	11
Koripallo »	26
Lentopallo »	60
Palloilu » (korttelikenttiä)	19
Tennis » (massapint.)	13
Tennis » (asfalttipint.)	12
Ratsastus »	3
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppyrimäkiä	
kiinteitä	11
putkirakenteisia	3
Pujottelurinteitä	4
Kelkkamäkiä	2
Luistinratoja	47
Maauimaloita	2
Uimalammikoita	1
Uimarantoja	17
Voimistelualueita	1
Voimailulavoja	14

Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 286 600 m². Jääkiekkokaukaloita oli 22. Viitoitettuja hiihtolatuja oli 280 km ja ulkoiluteitä oli 47 km, joista 25 km oli valaistu.

Ulkourheilulaitosten arvioitu kokonaiskäyttö kertomusvuonna oli seuraava:

Kesäkauden aikana

	Henkilöä
Urheilukentät	662 000
Uimalat	973 000

Talvikauden aikana

	Henkilöä
Luistinradat	1 145 000

Urheilukentillä, uimaloissa ym. järjestettiin vuoden aikana yht. 6 709 kilpailu- ja muuta tilaisuutta. Yleisöä kävi yhteensä 280 237 henkilöä.

Ulkourheilulaitosten käyttö eri urheilumuotoihin kertomusvuoden aikana oli seuraava:

Kesäkäyttö

Urheilumuoto	Pääsymaksulliset kilpailut	Yleisöä	Pääsymaksuttomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitustunnit	Käyttö varatuilla tunneilla
Yleisurheilu	3	925	276	21 985	231	17 030
Jalkapalloilu	88	40 697	3 901	105 055	1 126	27 805
Pesäpalloilu	14	11 400	448	19 000	347	5 440
Koripalloilu	—	—	63	1 200	325	4 700
Käsipalloilu	—	—	48	950	—	—
Lentopalloilu	—	—	404	3 580	2 186	30 780
Maahockey	—	—	32	1 080	8	280
Tennis	—	—	—	—	4 726	13 424
Pyöräily	1	380	51	2 985	180	390
Paini	1	800	—	—	—	—
Uinti, uimanäyt. ja vesipalloilu	8	3 311	59	—	11	200
Koiraurheilu	1	560	8	1 500	196	—
Ratsastus	2	—	4	—	—	—
Muut tilaisuudet	3	—	35	640	—	—
Yhteensä	121	58 073	5 329	157 975	9 336	100 049

Talvikäyttö

Jääkiekkoilu	4	515	499	29 030	1 258	26 590
Jääpalloilu	8	2 448	228	11 855	48	1 682
Kaukalopalloilu	—	—	290	7 765	183	2 932
Hiihto ja mäenlasku	4	950	22	575	44	300
Pikaluistelu	2	971	26	880	98	1 400
Taitoluistelu	—	—	—	—	361	5 330
Talvijalkapalloilu	—	—	168	6 250	77	1 910
Muut tilaisuudet	4	1 450	4	1 500	—	—
Yhteensä	22	6 334	1 237	57 855	2 069	40 144

Maauimaloissa kävi kertomusvuonna yhteensä 458 382 henkilöä, josta määrästä kävi Uimastadionilla 291 473 ja Kumpulassa 166 909 henkilöä.

Kertomusvuoden aikana olivat käytettävissä samat sisätoimintatilat kuin edellisenäkin vuonna. Stadionin pohjoiskaarteessa sijaitsevat tilat osoitettiin kuitenkin syyskauden alusta lukien pelkästään ohjaustoimiston käyttöön kuntotoimintaan käytettäviksi. Lisäksi pidettiin maanantaisin Yrjönkadun uimahallin miesten saunaosasto suljettuna ja iso allas naisten käytössä.

Eri tilojen käyttömäärät:

Tilat	Harjoitus-tunteja	Harjoit-telijoita	Kilpailuja
C-Messuhalli	2 668	19 299	396
Kumpulan uimala	1 846	10 884	—
Pirkkolan urheiluhalli			
palloiluhalli	1 878	18 886	403
uimahalli	764	290 436	13
muut tilat	1 076	23 262	—
Ruskeasuon ratsastushalli	12 215	60 304	433
Stadionin salit			
itäsivu	8 129	74 088	95
pohjoiskaarre	397	2 669	—
Yrjönkadun uimahalli			
kuntosali	1 064	17 334	—
uimahallit	1 153	119 595	—
Soutustadionin			
harjoitusaltaat	2 678	—	—

Uudisrakennustöitä suoritettiin seuraavasti: Vartiokylän lähiökentän ja Roihuvuoren lähiökentän pukusuojien rakentaminen; Tuomarinkylän ratsastuskentän ja Puotinharjun kahden (2) koululaiskentän rakentaminen; ulkoilutien rakentaminen reiteillä: Tali–Pajamäki ja Viikki–Malmin ampumarata sekä Velodromin sisätilojen saneeraus.

Perusparannustöitä suoritettiin seuraavasti: Stadionin etukentän, Munkkiniemen urheilukentän, Töölön pallokentän Saharan, Vartiokylän lähiökentän ja Ruskeasuon ratsastushallin maneesin valaistusten uusiminen; aidan rakentaminen Vartiokylän lähiökentän ja Roihuvuoren lähiökentän tenniskentille sekä Töölön pallokentälle; puistotöiden suorittaminen Vartiokylän ja Konalan lähiökentillä sekä Töölön pallokentällä; Meilahden urheilupuiston pukusuojarakennuksen yläkerran muuttaminen lämmitettäväksi tilaksi sekä sähköpääkeskuksen laajentaminen; Kumpulan uimalan konehuone- ja kahvilarakennuksen peltikaton uusiminen sekä lasten altaan pinnoittaminen; Ruskeasuon ratsastushallin katon peruskorjaus; Uimastadionin kahvilan laajentaminen; Pirkkolan urheilupuiston tekojääradan ammoniakkipumppujen sekä Ruskeasuon ratsastushallin yläsalin katsomopenkin uusiminen; Velodromin pyöräilyradan sekä Pirkkolan urheilupuiston valaisinmastojen pinnoittaminen; kymmenen uimarantaponttoonin rakentaminen sekä Eläintarhan urheilukentän ulkopuolella olevan keihäänheittopaikan peruskunnostus.

Ulkoiluosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 12 viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa, eli 220 henkilöä ja vähiten marraskuussa, eli 77 henkilöä.

Ulkoilualueet ja -puistot. Osaston hoidossa olivat kertomusvuoden aikana samat ulkoilualueet ja -puistot kuin edellisenäkin vuonna. Ulkoilualueiden ja -puistojen yhteispinta-ala oli vuoden lopussa 3 840 ha.

Autojen ja veneiden pääpiirteiseen laskentaan sekä eräiden liikennöitsijöiden ilmoituksiin perustuen arvioidut ulkoilualueiden kävijämäärät olivat seuraavat:

	v. 1969	v. 1968
Karjakaivo	10 000	8 000
Kauhala	3 000	2 000
Kaunissaari	32 000	28 000
Luukkaa	230 000	170 000
Nuuksionpää	20 000	13 000
Pirttimäki	45 000	43 000
Rastila	90 000	80 000
Salmi	60 000	42 000
Uutela	40 000	35 000

Ulkoilupuistoista arvioitiin Seurasaaressa käyneen 360 000, Mustikkamaalla 215 000 ja Pihlajasaaressa 98 000 henkilöä.

Salmen ulkoilualueen laskettelurinne on ollut yhä lisääntyvässä käytössä, mitä osoittaa se, että nousukertoja aikuisten osalta oli 73 348 (ed. v. 38 756) ja lasten 59 066 (37 464) eli yhteensä 132 414 (76 220) kertaa.

Viikonloppu- ja lomamajat. Ulkoilupuistoissa vuosittaisten telttailusopimusten perusteella olevien viikonloppumajojen määrä oli seuraava:

	v. 1969	v. 1968
Yksityisten omistamia	1 165	1 185
Yhteisöjen omistamia	316	330
Yhteensä	1 481	1 515

Kertomusvuoden aikana ei enää tehty telttailusopimuksia itäisessä Pihlajasaaressa olleiden lomamajojen osalta.

Rastilan ulkoilualueella olevia 20:ta kaupungin omistamaa lomamajaa vuokrattiin kesäkauden aikana 152 kaksiviikkoiskaudeksi.

Ulkoilumajat ja saunat. Vuoden aikana Pirttimäen ja Rastilan ulkoilumajoilla oli henkilömajoitusvuorokausia yhteensä 1 992 sekä eri ulkoilualueiden saunoja käytti yhteensä 12 338 henkilöä.

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoilualueilla ja -puistoissa suoritetuista uudisrakennus- ja perusparannustöistä mainittakoon:

Kaunissaaren aallonmurtajatyön loppuunsaattaminen sekä isännän asunnon ja sadekatoksen maalaaminen;
Lauttasaaren leirintäalueen käymälän laajentaminen;
Luukkaalla ulkoilumajan tarjoilutilojen korjaus, polttonestevaraston rakentaminen, telttailualueen laajentaminen ja retkireittien rakentaminen;
Mustikkamaan henkilökunnan asuin- ja huoltorakennuksen valmiiksi rakentaminen, etelärannan louhosalueen täyttäminen ja nurmettaminen sekä länsiosan retkipolun rakentaminen;
Nuuksionpään Mustlammen padon uusiminen sekä lammen pohjan ja rantojen perkaaminen, retkitien rakentaminen Mustlammelle ja Haukanholmaan, radiopuhelimen antennimaston rakentaminen ja alueelle johtavan tien oikaisutyön aloittaminen;
Pihlajasaaren teiden sekä Itä-Pihlajasaaren telttailualueen kunnostaminen;
Pirttimäen kisakentän kunnostustöiden loppuunsaattaminen;
Rastilan ulkoilumajan sisätilojen korjaus;
Salmen uuden huolto- ja saunarakennuksen rakentaminen, lämmittelytuvan kunnostaminen, porakaivon rakentaminen, Porintielle johtavan uuden tieliittymän rakentaminen, Paratiisi-Parikka retkipolun rakentaminen ja Salmijärven rannan telttailualueen kunnostaminen;
Satamasaaren ulkoilupuistoon kuuluvien Malkasaaren ja Villaluodon keittokatosten rakentaminen sekä Kotiluodon saunan rakennustöiden alullepaneminen;
Seurasaaren ravintolan, etumiehen asunnon ja sosiaalirakennuksen korjaaminen sekä teiden kunnostaminen;

Tullisaaren leirintäalueen kioskin rakentaminen sekä
Varsasaaren uuden keittokatoksen rakentaminen ja entisen kioskirakennuksen korjaaminen nuorison kokoontumistiloiksi.

Venesatamat. Kertomusvuoden aikana saatiin päätökseen Lemislahden venesataman ensimmäinen rakennusvaihe, laajennettiin Vartiokylänlahden venesatamaa, rakennettiin Kipparilahden venesataman rantamuuri, kunnostettiin Rajasaaren penkereen viereen laituritilat suuria veneitä varten, lisättiin ponttonilaitureiden määrää useissa venesatamissa, ruopattiin Pornaistenniemen talvisäilytysalueelle johtava väylä ja rakennettiin alueelle uusi veneiden nosto- ja vesillelaskuluiska sekä rakennettiin Hyljesaaren ja Lemislahden venesatamien suojaksi kelluvat aallonmurtajat.

Kaupungin venepaikkoja vuokrattiin vuoden aikana ulkoiluosaston toimesta seuraavasti:

Vuokrattu	Peräkiinnikkeiset paikat	Peräkiinnikkeettömät paikat	Yhteensä
Yksityisille	901	363	1 264
Veneyhteisöille ..	2 475	539	3 014
Venehuoltamoille	26	16	42
Poliisilaitokselle .	15	—	15
Yhteensä	3 417	918	4 335

Edellisenä vuonna vuokrattuja venepaikkoja oli 4 127, joten venepaikkojen määrässä tapahtui n. 5 % nousu.

Kalastus ja merilinnustus. Kertomusvuoden aikana myytiin kalastamiseen kaupungin vesillä oikeuttavia lupia yhteensä 5 424 (ed. v. 5 551) kpl. Nämä jakaantuivat eri pyydysten kesken seuraavasti:

Pyydys	Lupien määrä 1969	1968
uistin	2 523	2 514
verkko	1 966	1 976
koukku	383	420
pitkäsiima	348	381
pikkurysä	28	36
isorysä	7	10
katiska	169	214
Yhteensä	5 424	5 551

Kalavesikarttoja myytiin vuoden aikana 765 kpl.

Kaupungin merialueelle istutettiin yhteistoiminnassa eräiden järjestöjen kanssa 1 380 000 hauenpoikasta ja 3 000 kaksivuotista meritaimenta.

Vuokrasopimusten perusteella harjoitti yhdeksän helsinkiläistä metsästysseuraa merilinnustusta kaupungin ulkoluodoilla.

Kertomusvuoden aikana tarkastettiin 650 kalastajan ja merilinnustajan luvat. Tarkastusten perusteella ilmoitettiin kuusi henkilöä syytteeseen luvattomasta kalastuksesta.

Matkailijapalvelu. Leirintäalueet olivat edelleen Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupuistoissa. Leirintäalueita käytti kertomusvuonna 9 956 kotimaista ja 12 373 ulkomaalaista eli yhteensä 22 329 matkailijaa.

Leirintävuorokausia kertyi ulkomaalaisten osalta 26 702 ja kotimaan matkailijain osalta 16 563, eli yhteensä 43 265.

Ulkomaalaisia matkailijoita oli 56 eri kansallisuutta. Heinäkuussa olivat leirintäalueet aika-ajoin niin täynnä, ettei kaikkia tulijoita voitu ottaa vastaan.

Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa olleessa Stadionin retkeilymajassa kävi kertomusvuoden aikana 16 373 vierasta ja heidän yöpymisiään kertyi kaikkiaan 30 295.

Muu toiminta. Lautakunnan toimesta myönnettiin 211 suuriperheiselle ja vähävaraiselle äidille sekä näiden 228 lapselle ilmainen 14 vuorokauden pituinen loma.

Kesäkuukausina järjestettiin yhteensä 116 ulkoilmakonserttia, joihin osallistui kahdek-

san soittokuntaa ja kahdeksantoista kuoroa. Kesäteattereihin järjestettiin kolme vapaanäytäntöä. Lisäksi järjestettiin juhannusaattona kaksi kokonpolttamistilaisuutta.

Tiedotus- ja julkaisutoimintaa jatkettiin pääasiassa entisin muodoin. Vuoden aikana painatettiin 16 000 uutta esitettä.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 viranhaltijaa ja 31 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 45 henkeä.

Toiminta. Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana maksaneita kävijöitä seuraavasti:

	aikuisia	lapsia	yhteensä
Korkeasaaren lautalla	218 522	93 903	312 425
Moottoriveneillä ...	48 941	18 670	67 611
Yhteensä	267 463	112 573	380 036

Tämän lisäksi kävi Korkeasaaressa huomattava määrä alle 4-vuotiaita lapsia, joiden lukumäärät eivät esiinny tilastossa, koska heistä ei peritä kuljetus- ja pääsymaksua. Lisäksi tilastosta puuttuvat talvisaikaan Korkeasaaressa vierailleet, joiden määrä oli kertomusvuotena noin 15 000–20 000.

Elokuun alussa lopetettiin erillisten maksujen periminen Kissalaaksosta, Apinatalosta ja Karhulinnasta. Tämän toimenpiteen vuoksi lauttamaksua korotettiin vastaavasti. Tällä oli aluksi hieman kävijämääriä alentava vaikutus, mutta myöhemmin tilanne muuttui ennalleen.

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä oli Korkeasaaren eläinkokoelmassa n. 245 eri eläinlajia ja n. 1 200 eläinyksilöä. Uusista eläinhankinnoista mainittakoon neljä vaippapaviaania, kaksi guanakoa, neljä kääpiövuohta, kolme valkohäntäpeuraa, kaksi ruskeaa karhua (Tampereen kaupungin lahjoitus), kuusi malajilaiskarhua, kaksi metsäkissaa, yksi puuma, yksi ahma, kaksi korschakkettua, kolme pesukarhua, kaksi norppaa, yksi majava ja kaksi marabuhaikaraa.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 125 nisäkästä ja 23 lintua.

Kertomusvuoden aikana syntyi Korkeasaaressa noin 250 eläinyksilöä. Näiden lisäksi syntyi noin 2 000 petoeläinten ruokintaan käytettyä kaniinia, marsua ja hiirtä.

Kertomusvuoden aikana kuoli joitakin vanhoja eläimiä sekä tapaturmaisesti yksi uroshirvi. Lisäksi teurastettiin joukko sorkkaeläimiä, joiden vienti ulkomaille ei kuljetuksen aiheuttamien kustannusten takia olisi kannattanut. Niiden lihat myytiin henkilökunnalle.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin eräitä peruskorjaustöitä kuten intendentin asunnon peruskorjaus ja suuren kotkahäkin verkkojen uusiminen. Lisäksi tehtiin eräitä huoneistokorjauksia. Syksyllä jatkettiin edellisenä vuonna aloitettua teiden asfaltointia.

Menot ja tulot

K ä y t t ö m e n o t olivat kokonaisuudessaan 14 667 585 mk, josta 891 705 mk tuli lautakunnan ja viraston, 8 599 378 mk urheiluosaston, 3 209 157 mk ulkoiluosaston, 1 588 945 mk eläintarhaosaston ja 378 400 mk avustusten osalle.

Menoista oli 3 952 277 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 873 087 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 2 060 112 mk alueiden ja yleisten laitteiden kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 3 544 258 mk, josta 2 134 143 mk urheilun ja 1 410 115 mk ulkoilun osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 1 860 666 mk, josta 1 400 751 mk urheilun, 342 318 mk

ulkoilun ja 117 597 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

T u l o t olivat kokonaisuudessaan 3 631 189 mk, josta urheilunohjauksesta 99 442 mk, urheilulaitoksista 2 504 567 mk, ulkoilusta 620 870 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 406 310 mk.

31. Rakennusvirasto

Rakennusviraston virastotalo, Kasarmikatu 21:n kulmatontilla valmistui v. 1960. Jo vuonna 1918 rakennusvirasto oli siirtynyt tällä paikalla sijaitsevaan vanhaan koulutaloon. Rakennus osoittautui alusta alkaen ahtaaksi ja useita osastoja jouduttiin siirtämään vuosien kuluessa eri puolille kaupunkia. Mutta vasta v. 1957 aloitettiin rakentaa uutta virastotaloa, johon kaikki eri osastot aluksi mahtuivat. Varsin pian jouduttiin kuitenkin tilan puutteen takia eri toimistoja ja puisto-osasto kokonaisuudessaan siirtämään muualle mm. Rahatoimiston taloon.

Kun viereinen tontti P. Makasiininkatu 9. v. 1964 oli saatu kaupungin haltuun, ryhdyttiin suunnittelemaan rakennusviraston lisärakennusta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi luonnospiirustukset v. 1966. Tontilla sijaitsevien vanhojen rakennusten purkaminen ja louhintatyöt aloitettiin syksyllä 1967 ja varsinaiset rakennustyöt päästiin alkamaan keväällä 1968. Lisärakennus valmistui v. 1969 loppupuolella.

Virastotaloa Kasarmikatu 21 suunniteltaessa otettiin huomioon rakennuksen mahdollinen laajeneminen viereiselle tontille. Lisärakennus liittyy välittömästi vanhaan osaan ja eri osastot laajenevat kerroksittain. Sisääntulo virastoon on vanhan pääsisäänkäynnin kautta. Rakennustyön yhteydessä rakennettiin eteishallin yhteyteen tila keskitettyä neuvontapalvelua varten ja viraston oma puhelinkeskus. Kulku pihalle on Kasarmikadulta ja molemmat tontit muodostavat yhtenäisen piha-alueen. Ajo autotalleihin tapahtuu Kasarmikadulta.

Vanha rakennus on 9-kerroksinen ja lisärakennus 8-kerroksinen. Virastotalossa on työpaikkoja yhteensä n. 470 hengelle ja viraston eri osastot ryhmittyvät seuraavasti:

1—2 kerros pääsisäänkäynti eteishalleineen sekä hallinnollinen ja yleinen osasto.
3—4 kerros talorakennusosasto.
5—6 kerros katurakennusosasto.
7— kerros vanhassa osassa katurak. osasto ja uudessa osassa puisto-osasto
8—kerros puhtaanapito-osasto.
9—kerros talorakennusosasto.

Lisärakennuksen pohjakerroksessa on kokous- ja näyttelytiloja. Näihin tiloihin on oma sisäänkäynti eteishalleineen P. Makasiininkadulta. Kokous- ja näyttelytilat sekä vanhan osan yleisten töiden lautakunnan kokoushuone ja luentosali muodostavat yhtenäisen yleisen tilojen ryhmän. Ylä- ja alakellarit ovat koko tontin laajuiset. Kellareissa on katusiivessä varasto-, arkisto- ja koneteknillisiä tiloja sekä vanhan ja uuden osan yhteiset B- ja C-luokan väestönsuojat. Pihamaan alla sijaitsevat kellaritilat ovat yhtenäistä autotallitilaa. Autopaikkoja on vanhan ja uuden osan kellareissa yhteensä 105 kpl ja pihamaalla 44 kpl.

HALLINNOLLINEN OSASTO

Hallinnollinen osasto on jaettu *kansliatoimistoon* ja *henkilöasiaintoimistoon.*

Kansliatoimiston tehtävänä on yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintoon liittyvien tehtävien hoitaminen, lautakunnan ja sen asettamien jaostojen esityslistojen ja pöytäkirjojen laatiminen, lautakunnan sekä viraston kirjeenvaihdosta huolehtiminen, kirjaaminen sekä sopimusten ja lainopillisten lausuntojen laatiminen. Kansliatoimisto on lisäksi hoitanut ylimääräisenä tehtävänä kaupunginteatterin ja konserttitalon rakennustoimikuntien kansliatehtävät.

Henkilöasiaintoimiston tehtävänä on rakennusviraston henkilökuntaa koskevien yleisten sosiaalisten tehtävien hoitaminen; sairaus- ja tapaturmakorvausasiain, eläkeasiain yms. valmisteleminen sekä sairausvakuutuslain edellyttämien päivärahojen anominen.

Henkilökunnan vahvuus oli 31. 12. 1969 (v. -68):

19 (19) vakinaista viranhaltijaa
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa
39 (36) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi lainop.kand. Olavi Juuti, kansliatoimiston päällikkönä varat. Eero Tyllinen sekä henkilöasiaintoimiston päällikkönä dipl.ins. Valmu Ranta. Osastosihteerinä toimivat varat. Aimo Himberg ja oikeustiet. kand. Heikki Aho.

Kertomusvuoden aikana vahingoittui kaikkiaan tapaturmaisesti rakennusviraston työmailla 1 233 työntekijää. Heidät oli vakuutettu Vakuutusyhtiö Pohjolassa, mutta kaupunki on vastannut kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista. Nämä Vakuutusyhtiö Pohjolalle suoritetut tapaturmavakuutusmaksut, elinkorot yms. jakautuivat osastoittain markkamääräisesti seuraavasti:

	mk
Hallinnollinen osasto	500
Yleinen osasto	12 410
Konevarikko	49 089
Talorakennusosasto	301 660
Katurakennusosasto	370 414
Puhtaanapito-osasto	238 080
Puisto-osasto	46 491
Yhteensä	1 018 644

Tästä summasta oli vuoden 1969 aikana sattuneiden tapaturmien korvauksia noin 72 % eli 733 424 mk. Loput noin 28 % eli 285 220 mk olivat vahvistettuja elinkorkoja, huoltoeläkkeitä ym.

Kevättalvella vallinnut influenssaepidemia näkyy sairausloma-anomusten mää-

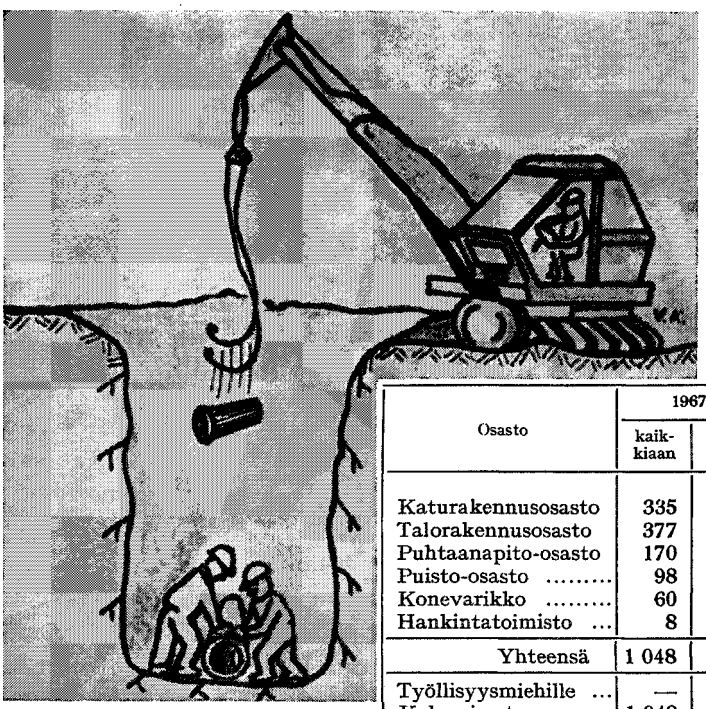

Tapaturmiksi on laskettu myös poliklinikalla käynnit ns. nollapäivät.

V. 1969 sattui tuntityöntekijöille 1 180 työtapaturmaa, joista ns. työllisyysmiesten osuus (n. 5 kk:n aikana) oli 265 tapausta. Tapaturmat ovat jakautuneet vuosina 1967—1969 seuraavasti:

Osasto	1967		1968		1969	
	kaikkiaan	%	Kaikkiaan	%	kaikkiaan	%
Katurakennusosasto	335	26,5	256	25.5	226	24.0
Talorakennusosasto	377	43.6	395	45.9	387	45.0
Puhtaanapito-osasto	170	20.1	160	20.9	141	18.3
Puisto-osasto	98	22.1	95	22.1	83	20.5
Konevarikko	60	24.0	68	27.5	72	29.4
Hankintatoimisto ...	8	20.0	13	26.0	6	11.5
Yhteensä	1 048	28.4	987	29.4	915	27.9
Työllisyysmiehille ...	—	—	636	55.0	265	54.1
Koko virasto	1 048	28.4	1 623	36.0	1 180	31.3

rässä helmikuussa, jolloin kaupungininsinöörille tehtiin sairausloma-anomuksia 1 638 kpl.

Katurakennusosaston sairauslomatilasto on työllisyystöiden aiheuttaman työntekijöiden suuren vaihtuvuuden vuoksi epätodellinen. Sairastaneiden lukumäärä, yli 100 %, johtuu siitä, että lukumäärää on verrattu keskimääräiseen henkilövahvuuteen, mikä on noin 700 työntekijää pienempi kuin maksimivahvuus, 1 990 työntekijää.

Henkilöasiaintoimistossa käsiteltiin kaikkiaan 250 eläkeanomusta, joista Helsingin kaupungin eläkesäännön (HES-vanhan) mukaisia viran- ja toimenhaltijoiden osalta 17 sekä Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön (KVTEL-uuden) mukaisia 8. Työntekijöiden kohdalla olivat vastaavat luvut 132 ja 93 anomusta.

Leskieläkkeet jakautuivat: työsuhteessa kuolleita viran- ja toimenhaltijoita uuden 2 ja vanhan 2, työntekijöitä 8 ja 3 eläkkeellä olevia 4 sekä työntekijöitä 47 ja 3. Kasvatusapua lapsille myönnettiin viran- ja toimenhaltijoiden kohdalla KVTEL:n kautta 1 sekä työntekijöiden kohdalla 2 HES:n sekä KVTEL:n kautta 1.

Eläkkeelle siirtyi iän perusteella viran- ja toimenhaltijoita 7 HES:n ja 4 KVTEL:n mukaan sekä työntekijöitä 58 ja 41, sairauden perusteella viran- ja toimenhaltijoista 1 ja 3 sekä työntekijöitä 22 ja 45, yhteensä HES:n mukaan 88 ja KVTEL:n mukaan 93.

Helsinki-mitali myönnettiin 3 viranhaltijalle ja 5 työntekijälle sekä Kaupunkiliiton ansiomerkki 5 viran- ja toimenhaltijalle ja 49 työntekijälle.

YLEINEN OSASTO

Yleiseen osastoon kuuluvat ne taloudelliset ja tekniset toimistot sekä laitokset, jotka palvelevat koko viraston toimintaa. Nämä ovat: kassa- ja tilitoimisto, hankintatoimisto, järjestelytoimisto ja konevarikko.

Osastolle kuuluvien rakennusvirastoa palvelevien tehtävien lisäksi yleinen osasto antaa lausuntoja kaupungin muille elimille, maksaa palkat myös satamarakennusosaston työmaille, toimii kaupungin yhteishankintaelimenä, vuokraa eräitä tarvikkeita ja työkoneita sekä suorittaa tilaustöitä kaupungin toisille laitoksille.

Osaston vs. päällikkönä toimi dipl.ins. Eero Puomi, kassa- ja tilitoimiston päällikkönä dipl.ekon. Ulla Kontula, hankintatoimiston päällikkönä ekon. Leo Molander, järjestelytoimiston vt. päällikkönä dipl.ins. Martti Kuikka sekä konevarikon vs. päällikkönä ins. Erkki Katajisto.

Toiminta

Osastossa on kehitetty edelleen varsinaisten menojen määrärahojen käyttösuunnittelua ja velvotteiden valvontaa. Varastotoimintaa on ollut pääasiassa Oulunkylän varastolla. Järjestelytoimisto on kiinnittänyt edelleen huomiota palkkausmenetelmiin ja eräisiin organisatiokysymyksiin.

Oma työkonekanta on poistojen vuoksi pysynyt likimain entisenä. Vuoden vaihteessa oli työmaiden käytössä 267 omaa ja 138 vuokrattua suurempaa työkonetta.

Kassa- ja tilitoimisto

Kassa- ja tilitoimiston päällikkönä toimi kamreeri, dipl.ekon. Ulla Kontula 28. 7. -69 saakka ja siitä lähtien viransijaisena, apul.kamreeri, sosionomi Erik Rosenberg.

Kassa- ja tilitoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31. 12. 1969 (v. -68).

22(22) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
12 (9) työsopimussuhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä.

Tapaturmat, äitiyslomat ja pitkäaikaiset sairaudet ovat rasittaneet kassa- ja tilitoimiston henkilökuntaa poikkeuksellisen runsaasti vuoden 1969 aikana, mistä syystä on jouduttu palkkaamaan työsuhteista lisätyövoimaa. Palkkalaskentajaoksen ryhmäesimies toim.apulainen Gertrud Strömberg siirtyi 40 vuoden palvelusajan jälkeen eläkkeelle 1. 10. 1969.

Toiminta

Kassa- ja tilitoimiston tehtävät jakautuivat:

— kirjanpitoon
— palkkalaskentaan sekä
— kassatoimeen

Tilitositteita kertyi yhteensä seuraavasti:

	1969 kpl	1968 kpl
— maksumääräyksiä	72 401	76 754
— kassatositteita	17 883	18 562
— muistiotositteita	4 879	5 821
yhteensä	95 163	101 137
Laskutuksia (ei puht. pitolaskutusta)	8 232	8 525
Lähetteitä	1 108	1 179
Tilivientejä	n. 191 400	n.221 650
Postisiirtomääräyksiä	16 771	18 931
Pankkisiirtomääräyksiä	11 125	11 911

Työllisyystyöt vaikuttivat vuoden 1968 lukumääriin, joten luvut eivät ole keskenään vertailukelpoisia.

Hallinnollinen momenttikirjanpito suoritettiin kahdella Exacta-kirjanpitokoneella. Sivutuotteena saatujen tietojen lävistykset reikäkorteille annettiin primääritietoina TKK:lle, jossa alamomenttikirjanpito suoritettiin.

Velallisten reskontrakirjanpito suoritettiin myös Exacta-koneella ja velkojain reskontrakirjanpito kahdella Addo-kirjanpitokoneella.

Sekä tunti- että kuukausipalkkalaskenta suoritettiin TKK:ssa palkkalaskennan antamien aikailmoitusten mukaisesti.

Rakennusvirasto toimii itsenäisenä kassavirastona ja kassanvaihto oli vuonna 1969 mk 11 720 468 (v. 1968 mk 11 853 329).

Satamalaitoksen satamarakennusosaston tuntipalkat maksettiin entiseen tapaan rakennusviraston kassa- ja tilitoimiston tuntipalkkojen kassanhoitajien toimesta.

Määrärahojen käyttö sekä kaupungin muille virastoille ja yksityisille suoritetut työt v. 1969 olivat seuraavat:

	1969	1968
Talousarviovuoden määrärahojen käyttö	164 192 859	151 090 266
Ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	57 446 405	54 494 085
Työllisyysmäärärahojen käyttö	6 762 869	16 985 112
Kaupungin muille virastoille ja laitoksille suoritetut työt	19 909 854	26 773 956
Yksityisille suoritetut työt	8 474 538	1 710 970
yhteensä	256 786 525	251 054 392

Yksityisille suoritettujen töiden markkamääriä ei voida vertailla toisiinsa, sillä v. 1969 mukaanotettu puhtaanapitolaskutus ei sisälly vuoden 1968 lukuun.

Rakennusviraston tulot olivat vuonna 1969 yhteensä mk 26 535 379 (v. 1968 mk 26 263 815).

Rakennusviraston menot vuosina 1960—1969 [1])
Byggnadskontorets utgifter åren 1960—1969 [1])
Expenditure of the Office, 1960—1969 [1])

Vuosi År Year	Tilivuoden määrärahojen käyttö Förbrukning av räkenskapsårets anslag Sums used during financial year mk	Ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö Förbrukning av överförda anslag från tidigare år Sums transferred from previous year used mk	Työllisyystyöt Sysselsättningsarbeten Provision of work mk	Kaupungin muille virastoille suoritetut työ Arbeten för stadens övriga ämbetsverk Work for other city departements and authorities mk	Yksityisille suoritetut työt Arbeten för privata uppdragsgivare Work for private people mk	Menot yhteensä Utgifter sammanlagt Total expenditure		Muuntokerroin Transponeringskoefficient Conversion coefficient	Kaup. asukasluku Stadens invånarantal City population	Menot asukasta kohden Utgifter per invånare Expenditure per inhabitant mk
						Todelliset Verkliga Actual mk	Muunnettuina Transponerade Converted mk			
1960	46 992 571	19 868 316	2 586 150	16 213 426	9 123 211	94 783 674	136 488 490	1.44	448 315	304,—
1961	53 534 317	27 784 497	1 038 080	22 122 891	2 727 692	107 207 477	153 306 692	1.43	457 121	335,—
1962	66 707 846	25 173 535	640 602	21 160 712	5 430 781	119 113 476	166 758 866	1.40	467 371	356,—
1963	68 708 758	40 602 272	141 141	20 020 636	1 330 829	130 803 636	177 892 944	1.36	477 110	372,—
1964	89 012 161	42 457 928	1 817 168	9 607 291	751 871	143 646 419	178 121 559	1.24	487 422	365,—
1965	104 096 275	62 692 704	6 016 993	10 594 849	1 933 799	185 334 620	220 548 197	1.19	494 796	445,—
1966	168 267 387	41 963 944	8 518 025	23 109 495	1 307 503	243 166 357	284 504 637	1.17	507 283	560,—
1967	144 236 048	61 271 585	11 207 448	24 952 443	1 200 146	242 861 670	274 433 687	1.13	516 472	531,—
1968	151 090 266	54 494 085	16 985 112	26 773 956	1 710 970	251 054 392	258 586 023	1.03	522 307	495,—
1969	164 192 859	57 446 405	6 762 869	19 909 854	3 919 901	252 231 888	252 231 888	1.00	525 628	479,—

[1]) Menot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.
[1]) Utgifterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».
[1]) Actual expenditure and expenditure converted according to the official Wholesale price index 1913 = 100.

Rakennusviraston tulot vuosina 1960—1969 [1])
Byggnadskontorets inkomster åren 1960—1969 [1])
Income of the Office, 1960—1969 [1])

Vuosi År Year	Todelliset Verkliga Actual	Muunnettuina Transponerade Converted	Muuntokerroin Transponeringskoefficient Conversion coefficient	Vuotuinen lisäys (+) » vähennys (—) Årlig ökning (+) » minskning (—) Yearly increase (+) » decrease (—)
1960	8 370 108	12 052 955	1.44	+ 20.7 %
1961	8 131 635	11 628 238	1.43	— 3.5 %
1962	14 550 740	20 371 036	1.40	+ 75.0 %
1963	17 812 055	24 224 394	1.36	+ 18.8 %
1964	18 554 361	23 007 407	1.24	— 5.3 %
1965	23 462 369	27 920 219	1.19	+ 22.2 %
1966	25 577 901	29 926 144	1.17	+ 7.1 %
1967	25 593 187	28 920 301	1.13	— 3.4 %
1968	26 263 815	27 051 729	1.03	— 6.7 %
1969	26 535 379	26 535 379	1.00	— 1.9 %

[1]) Tulot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.
[1]) Inkomsterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».
) Actual income and income converted according to the official Wholesale price index 1913 = 100.

Hankintatoimisto

Hankintatoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31. 12. 1969 (v. -68):

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäistä viranhaltijaa,
12 (12) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä
51 (50) työntekijää.

	mk
Varaston arvo 1. 1. 1969	2 239 838
Vuoden aikana ostetun tavaran arvo	11 937 790
Vuoden aikana käytetyn tavaran arvo	11 800 051
Varaston arvo 31. 12. 1969 ..	2 377 577

Tavaratoimitukset rakennusviraston työmaille ja kaupungin muille laitoksille jakautuivat markkamääräisesti seuraavasti:

	mk
Hankintatoimisto	96 010
Konevarikko	118 391
Talorakennusosasto	3 101 911
Katurakennusosasto	5 835 388
Puhtaanapito-osasto	793 095
Puisto-osasto	213 964
Satamalaitos	542 291
Muut kaupungin laitokset	1 099 001
yhteensä	11 800 051

Hankinnat

Pääasiallisimmat tavaranhankinnat tehtiin kertomusvuoden aikana lähinnä seuraavilta hankkijoilta:

Oy Julius Tallberg Ab, Kesko Oy, Neste Oy, Paraisten Kalkkivuori Oy, Helsingin kaupungin Puutavara- ja polttoainetoimisto, Oy Renlund Ab, SOK, Oy Starckjohann & Co Ab ja Teboil Oy.

Sahatun puutavaran hankinnat Helsingin kaupungin puutavara- ja polttoainetoimistolta olivat kuuden viimeisen vuoden ajalta seuraavat:

	std
1964	2 912 025
1965	3 184 645
1966	2 584 373
1967	2 237 517
1968	3 106 323
1969	2 001 618

Kaupungin eri laitoksille ja virastoille on hankinnat hoidettu hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara on toimitettu liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.

Toimiston suorittamien aine- ja kulutustarvike- sekä kone- ja kalustohankintojen kokonaisarvo oli 31 838 181 mk.

Tulot

Toimistolla oli kertomusvuoden aikana vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista 26 161 mk sekä suoritetuista kuljetuksista 36 692 mk.

Järjestelytoimisto

Järjestelytoimiston päällikön tehtäviä hoiti 1. 3. 1969 lähtien dipl.ins. Martti Kuikka.

Järjestelytoimiston henkilökunta 31. 12. 1969 (v. -68).

1 (1) vakinainen viranhaltija
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa
11 (12) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä
1 (—) työsopimussuhteessa oleva tuntipalkkainen toimihenkilö

Järjestelytoimiston tehtäväkenttä on 1969 aikana säilynyt pääosiltaan muuttumattomana. Tutkimus- ja selvitystehtävien lisäksi on toimistossa hoidettu työsuhde- ja palkkausasioita, työturvallisuuden valvontaa, väestösuojelutoiminnan aiheuttamia järjestelyjä sekä rakennusviraston henkilökunnan koulutusjärjestelyjä. Toimistolle ovat edelleen kuuluneet eräät konttoripalvelutehtävät. Erikoistehtävinä ovat olleet virastoa koskevien julkaisujen toimitustyöt. Toimiston edustajia on ollut jäseninä sekä viraston että myös osittain sen ulkopuolella toimineissa työryhmissä.

Huomattavin toimistossa tapahtuva muutos on ollut siirtyminen uusiin toimitiloihin ja takaisin muun viraston yhteyteen.

Työntutkimuksia on edelleen suoritettu katurakennus-, talorakennus- ja puisto-osastolla sekä konevarikolla. Pääpaino on ollut työmenekkien mittaamisessa aikatutkimuksien avulla.

Selvitystehtävistä on osa aiheutunut uuden toimitalosiiven valmistumisesta ja sen seurauksena olleesta virastotalojen tilojen määrän ja käyttöasteen muutoksista. Toimistosuunnittelun ja laskentatoimen kehittämisessä on toimisto avustanut vuoden aikana katurakennus- ja puisto-osastoa.

Työsuhde- ja palkkausasioihin liittyen on edelleen kehitetty virastolle sopivia palkkausjärjestelmiä sekä hoidettu sen piirissä työehtosopimusneuvotteluja edeltävät valmistelutehtävät.

Työturvallisuustoiminta on valvottu paitsi tarkastusten myös tapaturmista laadittujen tilastojen avulla. Valistustyötä on suoritettu varsinkin vuoden aikana tapahtuneen uusien rakennustöiden järjestelyohjeiden voimaanastumisen johdosta. Virastolle on laadittu oma työturvallisuusopas.

Koulutustoiminnan osalta mainittakoon, että rakennusviraston henkilökunnasta on osallistunut erilaisille kursseille tai vastaaviin valistustilaisuuksiin yhteensä 1 139 henkilöä.

Aloitetoimintaan liittyen on järjestelytoimisto antanut lausuntoja 11 aloitteesta.

Konevarikko

Konevarikko jakaantuu *konekorjaamoon, autokorjaamoon* ja *konevarastoon.*

Konevarikon henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31. 12. 1969 (v. -68):
18 (18) vakinaista viranhaltijaa,
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,
21 (21) työsopimussuhteessa olevaa kk. palkkaista toimihenkilöä,
241 (241) työntekijää.

Vs. varikon päällikkönä toimi ins. Erkki Katajisto.

Konekorjaamo on suorittanut vuoden aikana konevarikon työkoneiden korjauksia sekä laskutusta vastaan konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin kaikille laitoksille. Konekorjaamon sähkötyöryhmä on huolehtinut rakennusviraston sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista.

Autokorjaamo on suorittanut pääasiallisesti kaupungin omistamien autojen korjauksia, palolaitosta ja liikennelaitosta lukuunottamatta. Se on huolehtinut myös yleistraktorikalustosta sekä puhtaanapitokoneista ja -välineistä. Autokorjaamolla käytettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 6 411 kuorma-, henkilö-, pakettiautoa ja erikoisautoja sekä traktoreita erilaisissa korjauksissa, minkä lisäksi suunnilleen samalle määrälle ajoneuvoja suoritettiin huoltotoimenpiteitä.

Suoritetut työt jakautuivat laskutuksen mukaan seuraavasti:

	mk
Hankintatoimisto	1 251 057
Katurakennusosasto	768 537
Talorakennusosasto	522 920
Puhtaanapito-osasto	1 278 065
Puisto-osasto	160 629
Satamalaitos	164 940
Konevarasto	21 315
Muut kaupungin laitokset	336 419
Yhteensä	4 503 882
Puolivalmiita töitä	336 061
Yhteensä	4 839 943

Vuoden aikana jakautuivat konevaraston työkoneiden vuokratulot seuraavasti:

	mk
Katurakennusosasto	2 762 284
Puhtaanapito-osasto	1 071 715
Puisto-osasto	233 622
Satamalaitos	378 850
Talorakennusosasto	407 924
Muut kaupungin laitokset	28 824
Yhteensä	4 883 219

Työtilauksia saatiin vuoden aikana konekorjaamolle 4 115 kpl ja autokorjaamolle 6 411 kpl eli yhteensä 10 526 kpl.

Konevarasto on hoitanut sen hallussa olevia työkoneita ja luovuttanut niitä rakennusviraston ja satamalaitoksen satamarakennusosaston työmaiden käytettäväksi, valvonut koneiden käyttöä, huoltoa ja hoitoa työmailla, sekä varastoinut ja hoitanut konevarikon käyttöön varattuja tarvikkeita ja varaosia.

Omien koneiden työhönsijoituksia tapahtui vuoden aikana 2 368 kertaa.

Vieraita koneita vuokrattiin vuoden aikana 396 kertaa.

TALORAKENNUSOSASTO

Talorakennusosastoon kuuluvat *suunnittelutoimisto, työtoimisto* ja *koneteknillinen toimisto.*

Henkilökunnan vahvuus 31. 12. 1969 (v. -68):

58 (60) vakinaista viranhaltijaa,
146 (136) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä. Näistä oli arkkitehteja 26 ja insinöörejä 36. Osaston päällikkönä toimi vs. kaup. arkkit. Sakari Siitonen.

Suunnittelutoimiston päällikkönä toimi vs. I apul. kaup. arkkit. Ossi Leppämäki.

Ulkopuolisten arkkitehtitoimistojen suunnittelutöitä valvoi II apul.kaup. arkkit. Mikko Karjanoja.

Työtoimiston päällikkönä toimi työpääll. Esko Toivola.

Koneteknillisen toimiston päällikkönä toimi I koneins. Heikki Ranki.

Työntekijät

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä urakoitsijatyöt mukaanluettuna 1 490 henkilöä 1. 1. 1969 ja 1 339 henkilöä 31. 12. 1969.

Toiminta

Osaston tehtävänä on huolehtia kaupungin yleisiin töihin sisältyvien uudisrakennusten ja rakennusten perusparannusten suunnittelu-, rakentaja- ja rakennuttajatehtävistä. Osaston arkkitehdit ja insinöörit ottavat asiantuntijoina osaa eri hallintokuntien suorittamaan rakennuskohteiden esisuunnitteluun. Osasto suorittaa eri hallintokuntien tilauksesta rakennusten korjaus- ja kunnossapitotöitä. Lisäksi osasto suorittaa kaupungin rakennusten lämmöntarkkailua sekä lämmitys-, sähkö- ja ilmanvaihtolaitteiden kausitarkastuksia.

Yleisten väestönsuojien ja asuntoalueitten yhteisväestönsuojien suunnittelu ja rakennuttaminen kuuluu talorakennusosaston tehtäviin.

Osasto on toimintavuoden alusta ottanut käyttöön uuden työkohteiden suunnittelumääräyksen, jossa asiakirjassa on nimetty rakennuttajan työryhmän jäsenet ja heidän tehtävänsä sekä suunnittelijain tehtävät. Suunnittelumääräyksessä on annettu suunnittelutehtävän aikataulu ja yksityiskohtaiset ohjeet eri vaiheissa laadittavista asiakirjoista.

Rakennusvirasto kuuluu jäsenenä rakennusalan ATK-ryhmään. Talorakennusosasto on kuluneena vuonna laatinut rakennusselityksen ja rakennustapaselityksen mallit, joiden nimikkeistöt ovat yhdenmukaiset Rakennus-ATK:n nimikkeiden kanssa. Kustannuslaskennan ja jälkilaskennan nimikkeistöt ja kooditukset on yhdenmukaistettu Rakennus-ATK:n käyttämiä vastaaviksi.

Suunnittelutoimisto

Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 94. Näistä oli 52 kohdetta suunnittelutoimiston tehtävänä ja 42 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Toimiston rakennesuunnittelijat laativat rakennepiirustukset 38 työtä varten. Ulkopuolisilla rakennussuunnittelutoimistoilla oli tekeillä yhteensä 31 eri rakennuksen töiden suunnittelu. Lisäksi on yleisiä väestönsuojia ollut suunnitteilla yhteensä 13, joista ulkopuolisilla suunnittelijoilla on ollut tekeillä 4 yleissuunnitelmaa. Omia rakenne- ja maastotutkimustöitä on tehty 32 kpl.

Tärkeimmistä vireillä olleista suunnittelutöistä mainittakoon seuraavat rakennuskohteet:

Yleisen kunnallishallinnon rakennukset: konsertti- ja kongressitalo, kaupungintalon kortt. 30 saneeraus, korttelin 31 saneeraus sekä Vallilan virastotalo.

Sairaalatoimen rakennukset: Laakson sairaalan muutos- ja perusparannustyöt, Nikkilän ja Röykän sairaalan uudet henkilökunnan asuinrakennukset, Nikkilän sairaalan rakennus n:o 32:n muutos- ja perusparannustyö, Sairaanhoitajakoulu, Itäinen lääkäriasema, Kivelän sairaalan hoitaja-asuntolan muutostyö, Nikkilän sairaalan autohuoltorakennus sekä Röykän sairaalan uusi keittiörakennus ja rakennus n:o 1:n perusparannustyö.

Huoltotoimen rakennukset: Myllypuron sairaskoti ja sen henkilökunnan asuinrakennus, Pukinmäen ja Laajasalon vanhusten asuntolat, Kontulan vanhusten huollon keskus sekä Tervalammen työlaitoksen hoidokkirakennus ja aluelämpökeskus.

Lastensuojelutoimen rakennukset: Järvenpään vastaanottokoti, Hyvösen lastenkoti, Oulunkylän erityislastenkoti, Nuorten työkoti, Mellunkylän vastaanottokodin D-os. ja Killinmäen keskuslaitos.

Lastentarhain rakennukset: Kannelmäen toinen, Pihlajamäen toinen, Leppäsuon, Tapanilan, Tapaninvainion, Roihuvuoren, Veräjämäen, Kotikallion, Vuosaaren ja Santahaminan lastentarhat.

Kansakoulurakennukset: Jakomäen, Yliskylän, Kontulan, Mellunmäen, Puotinharjun, Vuosaaren ja Tahvonlahden uudet koulurakennukset sekä Kallion kansakoulun muutos- ja perusparannustyö.

Kirjastotoimen rakennukset: Töölön kirjastotalo ja pääkirjaston uudelleenjärjestely.

Ammattioppilaitokset: Lauttasaaren koulukiinteistön muutos- ja perusparannustyö, hammasteknikkokoulu, kultaseppäkoulun optikko-opiston rakennukseksi.

Rakennusviraston rakennukset: Vuosaaren, Kyläsaaren, Viikin puhdistamojen ja Kyläsaaren jätteidenpolttolaitoksen laajennustyöt sekä viraston toimitalo P. Makasiinink. 9.

Väestönsuojat: Graniittitien, Liusketien, Myllypuron, Kontulan ja Jakomäen asuntoalueiden yhteisväestönsuojat, Erottajan-Korkeavuorenkadun kalliosuojan laajennustyö sekä Dagmarinkadun ja Messeniuksenkadun yleiset väestönsuojat.

Koneteknillinen toimisto

Koneteknillinen toimisto hoitaa talorakennusosaston rakennuskohteiden LVI-, sähkö- ja teletekniset sekä muut konetekniset rakennuttajatehtävät, antaa asiantuntija-apua kaupungin eri laitoksille ja hallintokunnille sekä valvoo liikelaitoksia lukuun ottamatta kaupungin kiinteistöjen LVI-, säätö- ja sähkölaitteiden hoitoa ja kuntoa. Suunnittelutehtävät on uudisrakennusten osalta hoidettu pääasiassa ulkopuolisten suunnittelutoimistojen avulla.

Asennustyöt on teetetty urakoitsijaliikkeillä. Toimiston uutena toimintamuotona on aloitettu kiinteistöjen sähkölaitteiden kausitarkastukset. Tämä toiminta yhdessä aikaisemmin aloitetun LVI-säätölaitteiden kausitarkastuksen kanssa on osoittautunut sangen tarkoituksenmukaiseksi käyttökustannusten pienentäjänä ja käyttövarmuuden lisääjänä.

Talorakennusosaston työkohteisiin käytetyt määrärahat

	1969 mk	1968 mk
Yleisen kunnallishall. rakennukset	15 165 266	8 973 406
Oikeus ja järjestystoim. rakennukset	72 462	365 052
Palotoimen rakennukset	36	—
Sairaalatoimen rakennukset	5 224 229	5 602 160
Huoltotoimen rakennukset	12 631 477	9 055 891
Lastensuojelutoimen rakennukset	1 298 746	2 828 554
Kansakoulujen rakennukset	13 108 616	12 052 065
Ammattioppilaitost. rakennukset	781 054	3 145 337
Lastentarhain rakennukset	1 241 072	2 274 730
Kirjastorakennukset	1 340 786	90 712
Museorakennukset .	459 164	319 243
Erinäiset rakennukset	6 595 286	5 149 006
Urheilu- ja retkeilytoim. rakennukset	585 702	4 218 269
Väestösuojat	4 665 355	5 174 571
Eri laitosten laskuun suoritetut vuosikorjaustyöt	2 936 567	2 460 212
Eri laitosten peruskorjaustyöt	1 642 067	1 609 445
Yhteensä	67 747 885	63 318 653

Työtoimisto

V. 1969 valmistuneet rakennukset:

Urakalla:

	m³	m³
Pukinmäen vanhusten asuintalo	15 790	
Yliskylän kansakoulu	20 250	
Nikkilän sairaalan asuntolat	10 675	
Nikkilän sairaalan juurikaskellari	1 770	
Röykän sairaalan asuntola	3 790	
Tervalammen työlait. aluelämpökeskus	630	
Vuosaaren ja Siltamäen tilap. kansak.	1 120	
Siilitien leikkikenttärakennus	545	54 570

Omana työnä:

	m³	m³
Virastotalo P. Makasiinink. 9	28 500	
Puotinharjun kansalaiskoulu	24 900	
Koskelan sairaskodin G-rak. saneeraus	18 200	
Laakson sair. itäisen potilasrak. san.	27 080	
Tuomarinkylän kartanon B-rak. saneeraus	975	
Kannelmäen lastentarha	2 750	102 405
Yhteensä		156 975

Lisäksi eräitä pienehköjä saneeraustöitä.

Uudisrakennus- ja saneeraustyöt 1. 1. 1970:

Urakalla:

	m³	m³
Konserttitalo	94 000	
Töölön kirjasto	11 200	
Myllypuron sairask. henkilökunnan asunt.	9 830	
Nuorten työkoti	3 100	
Tervalammen työlaitoksen hoidokkirakennus	8 200	
Mellunkylän vastaanottokoti, uusi osa	3 800	
Mellunkylän vastaanottokoti, vanha osa	1 600	131 730

Omana työnä:

	m³	m³
Kaupungintalon saneeraus	54 000	
Kortteli 31 saneeraus	23 520	
Myllypuron sairaskoti	50 950	
Kontulan kansakoulu	18 385	
Mellunmäen kansakoulu	15 880	
Kallion kansak. saneeraus	28 725	
Kivelä-Hesperian B-tornitalon muutos	24 900	
Moottoriajoneuvokorjaamo	29 140	
Laakson sair. läntisen potilasrak. san.	26 590	272 090
Yhteensä		403 820

Kalliosuojien sisärakennetyöt:

	m²
Graniittitien kalliosuoja	1 500
Liusketien kalliosuoja	1 300
Erottajan kalliosuoja	5 280

KATURAKENNUSOSASTO

Katurakennusosastoon kuuluvat *suunnittelutoimisto* ja *työtoimisto* sekä välittömästi osastopäällikön alaisena yli-insinööri.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1969:
140 vakinaista viranhaltijaa,
1 tilapäinen viranhaltija,
170 työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi katurakennuspäällikkö, dipl. ins. Hans Korsbäck.

Työtoimiston päällikkönä toimi I apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl. ins. Seppo Hirvonen ja suunnittelutoimiston päällikkönä II apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl. ins. Paavo Hyömäki 2. 8. 1969 saakka sekä 1. 11. 1969 lukien dipl. ins. Risto Nurmisalo, joka siihen saakka oli hoitanut yli-insinöörin tehtäviä.

Työntekijät

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä 1.1.1969 1 866 henkilöä ja 31. 12. 1969 918 henkilöä.

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuuluu: suunnitella katurakennusosaston tehtäväksi annetut katujen, teiden, siltojen, viemäreiden, viemäriveden puhdistuslaitosten ja pumppaamojen, urheilukenttien ja -laitteiden rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöt sekä laatia yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kanssa suunnitelmat asemakaavoitettavien alueiden viemäröimiseksi ja uusien tai uusittaviksi ehdotettujen katujen tasaamiseksi.

Työtoimiston tehtäviin kuuluu: johtaa ja valvoa katurakennusosaston omalla työvoimalla suoritettavia em. rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotöitä sekä antaa vastaavia töitä urakoitsijalle ja valvoa niitä. Työtoimisto suorittaa myös johtoverkkoihin liittyviä töitä kaupungin vesilaitokselle ja sähkölaitokselle.

Katurakennustoiminta on jaettu alueellisesti neljään katurakennuspiiriin, joiden kunkin johdossa on piiri-insinööri. Näiden lisäksi muodostavat kadunpäällystystyöt ja viemärityöt kummatkin oman, koko kaupungin alueen käsittävän erityispiirin. Katu- ja viemärityöt on suoritettu pääasiallisesti kaupungin omalla työvoimalla, mutta asfalttipäällystystöitä, siltoja, jätevedenpuhdistamoja ym. on annettu erikoisliikkeiden suoritettavaksi urakalla.

Katurakennusosastolla on tielaboratorio, vesiensuojelulaboratorio sekä mittaus- ja maaperäntutkimusryhmä.

Kuten edellisenäkin vuonna on katurakennusosasto hoitanut yksityistielaissa tarkoitetun tielautakunnan käsittelemien asioiden valmistelun.

Kokonaisbruttomenoista 104,03 Mmk oli katurakennusosaston välittömiä kustannuksia 93,38 Mmk. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 77,96 Mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamoiden ja pumppaamoiden käyttökustannukset yhteensä 15,42 Mmk. Kustannusten jako käy ilmi yksityiskohtaisemmin seuraavasta yhdistelmästä:

Uudisrakennustyöt:

	Mmk	Mmk
— kadut	33,94	
— viemärit pumppaamoineen	24,94	
— puhdistamot	18,82	
— urheilulaitokset	0,26	77,96
Korjaus- ja kunnossapitotyöt:		
— kadut ja viemärit	4,13	
— liikennemerkit ja pienet liikennejärjestelyt	2,09	
— katuvalaistus	5,51	
— yleiset vesipostit	0,30	12,03
Käyttö ja hoito:		
— puhdistamot ja pumppaamot	3,39	3,39
Yhteensä		93,38

Kadut, tiet ja yleiset paikat

Katujen korjaus-, kunnossapito- ja päällystystyöt:

Päällystettyjen katujen kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 1 565 523 mk.

Päällysteiden uusimiskustannukset olivat yhteensä 841 919 mk.

Uudelleenpäällystyksissä ja uusien katujen päällystämisessä ylitettiin ensimmäinen kerta miljoonan neliön raja.

Sorateiden kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 532 226 mk.

Pääosa päällystystöistä suoritettiin osaston tilauksien mukaan urakoitsijoiden toimesta.

Eri päällystyslajien jakautuma oli seuraava:

Ajoradat:	
— valuasfalttipäällysteet	56 700 m²
— hiekka-asfalttipäällysteet	285 900 „
— asfalttibetonipäällysteet	186 200 „
— kantavan kerroksen bitumisorapäällysteet	306 800 „
Jalkakäytävät:	
— valuasfalttipäällysteet	6 200 „
— asfalttibetonipäällysteet	98 200 „
Pihat ja paikoitusalueet:	
— asfalttibetonipäällysteet	33 800 „
Kanavapäällysteitä	13 200 „
Kivikatuja muutettu asf. päällysteisiksi	14 300 „
Yhteensä	1 001 300 m²

Ajoratojen paikkauksiin käytettiin etupäässä talvi- ja kevätkaudella yhteensä 1 750 tn valuasfalttia ja 160 tn asfalttibetonia.

Omana työnä suoritettiin ajoratojen paikkausta kylmällä bitumiliuosmassalla (Korsal-massa) 1 750 tn (vastaa n. 3 km 7 m:n levyistä katua kokonaan päällystettynä) ja valuasfaltilla 1 392 tn (vastaa n. 2,8 km kokonaan päällystettyä 7 m:n levyistä katua).

Suurimmista päällystystöistä mainittakoon:

Valuasfaltilla:

— Ruoholahden silta
— Mannerheimintien Lapinmäentien risteys
— Hakaniemen silta
— Kulosaaren silta
— Konalantien sillat

Hiekka-asfalttibetonilla:
— Mannerheimintien välillä Lehtikuusentie—Lapinmäentie
— Nuijamiestentie välillä Kivihaantie—Pirkkolantie
— Huopalahdentie
— Meripellontie

Asfalttibetonilla:
— Paciuksenkatu
— Vuotie

Bitumisoralla:
— Itäväylä välillä Marjaniemen liittymä—Meripellontie
— sisempi Kehätie välillä Lahdentie—Myllypuro

Katuvalaistus

Katuvalaistuksen ja sinisen alueen satamavalaistuksen kustannukset olivat yhteensä 5 516 788 mk.

Liikennejärjestelyt:

Kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnittelulautakunnan määräyksestä tehtiin lukuisia suurehkoja liikennejärjestelyjä. Suurimpia näistä olivat:
1. Rautatientorin liikennejärjestelyt
2. Lauttasaaren sillan liikennejärjestelyt
3. Aleksis Kiven- ja Sturenkadun risteyksen liikennejärjestelyt
4. Huopalahdentien liikennejärjestelyt

Wallininkadun silta iltavalaistuksessa.
Wallinsgatans bro i aftonbelysning.
The bridge of Wallininkatu in eveninglight.

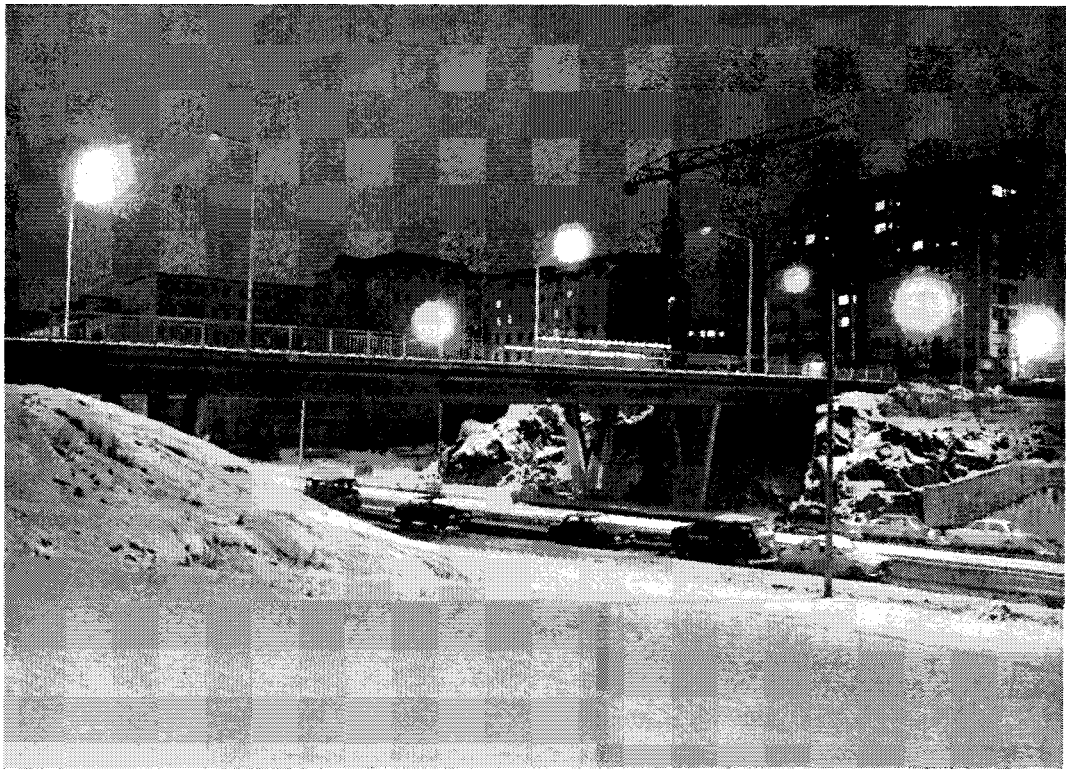

Yleiset vesipostit

Yleisten vesipostien, Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutuksen, hoidon ja kunnossapidon kustannukset olivat yhteensä 308 834 mk.

Uudet kadut, liikenneväylät ja tiet

Uusien katujen, liikenneväylien ja teiden sekä niihin laskettavien muiden töiden kustannukset olivat yhteensä 33 943 273 mk, josta työllisyystöiden osuus oli 380 542 mk.

Uusia katuja rakennettiin seuraavat neliömetrimäärät:

Ajorataa	350 401 m²
Polkupyörätietä	4 766 „
Jalkakäytävää	86 268 „
Yhteensä	441 435 m²

Kertomusvuonna rakennettujen katujen ja katuosuuksien yhteispituus oli 47 629 m.

Kadunrakentamistöistä valtaosa on suoritettu esikaupunkialueilla, joissa asemakaavoitettujen alueiden teiden rakentamista kaduiksi on jatkettu ja kokonaan uusia liikenneväyliä rakennettu.

Huomattavimmista kadunrakennustöistä mainittakoon Mikkolantien (pituus 1 814 m, pinta-ala 3 908 m²), Konalantien (pituus 2 220 m, pinta-ala 10 050 m²), Klaukkalantien (pituus 628 m, pinta-ala 6 174 m²), Kehätien (pinta-ala 12 000 m²), Tattariharjunkadun (pituus 1 460 m, pinta-ala 18 500 m²), Jakomäen katujen (pituus 1 765 m, pinta-ala 19 799 m²), Itäväylän välillä Marjaniemen risteys—Kuusistonlinnantien jatke; molemmat ajoradat (pituus 1 120 m, pinta-ala 26 100 m²), Mellunmäentien (pituus 235 m, pinta-ala 2 560 m²) ja Reiherintien (pituus 890 m, pinta-ala 13 590 m²) rakentaminen.

Liikennemerkki- ja ajoratamerkintä- sekä suojakaidetöitä tehtiin seuraavasti:

Kaistaviivoja maalattu	176 718	jm
Kaistaviivoja tehty massasta	7 696	„
Paikoitusviivoja maalattu	41 576	„
Reunaviivoja maalattu	44 925	„
Reunaviivoja tehty massasta	1 361	„
Suojateitä maalattu	31 459	„
Seeprasuojateitä maalattu	6 276	m²
Seeprasuojat. tehty massasta	14 754	„
Ajoratanuolia tehty massasta	19	kpl
Linja-autopysäkkejä maalattu	811	„
Uutta suojakaidetta tehty	646	jm
Suojakaiteita korjattu	2 037	„
Suojakaiteita maalattu	6 967	„
Uusia liikennemerkkejä asennettu	1 201	kpl
Liikennemerkkejä uusittu	4 796	„
Liikennemerkkejä oikaistu	11 053	„
Tankoja uusittu	1 473	„
Liikennemerkkejä poistettu	187	„
Liikennemerkkitankoja maalattu	1 898	„
Liikennemerkkejä pesty ja puhdistettu	5 366	„
Maalia käytettiin kaikkiaan	14 892	kg

Edellämainittujen töiden kustannukset nousivat yhteensä 2 093 804 markkaan, josta liikenteen järjestelyihin varattua määrärahaa käytettiin 1 429 579 markkaa ja kunnossapitomäärärahasta liikenne- ja kaistamerkkeihin varattua määrärahaa 664 225 markkaa.

Toiminta

Osaston toiminnan taloudellinen tulos v. 1969 käy ilmi seuraavasta talousarviossa olevien menojen ja tulojen sekä kirjanpidon osoittamien todellisten menojen ja tulojen välillä tehdystä vertailusta:

Menot:

	Määrärahaa kaikkiaan Mmk	Menot Mmk	Siirto seur. v:lle Mmk	Säästö Mmk
Varsinaisten menojen osalta	27,32	25,70	1,34	0,34
Pääomamenojen osalta	116,67	73,42	43,22	0,01
Yhteensä	143,99	99,12	44,56	0,35
Käyttövaroista myönnetty	0,45	0,13	0,31	0,01
Työllisyysmäärärahoista myönnetty	5,59	4,78	0,81	—

Tulot:

Talousarvioon merkitty Mmk	Todelliset tulot Mmk	Ylijäämä Mmk
4,13	4,12	—

Vuoden 1969 aikana rakennetut kadut

Työpiiri	Rakennetun kadun tai kadunosan pituus m	Rakennettu katuala, m²			
		Ajorata	Pyörätie	Jalkakäytävä	Yhteensä
Keskustapiiri	8 574	52 012	513	17 079	69 604
Oulunkylän piiri	9 841	23 888	1 575	16 901	42 364
Malmin piiri	12 147	89 233	—	20 715	109 948
» aluerakentajat	2 753	29 033	—	5 269	34 302
» TVL	2 700	22 200	—	—	22 200
Herttoniemen piiri	10 970	129 775	2 678	23 563	156 016
» aluerakentajat	369	4 260	—	1 993	6 253
Kunnossapitopiiri	275	—	—	748	748
Yhteensä	47 629	350 401	4 766	86 268	441 435

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen pituus ja pinta-ala vv. 1878—1969:

Vuosi	Pituus (m)	Pinta-ala (m^2)
1878	27 748	538 615
1880	32 390	602 121
1890	43 260	866 554
1900	50 502	994 592
1910	85 186	1 764 644
1920	114 712	2 219 715
1930	168 447	2 706 698
1940	216 539	3 368 960
1945	229 471	3 474 332
1950	283 840	3 797 176
1955	333 057	4 142 820
1956	343 402	4 242 549
1957	353 303	4 369 962
1958	371 189	4 589 317
1959	379 196	4 692 844
1960	399 005	4 932 020
1961	420 917	5 186 570
1962	441 020	5 420 133
1963	474 351	5 773 757
1964	509 331	6 162 214
1965	542 802	6 568 803
1966	577 175	6 896 331
1967	611 813	7 233 613
1968	644 867	7 636 177
1969	692 496	8 077 612

Ylläoleviin lukuihin eivät sisälly satamalaitoksen satamarakennusosaston rakentamat kadut ja tiet.

Viemäreiden pituus vv. 1888—1969

Vuosi	Pituus (m)
1888	26 880
1890	32 180
1900	38 854
1910	69 271
1920	93 331
1930	121 877
1940	185 746
1945	201 563
1950	248 588
1955	278 906
1956	282 795
1957	296 174
1958	321 496
1959	352 730
1960	373 817
1961	399 139
1962	427 220
1963	472 966
1964	522 935
1965	573 960
1966	650 093
1967	715 921
1968	812 878
1969	877 063

Sillat

V. 1969 valmistui Vallininkadun silta Helsinginkadun yli, Konalantien silta, Latokartanontien silta Kehätien yli ja jalankulkusilta Laajasalontien yli Kirkkosalmentien kohdalla.

Mittaus- ja tutkimustyöt

Mittaus- ja maaperätutkimusten kustannukset olivat 527 567 mk.

Tielaboratorio

Tielaboratorion tutkimukset kohdistuivat pääasiassa kestopäällystystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja viemäriputkitutkimuksiin. Yhteensä tutkittiin 1 427 eri näytettä, joista tehtiin kaikkiaan 5 332 analyysiä ja määräystä.

Viemärit

Korjaus, kunnossapito ja uusiminen

Viemärien korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 998 593 mk.

Vuonna 1969 uusittiin vanhoja viemärijohtoja 3 372 jm (ø 225—1 200 mm) sekä rakennettiin tai kunnostettiin uusimistöiden yhteydessä 35 kpl tarkastus- ja sadevesikaivoja. Kyseisten uusimistöiden kustannukset olivat yht. 1 209 956 mk.

Uudet viemärit

Uusien viemäreiden rakentamiskustannukset olivat yhteensä 24 347 476 mk, josta työllisyystöiden osuus oli 4 402 075 mk.

Kertomusvuonna rakennettujen uusien viemäreiden yhteispituus oli 64 185 m, josta katurakennusosaston rakentamaa 61 388 m ja aluerakentajien rakentamaa 885 m. Viemäreistä oli valurautaputkea 322 m ja tunnelia 1 590 m.

Jäteveden puhdistamot ja pumppaamot

Rakennustyöt

Vuoden 1969 aikana käytettiin puhdistamoiden ja niiden poistojärjestelyjen rakentamiseen 18 824 365 mk, pumppaamoiden rakentamiseen 593 045 mk sekä ruoppausten suorittamiseen 552 912 mk.

Vuoden lopussa saatiin pääosiltaan valmiiksi Kyläsaaren puhdistamon rakennustyöt sekä Viikin puhdistamon laajennuksen rakennustyöt vesiaseman osalta. Pumppaamoista on vuoden aikana valmistunut Vartiokylänlahden pumppaamo. Vuoden lopussa olivat vähäisiä viimeistelytöitä vaille valmiina myös Vuosaaren puhdistamon poistotunneli ja -putki.

Edellä mainittujen lisäksi ovat vuoden 1969 aikana olleet käynnissä Vuosaaren puhdistamon sekä Siltavuoren, Näkinkujan, Lauttasaarensillan ja Malmin pumppaamoiden rakennustyöt. Lisäksi on Herttoniemen puhdistamon entisten purkualueiden, Porolahden ja Loppilahden ruoppauksia jatkettu. Vuoden lopulla on aloitettu Talin puhdistamolla fosforiravinteiden kemiallisen poiston laitosmittakaavaiseen kokeiluun liittyvät muutostyöt, jotka ovat rakennustyönä vähäiset, mutta puhdistusmenetelmän kehittämisen kannalta merkityksellisiä.

Käyttö

Vuoden 1969 päättyessä oli käytössä 28 erillistä jäteveden pumppaamoa, 8 biologista keskuspuhdistamoa sekä Vuosaaren lammikkopuhdistamo.

Puhdistamoiden käyttökustannukset olivat ilman laboratorion kustannuksia ja kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkoja 2 268 760 mk. Pumppaamoiden käyttömenot olivat 545 224 mk. Puhdistamoiden toiminnasta on esitetty tietoja oheisessa taulukossa.

Jätevesiä koskeva yhteistoiminta muiden kuntien kanssa

Voimassa olevan sopimuksen mukaisesti Helsingin maalaiskunta maksoi kaupungille sekä maalaiskunnan että Keravan kauppalan osuutena Suutarilan ja Pukinmäen pumppaamoiden sekä Viikin puhdistamon käyttökustannuksista 137 085 mk.

Vuosaaren puhdistamon ja poistojohdon rakentamiskustannuksista on maalaiskunnan osuus ollut kertomusvuonna 1 901 567 mk ja Vartiokylänlahden pumppaamon kustannuksista 151 663 mk. Viikin puhdistamon laajennuksen rakennuskustannuksista maalaiskunta on kertomusvuonna maksanut 620 000 mk.

Espoon kauppala on sopimuksen mukaisesti osallistunut yhteisen merentutkimuksen kustannuksiin 118 517 mk:lla.

Kaupunki on osallistunut Helsingin Seutukaavaliiton ja viiden kunnan toimesta yhteisesti teetettävään selvitykseen Tuusulanjoen ja Keravanjoen vesistöalueiden jätevesien johtamisesta ja käsittelystä. Kaupungin osuus tämän selvityksen kustannuksista vuonna 1969 oli 9 815 mk.

Vesiensuojelulaboratorio

Katurakennusosaston vesiensuojelulaboratorion kustannukset olivat ilman vakinaisen henkilökunnan palkkoja ja pääomamenoja 585 852 mk. Laboratorion henkilöstön kokonaismäärä oli vuoden lopussa 53, josta varsinaisen tutkimushenkilökunnan osuus oli 42. Lisäksi on käytetty ulkopuolisia asiantuntijoita.

Menetelmätutkimuksien osalta on jatkettu kasvinravinteiden poistotutkimusta, jonka osalta vuoden lopussa päätettiin toteuttaa koko Talin puhdistamossa fosforin poisto rinnakkaissaostuksena ferrosulfaattia saostuskemikaalina käyttäen. Lietteenkäsittely ja -käyttötutkimusta on yleisten töiden lautakunnan lietejaoston työhön liittyvänä entisestään tehostettu.

Merentutkimusta on jatkettu biologisten, kemiallisten ja fysikaalisten tutkimusten muodossa edelleen laajana. Uutena tutkimuksena aloitettiin vuoden aikana kalataloudellinen perusselvitys, jossa pääosan ovat muodostaneet koekalastukset sekä yleiset saalistiedustelut.

Puhdistamoiden käyttötutkimuksia on edelleen kehitetty. Puhdistamoiden toimintaa on pyritty tehostamaan yhteistyössä puhdistamoiden käyttöhenkilökunnan kanssa.

Palokaivot

Palokaivojen ja altaiden kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 15 000 mk.

Uudet urheilulaitokset

Urheilulaitosten rakentamiskustannukset katurak.osaston osalta olivat yhteensä 260 000 mk.

Työllisyystyöt

Työllisyystöihin käytettiin vuoden aikana yhteensä 4 782 618 mk.

Laskutustyöt

Katurakennusosasto on suorittanut vuoden aikana korvausta vastaan tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Helsingin Puhelinyhdistykselle sekä yksityisille, veloittaen asianomaisia yhteensä 9 103 808 mk.

Puhdistamoiden toiminta 1969.
Verksamheten vid reningsanläggningarna 1969.
Activities of the purification plants in 1969.

Puhdistamo Reningsanläggning Purification plant	Tali	Rajasaari Råholmen	Lauttasaari Drumsö	Munkkisaari Munkholmen	Viikki Vik	Herttoniemi Hertonäs	Laajasalo Degerö
1. Kokonaisvesimäärä Total vattenmängd Total volume of water	11 551	9 496	1 820	7 926	15 791	11 324	769
2. Biologisesti puhdistettu (1000 m³) Biologiskt renat (1000 m³) Biologically purified (1000 m³)	7 901	8 346	1 211	4 863	4 106	10 167	738
(% kokonaisvesimäärästä) (% av hela vattenmängden) (% of total water)	(69,2)	(87,9)	(66,5)	(61,3)	(26,0)	(90,5)	(96,0)
3. Vain mekaanisesti puhdistettu (1000 m³) Endast mekaniskt renat (1000 m³) Only mechanically purified (1000 m³)	3 511	1 151	588	3 064	0	1 058	31
(% kokonaisvesimäärästä) (% av hela vattenmängden) (% of total water)	(30,8)	(12,1)	(32,3)	(38,7)	(0)	(9,4)	(4,0)
4. Puhdistamatta mereen (1000 m³) Orenat i havet (1000 m³) Emptied unpurified into the sea (1000 m³)	0	0	21	0	11 685	8	0
(% kokonaisvesimäärästä (% av hela vattenmängden) (% of total water)	(0)	(0)	(1,2)	(0)	(74,0)	(0,1)	(0)
5. Jäteveden BHK_7-arvot (mg/l) Avfallsvattnets BST_7-värden B.O.D$_7$ values (mg/l) of waste water	392	340	455	544	305	321	310
— mekaanisesti puhdistettu — mekaniskt renat — mechanically purified	195	159	174	306	125	159	97
— biologisesti puhdistettu — biologiskt renat — biologically purified	19	29	44	16	11	16	10
6. Puhdistamon poistama BHK_7-määrä (ton) Kvantitet BST_7 (ton) som avskilts i reningsanläggningen B.O.D.$_7$ quantity (tons) removed by the purification plant	3 692	2 804	661	3 269	902	3 304	228
7. Mereen laskettu BHK_7-määrä (ton) Kvantitet BST_7 (ton) som utsläppts i havet B.O.D.$_7$ quantity (tons) emptied into sea	835	425	167	1 016	3 609	331	10
8. Puhdistamon kokonaispuhdistusteho BHK_7:n suhteen (%) Anläggningens totala reningseffekt med avseende på BST_7 (%) Total purification capacity of purification plant with respect to B.O.D.$_7$ (%)	8,2	8,7	80	76	20	91	96

PUHTAANAPITO-OSASTO

Osaston toiminta jakaantuu:

Kiinteistöpuhtaanapitoon

Kiinteistöjätteiden kuljetus, jätteiden käsittely ja hävittäminen, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten hoito- ja kunnossapito, veden kuljetus yksityistalouksille.

Katupuhtaanapitoon

Katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapito, lumenkaatopaikkojen perustaminen ja hoito, hiekoitushiekkavarastojen hoito.

Henkilökunnan vahvuus 31. 12. 1969 (v. -68):
24 (24) vakinaista viranhaltijaa
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa
51 (47) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi puhtaanapitopäällikkö Heikki Saarento.

Puhtaanapito-osaston henkilökunnan määrä v. 1969 eri viikkoina
Personalens storlek vid renhållningsavdelningen under de olika veckorna år 1969
Member of people employed by the Public Cleansing Department in various weeks during 1969

Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers
2	1 282	16	908	30	734	44	793
4	1 295	18	802	32	734	46	992
6	1 389	20	772	34	728	48	1 036
8	1 373	22	757	36	725	50	1 113
10	1 340	24	724	38	714	52	1 237
12	1 206	26	730	40	715		
14	1 083	28	730	42	757		

Luvuissa on mukana myös työllisyystöissä olleet viikkoon 24 asti (m.l.), joiden lukumäärä suurimmillaan oli 172 henkeä.

Puhtaanapito-osaston käytössä oli v. 1969 (v. -68) kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavat määrät:

kuorma-autoja	85	(72)
pakettiautoja	27	(27)
kasteluautoja	3	(3)
lakaisukoneita, isoja	12	(10)
lakaisukoneita, pieniä	2	(2)
tiehöyliä	18	(20)
traktoreita, kumipyörä	117	(118)
erikoislumenkuormaajia	1	(1)
kaivontyhj. autoja	2	(3)
hiekanlevittimiä autoihin	45	(43)

Kiinteistöpuhtaanapito

Jätteenkuljetusasioitten hoito on keskitetty Hämeentie 90:ssä sijaitsevaan työnjohtokeskukseen. Työ tapahtuu kaksivuorotyönä kummankin vuoron hoitaessa tavallaan omaa alueellista piiriään kaupungissa. Käymälälannan ja talousveden kuljetukset hoitaa eri piiri, joka vastaa myös hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjennyksestä ja yleisten käymälöiden hoidosta ja kunnossapidosta. Tuhkan kuljetus hoidetaan kokonaan yksityistä kalustoa käyttäen, mutta työnjohtoa ja työjärjestelyä varten on osastolla oma työnjohtopiirinsä.

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m^3) v. 1969
Mängden av avfall som förts olika avfallsföroreningsplatser (m^3) år 1969
Volume of refuse (m^3) taken to the various disposal points in 1969

Paikka Plats Place	Omat autot Med egna bilar Plants lorries	Vieraat autot Med andras bilar Outside lorries	Yhteensä Sammanlagt Total
Kyläsaari Byholmen Kyiasaari	342 410	291 000	633 410
Iso-Huopalahti Stor-Hoplax Iso-Huopalahti	110 950	1 718 900	1 829 850
Vuosaari Nordsjö Vuosaari	19 360	369 340	388 700
Maantäyttöpaikat Jordfyllningsplatser Landfillplaces	20 500	—	20 500
Yhteensä Sammanlagt Total	493 220	2 379 240	2 872 460

Jätteenkuljetus on kokonaisuudessaan tilausliikennettä laskutuksen tapahtuessa kaupungin tietojenkäsittelykeskusta hyväksi käyttäen.

Jätteiden kaatopaikkoja oli osaston toimesta järjestetty Iso-Huopalahteen ja Vuosaareen. Kaatopaikat hoidetaan täydellisesti ns. valvotun kaatopaikan työmenetelmällä. Työ on kokonaan koneellistettu, laahauskaivukoneen ja puskutraktorin ollessa päätyövälineinä. Jätteet on päivittäin peitetty ja syntynyt niitty on välittömästi kalkittu ja kylvetty kesällä nurmeksi.

Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa kahdeksannen täyden toimintavuotensa ja pystyi polttamaan noin 22 % hävitettävästä polttokelpoisesta jätemäärästä. Kertomusvuonna laajennettiin polttolaitoksen höyrykattilat, jolloin niiden teho nousi n. kaksinkertaiseksi. Tuotannon nousun hyväksi käyttöä varten tilattiin laitokseen tsekkiläinen 3.5 MW turbogeneraattorilaitos ja lämmönsiirtimet loppulämmön myymiseksi sähkölaitoksen vesikaukolämpöverkkoon. Samalla tehtiin päätös laitoksen laajentamisesta myös jätevarastopuolella. Varsinaisiin laajennustöihin päästään käsiksi vasta v. 1970 puolella.

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kuljetuksessa oli 50 osaston omaa ja vakinaisemmin 5 yksityisautoa. Vuoden aikana hankittiin lisää jätteenkuljetusautoja, joissa astiantyhjennys on koneellistettu. Asiakaskato on edelleen jatkunut suurten kiinteistöjen kohdalla, mutta tilalle on tullut lukuisa joukko pienkiinteistöjä, joissa sovelletaan jätesäkkijärjestelmää.

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m^3) v. 1969
Mängd av på avdelningens försorg transporterat avfall (m^3) år 1969
Volume of refuse (m^3) transported by the department in 1969

Jätteiden laatu Avfallets art Type of refuse	Viety kaatopaikoille Till avstjälpningsplatserna Taken to dumps	Viety jätteenpolttolaitokseen Till anläggningen för avfallsbränning Taken to incinerator plant	Yhteensä Sammanlagt Total
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä Hushålls-, bostads- o. industriavfall Household and industrial refuse	130 310	342 410	472 720
Tuhkaa Aska Ashes	33 280	—	33 280
Makkilantaa Latringödsel Human manure	4 692	500	5 192
Hajoituskaivosakkaa Sedimenteringsslam Cesspool sludge	29 780	—	29 780
Yhteensä Sammanlagt Total	198 062	342 910	540 972

Osaston toimesta korjattiin pois ja hävitettiin 2 139 eläinraatoa.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolille kaupungin esikaupunkialueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 32 056 m³.

Erilaista jätettä noudettiin seuraavista kiinteistömääristä

Kaupungin omistamia kiinteistöjä:		
kiinteistöt	659	
rakennustyömaat	115	
Muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:		
kiinteistöt	8 896	
rakennustyömaat	172	
Kaupungin yleisiä käymälöitä	17	
Kaupungin yleisiä vedenheittopaikkoja	30	
Sadevesikaivoja tyhjennettiin	438	
Hajoituskaivojen tyhjennys suoritettiin	1 336	talossa
Makkiastioiden tyhjennys suoritettiin	1 448	„

Katupuhtaanapito

Rakennusjärjestyksen muutoksella, jonka sisäasiainministeriö vahvisti 23. 7. 1969, kaupunki otti tehdäkseen yleisin varoin kaikkien katujen ajoratojen aurauksen muun puhtaanapidon jäädessä edelleen tontinomistajien tehtäväksi. Muutos mahdollisti töiden uudelleen järjestelyn siten, että kolme työkonepiiriä 2-vuorotyötä tehden hoitaa I lk:n katujen ja eräitten muitten tärkeitten liikenneväylien ajoratojen aurauksen, höyläyksen ja hiekoituksen 15 katupiirin hoitaessa syrjäiset kadut, kaikki jalkakäytävät sekä satamat. Lumenkaatopaikkojen hoito on edelleen omana piirinään.

Hiekoitushiekka oli varastoitu neljään kallioon louhittuun hiekkasiiloon, nimittäin Alppilassa, Taivaskalliossa, Herttoniemessä ja Pajamäessä. Lisäksi oli kaksi avovarastoa eri puolilla kaupunkia. Uusi kallionsisäinen hiekkavarasto on tekeillä Munkkisaareen.

Työkoneiden käytön tehostamiseksi on entistä suurempi osa koneista keskitetty työkonepiireihin, joiden koneet tekevät työtä pääväylien hoidon lisäksi alueellisesta piirijaosta välittämättä tilausten mukaan. Lakaisukoneet on keskitetty kokonaan työkonepiireihin, joiden työt on järjestetty kaksivuorotyön puitteisiin myös kesäaikana.

Ajoratojen auraussopimuksia kiinteistöjen kanssa oli kertomusvuoden alkaessa 5 544. Rakennusjärjestyksen muutos teki auraussopimukset tarpeettomiksi. Tilaustyötä tehtiin siten yksityisillä katuosuuksilla vain jalkakäytävällä.

Kesäpuhtaanapitosopimuksia oli 76 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin 258 kaupungin ja 273 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen kiinteistön katuosuuksien puhtaanapito kautta vuoden.

Rakennusjärjestyksen perusteella puhtaanapito-osasto hoitaa ns. Eiran ja Kaivopuiston kaupunginosien katupuhtaanapidon kokonaan ympäri vuoden laskutyönä siten, että kokonaiskustannukset jaetaan

tasan kaupungin ja tontinomistajien kesken kunkin hallitseman tontin tai vastaavan maa-alueen pinta-alojen suhteessa. Rakennusjärjestyksen muutos tuli koskemaan myös tämän alueen ajoratoja.

Puhtaanapito-osaston aurattavasta tiepituudesta on valmiita katuja n. 700 km, keskeneräisiä katurakennustyömaita 122 km ja tiehoitokuntien yksityisteitä 132 km.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 21. Lumenkaatopaikkoina on entistä enemmän pyritty käyttämään jätevedenpuhdistamojen purkujohdon suualueita, jotta lumi on saatu sulaan veteen ilman kasan muodostusta.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 93 460 m³. Luvussa ovat mukana myös yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneellä kerätyt rantaroskat. Töiden rationalisoimiseksi katuroskia on kuljetettu kiinteistöjätteen erikoisautoilla mm. toreilta ja satamista, joihin on sijoitettu tarvittava määrä vaihtolavoja. Näin kuljetettujen jätteiden määrä oli n. 54 060 m³.

Menot ja tulot v. 1969

Menot:

	mk
Varsinaiset palkkamenot	571 822
Muut palkkamenot	11 755
Sosiaalimaksut	122 045
Huoneistomenot	421 212
Kalusto	65 410
Tarverahat	196 906
Katujen, teiden, yl. paikkojen ja satama- ym. alueiden puhtaanapito	14 081 457
Jätt. kulj. ja muu tilausliikenteen harjoittaminen ..	4 197 939
Yl. mukavuuslaitosten hoito ja kunnossapito	453 109
Jätt. käsittelypaikkojen hoito ja kunnossapito	1 609 179
Vuokrat maa-alueista ja rakennuksista	39 063
Pääomakustannukset	1 212 693
Työllisyystyöt	489 672
Yhteensä	23 472 262

Tulot:

	mk
Sop.muk. katu- ja satama-puhtaanapito	4 070 633
Jätt. kulj. ja muu tilausliikenteen harjoittaminen ..	3 782 343
Yleiset käymälät	58 988
Lämmön, höyryn, veden, jätteen ja sähkön myynti	416 413
Muut tulot	445 101
Yhteensä	8 773 478

Lumenkaatopaikkojen toiminnan vertailutilasto talvikaudelta 1968—1969.
Jämförande statistik över verksamheten vid snöstjälpnintsplatserna vintern 1968—1969.
Comparison table for snow-dumping ground activities, winter 1968—1969.

Lumen vastaanottopaikka Mottagningsplats av snö Snow-dumping ground		Lumimäärät Snömängd Snow quantity			Kustannukset Kostnader Costs						Työntekijöiden määrä Antal arbetare No. of workers
Sijainti Plats Position	Huom. Anm. Comment	Kuorma luku Antal lass No. of loads	m³	Krm/vrk	Palkat Löner Wages mk	Koneet Maskiner Machines mk	Hinaaja Bogserare Tug mk	Pinta-v.k. ruots. puuttuu	Yhteensä Sammanl. Total mk	p/m³	
Tilkka											
Tilkka	×	1 357	12 213	84	12 584	273			12 857	105	4
Toukola											
Majstad	○	149 116	1 342 044	5 357	21 662	65 956			87 618	7	4
Kyläsaari											
Byholmen	○	7 000	63 000		9 410	747			16 880	27	3
Rajasaari	+	46 630	419 670	2 138	48 609	2 814			51 424	12	8
Råholmen											
Hernesaari											
Ärtholmen	○	76 319	686 871	2 960	26 726	27 868	4 840		59 434	9	8
Lauttasaari											
Drumsö	×	21 377	191 993	610	15 192	2 849	1 485		19 526	10	2
Etelä-Kaarela											
Södra Kårböle	○	1 500	13 500		266	1 065			1 331	10	—
Herttoniemi, Öljys.											
Hertonäs, Öljehamn	×	8 500	76 500	273	14 977	12 098			27 076	35	2
Katajanokka											
Skatudden	×	15 550	139 950	690	12 828	2 396	16 170		31 394	23	2
Puotila											
Botby	○	1 000	9 000		321	632			953	11	—
Myllypuro											
Kvarnbacken	○	800	7 200		277	936			1 213	17	—
Ala-Malmi, Pukinm.											
Nedre Malm, Bocksb	+	8 780	79 020	367	21 238	728			21 966	28	6
Iso-Huopalahti											
Stora Hoplaxviken	+	3 000	27 000		10 056					37	2
Hakaniemenranta											
Hagnässtrand	○	57 347	516 123	3 750	18 182	4 810	23 925	1 178	48 095	9	4
Siltavuorenranta											
Brobergsstrand ...	○	19 024	171 216	999	16 593	5 234	16 225	785	38 838	23	4
Jätkäsaari											
Busholmen	○	50 176	451 584	1 570	29 411	42 760	2 750		74 922	17	6
Tali											
Tali	○	12 605	113 445	443	10 960	2 356			13 316	12	2
Pikku-Huopalahti											
Lilla Hoplaxviken...	○	17 398	160 582	1 050	7 088	28 279			35 367	22	1
Herttoniemi, Hypp.m.											
Hertonäs, Hoppb....	○	11 500	103 500		287	4 584			4 872	5	—
Maununneva											
Magnuskärr	+	5 500	49 500	243	11 808	7 953			19 761	40	2
Oulunkylä											
Åggelby	+	9 614	86 526	410	24 870	10 892			35 762	41	6
Keskiarvo 13 p/m³ Medeltal Average		524 093	4 720 437	20 944	313 354	225 233	65 395	1 963	602 162	00	66

× = vastaanotto klo 7—16 — mottagning klockan 7—16 — received at 7 a.m.-16 p.m.
\+ = vastaanotto klo 6—22 — mottagning klockan 6—22 — received at 16 a.m.-22 p.m.
○ = vastaanotto ympäri vuorokauden — mottagning dygnet runt — round the clock

PUISTO-OSASTO

Puisto-osasto huolehtii kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidetaan talvella luistinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelammikoita.

Osasto hoitaa myös kaupungin eri laitosten ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistoja sekä niitä valtion, seurakuntain ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen. Puisto-osasto suorittaa myös tilaustöitä kaupungin toisille laitoksille ja virastoille.

Henkilökunnan vahvuus 31. 12. 1969 (v. -68):

15 (15) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
20 (22) työsopimussuhteessa olevaa kk. -palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi kaupunginpuutarhuri Jonne Törmä ja vs. apulaiskaupunginpuutarhurina Pekka Jyränkö.

Työntekijät

Työntekijöiden lukumäärä vaihteli töiden kausiluonteisuudesta johtuen huomattavasti vuodenajoittain. Se oli pienimmillään tammikuussa, 224 työntekijää, ja suurimmillaan kesäkuun ja heinäkuun vaihteessa, 771 työntekijää.

Puistosuunnitelmat

Suunnittelutoimistossa laadittiin 69 puisto- ja puutarhasuunnitelmaa, joista muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilauksesta 15 kpl. Muita piirustuksia laadittiin 21 kpl.

Leikkikentät

Leikkikenttiä rakennettiin Hernesaareessa, Jakomäessä, Lehtisaaressa, Marjaniemessä ja Vuosaaressa. Kalliossa valmistui II-linjan leikkikentälle kahluuallas, alaltaan 204 m².

Puistot

Puistojen kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu kesän aikana viiteentoista ja talvella kahteentoista kunnossapitopiiriin.

Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

	Kohteiden luku	ha
Yleisiä puistoja	461	487
Eräitten kaupungin laitosten puistoja	149	94
Sopimusten perusteella hoidettavia puistoja	22	9
Yht.	632	588

Luistinradat ja kelkkamäet

Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 36 luistinrataa ja 67 kelkkamäkeä. Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli n. 55 000 m². 16 luistinrataa oli valaistu iltaisin.

Heinänsiementä käytettiin n. 12 000 kg. Ryhmäruusuja istutettiin 10 750 kpl sekä erilaisia yksivuotisia koristekasveja n. 91 000 kpl ja sipulikasveja kukki puistoissa 39 300 kpl.

Lasten riemua Lauttasaaren kelkkamäessä.

Barnens glädje i Drumsö kälkbacke.

The joy of children in the sleighing hill of Lauttasaari.

Vesijohdot

Uusia vesijohtoja asennettiin seuraaviin puistoihin:

Arboretum, Hesperianpuisto, Kaivopuisto ja Ruukinlahti. Näistä oli 34,5 m talvijohtoa ja 636 m kesävesijohtoa.

Suoja-aidat

Panssariverkkoaitoja rakennettiin leikkikenttien suojaksi seuraavasti:

	jm	mk
Gert Skytten puisto	135	5 400
Harjutori	26	1 170
Kaarelan puisto	35	1 925
Kaisaniemi	20	760
Lumikintien puisto	87	3 915
Pääskylänrinne	66	2 970
Värjärintien kenttä	29	2 088
Yht.	398	18 228

Työllisyystyöt

Työllisyystöinä suoritettiin pääasiassa puistokäytävien rakentamista seuraavissa kohteissa:

	m^2
Konala	3 550
Laajasalo	1 505
Lauttasaari	1 890
Maunula	2 135
Metsälä	130
Pasila	2 190
Puotinharju	2 020
Vuosaari	2 750
Yht.	16 170

Kaikkiaan käytettiin työllisyystöihin vuoden aikana 1 161 954 mk.

Laskutustyöt

Puisto-osasto suoritti erilaisia puistonhoito- ja rakennustöitä eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille seuraavan laskutuksen mukaan:

	mk
Rakennusviraston eri osastot	620 048
Kiinteistöviraston eri osastot	162 248
Sairaalavirasto	44 870
Huolto- ja lastensuojeluvirasto	71 379
Kansakoulut ja kirjastot	97 018
Urheilu- ja ulkoiluvirasto	178 321
Satamalaitos	737
Liikelaitokset	4 885
Palolaitos	1 217
Yksityiset	25 952
Yht.	1 205 956

Määrärahojen käyttö

Varsinaiset menot

	mk
Varsinaiset palkkamenot	557 981
Muut palkkamenot	2 855
Sosiaalimaksut	119 091
Huoneistomenot	109 474
Puisto- ja puutarhakalusto	173 007
Tarverahat	53 449
Puistojen ja istutusten kunnossapito	3 196 897
Pienet kelkkamäet ja luistinradat	184 959
Kaupunginpuutarhan kasvihuoneiden ja asuinrakennusten lämpö-, valaistus- ja puhtaanapitokustannukset	56 902
Istutusten ja kasvihuoneiden vedenkulutus	149 790
Talvipuutarha	19 727
Taimisto	84 995
Puistojen vartiointi	219 753
Mullan valmistus ja lannan hankinta	69 998
Satunnaiset istutukset ja koristelut	9 681
Tuholaisten torjunta	14 847
Metsien ja puistorantojen puhdistus	44 699

Suoja-aidat	44 581
Pääomakustannukset	73 968
Yhteensä	5 186 653

Uusien puistojen ja leikkikenttien rakentamiseen käytettiin:

	mk
Vuodelta 1967 siirtyneitä määrärahoja	10 970
Vuodelta 1968 siirtyneitä määrärahoja	103 112
Vuoden 1969 määrärahoja	2 023 406
Yhteensä	2 137 488

Varsinaiset ja pääomamenot olivat yhteensä 7 324 141,—.

Tulot

	mk
Kaupungille kuulumattomien istutusten kunnossapito	12 985
Kaupunginpuutarhan tulot	93 380
Vuokrat	2 892
Luontoisedut	9 943
Muut tulot	117 622
Yhteensä	236 822

Valmistuneet leikkikentät ja puistot sekä niihin käytetyt määrärahat v. 1969:

	m²	mk
Marjaniemi	1 622	53 064
Hermanni	4 029	79 994
Roihuvuori	22 883	79 971
Vanhakaupunki	1 332	55 974
Lehtisaari	5 707	49 961
Munkkiniemen kartano	6 260	32 388
Munkkiniemen puistotie	10 971	79 961
Myllypuro	14 177	69 971
Herttoniemi	5 568	54 480
Pohjois-Haaga	1 710	29 837
Vuosaari	24 507	102 208
Niemenmäki	12 525	49 973
Lauttasaari	18 910	140 715
Kontula	5 301	79 996
Kallio	9 800	54 971
Pihlajamäki	10 060	52 119
Tammisalo	3 507	49 813
Hernesaarenkatu	2 726	29 978
Pirjontie	3 150	4 548
Jakomäki	4 139	63 090
Laajasalo	2 700	55 817
Puotinharju	4 242	3 013

Puistoalueiden keskimääräiset hoitokustannukset
Genomsnittliga kostnader för skötsel av parkområdena
Average maintenance costs of parks

Hoitopiiri Distrikt Maintenance district	1965 mk/m²	1966 mk/m²	1967 mk/m²	1968 mk/m²	1969 mk/m²
Eläintarha Djurgården	0.41	0.34	0.39	0.38	0.46
Esplanadi Esplanaden	0.77	0.86	1.30	1.09	1.12
Etelä-Haaga Södra Haga	0.37	0.34	0.41	0.42	0.57
Pohjois-Haaga Norra Haga	0.62	0.56	0.55	0.59	0.63
Herttoniemi Hertonäs	0.45	0.39	0.41	0.39	0.35
Kaisaniemi Kajsaniemi	0.61	0.53	0.56	0.48	0.62
Kaivopuisto Brunnsparken	0.43	0.50	0.62	0.62	0.68
Kallio Berghäll	0.57	0.50	0.57	0.56	0.53
Käpylä Kottby	0.29	0.24	0.19	0.20	0.29
Lauttasaari Drumsö	0.22	0.31	0.24	0.22	0.31
Malmi Malm	0.43	0.18	0.18	0.12	0.24
Munkkiniemi Munksnäs	0.48	0.51	0.43	0.44	0.52
Roihuvuori Kasberget	0.50	0.45	0.32	0.49	0.61
Töölö Tölö	0.49	0.53	0.52	0.46	0.52
Vallila Vallgård	0.66	0.68	0.64	0.67	0.49
Keskiarvo Medeltal Average	0.49	0.46	0.42	0.48	0.53

Taimistosta istutettiin puistoihin, myytiin ja ostettiin seuraavat määrät kasveja kpl:

	Istutettu puistoihin kpl	Myyty kpl	Lisätty ja ostet. kpl	Lajim. kpl.
Lehtipuita	1 244	172	3 807	66
Havupuita	870	26	151	26
Köynnöskasveja	97	16	231	14
Koristepensaita	23 634	609	16 883	158
Perennoja	3 940	836	541	177
Kukkasipuleita	11 100	—	—	—

Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto

Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 91 000 ryhmäkasvia.

YHTEENVETO

Yleisten töiden lautakunnan kokoonpano oli vuonna 1969 seuraava: puheenjohtajana dipl.ins. Terttu Raveala (kok.) ja jäsenet rehtori Martin Fager (sdp.), dipl. ins. Holger Holmberg (ruots.), varatuomari Gustaf Laurent (ruots.), toimitusjohtaja Lauri Reunala (kok.), ammattientarkastaja Ensio Syrjänen (sdp.), valtiotieteen tohtori Weijo Wainio (lib.), viilaaja Veikko Vanhanen (skdl) ja ylitarkastaja Veikko Vuorikari (sdp.).

Kaupunginhallituksen edustajana toimi rakennustointa johtava apulaiskaupunginjohtaja Veikko O. Järvinen. Lautakunnan sihteerinä toimi hallinnollisen osaston sihteeri, varatuomari Eero Tyllinen.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 55 kertaa ja käsitteli 2 017 asiaa. Lautakunta asetti yhdeksän jaostoa sellaisten asioiden valmistelua varten, joissa on tarvittu lisätutkimuksia ja joiden valmistelu on paremmin tapahtunut jaoston puitteissa kuin lautakunnan piirissä.

Rakennusviraston toimitalo valmistui lopullisesti kertomusvuoden aikana. Useissa eri paikoissa olleet viraston eri toimistot pääsivät useiden vuosien aikaisesta hajasijoituksesta oman katon alle.

Hallinnollisen osaston kansliatoimiston tehtäviin on kuulunut yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintoon liittyvien tehtävien hoitaminen.

Henkilöasiaintoimiston tehtävänä on viraston henkilökunnan sosiaalisten asioiden hoitaminen. Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti rakennusviraston työmailla 1 233 työntekijää. Tapaturmakorvauksiin käytettiin varoja kaikkiaan 1 018 644,01 mk. Kevättalvella raivonnut influenssaepidemia riehui pahimmillaan helmikuun aikana, jolloin kaupungininsinöörille tehtiin 1 638 sairasloma-anomusta.

Hankintatoimisto on välittänyt 11 800 051 markan edestä tavaratoimituksia Rakennusviraston eri työmaille ja kaupungin muille laitoksille. Aine-, kulutustarvike sekä kone- ja kalustohankintojen kokonaisarvo oli 31 838 181 mk.

Yleinen osasto on edelleen kehittänyt varsinaisten menojen määrärahojen käyttösuunnittelua sekä velvotteiden valvontaa. Järjestelytoimiston eräänä työkenttänä on ollut palkkausmenetelmien tutkiminen.

Oma työkonekanta on poistot huomioiden pysynyt lähes muuttumattomana. Mutta virastojen eri työmaille vieraiden koneiden vuokraustarve on huomattavasti pienentynyt. Vuoden vaihteessa oli omia koneita 267 ja vieraita 138 eri työmaiden käytössä.

Talorakennusosaston kohdalta on merkittävää, että osasto otti käyttöön uusien työkohteiden suunnittelumääräykset. Tässä asiakirjassa on nimetty rakennuttajan työryhmän jäsenet ja heidän tehtävänsä sekä suunnittelijan tehtävät.

Suurimmista rakennussuunnitelmista oli 94 tekeillä, niistä suunnittelutoimiston kohteina 52 ja yksityisten arkkitehtitoimistojen 42. Tärkeimpiä suunnittelutöitä olivat konsertti- ja kongressitalo, kaupungintalon sekä korttelin n:o 31 saneeraus, Vallilan virastotalo sekä Töölön kirjastotalo.

Osaston omana työnä valmistui rakennuksia kaikkiaan 156 975 m^3 ja urakkatyönä 54 570 m^3. Vuoden lopussa oli tekeillä urakalla uudis- ja saneeraustöitä 131 730 m^3 sekä omana työnä 403 820 m^3. Talorakennusosaston eri työkohteisiin käytettiin kertomusvuonna varoja 67 747 855 mk.

Katurakennusosasto jakaantuu suunnittelu- ja työtoimistoon. Suunnittelutoimiston tehtävänä on suunnitella katujen, teiden, siltojen, viemäreiden, viemäriveden puhdistuslaitosten ja pumppaamojen, urheilukenttien ja -laitteiden rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöt.

Työtoimisto huolehtii rakennus-, korjaus- sekä kunnossapitotöistä omalla työvoimalla ja antaa vastaavia töitä urakoitsijoille ja valvoo niitä.

Katurakennusosastolla on oma tie- ja vedentutkimuslaboratorio sekä mittaus- ja maaperäntutkimusryhmä.

Osaston kokonaisbruttomenoista 104,03 mmk oli välittömiä kustannuksia 93,38 mmk. Näistä uudisrakennustöiden kustannukset 77.96 mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamojen ja pumppaamojen kustannukset 15.42 mmk.

Päällystettyjen katujen kunnossapitokustannukset olivat 1 565 523 mk sekä uusimiskustannukset 841 919 mk. Vuoden aikana rakennettiin uusia katuja 47 629 metriä pinta-alaltaan 341 535 m^3. Viemäriverkosto lisääntyi 64 185 m.

Puhtaanapito-osasto jakaantuu kiinteistö- ja katupuhtaanapitoon.

Kiinteistöpuhtaanapidon tehtäviin kuuluu kiinteistöjätteiden kuljetus, jätteiden käsittely ja hävittäminen, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten hoito ja kunnossapito sekä veden kuljetus yksityistalouksille.

Katupuhtaanapito huolehtii katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapidosta, lumenkaatopaikkojen perustamisesta sekä hoidosta ja hiekoitushiekkavarastojen hoidosta.

Jätteidenpolttolaitos Kyläsaaressa on ollut toiminnassa kahdeksan vuotta. Se on kyennyt hävittämään 22 % polttokelpoisesta jätemäärästä. Polttolaitoksen höyrykattiloita laajennettiin kertomusvuonna niin että niiden teho nousi lähes kaksinkertaiseksi.

Kertomusvuoden aikana vietiin jätteiden kaatopaikoille kaikkiaan 198 062 m^3 jätteitä sekä polttolaitokselle 342 910 m^3.

Rakennusjärjestyksen muutos mahdollisti katupuhtaanapidon uudelleen järjestelyn siten, että kolme työkonepiiriä hoitaa kaksivuorotyönä I lk:n katujen ja eräitten muitten tärkeitten liikenneväylien ajoratojen aurauksen, höyläyksen ja hiekoituksen 15 katupiirin hoitaessa syrjäiset kadut, kaikki jalkakäytävät sekä satamat.

Puhtaanapito-osaston aurattavasta tiepituudesta on katuja n. 700 km, keskeneräisiä katurakennustyömaita 122 km sekä tiehoitokuntien yksityisteitä 132 km.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille 93 460 m^3. Tähän sisältyvät myös rannoilta puhtaanapitoveneillä kerätyt rantaroskat. Katuroskia on töiden rationalisoinnin ansiosta kuljetettu kiinteistöjätteiden erikoisautoilla toreilta ja satamista, joihin on sijoitettu vaihtolavoja. Näin kuljetettu määrä on 54 060 m^3.

Puisto-osasto huolehtii kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimistojen, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta.

Osaston suunnittelutoimisto laati 69 puisto- ja puutarhasuunnitelmaa, joista muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilaamia oli 15.

32. Satamalaitos

Henkilökunta

Satamajohtajana toimi satamajoht. Kristian Eiro ja osastopäällikköinä kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jäntti, satamaliikenneosastolla satamakapt. Georg Häggströmin siirryttyä eläkkeelle 1.1.1969 viransijaisena apul.satamakapt. Alf Forsell sekä 1.3. lähtien virkaan nimitetty merikapt. Eino Vihko, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastoimistoimen joht. Veikko Mielonen, nosturiosastolla nosturi-ins. Veikko Heinonen sekä satamarakennusosastolla satamarak. pääll. Veli Rahikainen.

Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12. henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa 649, työsuhteessa kuukausipalkkaisia 199 ja tuntipalkkaisia 394. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

		Työsuhteessa	
	Virkasuhteessa	Kuukausipalkkaisia	Tuntipalkkaisia
Kansliaosasto[1])	8	1	—
Kassa- ja tiliosasto	45	10	—
Satamaliikenneosasto	40	18	—
Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto ...	262	98	4
Nosturiosasto	243	—	—
Satamarakennusosasto	51	72	390
Yhteensä	649	199	394

Henkilökunnasta oli miespuolisia 1 109 ja naispuolisia 133.

Varastorakennukset, laituripituus ym.

Eteläsataman varastorakennusten lattiaala oli kertomusvuoden päättyessä 96 475 m² ja Länsisataman varastorakennusten 47 380 m². Sörnäisten satamassa oli varastotilaa 6 900 m².

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvyisten varsinaisten meriliikennelaiturien pituus oli kertomusvuonna 7 910 m, johon ei sisälly saaristoliikennelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa yhteensä 32 900 m².

[1]) Satamajohtaja mukaan luettuna.

Åkerman Oy:lle Sompasaaresta vuokratulle 10 000 m²:n suuruiselle alueelle valmistui 7 500 m²:n suuruinen vientivarastorakennus 1.11.

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 79 laiturinosturia, 3 autonosturia ja 83 haarukkatrukkia. Kertomusvuoden aikana poistettiin käytöstä 3 laiturinosturia.

Varastorakennus S 2 rakenteilla

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven. Veden korkeus oli huomattavasti alle normaalin koko tammi-, helmi- ja maaliskuun ajan. Kaikki satamanosat olivat jäässä 3.1. ja 9.1. oli meri jäässä aina Helsingin kasuunille saakka. Särkän salmi suljettiin 15.1. ja 29.1. alettiin käyttää Porkkalan talviväylää. Epäsuotuisista tuulista johtuen jäivät jo ensimmäiset jäät satama-alueelle ja Suomenlinnan ulkopuolella ollut jää ahtautui jäätyen paikoilleen. Näin muodostui sekä Kustaanmiekan ulkopuolelle että Pihlajasaarten luo paksuja jääsohjovalleja, jotka vaikeuttivat sataman laivaliikennettä koko talven ajan. Tämä sekä pakkaskauden jatkuminen pitkälle maaliskuuhun aiheuttivat sen, että talvi oli jäätalvena Helsingin satamassa normaalia huomattavasti vaikeampi.

Särkän salmi avattiin meriliikenteelle 11.4. ja 29.4. alkaen ohjattiin kaikki laivat jälleen Harmajan kautta. Kaikki satamat olivat jäättömiä 30.4.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 6 596 (ed. v. 6 468) alusta, joiden nettovetomäärä oli 4 930 508 (5 057 376) rekisteritonnia ja sieltä lähti 6 580 (6 463) alusta, joiden nettovetomäärä oli 4 919 239 (5 052 265) rek.tn. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä lisääntyi 128 aluksella ja nettovetomäärä väheni 126 868 rek.tn eli 2.5 %, lähteneiden alusten lukumäärä lisääntyi 117 aluksella ja vetomäärä väheni 133 026 rek.tn eli 2.6 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seuraava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Luku määrä	Nettoveto-määrä rek. tonnia	Luku-määrä	Nettoveto-määrä rek. tonnia	Luku-määrä	Nettoveto-määrä rek. tonnia
Saapuneet alukset:						
Tammikuu	208	266 775	69	45 998	277	312 773
Helmikuu	139	156 371	32	47 968	171	204 339
Maaliskuu	157	181 444	36	91 402	193	272 846
Huhtikuu	219	238 407	55	63 686	274	302 093
Toukokuu	364	384 465	235	42 990	599	427 455
Kesäkuu	368	452 714	347	57 124	715	509 838
Heinäkuu	390	483 681	444	78 939	834	562 620
Elokuu	385	530 258	464	59 920	849	590 178
Syyskuu	347	394 674	390	70 012	737	464 686
Lokakuu	328	370 630	404	72 867	732	443 497
Marraskuu	313	346 643	340	80 365	653	427 008
Joulukuu	304	337 793	258	75 382	562	413 175
Koko vuosi	3 522	4 143 855	3 074	786 653	6 596	4 930 508
Kotipaikka:						
Helsinki	999	1 593 661	255	145 503	1 254	1 739 164
Muualla kotimaassa	620	674 364	2 819	641 150	3 439	1 315 514
Ulkomailla	1 903	1 875 830	—	—	1 903	1 875 830
Lähteneet alukset:						
Tammikuu	196	242 922	69	45 998	265	288 920
Helmikuu	144	166 008	32	47 968	176	213 976
Maaliskuu	161	190 160	36	91 402	197	281 562
Huhtikuu	220	242 464	55	63 686	275	306 150
Toukokuu	353	373 468	235	42 990	588	416 458
Kesäkuu	367	451 197	347	57 124	714	508 321
Heinäkuu	399	491 561	444	78 939	843	570 500
Elokuu	384	532 747	464	59 920	848	592 667
Syyskuu	341	383 421	390	70 012	731	453 433
Lokakuu	329	376 094	404	72 867	733	448 961
Marraskuu	315	346 921	340	80 365	655	427 286
Joulukuu	297	335 623	258	75 382	555	411 005
Koko vuosi	3 506	4 132 586	3 074	786 653	6 580	4 919 239
Kotipaikka:						
Helsinki	1 002	1 594 812	255	145 503	1 257	1 740 315
Muualla kotimaassa	619	674 645	2 819	641 150	3 438	1 315 795
Ulkomailla	1 885	1 863 129	—	—	1 885	1 863 129

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 107:ää eli 3.1 % suurempi ja vetomäärä 267 428 nettorek.tn eli 6.1 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Lähteneiden alusten lukumäärä oli 96:ta eli 2.8 % suurempi ja vetomäärä 273 586 rek.tn eli 6.2 %:a pienempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 619, yhteensä 2 268 025 nettorek.tn eli 54.7 % ja ulkomaisia 1 903, yhteensä 1 875 830 rek.tn eli 45.3 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 621, yhteensä 2 269 457 nettorek.tn eli 54.9 % ja ulkomaisia 1 885, yhteensä 1 863 129 rek.tn eli 45.1 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 21:tä eli 0.7 % ja vetomäärä 140 560 nettorek.tn eli 21.8 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 2 686 878 painotn tavaraa ja lähti ulkomaille 672 280 painotn. Koko ulkomainen

Ruuhkaa Länsisatamassa

tavaraliikenne oli siis 3 359 158 painotn (ed.v. 2 638 170, 512 337 ja 3 150 507). Tuonti lisääntyi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 48 708 painotn eli 1.8 %. Vienti lisääntyi 159 943 painotn eli 31.2 % koko ulkomaisen tavaraliikenteen lisääntyessä 208 651 painotn eli 6.6 %.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotonnia	Vienti painotonnia	Yhteensä painotonnia
Tammikuu...	188 998	44 563	233 561
Helmikuu ...	152 465	49 321	201 786
Maaliskuu ...	150 517	55 873	206 390
Huhtikuu ...	161 191	60 860	222 051
Toukokuu ...	215 934	67 054	282 988
Kesäkuu ...	225 521	58 782	284 303
Heinäkuu ...	212 497	49 017	261 514
Elokuu	236 161	58 462	294 623
Syyskuu ...	275 024	54 049	329 073
Lokakuu ...	286 128	49 009	335 137
Marraskuu	302 140	60 858	362 998
Joulukuu ...	280 302	64 432	344 734
Koko vuosi	2 686 878	672 280	3 359 158

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 576 700 painotn eli 58.7 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 1 110 178 painotn eli 41.3 % (ed. v. 59.1 % ja 40.9 %). Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 317 487 painotn eli 47.2 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 354 793 painotn eli 52.8 % (ed. v. 48.1 % ja 51.9 %). Koko Helsingin tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 1 894 187 painotn eli 56.4 % ja ulkomaisten alusten osalle 1 464 971 painotn eli 43.6 % (ed. v. 57.3 % ja 42.7 %).

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1969 ja 1968 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmät	1969 Painotonnia	1968 Painotonnia
Kappaletavara	468 761	364 503
Metallit ja metallitavarat	319 453	259 682
Vilja ja viljatuotteet	8 414	1 409
Kivihiili ja koksi ...	735 362	745 727
Öljyt	616 257	734 953
Lannoitusaineet	16 473	2 180
Muu tavara	522 158	529 716
Yhteensä	2 686 878	2 638 170

Vientitavarat jakaantuivat v. 1969 ja 1968 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1969 Paino-tonnia	1968 Paino-tonnia
Kappaletavara	140 573	140 324
Paperi, pahvi ja kartonki	167 982	122 462
Puuhioke ja selluloosa	24 703	14 612
Vaneri	34 467	23 180
Sahattu puutavara	115 900	111 012
Sahaamaton puutavara	9 524	8 169
Muu tavara	179 131	92 578
Yhteensä	672 280	512 337

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 41 393 std, edellisenä vuonna 39 647 std. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 14 249 m³, edellisenä vuonna 11 884 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaasta tavaraa 2 373 397 painotn ja lähti 36 659 painotn. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 2 410 056 painotn (ed. v. 1 908 210, 58 953 ja 1 967 163 painotn). Tavaraliikenne lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 442 893 painotn eli 22.5 %.

Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1969 Paino-tonnia	1968 Paino-tonnia
Hiekka	932 042	814 746
Kalkki ja sementti	149 923	126 713
Öljyt	1 254 972	937 589
Vilja	1 983	1 201
Kalat	47	58
Muu tavara	34 430	27 903
Yhteensä	2 373 397	1 908 210

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1969 Paino-tonnia	1968 Paino-tonnia
Öljyt	20 073	22 434
Koksi	14 886	34 034
Vilja	1 700	1 800
Muu tavara	—	685
Yhteensä	36 659	58 953

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 160 995 matkustajaa ja lähti 161 168 (ed. v. 161 645 ja 159 147).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 509 t kulkien tänä aikana 1 596 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 534 tn, koneöljyä 619 kg ja hiiltä 1 600 kg. Alus toimitti 126 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 23 210 mk. Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 24.4.—6.6. ja 14.—25.7. välisinä aikoina.

Satamajäänmurtaja Turso oli toiminnassa 736 t kulkien tänä aikana 3 195 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 187 tn ja koneöljyä 1 467 kg. Turso toimitti 202 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 59 385 mk. Turso antoi aluksille 259 tn vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 2 040 mk. Alus oli telakalla 24.3.—3.4. ja 5.—7.5. välisinä aikoina vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 118 507 m³, josta 73 522 m³ myytiin aluksille, 15 898 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 497 m³ ja Turso 491 m³. Loppuosa oli hukkavettä.

Kompassien tarkistus. Kompassejaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 38 alusta, joista 21 oli kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 17 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun tai paaluston käytöstä yhteensä 350 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 32 vuokramoottorivenettä.

N o s t u r i t. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 98 201 (ed. v. 83 535) ja tuntimäärä oli 14 666 eli 17.6 %:a suurempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Matkustajalaituri 393 t eli 7.3 %, Katajanokan laituri 6 880 t eli 24.1 %, Jätkäsaaren laiturin 25-tonnin nosturi 278 t eli 20.7 % ja kappaletavaranosturit 5 801 t eli 16.4 %, Sörnäisten satamanosturit 1 346 t eli 15.1 % ja 150-tonnin nosturi 163 t eli 109.4 %. Saukon hiilisataman nosturien käyttötuntimäärä väheni 195 t eli 5.4 %.

Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama			Sörnäisten satama		Käyttötunteja yhteensä
	Matkustajalaituri	Katajanokka	Jätkäsaari		Saukko	Hana- ja Sompasaari		
	kpl-tavaranosturit 6 kpl	kpl-tavaranosturit 28 kpl	25-tonnin nosturi 1 kpl	kpl-tavaranosturit 29 kpl	Hiilinosturit 4 kpl	kpl-tavara- ja hiilinosturit 10 kpl	150-tonnin nosturi 1 kpl	
1969								
Tammikuu	539	2 595	133	2 859	383	631	13	7 153
Helmikuu	861	2 712	96	3 276	257	59	8	7 269
Maaliskuu	882	3 337	94	3 392	60	125	34	7 924
Huhtikuu	509	3 820	132	3 846	492	903	52	9 754
Toukokuu	305	3 465	146	3 861	268	1 356	20	9 421
Kesäkuu	327	2 484	151	3 456	233	1 243	22	7 916
Heinäkuu	531	2 414	164	3 277	263	1 130	19	7 798
Elokuu	238	2 085	118	2 619	327	1 367	17	6 771
Syyskuu	222	2 630	165	3 401	163	1 070	17	7 668
Lokakuu	320	3 087	128	3 504	417	913	31	8 400
Marraskuu	608	3 523	132	3 883	369	833	41	9 389
Joulukuu	470	3 318	163	3 886	216	647	38	8 738
Koko vuosi	5 812	35 470	1 622	41 260	3 448	10 277	312	98 201
1968	5 419	28 590	1 344	35 459	3 643	8 931	149	83 535

Hiilinosturit. Kertomusvuoden aikana purettiin nostureilla aluksista 192 960 tn hiiltä, koksia ja muuta joukkotavaraa, mistä määrästä Saukon hiilisataman osuus oli 118 359 tn. Saukon hiilisatamassa kuormattiin hiiltä ja koksia 23 325 tn.

Haarukkatrukkien (83 kpl) työtuntien lukumäärä oli 111 379.

Autonostureiden (3 kpl) työtuntien lukumäärä oli 1 538.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen talletusvarastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1967—1969 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1969		1968		1967	
	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn
Tammi—maaliskuu	8 643	9 168	6 991	8 509	8 124	10 263
Huhti—kesäkuu	11 642	9 238	11 359	7 661	10 360	11 180
Heinä—syyskuu	8 376	8 826	7 384	8 591	8 775	9 258
Loka—joulukuu	10 183	9 139	8 636	8 896	7 904	8 010
Koko vuosi	38 844	36 371	34 370	33 657	35 163	38 711

Kertomusvuoden alkaessa oli varastossa tavaraa 11 822 tn, joten varastoituna oli yhteensä 50 666 tn. Varastosta annettiin 36 371 tn ja v:een 1970 jäi varastoon 14 295 tn. Tavaranvaihto nousi kertomusvuonna 75 215 tonniin, vastaten 68 027 tn v. 1968 ja 73 874 tn v. 1967.

Yleiseen varastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 2 541, edellisenä vuonna 2 788 ja 3 664 v. 1967. Yleisestä varastosta annettujen tavaraerien luku oli vastaavasti 14 322, 14 073 ja 15 001.

Maan muista satamista saapui tullaamatonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiineihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1969 tn	1968 tn	1967 tn
Tammi-maaliskuu ...	8 449	8 385	6 227
Huhti-kesäkuu	9 043	6 710	7 288
Heinä-syyskuu	8 051	6 424	6 913
Loka-joulukuu	11 534	7 717	7 516
Koko vuosi	37 077	29 236	27 944

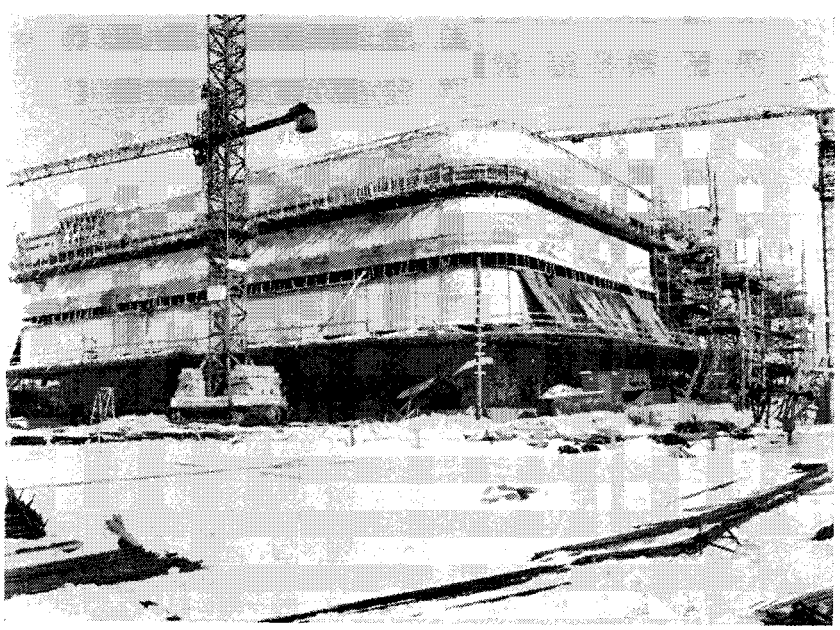

Länsisataman vapaavaraston uudisrakennus

Vapaavarasto. Vapaavaraston esimiehenä toimi varastoimistoimen joht. Veikko Mielonen.

Vapaavarastoon otettujen ja sieltä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1968 ja 1969 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1969 Otettu tn	1969 Annettu tn	1968 Otettu tn	1968 Annettu tn
Tammi-maaliskuu	1 542	1 552	1 100	1 435
Huhti-kesäkuu ...	1 840	1 609	2 224	1 487
Heinä-syyskuu ...	1 597	1 946	1 656	1 958
Loka-joulukuu ...	2 042	1 514	1 452	1 572
Koko vuosi	7 021	6 621	6 432	6 452

Kertomusvuoden alussa oli vapaavarastossa tavaraa 2 515 tn, joten varastoituna oli yhteensä 9 536 tn. Varastosta annettiin 6 621 tn ja v:een 1970 jäi varastoon 2 915 tn. Tavaranvaihto nousi kertomusvuonna 13 642 tonniin, vastaten 12 884 tn v. 1968 ja 16 723 tn v. 1967.

Vapaavarastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 1 366, edellisenä vuonna 1 205 ja 1 259 v. 1967. Sieltä annettujen tavaraerien lukumäärä oli vastaavasti 4 261, 3 916 ja 4 872.

Laiturihuoltotoimintaa v. 1967—1969 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavaralähetysten lukumäärä: Kaikkiaan	Tavaralähetysten lukumäärä: Siitä laiturihuollon kautta	Kokonaislasti tonnia: Kaikkiaan	Kokonaislasti tonnia: Siitä laiturihuollon kautta
1969					
Tammi-maaliskuu	413	53 494	50 231	261 632	147 391
Huhti-kesäkuu	585	60 486	56 017	324 929	170 015
Heinä-syyskuu	553	55 611	51 679	255 639	123 576
Loka-joulukuu	579	59 703	55 213	345 231	189 580
Koko vuosi	2 130	229 294	213 140	1 187 431	630 562
1968	2 102	219 060	206 456	1 015 221	573 467
1967	2 199	220 640	209 263	1 046 849	620 663

Konteineri- ja suurlavaliikenne. Satamaan saapuneiden konteinerien[1]) ja suurlavojen lukumäärä v. 1967, 1968 ja 1969 oli seuraava:

Vuosineljännes	Konteinerit	Suurlavat	Yhteensä
1969			
Tammi-maaliskuu ...	1 350	1 303	2 653
Huhti-kesäkuu ...	1 780	999	2 779
Heinä-syyskuu ...	1 470	793	2 263
Loka-joulukuu ...	1 967	2 081	4 048
Koko vuosi ...	6 567	5 176	11 743
1968 ...	7 119	6 002	13 121
1967 ...	2 463	4 226	6 689

Mistä laiturihuollon kautta

1969 ...	463	2 060	2 523
1968 ...	350	2 543	2 893
1967 ...	251	2 106	2 357

Autovaakojen käyttö. Kertomusvuonna oli käytössä 3 autovaakaa. Punnitustodistuksia annettiin 36 726, edellisenä vuonna 38 927 ja 41 197 v. 1967.

[1]) Tilastossa otettu huomioon vain yli 20 jalan suuruiset konteinerit kertomusvuonna, aikaisemmin myös pienemmät.

Satamarakennustoiminta

Satamarakennusosaston tehtäviin kuuluvia töitä suoritettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

Satamien kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 2 835 000 mk, näistä käytettiin 2 788 527 mk, joten säästöä jäi 46 473 mk.

Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui edelleenkin rakennusten kunnon säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin.

Kiinteiden laitteiden korjauksesta ja kunnossapidosta huolehdittiin. Lyypekin laiturin tausta vahvistettiin ratakiskopaalutuksella. Suomenlinnan lauttalaiturin tihtaalit poistettiin. Linnanlaiturin arkkujen alle potkurivirtojen vaikutuksesta syöpynyt vaarallinen tyhjiö täytettiin hiekalla. T-laiturin puuarkkuja uusittiin 40 m:n matkalla. Kruunuvuoren kompassintarkastuspoiju vaihdettiin uuteen.

Pelastusvälineiden kunnossapito ja railojen viereisten aitojen asettaminen suoritettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väylämerkit, valopoijut ja loistot huollettiin. Suomenlinnan jäätie kunnostettiin, tarkkailtiin jään kantavuutta ja valvottiin liikennettä.

Satamiin vuotanutta öljyä kerättiin ja poistettiin.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 16 182 000 mk ja v:lta 1968 siirtyi 11 215 356 mk. Varoista, joita oli yht. 27 397 356 mk, käytettiin 19 818 694 mk ja v:lle 1970 siirtyi 7 578 662 mk.

L a i t u r i t. Jätkäsaaren laiturin rakennustöitä jatkettiin. Itäisen laiturin nosturikiskot valettiin kiinni ja laiturin päätytyöt valmistuivat. Päätylaiturin teräsponttiseinä lyötiin ja sen taustakentän täyttöön käytettiin n. 11 000 m³ merestä ruopattua hiekkaa. Läntisen laiturin paalutus suoritettiin loppuun, takalaatikot upotettiin ja valettiin vedenalainen betoni sekä ruopattiin laiturin edusta.

Saukon laiturin vahvistaminen konttinosturia varten aloitettiin, maanpuoleisen nosturikiskon alustaa betonoitiin n. 90 m.

Tammasaaren laiturin pohjan louhi ja tasoitti urakalla Pera Oy.

Nurmisen laiturin rakentamista jatkettiin, paalutus ja ylärakenteen laudoitus sekä osa raudoituksesta valmistui. Laiturin edusta ruopattiin.

Sompasaaren lauttasataman työt jatkuivat. Laiturialueen alta ennen täyttöä ruopattiin n. 96 000 m³ savea. Laituripaikka III:n hirsikehikot veistettiin ja osa niistä upotettiin ja valettiin sekä asennettiin niihin esijännitettävät teräspilarit. Päällysrakenteen elementtipalkkeja valettiin. Sivuläpän koneistokammiot valmistuivat. Peräläpän hirsikehikon uppovalu suoritettiin ja koneistokammiot asennettiin paikoilleen. Laituripaikka I:n eteläpääte valmistui ja laituripaikka II:n länsipäähän valmistui n. 30 m laituria. Laiturin edustalla tehtiin vedenalaista louhintaa n. 1 400 m³ väyläaltaan syventämiseksi. Laituritason täytteeksi pumpattiin n. 182 000 m³ merihiekkaa.

Herttoniemen öljylaiturin öljynpurkausvarsien perustukset rakennettiin.

V ä y l ä t. Hanasaaren väylän ruoppaaminen tasoihin —9.6 ja —10.0 suoritettiin loppuun. Ruoppausmassoja oli n. 163 000 m³.

Tammasaaren laiturin eteläpuolelta ruopattiin n. 9 000 m³.

R a u t a t i e t j a r a t a p i h a t. Sörnäisten ratapihalla rakennettiin Åkermanin uudelle varastolle 380 m:n pituinen raide:

K a d u t, k e n t ä t j a v i e m ä r i t. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä. Lauttasaaressa n. 5 100 m², Länsisatamassa n. 26 500 m², Sompasaaressa n. 17 700 m² ja Herttoniemessä n. 2 000 m².

Viemäreitä rakennettiin Sompasaareen n. 190 m.

Öljysataman öljynerotuskaivon työt aloitettiin.

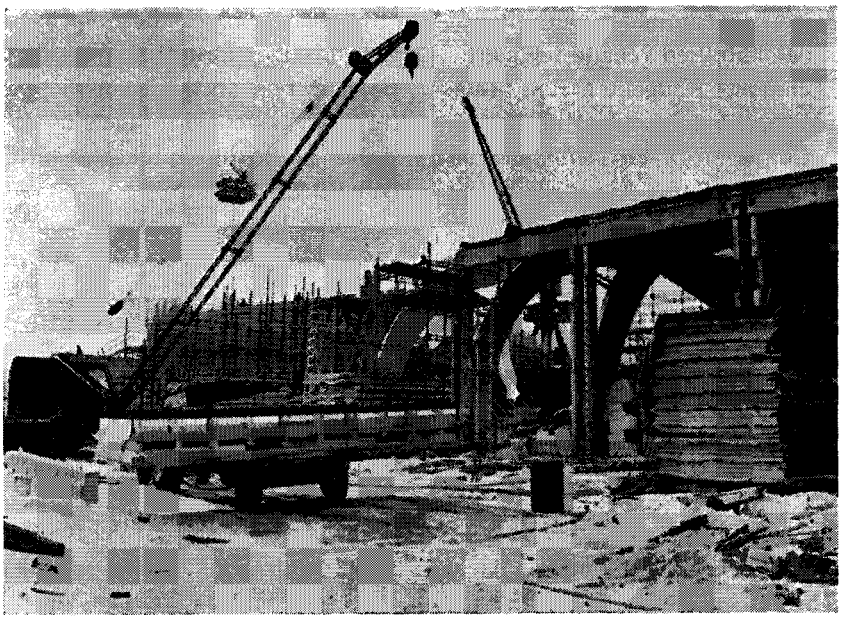

Varastorakennus S 2:n työmaa

Rakennukset. Länsisataman talletusvaraston rakennuskuopan kaivuutyöt valmistuivat keväällä. Rakennustoimikunta, joka sai tehtäväkseen vastata varaston rakentamisesta, antoi tehtävän urakoitsijana toimivalle Kulutusosuuskuntien Keskusliitolle. Työt aloitettiin 21.4. ja vuoden lopussa oli toisen kerroksen katto valettu.

Jätkäsaaren varastorakennus L 6:n paalutus ja pohjakerroksen lattia tehtiin satamarakennusosaston omana työnä. Varsinaisen varaston rakennustyöt siirtyivät seuraavaan vuoteen.

Sompasaaren varastorakennus S 2:n rakentaminen annettiin urakalla suoritettavaksi Laatubetoni Oy:lle, joka aloitti työt 15.10. Urakkasumma oli 1 800 000 mk.

Rakennuksiin käytettiin varoja kertomusvuonna yht. 8 444 471 mk.

Yleiset työt. Korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 685 000 mk ja niistä käytettiin 553 627 mk, joten säästöä jäi 131 373 mk.

Varasto- ja teollisuusalueiden katujen, rautateiden ja viemärien kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Herttoniemen rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 230 kpl. Viemärien suistot ja lumenkaatopaikat perattiin. Pesulautat huollettiin ja korjattiin.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 8 130 000 mk. V:lta 1968 siirtyi 961 283 mk. Varoista, joita oli 9 091 283 mk, käytettiin 8 452 814 mk, joten v:lle 1970 siirtyi 638 469 mk.

Kyläsaaren ja Herttoniemen teollisuus- ja varastoalueilla jatkettiin pengerrystöitä käyttäen kaupungilta tulevaa täytettä. Merisataman ratapihan muutostöitä jatkettiin, uusia vaihteita naulattiin 6 kpl ja uutta rataa tehtiin n. 640 m. Pitkäsilta—Hakaniementorin rantamuurin työt aloitettiin 10.12. Lauttasaaren silta valmistui, ja viralliset avajaiset olivat 30.12. Sahaajankadun niskaojat kaivettiin. Kiiskinkadun jatkeen viemäröinti aloitettiin.

Laskuun suoritetut työt. Vesilaitosta avustettiin sukellustöitä vaativissa tehtävissä.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kus-

tannuksia vaadittiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen ja palolaitoksen veneitä telakoitiin.

Öljynpuristamon, Kaapelitehtaan, Telko Oy:n ja G. W. Sohlbergin raiteet huollettiin. Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäreihin. Öljyvaurioiden jälkiä puhdistettiin satama-alueilla.

Ruoppaustöitä suoritettiin sähkölaitoksen laskuun Hanasaaren voimalaitokselle rakennettavan lauhdeveden ottoputken suulta sekä Kellosaaren ranta-alueen pengerryksiä varten. Lisäksi suoritettiin Wärtsilä Oy:n Hietalahden telakan laajennusruoppauksia. Rakennusviraston katurakennusosaston tilauksesta juntattiin Latokartanontien maantiesillan peruspaalut.

Satamarakennusosaston hallintomenot ja työntekijäin sekä viranhaltijain erinäiset edut olivat yhteensä 1 753 464 mk.

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Toiminnan tulos. Satamalaitoksen ylijäämä oli 687 397 mk (ed. v. 1 793 974 mk:n vajaus). Tulojen kehitykseen vaikutti ehkäisevästi 6.4.1968 voimaan astunut hintasulkulaki, joka koski myös satamalaitoksen maksuja. Talouselämän elpyminen heijastui selvästi satamatulojen kasvussa.

Satamalaitoksen bruttoveloitus oli kertomusvuonna 45 655 491 mk. Jos tuulaakimaksu otetaan huomioon, nousee bruttoveloitus 49 431 034 mk:aan. Tulotileiltä suoritettiin menoja 5 828 971 mk, joten nettoveloitus oli 39 826 520 mk ilman tuulaakia. Tulos poikkeaa talousarviosta 568 481 mk. Satamalaitoksen varsinaisia menoja oli 39 139 122 (37 652 929) mk. Menojen kasvu edellisestä vuodesta oli 1 486 193 mk ja tulojen 3 967 565 mk.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 20 977 166 mk, postisiirtotilille 8 522 152 mk, shekkitilille 13 646 501 mk ja tilitysteitse 1 326 892 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 44 472 711 mk (ed. v. 38 678 227 mk).

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 2 589 108 mk. Määrästä oli 2 547 525 mk kertomusvuoden ja 41 583 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 3 101 mk.

Laskutus. Laskutuksen määrän kehittyminen ilmenee veloitusasiakirjoina käsiteltyjen tulli-ilmoituskirjojen lukumäärästä. Niitä oli kertomusvuonna 551 368 kpl, v. 1968 507 914 kpl ja v. 1967 567 013 kpl.

Satamarakennusosaston suorittamat laskutustyöt jakaantuivat seuraavasti: satamalaitoksen muille osastoille suoritetut työt 47 163 mk, kaupungin muille viranomaisille suoritetut työt 406 635 mk sekä yksityisille suoritetut työt 364 885 mk. Huomattavimmat työkohteet olivat Kipparinlahden venesatama sekä ruoppaustyöt Wärtsilä Oy:n Helsingin telakalla, Salmisaaressa, Hanasaaressa ja Kellosaaressa.

Osasto teki toimintavuoden aikana 98 esitystä ja lausuntoa satamalautakunnalle, 104 valtion ja kaupungin virastoille ja laitoksille ja 61 yksityisille liikkeille tai henkilöille. Muuta kirjeenvaihtoa oli 83 kpl.

T u l o t. *Tulotilien yhdistelmä:*

Tulolaji	1966 mk	1967 mk	1968 mk	1969 mk
Liikennemaksut	14 927 256	14 182 183	14 322 406	17 309 558
Satamamaksut	2 200 338	2 361 327	2 195 234	2 137 590
Alusten tulot	225 760	91 970	77 182	84 635
Vesimaksut	138 542	193 760	180 770	161 235
Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksut	4 091 293 (—441 057)	3 778 909	4 099 535	5 089 823
Laiturihuoltotulot	3 125 946 (+96 681)	3 194 042	2 953 928	3 334 506
Laituri- ja aluevuokrat	3 303 741	3 418 400	3 384 955	3 684 757
Varastosuojamaksut	775 063	904 336	856 858	926 417
Yleisen talletusvaraston vuokrat	978 953	969 064	971 909	1 036 342
Vapaavaraston vuokrat	228 055 (+25 166)	367 108	339 677	339 525
Tulot yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä	267 102 (+319 210)	573 712	543 432	570 448
Huoneistovuokrat	1 047 307	1 086 831	1 158 738	1 266 799
Korvaus satamarakennusosaston yleiskuluista	1 070 828	2 901 565	4 314 585	3 360 741
Muut tulot	403 028	465 789	459 746	524 144
	32 783 212	34 488 996	35 858 955	39 826 520
Tuulaaki	5 284 958	4 515 772	3 549 455	3 752 585
Yhteensä	38 068 170	39 004 768	39 408 410	43 579 105

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus, jakautui v. 1966—1969 kuukausittain seuraavasti:

	1966 mk	1967 mk	1968 mk	1969 mk
Tammikuu	3 559 534	4 032 537	3 640 548	3 936 521
Helmikuu	2 757 588	2 912 645	2 334 929	2 559 360
Maaliskuu	3 556 826	3 642 342	3 843 319	4 415 953
Huhtikuu	2 942 396	3 253 346	3 054 258	3 483 663
Toukokuu	3 473 826	3 004 618	3 393 645	3 531 289
Kesäkuu	3 825 768	3 351 123	3 555 484	3 940 711
Heinäkuu	2 924 163	2 690 122	3 022 701	3 212 036
Elokuu	2 357 732	2 684 783	2 257 430	2 856 480
Syyskuu	3 824 265	3 499 517	3 638 148	4 383 412
Lokakuu	2 839 384	2 702 712	3 134 709	3 512 297
Marraskuu	3 292 651	2 866 086	3 018 680	3 254 336
Joulukuu	2 714 037	4 364 934	4 514 559	4 493 047
Koko vuosi	38 068 170	39 004 765	39 408 410	43 579 105

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 17 309 558 mk, mistä tuontiliikennemaksua 14 098 400 mk, vientiliikennemaksua 1 510 914 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 1 700 244 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 253 019 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 527 341 mk. Liikennemaksuja palautettiin 73 884 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk
Hamina	92	3 014
Hanko	5 286	4 949
Hämeenlinna	12 271	—
Joensuu	1 864	—
Jyväskylä	12 787	—
Kaskinen	127	—
Kemi	806	—
Kokkola	7 784	—
Kotka	9 256	2 326
Kuopio	14 373	—
Lahti	62 997	—
Lappeenranta	1 174	12 685
Loviisa	418	—
Mikkeli	2 481	—
Naantali	393	152 398
Oulu	3 168	50
Parainen	—	4 440
Pietarsaari	8 069	123
Pori	19 907	720
Porvoo	5 889	—
Raahe	58	—
Rauma	3 330	252
Savonlinna	368	—
Tampere	38 326	—
Tornio	6 246	9 14
Turku	27 779	334 55
Uusikaupunki	176	3
Vaasa	7 594	2 65
Yhteensä	253 019	527 341

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 3 752 585 mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 3 654 831 mk ja sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 97 754 mk. Tuulaakia palautettiin 22 958 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk
Hämeenlinna	5 199
Jyväskylä	18 555
Lahti	51 009
Lappeenranta	426
Tampere	22 565
Yhteensä	97 754

Satamamaksuja veloitettiin 2 137 590 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevien alusten osuus oli 1 811 070 mk ja kotimaan liikenteessä olevien alusten 143 360 mk. Jäämaksuja oli 183 160 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 282 217 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Alukset	mk
Helsinkiläiset	655 224
Muut suomalaiset	367 081
Ulkomaiset	788 765
Yhteensä	1 811 070

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 5 089 823 mk, mihin summaan sisältyy 514 725 mk laskennallisia tuloja laiturihuollon, vapaavaraston ja yleisen talletusvaraston veloituksista. Veloituksen jakaantuminen: kappaletavaranosturit 2 401 411 mk, Saukon hiilinosturit 249 220 mk, Hanasaaren joukko- ja kappaletavaranosturit 346 317 mk, autonosturit 34 339 mk, trukit 2 058 536 mk.

Laiturihuoltomaksujen bruttomäärä oli 8 231 200 mk. Kun ahtaajille menevät kustannukset 4 725 585 mk, tullivalvontakustannukset 159 116 mk ja palautukset 11 993 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 3 334 506 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 3 684 757 mk, mistä määrästä 121 367 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 3 563 390 mk varastoalueiden vuokria. Palautuksia maksettiin 21 164 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 926 417 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 364 204 mk ja paikanvuokrat 562 213 mk. Åkerman Oy:lle maksettiin vuokraa 13 125 mk. Palautuksia maksettiin 8 788 mk.

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 1 036 342 mk, mistä 622 055 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 414 689 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 402 mk.

Vapaavaraston vuokria oli 339 525 mk.

Yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli bruttoveloitus 570 448 mk, josta 284 377 mk veloitettiin Katajanokalla ja 286 185 mk Länsisatamassa. Palautuksia maksettiin 114 mk.

Huoneistovuokria veloitettiin 1 266 799 mk, mistä määrästä 948 878 mk oli tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 317 921 mk.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 3 360 741 mk. Siitä oli tilitystuloja 3 335 097 mk ja korvauksia tilaustöistä 25 644 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 524 144 mk, mistä tilitystuloja 178 626 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: korvaus tuulaakin kannosta 37 526 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 141 100 mk, sähkö 86 483 mk, vaakamaksut 47 437 mk, sairausvakuutuskorvaukset 122 295 mk, vahingonkorvaukset 3 967 mk, viivästyskorot ja perimispalkkiot 2 663 mk, punnus- ja kaappivuokrat 2 280 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 450 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 808 mk, omaisuuden myynti 30 994 mk, telakointivuokrat 15 151 mk, lämpimän veden myynti 20 064 mk, muut sekalaiset tulot 12 926 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin menoihin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien 10. pääluokan; b) satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt 08 pääluokassa sekä c) 2. pääluokan tullihuonemenot.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satamat-pääluokassa määrärahoja yhteensä 40 056 304 mk, v:lta 1968 siirtyi 9 487 mk, lisämäärärahoja saatiin 22 463 mk ja ylitysoikeudet vastasivat 400 000 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 40 488 254 mk. Tilivuoden menoja oli 39 139 122 (ed. v. 37 652 929) mk, seuraavaan vuoteen siirrettiin 917 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvia määrärahoja oli 685 000 mk. Tilivuoden menoja oli 553 627 mk. Tullihuonemenojen määräraha oli 1 217 820 mk. Tilivuoden menoja oli 1 212 336 mk.

Sataman uudisrakennustöitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi 12 046 476 mk v:lta 1968 ja ja kertomusvuoden määrärahat olivat 16 732 000 mk. Menoja suoritettiin 20 776 278 mk ja 1 267 mk palautettiin, joten v:een 1970 käytettäväksi siirtyi varoja 8 000 931 mk.

Yleisiä uudisrakennustöitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja oli 3 067 096 mk v:lta 1968 siirtyneitä ja 8 130 000 mk kertomusvuoden määrärahoja, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 11 197 096 mk. Menot olivat 10 471 325 mk, joten v:een 1970 siirtyi 725 771 mk.

Käyttöomaisuus. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 172 556 488 mk ja vuoden lopussa 187 651 407 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 15 094 919 mk. Poistoja suoritettiin 4 857 392 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 10 353 392 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	38 403 114
Laiturit ja tihtaalit	65 515 150
Kiinteät laitteet	20 426 807
Alukset ja veneet	336 650
Rakennukset	54 969 203
Irtaimisto	6 403 315
Autot, trukit ja autonosturit	1 513 168
Puhelinosuudet	84 000
Yhteensä	187 651 407

Palkat, sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut. Varsinaisia palkkamenoja oli yhteensä 20 450 262 mk, josta kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkamenot olivat 14 070 297 mk ja tuntipalkkaisen henkilökunnan 6 379 965 mk. Vastaavat sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut olivat yhteensä 1 230 574 mk sekä eläkekustannukset 3 075 921 mk, joten laitoksen palkkausmenot olivat kaikkiaan 24 756 757 mk.

33. Liikennelaitos

KATSAUS VUODEN 1969 PÄÄTAPAHTUMIIN

Helsingin julkisen liikenteen suunnittelun kannalta kaupunginvaltuuston päätös metron rakentamisesta oli tärkeä. Helsingin seudun suuri liikennetutkimus, joukkokuljetusliikennetoimikunnan mietintö sekä kaupunginvaltuuston periaatepäätös, jonka mukaan liikennelaitos on palvelulaitos, antoivat entistä enemmän mahdollisuuksia julkisen liikenteen kehittämiseen ja palvelutason parantamiseen. Näiden kysymysten johdosta pidettiin lukuisia neuvotteluja Helsingin seudun kokonaisliikenteen suunnittelemiseksi. Yhteistoiminta rautateiden kanssa saatiin entistä kiinteämmäksi esim. vaihtomahdollisuuksia lisäämällä. Työaikojen porrastusta voitiin toteuttaa käytännössä useiden koulujen ja työpaikkojen porrastettua työpäiväänsä jo vuoden alkupuolella.

Julkisen liikenteen järjestelyjä ja matkustajapalvelua haittaavina tekijöinä voitaneen mainita keskustasuunnitelman viivästyminen sekä kertomusvuoden alussa tapahtunut viisipäiväiseen työviikkoon siirtyminen. Tarkkaa tietoa matkustajamäärissä tapahtuneista muutoksista ei heti saatu, joten matkustajille ei kaikilla suunnilla pystytty välittömästi tarjoamaan riittävästi matkustusmahdollisuuksia. Tilanne saatiin korjatuksi kuitenkin melko pian.

Laskusuuntaus liikennelaitoksen matkustajamäärissä hidastui kevään aikana ja kääntyi syyskaudella noususuuntaan. Suurimpana syynä henkilöautojen käyttöön työmatkoilla lienee ollut kokonaisliikenteen ruuhkautuminen ja siitä aiheutuva julkisen liikenteen hidastuminen. Liikennelaitoksen lautakunnan ehdotuksesta saatiin Itäväylälle julkisen liikenteen kaistat molempiin suuntiin. Järjestely lisäsi idän suunnan julkisen liikenteen sujuvuutta. Laitoksen muut ehdotukset, kuten julkiselle liikenteelle varatut kadut keskustassa, liikennejärjestelyt Hämeentiellä ja Mannerheimintiellä sekä eräät terminaalit, ovat vielä toteuttamatta.

Vaikka laitosta ei enää velvoitettu pyrkimään itsekannattavuuteen, kiinnitettiin kaikissa ratkaisuissa huomiota taloudellisuuteen. Kalustohankinnoissa pyrittiin tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin myös kuljettajarahastuksen laajentamista silmällä pitäen. Kalustohankintojen ja kalustoon asetettujen vaatimusten yhdenmukaistamiseksi käytiin yhteisiä neuvotteluja Tampereen ja Turun liikennelaitosten edustajien kanssa.

Kuljettajarahastusta laajennettiin esikaupunkilinjoilla niin, että vuoden päättyessä rahastajarahastus oli käytössä vain pohjoisen ja idän suunnissa eräillä linjoilla. Radiopuhelimia lisättiin linja-autoihin ja radiopuhelintoimintaa yleensäkin tehostettiin.

Liikennelaitoksen lautakunta ja Tampereen liikennelautakunnan edustajat neuvottelivat Helsingissä julkisen liikenteen hoitamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Kertomusvuoden aikana astui voimaan liikennelaitoksen uusi organisaatio, joka merkitsi toiminnalle entistä suurempaa joustavuutta ja suorituskykyä. Vuoden lopussa siirtyivät lähes kaikki laitoksen konttorit Ilmalaan, joten laitoksen koko johto ja useimmat toimistoyksiköt pääsivät samoihin konttoritiloihin. Tällainen keskittäminen on tuloksellista laitoksen koko toiminnan kannalta.

Aktiivista tiedotustoimintaa harjoitettiin lehdistön, radion ja TV:n avulla mahdollisuuksien mukaan. Liikennelaitos järjesti kaupunginvaltuutetuille, kaupungin johtaville virkamiehille sekä julkisen sanan edustajille tutustumiskäynnin Ruskeasuon ja Koskelan varikoille sekä sen jälkeen tiedotustilaisuuden Kallion virastotalossa. Sinne oli järjestetty myös liikennelaitoksen toimintaa selostava näyttely.

Henkilökunnan ja johdon välisiä keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia pidettiin runsaasti. Keskustelujen avulla pyrittiin selvittämään pulmakysymyksiä ja kehittämään yhteishenkeä.

Matkailijapalvelun tehostamiseksi parannettiin raitiolinjan 3T reittikuulutuksen teknistä tasoa. Myös Korkeasaaren lautta varustettiin magnetofonilaittein kuulutusten ja viihdemusiikin esittämistä varten. Matkailukaudeksi laitos hankki erityisen auton turistipalvelun hoitamista varten. Tehtävään osallistui kaksi yhteisesti kaupungin matkailutoimiston kanssa palkattua opasta. Heidän tehtävänään oli opastaa matkailijoita kaikissa liikennelaitoksen toimintaa koskevissa kysymyksissä sekä jakaa Helsinkiä ja erityisesti liikennelaitosta koskevaa tiedotusaineistoa.

Työturvallisuustoimintaa kehitettiin edelleen. Syksyllä pidettiin kaksipäiväiset työturvallisuuskurssit näyttelyineen. Työturvallisuuskilpailu jatkui kuudetta vuotta ja vuoden lopussa todettiin tapaturmien määrän laskeneen 19 % edellisen vuoden keskiarvosta.

Laitoksen sisäisenä aktiona pantiin toimeen »Liikenneturvallisuutta Lokakuuhun» -kampanja, josta saatuja kokemuksia on tarkoitus käyttää hyväksi seuraavan vuoden vastaavassa rynnäkössä.

Henkilökunnan harrastustoimintaa tuettiin sekä taloudellisesti että erilaisin toimenpitein. Laitos ja sen henkilökuntajärjestöjen edustajat järjestivät yhteisesti kunnonkohennusrynnäkön, joka kesti koko vuoden kesälomakuukausia lukuun ottamatta. Osallistuminen oli varsin runsasta.

Liikennelaitoksen Nais- ja Mieslaulajat pitivät keväällä onnistuneen konsertin Aikamiehet-lauluyhtyeen kanssa. Vuoden 1969 lopussa järjestettiin vuoden aikana eläkkeelle siirtyneelle henkilökunnalle edellisen vuoden tapaan juhlatilaisuus kahvitarjoiluineen.

Vuoden lopulla liikennelaitos teki aloitteen julkisen liikenteen yhteistyön kehittämiseksi Helsingin kaupungin alueella, tariffien yksinkertaistamiseksi ja kuljetuspalvelun parantamiseksi. Aloite jäi kuitenkin päättävien elinten harkittavaksi.

LAITOKSEN TALOUS

Laitoksen taloudellinen tulos vuodelta 1969 osoittaa 25 636 489,21 markan suuruista tappiota, kun ei oteta huomioon laitokseen sijoitettua pääoman korkoa. Edellisen vuoden tulokseen verrattuna kasvoi tappio 1 521 383,09 markkaa.

Vuoden 1969 menot olivat 95 948 828,20 markkaa, mikä merkitsi 1 249 401,34 markan lisäystä edelliseen vuoteen.

Menojen kasvun aiheuttivat:

— Kvston hyväksymä vakauttamissopimuksen mukainen palkkauksen yleistarkistus 1.1.1969 lukien, mikä lisäsi varsinaisia palkkamenoja, sunnuntaiym. korvauksia ja sosiaalimenoja yhteensä noin 2,24 mmk.

— Linja-autokannan kasvu, mikä lisäsi pääoman poistoja noin 0,82 mmk.

Muiden menojen osalta saatiin säästöä, joista mainittakoon eläkemenojen pienentyminen 1,32 mmk:lla kaupungin siirtyessä vuoden 1969 alussa uuteen veloitusjärjestelmään.

Varsinaiset tulot olivat 70 312 338,99 markkaa, mikä on 271 981,75 markkaa eli 0,39 % edellisen vuoden tuloja vähemmän. Tulojen pienenemisen aiheutti matkustajamäärän alentuminen 1,10 %:lla.

Eri toimintamuotojen menot ja tulot käyvät ilmi laitoksen tilinpäätöstaseista.

LIIKENNELAITOKSEN PROSENTUAALISET TULOT JA MENOT VUOSINA 1965—1969

Tulot %	1965	1966	1967	1968	1969
Raitioliikenne	24,4	23,4	26,2	23,4	23,1
Autoliikenne	45,5	42,4	43,9	38,6	37,7
Lauttaliikenne	0,2	0,4	0,4	0,3	0,3
Asuntokiinteistöt	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3
Yhteiset tulot	8,0	7,2	7,6	7,4	7,4
Alennuslippuavustukset	5,1	4,6	5,2	4,5	4,5
Tappio	16,5	21,7	16,3	25,5	26,7
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Menot %	1965	1966	1967	1968	1969
Henkilömenot	58,2	58,4	59,3	58,6	60,2
Sosiaalimenot	12,2	12,8	13,9	15,0	13,7
Tarvikkeet ja käyttövoima	12,4	12,6	11,5	11,9	11,2
Irtaimiston hankinta sekä ulkopuoliset työt ja palvelukset	3,0	2,7	2,2	1,2	1,3
Autoverot, vakuutukset, korot, poistot ja vuokrat	13,1	12,2	11,4	11,8	12,4
Muut menot	1,1	1,3	1,7	1,5	1,2
Voitto	—	—	—	—	—
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

LIIKENNELAITOKSEN TULOT JA MENOT VUOSINA 1965—1969

TRAFIKVERKETS INKOMSTER OCH UTGIFTER ÅREN 1965—1969
INCOME AND EXPENSES OF HELSINKI CITY TRANSPORT 1965—1969

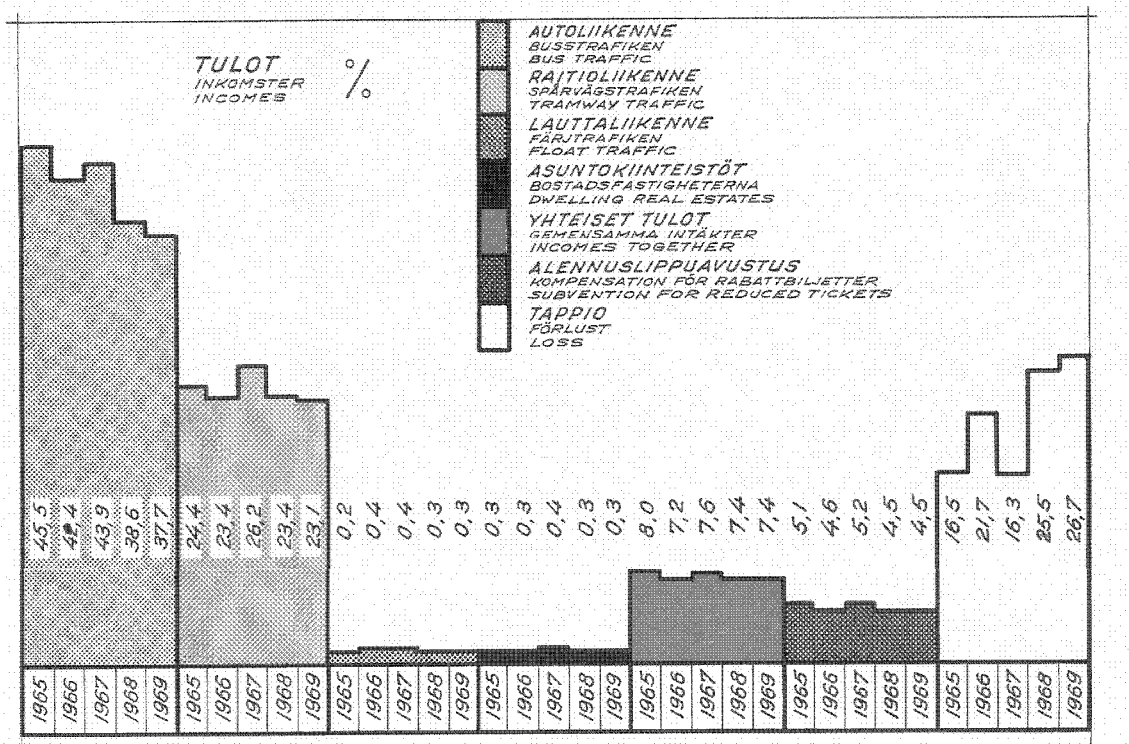

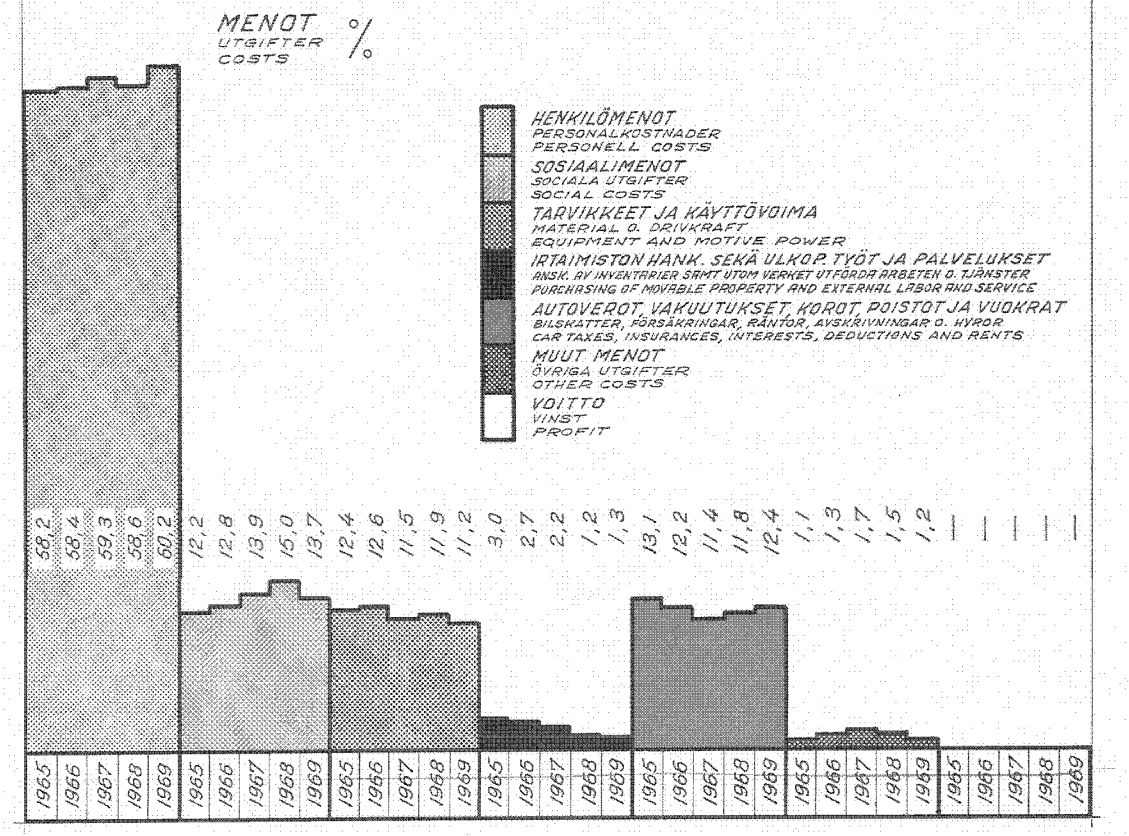

OMAISUUSTASE 31. PÄIVÄNÄ JOULUKUUTA 1969

Vastaavaa:	mmk	mmk
Varsinainen omaisuus		
Rahoitusomaisuus		
Kassavarat	0,07	
Tilisaatavat	0,24	
Ennakkomenot	0,40	0,71
Vaihto-omaisuus		
Varastot		4,25
Käyttöomaisuus		
Maa-alueet	4,19	
Rakennukset	26,08	
Tarkastusasemat ym.	0,05	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8,11	
Poistonalainen irtain omaisuus	38,05	
Arvopaperit	0,16	
Keskeneräinen omaisuus	0,99	77,63
Siirtyvät erät		
Nostamattomat määrärahat		10,09
Ylimääräinen omaisuus		
Vieraat pankkitalletukset		0,01
Tilivuoden tappio		25,64
		mmk 118,33

Vastattavaa:		
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Tilivelat	3,76	
Ennakkotulot	0,03	
Talletetut vieraat varat	0,03	
Konttokuranttivelka	26,79	30,61
Pitkäaikainen		
Pääomavelka kaupungille		77,63
Siirtyvät erät		
Vapaina siirtyvät määrärahat	4,51	
Sidottuina siirtyvät määrärahat	5,58	10,09
		mmk 118,33

Omakustannusperiaatteen mukaan, jolloin käyttöomaisuuden korko laitokseen sijoitetulle pääomalle on laskettu 6 %:n mukaan, olisi laitoksen tulos ollut tappiota mmk 30,52.

TULOSTASE 31. PÄIVÄNÄ JOULUKUUTA 1969

KULUT

Varsinaiset kulut:

	mmk	mmk
Hallinto ja yhteiset		
Palkat ja palkkiot	4,92	
Sosiaalimenot	1,74	
Tarvikkeet ja käyttövoima	0,29	
Irtaimiston hankinta sekä ulkopuoliset työt ja palvelukset	0,50	
Vuokrat ja vakuutukset	0,24	
Korot	0,80	
Käyttöomaisuuden poistot	0,19	
Muut kulut	0,82	9,50
Raitioliikenne		
Palkat	20,17	
Sosiaalikulut	4,28	
Tarvikkeet ja käyttövoima	3,46	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,25	
Vakuutukset, autoverot ja vuokrat	0,20	
Käyttöomaisuuden poistot	2,34	30,70
Autoliikenne		
Palkat	32,44	
Sosiaalikulut	7,09	
Tarvikkeet ja käyttövoima	6,97	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,40	
Autovakuutukset, -verot ja vuokrat	2,17	
Käyttöomaisuuden poistot	5,89	
Muut kulut	0,26	55,22
Lauttaliikenne		
Palkat	0,20	
Sosiaalikulut	0,05	
Tarvikkeet ja käyttövoima	0,01	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,05	
Käyttöomaisuuden poistot	0,01	0,32
Asuntokiinteistöt		
Palkat	0,03	
Sosiaalikulut	0,01	
Tarvikkeet ja käyttövoima	0,04	
Ulkopuoliset työt ja palvelukset	0,09	
Käyttöomaisuuden poistot	0,04	0,21
		mmk 95,95

TUOTOT

Varsinaiset tuotot	mmk	mmk
Raitioliikenne		22,15
Autoliikenne		36,16
Lauttaliikenne		0,32
Asuntokiinteistöt		0,28
Muut tuotot		
Yhteiset lipputuotot		
Koululais- ja invalidiliput	2,49	
Virkamiesliput	0,75	
Muut yhteiset liput	1,39	4,63
Sekalaiset tuotot		2,48
Kaupungin alennuslippuavustus		4,29
Tilivuoden tappio		25,64
		mmk 95,95

VARASTOJEN KEHITYS

OMAT VARASTOT 1.1.1969		4 010 224,87
Ostot v. 1969		
— varastoon	7 165 954,36	
— kaupintavarastosta	1 260 974,28	
— itse tehdyt tarvikkeet	486 296,22	
— dieselöljyn varmuusvarasto	880 500,—	9 793 724,86
Kulutus v. 1969		
— varastosta	9 057 583,61	
— itse tehdyt tarvikkeet	381 186,76	
— epäkurantin tavaran poisto	116 749,64	9 555 520,01
OMAT VARASTOT 31.12.1969		
Varsinainen varasto	2 849 865,93	
Varmuusvarasto (tarvikkeet ja dieselöljy)	1 398 563,79	
	(4 248 429,72)	
OMAT VARASTOT 31.12.1969		4 248 429,72

Varsinaisen varaston arvo on pienentynyt mk 22 200 eli 0,8 % ja vuotuinen kiertonopeus on ollut 3,31 sen ollessa edellisenä vuonna 3,06 ja sitä edellisenä vuonna 2,16.

Varmuusvaraston arvo on noussut mk 260 406, mikä johtuu siitä, että vuoden vaihteessa oli varastossa vielä 136 286 markan arvosta v. 1968 hankittua dieselöljyn varmuusvarastoa v. 1969 hankitun uuden varmuusvaraston lisäksi. Myöskin tarvikkeita ja varaosia on hankittu lisää varmuusvarastoon kertomusvuoden aikana.

LIIKENNELAITOKSEN LINJOJEN KATETUOTTOPROSENTIT V. 1969

TRAFIKVERKETS LINJERS TECKNINGSBIDRAGSPROCENT ÅR 1969
PERCENTAGE BREAK-EVEN AMOUNT OF HELSINKI CITY TRANSPORT LINES 1969

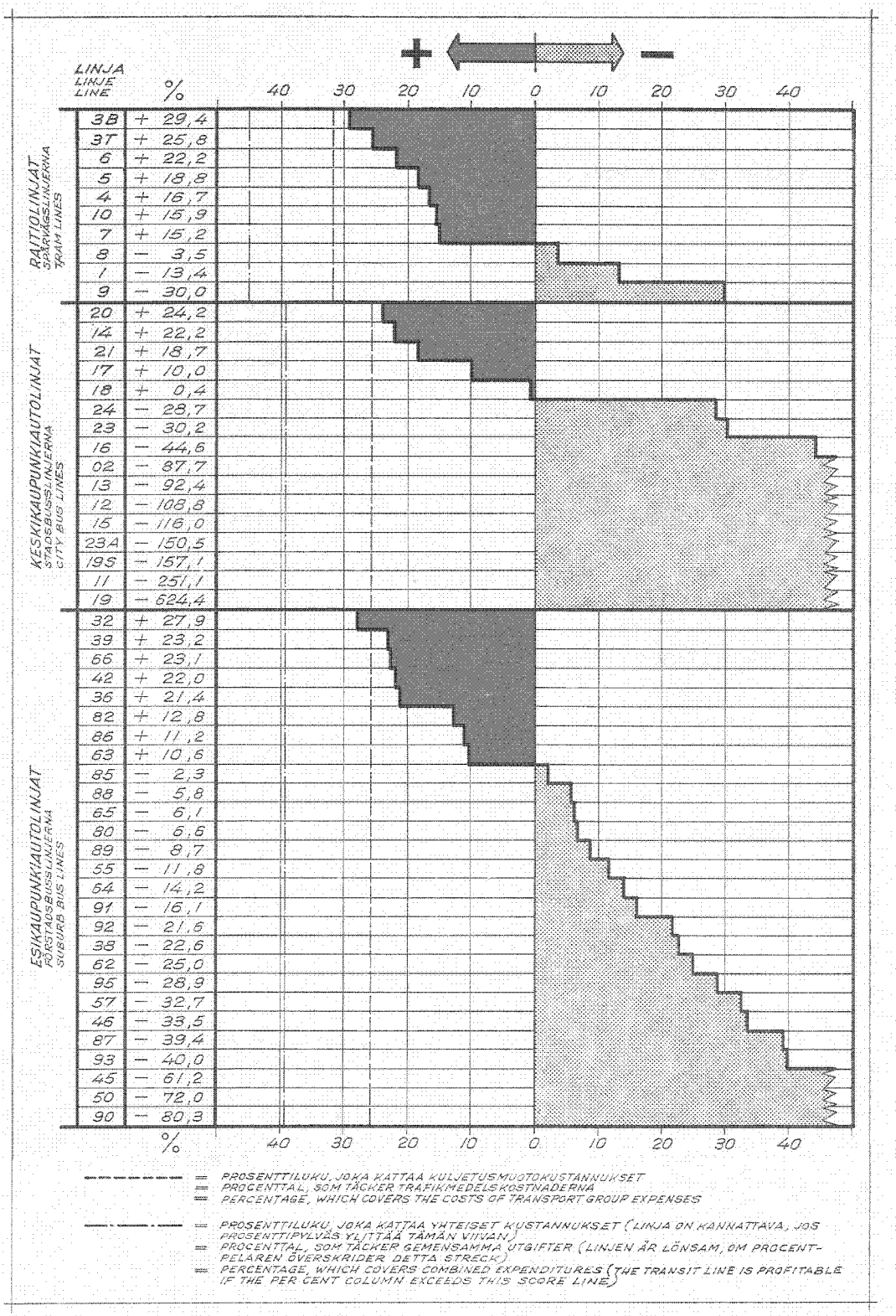

LIIKENNE

Matkustajien kokonaismäärä oli 129,3 milj., joista yhteisten matkojen osuus 18,4 milj. eli 14,2 %.

Matkustajien kokonaismäärän vähennys edelliseen vuoteen verrattuna oli noin 1,4 milj. eli 1,1 %.

Vuoden aikana ajettiin liikenteessä kaikkiaan 34,3 milj. kilometriä eli 0,65 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

AUTOLIIKENNE

Autoliikenteen matkustajamäärä oli 63,4 milj. vähennys vuoteen 1968 verrattuna noin 1,1, milj. matkaa eli 1,7 %. Ajokilometrejä kertyi 26,3 milj. km., joten vähennys edellisestä vuodesta merkitsee noin 0,72 %:n supistumista.

Vuoden alussa arkipäivien tungosaikaliikenteessä oli 429 diesel- ja 17 johdinautoa, kesällä 364 diesel- ja 12 johdinautoa, vuoden lopussa 433 diesel- ja 17 johdinautoa.

Yksityisiltä liikennöitsijöiltä vuokratuilla autoilla ajettiin 10 826 km päiväliikennettä Suomenlinnaan jäätietä pitkin linjatunnuksin 02. Liikennöiminen aloitettiin 12.2. ja päättyi 5.4.1969.

Linjoilla tapahtuneet muutokset

23. 1. Itsepalvelulaitteet otettiin käyttöön autolinjoilla 21 ja 21V

4. 6. Kuljettajarahastus aloitettiin autolinjoilla 82, 82V ja 93.

Linjan 17A reittiä Merikatu—Aleksis Kiven katu—Alppila jatkettiin tungosaikoina, arki- ja lauantaipäivisin Pasilan rautatieasemalle.

Linjoihin 50 ja 50A tehtiin yhteisen osan reittimuutos Alppilassa seuraavaksi: Aleksis Kiven katu—Inkoonkatu — Porvoonkatu — Karjalankatu jne.

Linjan 50A reittiä jatkettiin ruuhkaaikoina Sörnäisistä Herttoniemen teollisuusalueelle ja Roihuvuoreen (reittiä 82V).

7. 8. Linjojen 91 ja 95 reitti muutettiin kulkemaan Puotinharjun kautta.

1. 9. Linjan 82V reittiä jatkettiin Vartiokylän teollisuusalueelle.

Linjalla 90 lopetettiin liikennöinti iltapäivisin.

21. 9. Linjalta 13/13S lyhennettiin reittiosa Kauppatori—Marian sairaala.

Linjan 95/95N reittiä jatkettiin noin 1 400 metriä Vartioharjussa Kiviportintietä Riskutien kulmaan.

22. 9. Linja 19 jatkettiin Marian sairaalan luo.

30.12. Uusittu Lauttasaaren silta luovutettiin liikenteen käyttöön. Lauttasaaren linjat siirtyivät kokonaan uusitulle sillalle liikennöimään seuraavia reittejä:

linja 20 Erottaja — Lauttasaari — Katajaharju
» 20A Erottaja — Lauttasaari — Isokaari (tungosaikoina)
» 20N Asema-aukio—Lauttasaari—Katajaharju
» 21 Asema-aukio—Lauttasaari—teollisuusalue
» 21V Asema-aukio—Lauttasaari—teollisuusalue (tungosaikoina)

Raitiovaunuliikenne

Raitiolinjojen matkustajamäärä oli 47,5 milj., vähennys vuoteen 1968 verrattuna noin 132 000 matkaa eli 0,28 %. Ajokilometrejä kertyi 8,04 milj. km, joten vähennys edellisestä vuodesta merkitsee noin 0,36 %:n supistumista.

Vuoden alussa arkipäivien tungosaikaliikenteessä oli 117 moottori- ja 77 perävaunua, kesällä 92 moottori- ja 43 perävaunua, vuoden lopussa 115 moottori- ja 74 perävaunua. Liikenteessä olleesta kalustosta oli 76 moottori- ja 25 perävaunua 4-akselisia.

Toimintavuoden aikana ei tehty linjamuutoksia.

Liikennöintimuutos tehtiin 1.4., jolloin linjojen 1A, 4S ja 10S lauantailiikenne lopetettiin ja linja 9 supistettiin päättyväksi lauantaisin noin klo 15.00.

Lauttaliikenne

»Korkeasaari - Högholmen» moottorilautta suoritti aikana 10.5.—1.6. ja 7.6.—28.9. kaikkiaan 2 786 edestakaista vuoroa Korkeasaareen kuljettaen yhteensä 323 625 matkustajaa, joista aikuisia 222 332 ja lapsia 101 293.

Lisäksi suoritti lautta 362 edestakaista vuoroa Suomenlinnaan 2.6.—6.6. ja 29.9.—18.10. välisinä aikoina.

Yksityinen liikenteenharjoittaja on liikennöinyt MS »Terhillä» apuveneenä 449 edestakaista vuoroa Korkeasaareen.

Liikenteen suunnittelu

Laadituissa liikennesuunnitteluissa on käytetty hyväksi erilaisia kaupungin kehitystä koskevia tilastoja.

Kaikilla liikennelinjoilla laadittiin kuukausittain käyttösuunnitelma sekä kesä- ja talviliikennettä varten yksityiskohtaiset aikataulut. Suunnitelmissa pyrittiin ottamaan huomioon tehtyjen matkustajalaskentojen tulosten, eri vuoden- ja vuorokauden aikojen antamaa osviittaa matkustustarpeesta.

Liikennesuunnittelutoimisto suoritti erilaisia tutkimuksia ja liikennetarkkailuja, joiden perusteella tehtiin esityksiä liikenteen parantamiseksi. Kuukausittain seurattiin liikennesuunnitelman toteuttamista liikenteessä ja päivittäin, vastasiko paikkatarjonta matkustajamäärää kuljetustason edellyttämällä tavalla.

Lauttasaaren liikenteen aikataulut muutettiin kokonaisuudessaan uusitun sillan luovutuspäivänä 30.12.69, jolloin linjat siirtyivät tälle reitille.

Vuoden 1970 tulevasta liikenteestä laadittiin ajokilometri- ja matkustajaennusteet, joissa pyrittiin ottamaan huomioon arvioiden matkustustarpeen muutoksia tulokseksi mahdollisimman tasainen kuormitus linjoittain.

Uusi lipputoimisto avattiin keskeiselle paikalle Hakaniemen Metallitaloon.
En ny biljettförsäljningsbyrå öppnades i det centralt belägna Metallhuset i Hagnäs.
A new ticket office was opened in the centrally situated Metallitalo building in Hakaniemi.

MATKUSTAJIEN JAKAUTUMINEN ERI KULKUNEUVOJEN KESKEN VUOSINA 1963—1969

PASSAGERARNAS FÖRDELNING PÅ DE SKILDA KOMMUNIKATIONSMEDLEN ÅREN 1963—1969
PASSENGER DISTRIBUTION FOR DIFFERENT VEHICLES 1963—1969

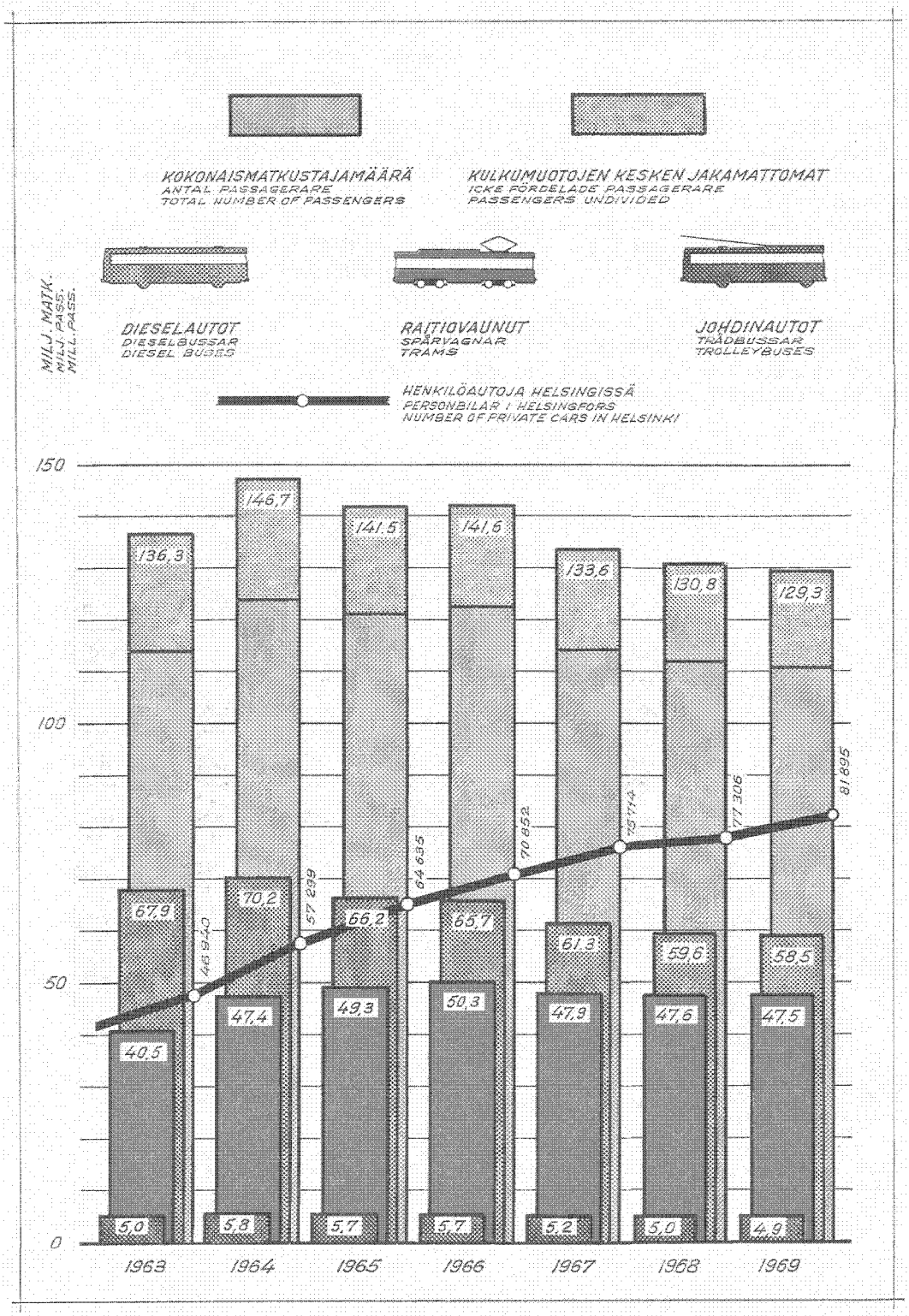

MATKUSTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LINJOITTAIN VUOSINA 1968—1969

PASSAGERARANTALET LINJEVIS ÅREN 1968—1969
TOTAL NUMBER OF PASSENGERS PER ROUTE 1968—1969

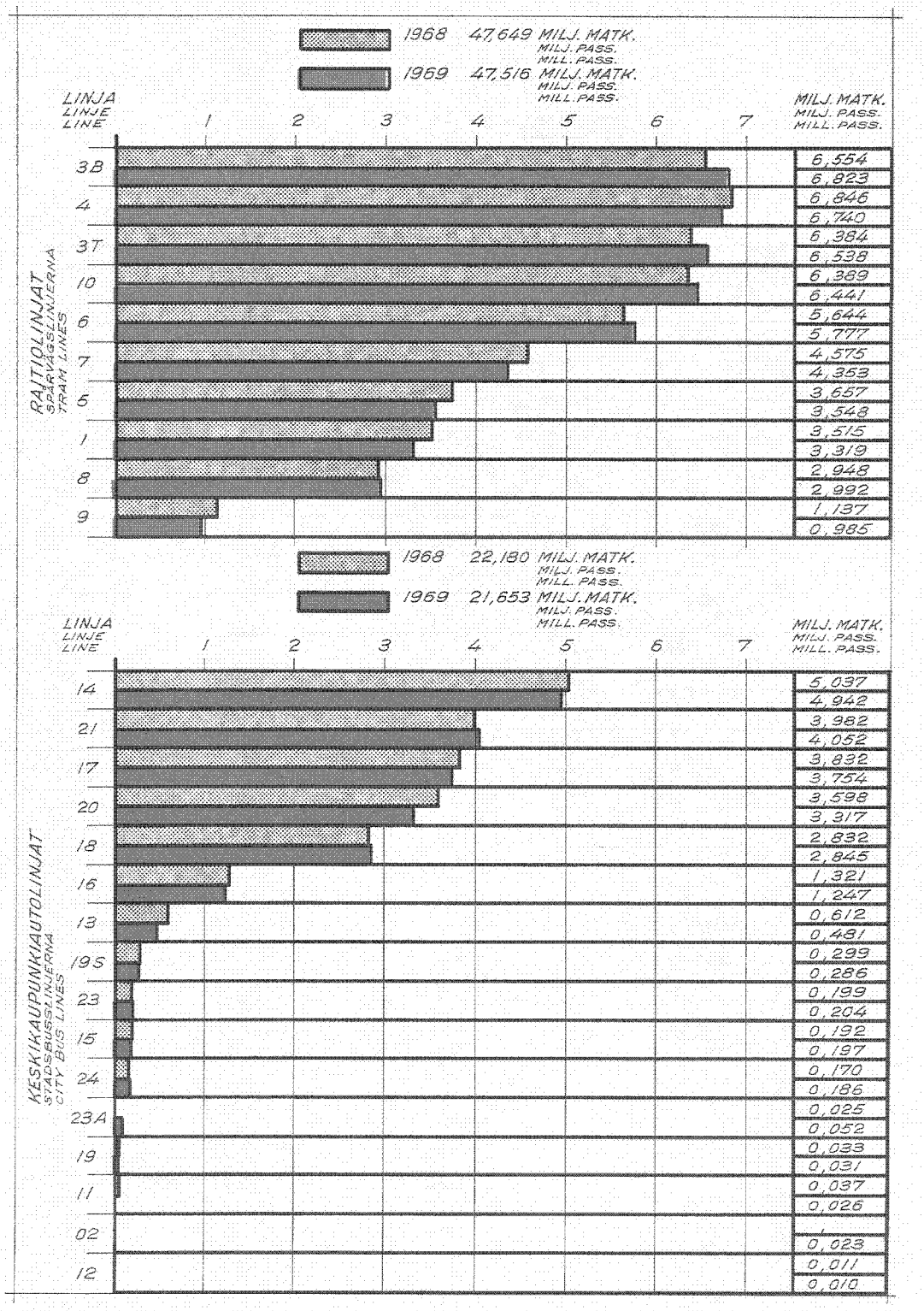

MATKUSTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LINJOITTAIN VUOSINA 1968—1969

PASSAGERARANTALET LINJEVIS ÅREN 1968—1969
TOTAL NUMBER OF PASSENGERS PER ROUTE 1968—1969

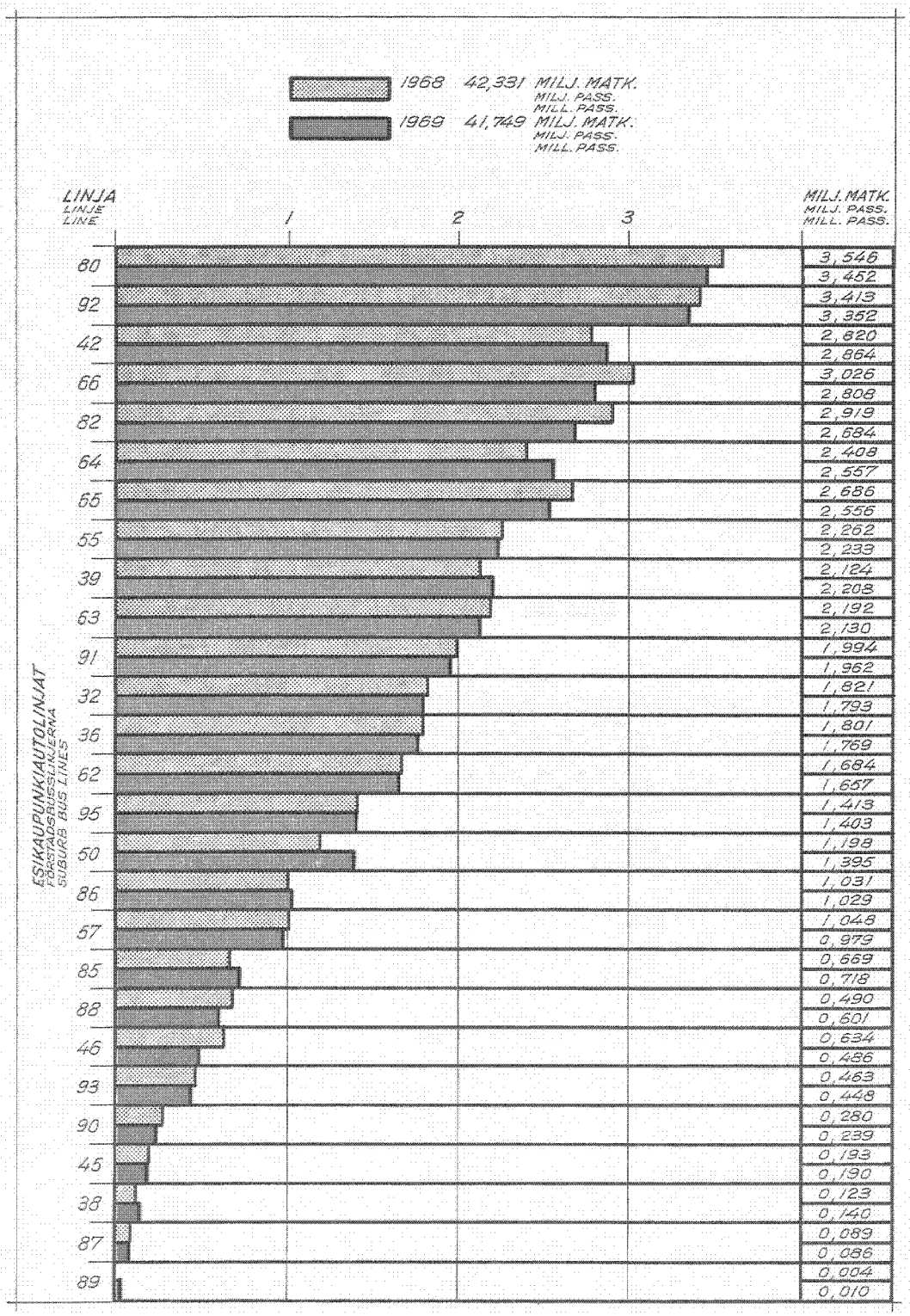

AJOKILOMETRIMÄÄRIEN JAKAUTUMINEN VUOSINA 1963—1969

FÖRDELNINGEN AV ANTALET KÖRKILOMETER ÅREN 1963—1969
OPERATED KILOMETERS 1963—1969

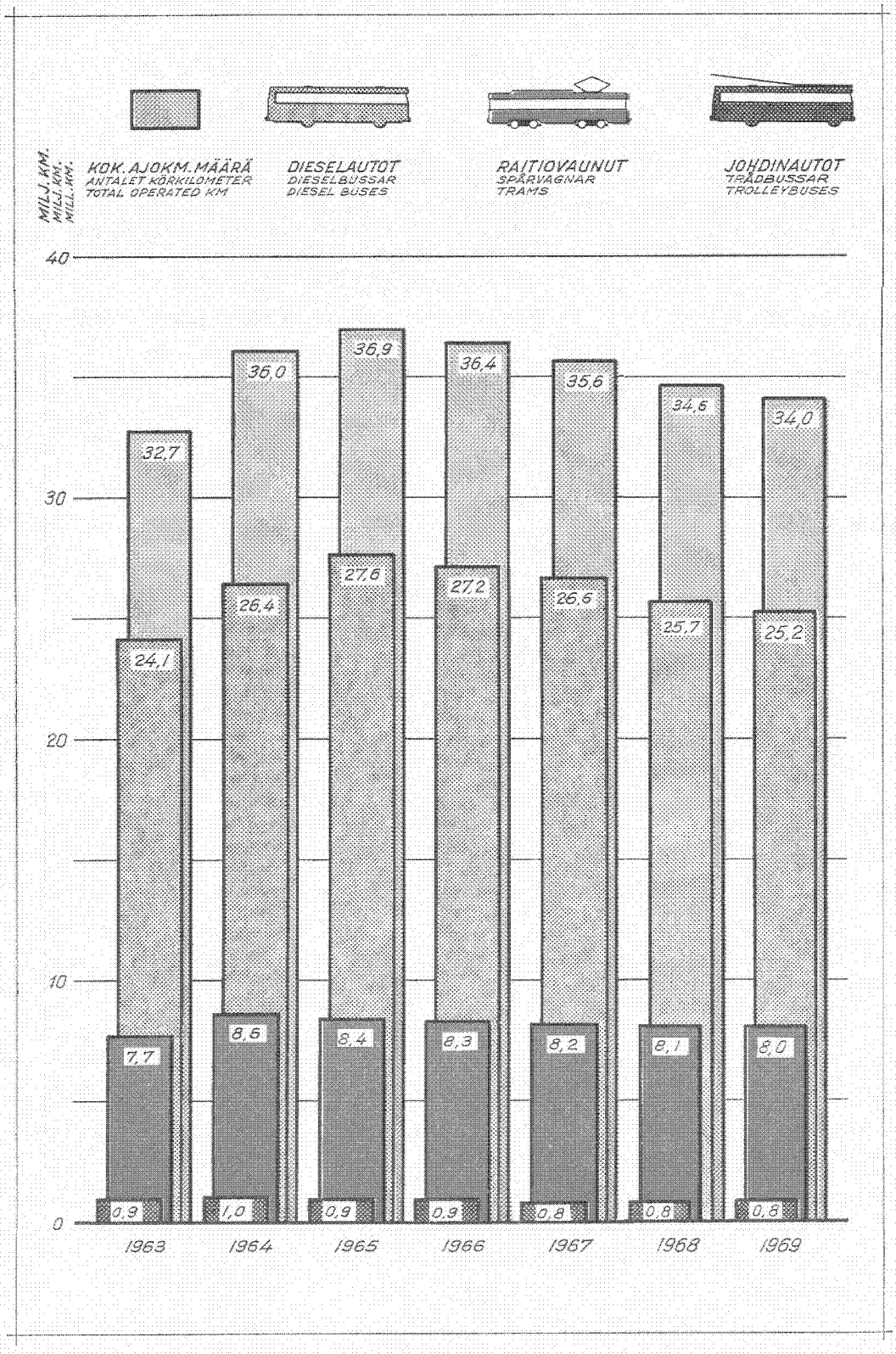

LIIKKUVA KALUSTO

Liikkuvan kaluston kokonaismäärä väheni edelliseen vuoteen verrattuna johtuen uusien linja-autojen hankintojen ja vanhojen romutuksen ajoituksesta.

Raitiovaunukalusto väheni normaalin romutusohjelman puitteissa eikä uutta kalustoa hankittu. Myös yksi johdinauto hylättiin. Seuraavasta taulukosta ilmenee kaluston määrä viime vuosina.

Liikkuva kalusto	1965	1966	1967	1968	1969
Dieselautot:					
vuoden aikana saatu uusia	81	21	46	60	12
lukumäärä vuoden lopussa	543	543	560	596	588
matkailuautoja	1	1	1	1	1
Johdinautot:					
lukumäärä vuoden lopussa	23	22	22	22	21
Raitiovaunut:					
moottorivaunuja, 4-akselisia	111	111	111	111	111
moottorivaunuja, 2- »	83	79	77	76	69
perävaunuja, 4-akselisia	30	30	30	30	30
perävaunuja, 2- »	84	77	70	64	58
Alukset:					
moottorilautta »Korkeasaari - Högholmen»	1	1	1	1	1

Kaluston suunnittelussa ja hankinnassa pyrittiin edelleen kehittämään kaluston tarkoituksenmukaisuutta turvallisuuden ja kunnossapidon kannalta.

Kaikkiaan tilattiin 30 taakse sijoitetulla moottorilla varustettua kuljettajarahastuslinja-autoa, kaikki radiopuhelimin varustettuina. Valmistuksen vaiheittamisen vuoksi ennätettiin niistä saada käyttöön toimintavuoden aikana vain 12.

Liikennelaitoksella suoritettujen tutkimusten perusteella tultiin siihen tulokseen, että raitioliikennettä tullaan Helsingissä jatkamaan ja kehittämään. Tätä puolsivat taloudelliset ja ympäristötekijöihin liittyvät seikat sekä matkustajien mieltymys raitioliikenteeseen. Tämän johdosta ryhdyttiin toimenpiteisiin uusien nivelraitiovaunujen hankkimiseksi liikennelaitokselle.

LIIKKUVAN KALUSTON JA RATOJEN KUNNOSSAPITO

Korjaustoimintaan liittyvänä tehtävänä eri varikkoalueilla ja ratatöissä on viime vuosina siirrytty suorituspalkkajärjestelmään, jota kehitetään edelleen. Tämä järjestelmä mahdollistaa rationaalisen toiminnan kehittymisen ja pyrkii osittain alentamaan kustannuksia.

Linja-autojen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui edellisten vuosien tapaan Koskelan, Ruskeasuon ja Vartiokylän varikoilla sekä autokorjaamossa Ruskeasuolla. Koskelan varikko pidettiin hiljaisen kesäliikennekauden aikana suljettuna, jolloin henkilökunnan lomajärjestelyt voitiin suorittaa pääasiallisesti ilman sijaisten palkkaamista.

Kuljettajarahastusautojen puutteen poistamiseksi korjaamolla aloitettiin 25 auton sarjan normaalia suurempi peruskorjaustyö muuttamalla rahastajarahastusautoja kuljettajarahastusautoiksi. Näitä autoja valmistui liikenteeseen kertomusvuonna 4.

Tavanomaista korjaustoimintaa jatkettiin ennakolta tehtyjen suunnitelmien mukaisesti.

Raitiovaunujen ja johdinautojen huolto- ja korjaustoiminta on tapahtunut edellisten vuosien tapaan Koskelan, Töölön ja Vallilan varikoilla sekä Töölön ja Vallilan korjaamoilla.

Rataverkoston kunnossapidon lisäksi suunniteltiin ja rakennettiin huomattavien liikennejärjestelyjen yhteydessä uutta rataa sekä suoritettiin tarpeelliset ajojohtotyöt mm. Rautatientorille, Kaivokadulle, Kaisaniemenkadulle ja Vilhonkadulle sekä Sturenkadulle. Erityistä huomiota kiinnitettiin betonirakenteiden kehittämiseen ja useille rataosuuksille rakennettiin koemielessä erilaisia betonirakenteita. Ratoihin asennettiin uusia sähköisiä vaihteenkääntölaitteita, vaihteiden sähkölämmityslaitteita sekä suunniteltiin ja asennettiin muitakin ratasähkölaitteita.

Tilastojen mukaan on rata- ja johdinverkostoissa tapahtunut viime vuosina seuraavia muutoksia:

	1965	1966	1967	1968	1969
linjaraiteiden pituus	78 830	78 670	78 650	78 650	78 640
ratapiha- ja halliraiteiden pituus	14 290	14 290	14 290	14 290	14 290
uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	1 000	2 130	2 330	2 800	2 980
ajojohtoverkon kokonaispituus	103 620	103 460	103 440	103 440	103 430
raitioteiden ajojohtoverkosto	93 120	92 260	92 940	92 940	92 930
johdinautojen ajojohtoverkosto	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500

Liikkuvan kaluston ja ratojen kunnossapitotoiminnassa on suuri merkitys ollut kalustoon asennetuilla sekä kannettavilla radiopuhelimilla. Näiden samoin kuin rahastuslaitteiden korjaukset suoritettiin Vallilan korjaamon heikkovirtaosastolla.

Eri korjaamoilla on lisäksi suoritettu laitoksen omia tilaustöitä kuten pysäkkien sadekatoksia, kaluston varaosia ja korjaamoitten, varikoitten ja toimistojen kalusteita. Vallilan korjaamolla toimivalla terveydellisistä syistä varsinaiseen työhönsä kykenemättömien kuntoutusosastolla suoritettiin leimauspihtien korjaukset sekä valmistettiin liikkuvaa kalustoa varten mm. paineletkut, suihkuttajaputket ja tiivisteitä.

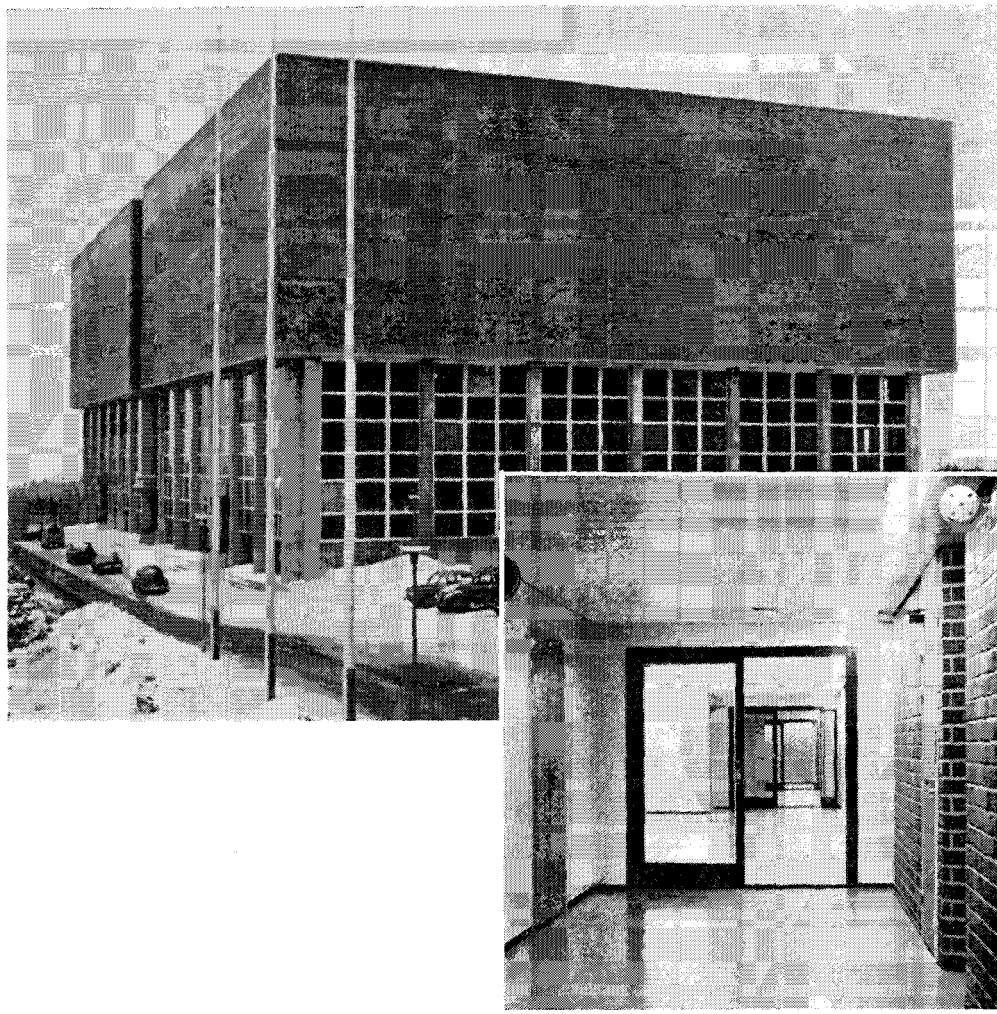

Vuoden lopulla pääkonttori siirrettiin Hakaniemestä Ilmalaan. Vihdoinkin laitoksen kaikki toimistot olivat saman katon alla. Ulkopuolelle jäivät vain auto- ja rv-teknillinen toimisto, joiden sijainti lähempänä toimintakohteita on tarkoituksenmukaisempaa.
Vid årets slut flyttades huvudkontoret från Hagnäs till Ilmala. Nu är äntligen verkets alla byråer under ett tak. De enda undantagen är bil- och spårvagnstekniska byråerna vars läge närmare säten för verksamheten ansågs ändamålsenligare.
The main office was transferred from Hakaniemi to Ilmala toward the end of the year. After the move all the office units were finally situated under one roof. The only exceptions were the technical offices for busses and trams for which a site nearer to the centers of operation was considered more suitable.

RAKENNUSTOIMINTA JA -SUUNNITELMAT

Rakennustoiminta on ollut vilkasta. Kertomusvuoden aikana on ratatoimiston toimesta suunniteltu ja rakennettu useita eri kohteita, joista seuraavassa käsitellään muutamia huomattavampia.

Koskelan väestönsuoja valmistui ja tilat on osittain otettu rauhanomaiseen käyttöön. Väestönsuojan tilavuus on n. 3 000 m^3.

Ruskeasuon autokorjaamon kellarikerroksen muutostyöt toteutettiin ja näin käyttöön saadut tilat n. 4 000 m^2 vuokrattiin kaupunginmuseon käyttöön.

Vuoden alussa valmistui ratatoimiston Koskelan sosiaalitilat sekä hallintorakennukseen asukkaiden käyttöön tarkoitettu sauna.

Simonkentän tarkastusaseman rakennustyöt päästiin aloittamaan marraskuussa, uudet tilat saadaan käyttöön vuoden 1970 alussa.

Toimistojen ilmalaan muuton johdosta vapautuneiden tilojen uudelleenjärjestelyjä suunniteltiin ja töitä päästiin osittain aloittamaan. Mainittakoon, että Töölön hallintorakennuksen IV kerrokseen suunniteltiin tilat laitoksen eri harrastuspiirejä varten ja III kerros tulee kunnostettavaksi nuorisotoimiston käyttöön.
Koskelan hallintorakennuksen III ja IV kerros on suunniteltu muutettavaksi asuinhuoneistoiksi.

Liikenneterminaaleja on alustavasti suunniteltu eri puolelle kaupunkia. Näistä mainittakoon Ruskeasuon, Rautatientorin, Suursuon ja Herttoniemen terminaalit.

Kaupunginhallitus on varannut laitokselle tontin Koskelan Ruutimäestä henkilökunnan asuintaloa varten.
Suunnitteluun päästään vuoden 1970 aikana.

Kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon liittyviä rakentamis- ja suunnittelutöitä on suoritettu runsaasti sekä eri varikoilla että asuinkiinteistöissä.

Lähitulevaisuuden rakennussuunnitelmista mainittakoon erityisesti Töölön hallialueen saneeraus, asuinrakennus Töölönkatu 49:n saneeraus sekä aluelääkäripoliklinikkarakennuksen rakentaminen Ruskeasuon alueelle. Varhan hallialueelle on tarkoituksena rakentaa lisähallitilaa.

SOSIAALI- JA TIEDOTUSTOIMINTA

Sosiaalitilojen käyttömahdollisuuksia parannettiin eräin lisärakentein ja järjestelyin. Henkilökunnan asuntokysymyksissä avustettiin neuvoin, suosituksin sekä muin toimenpitein. Asunnon hankinta-asioissa toimittiin yhteydessä asunnonjakotoimiston kanssa, samoin laitoksen vuokratoimikunnassa.

Ulkoiluviraston sekä oman henkilökunnan urheiluseura HLU:n kanssa jatkettiin kuntovoimistelukampanjaa ja sen ohella järjestettiin laitoksen henkilöstöä koskeva koko vuoden kunnonkohennusrynnäkkö.

Henkilökunnan harrastusyhteisöjä tuettiin taloudellisesti avustuksin, kerho- ja kokoustiloja varaamalla sekä kuljetuksia järjestämällä.

Sosiaalitoiminnan puitteissa pidettiin lukuisia tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia. Niissä käsiteltiin mm. liikennelaitoksen osuutta Helsingin seudun ja Helsingin kokonaisliikenteessä, laitoksen ja yksityisten liikennöitsijäin yhteistoimintaa, metroon liittyviä kysymyksiä, matkustajapalvelua, kaluston hankintaa sekä laitoksen taloutta ja sosiaalitoimintaa.

Varsinainen laitosta koskeva tiedotustoiminta jakaantuu ulkoiseen ja sisäiseen tiedotustoimintaan.

Tärkein ulkoisen tiedotustoiminnan muoto on uutispalvelu, jonka kohteena ovat lehdistö, radio ja televisio. Lehdistöön ovat suhteet olleet aina kiinteät ja hyvät. Viime vuonna myös radio ja televisio käsittelivät monissa erikoisohjelmissaan liikennelaitosta ja sen toimintaa.

Lehdistölle toimitetaan lautakunnan kokousten esityslistat ja siten kaikki tärkeimmät asiat tulevat julkisuuteen. Lisäksi lähetetään julkiselle sanalle runsaasti erilaista uutisaineistoa liikennelaitoksen toiminnasta. V. 1969 lähetettiin 64 uutista.

Suurehkoista matkustajiin kohdistuvista muutoksista ilmoitetaan kaupunginvaltuuston määräämissä ilmoituslehdissä. Ilmoituksia julkaistiin kertomusvuonna 18 kertaa.
Kaikkiin asiallisiin kirjoituksiin lehtien yleisön osastojen palstoilla vastataan. V. 1969 laadittiin 80 vastausta 192 kirjoitukseen.

Kertomusvuonna pidettiin 7.11. tiedotustilaisuus kaupunginvaltuutetuille, liikennelaitoksen lautakunnan sekä kaupungin keskushallinnon ja lehdistön edustajille. Tiedotustilaisuuden yhteydessä suoritettiin tutustumiskäynti Ruskeasuon ja Koskelan varikoille.

Laitokselle suoritettujen vierailujen yhteydessä tiedotustoimisto oli mukana erilaisissa järjestelytehtävissä.

Liikennekartasta, kuljettajarahastusta ja itsepalvelua käsittelevistä esitteistä otettiin kertomusvuonna uusitut painokset. Samoin uusittiin raitiolinjan 3T esite.

Sisäistä tiedotustoimintaa harjoitettiin molempien henkilökuntalehtien välityksellä. Liikennepeili, joka lähetetään postitse kaikille henkilökunnan ja lautakunnan jäsenille sekä kaupungin muille laitoksille, ilmestyi kertomusvuonna 5 nä numerona. Meiltä- ja Muualta-lehtinen ilmestyi v. 1969 18 kertaa.
Lehtien sisältö käsitteli laitosta, liikennettä yleensä ja henkilökuntaa sekä sen harrastuksia mahdollisimman monipuolisesti.

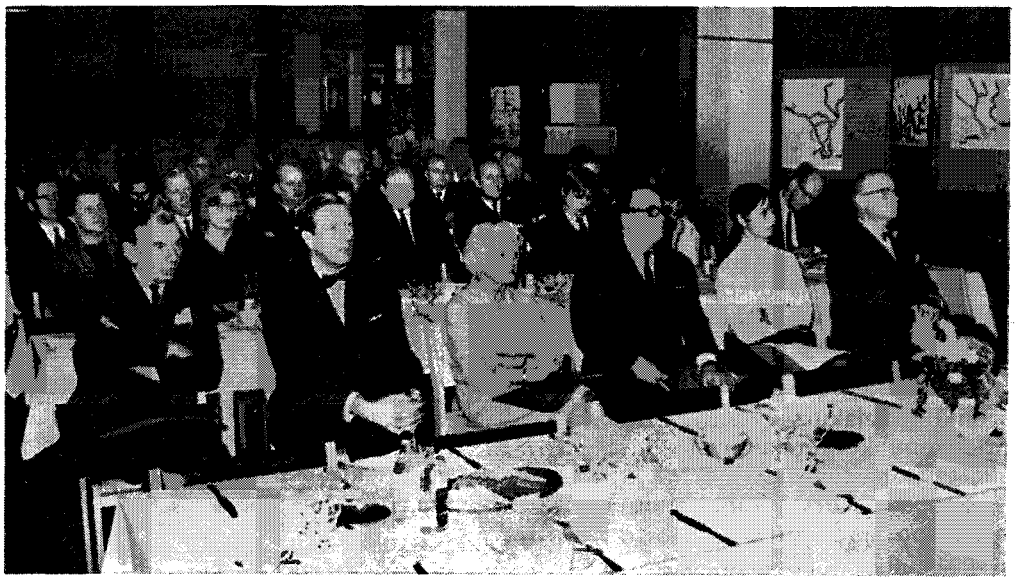

Kaupunginvaltuustolle järjestettiin tutustumismahdollisuus laitoksen työkohteisiin. Se päätettiin tiedotustilaisuuteen Kallion virastotalossa, jossa laitoksen toimintaa lisäksi havainnollistettiin näyttelyn avulla. Stadsfullmäktige anordnades möjlighet att bekanta sig med trafikverket. Besöket avslutades med ett informationstillfälle i ämbetshuset i Berghäll där även en utställning angående verket hade arrangerats. The City Council visited the different sites of the Authority's operation. The visit ended with an information session in the city administration building in Kallio where an exhibition concerning the Transport Authority had been arranged simultaneously.

MARKKINOINTI

Myynti- ja neuvontatoimiston toiminta keskittyi liikennelaitoksen markkinoinnin kehittämiseen ja monipuolistamiseen, samoin yleisöpalvelun parantamiseen.

Yleisöpalvelua tehostettiin avaamalla uudet myyntipisteet maaliskuun lopulla Ympyrätalossa ja Puotilassa oleviin Rautatiekirjakaupan kioskeihin. Samalla voitiin Kallion virastotalossa sijainneen myynti- ja neuvontapisteen toiminta tarpeettomana lopettaa.

Yhteistoimintaa suurten yleisötilaisuuksien järjestäjien kanssa kehitettiin. Esimerkkeinä tästä mainittakoon Kaupunginteatterin ja liikennelaitoksen yhteismainonta liikennevälineissä ja teatteriesitteissä sekä ylimääräiset yleisökuljetukset Jäähallilta Asema-aukiolle.

Erityisen kongressilipun perustamisesta Helsingissä toimeenpantavien urheilukisojen, kongressien ja kokousten osanottajille lautakunta teki ehdotuksen 15.10.1969. Lipun käyttöönotto siirtyi kuitenkin seuraavan vuoden puolelle.

Turistipalveluauto otettiin käyttöön kesäkuun alussa ja se palveli matkailijoita päivittäin Kauppatorilla ja kaupungin kahdella leirintäalueella. Autosta annetun informaation tehokkuudesta ja sen saavuttamasta suosiosta samoinkuin tähän toimintaan liittyneestä matkailijalippujen mainoskampanjasta suurimmalta osaltaan johtui matkailijalippujen myynnin kasvu 30 %:lla viime vuoden aikana.

Matkalippujen kokonaismyynnin kehityksessä vuoden 1969 aikana on myös huomattava myynnin vähenemisen selvä hidastuminen. Tähän ovat markkinointitoimenpiteetkin osaltaan vaikuttaneet, joskin markkinointia on tietenkin helpottanut myös yleisen asenteen muuttuminen julkiselle liikenteelle myönteisemmäksi. Lisäksi markkinoinnin avulla on pyritty vapaana olevan kapasiteetin käyttöä lisäämään.

KOULUTUS

Henkilökunnan koulutustoimintaa on edistetty erityisesti laitoksen oman kurssitoiminnan osalta. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan ja ulkopuolisten koulutuselinten järjestämille kursseille on myös lähetetty runsaasti henkilöitä eri toimintasektoreilta.

Omia kursseja ja oppilaita niillä on ollut seuraavasti:

Kurssi	Lukumäärä	Oppilaita
Autonkuljettajakurssi	4	68
Raitiovaunukuljettajakurssi	2	24
Kuljettajarahastuskurssi	4	80
Yleisönopastuskurssi, rahastajille	8	200
Linja-auton tyyppikurssi	5	81
Yhteensä	23	453

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille on osallistunut 56 henkilöä. Lisäksi koulutustoimikunta aloitti syksyllä liikennelaitoksen toivomuksesta uudelleenkoulutettavalle henkilökunnalle tarkoitetun toimistotyön peruskurssin, jolle osallistui 15 henkilöä.

Ulkopuolisille kursseille on lähetetty 53 henkilöä.

Edellisten lisäksi palontorjunta-, väestönsuojelu- ja työturvallisuustoiminnan yhteydessä on järjestetty näihin liittyvää tarpeellista koulutusta.

PALONTORJUNTA

Korjaamoissa ja varikoissa sattui 4 tulipalon alkua, linja-autoissa ja raitiovaunuissa 6. Kaikki voitiin sammuttaa ilman huomattavia vaurioita. Lisäksi laitoksen henkilökunta ja sammutuskalusto osallistui noin kolmeenkymmeneen ulkopuolisten omistamissa kulkuneuvoissa sattuneen tulipalon sammuttamiseen.

Varikoiden, korjaamoiden ja kiinteistöjen paloturvallisuutta on jatkuvasti parannettu. Mm. niissä on suoritettu kaupunginhallituksen 18.11.1969 tekemän päätöksen mukaiset hormien puhdistukset. Räjähdysaineiden säilytystila on järjestetty Koskelan varikon sisäpihalle ja palonarkoja aineita varten on suunniteltu nestevarasto, jota on ruvettu rakentamaan.

Mikäli palotarkastusten yhteydessä on muita puutteellisuuksia todettu, niiden poistamiseksi on ryhdytty toimenpiteisiin.

Koulutustoimintaa on jatkettu entiseen tapaan. Liikenne- ja varikkohenkilökunnalle on pidetty luentoja alkusammutuskaluston käytöstä ja liikkuvan kaluston sekä varikkojen ja korjaamoiden palojärjestelmistä.

VÄESTÖNSUOJELU

Laitoskohtainen väestönsuojelu perustuu kaupunginvaltuuston v. 1961 hyväksymään väestönsuojelujärjestykseen.

Yleisen väestönsuojelun kuljetusyksiköiden perustamisvalmiutta on lisätty.

Perustamistoiminnasta ja siihen liittyvästä linja-autojen muuntamisesta on annettu yksityiskohtainen perustamismääräys ohjeineen.

Yleisen väestönsuojelun koulutustilaisuuksiin on osallistunut 18 henkilöä. Perustamishenkilöstö (34) on perehdytetty tehtäviinsä.

Virasto- ja laitossuojelun kursseilla on ollut 203 henkilöä. Kuljettajarahastuskurssiin liitetyn ensiapukurssin on vuoden kuluessa suorittanut 114 kuljettajaa. Työturvallisuuselimien henkilöstölle annettavan ensiapukoulutuksen aloittamisesta on sovittu kaupungin väestönsuojelutoimiston kanssa.

Koskelan väestönsuojan vastaanottotarkastus on pidetty 10.12.1969. Tämän jälkeen laitoksen kaikki vaadittavat väestösuojat on rakennettu Töölön hallialuetta lukuunottamatta. Se rakennetaan alueen saneerauksen yhteydessä.

TYÖTURVALLISUUSTOIMINTA

Työturvallisuustoimintaa valvoo ja ohjaa työturvallisuustoimikunta. Sen jäseninä ovat työnantajan ja työntekijän edustajat laitoksen korjaamoilta, varikoilta sekä liikennepuolelta. Kullakin varikolla, samoin raitio- ja autoliikenneyksiköillä on omat työturvallisuuselimensä. Laitoksessa toimii työturvallisuusteknikko.

Työnjohto ja työturvallisuuselimet ovat eri työpaikoilla jatkuvasti työskennelleet työturvallisuuden lisäämiseksi.

Kaupungin työturvallisuustarkastajan ja ammattientarkastajien toimesta on suoritettu työturvallisuustarkastuksia.

Todettuja epäkohtia työpaikoissa, - välineissä tai -menetelmissä on korjattu ja täten pyritty pitämään laitoksen työpaikat työturvallisuuden puolesta hyvässä kunnossa.

Työturvallisuuselimien jäsenille järjestettiin syyskaudella kaksipäiväinen työturvallisuuskurssi, jonka yhteydessä pidettiin neljäpäiväinen työturvallisuussuojalaitteiden näyttely.

Vuoden aikana toimeenpantiin jo kuudennen kerran koko laitosta käsittävä työturvallisuuskilpailu. Kilpailuun osallistuneista kymmenestä kilpailuryhmästä kahdeksan alitti vuosien 1967—1968 tapaturmamääriensä keskiarvon, voittaja 46,7 %:lla.

Kilpailuun luettiin mukaan vähintään kolmen päivän sairausajan aiheuttaneet tapaturmat. Koko laitoksen osalta näiden määrä, 225 tapaturmaa, väheni vuosien 1967—1968 keskiarvosta 19 %:lla.

Kuuden kilpailuvuoden aikana tapaturmien määrät ovat olleet seuraavat:

	1964	1965	1966	1967	1968	1969
liikenneosasto	187	170	186	159	163	142
teknillinen osasto	194	162	147	133	107	83
Koko laitos	381	332	333	292	270	225

TUOTANTOKOMITEA

Tuotantokomitea on kuluneen toimintavuoden aikana pitänyt yhteensä 10 kokousta.

Kokouspöytäkirjoissa on yhteensä 82 pykälää.

Kokouksissa on käsitelty mm. seuraavia kysymyksiä:

— laitoksen talousarvio (laatimisperusteet)
— työvirheitten aiheuttamien vahinkojen käsittely
— laitoksen kustannuslaskenta ja tilastotoiminta
— Koskelan varikon sulkeminen kesäksi 1969
— yritysdemokratia
— liikkuvan kaluston käyttösuhteen parantaminen
— vuoden 1970 pääomatalousarvio
— Koskelan varikon sulkeminen kesäksi 1970
— sisäisen informaatiotoiminnan parantaminen.

Viidessä kokouksessa on ollut läsnä asiantuntijoita alustajina yhteensä kahdeksan henkilöä, joista yksi laitoksen ulkopuolelta.

Tuotantokomitea on keskuudestaan asettanut kaksi työryhmää, toisen valmistelemaan kaluston käyttösuhteen parantamista koskevan kysymyksen käsittelyä ja toisen sisäisen informaatiotoiminnan parantamisen käsittelyä valmistelemaan.

Kokouspöytäkirjat on lähetetty laitoksen johdolle mahdollisia kannanmäärittelyjä sekä toimenpiteitä varten. Lisäksi on kysymyksestä kaluston käyttösuhteen parantaminen jätetty erillinen lausunto laitoksen johdolle.

Tuotantokomitea on tutustunut 50-vuotisjuhlamessuihin 26.9. sekä suorittanut 29.10. opintomatkan Oy Wiima Ab:n autokoritehtaalle, jossa oli valmisteilla laitokselle tilattuja linja-autoja.

ALOITETOIMINTA

Kertomusvuoden kuluessa tehtiin yhdeksän aloitetta, joista kolme palkittiin, palkkiosumma nousi yhteensä 170 mk:aan.

HUOLTOKONTTORI

Huoltokonttori suoritti henkilökunnan toimeksiantoja 15 695 kpl sekä edisti henkilökunnan taloudenhoitoa ottamalla vastaan ja hoitamalla jäsentensä rahavaroja.

Lainoja myönnettiin 1 699 kpl yhteismäärältään 1 498 840 mk.

Laitoksen apuna huoltokonttoria koskevissa asioissa toimii huoltokonttorin hoitokunta, joka kokoontui kerran viikossa.

Huoltokonttorin jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 2 259.

LÖYTÖTAVARA

Löytötavaratoimiston talteenotettujen esineiden lukumäärä oli vuoden lopussa 10 859, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 175 esinettä.

MUSEO

Museotoimikunta teki laitoksen johdolle esityksiä museon kohentamiseksi mahdollisuuksien mukaan. Esineistöä on saatu jonkin verran lisää ja laitoksen toimintaa esitteleviä valokuvia melko runsaasti. Esineistön ja valokuvien tunnistamista ja rekisteröintiä on jatkettu. Kuva-aineistoa annettiin valtuustolle pidetyn tiedotustilaisuuden yhteydessä järjestettyyn näyttelyyn.

TERVEYSTILANNE

Laitoksen henkilökunnan terveystilanne on ollut tyydyttävä. Ehkäisevään terveydenhoitoon ja työpaikkahygieniaan on kiinnitetty erityistä huomiota.

vastaanotolla käyneitä	14 846
sairaita	12 948
lääkärintodistuksia	7 277
reseptin uudistuksia	3 310
tulotarkastuksia	325
lääkärin määräämiä laboratoriotutkimuksia	5 938
röntgenkuvauksia	1 307
audiometritutkimuksia	427
EKG-sydänfilmejä otettu	551
kotikäyntejä	98
pienoisröntgentarkastuksia	2 981
tarkempaan tutkimukseen kutsuttuja	45
uusia tub. tapauksia	2

Terveydenhoitohenkilökunta käsitti v.1969 3 lääkäriä, 3 terveyssisarta, sairaanhoitajan, röntgenhoitajan ja toimistoapulaisen.

Kiertävän terveyssisaren vastaanotot jatkuivat Koskelassa, Ruhassa, Vallilassa ja Varhassa. Näillä terveyssisaren vastaanotoilla (43) käyntejä oli yhteensä 5 067. Lisäksi poliklinikalla terveyssisaren vastaanotoilla kävi 1 259 henkilöä.

Terveydellisistä syistä toistaiseksi omaan työhönsä kykenemättömien, mutta muuten työkykyisten henkilöiden tervehdyttämiseksi työterapian avulla on edelleenkin järjestetty kevyttä työtä lääkärin valvonnan alaisena. Tällaisissa töissä on ollut 57 toipilasta, pääasiallisesti auton- ja raitiovaunun kuljettajia.

Tervehdyttyään he ovat siirtyneet; omiin ammatteihinsa (27), uuteen tehtävään (17), eläkkeelle (11), eronnut (1).

Kertomusvuoden aikana koko laitoksen henkilökunta kuvattiin pienoisröntgenillä.

HENKILÖKUNNAN LUKUMÄÄRÄN KEHITYS VUOSINA 1963—1969

PERSONALENS UTVECKLING ÅREN 1963—1969
STAFF NUMBERS 1963—1969

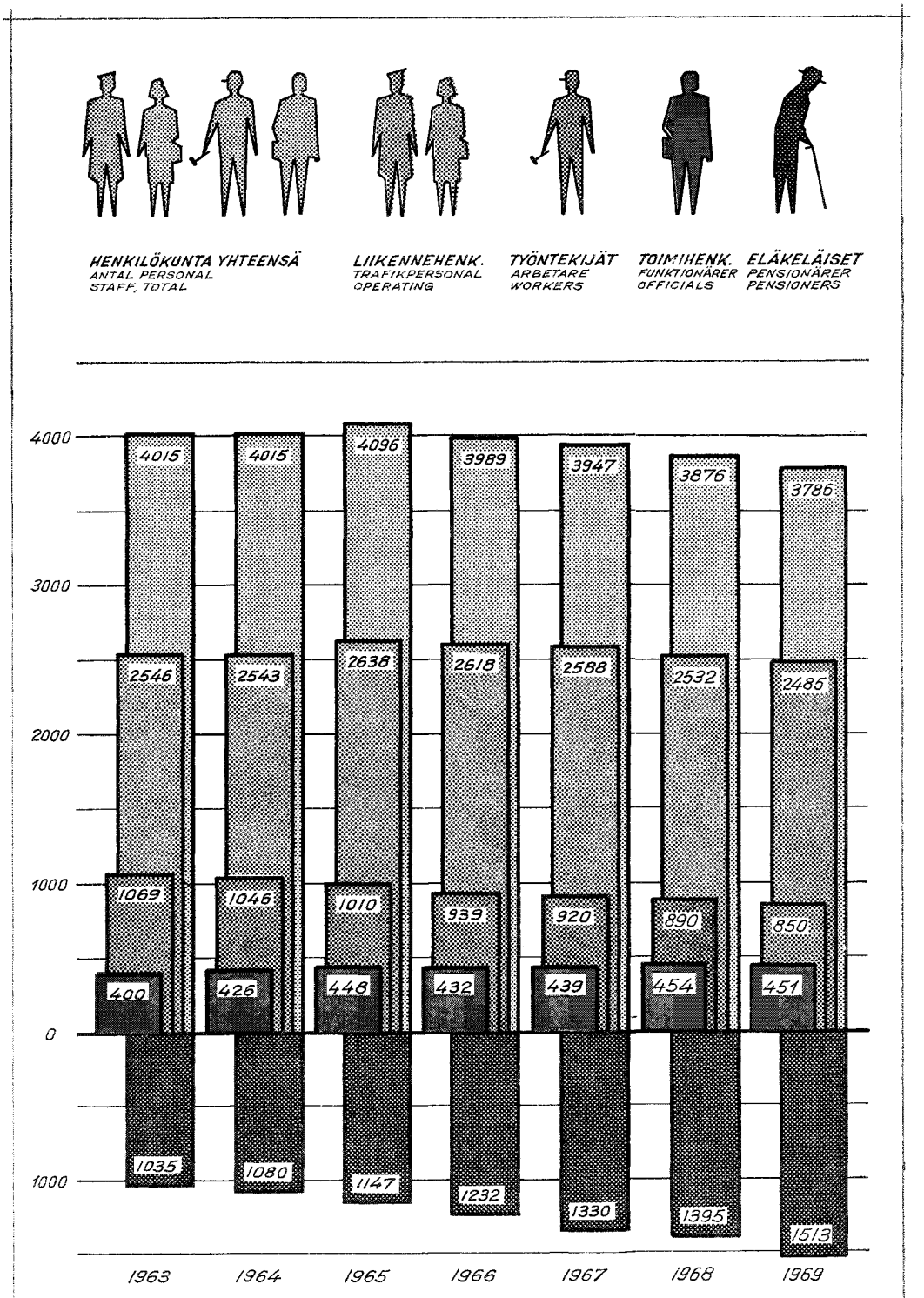

34. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaoston kokoonpano v. 1969 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseninä toimivat toimits. Pentti Kauhanen ja toim.joht. Aarne Välikangas ja siht. Martti Jokinen joht. Veikko Lopin tilalla.

Jaosto kokoontui kertomusvuonna kolme kertaa ja pöytäkirjapykälien lukumäärä oli 17.

Jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat päätökset: kaupungin v:n 1970 talousarvioon otettavat polttoaineiden hinnat, metsänhoitaja Sakari Hannulan siirtäminen keväällä 1970 Heinolasta hoitamaan puutavara- ja polttoainetoimiston Helsingin toimistoa, Heinolan sahan tuotantokomitean työnantajan edustajien valitseminen v:ksi 1970–1971, v:n 1970 talousarvioehdotus sekä lausunto puutavara- ja polttoainetoimiston Heinolan sahan uusista työsääntöehdotuksista.

Puutavara- ja polttoainetoimiston henkilökunta. Kertomusvuonna oli päätoimistossa edelleen johtajan ja konttoripäällikön lisäksi 2 toimistovirkailijaa ja 2 työnjohtajaa sekä maaseudulla hankintatehtävissä metsänhoitajan lisäksi 3 piiriesimiestä ja 9 työnjohtajaa. Sahalla oli 3 työnjohtajaa, toimistonhoitaja ja 3 toimistoapulaista. Laivanpäällikkö erosi 1.5. ja laivakausi toimittiin väliaikaisella miehistöllä. Yhteensä oli henkilökuntaa 26 henkilöä.

Yleistilanne

Kertomusvuotta voidaan puutavara- ja polttoainetoimiston kannalta pitää hyvänä.

Tulosta huomattavasti heikensi sahatavaran kotimaan hintojen pysyminen vuodenvaihteen 1967/68 tasolla. Toimisto joutui käyttämään kotimaan toimituksissa Suomen Sahat -yhdistyksen hinnastoa n:o 19/marraskuu 1967. Sahatavara kuului hintasäännöstelyn alaisiin tavaroihin, eikä hinnan korotuksia hyväksytty vientihintojen huomattavasta noususta huolimatta. Sahatavaran kysyntä oli hyvä. Kotimaassa esiintyi puutetta etenkin puolipuhtaista tavaroista. Sahatavaravarasto, joka jo edellisenä vuonna oli palautunut normaaliin määriin, pienentyi vielä jonkin verran.

Tukkien ostossa hankintavuosi 1968/69 alkoi lupaavasti. Tarjontaa oli riittävästi ja ostotavote ylitettiinkin. Hintataso pysyi koko hankintakauden tasaisena, joskin nousu edellisestä vuodesta oli 8.3 %. Hankintavuoden 1969/70 ostot sitävastoin alkoivat hitaasti. Leimikoita oli runsaasti tarjolla, mutta sahatavaran kotimaan hintoihin perustuen toimiston kantohintataso oli sen verran alhainen, että se ei yltänyt muiden ostajien tasoon. Hintataso, jonka toimisto piti koko ostokauden samana, oli n. 13 % edellisen vuoden hintaa korkeampi.

Halkojen hinta nousi jatkuvasti, mutta tar-

jonta vähentyi silti. Varsinaisia toimituksia Helsinkiin ei enää ollut tarjolla. Halkojen osto rajoittuikin tienvarsille hankittuihin eriin. Tienvarsihinnat ostoalueilla olivat alkuvuodesta 16–17 mk/pm³ ja loppuvuodesta 18–19 mk/pm³.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöittä. Ajoittaista pientä työvoimapulaa esiintyi. Palkkoja nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti 1.1. 16 p/t. Paikkakuntakalleusluokan muutoksen johdosta nostettiin urakkapalkkoja 8.3. 3½ %. Huhtikuun alusta siirryttiin sahalla lopullisesti 5-päiväiseen viikkoon.

Saha

	j³	j³
Tukit		
vuoden alussa sahalla		399 418
» » keskeneräisiä hankintoja		1 903 771
varasto vuoden alussa		2 303 189
vuoden aikana ostettu		2 012 319
		4 315 508
vuoden aikana sahattu	1 621 434	
» » myyty	24 801	
» » erikoispuihin	288 850	
mittatappio	150 000	2 085 085
varasto vuoden lopussa: sahalla	416 020	
keskeneräiset hankinnat	1 814 403	2 230 423

Hankintavuoden 1968/69 tukkien keskihinta ilman korkoja ja poistoja oli 2.21 mk/j³ sahalla kuorimattomana (ed. v. 2.04 mk/j³). Pystymetsien keskimääräinen kantohinta oli 1.53 (1.41) mk/j³.

Sahaus. Työntekijöitä oli sahalla keskimäärin 66. Kuljetustehtävissä oli näiden lisäksi 8 autoa ja 12 miestä. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli sahalla 129 859 (ed. v. 130 145) t.

Sahan käyntiaika oli 1 884 (1 914) t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 3.9 (3.7) std/t. Saha seisoi kesäloma-ajan 14.7.–13.8., jolloin samalla suoritettiin vuosikorjaukset.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 7 146 (7 006) std, josta höylättiin 618 (922) std. Tukkeja käytettiin 227 (228) j³/std.

Sahatavaravarasto sahalla oli v:n 1969 aikana seuraava:

	std	std
sahatavaravarasto vuoden alussa		1 682
lisäykset varastoon: sahattu	7 146	
höylän mittavoitto ja vaihtotavaran ero	61	7 207
		8 889
lähetetty		7 356
sahatavaravarasto vuoden lopulla		1 533
Verkkosaaressa pidetty sahatavaravarasto lopetettiin.		
Sahalta toimitettiin puutavaraa:		
kaupungin laitoksille		2 151
vientilaivaukseen		4 187
kotimaan myyntiin		1 018
		7 356

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavarasta laskutettiin Suomen Sahat -yhdistyksen tukkuhinnaston mukaan. Hinnasto pysyi samana koko vuoden.

Teollisuushaketta toimitettiin 43 135 m³ sekä sahanpurua ja kuorta 24 409 m³. Hake myytiin Tehdaspuu Oy:lle; hinta oli ajalla 1.1.–31.7. 17 mk/m³ ja 1.8.–31.12. 17.50 mk/m³.

Kotimaisille teollisuuslaitoksille myytiin pääasiassa tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 6 519 pm³.

Sähkövoimaa käytettiin 1 229 200 (1 216 880) kWh, josta maksettiin 8.37 (8.38) p/kWh. Loistehosta maksettiin 656.70 mk.

Tapaturmia sattui 14 (13) tapausta, työpäivien menetysten ollessa 329 (317) päivää. Sairausajan palkkaa maksettiin 188 (174) päivästä yht. 5 809 (3 701) mk.

Kustannukset sahalla olivat 137.60 (130.95) mk/std, josta palkat tekivät, työnjohto ja toimistohenkilökunta mukaan luettuna 87.20 (82.90) mk/std.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 780.88 (700.22) mk/std.

Kaupunginvaltuuston myöntämillä määrärahoilla ostettiin halkotarhalle yksi jakeluauto ja puutavaran ajoon kaksi raskaampaa kuorma-autoa.

Erikoispuu		j³
varasto vuoden alussa		281 710
vuoden aikana hankittu		291 587
		573 297
vuoden aikana luovutettu		351 544
varasto vuoden lopussa		221 753

Erikoispuuta toimitettiin		
hirsiä	169 738	jm
paaluja	6 897	kpl
parruja	71 048	jm
pylväitä	2 844	kpl
ratapölkkyjä	2 649	»

Halkoja	m³	m³
oli vuoden alussa varastossa Helsingissä		2 258
» » » » maaseudulla		27 583
josta keskeneräisiä hankintoja	2 750	
varastossa oli vuoden alussa		29 841
vuoden aikana ostettu	9 200	
mittavoitto	2 262	11 462
		41 303
vuoden aikana jaettu		17 125
varasto oli vuoden lopussa		24 178
josta varastossa Helsingissä		2 096
» » maaseudulla		22 082
tästä keskeneräisiä hankintoja	1 126	
		24 178

Metsäosastolta vastaanotettiin halkoja 3 614 m³.

Halkojakelu	m³
kaupungin omille laitoksille	6 128
huoltovirastolle	9 787
muu jakelu	1 210
	17 125
Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna	15 536 m³

Pitkien koivuhalkojen hinta tarhalla oli 1.1.–30.6. 29 mk/m³, 1.7.–30.9. 30 mk/m³ ja 1.10.–31.12. 34 mk/m³. Sahaus-, pilkkomis- ja kuljetusmaksut eivät muuttuneet. Hinnoissa noudatettiin Helsingin Halkokauppiasyhdistyksen hintoja.

Tulot ja menot

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 8 708 546 mk ja menot 8 669 764 mk, joten ylijäämää kertyi 38 782 mk.

35. Teurastamolaitos[1)]

Yleistä. Lihantuotanto oli v. 1969 maassa runsasta, koko tuotos oli 208.5 milj. kiloa, lisäystä edelliseen vuoteen 25.7 milj. kg eli 14 %. Sianlihaa tuotettiin 88.82 milj. kg, lisäystä n. 3 % ja naudanlihaa 111.36 milj. kg, lisäystä n. 26 %.

Kotimainen kulutus kasvoi 3.1 kg henkilöä kohden vuodessa nousten 40.8 kg:aan/henkilö. Maasta vietiin kaikkiaan lihaa n. 18 milj. kg.

Kertomusvuonna lisääntyi teurastamolaitoksen teurastusosaston toiminta merkittävästi. Kaikkiaan teurastettiin 98 220 teuraseläintä eli 9 786 768 kg, lisäystä edelliseen vuoteen kiloissa laskettuna oli 23 %. Vientiin teurastuttivat eri lihaliikkeet teurastamolaitoksella yli 300 000 kg. Vienti suuntautui Ruotsiin, Englantiin, Länsi-Saksaan ja Italiaan ja tapahtui vuoden viimeisinä kuukausina.

Teurastusmääriltään on teurastamo tällä hetkellä maan kolmanneksi suurin.

Myöskin tukkumyyntihallin ja syväjäädyttämön toiminnassa oli lisäystä, joten teurastamolaitoksen kautta toimittivat siellä toimivat eri lihaliikkeet Helsingin markkinoille kaikkiaan yli 21 milj. kiloa lihaa eli pääosan Helsingin kulutuksesta.

Toiminta vihannestukkukeskuksessa ja kalatukkukeskuksessa oli vilkasta, samoin lisääntyi sivutoiminta.

Vuoden aikana suoritettiin peruskorjauksia teurastamorakennuksen kattorakenteissa ja sisätiloissa. Tilojen uudelleen järjestelyjen avulla saatiin laitoksen käyttölaboratorio sijoitettua eläinlääkäreiden työskentelyyn nähden tarkoituksenmukaisemmin, lisättyä ruhojen jäähdyttämötilaa n. 180 m² ja henkilökunnan sosiaalitiloja n. 150 m². Teuraseläinten päiden ja elinten jäähdytys- ja käsittelytilat uusittiin.

Kiinteistöviraston maatalousosaston kanssa tehdyn sopimuksen perusteella laitos kunnosti Fallkullan navetan ruuhkatilanteen varalta tilapäissuojaksi teuraseläimille.

Vuoden alusta siirtyi laitoksen alueella oleva maidontarkastamorakennus kiinteistöviraston hallinnasta teurastamolaitoksen hallintaan.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 100. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 23, tilapäisiä 3, viransijaisia 1, sopimuspalkalla 21 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 52.

Eläkkeelle siirtyivät laborat.apul. Marja-Liisa Malkki 1.1.1970 lukien.

Aputyöntekijä Juho Pohjasniemi kuoli 21.8.1969.

[1)] Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin kertomusvuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä.

Sonneja	9 611
Lehmiä	24 727
Hiehoja ja isoja vasikoita	8 556
Pikkuvasikoita	2 659
Lampaita ja vuohia	2 108
Sikoja yli 50 kg	47 958
Sikoja alle 50 kg	1 639
Hevosia	962
Yhteensä	98 220

Edellä luetellut ruhot vastasivat 9 786 768 kg lihaa, josta 52.6 % nautakarjan, 0.3 % lampaan, 44.1 % sian ja porsaan sekä 3.0 % hevosen lihaa.

Teurastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o I.

Teurastusosastoilla hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 32 502 kg ja elimiä 82 594 kg, joten tältä osastolta hylätyn lihan kokonaismäärä oli 115 096 kg.

Teurastusosastoilla teurastetut eläimet tuotiin teurastamolaitokselle maanteitse.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuonna 300 749 kg lihaa. Tarkastukset kohdistuivat allamainittuihin ruholajeihin.

Sonneja	37
Lehmiä	963
Hiehoja ja isoja vasikoita	425
Pikkuvasikoita	2 818
Lampaita ja vuohia	721
Sikoja ja porsaita	165
Hevosia ja villisikoja	88
Yhteensä	5 217

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 52 668 kg ja elimiä 8 444 kg, joten tällä osastolla hylätyn lihan kokonaismäärä oli 61 112 kg.

Tukkuhalli

Tukkumyyntihallin käyttö ruholajeittain oli v. 1969 seuraava:

Nautoja	66 342
Isoja vasikoita	32 064
Pikku vasikoita	6 533
Lampaita	7 724
Sikoja	77 030
Hevosia, hirviä ja poroja	1 547
Yhteensä, kpl	191 240
Muuta tavaraa, kg	289 701
Yhteensä, kg	17 987 621

Laboratorio

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 356 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 1 116 keittokoetta ja pH-määritystä sekä 788 mikroskooppista tutkimusta.

Trikiinien varalta tutkittiin 49 764 sikaa ja porsasta sekä 14 villisikaa, joista 1 villisiassa todettiin trikiinitauti.

Täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otettiin 0.34 % kaikista tarkastetuista ruhoista eli yhteensä 356 ruhoa. Näistä oli 179 teurastusosastolta ja 177 lihantarkastamolta. Hylätyksi tuli 230 ruhoa eli 64.6 % tutkimukseen otetuista. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 87, patologisanatomiset syyt 13, vieras haju ja korkea pH-arvo 32, leukoosi 1 sekä kahden tai useamman edellämainitun syyn perusteella 97.

Vain keittokoe ja pH-määritys suoritettiin 1 116 ruhosta, joka oli 1.1 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Näistä oli 697 teurastusosastolta ja 419 lihantarkastamolta. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 285 ruhoa eli 25.5 % tutkimukseen otetuista.

Ilman laboratoriotutkimuksia hylättiin suoraan 289 ruhoa eli 0.28 % kaikista tarkastetuista ruhoista.

Pernaruton varalta tutkittiin 1 lehmä, 1 sonni, 1 sika ja 1 hevonen, kaikki kielteisin tuloksin.

Tuberkuloositutkimuksia suoritettiin 784 siasta ja 1 sonnista. Haponkestäviä sauvoja todettiin 613 näytteessä, joista 1 sonnin ja 1 sian näytteet lähetettiin jatkotutkimuksiin Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen. Sika vahvistettiin tuberkuloottiseksi, mistä eläinkoe oli kuitenkin kielteinen. Sonnin osalta olivat tutkimukset kokonaan kielteiset.

Erityisesti salmonellojen toteamiseksi otettiin näytteet 1 vasikasta, 1 pikkuvasikasta, 202 siasta sekä pintanäytteitä lihanleikkuupöydistä, -laudoista, -tukeista sekä lihamyllyistä, yhteensä 32, kaikki kielteisin tuloksin. Bakteriologisen tutkimuksen yhteydessä todettiin Salmonella typhimurium 1 lehmässä, 1 vasikassa ja 1 pikkuvasikassa.

Antibioottien varalta tutkittiin kaikki täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otetut 356 ruhoa sekä lisäksi 9 ruhoa keittokokeiden yhteydessä. Edellisistä oli positiivisia tutkimukset 10 lehmän, 1 hiehon, 2 vasikan ja 2 sian osalta, jälkimmäisistä koe 1 lehmän osalta.

Sairasteurastamossa teurastettiin 16 lehmää, 2 sonnia, 1 vasikka, 3 pikkuvasikkaa, 6 sikaa ja 8 hevosta. Lisäksi obdusoitiin kuolleena saapuneet 1 lehmä, 2 pikkuvasikkaa, 17 sikaa ja 1 hevonen.

Laboratoriossa suoritti vuoden aikana 10 eläinlääkäriä lihan- ja 1 trikiinioppilas trikiinitarkastukseen liittyvän harjoittelun.

Tarkastuseläinlääkärin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o VI.

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kertomusvuonna tulleet lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o III.

Syväjäädyttämö

Syväjäädyttämön kaikki pakkastilat olivat vuokrattuina läpi vuoden, samaten ullakot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin säilytettäväksi otetut tavaramäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o IV.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Antti Rentola puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana kontt. pääll. Bengt Krook. Ostoasiakkaiden edustajana oli kaupp. I Fagersten (varalla joht. U. Sorsakivi) ja rva Ethel Luoto (varalla A. Nikkanen). Myyntiasiakkaiden edustajana oli horton. Nils Åström ja puutarh. Jaakko Paananen.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa annettujen ilmoitusten mukaan kalatukkukeskukselle kaikkiaan 8 188 561 kg, josta suolattua kalaa 1 009 151 kg, tuoretta ja jäädytettyä kalaa 7 159 955 kg ja savustettua kalaa 19 455 kg. Yksityiskohtaiset tiedot kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o V.

Kalantuonti Helsinkiin kuljetustavan mukaan:

Tuoretta ja jäädytettyä kalaa

	kg	kg
vesitse	1 241 205	
autoilla	5 724 890	
rautateitse	193 860	7 159 955
Suolattua kalaa		
autoilla		1 009 151
Savustettua kalaa		
autoilla		19 455
	Yhteensä	8 188 561

Hallinto ja sivutoiminta

Käyttöosasto

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 22 446 tn

199 710 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 8.90 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastusosasto 12 427 tn, syväjäädyttämö 1 294 tn, sivutoiminta 8 400 tn ja hallintorakennus 325 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 271 878 m³ ja jakautui se seuraavasti: lämmin vesi 41 914 m³, hallintorakennus 4 571 m³, jäätehdas 1 781 m³, teurastusosasto 86 702 m³, syväjäädyttämö 77 060 m³, vihannestukkukeskus 4 700 m³ sekä sivutoiminta 55 150 m³. Veden hinta oli kertomusvuoden ajan 45 p/m³.

Sähkövirta ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omilla muuntoasemilla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 3 596 000 kWh 238 954 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6.65 p. Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: teurastusosasto 1 190 370 kWh, syväjäädyttämö 1 641 000 kWh, sivutoiminta 699 000 kWh, vihannestukkukeskus 57 630 kWh ja hallintorakennus 8 000 kWh.

Teurastamon jäähdytyshuoneita ja jäätehdasta varten syväjäädyttämön konehallissa olevat neljä ammoniakkikompressoria kävivät vuoden aikana yhteensä 15 742 t ja oli niiden sähkövirrankulutus yhteensä 555 000 kWh.

Syväjäädyttämön 19 pakkasvaraston ja 5 jäähdytyshuoneen jäähdyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkikompressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 32 821 t. Neljää pakastustunnelia varten olevat 4 ammoniakkikompressoria olivat vuoden aikana käyneet yhteensä 5 359 t. Sähkövirran kulutus syväjäädyttämön jäähdytyskoneissa oli yhteensä 1 167 200 kWh.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talousarvio	Menot	Talousarvio	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	2 039 000	2 201 703	1 874 000	2 071 112	+ 34 409	− 130 591
Syväjäädyttämö	1 020 672	951 549	1 110 000	1 077 743	+ 36 866	+ 126 194
Vihannestukkukeskus	202 053	197 758	220 000	219 234	+ 3 529	+ 21 476
Kalatukkukeskus	268 936	254 637	207 000	173 709	− 18 992	− 80 928
Sivutoiminta	376 728	392 045	487 100	540 256	+ 37 839	+ 148 211
Yhteensä, mk	3 907 389	3 997 692	3 898 100	4 082 054	+ 93 651	+ 84 362

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1969

Vastaavaa:	mk	mk
Kassavarat		
Käteisvarat	222	
Shekkitilit	25 581	
Postisiirtotilit	7 861	33 664
Ennakkovarat		
Alitilittäjät		50
Velalliset		9 185
Tulojäämät		329 075
Laskennalliset saatavat		41 000
	Yhteensä	412 974

Vastattavaa:	mk
Velkojat	66 113
Menojäämät	66 196
Ennakkotulot	40 243
Siirtomäärärahat	41 000
Talletetut vieraat varat	485
Laskennalliset velat	
Kaupungin keskuskassa	114 575
Tilikauden voitto	84 362
Yhteensä	412 974

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1969

Vastaavaa:	mk	*Vastattavaa:*	mk
Arvopaperit	14 400	Pääomavelka kaupungille	12 463 370
Irtain käyttöomaisuus	55 137		
Rakennukset ja kiinteät laitteet	10 274 646		
Tonttialueet	2 119 187		
Yhteensä	12 463 370	Yhteensä	12 463 370

36. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen toiminta oli v:n 1969 aikana jo edellisenä vuonna alkaneen kehittämistoiminnan kohteena. Kertomusvuoden aikana kehittämistyö kohdistui erikoisesti laitoksen päätoimintamuotojen, ruoan valmistuksen ja henkilökuntaruokaloiden toiminnan saattamiseksi taloudellisesti kestävälle pohjalle. Se vaikutti myös laitoksen henkilökuntaan ja organisaatioon. Uusi organisaatio muotoutui vuoden loppuun mennessä ja vahvistettiin 29.12.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 170 (ed. v. 188), josta määrästä oli ruokatehtaassa 60, ruokaloissa 84, kuljetuselimessä 12 sekä kassa- ja tiliosastolla 14. Vakinaisia viranhaltijoita oli 73 ja tilapäisiä yksi. Työsopimussuhteessa oli 96 henkilöä.

Palvelukseen otettiin vuoden aikana 2 henkilöä. Palolaitoksen henkilökunnan osuusruokalasta siirtyi laitokseen 5 henkilöä. Henkilökunnasta siirtyi eläkkeelle 11 ja muihin kaupungin laitoksiin 8, 5 henkilöä erosi ja 1 henkilö kuoli.

Laitoksen palveluksessa oleville myönnettiin sairaus-, tapaturma- ja äitiyslomia vuoden aikana yhteensä 3 350 päivää. Laitoksella ei ollut omaa lääkäriä, mistä syystä käytettiin tarvittaessa aluelääkäreitä.

Laitoksen toiminta. Elintarvikekeskuksen tehtävänä oli hankkia ja toimittaa ruokatarvikkeita kaupungin laitoksille ja kaupunginhallituksen luvalla suorittaa muutakin ruokatarvikkeiden välittämistä, samoinkuin ruoan valmistusta ja myyntiä. Laitoksen toiminta kohdistui pääasiallisesti ruoan valmistamiseen ja toimittamiseen kaupungin kansaja ammattikouluille, laitoksen hoitamille kaupungin virastojen ja laitosten henkilökuntaruokaloille sekä ruokatarvikkeiden hankintaan ja välittämiseen kaupungin laitoksille.

Ruokatarvikkeita välitettiin 8 sairaalalle, 6 huoltotoimen laitokselle, 93 lastentarhalle, 18 lastensuojelutoimen laitokselle, 9 opetuskeittiölle sekä 3 muulle kaupungin laitokselle.

Ruokatarvikkeiden keskushankintatehtävät päätettiin 13.10. siirtää elintarvikekeskukselta hankintatoimistolle. Vuoden loppupuoli käytettiin keskushankinnan osalta siirron valmisteluun, jotta siirtymävaihe olisi aiheuttanut mahdollisimman vähän vaikeuksia laitoksille.

Ruokatehtaalla siirryttiin ruokien valmistamisessa koulujen keittoruokien lisäksi ns. einesvalmistukseen, jolloin siltä osin voitiin myös siirtyä aikaisemmasta yötyöstä normaaliin työaikaan.

Kevätkaudella einesruokia valmistettiin päivittäin n. 2 500 oppilaalle ja valmistuksen osoittautuessa tehtaan tuotantoon soveltuvaksi valmistettiin einesruokia syyskaudella n. 5 000 oppilaalle päivittäin, mikä määrä henkilöruokaloiden ruokien ohella vastasi lähes laitoksen einesvalmistukseen käytettävissä olevaa koko kapasiteettia. Laitoksen kouluruoan valmistus peitti noin 55 % kaupungin kansakoulujen ruokatarpeesta. Tuotannon uudelleenjärjestelyyn liittyi myös tehtaan työnjärjestelyn ja työtapojen parantaminen, mikä toiminta jatkui edelleen.

Valmiita ruokia toimitettiin 98 kansakoululle, 6 ammattikoululle, 18 henkilökuntaruokalalle, 7 muulle kaupungin laitokselle ja 8 oppikoululle.

Ruoka-annoksia valmistettiin seuraavat määrät:

	annosten määrä
kansakouluille	
keittoa, pataruokaa 544 385 l[1])	2 721 925
einesruokaa 97 009 kg[2])	582 054
ammattikouluille	177 768
oppi- ja eräille muille kouluille	146 202
kaupungin leikkikentille ja koulupuutarhoille	174 609
henkilökuntaruokaloille	638 823
huoltolautakunnan työtuville	35 525
vaihetyökeskukselle	19 418
erityiskoululle	8 103
lastensuojelulautakunnan tutkinta-asemalle	12 952
kaupunginhallituksen tilaisuuksiin	12 309
Yhteensä	4 529 688

Annosten lukumäärässä oli vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 320 607.

Tuotteiden kehittäminen, joka aloitettiin järjestelmällisesti organisoituna vuoden lopulla, kohdistettiin ensi vaiheessa tehtaan tuotteiden valmistusohjeiden uusimiseen tavoitteena tuotteiden laadun parantaminen ja valmistuksen rationalisoiminen. Tuotteiden kehittäminen koskee näin ollen koko toimintaprosessia raaka-aineiden hankinnasta valmiiden tuotteiden laadun ja kannattavuuden tutkimiseen.

Henkilökuntaruokaloiden kehittämisessä oli päätavoitteena ruokaloiden kustannusten pienentäminen, jotta ruokien hinnat voitaisiin pitää asiakkaille mahdollisimman edullisina ja luontoissuoritussäännön asettamien määräysten puitteissa. Valtalaki esti myöskin kaikki hinnankorotukset. Niitä virastoja ja laitoksia, joissa toimi elintarvikekeskuksen hoitama henkilökuntaruokala, oli kaupunginhallitus 13.10. päättänyt kehottaa avustamaan elintarvikekeskusta kyseisten ruokaloiden toiminnan kannattavuuden parantamisessa hankkimalla ruokaloissa tarvittavia koneita ja laitteita sekä toteuttamalla niissä käyttöön ehdotetut itsepalvelu- yms. menetelmät, ja lisäksi suunniteltaessa uusia tai saneerattaessa vanhoja henkilökuntaruokaloita pyytämään elintarvikekeskukselta asiantuntijalausunnot.

Kaupungin virastojen ja laitosten henkilökuntaruokaloista olivat laitoksen hoidossa seuraavat: Kallion virastotalon virkamiesruokala, rakennusviraston kaksi, sähkölaitoksen kuusi, liikennelaitoksen viisi ja palolaitoksen kaksi (27.5. alkaen) ruokalaa sekä ruokatehtaan henkilökunnan ruokala, työhuoltotoimiston ja työtupien ruokala sekä kaasulaitoksen ruokala.

Varastojen toiminnan uudelleenjärjestely liittyi toisaalta keskushankintatehtävän siirtoon ja toisaalta päätoimintamuotojen, ruokatehtaan ja ruokaloiden, uudelleenjärjestelyyn. Laitoksen Herttoniemessä sijaitseva kasvisvarasto lopetti toimintansa kertomusvuoden lopulla. Toiminnan lopettaminen tapahtui siksi, että kasvisten varastointi tuli sekä jakeluliikkeiden toiminnan kehittymisestä että varaston korkeista vuokra- ym. kustannuksista johtuen kannattamattomaksi. Keskusvarasto muuttui vuosien 1969—1970 vaihteessa keskushankintatehtävän siirryttyä hankintatoimistolle yksinomaan laitoksen omia osastoja palvelevaksi varastoksi.

Laskentatoimen kehittämisestä tehtiin uudelleenjärjestelysuunnitelmat, joiden viimeistely ja käyttöönsaattaminen siirtyi seuraavaan vuoteen. Laskentatoimen tavoitteeksi asetettiin laitoksen eri toimintamuotojen, erikoisesti ruokatehtaan ja ruokaloiden, kummankin erikseen, kannattavuuden selvittäminen.

Tulot ja menot. Laitoksen t u l o t olivat 7 162 954 mk sekä luontoisetukorvaukset 61 199 mk, yhteensä 7 224 153 mk.

[1]) Kerroin 5. — [2]) Kerroin 6.

Liikevaihdon ryhmitys:

	v. 1968 mk	v. 1969 mk
Kansakoulut	2 658 036	2 942 229
Ruokalat	2 041 110	2 069 009
Sairaalat	793 535	653 432
Huoltotoimi	444 411	469 517
Muut kaupungin laitokset	849 298	859 749
Muu liikevaihto (mm. oppikoulut)	144 426	169 018
Luontoisedut	77 331	61 199
Yhteensä	7 008 147	7 224 153

Liikevaihdon jakautuminen:

	v. 1968 mk	v. 1969 mk
Kaupungin laitokset		
Raaka-aineita	1 410 769	1 280 225
Ruokaa	3 322 789	3 640 333
Sekalaista	3 656	6 822
Yhteensä	4 737 214	4 927 380
Muut ostajat		
Raaka-aineita	10 798	2 002
Ruokaa	2 214 417	2 226 560
Sekalaista	45 718	68 211
Yhteensä	2 270 933	2 296 773

Menot olivat kaikkiaan 8 148 474 mk.

Elintarvikekeskuksen tilivuoden tulos oli tappiollinen 924 321 mk.

37. Keskuspesula

Vuosi 1969 oli keskuspesulan kymmenes varsinainen toimintavuosi. Joulukuun 16 päivänä 1969 tuli kuluneeksi kymmenen vuotta siitä, kun koneet käynnistettiin ensimmäistä pyykkiä pesemään. Merkkipäivän kunniaksi järjestettiin henkilökunnalle ohjelmallinen kahvitilaisuus.

Keskuspesulajaoston kokoonpano, kokoukset ym. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaoston kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseninä toimivat dipl.ins. Kari Rahkamo ja valtiot.maist. Aarne Välikangas joht. Arne Bernerin ja dos. Raimo Ilaskiven tilalla.

Jaosto kokoontui vuoden aikana 4 kertaa.

Tärkeimmistä jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon: keskuspesulan johtajan Tuure Lehdon työloman myöntäminen v:ksi 1969 (8.4. 7 §); keskuspesulan työntekijäin työsääntöjen uusiminen (19.5. 10 §); ulkopuolisilta laitoksilta perittävien pesumaksujen suuruuden tarkistaminen (19.5. 12 §) sekä keskuspesulan palveluksessa olevien henkilöiden yksityispyykin pesemisestä perittävien korvausten korottaminen (19.5. 13 §).

Esitys kaupunginhallitukselle koski eron myöntämistä keskuspesulan johtajalle Tuure Lehdolle (8.12. 26 §).

Keskuspesulan henkilökunta. Keskuspesulan johtaja dipl.ins. Tuure Lehto oli muiden tehtävien vuoksi koko vuoden toimestaan vapaana ja sijaisena toimi käyttöpäällikkö, dipl.ins. Raili Hämäläinen. Keskuspesulan palveluksessa oli kertomusvuoden päättyessä yhteensä 183 henkilöä ja osastoittain henkilökunta jakautui seuraavasti: hallinto ja toimisto 5, laboratorio 1, liinavaateosasto 16, pesulaosasto 142 ja teknillinen osasto 19.

Teknilliset laitteet. Keskuspesulan toimitiloissa ei tapahtunut muutoksia kertomusvuoden aikana. Pesularakennuksen autotallitiloista oli 1 350 m² vuokrattuna edelleen rakennusviraston puhtaanapito-osastolle. Keskuspesulaan hankittiin kertomusvuoden aikana 50 kg:n rumpukuivaaja syöttö- ja poistokuljettimineen sekä tahranpoistopöytä. Pesulan käytöstä poistettiin huopien harjauskone, linko ja yksi prässi.

Laitoksen toiminta. Toimisto huolehti kaikista laitoksen toimintaan liittyvistä toimistotöistä ja tilitoimistolle kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio suoritti tutkimuksia, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluvesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykistä päivittäin tai viikottain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta, avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämisessä sekä suoritti tekstiilien pesunkestoa koskevia tutkimuksia.

Liinavaateosasto osallistui kaupungin laitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Lisäksi osallistuttiin yhteistyöhön maan muiden keskuspesuloiden kanssa vaatemallistojen yhtenäistämiseksi.

Uudisvarastoon hankittiin varaston hoitoa helpottava hyllystö. Samalla varastoon sidottuina olleet pyykkilaatikot voitiin siirtää kuljetuskäyttöön.

Liinavaatteiden hankintoja suoritettiin 436 392 mk:n arvosta. Käyttöön otettiin vaatekappaleita 497 510 mk:n arvosta. Varmuusvaraston arvo oli vuoden lopussa 238 582 mk. Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesulan käytössä oli vuoden päättyessä 601 594 vaatekappaletta kirjanpitoarvon ollessa 1 803 991 mk. Inventoinnin osoittama vajaus oli 10 792 kpl vastaten 1.9 % inventoinnin kohteena olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 1.4 % niiden arvosta.

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärästä oli kertomusvuoden aikana keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskimäärin 72.7 %. Muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Vaatekorjaamossa korjattiin erilaisia vaatekappaleita 55 708 kg, mikä vastaa 1.3 % po. laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 42 403 vaatekappaletta.

Pesulaosastolla käsiteltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 4 839 749 kg pyykkiä sekä edellisen lisäksi Auroran sairaalassa pestyä ns. infektiopyykkiä 66 123 kg. Kokonaispyykkimäärästä oli kaupungin laitosten osuus 4 295 653 kg eli 88.76 %, ulkopuolisten laitosten osuus 522 644 kg eli 10.80 %, oman henkilökunnan osuus 8 141 kg eli 0.17 % sekä hankittujen uusien vaatekappaleitten osuus 13 311 kg eli 0.27 %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty pyykkimäärä seuraavasti:

	kg	%
Auroran sairaala	359 988	7.44
Hesperian »	314 188	6.49
Kivelän »	500 105	10.33
Laakson »	291 554	6.03
Malmin »	175 341	3.62
Marian »	372 116	7.69
Röykän »	75 655	1.56
Koskelan sairaskoti	1 255 344	25.94
Kustaankartanon vanhainkoti ...	184 906	3.82
Riistavuoren vanhainkoti	88 976	1.84
Roihuvuoren » laitoksineen	141 854	2.93
Suursuon vanhainkoti ...	274 978	5.68
Sofianlehdon vastaanottokoti	202 187	4.18
Muut laitokset	58 561	1.21

Ulkopuolisina asiakaslaitoksina olivat koko kertomusvuoden Kätilöopisto, SPR:n Veripalvelu ja Työterveyslaitos.

Pyykin kokonaismäärästä mankeloitiin 80.8 %, prässättiin 10.1 %, pelkästään kuivattiin 8.0 % ja kemiallisesti pestiin 1.1 %. Keskuspesula huolehti kertomusvuonna Auroran, Hesperian, Kivelän, Laakson, Malmin, Marian ja Röykän sairaaloiden, Koskelan sairaskodin, Riistavuoren, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkotien sekä Sofianlehdon vastaanottokodin pyykin kuljetuksesta. Koskelan sairaskodin saneeratun G-talon pyykin kuljetuksia varten hankittiin kahdeksan hyllyvaunua. Keskuspesula huolehti myös 15.9. alkaen Yrjönkadun uimahallin pyykin pesusta ja kuljetuksesta.

Teknillinen osasto huolehti keskuspesulan tontin, rakennusten, koneiden ja laitteiden sekä sähkö- ja putkiverkostojen korjaus-, huolto- ja ylläpitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohteiden tarpeisiin. Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen sekä Koskelan sairaskodin alueelle lämpöenergiaa höyrynä ja lämpimänä vetenä nettoperiaatteen mukaan laskettuna yhteensä 28 367 milj.kilokaloria, josta edellisen osalle tuli 33 % ja jälkimmäisen osalle 67 %. Pesuhallin ja jakeluvaraston välisten lämpötilaerojen tasoittamiseksi sekä lattiapinta-alan hyväksikäytön parantamiseksi suoritettiin omana työnä näiden tilojen välisen kevytrakenteisen seinän purkaminen. Teknillinen osasto suoritti omien töiden lisäksi myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuonna veloitettiin kaupungin laitoksilta mankeloidusta ja prässätystä pyykistä ajalta 1.1.—31.3. 60 p ja ajalta 1.4.—31.12. 66 p, korjauksesta 5 ja 5.5 p ja vuokrauksesta 18 ja 19 p pyykkikilolta. Kuljetuksesta laskutettiin lähinnä kuljetusmatkan pituudesta riippuen 3—10 p pyykkikilolta.

Keskuspesulan ulkopuolelle toimitetusta lämpöenergiasta laskutettiin 28 mk milj. kilokalorilta ja autotallista perittiin vuokraa 2.80 mk/m² kuukaudessa.

Kertomusvuoden varsinaiset m e n o t olivat 4 496 630 mk, ja t u l o t 4 736 214 mk, joten y l i j ä ä m ä ä syntyi 239 584 mk.

38. Tietojenkäsittelykeskus

Yleistä

Tietojenkäsittelykeskus on vuoden 1969 aikana toiminnoissaan keskittynyt ensi sijassa kaupungin virastojen ja laitosten tietojenkäsittelytehtävien suorittamiseen. Ulkopuolisten palvelusten osuus laskettuna kertyneistä tuloista on ollut vain alle 0.4 %.

Keskuksen palveluksia ovat käyttäneet lähes kaikki kaupungin virastot ja laitokset. Ulkopuolisista asiakkaista mainittakoon Helsingin maalaiskunta, jonka kanssa on solmittu kaksi sopimusta, 26.9. ja 30.10.1969. Näistä ensin mainittu koskee palkanlaskennan ja viimeksi mainittu kirjanpitoon liittyvien tehtävien ohjelmointia ja tietokoneajoja.

Kaupunginhallitus päätti 10.2.1969 hankkia tietojenkäsittelykeskuksen esityksestä keskukselle Saab Aktiebolagilta Datasaab D22 -merkkisen tietokoneen, jonka toimitusajaksi oli sovittu 1.11.1969.

Samalla kaupunginhallitus oikeutti tietojenkäsittelykeskuksen aikanaan irtisanomaan keskuksen käytössä olevan IBM 1401 -tietokoneen. Mainitun tietokonevaihdon avulla pyrittiin lisäämään tarvittavaa konekapasiteettia ja pitkällä tähtäyksellä luomaan edellytykset aikaisempaa tehokkaammille tietojenkäsittelypalveluksille.

Toiminta

Henkilökunta. Kertomusvuoden alussa keskuksen palveluksessa oli 75 ja sen lopussa 77 henkilöä. Palveluksesta erosi eri toimintayksiköistä yhteensä 11 henkilöä, mikä merkitsee 14.3 %:n vaihtuvuutta.

Eronneiden kokemus ATK-alalta vaihteli välillä 1 v 5 kk—9 v 9 kk ja oli keskimäärin 5 v 5 kk. Eronneiden tilalle palkattiin 13 uutta toimihenkilöä. Henkilökunta jakautui toimintayksiköittäin seuraavasti:

Toimintayksikkö	Henkilöitä 1.1.1969	Eronneita	Palkattu uusia	Henkilöitä 31.12.1969
Hallinto ja valvonta	12	5	4	11
Suunnittelu	27	4	5	28
Käyttö	36	2	4	38
Yhteensä	75	11	13	77

Tehtävät

Tietojenkäsittelytehtävät ryhmiteltyinä pääsovellusalueittain olivat seuraavat:

— kuukausipalkat
— tuntipalkat
— materiaalilaskenta
— kustannuslaskenta- ja kirjanpito
— laskutus
— maksut sekä
— muut tehtävät

Mainitut tehtävät suoritettiin IBM 1401-tietokoneella. Tehtävien siirtämiseksi uudelle koneelle ovat suunnitteluosaston toiminnat painottuneet uudelleenohjelmointiin ja siitä

aiheutuvaan suunnitteluun. Tämä ilmenee selvästi taulukosta n:o 1, joka esittää suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantumista toiminnoittain. Suunnittelu- ja ohjelmointikapasiteetin jakaantuminen tehtäväryhmittäin ja eri tehtävien suhteellinen osuus kapasiteetista käy ilmi taulukosta 2.

Taulukosta 3 voidaan havaita, miten eri tehtäväryhmät ovat kuormittaneet IBM 1401-tietokonetta ja mikä on ollut kunkin tehtäväryhmän suhteellinen osuus tietokoneen kokonaiskuormituksesta.

1. Suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantuminen toiminnoittain v. 1969 (päiviä)

Toiminto	IBM 1401:llä ajettavat tehtävät	Tehtävien siirtäminen Datasaab D22:lle	Yhteensä	Osuus %:ia koko kapasit.
Suunnittelu ...	302	676	978	16.08
Ohjelmointi ...	749	2 170	2 919	48.00
Systeemien ja ohjelmien huolto	565	98	663	10.90
Vuosilomat, kurssit yms.	—	—	1 521	25.02
Yhteensä	1 616	2 944	6 081	100.00

2. Suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantuminen vuosilomia, kursseja yms. lukuun ottamatta tehtävittäin v. 1969 (päiviä)

Toiminto/Tehtävä	Kuukausi-palkat	Tunti-palkat	Materiaali-laskenta	Kustann. laskenta	Lasku-tukset	Maksa-tukset	Muut tehtävät	Kaikki yhteensä
Suunnittelu	20	94	132	200	183	105	244	978
Ohjelmointi	90	673	26	358	404	380	988	2 919
Systeemien ja ohjelmien huolto	22	90	16	90	256	18	171	663
Yhteensä	132	857	174	648	843	503	1 403	4 560
Osuus %:ia koko kapasiteetista	2.89	18.79	3.82	14.21	18.49	11.03	30.77	100.00

3. IBM 1401 -tietokoneen kapasiteetin jakaantuminen tehtävittäin v. 1969

Tehtävä	Käyttö-tunnit	Osuus %:ia kokonais-käytöstä
Kuukausipalkat	301	6.00
Tuntipalkat	628	12.53
Materiaalilaskenta	237	4.73
Kustannuslaskenta	247	4.93
Laskutukset	1 772	35.35
Maksut	167	3.33
Muut tehtävät	1 146	22.87
Ohjelmien testaus	514	10.26
Yhteensä	5 012	100.00

Datasaab D22 -tietokoneen kapasiteetti on käytetty yksinomaan ohjelmien testaamiseen.

Laitteisto ja kuormitus

Kuten edellä on mainittu, on tietojenkäsittelykeskuksen käytössä ollut IBM 1401-tietokone sekä 1.11.1969 alkaen Datasaab D22-tietokone. Niiden konekokoonpano oli seuraava:

IBM 1401:

Keskusyksikkö (18K, 11.5 μs), konsolikirjoitin, 4 magneettinauha-asemaa (60KB, 556 BpI), 3 magneettilevystöasemaa (150 ms, 7,25 MB), reikäkortinlukija (800 korttia/min), reikäkortinlävistin (250 korttia/min) sekä rivikirjoitin (600 r/min).

Datasaab D22:

Keskusyksikkö (40KS, 1.6 μs/sana), konsolikirjoitin, 4 magneettinauha-asemaa (60KB, 800 BpI), 3 magneettilevystöyksikköä (7,25 MB, 75 ms), reikänauhanlukija (2000 merkkiä/s), reikäkortinlukija (1500 korttia/min), reikäkortinlävistin (100—250 korttia/min) sekä rivikirjoitin (1250 r/min).

Tietokoneiden lisäksi käytössä oli seuraavat reikäkorttikoneet:

Kollaattori IBM 088, lajittelijat IBM 082

ja 084, toisintokone IBM 519, tulkki IBM 557, lävistyskoneita IBM 024 5 kpl, IBM 026 1 kpl, IBM 029 4 kpl sekä tarkastuslävistyskoneita IBM 056 6 kpl ja 059 1 kpl.

Lomakkeiden jälkikäsittelyä varten keskuksella oli BÖWE-leikkuri, BÖWE-hiilipaperin eroittelija sekä DIVI-jatkolomakkeen irroittaja.

Eri koneiden kuormitus oli kertomusvuonna seuraava:

	tuntia
Tietokone IBM 1401	5 012
» Datasaab D22	378
Kollaattori IBM 088	573
Lajittelija IBM 082	347
» IBM 084	804
Toisintokone IBM 519	342
Tulkki IBM 557	241
Lomakkeiden jälkikäsittelykoneet	943
Lävistyskoneet	8 989
Tarkastuslävistyskoneet	7 570

Talous

Tietojenkäsittelykeskuksen menot olivat vuonna 1969 3 006 145 mk ja tulot 2 282 678 mk. Kertyneisiin tuloihin sisältyy ulkopuolisille tehdyistä palveluksista saatuja tuloja vajaat 8 000 mk.

Tietojenkäsittelykeskuksen tulee toimia liikeperiaatteiden mukaisesti kuitenkin siten, että kustannukset katetaan omakustannushinnoin. Siitä huolimatta on keskuksen tulos muodostunut tappiolliseksi. Menoista katettiin vain noin 76 %. Tappio johtuu suurimmaksi osaksi siitä, ettei tehtävien siirtämisestä Datasaab D22:lle aiheutuneita kustannuksia katsottu voitavan veloittaa virastoilta ja laitoksilta.

39. Vesilaitos

Toimintavuosi 1969

Vesilaitoksen 93. toimintavuonna veden valmistus kohosi 73,0 milj. m^3:iin. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 5,5 %. Vedenmyynti nousi 67,9 milj. m^3:iin lisäyksen edelliseen vuoteen verrattuna ollessa 3,4 %. Vuoden 1965 jälkeen on laitoksen toiminnassa tapahtunut hidastumista, mihin on vaikuttanut mm. teollisuuden siirtyminen pois kaupungista ja asumistason muutoksessa tapahtunut hidastuminen. Tämä tilanne näyttää edelleen jatkuvan.

Vedenhankintavesistönä oli pääasiallisesti Vantaanjoki. Erittäin kuivan kauden johdosta otettiin lisävettä Hiidenvedestä heinä- ja elokuun aikana yhteensä 1,8 milj. m^3. KHO:n lupapäätös lisäveden ottoon Hiidenvedestä saatiin 6. 3. 1969.

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjaustöitä jatkettiin. Työt olivat keskittyneet uuden suodatinlaitoksen rakentamiseen, joka rakennusteknillisten töiden osalta valmistui vuoden loppuun mennessä. Ilmalan 2. vesisäiliörakennus valmistui myös vuoden loppuun mennessä.

Toimintavuoden aikana rakennettiin vesijohtoja yhteensä 33,8 km ja vesijohtoverkkoon liittyi 872 kiinteistöä. Kaupungin asukasmäärästä arvioidaan tällä hetkellä noin 95 %:n olevan vesijohtoveden kuluttajia. Muut ovat vesijohtoverkottomalla alueella kaivo- tai ajoveden käyttäjiä.

Vesilaitoksen varsinaiset menot vuoden 1969 aikana olivat yhteensä 34,4 milj. mk sekä tulot yhteensä 35,4 milj. mk. Tilivuoden ylijäämä oli 1,0 milj. mk. Laitoksen pääoma-arvo vuoden lopussa oli 238,2 milj. mk.

Laitoksen organisaatiossa ei vuoden aikana tapahtunut muutoksia. Henkilökunnan määrä vuoden lopussa oli 531 henkeä.

Vesilaitoksen tärkeimpiä toimintoja sekä saavutuksia eri toiminta-alueilla selostetaan lähemmin tämän toimintakertomuksen sivuilla. Korostaakseen omalta osaltaan tänä vuonna vietettävän luonnonsuojeluvuoden ja erityisesti vesiensuojelun tärkeyttä, on vesilaitos käyttänyt luonnonvesiä esittelevää kuva-aineistoa tämän toimintakertomuksensa kuvituksena.

Vedenhankinta

HYDROLOGINEN KATSAUS

Luonteenomaisena piirteenä toimintavuodelle on mainittava kesän poikkeuksellinen kuivuus. Koko vuoden sadanta Vantaanjoen alueella, 566 mm, jäi alle vuosijakson 1931—60 keskimääräistä sadantaa, 636 mm. Kesä-elokuussa satoi yhteensä vain 114 mm eli jonkin verran yli puolet vastaavan ajanjakson keskimääräisestä. Kuivan kesän vuoksi pysyivät jokien virtaamat verraten pieninä aina syyskuun loppupuolelle saakka. Kevättulvan suurin virtaama Vantaanjoen alajuoksulla, 172 m^3/s, oli normaalia (MHQ = 144 m^3/s) suurempi. Vuoden keskivirtaama, 14,4 m^3/s, oli hieman mainitun vuosijakson keskiarvoa (15,1 m^3/s) pienempi. Heinä-syyskuun virtaamakeskiarvo Pitkäkosken vedenottamon yläpuolella oli vain 2,5 m^3/s, mikä määrä sisältää samanaikaiset säännöstelyjuoksutukset Vantaanjoen järvistä, keskimäärin 0,8 m^3/s, ja vedenoton Hiidenvedestä, keskimäärin 0,2 m^3/s.

VANTAANJOEN SÄÄNNÖSTELY

Vantaanjoen luonnollinen virtaama ja minimijuoksutukset säännöstelyjärvistä eivät kesällä ja alkusyksystä riittäneet tyydyttämään raakavedentarvetta, vaan tällöin jouduttiin turvautumaan Vantaanjoen säännösteltyihin vesivarastoihin aina lupaehtojen sallimiin enimmäismääriin saakka, minkä lisäksi johdettiin raakavettä myös Hiidenvedestä. Juoksutus Vantaanjoen säännöstelyjärvistä raakavesivajauksen täyttämiseksi kesti kesäkuun lopulta syyskuun puoliväliin, jolloin järvien yhteinen säännöstelty vesitilavuus oli pienimmillään. Vuoden loppuun mennessä olivat säännöstelyjärvet Suolijärveä lukuunottamatta täyttyneet ylärajaansa. Suolijärvessä vedenkorkeus jäi noin puoli metriä alle ylärajan.

HIIDENVESI-HANKE

Vedenjohtamista Hiidenvedestä koskevan

hankkeen vesioikeudellinen katselmus jatkui toimintavuonna. Länsi-Suomen vesioikeuden 19. 12. 1967 antamasta päätöksestä tehtyjen valitusten johdosta asia oli siirtynyt korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi, joka antoi oman päätöksensä 6. 3. 1969. Tämän mukaan kaupungille myönnettiin lupa säännöstelyihin ja vedenottoon pääosiltaan hakemuksen mukaisesti lukuunottamatta sitä, että vedenotto-oikeus on voimassa vuoden 1980 loppuun, jonka jälkeen se on riippuvainen uudesta hakemuksesta. Kahden rahakorvauksia koskevan vaatimuksen osalta korkein hallinto-oikeus siirsi asian vesiylioikeuden käsiteltäväksi, joka puolestaan antoi niitä koskevan päätöksensä 11. 11. 1969, jossa vesi-

oikeuden päätös pysytettiin ennallaan.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteella ja erittäin kuivan kauden johdosta lisävettä otettiin Hiidenvedestä heinä-elokuussa yhteensä 1 803 500 m³. Pumppuaminen oli 7. 7.—31. 7. välisenä aikana 1 429 400 m³ ja 1. 8.—6. 8. välisenä aikana 375 600 m³ eli keskimäärin 0,7 m³/s kuukauden kestäneen vedenoton aikana.

Vesijohtoveden valmistus

VEDENPUHDISTUS- JA POHJAVESILAITOSTEN TOIMINTA

Vedenpuhdistuslaitosten toimintaan vaikuttivat erityisesti Vanhankaupungin puhdistuslaitoksen rakennus- ja muutostyöt. Pääpaino vedenpuhdistuksessa siirtyi tästä syystä tavanomaista enemmän Pitkäkosken laitokselle. Harvinaisen pitkän kuivakauden takia otettiin Vanhankaupungin puhdistuslaitokselle raakavettä suoraan Vantaanjoesta 69 vrk:n ajan yhteensä 4 726 000 m³. Puhdistuslaitoksilla ei ollut huomattavia käyttöhäiriöitä toimintavuonna.

Vesijohtoverkkoon pumputtiin eri laitoksilta yhteensä 73 023 000 m³. Tästä oli Vanhankaupungin osuus 27 153 000 m³ (37,2 %) ja Pitkäkosken osuus 45 104 000 m³ (61,8 %). Pohjavesilaitosten osuus kokonaispumppuamisesta oli 766 000 m³ (1,0 %). Keskimääräinen vuorokautinen pumppuaminen oli 200 000 m³/vrk. Vuorokautinen pumppuaminen oli suurin 13. 8. 268 000 m³, ja pienin 13.7. 128 000 m³.

KEMIKAALIEN KULUTUS

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksella raakaveden keskimääräinen kaliumpermanganaatin kulutus oli alhaisempi kuin edellisenä vuonna. Siitä huolimatta pysyi saostuskemikaalina käytetyn alumiinisulfaatin kulutus siellä käytännöllisesti katsoen samana. Pääasiallisena syynä tähän on pidettävä sitä, että Vanhankaupungin laitos joutui kesän kuivuudesta johtuen käyttämään suhteellisesti enemmän raakavetenä jokivettä, 1968 11 % ja 1969 17 %,

joka nopeiden laatuvaihteluittensa johdosta tarvitsee suuremman yliannostuksen kuin hitaasti muuttuva Silvolan tekoaltaan vesi. Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksella sen sijaan oli alumiinisulfaatin kulutus vuoteen 1968 verrattuna jonkin verran suurempi, 1968 56,9 g/m³ ja 1969 58,8 g/m³. Kasvu johtui siitä, että alumiinisulfaattia jouduttiin kesällä käyttämään raakaveden korkean alkaliniteetin johdosta myös saostus-pH:n alentamiseen.

Raakaveden lisääntynyt ammoniakkipitoisuus aiheutti molemmilla laitoksilla kloorin kulutuksen kasvua: Vanhassakaupungissa v. 1968 9,3 g/m³ ja v. 1969 11,1 g/m³ sekä Pitkäkoskella v. 1968 9,8 g/m³ ja v. 1969 10,5 g/m³. Pääasiassa tämän seurauksena, mutta osittain myös lisääntyneestä rikkidioksidin kulutuksesta johtuen, kasvoi Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksella, missä mainittujen kemikaalien lisäystä huomattavammin esiintyi, myös neutralisoimiskalkin menekki: 1968 25,6 g/m³ ja 1969 27,6 g/m³. Muutokset muiden kemikaalien keskimääräisessä kulutuksessa vesikuutiometriä kohti laskettuna olivat vähäisiä.

ENERGIAN KULUTUS JA TUOTANTO

Sähköenergiaa kulutettiin koko laitoksella yhteensä 29 950 000 kWh, mistä määrästä 28 359 000 kWh oli ostettua ja 1 591 000 kWh vesilaitoksen itse tuottamaa energiaa. Puhdistus- ja pohjavesilaitoksilla käytettiin energiaa yhteensä 28 030 000 kWh ja laitoksen muu energiankäyttö oli 1 920 000 kWh. Vesijohtoverkkoon pumputtua vesiyksikköä kohti oli energian kulutus sama kuin edellisenäkin vuonna eli 0,41 kWh/m³.

Vedentutkimustoiminta

VEDENHANKINTAVESISTÖJEN TUTKIMUKSET JA VEDEN LAATU

Vantaanjoen vesistön jokivesien tutkimuksessa toiminta jonkin verran lisääntyi Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:n aikaansaaman jätevesipuhdistamoiden yhteistarkkailun aloittamisen johdosta. Vesilaitoksen hoitaessa yhteistarkkailuun liittyvät vesistötutkimukset lisättiin lokakuusta alkaen aikaisempaan oman raakaveden laadun varmistavaan tutkimukseen kaksitoista uutta havaintopistettä. Näistä vesistön kaikkiaan 33 havaintopisteestä tehtiin veden laatututkimus kahden viikon välein. Vesistön järvien tutkimus tehtiin yleensä kaksi kertaa järvien tilanteen arvostelun kannalta sopivimpina vuoden ajankohtina. Pahoin likaantuneesta Tuusulanjärvestä tutkimus tehtiin lähes kuukausittain.

Raakaveden laatua koskevien keskiarvotuloksien perusteella vedenlaadussa ei kokonaisuudessaan edelliseen vuoteen verrattuna ole tapahtunut suuria muutoksia vedenpuhdistuslaitoksien kohdalla Pitkäkoskella ja Vanhassakaupungissa. Kuitenkin johtokyvyssä ilmentyvä elektrolyyttien määrä lisääntyi selvästi molemmissa kohdissa ja typpipitoisten aineiden kasvu oli tuntuva jokivedessä Pitkäkoskella. Huolestuttavinta olivat kesäaikana ajoittain todetut korkeat ammoniakkipitoisuudet Vantaanjoen koko pääuomassa. Tällainen ammoniakin säilyminen vedessä kesällä kaukaa jokivesistön latvoilla sijaitsevilta jäteveden puhdistamoilta aina jokisuulle asti osoittaa veden vakavaa pilaantumista. Ammoniakin ja muidenkin typpipitoisten aineiden vuosikeskiarvojen kasvu olikin erittäin tuntuva jätevesipuhdistamoiden alapuolella sijaitsevien havaintopaikkojen tuloksissa.

Vantaanjoen vesistön järvien osalta havaittiin talvikautena edelliseen vuoteen verrattuna happivajauksen ja hiilidioksidin määrän sekä pohjan pelkistymisen lisääntyneen.

Tutkimuksia Hiidenveden tilasta ja sen muutoksista suoritettiin vuoden aikana tehokkaasti. Tiheävälisellä järven biologisten toimintojen tarkkailulla pyrittiin tarkoin selvittämään vesistön nykyhetken ja tulevaisuuden kehityksen mahdollisuuksia sen käyttämiseksi kaupungin vedentarpeen tyydyttämisessä.

VESIJOHTOVEDEN VALVONTA-TUTKIMUKSET JA LAADUNTARKKAILU

Lääkintöhallituksen määräysten mukaisissa valvontatutkimuksissa ei vesijohtover-

kon vedessä todettu kolimuotoisia bakteereja. Vedenpuhdistuksessa ja -jakelussa tarvittavan perusteellisen käyttötutkimuksen lisäksi kiinnitettiin erityistä huomiota vesijohtoveden terveydellisissä laatuvaatimuksissa nimettyjen myrkyllisten aineiden mahdollisen esiintymisen selvittämiseen sekä puhdistuslaitoksilta lähtevässä vesijohtovedessä että puhdistukseen käytetyssä raakavedessä. Jatkuva tarkkailu osoitti veden laadun täysin turvalliseksi.

VEDENHANKINTASUUNNITELMIIN LIITTYVÄT TUTKIMUKSET

Suunnitelmien mukaisen vedenhankintalähteen, Päijänteen, veden laatua ja vesistön tilaa seurattiin laajoin tutkimuksin erityisesti järven keski- ja eteläosissa. Tutkimustoiminta tapahtui nyt yhteistyönä Jyväskylän Hydrobiologisen Tutkimuslaitoksen kanssa. Tutkimuksissa noudatettiin vesilaitoksen aikaisemmin omissa Päijänteen tutkimuksissaan kehittämiä ja käyttämiä menetelmiä, joita käytettiin tiheävälisin havainnoin tehtyihin veden biologisten tapahtumien tarkasteluun. Lisäksi tehtiin Keski-Päijänteellä erityisesti teollisuuden jäteaineiden, sekä hiilen ja ravinneaineiden tiheävälisiä havaintoja vesistön kuormitusta keventämään tähdättyjen toimenpiteiden vaikutuksien selvittämiseksi.

Päijänteen veden puhdistettavuutta tutkittiin koepuhdistamalla Pitkäkoskella keskimäärin kerran kuukaudessa vedenottopaikalta tuotua vettä. Koepuhdistuksissa käytettiin erilaisia kemikaaliannostuksia, eräitä uusia kemikaaleja ja lisäpuhdistusmenetelmiä. Näiden tutkimusten perusteella saatiin valaisevia tietoja Päijänteen vedestä puhdistettavan vesijohtoveden laadusta ja puhdistuskustannuksista tietyin edellytyksin. Otsonointia on näissä yhteyksissä kokeiltu erityisesti esikäsittelynä tavanomaisessa vedenpuhdistuksessa. Käytettäessä otsonia makua ja hajua aiheuttavien tekijöiden poistamiseen kloorilla hapettamisen sijasta, on ensin mainitun menetelmän todettu tehokkaasti vähentävän mm. fenoleista syntyviä ja veden biologisista tekijöistä aiheutuvia puhdistetun veden laatua pilaavia vaikutuksia.

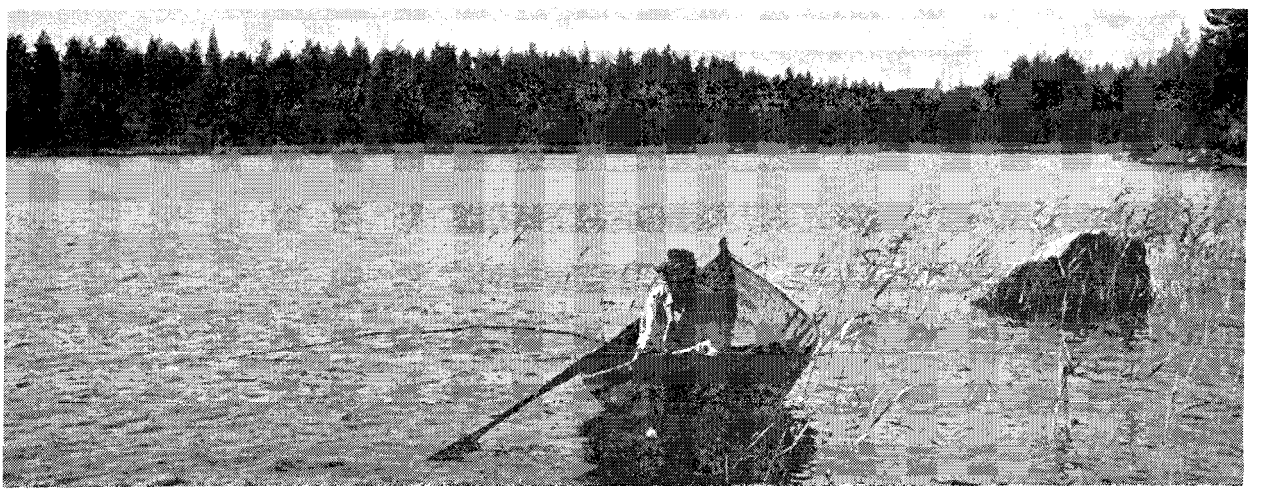

Vedenjakelu

VESIJOHTOVERKKO JA SEN RAKENTAMINEN

Pää- ja jakelujohtoja rakennettiin vuoden 1969 aikana yhteensä 33 798 m ja vanhoja johtoja poistettiin 3 122 m, joten vesijohtoverkon kokonaispituus lisääntyi 30 676 m:llä. Verkon kokonaispituus oli vuoden lopussa 790 241 m.

Pääjohtoja, joista 10 350 m on kallioon louhituissa johtotunneleissa, oli vuoden vaihteessa 84 441 m. Huomattavimmat pääjohtojen rakennustyöt olivat Ilmalan—

Alppilan välisen pääjohdon loppuunrakentaminen Alppilan puistossa, Myllypuron—Mellunkylän pääjohdon rakentamisen 2. vaihe, Oulunkylän pääjohdon rakentamisen aloittaminen sekä Helsingin mlk:n syöttöjohdon rakentaminen Pitkäkoskelta.

Jakelujohtojen kokonaispituus vuoden lopussa oli 705 800 m.

Huomattavimmat alueelliset rakennuskohteet sijaitsivat edelleenkin kaupungin itäisillä ja pohjoisilla alueilla. Suunnittelun painopiste kohdistui samoille alueille. Eniten jakelujohtoja rakennettiin Vartiokylän—Mellunkylän ja Tapaninkylän—Suurmetsän alueilla ja kaikkiaan niitä asennettiin 28 035 m. Talojohtojen määrä lisääntyi 965:llä talojohdolla. Näistä huomattavin osa oli pohjoisten ja itäisten alueiden omakotitalojen liitoksia. Verkkoon liitettyjen vesimittarien kokonaismäärä oli vuoden vaihteessa 14 075 kpl.

VESIJOHTOVERKON VUODOT

Kertomusvuoden aikana tapahtui pää- ja jakelujohdoissa yhteensä 142 vuotoa eli 1 vuoto/5 567 m. Näistä yksi, 30. 12. tapahtunut pääjohtovuoto aiheutti osittaisen vesipulan noin 8 tunnin ajaksi lähes kaikkialla Vantaanjoen itäpuolisilla alueilla. Talojohtovuotoja oli 82 kpl eli 1 vuoto/174 talojohtoa. Vuotojen määrää voitaneen pitää normaalina.

TARKASTUSTOIMINTA

Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kertomusvuonna yhteensä 1 187 kiinteistön vesijohto- ja viemäripiirustukset, edellisen vuoden määrän ollessa 1 325 kpl. Kiinteistöjen vesijohto- ja viemäriasennustöiden tarkastuskäyntejä tehtiin 4 219 kpl. Vuonna 1968 vastaava luku oli 3 792 kpl. Laitokselle hyväksymistä varten toimitettuja vesijohto- ja viemärialan tuotteita koskevia lausuntoja annettiin 36 kpl.

Kaupungin vesijohto- tai viemäriverkkoon liitettyjen tai liitettävien kiinteistöjen vesijohto- ja viemäritöitä suorittamaan oikeutettujen urakoitsijoiden 3-vuotistoimikausi päättyi 31. 12. 1968. Uusi toimikausi alkoi 1. 1. 1969, jolloin myös urakoitsijasopimukset ja takuusitoumukset uusittiin. Urakoitsijoita oli vuoden lopussa yhteensä 96 toiminimeä.

SISÄJOHTOTYÖT

Vesilaitoksen sisäjohtotoimisto suoritti kertomusvuoden aikana lämpö-, vesi- ja viemäriputkistoasennuksia pääasiallisesti vesilaitoksen omilla työmailla, jotka olivat Ilmalan uusi vesisäiliö- ja toimistorakennus sekä Vanhankaupungin selkeytysallasrakennus. Helsingin kaupungin rakennusviraston tilaaman Erottajan kalliosuojan putkityöt aloitettiin kertomusvuoden aikana. Muu asennustoiminta käsitti kaupungin omistamissa kiinteistöissä suoritettuja korjaus- ja huoltotöitä. Tämän lisäksi laadittiin sisäjohtotoimistossa lämpö-, vesi- ja viemäriputkistopiirustukset Vanhankaupungin laitoksen peruskorjauksen II vaihetta varten.

Vedenmyynti

Toimintavuoden 1969 vedenmyynti oli 67 855 754 m³ eli 92,9 % vuoden kokonaiskulutuksesta. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 3,4 %. Vesilaitoksen kuluttajille myytiin vettä 67 663 784 m³, mistä määrästä kaupungin hallinnollisten rajojen ulkopuolelle Otaniemeen myytiin 834 390 m³. Tämän lisäksi myytiin vettä Espoon kauppalalle 7 407 m³ ja Helsingin maalaiskunnalle 184 563 m³. Laitoksen puhdistetun veden omakäyttö oli 430 000 m³ ja muu käyttö ja häviöt, joihin luetaan vesijohtoverkon vuodot, mittaushäviöt, katurakennustöiden yhteydessä käytetty vesi, palonsammutusten vaatima vesi ym. oli noin 4 737 000 m³.

Kuluttajien määrä vuoden lopussa oli 12 950. Vastaava määrä oli edellisenä vuonna 12 078, joten kuluttajien määrä kasvoi 872:lla.

Rakennustoiminta

HIIDENVESI-HANKE

Toimintavuonna aloitettiin Hiidenveden säännöstelyyn liittyvät työt. Helsingin Maansiirto Oy:n kanssa allekirjoitettiin 11. 8. 1969 urakkasopimus niiden töiden

suorittamisesta, jotka vesioikeuden lupapäätöksessä oli määrätty tehtäväksi säännöstelyn rannanomistajille aiheuttamien haittojen korvaamiseksi. Mainitut työt jatkuvat vielä seuraavana vuonna. Lisäksi suoritettiin noin 75 % lupapäätöksen mukaisista rahakorvauksista. Perusyhtymä Oy:n kanssa allekirjoitettiin 3. 9. 1969 laskutyösopimus Väänteenjokeen rakennettavan Hiidenveden säännöstelypadon rakentamista varten tarvittavien työpatojen tekemisestä. 31. 10. 1969 allekirjoitettiin sopimus saman urakoitsijan kanssa varsinaisen säännöstelypadon rakennustöiden suorittamisesta. Nämä työt aloitettiin 1. 11. 1969 välittömästi työpatojen valmistuttua.

ILMALAN II VESISÄILIÖ

Ilmalan II vesisäiliön rakennustyöt valmistuivat kaikilta osin vuoden 1969 loppuun mennessä. Vastaanottotarkastuspöytäkirja pääurakoitsijan Rakennus- ja insinööritoimisto Teräsbetoni Oy:n kanssa allekirjoitettiin 22. 12. 1969. Vuokratut tilat luovutettiin vuokralaisille 15. 12. 1969.

MUUT RAKENNUSTYÖT

Ilmalan I vesisäiliön katolle on sen korkean sijainnin vuoksi sijoitettu erilaisia radio- ja tietoliikennetoimintaa palvelevia laitteita. Koska näiden tilantarve on jatkuvasti kasvanut, rakennettiin laitteille toimintavuoden aikana yhtenäiset, ajanmukaiset tilat. Urakkasopimus työn suori-

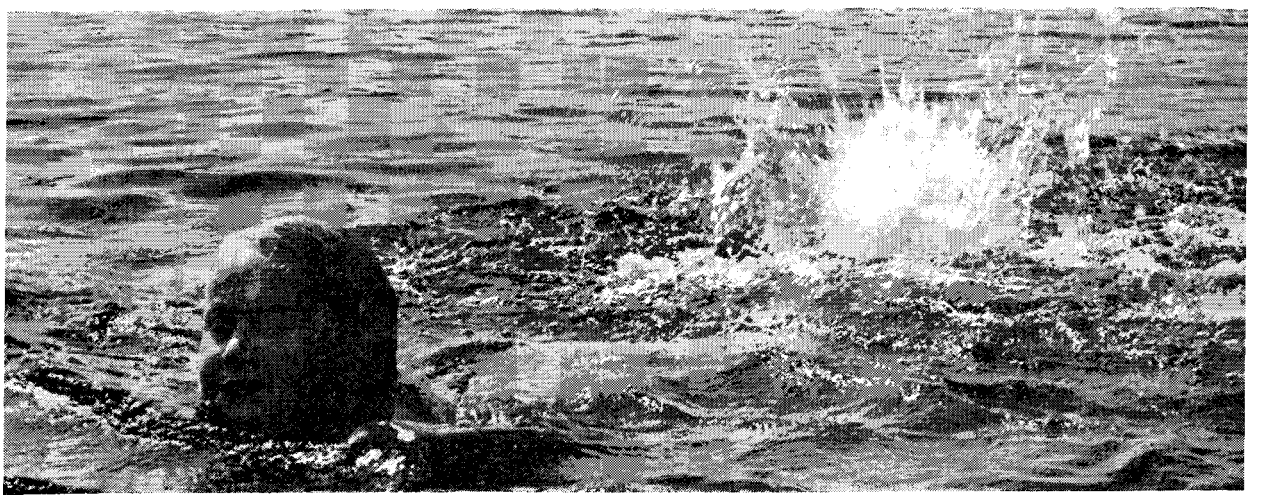

tuksesta allekirjoitettiin rakennusliike Vasa Oy:n kanssa 12. 5. 1969. Töiden vastaanottotarkastus pidettiin 21. 11. 1969.

Edellisenä vuonna aloitetut Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen varavoima- ja huoltorakennuksen rakennustyöt valmistuivat 21. 2. 1969. Urakoitsijana toimi rakennusliike Häyrinen Oy.

VANHANKAUPUNGIN VEDENPUHDISTUSLAITOKSEN PERUSKORJAUS

Suodatinlaitoksen ja siihen välittömästi liittyvien kohteiden rakennustöitä jatkettiin ja ne valmistuivat kertomusvuoden aikana vähäisiä viimeistelytöitä lukuunottamatta. Vesi- ja sähköteknillisten laitteiden asennustyöt jatkuivat vielä vuoden lopussa. Rakennustöiden osalta pidettiin vastaanottotarkastus 19. 12. 1969. 15. 12. 1969 allekirjoitettiin kokonaisurakkasopimus Elovuori Oy:n kanssa viemäriyhdystunnelin rakentamisesta kallioon louhitulta pumppuasemalta Vantaanjokeen johtavaan varavedenottotunneliin.

Vedenhankinnan kaukosuunnittelu

Tie- ja vesirakennushallitus pyysi vuoden 1969 lopulla vesilaitosta tekemään yleissuunnitelman Päijänne-tunnelin vedenotta-

mosta sekä tunnelin päätekohdan liittämisestä Silvolan tekoaltaaseen ja kolmisopimuskuntien vedenhankintajärjestelmiin. Toimintavuoden aikana ei vielä saatu ratkaisua valtion taholta sille ehdotetusta tavoitteesta osallistua Päijänne-tunnelihankkeen rahoitukseen 35 %:lla eikä muista Päijänne-tunnelin toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Vastaavasti kolmisopimuskunnat joutuivat jatkamaan kolmisopimuksessa edellytettyä määräaikaa vedenhankinnan lähiohjelman lopullisesta sopimisesta vuoden 1970 loppuun.

Toimintavuonna kolmisopimustoimikunta esitti kunnille sopimusehdotuksen vesilaitosyhteistoiminnasta. Ehdotettu sopimus määrittelee kokonaisratkaisun, jolla kuntien nykyiset vedenhankintajärjestelmät voidaan joustavasti niveltää Päijännetunneliin. Ehdotuksen mukaan Espoo ja Helsingin maalaiskunta eivät 1970-luvulla rakenna lisää omaa puhdistuslaitoskapasiteettia, vaan ostavat vesivajauksiaan vastaavat määrät vesijohtovettä aluksi kaupungin omistamalta Pitkäkosken puhdistuslaitokselta ja myöhemmin sopimuskuntien yhteishankkeena rakennettavalta puhdistuslaitokselta. Yhteinen laitos on suunniteltu rakennettavaksi 1970-luvun puolivälissä ja sen hoidosta tulee huolehtimaan Helsingin kaupunki. Vedentoimitus sekä Pitkäkosken puhdistuslaitokselta että kuntien yhteiseltä laitokselta tapahtuu ns. laitosmyyntinä suoraan ostajakuntien syöttöjohtoihin kaupungin vesijohtoverkkoa rasittamatta, mikä otetaan huomioon laitosmyynnin vedenhinnassa. Sopijakunnat voivat rakentaa yhteistoiminnassa tai erikseen syöttöjohtoja puhdistuslaitoksista kuntakohtaisiin vesijohtoverkkoihin. Kuntakohtaisten verkkojen rakentaminen ja hoito ei sen sijaan kuulu sopimuksen piiriin. Sopimus allekirjoitettiin 22. 1. 1970.

Materiaalitoiminnot

Vesilaitoksen materiaalitoimintoihin katsotaan kuuluviksi laitoksen hankinta- ja varastotoiminnat, kuljetukset sekä konepajan työt niiltä osin kuin ne käsittävät vakiotarvikeluontoisten vesijohtoverkon laitteiden ja erikoisosien valmistusta laitoksen varastoon. Hankintojen yhteisarvo oli uudisrakennusten koneita ja laitteita lukuunottamatta 9,20 mmk. Tästä oli raaka-aineiden ja vakiotarvikkeiden osuus 6,28 mmk, vedenpuhdistuskemikaalien 1,71 mmk, kalusto- ja kuluttajalaitteiden 0,27 mmk sekä muiden tavara- ja palvelusluontoisten hankintojen arvo 0,94 mmk. Vastaavat arvot olivat vuonna 1968 7,52 mmk, 1,66 mmk, 0,25 mmk ja 1,47 mmk eli yhteensä 10,90 mmk. Ulkopuolelta suoritettujen hankintojen lisäksi laitoksen konepaja toimitti kertomusvuonna vesijohtoverkon laitteita ja erikoisosia yhteensä 1,24 mmk:n arvosta vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 1,38 mmk.

Edellä mainittuihin materiaalitoimintoihin kuulumattomina konepajalla valmistettiin lähinnä Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen uudisrakenteisiin sulkuluukkuja, hämmentimiä ja sähkökäyttöisiä venttiilejä. Tämän lisäksi suoritettiin kiinteistöissä vuoden aikana normaaliluontoisia korjaustöitä. Näiden toimintojen yhteisarvo oli noin 1,41 mmk.

Varastojen yhteisarvo oli vuoden lopussa 4,18 mmk vastaavan arvon oltua edellisenä vuonna 4,36 mmk.

Taloudellinen tulos

Vuoden ylijäämä oli 1 016 099 mk. Taloudellinen tulos oli hyvä.

Kokonaiskustannuksista oli kiinteiden pääomakustannusten osuus 52,0 %, palkkojen 21,2 %, kemikaalien ja sähkön 8,9 % sekä muiden kustannusten 17,9 %. Vuoden 1968 vastaavat luvut olivat 49,3 %, 22,4 %, 8,1 % ja 20,2 %.

Toimintavuoden ylijäämä oli 0,4 % omaisuustaseen osoittamasta käyttöomaisuuden arvosta, joka oli 238 204 823 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä käyttöomaisuuden korko 12 665 379 mk, joka on laskettu 6 %:n mukaan, todetaan laitoksen tuottaneen noin 6,4 %:n koron sijoitetulle pääomalle.

VESIMAKSU

Veden hinta toimintavuoden aikana oli

45 p/m³. Kaupunginvaltuusto korotti 13. 11. 1968 tekemällään päätöksellä hinnan 50 p/m³:iin. Vakauttamisesta johtuen ei hinnankorotukselle ole saatu hinta- ja palkkaneuvoston vahvistusta.

Organisaatio ja henkilökunta

Toimintavuoden aikana valmisteltiin organisaation kehittämiseksi eräitä vähäisempiä ja muutamia merkittäviä tarkistuksia ja muutoksia osastojen tehtäviin, jotka teollisuuslaitosten lautakunta oli vahvistanut 30. 6. 1967, koska katsottiin, ettei mainitun päätöksen mukainen tehtäväkohtainen organisaatio vastannut täysin muuttuneita tai muuttumassa olevia olosuhteita. Lautakunta vahvisti osastojen uusitut tehtävät 22. 10. siten, että ne tulevat voimaan vuoden 1970 alusta lukien.

Vahvistetuista organisaatiomuutoksista mainittakoon ennen kaikkea vedentoimitusprosessiin kuuluvien laitosten kokonaissuunnittelun keskittäminen rakennusosastolle, jolle jo aiemmin on kuulunut rakennushankkeiden koordinointi ja toteuttaminen. Lisäksi mainitun osaston tehtäviin lisättiin kokonaan uutena tehtävänä vesilaitostoiminnan yleissuunnittelutehtävä, jonka merkitys tulee kasvamaan Helsingin kaupungin ja naapurikuntien välisen yhteistoiminnan kehittyessä tulevaisuudessa yhä kiinteämmäksi. Organisaation uudistamisesta johtuvat uudelleenjärjestelyt koskevat lähinnä toimitusjohtajalle alistettua vedenhankinnan kaukosuunnittelutoimistoa ja käyttöosastolle alistettua laitossuunnittelutoimistoa. Molemmat mainitut toimintayksiköt siirtyvät vuoden 1970 alusta lukien rakennusosaston alaisuuteen.

Henkilökunta käsitti vuoden lopussa 531 henkilöä. Luvusta puuttuu 3 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtynyttä henkilöä, joiden palvelussuhde jatkuu. Edellisen vuoden vastaava luku oli 545. Eläkkeelle siirtyi vuoden aikana 7 henkilöä.

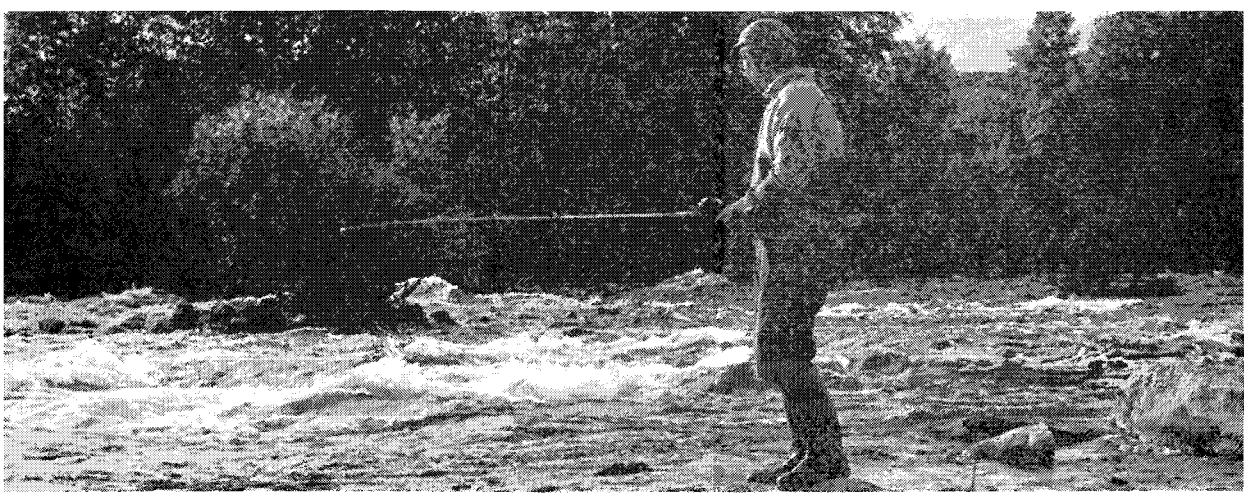

40. Kaasulaitos

Toimintavuosi 1969

Vuosi 1969 oli kaasulaitoksen 109. toimintavuosi ja 69. vuosi kaupungin omistuksessa.

Kertomusvuoden talousarvion laatimisaikaan keväällä 1968 jatkui terästeollisuudessa, joka aina on herkkä suhdannevaihteluille, yleismaailmallinen lamakausi. Tästä johtuen olivat myös koksin markkinointimahdollisuudet sekä oman maamme metallurgiselle teollisuudelle että vientinä Ruotsiin entisestään heikentyneet. Koska lisäksi koksin käyttö keskuslämmitystarkoituksiin osoitti jatkuvaa laskua, laadittiin tuotantosuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1969 tavoitteena 80 % toiminta-aste eli n. 117 000 tonnin koksin kokonaisvalmistus. Kaasun kokonaistoimituksen arvioitiin nousevan 33,9 milj. m³:iin ja raaka-ainehiilen käytön 160 000 tonniin.

Terästeollisuuden lamakausi päättyi kuitenkin v. 1968 lopussa ja selvä paraneminen kansainvälisillä koksimarkkinoilla oli havaittavissa kertomusvuoden alussa. Tosin kotimainen terästeollisuus ei tässä vaiheessa vielä ollut kiinnostunut kaasulaitoksen koksin lisäostoista. Sen sijaan länsimainen terästeollisuus lähinnä Ruotsissa ja Belgiassa oli valmis solmimaan heti kertomusvuoden alussa ostosopimukset, jotka turvasivat kaasulaitoksen täysitehoisen tuotannon aina myöhäissyksyyn asti. Myös kotimaan terästeollisuus oli alkukesästä lähtien kiinnostunut ostamaan kaasulaitoksen koksia. Laitoksella olisi ollut vuoden loppupuolella tuotannolliset mahdollisuudet toimittaa terästeollisuudelle n. 10 000 tonnia koksia, mutta tämän edellyttämän raaka-ainehiilen ostossa Neuvostoliitosta ei onnistuttu.

Koksin kokonaistuotanto v. 1969 oli 136 400 tonnia ja myynti 145 500 tonnia. Kun koksin oma käyttö generaattorikaasun valmistukseen oli 4 500 tonnia, pieneni koksivarasto 14 400 tonnista 800 tonniin. Raaka-ainehiiltä, joka tuotiin kokonaan Neuvostoliitosta, käytettiin 174 900 tonnia.

Koksin kokonaismyynnistä markkinoivat vuosisopimuksen perusteella helsinkiläiset polttoaineliikkeet 52 000 tonnia eli 36 % lähinnä keskuslämmitystarkoituksiin. Kaasulaitoksen suoran myynnin osuus oli 93 500 tonnia eli 64 %. Tästä määrästä toimitettiin kotimaahan lämmityskoksiksi 20 100 tonnia, maamme teollisuuteen 24 500 tonnia sekä vientinä Ruotsiin 23 000 tonnia, Belgiaan 24 900 tonnia ja Hollantiin 1 000 tonnia.

Talousarviossa arvioitiin jakeluverkostoon pumpattavan kaasumäärän nousevan 33,9 milj. m³:iin. Suunniteltua suuremmasta tuotantoasteesta johtuen lisääntyi sähkölaitokselle toimitetun ylijäämäkaasun määrä arvioidusta 1,4 milj. m³:stä 4,8 milj. m³:iin. Tästä johtuen kohosi kaasun kokonaistuotanto talousarvion lukua suuremmaksi eli 36 milj. m³:iin. Kaasun myynti yleisillä tariffeilla oli 28,9 milj. m³ eli 2 % v. 1968 lukua pienempi.

Kaasun jakeluverkostossa suoritettiin kertomusvuoden aikana vain peruskorjaus- ja muutostöitä. Verkoston yhteispituus oli vuoden päättyessä 260,8 km ja siihen liitettyjen kaasukojeiden määrä 94 402 kpl.

Sivutuotteista kivihiilitervan tuotanto oli 4 200 tonnia ja raakabentseenin 670 tonnia. Kivihiilitervasta myytiin 1 500 tonnia Englantiin. Muutoin nämä tuotteet markkinoi-

tiin raaka-aineina maamme kemianteollisuudelle.

Talousarviossa arvioitiin kaasulaitoksen tuottavan alijäämää 1 612 200 mk. Tulos oli merkittävästi parempi alijäämän supistuessa 37 385 mk:aan. Tulot olivat 22 480 704 mk ja 9,3 % talousarviota suuremmat johtuen lähinnä parantuneista koksimarkkinoista ja suunniteltua korkeammasta tuotantoasteesta. Kokonaismenot nousivat 22 481 594 mk:aan ja olivat vain 1,3 % talousarviota suuremmat.

Kun kertomusvuoden investoinnit olivat vain 88 020 mk, poistot 1 183 011 mk ja korot 839 996 mk tuloutti kaasulaitos kaupungille v. 1969 1 897 602 mk.

Henkilökunnan määrä väheni kertomusvuoden aikana lähinnä rationalisoimistoiminnan avulla 328:sta 303 henkilöön.

Kaupunginvaltuuston 13.11.1968 tekemän tuotannonmuutospäätöksen perusteella kaasulaitos allekirjoitti 31.5.1969 sopimuksen kotimaista butaania raaka-aineenaan käyttävän kaasutuslaitoksen rakentamisesta. Uusi tuotantolaitos valmistuu v. 1971 alussa, jonka jälkeen nykyinen hiileen perustuva kaasunvalmistus lopetetaan.

1. Organisaatio ja henkilökunta

Kaasulaitoksen tuotantojärjestelmän muuttumisen johdosta vapautuvaa henkilökuntaa on kertomusvuoden aikana yhteistoimin kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa saatu sijoitetuksi muihin kaupungin virastoihin ja laitoksiin 15 henkilöä. Laitokselta siirrettyjen tilalle on jouduttu ottamaan tilapäistä työvoimaa 9 henkilöä kaasunvalmistustoiminnan turvaamiseksi nykyisin menetelmin.

Henkilökunnan kokonaismäärä väheni kertomusvuoden aikana tilapäistyövoiman ottamisesta huolimatta 25 henkilöllä. Henkilökunnan lukumääräiset muutokset vuoden 1969 aikana on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 — Tabell 1 — Table 1

Henkilökunta — Personalen — Personnel

Henkilökuntaryhmä - Personalgrup - Personnel group	Henkilöitä palveluksessa - I anställning den - In service 31.12.1968	Henkilökunnan muutokset — Personalförändringar — Changes of personnel						Henkilöitä palveluksessa - I anställning - In service 31.12.1969
		Kvsto tai Khs nimitti - Utnämnda av Stfge eller Stn - Appointed by City Council or City Board	Teolk nimitti - Utnämnda av industriverksnämnden - Appointed by Board of Industry Works	Toim.joht. nimitti - Utnämnda av verkst.dir. - Appointed by Managing Director	Eronneet - Avgångna - Retired	Eläkkeelle siirtyneet - Pensionerade - Pensioned	Kuolleet - Avlidna - Deceased	
Vakin.viranhaltijat — Ordinarie tjänstemän — Permanent functionaries	49	—	—	—	—	3	2	44
Tilapäiset viranhaltijat ja viransijaiset — Tillf. tjänstemän och tjänstförrättande — Occasional functionaries and substitutes	3	—	—	—	—	—	—	3
Työsopimussuhteessa olevat kuukausipalkkaiset — Månadslöntagare i arbetsavtalsförhållande — Monthly salaried persons with working agreement	66	—	—	19	13	1	1	70
Työntekijät — Arbetare — Workers	210	—	—	42	50	14	2	186
Yhteensä — Sammanlagt — Total	328	—	—	61	63	18	5	303

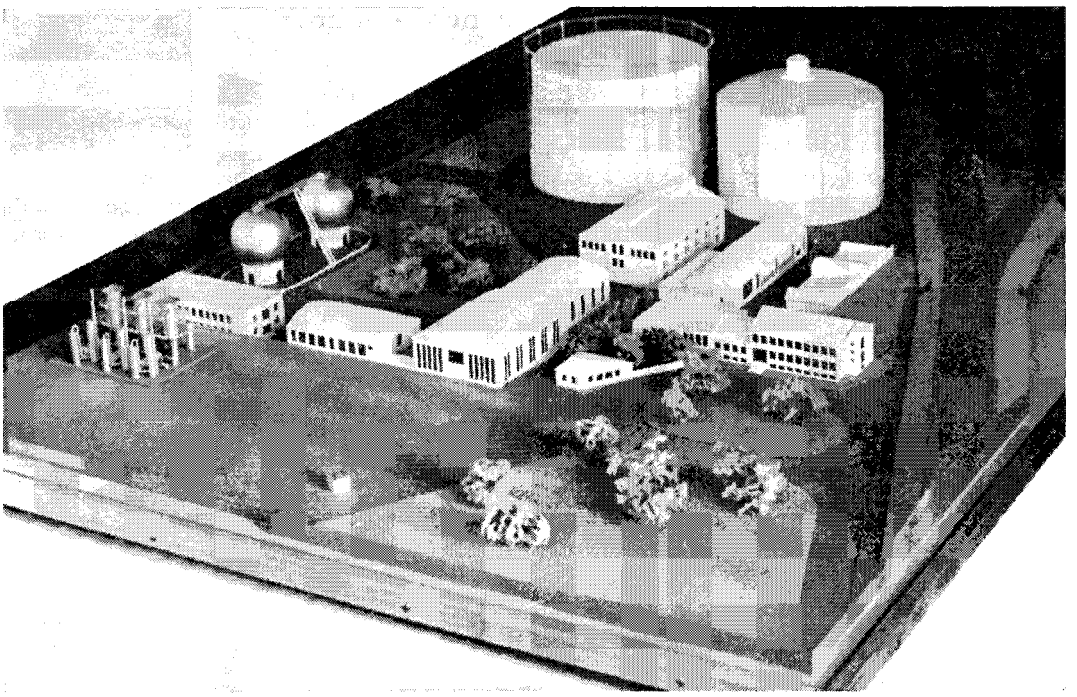

Pienoismalli öljytuotteeseen perustuvasta kaasulaitoksesta. Kuvassa vasemmalla näkyy uusi kaasutuslaitteisto raaka-ainesäiliöineen.

2. Öljytuotteisiin perustuva kaasuntuotanto

Kaupunginvaltuusto päätti 13.11.1968, että kaasulaitoksen nykyiselle tehdasalueelle rakennetaan öljytuotteeseen perustuva kaasutuslaitos raaka-ainesäiliöineen siten, että laitteisto on toimintavalmis vuoden 1971 alussa. Kaasulaitoksen saamien tarjousten perusteella kävi ilmeiseksi, että kaupunkikaasun valmistus öljytuotteista on edullisinta suorittaa ainakin ensimmäiset viisi vuotta nestekaasua raaka-aineena käyttäen. Kaasulaitos pyysi tätä varten Kauppa- ja teollisuusministeriöltä lupaa nestekaasun varastoimiseksi kahdessa 1 200 m^3:n pallomaisessa säiliössä ja kahdessa pienessä säiliössä sekä tavittavan putkiston ja varusteiden liittämiseksi säiliöihin ja kaasuntuotantolaitteistoon. Tämä lupa saatiin 16.4.1969. Kaasulaitos teki 31.5.1969 sopimuksen nestekaasuun perustuvan kaasutuslaitteiston hankinnasta sekä 10.7.1969 sopimuksen raaka-aineena käytettävän nestekaasun toimittamisesta. Nämä sopimukset astuivat voimaan 15.7.1969 kaasulaitoksen saatua rakenteita koskevan rakennusluvan. Nestekaasun varastosäiliöiden rakentamisesta teki kaasulaitos sopimuksen 31.7.1969 samoin kuin 17.12.1969 sopimuksen tarvittavien rakennusteknillisten töiden suorittamisesta.

Näin ovat uuteen kaasuntuotantojärjestelmään siirtymiseksi tarvittavat runkosopimukset tehty silmälläpitäen kaupunginvaltuuston hyväksymää aikataulua. Vuoden 1969 aikana tapahtunut teräksen ja muiden tarvikkeiden kohonnut maailmanmarkkinahintataso sekä vaikeutunut saanti on kuitenkin aiheuttanut eräitä alihankintatoimitusten viivästymisiä, jotka vuorostaan voivat haitata kaasutuslaitteiston aikataulunmukaista rakentamista.

3. Kaasulaitoksen toiminta

Kertomusvuoden aikana valmistettiin kaasu edelleen kivihiilestä. Kaasun valmistus oli 63,1 milj. m³, josta uunien lämmitykseen käytettiin 27,1 milj. m³ ja loput pumpattiin jakeluun. Koksin tuotanto oli 136 372 tonnia. Lisäksi saatiin sivutuotteina bentseeniä 666 tonnia ja tervaa 4 225 tonnia.

3.1. RAAKA-AINE

Raaka-aineena käytetty kivihiili tuotiin kokonaan Neuvostoliitosta. Hiiltä käytettiin v. 1969 174 891 tonnia eli 16,9 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Hiileen lisättiin öljyä 128 t eli keskimäärin 0,07 % (0—2 %).

Raaka-ainehiilen ominaisuuksia ja käyttöä kuvaavat taulukot 2 ja 3.

Taulukko 2 — Tabell 2 — Table 2

Käytetyt hiilet — Använda kol — Used coal

Hiili — Kol — Coal	Määrä Mängd Used	Kosteus Vatteninhalt Moisture	Kuiva-aine-Torrsubstans-Dry basis					Tuhkan sulamispiste Askans smältpunkt Ash Melting Point	Dilatom. paisuminen Dilatation	Koppers koe Koppers Test	Free swelling index
			Tuhka Aska Ash	Haihtuvat aineet Flyktiga ämnen Volatile Matters	Rikki Svavel Sulphur	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value	Alempi lämpöarvo Undre värmevärde Net calorific value				
	ton	%	%	%	%	kcal/kg	kcal/kg	°C	%		
Tsherepovets »Shihta» Keskiarvo — Medelvärde — Average value											
1969	103 265	8,1	8,3	26,9	0,61	7760	7525	1385	153	0/—17	6
1968	78 421	7,8	8,3	26,1	0,67	7813	7575	1400	153	0/+1,4/—12	5½
Don »K» Keskiarvo — Medelvärde — Average value											
1969	71 626	9,0	7,0	20,3	1,60	8010	7790	1390	108	0/+0,4/—12	8½
1968	66 781	9,6	7,2	21,3	1,63	8006	7799	1395	150	0/+0,2/—12	9

Taulukko 3 — Tabell 3 — Table 3

Raaka-ainehiilen tuonti, käyttö ja varastotilanne — Import och förbrukning av stenkol samt förrådens storlek — Import consumption and stocks of coal

	Hiiltä tonnia Stenkol ton Coal tons
Varasto 1.1.1969 — I förråd den 1.1.1969 — In stock 1.1.1969	68 224
Tuotu — Import — Import	136 826
Käytetty — Förbrukning — Consumption	174 891
Varasto 31.12.1969 — I förråd den 31.12.1969 — In stock 31.12.1969	30 159

3.2. KAASU

Kaasun valmistus

Kaasun valmistus oli v. 1969 13,4 % suurempi kuin v. 1968 johtuen korkeammasta toiminta-asteesta. Generaattorikaasun valmistus oli 17,2 milj. m³, johon tarvittiin 4 452 tonnia koksia.

Kivihiilen kuivatislauksen lämmöntarve oli 630,3 kcal/kg.

Valmistetun kaasun määrät ja ominaisuudet on esitetty taulukoissa 4 ja 5.

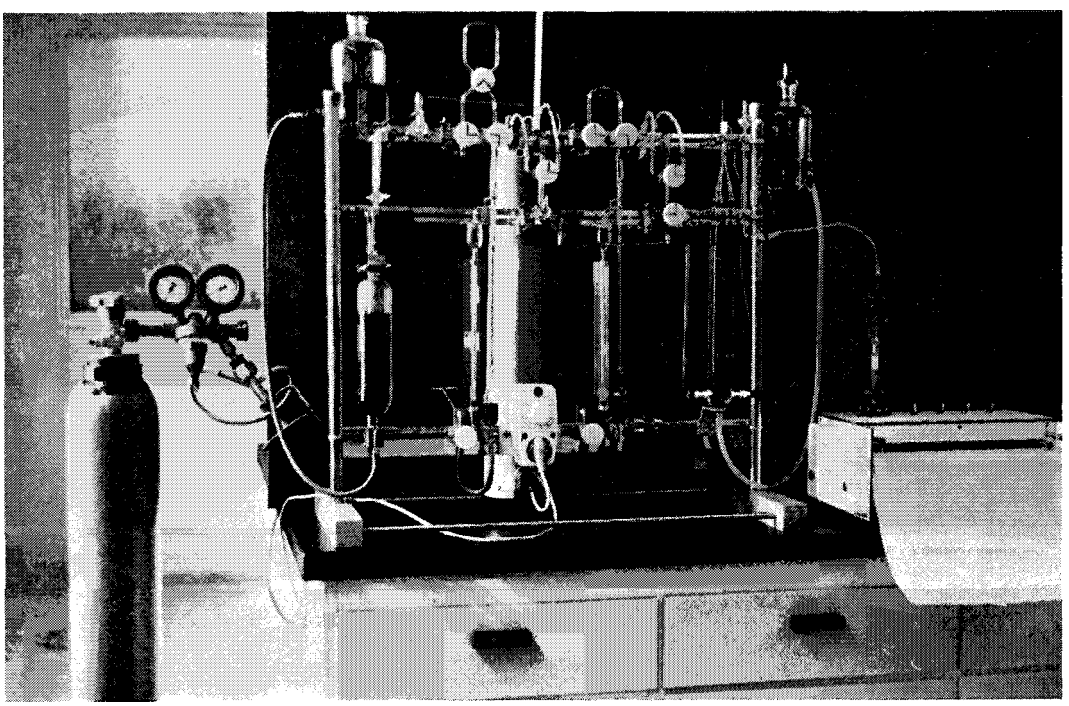

Kaasukromatograafi "Janak" kaasun koostumuksen määritystä varten.

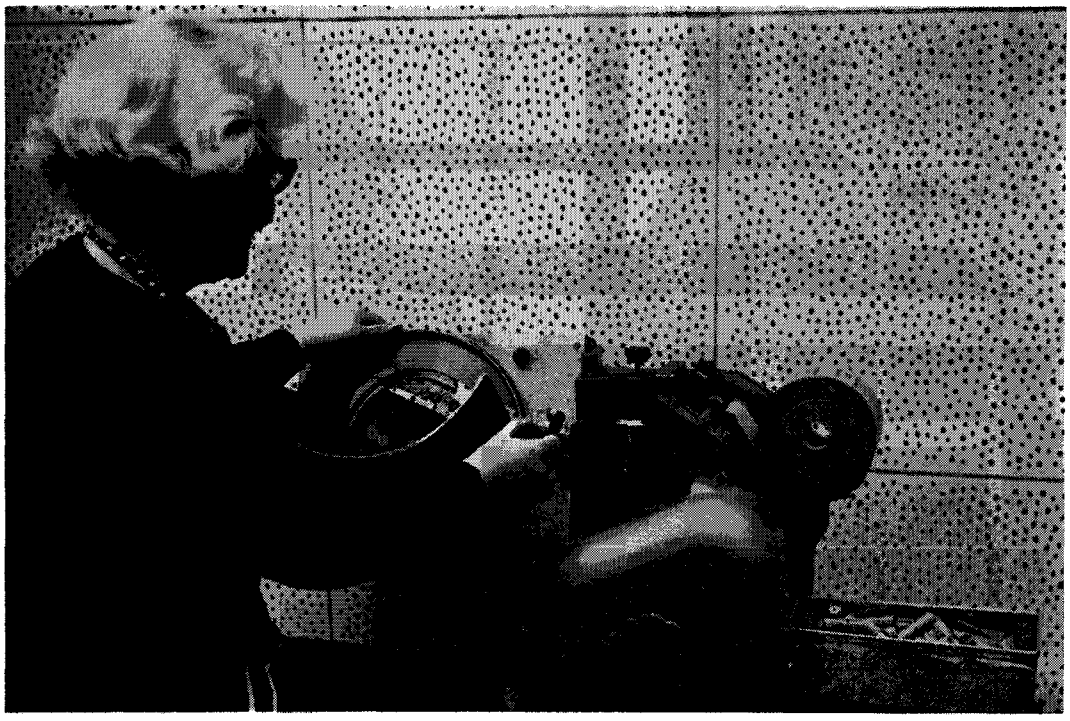

Kaasurahakkeiden laskenta ja pakkaaminen.

Taulukko 4 — Tabell 4 — Table 4

Kaasun valmistus ja käyttö 1969 — Tillverkning och förbrukning av gas 1969 — Production and consumption of gas 1969

Hiilikaasua valmistettu — Framställd kolgas — Produced coal gas	55 509 134 m³ 15°C, 760 mm Hg
Hiilikaasuun lisätty generaattorikaasua — Till kolgasen tillsatt generatorgas — Producer gas added to coal gas	7 585 610 » » »
Hiilikaasuun lisätty ilmaa — Till kolgasen tillsatt luft — Air added to coal gas	7 050 » » »
Kaupunkikaasun kokonaisvalmistus — Totalproduktion av stadsgas — Total production of town gas	63 101 794 » » »
Kaupunkikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 3 687 kcal/m³ — 82 % uunien lämmöntarpeesta) — Stadsgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 3 687 kcal/m³ — 82 % av ugnarnas värmebehov) — Town gas for oven heating (effective calorific value 3 687 kcal/m³ — 82 % of the heat need of ovens)	27 137 235 » » »
Generaattorikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 1 046 kcal/m³ — 18 % uunien lämmöntarpeesta) — Generatorgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 1 046 kcal/m³ — 18 % av ugnarnas värmebehov) — Producer gas for oven heating (effective calorific value 1 046 kcal/m³ — 18 % of the heat need of ovens)	9 613 910 » » »
Kaupunkikaasua syötetty jakeluverkostoon — Stadsgas pumpats i distributionsnätet — Town gas pumped in the distribution system	31 156 976 » » »
Kaupunkikaasua myyty sähkölaitokselle — Stadsgas sålts till elverket — Town gas sold to elworks	4 811 932 » » »

Taulukko 5 — Tabell 5 — Table 5

Kaupunkikaasun ominaisuudet v. 1969 — Uppgifter om stadsgas år 1969 — Characteristics of town gas 1969

Seososa — Komponent Component	Keskiarvo Medelvärde Average value	Suurin arvo Högsta värde Highest value	Pienin arvo Lägsta värde Lowest value
Hiilidioksidi — Koldioxid — Carbon dioxide	2,0 %	2,8 %	1,6 %
Raskaat hiilivedyt — Tunga kolväten — Heavy hydrocarbons	2,2 »	2,5 »	1,9 »
Happi — Syre — Oxygen	0,1 »	0,3 »	0,0 »
Hiilimonoksidi — Kolmonoxid — Carbon monoxide	8,6 »	10,2 »	7,3 »
Vety — Väte — Hydrogen	54,2 »	58,2 »	50,3 »
Metaani — Metan — Methane	21,8 »	22,8 »	20,6 »
Typpi — Kväve — Nitrogen	11,1 »	14,1 »	8,0 »
Suhteellinen tiheys — Relativ täthet — Relative density	0,399	0,452	0,355
Ylempi lämpöarvo — Övre värmevärde — Gross calorific value 0°C, 760 mm Hg	4453 kcal/m³	4491 kcal/m³	4415 kcal/m³
15°C, 760 mm Hg	4150 »	4185 »	4115 »
Tehollinen lämpöarvo — Effektivt värmevärde — Effective calorific value			
0°C, 760 mm Hg	3959 »	3992 »	3925 »
15°C, 760 mm Hg	3691 »	3720 »	3658 »

Kaasusoihtuja Café Töölönranta kesäkahvilassa.

Kaasun myynti

Kaasua pumpattiin kertomusvuonna jakeluverkostoon 36,0 milj. m³. Lasketun kaasun määrä oli 33,7 milj. m³, joten oman kulutuksen sekä vuotojen ja nesteytymisen osuus oli 2,3 milj.m³. Kaasun myynti tariffeilla ja erikoishinnoilla pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 2,0 %.

Kaasun myynnin pieneneminen johtui suurelta osalta lämmityskaasun kulutuksen vähenemisestä. Osa kuluttajista siirtyi muiden polttoaineiden käyttöön. Uusista verkkoon liitetyistä kojeista mainittakoon ravintolaliedet, saunankiukaat ja elintarviketeollisuuden kojeet.

Vuonna 1966 vahvistetut kaasunmyyntitariffit pysyivät kertomusvuoden aikana ennallaan. Sähkölaitokselle myydyn kesä- ja viikonloppukaasun keskimääräinen hinta oli 2,30 p/m³.

Kaasunkulutuksen jakautuminen ja kaasunmyyntitariffit on esitetty taulukoissa 6 ja 7.

Kaasun valmistus- ja myyntimäärät sekä myyntituotot vuodesta 1959 alkaen ilmenevät taulukosta 16.

Taulukko 6 — Tabell 6 — Table 6

Kaasunkulutuksen jakautuminen — Gasförbrukningens fördelning — Division of gas consumption

Kulutusryhmä — Förbrukningskategori — Consumption group	m³	%
Tariffi 211 — Tariff 211	10 862 289	30,20
» 221 — » 221	2 423 083	6,74
» 212 — » 212	1 606 161	4,46
» 213 — » 213	5 260 698	14,62
» 214 — » 214	7 908 865	21,99
Huoneiden lämmitys — Uppvärmning av bostäder — House heating	791 351	2,20
Ylijäämäkaasu sähkölaitokselle — Överskottsgas till elverket — Left-over gas to elworks	4 811 932	13,38
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	363 027	1,01
Vuodot, nesteytyminen, mittauserot — Läckage, kondensering, mätfel — Leakage, condensation, measuring differences	1 941 502	5,40
Yhteensä — Sammanlagt — Total	35 968 908	100,00

Taulukko 7 — Tabell 7 — Table 7

Kaasunmyyntitariffit — Gastarifferna — Gas tariffs

Tariffi - Tariff	Kulutus m³/vuosi Förbrukning m³/år Consumption m³/year	Yksikköhinta Enhetspris Unit price p/m³	Perusmaksu Grundavgift Basic price mk/v
Yleistariffit — Allmänna tariffer — General tariffs:			
211	0—1 000	21	14
221	—	17	14[1])
212	1 000—5 000	15	74
213	5 000—100 000	13	174
Erikoistariffi — Specialtariff — Special tariff:			
214	yli 100 000	11	2 174
Erikoishinta — Specialpris — Special price:			
223	yli 1 000	13	14

[1]) Perusmaksu on 14 mk/v huoneistolta — Grundavgift 14 mk/år per lägenhet — Basic price 14 mk/year by flat.

Kaasukojeiden asennus

Kertomusvuonna kaasuliesiä asennettiin 142 kpl. Kaasukeittimiä poistettiin 235 kpl. Teollisuuskojeita asennettiin 39 kpl ja muita kojeita 93 kpl.

Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 94 402 kpl. Tarkistettu kojeluettelo on taulukossa 8.

Kertomusvuoden päättyessä oli asennettujen kaasumittareiden lukumäärä 67 718 kpl (vuonna 1968 68 637 kpl), joista rahakemittareita 51 363 kpl. (52 027 kpl) ja laskumittareita 16 355 kpl (16 610 kpl)

Taulukko 8 — Tabell 8 — Table 8

Kaasukojeita kuluttajilla vuoden päättyessä — Gasapparater hos konsumenterna vid årets slut — Gas apparatuses at consumers at the end of the year

Kaasukoje - Gasapparat - Gas apparatus	1969
Kotitalousliesiä — Hushållsspisar — Domestic cookers	68 153
Ravintolaliesiä — Restaurangspisar — Restaurant cookers	354
Kotitalouskeittimiä — Gaskokare för hushåll — Domestic hotplates	11 299
Lämminvesikojeita — Varmvattenberedare — Water heaters	4 497
Kotitalouspaistinuuneja — Stekugnar för hushåll — Domestic baking ovens	900
Lämpö- ja jääkaappeja — Värme- och kylskåp — Warming cupboards and refrigerators ...	334
Saunakiukaita — Bastuugnar — Sauna stoves	174
Pesupatoja — Tvättgrytor — Washing kettles	327
Lämpökaminoita — Värmekaminer — Room heaters	75
Kattiloita, keskuslämmitys — Pannor, för centralvärme — Kettles, for central heating ...	187
Kattiloita, muita — Pannor, övriga — Kettles, others	39
Elintarviketeollisuuden kojeita — Apparater för livsmedelsindustrin — Apparatuses for food industry	821
Muita teollisuuskojeita — Andra apparater för industri — Other apparatuses for industry ...	7 242
Yhteensä — Sammanlagt — Total	94 402

3.3. KOKSI

Koksin kokonaisvalmistus oli vuonna 1969 136 372 (vuonna 1968 113 858) tonnia. Tästä määrästä käytettiin generaattorikaasun valmistukseen 4 452 (5 751) tonnia. Koksin kokonaismyynti oli yhteensä 145 459 (135 109) tonnia, ja kertomusvuoden lopussa oli koksia varastossa 816 (14 356) tonnia.

Myydystä koksimäärästä oli yli 5 mm:n suuruista 135 075 (114 396) tonnia. Tästä määrästä ostivat helsinkiläiset koksiliikkeet 51 922 (53 257) tonnia eli 38,4 (46,6) %, josta kotimaahan 50 842 tonnia ja Tanskaan 1 080 tonnia. Suoraan kuluttajille myytiin 83 153 (61 139) tonnia eli 61,6 (53,4) %, siten että lämmityskoksiksi toimitettiin 20 093 (22 968) tonnia, eri teollisuustarkoituksiin kotimaahan 22 843 (30 305) tonnia sekä vientinä Ruotsiin 14 317 (6 966), Belgiaan 24 852 (—) ja Hollantiin 1 048 (—) tonnia. Teollisuuskoksista on myyty 15 621 (23 072) tonnia kotimaiselle rauta- ja terästeollisuudelle. Koksimurskaa myytiin 10 384 (20 713) tonnia, mistä määrästä toimitettiin Ruotsiin 8 714 (6 182) tonnia. — Kaupungin omistamille taloille ja laitoksille toimitettiin koksia 5 050 (5 434) tonnia.

Koksin valmistus ja myynti käy ilmi taulukosta 9 ja koksin laatuominaisuudet on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 9 — Tabell 9 — Table 9

Koksin valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av koks — Coke production and sale

	1969	1968
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	14 355,80 t	41 357,14 t
Kokonaisvalmistus — Totalproduktion — Total production	136 371,68 »	113 858,11 »
Myynti — Försäljning — Sale	145 459,38 »	135 108,84 »
Käytetty generaattorikaasun valmistukseen — För tillverkning av generatorgas — Used to generate producer gas	4 451,88 »	5 750,61 »
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	816,22 »	14 355,80 »

Taulukko 10 — Tabell 10 — Table 10

Koksi — Koks — Coke

Koko Sortiment Size	Jakautuminen Fördelning Division	Kosteus Vattenhalt Moisture	Kuiva aine — Torrsubstans — Dry basis					Myyntitilassa — I försäljningstillstånd — In sale condition			
			Tuhka Aska Ash	Haihtuvat aineet Flyktiga ämnen Volatile matters	Rikki Svavel Svavel Sulphur	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value	Tuhkan sulamispiste Askans smältpunkt Ash melting point	Kosteus Vattenhalt Moisture	Tuhka Aska Ash	Teholl. lämpöarvo Eff. värmevärde Eff. calorific value	Tilavuuspaino Volymvikt Weight of volume
	%	%	%	%	%	kcal/kg	°C	%	%	kcal/kg	kg/hl
Murska — Stybb — Screenings	8	15,0	10,9	—	—	7085	—	15,0	9,3	5930	68,9
N:o 2 (5—20 mm) ...	2	14,0	10,2	0,7	0,98	7140	—	14,0	8,8	6055	52,1
N:o 3 (20—40 mm) ...	15	12,4	9,9	0,6	0,95	7165	—	12,4	8,7	6205	51,2
N:o 4 (40—60 mm) ...	50	10,7	9,9	0,5	0,94	7165	—	10,7	8,8	6335	47,8
N:o 5 (60— mm) ...	25	6,0	10,0	0,5	0,92	7155	1360	6,0	9,4	6690	42,6

Koksin hinta 1969 — Kokspriset 1969 — Coke price 1969

Keskuslämmityskoksin hinta Helsingissä ja lähiympäristössä — Priset för centralvärmekoks i Helsingfors med omnejd — Price for coke for central heating in Helsinki with surroundings.

Kappalekoko yli 20 mm, lajittelemattomana vapaasti kaasulaitoksen varastossa — Styckestorlek över 20 mm, osorterad fritt gasverkets lager — Size over 20 mm, unscreened free at Gasworks' stock:

— 125,50 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms. — purchase tax.

Lajittelumaksu — Sorteringsavgift — Cost for screening:

— 5,50 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms. — purchase tax.

Kuormausmaksu — Lastningsavgift — Cost for loading:

— 2,00 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms — purchase tax.

3.4. SIVUTUOTTEET

Bentseeni

Raakabentseeniä valmistettiin v. 1969 666 400 (v. 1968 569 500) kg ja myytiin 629 470 (589 146) kg. Bentseenituotteista saadut tulot olivat 84 918,80 (76 100,92) mk, joten keskihinta oli 13,49 (12,85) p/kg.

Terva

Kivihiilitervaa myytiin kertomusvuonna 4 376 183 (v. 1968 3 136 091) kg, josta toimitettiin vientiin 1 500 000 kg. Tervasta saadut tulot olivat 300 481,07 (265 425,25) mk, joten tervan keskihinta oli 68,66 (84,64) mk per 1 000 kg. Tervan valmistus ja myynti on esitetty taulukossa 11.

Taulukko 11 — Tabell 11 — Table 11

Tervan valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av tjära — Tar production and sale

	1969	1968
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	1 750 000 kg	1 150 000 kg
Valmistus — Tillverkning — Production	4 226 183 »	3 736 091 »
Myynti — Försäljning — Sale	4 376 183 »	3 136 091 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	1 600 000 »	1 750 000 »

3.5. SIVUTOIMINTA

Kivihiilen myynti

Kertomusvuoden aikana hankittu ja kaupungin laitoksille lämmitystarkoitukseen toimitettu kivihiilimäärä on esitetty taulukossa 12.

Taulukko 12 — Tabell 12 — Table 12

Kivihiilen hankinta ja myynti — Anskaffning och försäljning av stenkol — Coal purchasing and sale

	1969	1968
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	2 139,02 t	2 394,66 t
Hankinta — Anskaffning — Purchasing	4 475,69 »	3 660,69 »
Myynti — Försäljning — Sale	4 153,46 »	3 916,33 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	2 461,25 »	2 139,02 »

Pysäköintimittarit

Kaasulaitos on kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen päätöksen 1.7.1965, 1911 §, mukaisesti hoitanut pysäköintimittareiden hankinnan, asentamisen, kunnossapidon, rahastuksen ja maksutarkkailun. Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston määrittämille pysäköintipaikoille asennettiin 285 (vuonna 1968 356) pysäköintimittaria. Kertomusvuoden lopussa oli asennettuja pysäköintimittareita yhteensä 1 729 (1 444) kpl. Nämä mittarit jakautuivat seuraavasti: ½ tunnin mittareita 125 (116) kpl, 1 tunnin mittareita 398 (273) kpl, 2 tunnin mittareita 984 (937) kpl ja 4 tunnin mittareita 222 (118) kpl.

4. Tekniset laitteet

4.1. TUOTANTO-OSASTON LAITTEET

Öljytuotteisiin perustuvan kaasunvalmistuslaitoksen laitoshankintoihin saatettiin ryhtyä.

Prosessilaitoksen hankintasopimus tehtiin 31 p:nä toukokuuta. Prosessilaitokseen sisältyy kolme yksikköä, joista kunkin kapasiteetti on 65 000 Nm^3/vrk. Nestekaasusäiliöiden hankintasopimus tehtiin 31 p:nä heinäkuuta. Toimitukseen sisältyy kaksi 1 200 m^3:n pallosäiliötä ja kaksi 49 m^3:n lieriösäiliötä. Rakennusteknillisten töiden hankintasopimus tehtiin 17 p:nä joulukuuta. Sopimuksen mukaan rakennetaan mm. prosessilaitoksen perustukset ja korjataan aikaisempi sosiaalirakennus konehuoneeksi ja ohjaamoksi.

Kahden Reutter-jäähdyttäjän kohdalle rakennettiin yksi pystyputkijäähdyttäjä.

Toisen märkäsammutusvaunun yläosa uusittiin täyskorjauksen yhteydessä.

4.2 PUTKIVERKOSTO

Kertomusvuoden aikana tehtiin pääasiassa vanhojen kaasujohtojen uusimis- ja muutostöitä. Toukolan uusi paineensäätäjä kytkettiin verkkoon 10.6.1969. Eripainoksen taulukoissa 13 ja 14 on esitetty putkiverkoston laajuus ja tehdyt katujohtotyöt.

5. Taloudellinen tulos

Kaasulaitos tuotti kertomusvuonna 37 385 mk alijäämää. Tulos oli huomattavasti talousarviossa ennustettua parempi, sillä talousarvioon merkitty alijäämä oli 1 612 200 mk.

Kun koksintuotantoa kertomusvuoden aikana lisättiin markkinoiden parannuttua, nousivat laitoksen menot 1,3 % arvioitua suuremmiksi eli 22 481 594 markkaan. Menojen nousu oli 5,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Raaka-ainemenojen nousu oli 25,6 %. Kun rationalisointitoimenpiteillä henkilökuntaa voitiin pienentää jälleen 8 %:lla, myös palkkamenot alenivat 1,1 %. Eläkekustannukset pienenivät peräti 47 %, mikä johtui kaupunginhallituksen vuonna 1967 päättämästä uudesta eläkkeiden laskemistavasta. Eläkkeet olivat kertomusvuonna 15,8 % maksetuista palkoista oltuaan edellisenä vuonna 29,6 %.

Tulot 22 480 704 mk olivat 9,3 % talousarvion ennustetta suuremmat ja nousivat 8,2 % edellisestä vuodesta. Saavutettu hyvä tulos johtuu koksin onnistuneesta markkinoinnista, sillä koksinmyyntitulot olivat 2 550 070 mk eli 24,6 % arvioitua suuremmat.

Taulukossa 15 on esitetty laitoksen taloudellisen tuloksen kehittyminen vuosina 1966—1969.

Vuonna 1969 suoritettujen investointien määrä oli vain 88 020 mk. Kun otetaan huomioon laitoksen alijäämä ja investoinnit sekä kaupungin kassaan maksetut poistot 1 183 011 mk ja korot 839 996 mk, tuloutti kaasulaitos kaupungille 1 897 602 mk enemmän kuin käytti. Laitoksen pääoma-arvo pieneni 1 104 591 markalla ollen kertomusvuoden lopussa 14 184 086 mk.

Taulukko 15 — Tabell 15 — Table 15

Taloudellinen tulos vuosina 1966—1969 — Ekonomiskt resultat under 1966—1969 — Economical result in 1966—1969

	1966 mk	1967 mk	1968 mk	1969 mk
Käyttöomaisuuden arvo 31.12. — Anläggningstillgångar den 31.12. — Value of fixed assets 31st December	17 843 746,97	16 507 625,07	15 288 677,22	14 184 086,20
Bruttotuotot — Bruttointäkter — Income	22 325 892,65	19 865 848,62	20 775 463,22	22 480 703,96
Vuosikulut (ilman pääomakuluja) — Årskostnader (utan kapitalkostnader) — Year's expences (without capital costs)	19 805 050,37	18 356 533,19	18 894 201,43	20 418 189,79
Korot ja poistot — Räntor och avskrivningar — Interests and depreciations	2 829 239,83	2 492 582,43	2 340 121,63	2 099 899,30
Kokonaiskulut — Totala kostnader — Total expences	22 634 290,20	20 849 115,62	21 234 323,06	22 518 089,09
Nettoylijäämä (+)/Vajaus (—) — Nettoöverskott (+)/Brist (—) — Net surplus (+)/Deficiency (—)	— 308 397,55	— 983 267,00	— 458 859,84	— 37 385,13

Taulukko 16 — Tabell 16 — Table 16

Valmistusmäärät ja myyntituotot — Produktion och intäkter — Production and income

Vuosi År Year	Koko kaasun valmistus Total gas-produktion Total gas production	Myyty kaasumäärä Försåld gas Sold gas	Tuotot myydystä kaasusta Intäkter av försåld gas Incomes from sold gas	Myydyt ja omaan kulutukseen käytetyt koksit ja sivutuotteet Koks och biprodukter till försäljning och egen förbrukning Coke and byproducts for sale and own consumption t				Tuotot koksista ja sivutuotteista Intäkter av koks och biprodukter Incomes from coke and byproducts	Kuivatislattu hiili Torrdestillerade kol Dry distillated coal	
				Koksi - Koks Coke	Terva - Tjära Tar	Bentseenituotteet Bensenprodukter Benzene products	Muita sivutuotteita - Andra biprodukter-Different byproducts		t	mk
	m³ 15°C. 760 mmHg	m³ 15°C. 760 mmHg	mk					mk		
1959	59 299 401	35 353 447	5 907 865,06	152 525	5 003	905	235	8 512 320,25	173 116	6 229 943,74
1960	63 793 911	36 105 006	6 044 443,98	179 533	3 274	773	755	11 413 573,89	189 348	6 596 833,09
1961	58 824 523	32 507 452	5 588 189,80	113 750	5 451	695	523	8 558 726,80	175 026	6 057 388,96
1962	63 217 631	34 107 560	5 967 915,20	152 666	3 481	816	300	10 634 572,51	189 119	6 542 514,91
1963	72 639 247	38 998 568	6 022 275,57	144 132	4 408	405	443	10 818 221,97	205 663	7 171 024,82
1964	66 118 703	33 838 396	5 705 154,49	133 497	4 757	481	476	10 649 777,80	178 932	6 841 192,48
1965	67 162 725	36 322 334	5 906 164,33	142 649	4 001	821	417	10 964 730,29	186 931	7 146 490,17
1966	72 077 876	38 027 895	6 116 067,76	139 762	4 432	942	555	11 064 251,37	202 867	7 644 681,43
1967	68 448 734	37 721 677	6 365 175,95	129 961	4 709	682	525	10 461 339,81	181 371	7 336 995,05
1968	55 638 865	30 970 905	5 916 290,65	140 859	3 136	592	623	11 469 546,40	149 656	7 585 545,94
1969	63 101 794	33 664 379	5 917 188,13	149 911	4 376	629	467	12 911 069,79	174 891	8 904 503,70

KAASULAITOKSEN TUOTEKAAVIO 1969 PRODUCT FLOW.

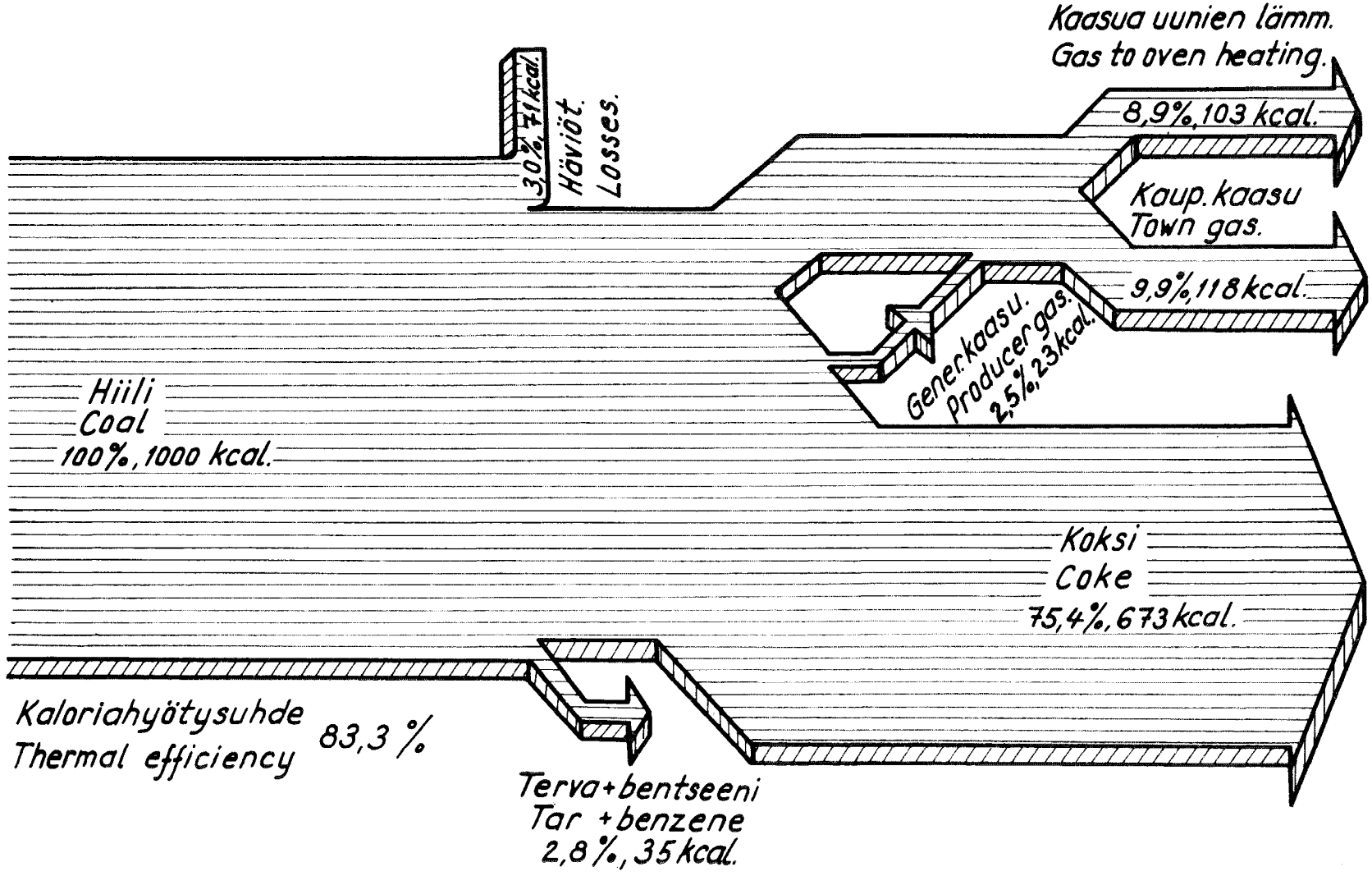

41. Sähkölaitos

60. toimintavuosi

Vuosi 1969 oli sähkölaitoksen 60. täysi toimintavuosi. Toimintavuoden aikana tapahtui laitoksen toimitusjohtajan paikalla henkilövaihdos pitkäaikaisen toimitusjohtajan dipl.ins. Unto Rytkösen siirryttyä eläkkeelle. Hänen toimikauttaan tarkastellaan lähemmin toisaalla tässä toimintakertomuksessa. Myös osastopäällikköportaassa tapahtui eräitä henkilövaihdoksia.

Energian hankinnan kannalta toimintavuosi oli monessa suhteessa poikkeuksellinen. Maamme vesivoimatilanne, joka jo vuoden alusta lähtien oli ollut normaalia huonompi, muodostui syyspuolella kuivan kesän seurauksena poikkeuksellisen huonoksi parantuakseen jälleen jonkin verran vuoden loppua lähestyttäessä. Vesistöjen vähävetisyyden johdosta supistui sähkölaitoksen vesivoimaosuuksistaan saaman sähköenergian määrä tuntuvasti. Samasta syystä jäi myös korvaussähkön saanti vähäiseksi, eikä sitä elokuusta lähtien saatu enää ollenkaan. Omat höyryvoimalaitoksemme joutuivat päinvastoin avustamaan koko maan sähköntuotannon turvaamisessa erittäinkin syyskauden aikana. Sähkön myynti maan kantaverkkoon kasvoi tämän vuoksi ennätysmäisen suureksi ja oli määrällisesti noin 23 % laitoksen koko sähkönmyynnistä. Tästä oli seurauksena, että sähkön kokonaishankinta kasvoi peräti 28,2 %, vaikka varsinaisen kulutuksen kasvu Helsingin kaupungin alueella oli »vain» 9,2 % eli suunnilleen odotusten mukainen.

Omat höyryvoimalaitoksemme tuottivat sähköä 51 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Kun lisäksi kaukolämmön toimitus kasvoi 13 % edellisestä vuodesta, lisääntyi voimalaitospolttoaineiden kulutus varsin voimakkaasti. Samanaikaisesti ilmeni useimmissa Euroopan maissa puutetta kivihiilestä, eikä sähkölaitos ponnisteluistaan huolimatta onnistunut mainittavasti lisäämään hiilen tuontiaan. Hiilivarastojen säästämiseksi laitos oli loppuvuodesta pakotettu käyttämään entistä enemmän kalliimpaa polttoöljyä, mikä tietenkin oli omiaan nostamaan energian hankinnan kustannuksia.

Vuonna 1968 annettuun valtalakiin perustuva hintavalvonta jatkui tiukkana koko toimintavuoden ajan. Kaupungin hakemukset sähkön ja kaukolämmön myyntihintojen korottamisesta jäivät edelleen tuloksettomiksi. Sähkön toimituksen kannattavuus pysyi tästä huolimatta vielä hyvänä mm. runsaan kantaverkkoon myynnin ansiosta. Kaukolämmön toimituksen kannattavuus oli sen sijaan edelleen heikohko, koska kaukolämmön kulutusmaksuihin ei vieläkään ole saatu tehdä sellaista korotusta, joka kompensoisi syksyllä 1967 tapahtuneesta markan devalvoinnista aiheutuneen voimalaitospolttoaineiden hintojen nousun. Kun kaukolämmitystalot näin ollen saavat lämpönsä huomattavasti halvemmalla, kuin mitä erillisesti lämmitetyt keskuslämmitystalot joutuvat lämmöstään maksamaan, olisi kaukolämpötariffien korottaminen sekä välttämätöntä että kohtuullista. Vastaavasti sähkön osalta tariffien korotustarve kohdistuu erityisesti sähkölämmitystariffeihin.

Toimintavuonna aloitti työnsä Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan yhteisesti asettama energia-

huoltotoimikunta, jonka tehtävänä on tutkia Helsingin kaupunkiseudun energiahuoltokysymyksiä pitkällä tähtäyksellä. Toimikunta ja sen asettamat työryhmät ovat pureutuneet tarmokkaasti laajakantoisiin ja vaikeisiin kysymyksiin. Toimikunnan tähänastinen työ antaa jo viitteitä siitä, että alkanut yhteistyö energiahuollon alalla voi tuottaa arvokkaita tuloksia.

Toimintavuoden lopulla sähkölaitos teki teollisuuslaitosten lautakunnalle periaatteellisesti tärkeän, kaukolämmitystoiminnan laajentamista koskevan esityksen. Siinä ehdotettiin, että sähkölaitoksen tehtäväksi annettaisiin lämmitysvoimalaitoksiin liittyvien kaukolämpöverkkojen ulkopuolella olevien, keskitettyyn lämmitykseen soveltuvien alueiden lämmitys aluelämpökeskuksia käyttäen. Nämä erilliset lämmitysalueet on tarkoitus aikanaan liittää koko kaupunkiseudun kattavaan kaukolämmitysjärjestelmään ja siten kerätä riittävä lämpökuorma tulevaisuudessa hankittaville suurille lämmitysvoimalaitoskoneistoille.

Henkilöorganisaatio

Toimintavuoden aikana tapahtui sähkölaitoksen ylimmän johdon piirissä useita henkilövaihdoksia. Sähkölaitoksen pitkäaikaisen toimitusjohtajan dipl.ins. Unto Rytkösen siirryttyä eläkkeelle valittiin uudeksi toimitusjohtajaksi dipl.ins. Eino Toiviainen. Hänen tilalleen uudisrakennusosaston päällikköksi valittiin käyttöpäällikkö dipl.ins. Leo Neuvo. Hallinto- ja talousosaston päällikön virkaan nimitettiin kaupunginhallituksen järjestelytoimiston päällikkö dipl.ins., ekonomi Alpo Salo.

Sähkölaitos 60 vuotta

Sähkölaitos juhli 60-vuotista toimintaansa tiistaina marraskuun 25. päivänä. Päivän valintaan vaikutti se, että mainittuna päivänä tuli kuluneeksi 85 vuotta siitä, jolloin Helsingin ensimmäinen sähkölaitos, Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiö aloitti toimintansa. Merkkipäivänä kävivät sähkölaitosta kaupungin edustajien lisäksi onnittelemassa lukuisat lähetystöt.

Henkilökuntaansa sähkölaitos muisti tarjoamalla ilmaisen teatteri-illan Kaupunginteatterissa, jossa nähtiin Shakespearen aikalaisen Ben Jonsonin renessanssikomedia Volpone eli kettu.

Sähkölaitoksen 60-vuotistapahtumaa käytettiin monin tavoin PR-toiminnan välineenä. Juhlavuoden kunniaksi valmistettiin sähkölaitosta esittelevä lyhytfilmi »Sähköinen Helsinki». Filmiä esitettiin kutsuvieraille, henkilökunnalle, elokuvateattereissa alkukuvana sekä lisäksi lukuisten luentoym. tilaisuuksien yhteydessä.

Merkkivuotta juhlistettiin vielä painattamalla juhlajulkaisu »Helsinki käy sähköllä». Kirjaa jaettiin ensisijaisesti kaupungin hallintoon osallistuville luottamushenkilöille ja virkamiehille, sähkölaitoksen ammatti- ja liiketuttaville sekä omalle henkilökunnalle ja eläkeläisille. Kirja kertoo reportaasinomaisesti helsinkiläisen sähkön tarinan vuosisadan vaihteesta nykypäiviin. Juhlajulkaisun ruotsinkielinen nimi on »Elektrifierad stad».

Syksyllä järjestettiin »helsinginsähkö on halpaa» -kampanja. Sen tarkoituksena oli pyrkiä muuttamaan vanhoja asenteita ja kulutustottumuksia, kaataa ikivanha ja onnistunut »säästä sähköä» -kampanja. Lehti-ilmoituksissa kerrottiin havaintoesimerkkien avulla kuinka halpaa sähkö todella on.

Sähkölaitoksen 60-vuotispäivän aattona 24.11. avattiin Kluuvin galleriassa vuoden loppuun saakka avoinna ollut erikoisnäyttely »Sähkö huomenna».

Näyttelymateriaali oli ryhmitelty seuraavien otsikoiden alle:

— Sähkö palvelee ihmistä
— Helsingin sähkö palvelee kulttuuria
— Helsingin sähkö levittää tietoa
— Helsingin sähkö palvelee tietojen käsittelyä ja liike-elämää
— Helsingin sähkö palvelee liikennettä
— Helsingin sähkö on mukana katukuvassa ja elinkeinoelämässä
— Helsingin sähkö palvelee kotia ja ihmistä

Sähkö huomenna -näyttely pyrki kertomaan niistä palveluksista, joita Helsingin sähkö tarjoaa tänään sekä väläyttämään uusia tulevaisuuden näkymiä.

Sähkön ja kaukolämmön hankinta

Pääosa hankitusta sähköstä saatiin omilta höyryvoimalaitoksilta. Näiden kehittämän energian osuus oli 83 % kokonaishankinnasta. Koko vuoden vallinneen huonon vesivoimatilanteen vuoksi jäi omien voimalaitosten käyttöä vastaavan korvausenergian osuudeksi vain 4 % ja omista vesivoimaosuuksista saadun energian osuudeksi 10 % kokonaishankinnasta. Varsinaisen ostosähkön osuus oli sama kuin edellisenäkin vuonna eli noin 3 %. Sähkön hankinnassa lisääntyi oma koneteho 11 MW:lla Myllypuron lämmitysvoimalaitoksen toisen vastapainekoneen valmistuttua. Käytettävissä ollut oma koneteho oli vuoden päättyessä yhteensä 325 MW, minkä lisäksi omien vesivoimaosuuksien nettoteho Helsinkiin siirrettynä oli 30 MW. Imatran Voimalta tilattiin edelleen säännöllistä tehoa 10 MW ja varatehon tilaus nostettiin 30 MW:iin. Etelä-Suomen Voimalta ostettiin sähköä Vuosaaren tarpeisiin. Sähkönkulutuksen huippukuormitus oli 302 MW.

Vesikaukolämpöenergiasta oli vastapainelämmön ja siihen rinnastettavan vastapainekorvauslämmön osuus 80 % sen oltua v. 1968 85 %. Kaukolämmön hankintakapasiteetti oli vuoden päättyessä noin 950 MW, ja vuoden huippukuormitus oli 688 MW.

SÄHKÖENERGIAN HANKINNAN JA MYYNNIN JAKAUTUMINEN

FÖRDELNINGEN AV ELENERGINS ANSKAFFNING OCH FÖRSÄLJNING
PRODUCTION, PURCHASE AND SALES OF ELECTRIC ENERGY

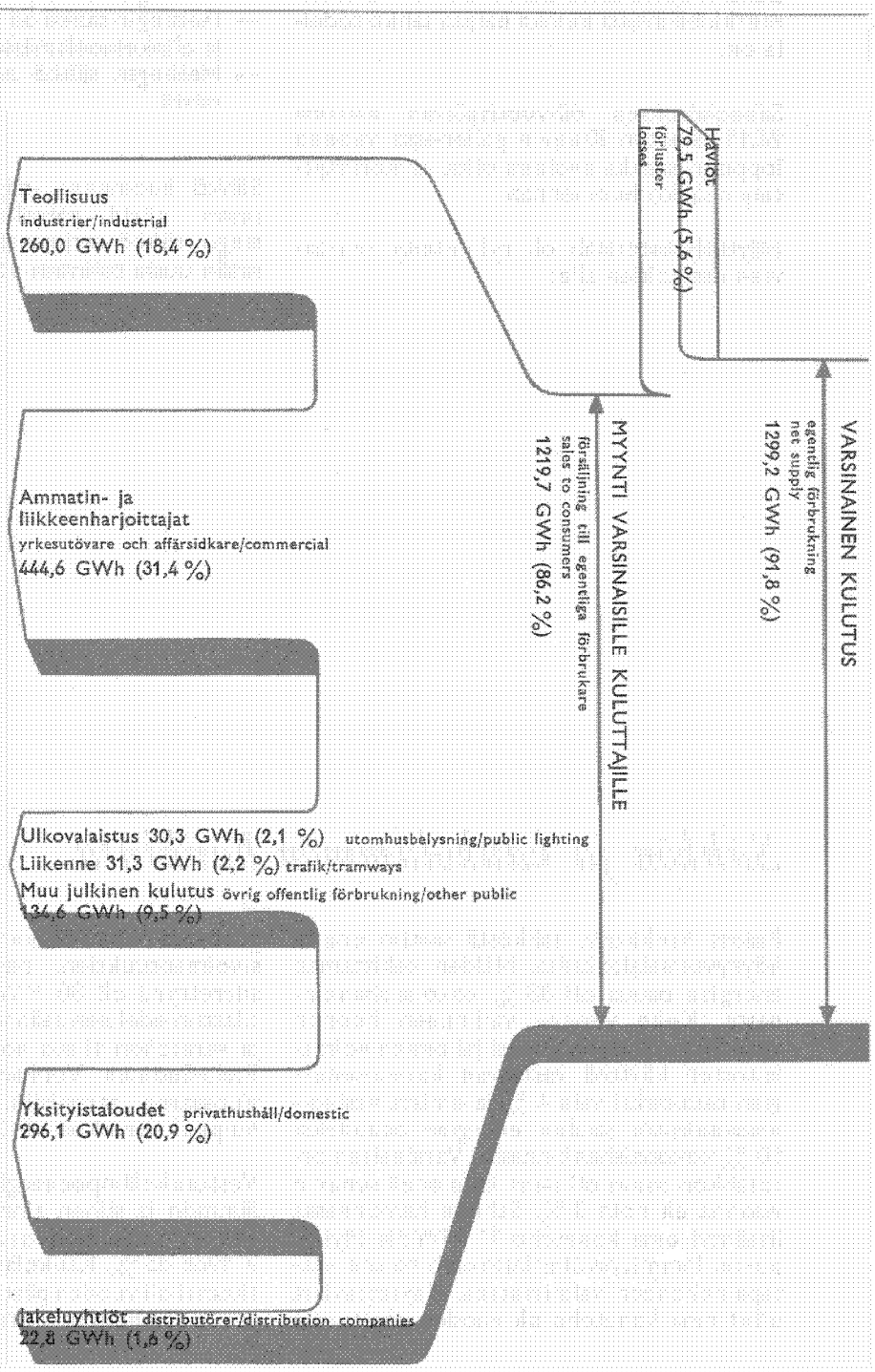

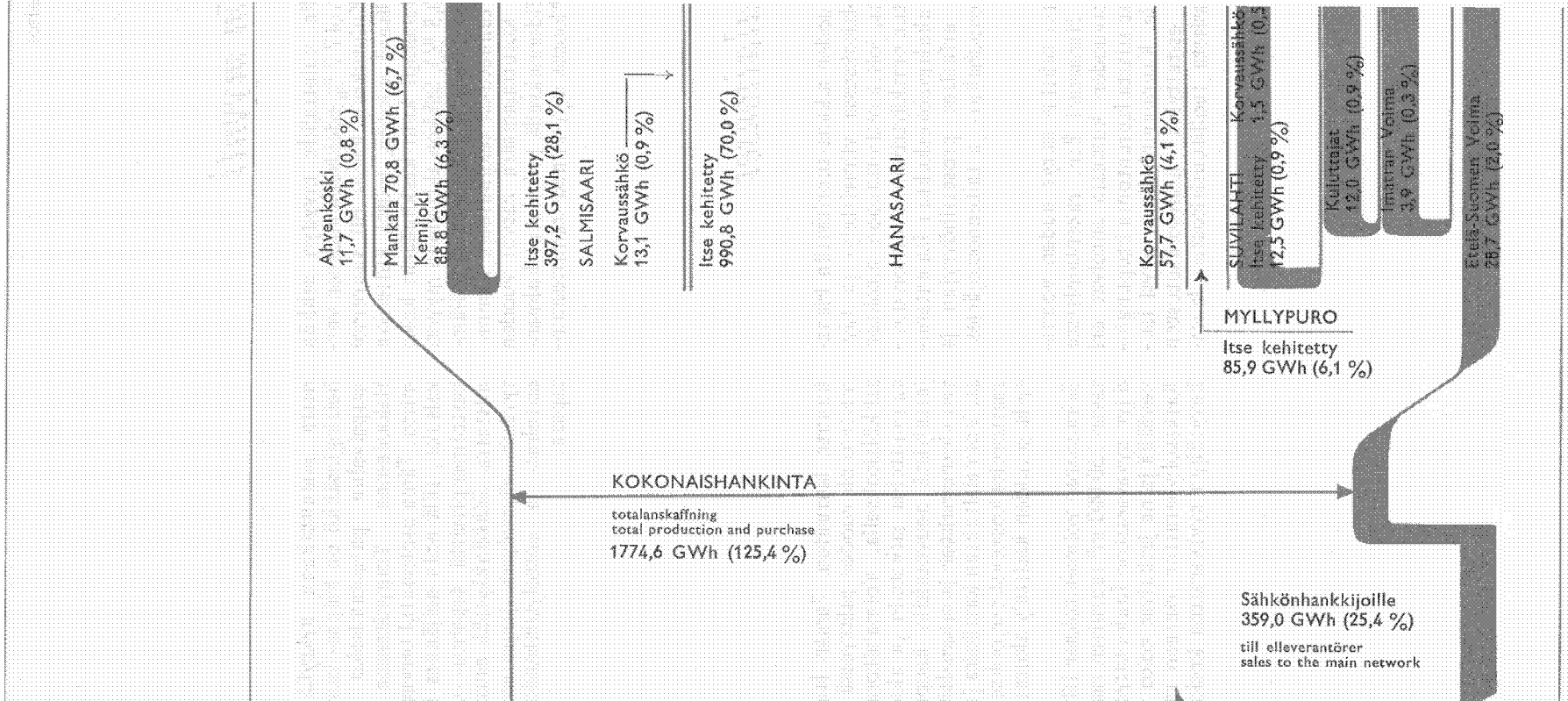
Ahvenkoski
11,7 GWh (0,8 %)
Mankala 70,8 GWh (6,7 %)
Kemijoki
88,8 GWh (6,3 %)
Itse kehitetty
397,2 GWh (28,1 %)
SALMISAARI
Korvaussähkö
13,1 GWh (0,9 %)
Itse kehitetty
990,8 GWh (70,0 %)
HANASAARI
Korvaussähkö
57,7 GWh (4,1 %)
SUVILAHTI
Korvaussähkö 1,5 GWh (0,1
Itse kehitetty
12,5 GWh (0,9 %)
Kulttaiat
12,0 GWh (0,9 %)
Imatran Voima
3,9 GWh (0,3 %)
Etelä-Suomen Voima
28,7 GWh (2,0 %)
MYLLYPURO
Itse kehitetty
85,9 GWh (6,1 %)
KOKONAISHANKINTA
totalanskaffning
total production and purchase
1774,6 GWh (125,4 %)
Sähkönhankkijoille
359,0 GWh (25,4 %)
till elleverantörer
sales to the main network
KOKONAISKULUTUS
totalförbrukning
total supply
1415,6 GWh (100,0 %)
Oma-
käyttö
116,4 GWh (8,2 %)
egenförbrukning
own consumption

Sähkön myynti

Varsinaisille kuluttajille myydyn sähkön määrä kasvoi 7,7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kulutuksen kasvu oli suurempi kuin edellisenä vuonna, mutta kuitenkin selvästi pienempi kuin keskimäärin koko maassa (10,5 %). Sähkön aktiivinen myynti keskittyi edelleenkin pääasiassa sähkölämmityksen tunnetuksi tekemiseen. Lämmityssähkön kuluttajamäärä kasvoi vuoden mittaan viidenneksellä ja kulutus kolmanneksella. Muusta myynninedistämistoiminnasta mainittakoon syksyllä toteutettu helsinginsähkö on halpaa- kampanja. Asiakaspalvelun parantamiseksi perustettiin Hakaniemen Ympyrätaloon asiakastoimisto. Tämä osoittautui tervetulleeksi ratkaisuksi, sillä noin neljännes kaikista asiakastoimenpiteistä tapahtui uudessa toimistossa. Sähkönkäyttöä esittelevässä pysyvässä näyttelyssä järjestettiin erilaisia esitelmä- ja esittelytilaisuuksia entiseen tapaan.

Voimalaitokset

Toimintavuoden aikana suoritettiin Hanasaaren A-laitoksessa viimeistely- ja täydennystöitä, joista mainittakoon laitoksen varmennetun omakäyttösähköverkon uusiminen, kaukolämpökeskuksen laajentaminen sekä erinäiset prosessihöyryjen ja -vesien ulospuhallus- ja talteenottojärjestelyt.

Helmikuussa tehtiin esitys uuden voimalaitoksen, Hanasaari B:n, rakentamisesta ja toimintavuoden kuluessa antoivat eri lautakunnat asiasta lausuntonsa kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus pyysi lausunnoissa esitettyjen lisähuomautusten johdosta asiasta teollisuuslaitosten lautakunnan lausuntoa. Tämän lausunnon valmistelu oli vuoden päättyessä vielä kesken sähkölaitoksella. Voimalaitosalueen yleissuunnittelua jatkettiin ja alueen yleisjärjestelyistä neuvoteltiin kaupunkisuunnitteluviranomaisten ja satamalaitoksen kanssa. Voimalaitoksen kattiloita ja turbogeneraattoreita koskevat tarjoukset saatiin syksyllä ja niiden käsittely aloitettiin.

Salmisaaren voimalaitoksen lähelle sijoitettavan 150 000 m³ suuruisen raskaan polttoöljyn syvävaraston louhintatyöt aloitettiin keväällä ja ne jatkuivat koko vuoden ajan. Raskasöljyvaraston viereen rakennettavaa kevytöljyn syvävarastoa koskevat suunni-

Sähköasemat ja kaukokäyttö

telmat valmistuivat. Tämä varasto tarvitaan Kellosaaren kaasuturbiinilaitosta varten. Kesällä valmistui myös alustava suunnitelma Itämerenkadun eteläpuolelle sijoitettavasta öljynpurkauslaiturista, jonka kautta syvävarastot tullaan täyttämään. Suunnitelmasta neuvoteltiin satamalaitoksen kanssa, jolta myös tilattiin laiturin lopullinen suunnittelu.

Myllypuron voimalaitoksen koneisto n:o 2 valmistui kaupalliseen käyttöön joulukuun alussa. Höyrykattilan vastaanottokokeet tehtiin jo koekäytön yhteydessä marraskuussa. Myös voimalaitoksen öljyvarasto valmistui ja otettiin käyttöön marraskuussa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi toukokuussa Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen rakentamista koskevan periaatesuunnitelman ja lokakuussa laitoksen tonttia koskevan asemakaavan muutoksen. Tontin ruoppaus- ja täyttösuunnitelma valmistui satamalaitoksella ja satamalaitos suoritti rakennuksen reunapengeralueen ruoppauksen. Teollisuuslaitosten lautakunta teki kaasuturbiinikoneiston n:o 1 hankintaa koskevan päätöksen joulukuussa.

Toimintavuoden päätyökohteena oli Kampin sähköaseman uusiminen 110 kV asemaksi. Uusimistyön ensimmäisessä vaiheessa rakennettiin kaksi muuntajahuonetta vanhaan sähköasemarakennukseen Malminrinteen puoleiselle sivulle. Aseman päämuuntaja n:o 2 siirrettiin rakennuksen muutettuun osaan. Uusimistyön toista vaihetta varten tilattiin kaksi 30 MVA päämuuntajaa, kaksi 600 V tasasuuntaajaa sekä 110 kV ja 600 V kytkinlaitosten laitteet. Näiden kytkinlaitosten yksityiskohtainen suunnittelu aloitettiin.

Salmisaaren sähköaseman 110 kV kytkinlaitokseen tilattiin laitteet Kellosaaren kaasuturbiinin ja Salmisaari-Kamppi 110 kV kaapelin liittämistä varten. Suvilahden, Herttoniemen ja Pitäjänmäen sähköasemille asennettiin 110 kV kokoojakiskojen työmaadoitusmahdollisuuksia parantavat kiinteät maadoituserottimet.

Verkkokäskyjärjestelmän Pitäjänmäen sähköaseman jakelualuetta varten asennettujen lähetin- ja vastaanottolaitteiden koekäyttö jatkui. Ensimmäiset yösähkökuluttajien laitteet kytkettiin järjestelmään helmikuussa. Vuoden loppuun mennessä oli koemielessä ohjattavien sähkölämmitystalouksien lukumäärä n. 50 kpl, mikä vastaa kokeilun suunniteltua laajuutta. Verkkokäskylaitteiden laajentamisen edellyttämien laitteiden tarjoukset saatiin hankkijoilta. Tarpeelliseksi osoittautuneiden lisäselvitysten vuoksi tilaaminen siirtyi kuitenkin yli vuoden vaihteen.

Sähkötalon puhelinvaihteen tarjoukset saatiin kesäkuussa, ja niiden käsittely jatkui toimintavuoden päättyessä.

Sähköverkot ja ulkovalaistus

Jakeluverkostojen rakennustyöt keskittyivät toimintavuonna edelleen voimakkaasti kaupungin pohjois- ja itäosiin. Laajimmat työkohteet olivat Siltamäen, Kontulan ja Laajasalon uusilla asuntoalueilla. Huomattavia verkkotöitä tehtiin esikaupunkialueella myös mm. Konalassa, Puistolassa, Malmilla ja Pakilassa sekä kantakaupungin alueella Salmisaaressa ja Kampilla. Pitäjänmäen ja Tapiolan välille valmistui 20 kV kaksoiskaapeliyhteys. Toimintavuoden aikana valmistui 43 kellarimuuntamoa, 14 pylväsmuuntamoa ja 26 tilapäistä muuntamoa eli yhteensä 83 jakelumuuntamoa. Suurjännitekuluttajia liitettiin verkkoon 17 kpl.

Huomattavimpia ulkovalaistustyökohteita olivat Mallaskadun tunneli, Tuusulantien liittymien valaiseminen, Lauttasaaren uusi silta, Rautatientori sekä Kaisaniemen puisto. Itäväylän ja Viikintien risteyksen mastovalaistuksessa suurpainenatriumlampuista saatujen myönteisten kokemusten vuoksi valaistiin näillä lampuilla myös Itäväylä välillä Roihuvuorentie-Marjaniementie. Liikenteenohjausvalojen kaapelointitöitä suoritettiin kaupunkisuunnitteluviraston tilauksesta eri puolilla kaupunkia.

Kiinteistöt

Uuden toimitalon pääpiirustukset ja rakennusselitys valmistuivat toukokuun lopussa Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa. Pääpiirustuksista ei kuitenkaan aluksi saatu julkisivutoimikunnan puoltavaa lausuntoa, minkä vuoksi niitä jouduttiin tarkistamaan. Tarkistetuista piirustuksista antoi julkisivutoimikunta syyskuussa puoltavan lausunnon. Tämän viivästyksen takia siirtyi kaupunginhallituksen hyväksymisen saaminen pääpiirustuksille seuraavan vuoden puolelle. Pääpiirustuksia koskevan esityksen yhteydessä ehdotettiin, että uuden toimitalon nimeksi vahvistettaisiin SÄHKÖTALO, mikä nimitys alkoi myös nopeasti vakiintua.

Rinnan arkkitehdin suunnitelmien kanssa edistyivät myös erikoissuunnittelijoiden työt. Louhintapiirustukset valmistuivat ja louhintatyöstä pyydettiin tarjoukset. Vuoden lopulla suoritettiin Sähkötalon rakennustöiden edellyttämä Runeberginkadun väliaikainen siirto.

Kaukolämmitystoiminta

Kaukolämmitystoiminnan laajeneminen oli vuonna 1969 hieman keskimääräistä hitaampaa. Kuluttajien kokonaismäärä vuoden lopussa oli 1 744. Kantakaupungissa liitettiin vesikaukolämmitykseen 115 ja itäisissä esikaupungeissa 10 uutta kuluttajaa. Kantakaupungin höyrykaukolämmitykseen ei tullut uusia kuluttajia.

Kaukolämpöverkkojen kokonaispituus kasvoi 12,0 kilometrillä. Kantakaupungissa olivat tärkeimmät uudet johto-osuudet reiteillä: Hanasaari—Sörnäisten rantatie, Unioninkatu—Puutarhakatu, Fleminginkatu—Suvannontie—Kangasalantie ja Perämiehenkatu—Punavuorenkatu. Esikaupunkialueella oli tärkeimpänä työkohteena johtojen rakentaminen Mellunmäessä.

Munkkisaaren huippulämpökeskuksen kahden ensimmäisen kattilan koekäyttö suoritettiin 24.2.—21.3. ja vastaanottokokeet 25.—27.3. Toisen rakennusvaiheen kattiloiden asennus aloitettiin 11.2. Rakennusteknillisten töiden vastaanottotarkastus pidettiin 12.9. Toisen rakennusvaiheen kattila-asennukset valmistuivat lokakuun puolivälissä. Kattiloiden koekäyttö suoritettiin 15.10.—5.12. ja vastaanottokokeet 1.—5.12.

Vuoden huippupakkaspäivä oli 25.1., jolloin vuorokausikeskilämpötila kantakaupungissa oli —21,7°C ja Myllypurossa —23,8°C. Kantakaupungin vesikaukolämpöverkossa saavutti vuorokausikeskiteho tällöin 84,5 % kuluttajien liittymistehojen summasta ja itäisten esikaupunkien vesikaukolämpöverkossa vastaavasti 91,4 %. Vuorokausikeskiteho oli 20.12. itäisten esikaupunkien vesikaukolämpöverkossa 92,5 % kuluttajien liittymistehojen summasta.

Jakomäen huippulämpökeskuksessa saatiin kattiloiden häiriötön koekäyttöjakso hyväksytysti suoritetuksi 15.2. ja Ekono suoritti vastaanottokokeet 18.—20.2.

Suurimmat keskikuormitukset päiväjakson aikana mitattiin kantakaupungin vesikaukolämpöverkossa 25.1. ja itäisten esikaupunkien vesikaukolämpöverkossa 20.12. ja ne olivat 89,0 % ja 99,2 %.

ERÄITÄ KAUKOLÄMMÖN TUNNUSLUKUJA

NÅGRA KARAKTERISTISKA TAL FÖR FJÄRRVÄRME
SOME CHARACTERISTICS OF DISTRICT HEATING

		1969	1968	Muutos% ändring developments
Putkijohdot rörledningar pipelines	km	159,9	147,9	8
Kuluttajien lukumäärä abonnenter number of consumers		1744	1619	8
Liittymisteho ansluten effekt connected heat load	MW	787,2	735,6	7
Liitettyjen rakennusten tilavuus ansluten byggnadskub cubic contents of connected buildings	milj.m³	34,6	32,3	7
Myyty lämpömäärä såld värme heat sales	GWh	2317	2075	12

LÄMMÖN HANKINNAN JA MYYNNIN JAKAUTUMINEN

FÖRDELNINGEN AV VÄRMEANSKAFFNING OCH FÖRSÄLJNING
DIVISION OF HEAT SUPPLY AND SALES

KOKONAISHANKINTA 2524,7 GWh (100 %)

totalanskaffning/total supplied

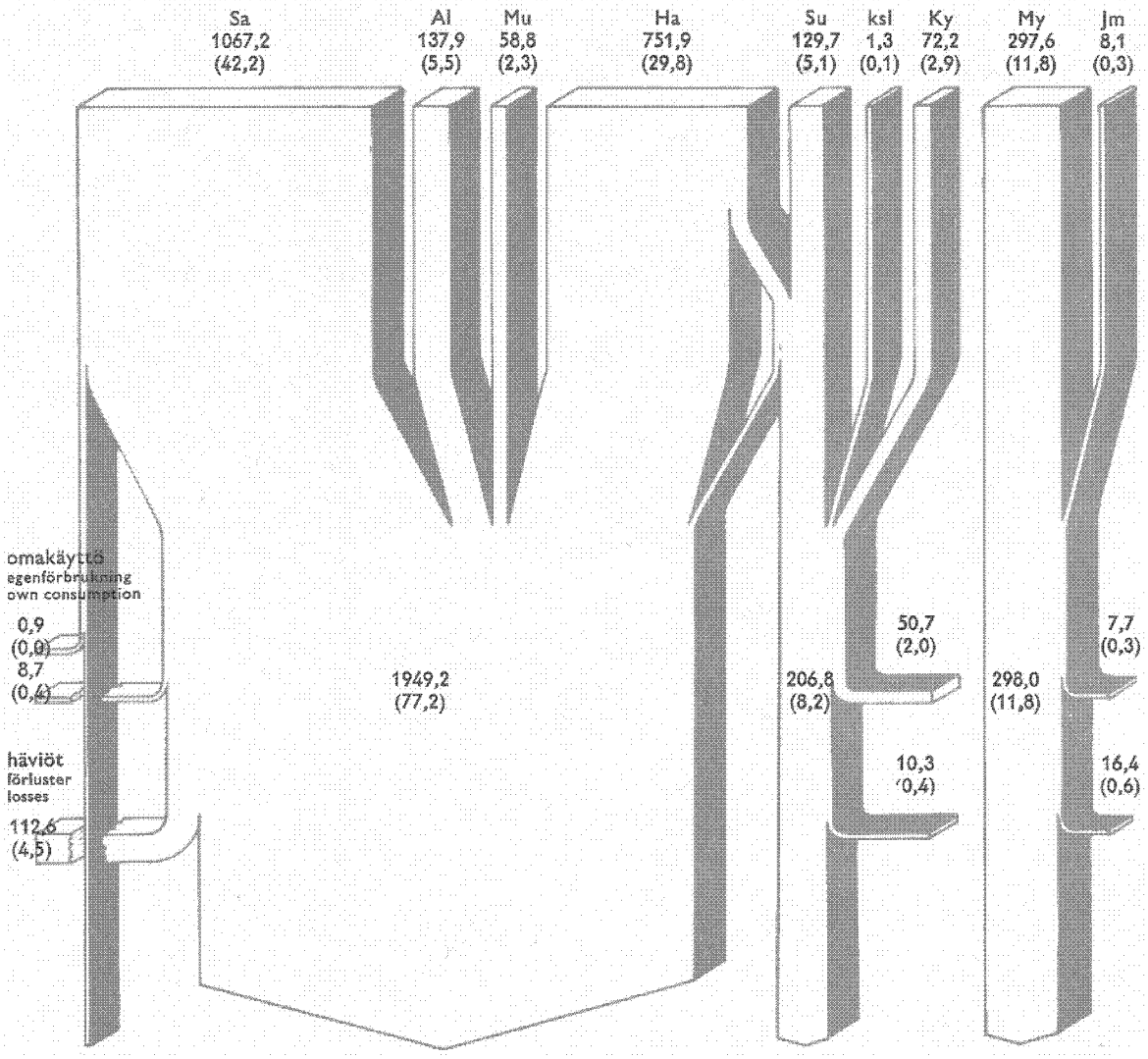

LÄMMÖNTOIMITUS TARIFFEILLA 2317,4 GWh (91,8 %)

värmeleverans enligt tariffer
heat sales

Sa	— Salmisaari,	kraftvärmeverk, power and heat supply station
Al	— Alppila,	toppvärmecentral, heating plant
Mu	— Munkkisaari,	toppvärmecentral, heating plant
Ha	— Hanasaari,	kraftvärmeverk, power and heat supply station
Su	— Suvilahti,	kraftvärmeverk, power station
ksl	— kaasulaitos,	gasverket, gasworks
Ky	— Kyläsaari,	sopförbränningsanläggning, refuse incineration plant
My	— Myllypuro	kraftvärmeverk, power and heat supply station
Jm	— Jakomäki,	toppvärmecentral, heating plant

Laskennallinen tulos

Kokonaiskustannukset kasvoivat 14 %. Varsinaisten tulojen kasvu oli 12 %. Liikevaihto oli 153,2 Mmk eli 12 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kustannukset olivat 6,1 Mmk sekä tulot 1,6 Mmk talousarviossa oletettua pienemmät. Ylijäämäksi oli talousarviossa oletettu 23,6 Mmk. Ylijäämäksi muodostui 28,1 Mmk, joka vastaa 8 % korkoa laitoksen käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle. Kun otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä 6 % korko, saadaan käyttöomaisuuden tuotoksi 14 %.

Uudisrakennustoimintaan käytettiin 34,4 Mmk, vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 42,4 Mmk. Suurimmat uudisrakennuskohteet olivat voima-asemat, jakeluverkostot ja kaukolämpötyöt. Talousarvion ulkopuoliset käyttöomaisuuden lisäykset olivat 0,7 Mmk. Kun poistot olivat 24,4 Mmk, tuli nettoinvestoinneiksi ja käyttöomaisuuden arvon lisäykseksi 10,7 Mmk.

Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden päättyessä 342,3 Mmk. Omarahoitusaste kasvoi edelleen. Nettoinvestointien rahoittamiseksi kertyi ylijäämän lisäksi omarahoitetun käyttöomaisuuden korkoa 19,9 Mmk. Tämä merkitsee sitä, että kaupungin muiden menojen kattamiseen jäi 37,3 Mmk.

HAKEMISTO

Sivu

AA-kerhotoiminta, nuorten henkilöiden ... 121
Adoptiot, lastenhuoltotoimiston välittämät ym. ... 132
Aidat, suoja-, leikkikenttien ... 239
Aitaamisluvat, katumaan ... 77, 80
Ajokilometrien määrät, liikennelaitoksen autojen ym. ... 270, 275
Aleksanterinkatu, jalankulkukatukokeilun suunnittelu ym. ... 37
Alkoholilain, uuden, voimaantulosta aiheutuneet toimenpiteet ... 196
Alkoholistihuolto, ks. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto.
Aloitetoiminta ... 52, 216, 284
Alueiden ja rakennusten varaaminen, ostaminen, myyminen, vaihtaminen ja vuokraaminen 5, 6, 13
Aluelääkärivastaanottojen kehittämistä koskeva tutkimussuunnitelma ... 50
Alukset, Helsingin satamaan saapuneet ja sieltä lähteneet ... 262
» kaupungin omistamat ... 248, 276
Ammattikoulut, niiden suunnittelu- ja rakennustyöt ... 219, 221
Ammattiopintoja varten myönnetyt avustukset ... 124
Ammattitutkinnot, oppisopimusten mukaiset ... 167
Ansiomerkkien myöntäminen ... 65, 211
Aravaosakkeiden myyntiä ja lunastusta koskevat asiat ... 16, 26
Arkistovalokuvaus, sitä koskevat tutkimukset ja suunnitelmat ... 60, 76
Asemakaavalain mukaisten katumaakorvausten periminen ... 11
Asemakaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston ... 30
Asemakaavat, niiden laatiminen, muutosehdotukset ym. ... 30
Asiakirjojen säilytys, vähimmäisaikoja ym. koskevat selvitykset ... 60
Asiamiehet, paikallis-, lastensuojelulautakunnan ... 135
Askarrutustoiminta, vanhusten, huoltoviraston järjestämä ... 125
» ks. myös eri vanhustenhuoltolaitosten kohdalta.
Askartelupajat, nuorisotoimiston ... 191, 194
Asuinhuoneistot, niiden käyttöä muihin tarkoituksiin koskevat tarkastukset ... 78
» » vuokrausta koskevat asiat ... 16, 17, 25
» valmistuneet ... 20, 25, 73, 74
Asuinpaikan valintaa koskeva tutkimus ... 32
Asuintalot, liikennelaitoksen henkilökunnan ... 279
» vanhusten ... 105, 111, 112, 113, 114, 115
Asumistukea saaneet lapsiperheet, vanhukset ja sokeat ... 16, 124
Asumuserosovittelut, lastensuojeluviraston hoitamat ... 158
Asunnonjakotoimikunta ... 25
Asunnottomien alkoholistien huolto ... 120
Asuntojen osoittaminen kaupungin taloista ... 16, 25
Asuntolainatoimisto, kiinteistöviraston ... 7
Asuntorakennusmäärärahat ja -lainat ... 7, 23
Asuntotontit, niiden vuokralleanto ... 5
Asuntotuotantokomitea, rakennustoiminta ym. ... 20, 24
Asuntotuotantolain alainen rakentaminen ja valvonta ... 74, 77
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston ... 18
Ateriavastikkeen perimisjärjestelmää koskeva tutkimus ... 50
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet ... 131, 149
Auraussopimukset, rakennusviraston tekemät ... 234
Autokorjaamot, rakennusviraston ja liikennelaitoksen ... 217, 277
Autoliikenne, liikennelaitoksen ... 269
Autovaakojen käyttö satamassa, punnitustodistukset ... 251
Avio- ja asumuseroasiat, oikeusaputoimiston hoitamat ... 165
Avioliittoneuvonta, lastenhuoltotoimiston suorittama ... 132

Avohuolto, huollossa olleet lapset ... 131
Avunanto- ja pelastustyöt, palolaitoksen ... 87, 92
Avustukset, ammattiopintoja varten myönnetyt ... 124
» hautaus- ... 1
» huoltoapuna annetut ... 124, 156
» invalideille suoritetut lääkintöhuolto-, koulutus- ym. avustukset ... 124
» lastensuojelujärjestöille kesävirkistystyöhön ym. myönnetyt ... 160
» raittiustyön tukemiseen ... 199
» vapaaehtoisille palokunnille ym. ... 96
» voimistelu- ja urheiluseurojen leiritoimintaan ... 201
» väestönsuojelutoiminnan tukemiseen ... 101

Bengtsårin leirialueen käyttö ... 194
Bentseenituotteiden valmistus ja myynti kaasulaitoksessa ... 324

Club 27, nuorisotoimiston jengityökeskus ... 194

Desinfioimislaitos, sen kylvetystoiminnan kapasiteetti ... 50

Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat ... 165
Elatusaputoimisto, lastensuojeluviraston, elatusavun ennakko, elatusvelvolliset ym. ... 149, 150
Elintarvikehuollon, kaupungin kehittämistä koskevat järjestelytutkimukset ... 51
Elintarvikekeskus, hankinnat, henkilökunta, ruoan valmistus ja myynti ... 58, 296
» sitä koskevat järjestelytutkimukset ... 51
Elokuvat, talviulkoilua ja sähkölaitosta esittelevät ... 201, 330
Eläintarhaosasto, urheilu- ja ulkoiluviraston ... 207
Eläkkeet, kansaneläkkeen tukiosaa saavat huoltoavunsaajat ... 105
» leski- ja orpoeläkekassan myöntämät ... 72
» palkkalautakunnan myöntämät ... 2
» perhe-, eläkeasiain aiheuttamien tehtävien tietokonekäsittely ... 50
» rakennusvirastossa käsitellyt ... 211
Energiahuoltotoimikunta, kuntien yhteistyö energiahuollon alalla ... 329
Energian kulutus ja tuotanto, vesilaitoksen ... 307
» lämpö-, jakelu, keskuspesulan lämpökeskuksen ... 300
» sähkö- ja lämpö-, hankintaa ja myyntiä koskevat kysymykset ... 331
Ensiapukoulutus, väestönsuojelutoimiston suorittama ... 100
Erityislapsilisät ... 157
Esikaupunkialueet, alueiden yleiskaavallinen ja maankäytön suunnittelu ... 30, 34
Esittelylehtiset, kaupungin matkailupalvelua ym. varten painatetut ... 55
» urheilu- ja ulkoiluviraston julkaisemat ... 207
Espoon kauppala, kuntien yhteistyö energiahuollon alalla ... 329
» » sen osuus merentutkimuksen kustannuksista ... 229
» » vesijohtoveden myynti sille ... 309
Eteläsatama, varastotilat, nosturien käyttötunnit ... 244, 249
Evakuointi, sen suunnittelun uudet ohjeet ... 98

Generaattorikaasun valmistus ja käyttö ... 318, 319
Geoteknillinen toimisto, kiinteistöviraston ... 12

Haaga-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 192
» Vantaa yleissuunnitelman laatiminen ... 34
Haasteet, tiedoksiannettavat, ulosottoviraston hoitamat ... 84, 86
Haka-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 192
Hakaniemen-Puotinharjun metro-osuutta koskevat suunnitelmat ... 38
Hakasalmen huvila, ks. Kaupunginmuseo.
Halkojen hankinta, luovutus ja myynti ym. ... 14, 289
Hallinnon, kaupungin, kehittämistä koskevat järjestelytutkimukset, kurssien suunnittelu ... 49
Hammashoito, vajaamielisten lasten ym. huollettavien ... 163
Hanasaaren voimalaitos, rakennustyöt, hankinnat ym. ... 334
Hankinnat, elintarvikekeskuksen hankintatehtävien siirtäminen hankintatoimistolle ... 58, 296
» vesilaitoksen suorittamat ... 311
Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. ... 57
Hankintatoimisto, hankintojen valmistelu ym. ... 57
» rakennusviraston ... 215
» toimisto- ym. koneiden lainaus, huolto ja hankinta ... 58

Harjoittelupaikkojen, toimistokoululaisten, tarkastus 47
Hautausavustukset 1
Heinolan sahan toiminta 287
Helsingin maalaiskunta, kuntien yhteistyö energiahuollon alalla 329
» » sen osuudet puhdistamojen ja pumppaamojen käyttökustannuksista .. 229
» » tietojenkäsittelykeskuksen suorittamat palvelukset sille 302
» » vesijohtoveden myynti sille 309
» seudun yhteistyötoimikuntien asettaminen ym. 38, 64, 311, 329
Henkilöreskisteri, sen uudistamista koskevat tutkimukset 49
Henkilöstöasioiden hoidon organisaatiota koskeva suunnitelma 49
Hertto-kerho, nuorisotyölautakunnan 192
Herttoniemen kasvisvarasto, elintarvikekeskuksen, toiminnan lopettaminen 297
» vastaanottokoti 161
Hiekoitushiekan varastointi 234
Hiidenvesisuunnitelmaa koskevat asiat 305, 309
Hiihtoretket, opastetut, ladut ym. 201, 202
Hiilen käyttö kaasulaitoksessa ja voimalaitoksissa 317, 329
Hirvihaaran vanhainkoti 110
Hoitolaitosten suunnittelutoimikunta, järjestelytoimiston sille suorittamat tutkimukset 50
Hoitopaikat, huoltotoimen käytössä olevat 107, 108, 110
» lastenhuollon 160
Holhousapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat 166
Huoltoavunsaajat ja avuntarpeen syyt 103
Huoltokassan toimintakertomus 70
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan 284
Huoltolaitokset, niitä koskevat järjestelytutkimukset 50
Huoltolautakunnan alaiset työtuvat 124
Huoltotoimen yleiskatsaus ja kustannukset 102, 126
Huoltoviraston toiminta 103
Huoneistot, kaupungin vuokralle antamat 16, 17, 25
» satamalaitoksen huoneistovuokrauksista saamat tulot 257
» talo-osaston hoidossa olleet 16
Huumausaineiden käyttäjät, raittiuslautakunnan toimenpiteet 196
Huutokaupat, pakko-, ulosottoviraston toimeenpanemat 85
Hyvösen lastenkoti 162
Hälytys- ja radiopuhelinlaitteet, palolaitoksen 91
Hälytyslaitteet, väestönsuojelutoimiston hoitamat 99
Häädetyt henkilöt, asuntojen jakaminen heille 25
Häädöt, ulosottoviraston toimeenpanemat 85
Höyryn käyttö, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan 293, 300
Höyryvoimalaitokset 333, 334

Ikälisät, myönnetyt 2
Ilmalan vesisäiliöiden rakennustyöt 305, 310
Inkoo, maa-alueiden ostaminen sieltä 6
Invalidihuolto 124
Irtolaishuolto 116
Iso-Huopalahden kaatopaikka 233

Jakeluvarastotoiminta, hankintatoimiston 59
Jakomäen huippulämpökeskus, kattiloiden koekäyttö ym. 337
» nuorisokoti 162
Jakomäki-kerho, nuorisotyölautakunnan 192
Jalankulkukatukokeilu, sitä koskevat tutkimukset 37
Johanneshovi, nuorisotoimiston jengityökeskus 194
Johdinautot, liikennelaitoksen 276

Juhannuskokot, -juhlat ym., myönnetyt luvat 7, 207
Julkaisut, kaupunginkirjaston ja -museon painattamat 178, 187
» liikennelaitoksen henkilökuntalehdet ym. julkaisut 280
» matkailutoimiston painattamat 55
» raittiuslautakunnan toimesta jaetut 197
» sähkölaitoksen 60-vuotisjuhlajulkaisu 330
» tilastotoimiston toimittamat 65
Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat, rakennustarkastusviraston 79
Juopumuspidätykset 123
Järjestelytoimisto, kaupunginhallituksen, henkilökunta, suoritetut tutkimukset ym. 48
» rakennusviraston ym. 53, 216

Jätevesien johtaminen, kiinteistöviraston lausunnot, kuntien yhteistyö ym. 7, 229
Jätkäsaaren laiturin rakennustyöt 252
Jätteiden kuljetus, puhtaanapito-osaston hoitama 232
Jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö 293
Jäänmurtajat, kaupungin 248

Kaarelan nuorisokoti 162
Kaasukojeiden määrä, asentaminen ym. 322
Kaasulaitos, henkilökunta, teknillinen ja taloudellinen tulos ym. ..... 313—328
» sen hoitama pysäköintimittarien asennus, huolto ja rahastus 325
Kaasun valmistus, myynti ja kulutus 313, 318, 321
Kaasuntuotantojärjestelmän muuttamista koskevat suunnitelmat 314, 316
Kaatopaikat, niiden hoito ym. 233
Kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset 11
Kadut ja tiet, niiden puhtaanapito 234
» » » » rakennus-, korjaus- ja päällystystyöt 223, 252
Kahluualtaat, valmistuneet 238
Kahvilat, nuoriso-, niiden toiminta 190
Kalastusluvat, kalastuksen valvonta, kalavesien hoito ym. 206
Kalatukkukeskus ja kalan tuonti Helsinkiin 293
Kallion nuorisokoti 162
Kalliosuojat, ks. Väestönsuojat.
Kampin sähköaseman uusimistyöt 335
Kansakoulut, koulukuraattorin toiminta 142
» niiden hallinnon uudelleenjärjestelyä, kouluruokailua ym. koskevat tutkimukset 51
» » suunnittelu-, korjaus- ja rakennustyöt 219, 221
Kansaneläkkeen tukiosaa saaneet huoltoavunsaajat 105
Kansantulotilasto, kaupungin, toimenpiteet sen laatimiseksi 64
Kantakaupunki, asemakaavojen uusiminen, yleiskaavasuunnitelma ym. 30, 32, 33
» asuinhuoneistojen käyttö muuhun tarkoitukseen, sitä koskeva tarkastus ... 78
» sosiaalisen rakenteen kehitystä koskeva tutkimus 33
Karhulinnan opetus- ja perhepesula, sen kannattavuustutkimus, lakkauttaminen 51
Kartat, niiden valmistus ja myynti 5, 10, 55
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat 9
Kassa- ja tilitoiminta, satamalaitoksen 254
» » tilitoimisto, rakennusviraston 212
Kasvattilapset 131, 132
Kasvatusavut, myönnetyt 2, 72
Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto, puisto-osaston 241
Katselmukset, kiinteistö- ja rakennustarkastusviraston suorittamat 7, 74, 77
Katukorvausasiat, kiinteistöviraston hoitamat 11
Katumaan aitaamisluvat 77, 80
Katurakennusosasto, rakennusviraston ..... 222—230, 243
Katuvalaistus, sen kustannukset 224
Kaukolämmitystoiminta, sähkölaitoksen 329, 337
Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoimintaa koskevat asiat 17
Kaupunginarkisto, toimintatilat, henkilökunta, tulot ja menot 60
Kaupunginkirjasto, henkilökunta, lainaustoiminta, menot ja tulot ym. ..... 171—184
» uudisrakennus- ja saneeraustyöt 219, 221
Kaupunginmuseo, henkilökunta, kokoelmat, menot ja tulot ym. 185
Kaupunginorkesteri, viranhaltijat, konsertit ym. 188
Kaupunginpuutarha, ks. Puisto-osasto.
Kaupungintalon saneeraustyöt 16
Kaupunkikaasun valmistus ja käyttö 319, 320
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston 9
Kaupunkisuunnitteluvirasto, henkilökunta, tulot ja menot 27, 29, 30, 32, 36
» sen asemakaava-, yleiskaava- ja liikennesuunnitteluosasto ... 30—37
» » organisaation uudistamista koskevat tutkimukset 51
Kehitysvammaisten avohuolto, yhteistyö ao. yhdistysten kanssa 136
Kelkkamäet, niiden kunnostus ja hoito 238
Kellosaaren kaasuturbiinilaitos, suunnittelu- ja valmistelutyöt 335
Kemikaalien kulutus raakaveden puhdistuslaitoksissa 306
Kenttämittauskalusto, kaupunkimittausosaston 9
Kerhotoiminta ja -keskukset, nuorisotyölautakunnan 190
» kaupunginkirjaston, kirjallisuus- ja musiikki-illat 180
» kotitalouslautakunnan järjestämä 170
» PAVI-toimiston ja AA-kerhojen 121
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto 299

Keskustasuunnitelma, keskustan yleiskaavallinen suunnittelu 31
Kesäsiirtolat ja -leirit, niihin sijoitetut lapset 133, 136
Kielikurssit, viranhaltijoille järjestetyt 47
Kiertoajelut matkailijoille, matkailutoimiston järjestämät 55
Kiinteistöhallinnon tulot ja menot 18
Kiinteistökortisto, palonehkäisyosastossa pidettävä 87, 93
Kiinteistöluettelo, kirjanpidolliset ja kartastolliset muutokset 5
» sen kehittämismahdollisuuksia koskevat tutkimukset 51
Kiinteistörekisterin perustamista koskevat suunnitelmat ja tutkimukset 51
Kiinteistöt, niiden puhtaanapito 232
» talo-osaston hoidossa olevat, niiden korjaustyöt ym. 15
Kiinteistövirasto, sen henkilökunta ja huoneistot 4, 9, 12, 15, 18
Kiinteistöviraston asuntolainatoimisto (ent. omakotitoimisto) 7
» asuntotuotantotoimisto 18
» geoteknillinen toimisto 12
» kansliaosasto 5
» kaupunkimittausosasto 9
» maatalousosasto 13
» metsäosasto 14
» siirtolapuutarhatoimisto 8
» talo-osasto 15
» tonttiosasto 5
Kiinteistöyhtiöt, asuntorakennustoiminta 21, 24, 25
Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelu 130, 136
Kilpailut, nuorisotoimiston ja raittiuslautakunnan toimiston järjestämät 194, 199
Kioskien vuokrauksesta saadut tulot 17
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.
» kaupunginorkesterin nuottikirjasto 189
» koulutustoimikunnan lainakirjasto 44
» käsi-, kaupunginarkiston 62
» tilastotoimiston 66
Kirjastoautotoiminta 177
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston 181
Kirkkonummi, maa-alueiden ostaminen sieltä 6
Kivihiilen hankinta, käyttö ja myynti 317, 324
Kivihiilitervan valmistus ja myynti 313, 324
Kodinhoitokurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät 169
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen 123
Kodinperustamislainoja koskevat asiat 158
Koirien koulutus väestönsuojelun pelastusyksiköihin 100
Kokoelmat, kaupunginmuseon 185
Koksin valmistus ja myynti 313, 323
Kolmisopimus, kuntien vesilaitosyhteistoimintaa koskeva sopimus 311
Komiteat ja työryhmät, lasten päivähoitoa ja kuntien yhteistoimintaa käsittelevät 64
» lastensuojelualan kysymyksiä käsittelevät 130
» toimikunnat ym., järjestelytoimiston niille suorittamat tutkimukset 50
Kompasseja tarkistuttaneet alukset 248
Konekirjoitus- ym. lisät, myönnetyt 2
Konekirjoituskokeet 47
Koneteknillinen toimisto, rakennusviraston 220
Konevarikko, rakennusviraston 217
Konsertit, kaupunginorkesterin 188
Konsertti- ja kongressitalo, sitä koskevat järjestelytutkimukset 51
Konteineri- ja suurlavaliikenne satamassa 251
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen 59, 217, 277
Korkeasaaren eläintarha 207
» liikenne 207, 270
Korvaukset annetusta huollosta 127, 159
» kodinhoitoavusta perityt 123
» rakennus- ja asemakaavalain mukaiset 7, 11
Koskelan sairaskotia koskevat asiat 106
» varikko, liikennelaitoksen, väestönsuoja 277, 279
Koskentuvan nuorisokoti 162
Kotiapulaiset, kotitalouslautakunnan heille järjestämät kurssit 169, 170
» nuoret, valvonnassa olleet 131
Kotimainen tavaraliikenne Helsingin sataman kautta 248
Kotitalouslautakunnan toimiston henkilökunta, toimipaikat ym. 169
Koulukuraattorin toiminta 142

Koulutus- ja kurssitoiminta, ammattioppilaslautakunnan, oppisopimuslain mukainen 167
» » » kotitalouslautakunnan 169
» » » koulutustoimikunnan 44
» » » liikennelaitoksen 282
» » » nuorisotoimiston 194
» » » palolaitoksen 89
» » » väestönsuojelutoimiston 99
Koulutustoimikunta ja sen toimisto, henkilökunta ym. 44
Kuljettajarahastus liikennelaitoksen linja-autoissa 259
Kuljetusten järjestelyä ja kustannuksia koskevat tutkimukset ja selvitykset 49
Kulosaaren vanhainkoti 110
Kumpulan uimala, sen käyttö 204
Kunnallisen finanssitilaston, kansainvälisen, aikaansaaminen 66
Kunnanasiamiesten toiminta 68
Kuntainliitot, laitospaikkavaraukset niiden laitoksissa, kustannusosuudet 160
Kuntoliikunta, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä 200
Kurssi- ja kilpailutoiminta, raittiuslautakunnan toimiston 199
Kurssitoiminta, koulutustoimikunnan, kotitalouslautakunnan ja nuorisotoimiston 45, 169, 193, 194
» palolaitoksen, väestönsuojelutoimiston ja liikennelaitoksen 89, 99, 282
Kustaankartanon vanhainkotia koskevat asiat 108
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon 186
Kuusaan keskuslaitos, hoitopaikat 136
Kyläsaaren jätteenpolttolaitos 233
Kårkullan keskuslaitos, hoitopaikat 136
Käpylän kerhokeskus 190
Käsityökurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät 169
Käymälöiden, yleisten, hoito- ja puhtaanapito 234

Laajasalon nuorisokoti 162
Laboratoriot, rakennusviraston, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan 228, 229, 292, 299
Lahjoitukset, asiakirjojen vastaanotto kaupunginarkistoon 62
» kaupunginmuseon saamat esineet 185
Lainakirjasto, koulutustoimikunnan toimiston 44
Lainat, asuntotarkoituksiin myönnetyt 7, 23
» huoltokassan myöntämät asunnonhankintaa varten 71
» soitinhankintalainat kaupunginorkesterin soittajille 189
Lainaustoiminta, kaupunginkirjaston 171, 178, 183
» konttori- ym. koneiden, hankintatoimiston suorittama 58
» nuorisotoimiston 195
» raittiuslautakunnan toimiston 199
Laitoshoito, huolto- ja lastensuojeluviraston huollettavien 105, 135
Laitoskirjastotoiminta, kaupunginkirjaston alainen 171, 180
» ks. myös huolto- ym. laitosten kohdalta.
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät 257
Laiturihuolto, laiturien rakentaminen ym. 250, 252
Laiturit, ponttooni-, venesatamissa 206
Lapsilisät 158
Lasten kesävirkistystoiminta, lastenhuoltotoimiston 132
» päivähoidon järjestämistä koskevat asiat 50, 64, 132
Lastenhuoltotoimisto 130
Lastenkirjastotoiminta, kaupunginkirjaston 179
Lastenkodit, toiminta, rakennusten kustannukset ym. 160, 162, 219, 221
Lastensuojelun eräitä yhdistelmätietoja, tulot ja menot ym. 129, 159
Lastensuojelurahastot 160
Lastensuojeluvirasto, henkilökunta, toimistot ym. 130
Lastentarhain toimistoa koskevat järjestelytutkimukset 50
Lastentarhat ja -seimet, lauantain aukiolotarvetta koskeva tutkimus 50
Lastenvalvojan luettelossa olleet lapset 149
Lausunnot, anniskeluravintoloita ja väkijuomamyymälöitä koskevat 196
» järjestely- ja hankintatoimiston 52, 57
» kaupunginarkiston 61
» kiinteistö- ja kaupunkisuunnitteluviraston valmistelemat 7, 30
» palolaitoksen palonehkäisyasioita koskevat 92
» rakennustarkastusviraston 76, 77, 79, 80
» tilastoneuvottelukunnan 64
Lautta-kerho, nuorisotyölautakunnan 192
Lauttaliikenne, liikennelaitoksen hoitama 270
Lauttasaaren ulkoilupuiston leirintäalueen käyttö 206

Leikkikentät, niiden rakennus- ja kunnostustyöt ... 238, 240
Leirien, avustusta saaneiden järjestöjen, tarkastus ... 201
Leirintäalueet, matkailijoita varten ylläpidetyt ... 206
Leiritoiminta, nuorisotoimiston järjestämä ... 194
Lemmilä, Vastaanottokoti ... 162
Leski- ja orpoeläkekassa ... 72
Leskieläkkeet, myönnetyt ... 2, 72, 211
Lihantarkastamo, teurastamolaitoksen ... 292
Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus, nuorisotoimiston järjestämä ... 194
Liikennelaitos, talous, kalusto, henkilökunta ym. ... 259—286
Liikennemaksut ... 256
Liikennemerkki-, ajorata- ym. järjestelytyöt, katurakennusosaston suorittamat ... 224, 225
Liikenneonnettomuudet, niitä koskevat tutkimukset ... 36
Liikennesuunnitteluosasto, kaupunkisuunnitteluviraston ... 36
Liikennevaloja koskevat asiat ... 37
Liikenteen suunnittelu, kaupunkisuunnitteluviraston ja liikennelaitoksen ... 36, 259, 271
Liikeyrityslaskenta, kaupungin ja sen naapurikuntien ... 66
Liikuntaharrastukset, kaupungin asukkaiden, suoritetut tutkimukset ... 201
Liinavaatteet, kaupungin laitosten, niiden pesu ja huolto ym. ... 299
Linja-autot, liikennelaitoksen ... 276
Linjat, linja-autoliikenteen, niiden muutokset ... 269
Liput, matka-, liikennelaitoksen, kongressilippu, lippujen kokonaismyynti ... 281
Lomakesuunnittelu ... 52
Lomakodit, äitien ja lasten oleskelun järjestäminen niissä ... 206
Lomamajat, yksityisten ja yhteisöjen ... 205
Luistinradat, taito- ja pikaluistelun ohjaus ym. ... 200, 202, 238
Lumenkaatopaikat ... 235, 236
Luonnonsuojelutoiminta, kiinteistö- sekä urheilu- ja ulkoiluviraston ... 15, 206
Luontoissuorituksia koskevat asiat ... 2, 50
Lämmityssähkön myynti, kuluttajat ym. ... 334, 335
Länsisatama, varastotilat, nosturien käyttötunnit ... 244, 249
Lääkeaineiden väärinkäyttäjien huolto ... 119
Löytötavaratoimisto, liikennelaitoksen ... 285

Maanmittaustoimitukset ... 9
Maaperätutkimukset, geoteknillisen toimiston suorittamat ... 12
Maatalousosasto, kiinteistöviraston ... 13
Maatilat, kaupungin, ja niistä vuokralle annetut pellot ... 13
Maatilataloudet, niitä koskevien selvitysten antaminen ... 78
Mainospaikat, niistä saadut tulot ... 17
Maistraatti, konttoritekniikan tehostamista koskeva tutkimus ... 50
Maksut, Korkeasaaren lauttamaksun korottaminen ... 207
» liikenne- ... 256
» rakennustyön valvonnasta perittävät ... 80
» veden hinnan korottaminen ... 311
Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä koskevat asiat ... 150, 165
Malmi-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 192
Malmin keskustan kaavoitusohjelman laatiminen ... 30
» lastenkoti ... 162
Matkailijapalvelun tehostaminen liikennelaitoksen toimesta ... 260, 281
Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset, käsittelemät asiat ym. ... 54
Matkailutoimiston henkilökunta, huoneisto, julkaisut ym. ... 54
Matkat, tutustumis-, metronsuunnittelutoimikunnan jäsenten ym. suorittamat ... 39, 42
Matkustajaliikenne, ulkomainen, Helsingin sataman kautta ... 248
Matkustajien määrä, liikennelaitoksen arviot ... 269, 270, 272
Maunu-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 192
Merenkulku, ulkomainen ... 246
Merilinnustuksen valvonta ... 206
Messuhalli, C-, sen käyttö harjoitus- ja kilpailutoimintaan ... 204
Metronsuunnittelun kustannukset ... 43
Metrotoimisto, henkilökunta, organisaation muutos ... 39, 40
Metsäosasto, kiinteistöviraston, metsäalueet ja -työt ... 14
Mielisairaalat, niissä hoidetut henkilöt ym. ... 106
Mikrofilmejä koskevat asiat ... 60, 76, 80, 177
Mittaus- ja maaperätutkimukset, kaupunkimittaus- ja katurakennusosaston ... 9, 10, 228
Moottoripyöräkurssit, nuorisotoimiston järjestämät ... 194
Moottoriveneet, vuokra-, satama-alueella liikennöivät ... 248
Munkkisaaren huippulämpökeskus, kattiloiden asennus, koekäyttö ym. ... 337

Museo, ks. Kaupunginmuseo.
Museonhoitaja, museoapulaiset ym. ... 185
Museotoimikunta ja museo, liikennelaitoksen ... 285
Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin menot ym. ... 189
Musiikkiosasto, kaupunginkirjaston ... 177
Mylly-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 192
Myllypuron vanhusten asuintalo ... 113
» voimalaitos, koneisto, öljyvarasto ... 335
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntitiloista ... 17
Mäenlasku- ja pujottelupaikat, ohjaustoiminta niissä ... 200, 202
Mäkelän kerhokeskus ... 190

Naulakallion vastaanottokoti ... 162
Neuvonta- ja lainaustoiminta, kotitalouslautakunnan ... 170
Neuvontatoimisto, nuorison ... 195
Nokipalot ... 93
Nosturit, satamalaitoksen, niistä saadut tulot ... 245, 249, 256
Nukarin lastenkoti ... 162
Nuohous, nuohouspiirit ... 87, 93
Nuorisokahvilatoiminta ... 190
Nuorisokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset ... 162
Nuorison neuvonta ja opastus ... 195
Nuorisorikollisuuden ehkäisemistä ym. tutkiva komitea ... 130
Nuorisotoimiston henkilökunta, kurssit ym. ... 190
Näyttelyt, matkailutoimiston järjestämät ... 54
» sähkölaitoksen 60-vuotispäivän juhlanäyttely ... 331

Ohjaustoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston ... 200
Ohjeet, rakennusvalvontatoimintaa koskevat säännökset ja ohjeet ... 75
» talorakennushankkeen toiminnallista ennakkosuunnittelua koskevat ... 49
Oikeudenkäynnit, maksuttomat, niitä koskevat asiat ... 150, 165
Oikeusapu, lastensuojeluviranomaisten antama ... 150
Oikeusapulautakunta ja -toimisto ... 164
Omakotitoimisto, kiinteistöviraston, ks. Asuntolainatoimisto.
Oppilaskoti Toivola, ks. Toivola, Oppilaskoti.
Oppisopimustoimisto ... 167
Orkesterin, kaupungin-, viranhaltijat, konsertit ym. ... 188
Otaniemi, vesijohtoveden myynti sinne ... 309
Otso, jäänmurtaja ... 248
Ottolapset ... 132, 150
Outamon vastaanottokoti ... 161

Painatustyöt, hankintatoimiston hoitamat ... 59
Palkkalautakunnan toimisto, sen henkilökunta ym. ... 1
Paloasemat ja niiden kalusto ... 90
Paloheinä, sen kaavoitusta koskevat asiat ... 31
Paloilmoituslaitteet, palokaivot, hälytykset ... 91, 229
Palokunnat, vapaaehtoiset ... 87, 97
Palolaitos, henkilökunta, kalusto, menot ja tulot ym. ... 87
Paloluokitusmääräysten valvominen rakennustoiminnassa ... 75
Palonehkäisyosaston kiinteistökortisto ... 87, 93
Palontorjuntatoiminta, liikennelaitoksen ... 282
Palotarkastukset, niiden suorittaminen, palopostit ym. ... 87, 91, 93
Palovartioasemat ja palovahingot ... 90, 92
Palvelukset, julkisten palvelupisteiden sijoittuminen ym. ... 33
» kaupungin tarjoamat, niiden käyttöä koskeva tutkimus ... 33
Pasilan keskuksen asemakaava ja alueen yleiskaava ... 30, 32
PAVI-huoltotoimisto, alkoholistien kerhotoiminta, majoitus ym. ... 120
Peltoalat ja satomäärät, kaupungin maatilojen, peltoalueiden vuokraus ... 13
Perheenneuvonta, lastenhuoltotoimiston suorittama ... 132
Perhehoito, lastensuojeluviraston järjestämä ... 132, 135
Perhekoti, turvattomien lasten hoitolaitos ... 162
Perhelisien myöntäminen ... 156
Pesula, keskus- ... 299
Pesulatoiminta, kotitalouslautakunnan ... 170
Pihlajamäen vanhusten asuintalo ... 114

Pihlajisto, kaavarunkotyöt ... 32
Pirkkolan urheilupuisto, urheilutilojen käyttö ... 204
Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos, rakennustyöt ... 310
Pohjavesilaitokset ... 306
Poikkeuslupahakemukset, rakennuskiellosta johtuvat ... 75, 76
Poliklinikka, liikennelaitoksen henkilökunnan ... 285
Puhdistamot ja pumppaamot, Helsingin maalaiskunnan osuus eräistä käyttökustannuksista 229
» » » jäteveden ... *219, 228, 230*
Puhdistuslaitokset, vesilaitoksen ... 306, 310
Puhelimia koskevat asiat ... 58
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston ... 231—236, 243
Puisto-osasto, rakennusviraston ... 237—241, 243
Puistot, niiden kunnossapito, suunnittelu ym. ... 237, 238, 241
Pujottelukurssit ... 200
Pukinmäen vanhusten asuintalo ... 115
Puotila, aluekeskuksen suunnittelu ... 34
Putkiverkosto, kaasulaitoksen, rakennustyöt ym. ... 313, 326
Puutavara- ja polttoainejaosto ja -toimisto ... 287
Puutavaran hankinta, valmistus ja myynti ... 14, 215, 287—290
» vienti satamasta ... 248
Pysäköintimittarit ... 37, 325
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto ... 118
Päijännesuunnitelma, veden hankintaa koskeva ... 310
Päivähoidon, lasten, järjestämistä koskevat kysymykset ... 50, 64, 132
Päivähoito-osasto, Koskelan sairaskodin ... 107
Päivähuoltolat, vajaamielisten ... 163
Päiväkodit, Riistavuoren ja Suursuon vanhainkotien ... 112, 113
Päivölän lastenkoti ... 162
Pääkirjasto, kaupunginkirjaston, toiminnan uudelleenjärjestely ym. ... 174, 183
Päällystystyöt, katujen, teiden ja kenttien ... 223, 252

Raakaveden saantia ja laatua koskevat tutkimukset ym. ... 307, 310
Radiopuhelimet, niiden käyttö liikennelaitoksen linja-autoissa ... 259
» palolaitoksen käytössä olevat ... 89, 91
Rahatoimiston Kallion osaston hoitamat huoltolaitosten kassa- ja tiliasiat ... 128
Rahoitus, asuntotuotantotoiminnan ... 23
Raitioliikenne, liikennelaitoksen ... 270, 276
Raittiuslautakunnan toimisto, huonetilat ym. ... 196
Rakennukset, asuntotuotantokomitean rakennuttamat ... 20, 75
» ja huoneistot, talo-osaston hoidossa olleet ... 16
» kaupungin omistukseen siirtyneet ... 5, 6
» talorakennusosaston toimesta suunnitellut ja rakennetut ... 219, 221
» valmistuneet, niiden katselmukset ... 74, 77, 78
Rakennuskieltoalueet, poikkeuslupahakemukset ... 75, 76
Rakennuslain mukaiset kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset ... 11
» » katualuekorvaukset ... 7, 11
Rakennusluvat, myönnetyt ym. ... 73—75, 77
Rakennusohjelmat, asuntotuotantokomitean ... 20
Rakennustarkastusviraston henkilökunta, toiminta, tulot ja menot ... 73—81
Rakennustoiminta, liikenne- ja sähkölaitoksen ... 279, 336
» satama- ... 252
Rakennustyövoiman keskimääräiset vahvuudet työmailla ... 7
Rakennusvalvontamaksut ... 80
Rakennusvirasto ja sen eri osastot ... 209—243
» sen organisaation uudistamista koskevat tutkimukset ... 51
Rakentamista koskevat ohjeet ja määräykset ... 75
Rangaistusmääräysmenettely, nuoria rikoksentekijöitä koskeva ... 138, 142
Rannikkoliikenne ... 246
Rata- ja johdinverkoston, liikennelaitoksen, kunnossapito- ja järjestelytyöt ... 277
Ratatyöt, satamarakennusosaston suorittamat ... 252, 253
Reikäkorttikoneosasto, tilastotoimiston ... 66
Retkeily, urheilu- ja ulkoiluviraston toimesta järjestetty ... 201
Retkeilyvälineiden ym. lainaustoiminta, nuorisotoimiston ... 195
Reumapotilaiden toipilasraha ... 124
Riihenkulman lastenkoti ... 162
Riistanhoito ulkoilualueilla ... 206
Riistavuoren vanhainkoti ... 111
Rikosilmoitukset, alle 15-vuotiaita koskevat ... 138, 142

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen 110
Romuajoneuvojen varastointi, kaatopaikalle vienti ym. 6
Ruokatehdas ja ruokalat, elintarvikekeskuksen 296, 297
Ruskeasuon ratsastushalli, sen käyttö 204
» varikko, liikennelaitoksen 277

Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston 288
Sairaalat, laitoskirjastotoiminta niissä 180
» niiden liinavaatteiden pesu ja huolto 300
» » rakennusten muutos-, peruskorjaus- ym. rakennustyöt 219, 221
» niissä hoidetut huoltoapua saaneet henkilöt 106
» niitä koskevat järjestelytutkimukset 50
» potilaiden jonotusaikaa koskeva tutkimus 50, 66
Sairaanhoitohenkilökunnan osa-aikatyötutkimus 50, 66
Sairaanhoitopalvelusten käyttöä koskeva potilashaastattelu 50
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen 87, 92
Sairaussijaismäärärahat 2
Sairausvakuutusasiat 2
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamat 84, 85
Salmisaaren voimalaitos, polttoöljyn syvävarastot ym. 334
SALT-neuvottelut, matkailutoimiston järjestelyt niiden johdosta 55
Sammakkomiesten, palolaitoksen, sukellustoiminta ym. 91
Sammutusosasto ja -kalusto, palolaitoksen 88, 89
Satamajäänmurtajia koskevat asiat 248
Satamalaitos, henkilökunta, menot ja tulot ym. ..... 244—258
» sen taloutta koskevat järjestelytutkimukset 51
Satamaliikenne 245
Satamamaksut 256
Satamarakennustoiminta 252
Saunat, yleisö-, ulkoilualueilla olevat 205
Seutukaavaliitto, kaupungin osuus jätevesiselvityksen kustannuksista 229
Siirtolapuutarhatoimisto, kiinteistöviraston 8
Siivoustyöt kaupungin virastoissa 16, 17
Sijaishuolto, lastensuojeluviraston järjestämä 135
Sillat, katu- 228
Siltavuoren nuorisokoti 162
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin 188
Sisäurheilutilat, voimistelua ja palloilua varten varatut 203
Sivukirjastot, kaupunginkirjaston, toimintatilat, lainaustoiminta ym. 172, 183
Sofianlehdon vastaanottokoti, sen toimistoa koskevat järjestelytutkimukset 50, 161
Soitinhankintalainat, kaupunginorkesterin soittajien 189
Sokeat, asumistuen maksaminen heille 124
Solakallion Erityiskoulu 163
Sompasaaren lauttasataman rakennustyöt 252
Sosiaalihuollon hallinnon muutoksia selvittelevä komitea 130
Sosiaalilääkärin, huoltoviraston, toiminta 122
» lastensuojeluviraston, toimisto 152
Sosiaalirakenteen kehitystä Kantakaupungissa koskeva tutkimus 33
Sosiaalivoin jakelu, huoltolautakunnan suorittama 125
Sotaorpojen työhuoltomenot 124
Sotilasavustukset 124
Stadionin harjoitussalit, niiden käyttö, retkeilymaja 204, 206
Suojelukasvatustoimisto, lastensuojeluviraston 138
Suojeluvalvonta, lastenhuoltotoimiston 131
Suomen Meripelastusseura, avustuksen myöntäminen 96
» Punainen Risti, avustus sille väestönsuojelutoimintaan 100, 101
Suomenlinnan liikenne 270
Suursuon vanhainkoti 112
Suvilahden voimalaitos 333
Syväjäädyttämö, teurastamolaitoksen 293
Sähköasemat, siirto- ja jakeluverkot, sähkölaitoksen 335, 336
Sähkölaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym. ..... 329—339
» rakennustyöt, uuden toimitalon piirustukset ym. 336
Sähkön hankinta, myynti, kuluttajat ym. ..... 329, 331—334
» kulutus, Heinolan sahan sekä teurastamo- ja vesilaitoksen 289, 294, 307
Säveltäjälaboratoriot, kaupunginorkesterin 188
Sörnäisten satama, varastotilat, nosturien käyttötunnit 244, 249

Taimisto, kaupunginpuutarhan ... 241
Taivallahden nuorisokoti ... 162
Taksa, rakennusvalvontamaksujen korottaminen ... 80
Talo-osasto, kiinteistöviraston ... 15
Talorakennushankkeen toiminnallista ennakkosuunnittelua koskevat ohjeet ... 49
Talorakennusosasto, rakennusviraston ... 218—221, 242
Talouskurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät ... 169
Taloussuunnittelu, hallinnon kehittämisohjelma ym. ... 49
Tantsut, ulkoilutilaisuuksina järjestetyt ... 201
Tapaturmat, kaupungin töissä sattuneet ... 210, 283, 289
» tulipalojen sammutustyössä sattuneet ... 89
Tariffi, kaasunmyyntitariffit ... 321, 322
» sähkön myyntitariffit ... 329
Tattarisuon varastoalue, romuautojen varastointi ym. ... 6
Tavaraliikenne satamassa ... 246
Tavaratoimitukset ja -hankinnat, hankintatoimiston ja rakennusviraston ... 57, 215
Teinilä, Hoitokoti ... 162
Telttailualueet, niiden käyttö ... 205, 206
Tenniskurssit ... 201
Teollisuuden sijoittumistutkimus ... 32
Teollisuus ja varastoalueiden luovutus ... 6
Tervalammen työlaitos ... 115
Tervan, kivihiili-, valmistus ja myynti kaasulaitoksessa ... 313, 324
Terveydenhoitotarkastukset lastensuojelulaitoksissa ... 163
Terveystarkastukset, liikennelaitoksen henkilökunnan ... 285
Testaus, psykologinen, sen käyttäminen henkilökunnan valinnassa ... 46
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet, menot ym. ... 291—295
Tiedotus- ja sosiaalitoiminta, liikennelaitoksen ... 260, 280
» julkaisu- ja suhdetoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston ... 201
Tiedotuslehti, järjestelytoimiston toimittama ... 52
Tiedotustoiminta, kaupunginkirjaston ... 178
Tielaboratorion, rakennusviraston, toiminta ... 228
Tiet ja kadut, niiden puhtaanapito ... 234
» » » » rakennus-, korjaus- ja päällystystyöt ... 223
» sisääntuloväylien valaistusta koskevat neuvottelut ... 79
Tieto- ym. koneet, tietojenkäsittelykeskuksen ... 303
Tietojenkäsittelykeskus, henkilökunta, tulot ja menot ... 302
Tilastoneuvottelukunnan kokoukset, käsitellyt asiat ym. ... 64
Tilastotoimisto, sen julkaisutoiminta ym. ... 64—67
Toimintasuunnittelu, keskipitkän tähtäyksen, sen kehittämistä koskevat tutkimukset ... 49
Toimistokoneiden hankinta ja huolto ... 58, 59
Toimistokoulu, kaupungin ... 46
Toinen linja 7, kiinteistön osakkeiden hankkiminen kaupungille ... 16
Toipilasrahan maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille ... 124
Toivola, Oppilaskoti ... 162
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan varaamat, ostamat, myymät, vaihtamat ja vuokraamat 5, 6, 7, 113
» » » sekä rakennukset, niiden katselmukset ... 7, 74, 77, 78
Tonttiosasto, kiinteistöviraston, sen päällikön päätösluettelo ... 5, 7
Torimyyntipaikat ... 17
Toukolan hoitokoti ... 122
Tuberkuloosipotilaat, toipilasrahan maksaminen heille ... 124
Tukkien hankinta ja hinnat ... 14, 287
Tukkumyyntihallin ja jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö ... 292
Tulipalot ... 87, 91, 93—96, 282
Tullisaaren ulkoilupuiston leirialueen käyttö ... 206
Tuomarinkylän museo, esineiden hankinnat, käynnit museossa ym. ... 185, 186, 187
Tuonti Helsingin sataman kautta ... 246
Tuotantokomitea, liikennelaitoksen ... 284
Turistipalveluauton käyttöönotto ... 281
Turso, satamajäänmurtaja ... 248
Tutkimukset ja selvitykset, rakennusviraston järjestelytoimiston suorittamat ... 216
» kaupunginhallituksen järjestelytoimiston suorittamat ... 49
» kaupunkisuunnitteluviraston ja koulutustoimikunnan suorittamat ... 32, 46
» tilastotoimiston suorittamat ... 65
Tutkinta-asema lastensuojeluviraston ... 162
Tutustumismatkat, metronsuunnittelutoimikunnan jäsenten ym. ... 39, 42
Tuulaakimaksut ... 256
Tuusulanjoen ym. vesistöalueiden jätevesien johtamista koskeva selvitys ... 229

Tyynelä, Päivähuoltola ... 163
Työehtosopimukset ja niitä koskevat neuvottelut ... 2
Työhuoltomenot, invalideille, sotaorvoille ym. suoritetut avustukset ... 124
Työkodit ja siirtolat, niissä olevat huollettavat ... 106
Työkoneet, rakennusviraston käytössä olevat ... 217, 232, 242
Työlaitokseen määrätyt elatusvelvolliset ... 149, 150
Työlaitos, Tervalammen ... 115
Työllisyystyöt, rakennusviraston järjestämät ... 229, 239
Työlomat, palkkaetujen myöntäminen niiden ajalta ... 2
Työluvat ja haltuunottoluvat, kiinteistöviraston ... 7
Työntekijät, palkkausta, työehtosopimuksia ym. koskevat neuvottelut ... 2
Työpaikkojen sijoittumista koskeva tutkimus, kaupunkisuunnitteluviraston suorittama ... 33
Työtapaturmat, kaupungin töissä sattuneet ... 52
Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. ... 49
Työturvallisuustoiminta ... 52, 216, 260, 283
Työtuvat, huoltolautakunnan alaiset ... 124
Työvoiman keskimääräiset vahvuudet rakennustyömailla ... 7
Työvoimatutkimus ... 66
Töölön korjaamo, liikennelaitoksen, ja hallialueen rakennussuunnitelmat ... 277, 279
Töölön nuorisokoti ... 162
» sivukirjasto, uudet toimitilat ym. ... 172

Uimakoulut ja uimalat ... 201, 202, 203
Ulkoilmajuhlat, -konsertit ym. tilaisuudet ... 201, 206
Ulkoilualueet ja -puistot, majat ja saunat ... 204, 205
Ulkoilutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä ... 201, 204
Ulkomainen merenkulku, tavara- ja matkustajaliikenne ... 245, 246, 248
Ulosottovirasto, henkilökunta, toiminta ym. ... 82
Urakkaneuvottelukunta, sen kokoonpano, tehtävät ym. ... 2
Urheilu- ja palloilukentät, luistinradat, uimalat ym. ... 202
» » ulkoiluvirasto, henkilökunta, eri toimistot ym. ... 200
Urheilukilpailut, kenttien käyttö niihin ... 202, 203
Urheilulaitosten rakentamiskustannukset ... 207, 229
Urheilulaitteiden ja -kenttien rakennus- ja korjaustyöt ... 201, 204
Uskotun miehen tehtävät, oikeusaputoimiston hoitamat ... 166
Usvatien nuorisokoti ... 162

Vaatekorjaamo, keskuspesulan ... 300
Vaatteiden, ulkosuoja-, hankintaa ja huoltoa koskevat järjestelytutkimukset ... 49
Vaihetyökeskus, vajaamielisten päivähuoltola ... 163
Vajaamielishuolto ja -laitokset ... 136, 145, 162
Vajaamielisneuvola, lastensuojeluviraston ... 137
Valaistustöiden, ulko-, suorittaminen tie- ja puistoalueilla ... 79, 224, 336
Valintakoetoiminta, psykologinen, koulutustoimikunnan ... 46
Vallilan kerhokeskus ... 190
» varikko, liikennelaitoksen ... 277
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon ... 186
Valtionrautatiet, yhteistoiminta liikenteen hoitamiseksi ... 37, 38, 40
Vanhainkodit ja vanhusten asuntolat ... 106
» laitoskirjastotoiminta niissä ... 180
» » ks. myös ao. laitosten kohdalta.
» niiden liinavaatteiden pesu ja huolt ... 300
» » rakennusten uudisrakennus- ja saneeraustyöt ... 219, 221
Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos, peruskorjaustyöt ... 305, 309, 310
Vanhusten askarrutustoiminta, huoltoviraston järjestämä ... 125
» » ks. myös eri vanhustenhuoltolaitosten kohdalta.
» asuintalot, huoltolautakunnan alaiset ... 105, 111, 112
» asumistuki ... 124
» peseytymistottumuksia koskeva haastattelu ... 50
» päivähoito-osastot ja päiväkodit ... 107, 112, 113
Vantaala, Päivähuoltola ... 163
Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne, säännöstely ... 305
Vapaavarasto, tavaramäärät, saadut vuokrat ym. ... 251, 257
Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevat asiat, ulosottoviraston hoitamat ... 84, 85
Varapalokunnat ... 97
Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen ... 250
Varastorakennusten, satamalaitoksen, rakennustyöt ym. ... 244, 253

Varastot, hankintatoimiston toimistotarvikkeiden ym. ... 59
» liikennelaitoksen ... 267
» vesilaitoksen raaka-aineiden ja tarvikkeiden ... 311
Varastotilojen, elintarvikekeskuksen, vuokralleanto ym. ... 297
» satamalaitoksen, vuokrauksesta saadut tulot ... 257
Varikot, liikennelaitoksen, huolto- ja korjaustoiminta niissä ... 277
» rakennusviraston konevarikko ... 217
Vartiokylän varikko, liikennelaitoksen ... 277
Vastaanottokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset ... 161
Vattuniemen teollisuusalueen rakenne- ja liikennetutkimus ... 36
Veden kulutus ja jakelu, vesijohtoverkon rakentaminen ym. ... 305, 308, 309
» » teurastamolaitoksen ... 294
» ruoka- ja talous-, kuljetus esikaupunkeihin ... 234
» vesijohto-, laatua koskevat tutkimukset ... 307
Vedenhankintalähteitä ja -suunnitelmia koskevat tutkimukset ... 307, 308, 310
Venepaikat ja -satamat, urheilu- ja ulkoiluviraston hoidossa olleet ... 206
Verojen ja maksujen pakkoperintä ... 83, 84, 85, 86
Veronhuojennushakemukset, asuinrakennusten, niistä annetut lausunnot ... 69, 77
Verovirasto, kunnanasiamiesten toiminta ... 68
Vesala-Länsimäki, alueen runkokaavaluonnos ... 34
Vesialueiden täyttäminen satamassa ... 244
Vesiensuojelulaboratorio, katurakennusosaston ... 229
Vesijohto- ja viemäritöiden tarkastustoiminta, vesilaitoksen ... 309
Vesijohtojen asentaminen puistoihin ... 239
Vesijohtoveden hinnan korottaminen ... 311
» laaduntarkkailu, pumppausmäärät ... 306, 307
» myynti naapurikunnille ... 309
Vesijohtoverkon rakentaminen, pituus ym. ... 308
Vesilaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym. ... 305, 311–312
» rakennustoiminta ... 309
Vesimittarit ym., vesilaitoksen ... 309
Vesipostit satamassa ... 248
» yleiset, niiden kustannukset ... 225
Viemärien korjaus, kunnossapito ja rakentaminen ... 228, 252
» rakentamiskorvausten periminen ... 11
Vienti Helsingin sataman kautta ... 246
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa ja -museossa ... 179, 186
» » » matkailutoimiston hoitamat ... 55
» » » väestönsuojelu- ja nuorisotoimistossa ... 101, 195
Viestiyhteydet, väestönsuojelukeskuksen ... 99
Vihannestukkukeskuksen neuvottelukunnan kokoonpano ... 293
Viikonloppu- ja lomamajat, ks. Lomamajat.
Viranhaltijat, eläkkeet, ikälisät ja hautausavustukset ... 2
» kielikurssien järjestäminen ... 47
» palvelusaika-anomukset, sairausvakuutus- ja luontoisetuasiat ... 2
Viransijaisuusmäärärahat ... 2
Virastot ja laitokset, niiden arkistonhoidon järjestely ja valvonta ... 61
» » » » rationalisoimiselimet ... 53
» » » » ruokaloiden hoito ... 297
» » » » siivoustöiden järjestely ... 16
» » » » vapautuvan henkilökunnan uudelleensijoittaminen ... 52
Virastotalo, rakennusvirasto, lisärakennuksen valmistuminen ... 209
Virkakortisto, siihen lisätyt ja siitä poistetut virat ... 2
Virkasuhdeasioita koskevat valmistelutyöt ja neuvottelut ... 1
Virkavapaudet, niiden myöntäminen viranhaltijoille ... 1
Voimalaitokset, kaupungin ... 334
Voin, sosiaali-, jakelu ... 125
Vuokraoikeuksia, tonttien ja alueiden, koskevat asiat ... 5, 6, 7
Vuokratulot, kalliosuojien vuokrauksesta saadut ym. ... 98
» kauppahalleista, kioskeista ja tori- sekä mainospaikoista ... 17
» rakennusviraston konevaraston työkoneista saadut ... 217
» satamalaitoksen perimät ... 257
» siirtolapuutarhapalstoista ... 8
Vuorilahden kesäkodin, nuorisotoimiston, käyttö ... 194
Vuosaaren kaatopaikka ... 233
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston ... 156
Väestölaskenta, valmistelut v:n 1970 väestölaskentaa varten ... 65

Väestönsuojat, kalliosuojien vuokrauksesta saadut tulot ym. 98
» niiden suunnittelu- ja rakennustyöt 79, 219, 221
» yleiset ja yksityiset 100
Väestönsuojelumateriaalin hankintamäärärahat 99
Väestönsuojelutoiminta, liikennelaitoksen 283
Väestönsuojelutoimiston toiminta ..... 98—101
Väestönsuojeluyhdistys, Helsingin, koulutustoiminta, avustus ym. 100, 101
Väkiluku, sen muutoksiin vaikuttavia tekijöitä koskeva tutkimus 66
Väylien ruoppaus 252, 254

Yhteis- ja erikoishankinnat, hankintatoimiston hoitamat 57, 58
Yhteiskuntatutkimus, lähikuntien ja Helsingin yhteistoimintaelimen 64
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen, sen käyttö, vuokrat 250, 257
Yleiskaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston 32
Yleisösaunat, ulkoilualueilla olevat 205
Yrjönkadun uimahalli, sen käyttö 204

Äitiysavustukset, lastensuojeluviraston jakamat 156
Äänilevyt, kaupunginkirjaston musiikkiosaston 177

Öljysatama, öljynerotuskaivon töiden aloittaminen 252
Öljytuotteisiin perustuvan kaasuntuotannon aloittaminen kaasulaitoksessa 316
Öljyvahinkojen torjunta, öljynestopuomin hankinta 87

Viimeksi ilmestyneet julkaisut:

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A V).

A. Helsingin kaupungin tilasto.

I **Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
Edellinen osa (vuosikertomukset).
55. 1970.
Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus).
51—52. 1966—67.

II—III **Ulkomaan kauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
31 1970.

V **Kaupungin tilinpäätös.** Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema.
1. osa Taseet, omat rahastot ja eräitä tilastollisia tietoja. Suomen- ja ruotsinkielinen.
2. osa Menot ja tulot. Suomenkielinen.
3. osa Taulukoita ja liitteitä. Suomenkielinen.
55. 1970.

VI **Opetuslaitokset.** Suomen- ja ruotsinkielinen; otsikot, taulukot ja tiivistelmät myös englanniksi.
37. 1969.

VII **Erikoistutkimukset.** 7. Vuoden 1964 liikeyrityslaskenta Helsingissä. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen tiivistelmä. (N:o 6 ei ole vielä ilmestynyt.)

B. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja. Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot ja sisällysluettelo myös englanniksi.
60. 1971.

C. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. Suomenkielinen.
82. 1969.

D. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset. Suomenkielinen.
5. 1969.

E. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.
43. 1971.

F. Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto. Suomenkielinen. Irtolehtijärjestelmä.

G. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.
48. 1970.

H. Helsingin kaupungin säädöskokoelma. Suomen- ja ruotsinkielinen laitos. Irtolehtijärjestelmä.
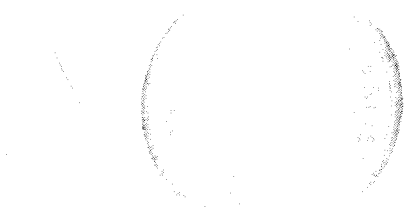
I. Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset tiivistelmät.
23. 1972, 1—3.